שו״ת · אחרונים · לבושי מרדכי

לבושי מרדכי על אורח חיים מהדורא תנינא

רבי מרדכי יהודה ליב וינקלר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לבושי מרדכי על אורח חיים מהדורא תנינא

רבי מרדכי יהודה ליב וינקלר

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לבושי-מרדכי-על-אורח-חיים-מהדורא-תנינא/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

סימן א 6
סימן ב 15
סימן ג 15
סימן ד 17
סימן ה 19
סימן ו 19
סימן ז 20
סימן ח 21
סימן ט 24
סימן י 26
סימן יא 28
סימן יב 29
סימן יג 30
סימן יד 31
סימן טו 32
סימן טז 33
סימן יז 35
סימן חי 37
סימן יט 39
סימן כ 41
סימן כא 42
סימן כב 43
סימן כג 45
סימן כד 46
סימן כה 48
סימן כו 51
סימן כז 53
סימן כח 55
סימן כט 55
סימן ל 56
סימן לא 58
סימן לב 59
סימן לג 62
סימן לד 63
סימן לה 65
סימן מ 67
סימן מא 71
סימן מג 72
סימן מג 75
סימן מד 77
סימן מה 78
סימן מו 80
סימן מז 81
סימן מח 84
סימן מט 86
סימן נ 88
סימן נא 89
סימן נב 90
סימן נג 92
סימן נד 93
סימן נה 94
סימן נו 96
סימן נז 97
סימן נח 99
סימן נט 101
סימן ס 104
סימן סא 105
סימן סב 106
סימן סג 107
סימן סד 109
סימן סה 112
סימן סו 114

סימן סז 115
סימן סח 116
סימן סט 117
סימן ע 118
סימן עא 120
סימן עב 123
סימן עג 124
סימן עד 125
סימן עה 127
סימן עו 129
סימן עז 131
סימן עח 133
סימן עט 135
סימן פ 138
סימן פא 139
סימן פב 141
סימן פג 142
סימן פד 143
סימן פה 144
סימן פו 146
סימן פז 147
סימן פח 149
סימן פט 150
סימן צ 151
סימן צא 152
סימן צב 155
סימן צג 158
סימן צד 160
סימן צה 162
סימן צו 163
סימן צז 164
סימן צח 166
סימן צט 167
סימן ק 168
סימן קא 169
סימן קב 170
סימן קג 171
סימן קד 172
סימן קה 175
סימן קו 176
סימן קז 177
סימן קח 177
סימן קט 178
סימן קי 180
סימן קיא 181
סימן קיב 183
סימן קיג 185
סימן קיד 187
סימן קטו 190
סימן קטז 192
סימן קיז 193
סימן קיח 194
סימן קיט 196
סימן קכ 198
סימן קכא 199
סימן קכב 199
סימן קכג 200
סימן קכד 202
סימן קכה 203
סימן קכו 205
סימן קכז 206
סימן קכח 208
סימן קכט 209
סימן קל 211

סימן קלא 213
סימן קלב 215
סימן קלג 216
סימן קלד 218
סימן קלה 221
סימן קלו 222
סימן קלז 222
סימן קלח 225
סימן קלט 227
סימן קמ 228
סימן קמא 231
סימן קמב 233
סימן קמג 234
סימן קמד 236
סימן קמה 236
סימן קמו 237
סימן קמז 238
סימן קמח 239
סימן קמט 240
סימן קנ 244
סימן קנא 245
סימן קנב 246
סימן קנג 247
סימן קנד 249
סימן קנה 251
סימן קנו 253
סימן קנז 256
סימן קנח 258
סימן קנט 260
סימן קס 262
סימן קסא 263
סימן קסב 265
סימן קסג 267
סימן קסד 268
סימן קסה 271
סימן קסו 272
סימן קסז 275
סימן קסח 275
סימן קסט 276
סימן קע 278
סימן קעא 280
סימן קעב 281
סימן קעג 282
סימן קעד 283
סימן קעה 284
סימן קעו 285
סימן קעו 287
סימן קעח 288
סימן קעט 289
סימן קפ 291
סימן קפא 294
סימן קפב 295
סימן קפג 296
סימן קפד 297
סימן קפה 300
סימן קפו 302

סימן א

בעהי"ת הקדמה:
פתח דברי בס' לסדר יתרו אשר בו נאסר קרבנו להר סיני למתן תה"ק ובדברים המושכי' כאגדה (כמ"ש מ' שבת פר"ע) נאמר ועתה אם שמע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ וידוע הדקדוקי' בפ' זה י"ל דהא דרשינן בכ"מ הכפל נתן תתן אפי' מאה פעמים וכן השב תשיב ומנ"ל לדרוש כן ודוקא מאה פעמים י"ל ע"ד מ"ש חכז"ל במ' חגיגה וראיתם מה בין צדיק שאינו דומה מי ששונה משנתו מ"פ ומי מ"פ ואחד זה עובד מאהבה ואית' בת' מרן חת"ם ח' או"ח סי' כ' שזה מקובל ומפורסם מי ששונ' פרקו מאה וא' לא במדר' שוכח ושוב ראיתי בתורתו כי על מה נאמר שם במ' חגיגה דמשום פ"א הוה עובד מאהבה ה"מ דודאי במ"פ לבד אינו שוכח ע"כ אינו מוחלט שעובד מאהבה דאפשר דמשום להראות רב בקיאותו עושה כן ולהראות רב נכאתו חוזר ושונה ומשום למען כבוד עצמו דורש כ"כ אבל אם אח"כ עוד שונה אפי' פ"א יותר על חלקו שפיר מודיע לנו דרק למען אהבת תה"ק ממשמש ומהפך בתלמודו וי"ל דזה פירוש המקרא ועתה אם שמוע תשמע ב' פעמים עם מלת סגלה בגמ' מאה וללמד על עצמו דכפל תיבות ה"ה מאה פעמים וללמד על הכלל יצא ובזה י"ל במ"ד מ' מנחות ד' ס"ג דדרשינן מה ה' אלקי' שואל ממך וגו' אל תקרא מה אלא מאה שחייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום עיי' בתוס' שם ומנ"ל להוסיף א' ועד מאה ממאמרם ה"א אלא הא ידוע שמלת מה מורה על ענוה כמ"ש ז"ל גדול מ"ש במ"ר ע"ה ואנחנו מה והוא מה, והוא מ"ש בפסוקי' שם פן תאכל וגו' ורם לבבך וכמ"ש זיל רבות מה אכילה ושתיי' גרמו והיותר גרוע הגאות וההתנשאות כמ"ש גבה עינים ורחב לב עד שנאמר שיאמר כחי ועוצם ידי עשו לי החיל וגו' ומכחיש חלילה בטובת שנשפע לו שפע משמים וע"כ צריך לברך ולהודות בעת אוכל ושותה ואמר בורא פרי זו וזו ברכת המוציא ושארית ברכות ההודאה וע"י מאה פעמים יהי' זאת לזכרון כי הכל בידי שמים ולא ישכח רב טובות מהמטיב וייטיב לנו ולו כל אשר בשמים וארץ משגיח להטיב לבריית ועי"כ יגיע האדם ליר"ש ומדת הענוה והכנעה ויראה עין בעין כי לה' הארץ ומלואה כמ"ש כאן קודם הברכה וכאן לאח' ברכה נתן לב"א וזה שסיים מקרא כי לי כל הארץ כלומר כמו שהתורה נקנין במ"פ כן ראשית חכמה יראת ד' בהודאות מ"פ וע"כ רבותי וחברי, וכן תלמידי הי"ו, אל יהי' עליכם כמשא כבד ברבוי מכתבים וספרים ושניות וסופרי' בפרט הלא חדושי סוגי' בהל"ת מונחים אצלי מן הצד רק למען זכרון דברים לעת הצורך ולא באתי רק בדברי שו"ת אשר אפשר ואפשר יהי' לאיז' תועלת כמו אשר ענותנתו של

השואלי' היו לתועלת לפי דעתו והבנתו וגם כי ראיתי ב"ד אשר ספרי לב"מ ח"א נתקבל בטוב עין וכ"פ בקשו ממנו להדפיס שנית כי לא נשאר בידי עד א' כידוע, ובזה אני בא להיות אשר בעוה"ר עוד בלב נשבר ונדכה שרוי' בצער יען כי לפני שנתים ימים נלקח ממני בת עיני בתי היחידה החשובה והצדקת מ' שינדל נדע בקצר ימים הלכה לה"ה וידוע רב פזרונה וצדקתה בחזקת ידי ת"ח ובחורי חמד לתורה ותעודה תהי' זאת לזכרון עולם ולהחיות' בתה"מ יקיצו וירנו וגו' וע"ד כי ראיתי מנהג גדולי' להעמיד לזכרונות טובת דברי שמעת"ת עיי' בס' עולת החדש באתי עוד להשיב מ"ש ידידי הגאון הצדיק בנש"ק מהו' חיים צבי שליט"א דומ"ץ ק"ק פה יצ"ו ע"ד הוצאות מצנפת תחת כובוע ביוש"ק אשר הביא כרב בקיאות ספרי צדיקי' אשר דעתם כי מלבושי' שהם דרך צניעות ומילי דחסידו' בטלו מנהג העולם לדעתן עיי' בספרי סי' מ"ג כעת יש ראיי' לנגדו לפי"ד במ' שבת ד' פ' אמתניתן כחור כדי לכחול עין א' ופב"ג הא לא כחלי אנשי עין א' ותי' ר"ה שכן צנועות כוחל' עין א' דעטופי' המה עד עין א' ופב"ג מרשב"א דכדי לקשט שתי עינים ותי' בגמ' ההיא בעירניות ועיי"ש בפירוש רש"י שאי"צ צנועות כ"כ ובראב"ד פי' בפשיטות שאינו צנועות א"כ מבואר דאינ' בטלי' וכ"נ מדברי מג"א בסי' ש"א בהוצאות מקל דלגבי החשובי' דמפני כבוד כך דרכו אינו בחיוב הוצאה ולגבי אחרים חשיב הוצאה נראה ג"כ כנ"ל. ועוד ראיתי לעשות רצון ידידי הרבני הגדול החסיד מהו' ברוך מרדכי נ"י אשר העיר ע"ד מ"ש בסי' ש"ב באו"ח ד' שבת במנער טליתו בשבת דאסור משום מלבן ולשיטת רש"י ז"ל במ' ישבת ד' ק' אפי' מן העפר ולדעת התוס' מן הטל איכ' משום מלבן ובמג"א שם כש"כ ממי גשמים ומעתה הה"ד בימי החורף לעת תשלוג שלג על בגדי אדם אסור לנער הבגד למען הפיל השלגי' מה"ט לכל הפירושי' גם כי ברוב פעמים תחת השלג נתלחלח משארית' מים וכו' נלע"ד להזהיר בזה וכן אסיים כי נזכה עם כל אחב"י להיות משומרי ש"ק כהלכה וידוע מ"ש חכז"ל שע"י שמירת שני שבתות מיד הי' נגאלים וכמ"ש שומר שבת כהלכה וכבר צווח' קמא דצריך לזה ללמוד וללמד בד' שבת על בריו ודברי שלד"ק ידוע דאז אפשר לשמור כהלכה וכבר כתבו דמפרשי דת"ח בבחינת שבת דעי"כ ש"ש כהלכת' והיינו שני שבתות ובכן נזכה לתשועת ישראל וגאולה שלמה בקרב הימים בב"א. המחבר: שיל"ת בעהי"ת:

מפתחות לס' שו"ת לבושי מרדכי מהד"ת:

א' בענין טלית שאולה אי מברך עליו:

ב' ג"כ על ענין הנ"ל. ג' בענין ברכה על הטלית קודם עטיפה.

ד' בענין לפשוט בגדו בשבת שנפסלו ציצותיו. ה' בתפילין ש"י שנמצא נגיעה בתגין אם יש בזה ברכה לבטלה. ו' ח' שבתפילין אשר הז' השני' היא כמו ד'. ז' בענין ביטול מי רגלים. ח' אם מותר לעמוד במקומו בעת שמתפלל אביו לפני התיבה לבסום קלא. ט' בענין לצרף למנין מחללי שבת, בענין שובבים שאירע ר"ח ביום ה'. ובענין שהבן ישלח משלוח מנות בפורים להאב, ואם יוצא מתנות לאביונות במעמ"ל, וע"ד קו' היע"ד על ויעבור מרדכי. י' בענין עניית בריך הוא כאשכנזים או אמן כספרדים, בענין שיעור ד' וג' בצים בפת הב"כ לנט"י, בענין תפילין שאין הקציצה כולה מונחת על הראש, חביות של יין המונח אצל האומן אם צריך הגעלה. י"א בלא היה ששה שהתפללו עם הצבור אם יאמר כל שמ"ע בקול רם. י"ב בשכח לומר משיב הרוח ומה"ג בחורף בר"ח והתפלל עוד הפעם ושכח יעלה ויבא. י"ג בענין הרהור כדיבור דמי. י"ד ב' חיובים וא' לא בא בלילה לביהכ"נ אם לו משפט קדימה ביום. ט"ו באגודה של ציצית שיש בו ספק גזר. ט"ז בעמוד בפד"ז וענה הקהל ברכו ושכח שלא אמר ישתבח והפלל עם הצבור. י"ז בשכח לומר ותן טל ומטר בלילה א' של ס"י לתקופה ודין לקנח בנייר שנדפס עליו אותיות, כהן שהיה בעל מלחמה ונהרגו ע"י כמה אנשים מהו לנ"כ. י"ח בענין המוזכר בסי' ח' לעיל. י"ט בענין טבילה מתקנת עזרו לש"ץ היורד לפני התיב' להוציא רבי' יד"ח מהו. כ' כהן בן י"ז אם ראוי לנ"כ בימים טובים אשר רוב פעמים יהי' כהן שנתמלא' זקנו וב' בענין קבלת אשה לח"ק דצריך דעת חבר עיר. כ"א בענין גלוי טפח באשה במקום דדי' למען הניק' לבנה דהוה כשאר גלוי ואסור כמ"כ. כ"ב קושי' ע"ד מג"א סי' צ' דלהדר להתפלל בביה"כ רחוק משום שכר פסיעות כמ"ד לר"י ונ' בב"מ רוצו והא אין מעבירי' על המצוות עיי' יישוב עד"ז בס"ד. כ"ג בתענית אם יותר מובחר שיקרא בתורה מי שמתענה. כ"ד בביהכ"נ שנשרף הגג וגם מהכותלי' ויען כי הי' קטן מהכיל רבי' בני ק"ק יצ"ו ודעתם כעת בבנין בדק להרחיבו אם מותר סתיר' ע"מ לבנותו ברחבה. כ"ה בית המדרש בהבנות' נשכח להיות מקום חלול בכותל למען קופת א"י האם מותר כעת לטול אבנים ולבנים מהכותל לתקון הנ"ל כ"ו ע"ד אה"ק שנשאר ע"י ב' ביהכ"נ שנעשה כאחדות יחדיו אם מותר לצורך ספרים. כ"ז ע"ד נרות שמתנדבי' בזמן הזכרות נשמות לביהכ"נ אם מותר לביהמ"ד למען התפלל וללמוד או אפי' לנרות ש"ק. כ"ח בפלוני לוי שהוא רע מעללי' בכמה דברים אם באין לוי אח' בביהכ"נ לקרות כהן במקום לוי. כ"ט בענין דברים הפוסלי' בכהן אי"פ בלוי. ל"א בענין עיקר הפוטר הטפל ואפי' פת טפל מהו לענין סוכה אם מחייב בסוכה בהגיע לפרפרת הפת. ל"ב ע"ד מג"א סי' קס"ז בהפסיק בין לעיס' לבליעה. ל"ג ע"ד מי שאכל בסעודה ובא לידי שביעה בשארית נאכלי' אם מחויב

בבה"מ מה"ת והבאתי דברי פרימ"ג או"ח סי' קפ"ד בס"ד בענין שאיפת טוטין לענין ברכה. ל"ד ע"ד בע"מ שאנוסי' כ"פ באכילות אסורי' בשדה קרב מהו לענין ברכה. ל"ה באה"ק אשר משום חסרון אויר מתקלקלי' הספרי' אם נכון לקדוח פתח ע"פ ולשום עלי' טס מלא נקבים כדרך בכמ' ק"ק יצ"ו. ל"ו בענין אמירת ק"י בתוך פסוקי דזמרו וק"ש אם מותר להפסיק בזה. ל"ז ע"ד הגה"ק א"א אם כול' שמעו קרה"ת אם מותר לחזור ולקרות משום א' שלא שמע. ל"ח חבבית שנבנה למען קבוץ אנשי ק"ק לבא במועצות ובימות החורף מתפללי' שם אם הוה כמו ביהכ"נ לענין אכילה ושתי' ושינה. ט"ל בק"ק החבר' קבלו ת"ח ללמוד עמה גמ' רש"י ותוס' ובא בשכרו ואח"כ קבלו ש"ץ היורד לפני התיב' ובצוק העתים א"א להם בשניהם יחדיו מי נדחו מפני מי מ' ע"ד חדר תשב"ר אשר כעת אין דירה להמצא למען השו"ב אם על זמן מה מותר להיות דירתו בחדר הנ"ל ובימים לא כבירים יחזור חדר תשב"ר לאיתנו. מ"א אם בתעני' שובבי' וי' מתעני' אם דוחי' קרה"ת של השבוע בקריאת ויחל. מ"ב בענין נט"י בשלג וכפור, ב' בענין יאהר"צ בשנת העבור, ג' בענין בדיקות במעוברת בז' נקיים מ"ג בדגים שממלואי' בפרורי לחם אם לברך של"ב הסעוד' במ"מ. מ"ד ע"ד ברכת שהחיינו על אתרוג מטונן אשר בשעת מצוות' כבר ברך עליו ברכה הנ"ל. מ"ה ע"ד המחבר ומג"א סי' רנ"ה בברכת שהחיינו על יין חדש אם כבר ברכו על העכבי' בשעתן. מ"ו בענין קדימ' ברכת הפירות או להקדים ברכת שהחיינו. מ"ז ע"ד פרשת דרכים דרוש מ"ג בענין שנוי' הזמנים בכדור הארץ אשר בחלק א' יום ובחלק אח' כבר אתא לילה מהו לענין שמירת ש"ק במי שיש כו עבדים ובהמות ועבודה רבה בחלק שכנגדו עיי"ש. מ"ח ע"ד מסירת אגרת על בי דואר סמוך או ערב ש"ק. מ"ט בענין הדלקות נרות לכבוד ש"ק בזמן היוקר בעתים הנ"ל. נ' ע"ד קדוש אם הוא מעומד. נ"א ע"ד קדוש שחרית על טהעע או קאפפע בימים הנ"ל. נ"ב אם מותר לקרות בליל ש"ק אצל עלעקטרי וגם מילי נרות. נ"ג בענין כבוי נרות ע"י א"י בליל ש"ק נ"ד ע"ד כבוי נרות עפ"י צווי בל"י משום ד"א אם יש להתיר באות' לילה. נ"ה בענין צלוחית שומר חמימות (מ"ש ווארמע: פכאש) אם מותר להריק הטהעע לתוכ' ביוש"ק.

נ"ו במנהג שאין קוראי' בקה"ת בי' ש"ק הבחורי' מהו להיות נדחים אפי' בחיוב יאהרצייט. אם מותר לנחור ע"י א"י פר שהוא מסוכן עיי"ש. נ"ח בבן תורה אשר מלאכתו מעשה הכתב במערכות הצבא וע"ה שבלא"ה כותב ברצונו לכתוב תחתיו. נ"ט אם בשביתת בהמה שייך ההלכה דשנים עשאן פטורי'. ס' בארגז גבוה י"ט ורחב ד"ט תחתי' שיעור גרוגרת אם עוקר הארגז ממילא מונח הגרוגר' ברה"ר אם חייב משום הוצאה מרה"י לרה"ר. ס"א ע"ד קושי' מרכבת המשנה בדברי התוס' מ' פסחים ד' ס"ט

בהזאה דגזרינן שמא יעבירנ' ד"א ברה"ר. ס"ב ע"ד הפר"מ סי' ש"ח דבשבת לכ"ע צעב"ח דאוריית' משום למען ינוח וגו'. ס"ג ע"ד מ"ש בענין הוצאת מצנפת תחת הכובע ס"ד אם מותר להראות לפני מסי' קאמיסיאן בי' ש"ק לצורך בקשה. ס"ה בענין מ"ש הנוב"י מהד"ת סי' ג' בעשה ח"ש בשבת אח' אם מצטרף. ס"ו במ"ש הט"ז יו"ד סי' א' בפי' הקרא כאשר צויתיך. ס"ז ע"ד פקידה לטהרת החצרות. ס"ח מחה"ש סי' רנ"ד מ"ש בדברי קקיון דיונה. ס"ט מי שיש לו מלאכת בעטאן שהם כלי לגגות אם יש מקום היתר ע"י פועלי' א"י. ע' במלאכת לבנים בקבלנות. ע"א בחטיבת עצים ע"י קבלנות. ע"ב מי שיש לו מסחר עצים לבנינים. ע"ג בענין כניס' לבית שנבנה באסור. ע"ד בענין הנ"ל ע"ה ע"ד השותפות עם אומן א"י לבנות בתים לאחרים. ע"ו בענין חליבה בי' ש"ק אצל א"י לצורך מוש"ק ע"ז ע"ד חליבה ביוש"ק ע"י א"י משום צעב"ח ע"ח בענין תשוב' רי"ב במחמר אח' בהמתו' ע"ט הערה בענין הוצא' בתפילי' בי' ש"ק. פ' בענין מאכלי בהמה שאין בו משום תקון כלי. פ"א אם מותר קשר בעניב' במפות ס"ת ביוש"ק לעת קה"ת בתפילת מנחה. פ"ב בענין רפואה לשניים ע"י סם דצריך לחדש בכל שעה שלא יזיק לשניים מהו בי' ש"ק. פ"ג הערה ע"ד פיה"מ ברפואת שהוא דרך סגולה ביוש"ק. פ"ד ע"ד מ"ש להיות זהיר ליגע במקום מכוסה בראשו לעת התפילה. פ"ה ע"ד הטו"ז באה"ק שא"א להכיל ס"ת אם מותר להניח בו ספרי דבי רב. פ"ו ע"ד אסורי' שעושי' בבהכ"נ שאין הבימה באמצע נגד דעת פוסקי' רו"א. פ"ז ע"ד חיוב לאבות ללמד בניהם ולגדלם לתורה. פ"ח באוכל דבר אסור לענין הברכה לדעת הרמב"ם וש"ע או"ח סי' קצ"ו. פ"ט ע"ד המג"א סי' רס"ד מדברי המרדכי בקדוש בזמן חו"ש. צ' ע"ד המנורות עם צבת עשוי' לכבות הנרות מהו להדליק בהם בעש"ק לכבוד ש"ק. בענין כבוי העלעקטאר. צ"א בענין כבוי העלעקטאר. צ"ב על הקושי' במ' ע"ז רב אסר עכבר' בשיכרי. צ"ג ע"ד קבלות מדות חלב בלא טלטול וכיו"ב צ"ד במי שיצא חוץ לתחום ביוש"ק אם יש לו נאמנות במזיגת יין כשר. צ"ה ע"ד השיטות די"ב מיל דאוריית' דלא שייך לערב ע"ת. צ"ו בנוב"י סי' צ"ו דת"ט לא אמרינן בי' דאין שורפי' בלילה במ"ד עליו. צ"ז ע"ד מי שמעטר ספרו ביוש"ק בעטרות. צ"ח ע"ד שנוי' תפילת וסדר ביוש"ק. צ"ט ע"ד הנ"ל. ק' ע"ד ת' ח"ד בטעמי' דרב במ' שב' פ"ז דמחייב שוחט בשב' משום צובע. ק"א ע"ד הוספת קריאו' בפ' עקב.ק"ב במקום שנוהגי' להוסיף קרואים גם ביו"ט. ק"ג ע"ד העמד' במסחר מאשינען להניח אחר במקומ'. ק"ד ע"ד האופי' באשר להם ליפערונג. ק"ה בענין מלאכת בורר בנופל חלב לתוך החביות שבטל בס' וצריך לברר ע"י צנין כמ"ש ביו"ד סי' צ"ח, ע"ד שמות שוין החותן עם חתנו. ק"ו ע"ד הש"ך סי' כ"ח לענין ברכת שהחיינו בשחיט' ראשונ'. ק"ז ע"ד הסופרי' שכותבי'

ס"ת בלילה ובבאה"ט סי' רל"ח דאין ללמוד תורה שבכתב בלילות. ק"ח ע"ד מי שיש לו קרח' בראשו לענין כסוי בפיאת נכרי' מ"ש פאריקען. ק"ט ע"ד הדלקת נרות ליוש"ק בעת היוקר אם מותר לשנות ברבוי נרות כפי מנהגו. ק"י ע"ד הספק אם לבחור להשכים ביוש"ק מפני ק"ש בזמנו ולהפסיק בזמן מה עד תפיל' מוסף. קי"א בענין בסיס לדבר אסור ובענין הפלומף העומד ברה"ר מהו לשאוב ע"י מים ע"ד ברכת שהחיינו בצוק העתים עכצשל"ת ובענין ביצי' מוזרת בתערובות במי שמחלל ש"ק ע"י אונס אם כשרי' לעדות. קי"ב מי ששכר בשותפו' עם א"י שדות הרבה היאך יתנהג בשביתת בהמות. קי"ג מי שיש לו דאמפף זאגע עם רחיים. ק"ד מי שיש לו רחיים של קטור והוליד עלעקטער והשותפות דרך אקציען ושנית בענין גדר בית החיים שהוא מנסרי' ואין שמיר' לעשות ע"י חוטי ברזל. קט"ו ע"ד ערובי' צוה"פ שרחוק יותר מג' טפחים מעבר לכותל. קט"ז בביהכ"נ שנתנה לבנות בקבלנות. קי"ז מה שנוהגי' לעמוד לצד מזרח בזמן קידוש לבנה אם כי הלבנה בדרום. קי"ח ע"ד הדרעשמאשין שיש לישראל שותפות עם א"י. ק"ט ע"ד ב' מוהלי' ביוש"ק שזה חותך וזה פורע. ק"כ קושי' על הפי"מ מ' יומא פ"ב. קכ"א ע"ד השוחטי' מיו"ט לשבת הא באים אנשים שלא עשו ע"ת. קכ"ב קושי' בסוגי' דמתוך. קכ"ג בענין הנחת תפילי' בחוה"מ. קכ"ד ע"ד הקושי' במ"ש הגאון מהרא"וו זצ"ל בפ"י לשה"ש דבי' ט"ו חדש תשרי התחילו במלאכת המשכן. קכ"ה בענין הנ"ל קכ"ו קושי' בסוגי' דמתוך מ' ביצה ד' ב' קכ"ז ע"ד הראבן בהוסיף קול שברי' לא חשיב הפסק. קכ"ח במי שקנה קרקע מא"י אם מותר לסכך סוכתו מפסולי גורן ויקב הנ"ל. קכ"ט קושי' ע"ד ישוי"ע בענין מצ"כ לדעת הר"ן. ק"ל ע"ד שפירות רשות מבע"מ שהוא כשכיר' ולקיטו. קל"א במי שהניח ע"ת להביא חלב ביו"ט. קל"ב אם מותר ליתן קאפפע או מ"ש פלייש ווירפעל בתוך חמין שנתחמי' בי' ש"ק בהתנור קל"ג בענין הוצאת מטפחת ע"י כריכ' סביב הצואר ביוש"ק. קל"ד קושי' במ' שבועות ד' כ"ד:

קל"ה במ"ד במ' ר"ה בראיות ב"ד דהוה כעבדות דל"ת שוניע' גדולה מראיי' אם צריך לכל הלכות עדות. קל"ו הערה ע"ד מרן חת"ס ח' או"ח סי' ק"ח קל"ז ע"ד מי שלא מכר חמצו כנהוג והוא רעקווירירט. קל"ח ע"ד הצוקער במ"ש בת' מהר"ם שיק באו"ח סי' רמ"ו. קל"ט בקמח' דפסח' שנמצא בו איזה תולעים. ק"מ ע"ד רש"י ז"ל במ' ברכות ד' י"ב. קמ"א בענין היתר אפי' בימי פסח ע"י נכרי בתנורן של ישראל, ובענין מכירת משקין למי שאין לו ליצענ וע"פ שותפות עם דירעקטאר גוי. קמ"ב למכור תנורו לנכרי לאפות בו בימי הפסח. קמ"ג בענין מחזיר הסובין לקמח אם יוצאים בו בפסח. קמ"ד בריייזשטארק לצורך בגדים בפסח. קמ"ה בענין שפיריטוס של פסח הנעשה מפסולת של צוקער. קמ"ו

מכירת חמץ בזמן שיש לו שער קצוב מהמלכות ואין מוכרין רק בשער גבוה בצנעה. קמ"ז בנמצא על שק קמח ש"פ קארטון מה דינו וע"ד קו' אחרונים דחמץ במצה הוי קו"פ היתר בהיתר וע"פ בטל. קמ"ח בשנה שאין חיטין מצוין אי שרי לאפות מצה משאר מיני דגן. קמ"ט מי שבא לו קאנדיטען בפסח על מסילת הברזל אי הוי בכלל שאר חמץ שמכר. ק"נ בא' ששכח לחתום שמו על שטר מכירת חמץ. קנ"א בענין רוצה בקיומא של חמץ, ובענין תערובות משהו חמץ ביד עכו"ם שבא ליד ישראל. קנ"ב חטים שמורים שיש להם ריח דומפף קנ"ג בענין שיעור כזית מצה אי צריך מעט יותר יען שנשאר בין השיניים ובענין שתיית כוס של בהמ"ז בסעודה שלישי בשבת על החתונה, ובענין א' שטעה ואמר מודים דרבנן בתפילתו בלחש. קנ"ד חטים שמורים שנקבו העכברים את השק. קנ"ה יו"ט אחרון של פסח שחל בשבת ואנשים שאין אוכלין בפסח כ"א מצה שמורה אבל ביום אחרון אוכלין אף שאינה שמורה אם רשאין לבשלו בז' ש"פ:

בכרוב ממולא בבשר על מה מברכין. קנ"ו חמץ שהוא רעקווערירט מהמלכות לענין מכירת חמץ. קנ"ז חמץ של יתומים שהוא ביד ערכאות ולא נמכר בפסח מה דינו. קנ"ח שני מוזגי שכר א' יהודי וא' נכרי שנתפשרו מה דינם. קנ"ט שו"ב ששחט ביו"ט בסכין פגום שלא לצורך או"נ ובענין נדר אפי' לא אמר בלשון נדר ובאשה שיש לה חולי עורק זהב. ק"ס זריזית המצוה ממקרא דוישכם אברהם. קס"א בענין אפיית פת לבני חיל ביומא דפסח. קס"ב בענין קאפע הנעשה מגרעיני חרצנים, בעלי מלחמה הבאים משדה קרב אם יברכו ברכת הודאה. קס"ג תענית שובבים אימתי יהי' כשהיה ביום ה' ר"ח. קס"ד קו' עץ חיים על גמ' סוכה ל"א מחלוקת ר"א וחכמים מקרא דנחני', ובסוגי' דבל תאחר. קס"ה במבשל גיה"נ ביו"ט הי' ראוי לאכול פחות פחות משיעור, באתרוג של אה"נ אמאי לא מקרי לכם הא יכול לבטלו ברוב. קס"ו בענין מש"כ הצל"ח דמקיים מצות לקיחת לולב במחובר. קס"ז בענין חתיכת הבצלים קודם האכילה, וברמ"א סי' תרס"ט לקרות כל הנדרים בתורה ביום ש"ת. קס"ח לענין הכנה באמירה מיו"ט לחבירו, ובענין לש בעיו"ט אסור ליטול חלה ביו"ט. קס"ט אם לא היה לו לולב רק ג' מינים שנוטלו בלא ברכה אם יברך שהחיינו. ק"ע אי ראוי לאחוז ד' מינים בידו בשעת התפילה קע"א קו' רע"א בסוגי' דמהבב"ע, תי' על ה' א"י ריש חולין. קע"ב מלאכה בר"ח עפי"ד ירושלמי אסור מה"ת ובענין ב' ימים של ר"ח בחודש חסר. קע"ג אם יש לקרוע בחוה"מ על ערי יהודה וירושלים. קע"ד אם רשאי לבחור במלאכת המדינה שעי"כ יפטור מעבודת הצבא ומתוך כך יצטרך לחלל שבת. קע"ה אמאי אין עושין ספיקא דיומא ביה"כ ואוכלין ח"ש. קע"ו אתרוגים ארוכים שאין בעוביו כביצה, קו' טו"א על תו' יומא מ"ח בענין אפר פרה

אין בו שום טומאה, בשנים שעשאו מלאכה בשבת וא' אינו בר חיוב. קע"ז בסוגי' דאין מדליקין מנר לנר. קע"ח אם מותר לכסות תפילין ש"י בבית כנהוג, ובענין בלומבירט שיניים לענין חציצה. קע"ט בריש שבת בענין מסייע ידי ע"ע ובענין אתרוג שאין בו שו"ת רק ע"י מצותו אי מעל. ק"פ בהדס וערבה אי פסול כבוש. ח"ש במלאכת שבת, בספק אם התפלל שחרית אם יש לו תשלומין במנחה, במשמש סמוך לוסתה ונזכר באמצע דצריך לפרוש באבר מת. קפ"א נדפס כבר לעיל סי' קס"ה ובטעות נעתק עוד הפעם. קפ"ב נט"י ביוצא מביה"כ במסילת הברזל ממים שיש שם. והשאר כבר נדפס ג"כ לעיל סי' ק"ס:

קפ"ג בענין אי בית הבליעה מחזיק יותר מג' זיתים. קפ"ד בענין ח"ש למ"ע ובענין חלוק מלאכה ביוהכ"פ. ובענין העושה כל עיסתו חלה, ובענין כרת על אכילת שאור, ובענין תינוק שאיני נקי אם עונין אמן על ברכתו. קפ"ה בענין שלכה"ל במ"ע, בענין הפרש בין מלאכת הוצאה וכתיבה ושאר מלאכות. קפ"ו בענין למוד מקרא בלילה, ובענין בצים גמורות שבתרנגובת עם דגים לענין סכנת ד"א:

עד כאן מפתחות:

שו"ת לבוש מרדכי מהדורא תנינא על או"ח סימן א

שאלות ותשובות לבושי מרדכי סימן א' שוי"ר על ראש ידידי ה"ה כבוד הרבני האברך כמדרשו חריף ובקי טובא בנש"ק יראת ה' אוצרו כש"ת מו"ה אלי' גרינפעלד ני' אבן יקיר ק"ק טערעבש יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי ובתוכו רצוף אהבת תה"ק פלפול נעים ויען כי טרדותי רבו לפי חולשת כחי ע"כ עתה באתי עד"ת מ"ש בדברי סידור בני יעקב אינו תח"י לעיין בטעמי' של דבריו וראיתי מ"ש בדברי הרא"ש פ' כה"ב בענין טלית שאול מצייצת דחייב לברך וטועין הם המשכימים לפני השחר ושואלים טלית א' כדי לצאת מס' ברכה דדוקא בטלית שאינו שלו פטור לעשות ציצית אבל בזה אנו אומדין דעת הנותן שנתן מעמ"ל לצאת בי' והובא דברי' בסי' י"ד במג"א ובטו"ז והקשה במה"ש על מה קרא להם טועין דכיון דהשואל אין דעתו לצאת ולברך ואדרבא משו"ה שואל מחבירו לצאת מחשש דברכה לבטלה גם המשאיל עד"כ משאיל לו ואפי' אם המשאיל מ"מ דעתו למתנה ונ"מ אם דעת השואל אינו רוצה במתנה זו ממילא לא קנה ולמה יברך ומעכ"ת השכיל לתרץ דהא ברא"ש הביא מתוס' דברי האומרים דראוי' לברך כמו נשים על מעשהז"ג ועל זה השיב דשאני התם דאדם אחר חייב בהן ורק אלו פטורין מפני שינוי שלהם משא"כ בטלית שאינו שלו הכל פטורי' וא"כ בזה עכ"פ י"ל דהוה הברכה כמו בנשים וגם הרא"ש יודה והנה מעכ"ת לא פירש טעם הדבר למה עדיפו בזה לסתור הסברה לחלוק דלעיל ובאמת ראיתי בישו"ש פ' כה"ב

לאחר שהשיב עוד הרא"ש שמחלק בטלית שאימ"צ לשואל טלית מצוייצת דאין לחלק בזה כיון דאין חיוב ללבוש טלית של ציצית ורק אם לבוש חיוב לעשות ציצית עיי"ש שהאריך וכתב מיד אח"כ ואינו דומה למ"ש בנשים כסברא דלעיל משמע דישנו איזה שייכות בסברא הנ"ל ללמוד מברכת דנשים ואפשר לומר לענ"ד לפימ"ש בת' בית יעקב סי' קי"ד לתרץ קושי' הטו"ז מלולב ביום א' דקיימ"ל דלא יצא בשאולה ולא אמרינן סברת הרא"ש דדעתו למעמ"ל וכן אינו יוצא בנוטל שלמ"ד מ"ש מציצית וכן בטבעת לענין קדושי' ותי' לחלק לפימ"ש הרא"ש בג' סוכה פ"ג דמתנה עמ"ל אינו מתנה לזמן כלומר כל זמן שצריך לצאת ואחר זמן ההוא ממילא חוזר לבעלי' דזה הוה כשאול ואינו יוצא בו אלא צריך ליתן לו לחלוטין ואח"כ צריך לקיים התנאי ולהחזיר בקנין מה"ט וס"ל דדוקא בלולב ביום א' אמרינן כן דפסלינן שאול משא"כ בציצית וטבעת קידושין ודאי אינו כן רק במחנה לזמן ג"כ מועיל את כי דהוה כשאול והנה לא פירוש טעם של הדבר מ"ש זה מזה ואפשר לומר לפימ"ש התוס' שם רפ"ג דלגזול לא אצתריך למעט מלכם דתיפוק לי' דהוה מהב"ע ורק לשאול אצתריך כיון דבהדי' ממעטי' שאול לבד כל עניני שאול בכלל המיעוט משא"כ בטלית של ציצית אפשר דלא שייך מהב"ע לפי מ"ש בכ"ת מ' סוכה דמצוה שאפשר בשוא"ת רק שמביא עצמו לידי חיוב' אינו פוסל מהבב"ע ועכ"ח ממעטי' מכיסך תרווייהו גזול ושאול ודי למעט שאול ממש אבל בענין זמן דהוה רק כמו שאול שפיר דמי לצאת בו ולקדש בו אשה דלא ממעטינן רק דומי' דגזול שאין בו קנין כלל וידוע שיטת רבינו אביגדור שהביא הרא"ש בתשוב' דגם בלולב יוצאי' בקנין זמן וכן נראה דעת הרמב"ם בה' מכיר' דקנין זמן חשוב כמכיר' ועיי' בקצוה"ח סי' ר"מ עכ"פ לדידן נמי בהני הוה קנין זה נלענ"ד בדעת ובסבר' של ה' בית יעקב מעתה י"ל שפיר דהוה כמו ברכה לגבי נשים ול"ק דבזה ליכא שום חיוב לשום אדם דעכ"פ איכא חיוב באותן קנינים דהוה כמו שאול וכהנ"ל ול"ק קושי' המחה"ש והלום ראיתי בשערי אפרים להגאון מהרז"ם שכתב בשער ז' אות ח' דגם לדעת מג"א וטו"ז דס"ל לברך על טלית שאולה היינו אם הטלית מונח במקומו ובעל הטלית אינו מלובש בו אבל אם שאול ע"י שפושטו ונתנו לפי שעה מפני כבוד התורה וכבוד הקהל ואח"כ מחזירו לו ומתלבש בו בעל הטלית בזה בודאי אין לומר שנותנה דרך הקנאה ואין לברך. וגם בטלית השותפות וכן טלית הקהל דוקא אם מתעטף בראשו שדרך שמתעטפי' שחרית ויתכוון להתעטף במלבוש של ציצית אם רוצה לברך טוב יותר לשאול טלית חברו כנ"ל ושלא לברך ובטלית הקהל נכנס לס' ברכה עיי"ש ומ"ש מעכ"ת שאפי' אם יש לומר דהוה כברכה לנשים מ"מ הא הוה רק רשות לענ"ד מ"מ איכא מצוה בברכה להזכיר שבחו של

הקב"ה כמו שיש מצוה לצרף לזימון כדי להוסיף שבח בזמון ועיי' בתוס' מ' חולין ד' ק"ז ד"ה ש"מ דאפי' בזמון רשות מ"מ גברי רברבי מהדרי לברך בזמון כדי להוסיף לומר נברך עיי"ש וכש"כ בזה תדע דהא ברכת שהחיינו על פירות חדשים דהוה רק רשות כמ"ש במ' עירובי' ובסי' רכ"ה ומי הוא ואיז' הוא שלא יברך שהחיינו ועי' בסי' תקנ"א כמובן. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ורוב תשועות לכל ישראל כא"נ הטהורה ונפשו ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער אב"ד דק"ק פה יצ"ו:

סימן ב

ברכת כוה"ט על ראש הביבי ה"ה בחור כארזים חוב"ק מלא וגדיש ירא ושלם כש"ת מו"ה ישעי' הכהן רובין נ"י. אחדש"ה הנני במודע כי יק"וו בא לידי ע"ד הברכה בטלית שאולה כבר הארכתי בתשובה א' בס"ד בדברי מחלוקת הרא"ש והרש"ל ולענין הלכה למעשה אני מורה בבית המדרש בשואל בפניו ואמר השואל למשאיל במתנה עמ"ל והיינו אם שואל רק לעלות לתורה או לירד לפני התיבה ואם א"א להתנות יתכוון השואל שלא לקנות וכן בשואל של"מ כי כן נראה מסקנת הלכה בסידור דה"ח ובס' שערי אפרים ראיתי כי מי שסומך לברך ודאי צריך להתעטף גם הראש כדי הילוך ד"א יען ישנו דעות שאין יוצאין בל"ז, וע"ד המנהג במקומות אלו שאין מתעטפי' בט"ג מי שאינו נשוי תמוה בעיני לבטל מצות ציצית מפני סמך על הרמ"ז ובמג"א סי' ח' כתוב רק שאינו מתעטף על ראשו ושמעתי מפי תלמידי הגאון בעל אמרי אש זצ"ל כי בבית מדרשו גם הבחורים הי' מתעטפים על ראשיהם והנה גם במגדול עוז כ' הגדול שאינו נשואי' גם בט"ג ינהגו וכבר אמרתי כי רק בדורות הראשונים שהי' משיאי' בניהם סמוך לפרק' כמו בתליסר וארביסר הי' נוהגים מנהג זה ועי' בנוב"י סי' נ"ב ח' אה"ע שהי' נושאים גם לפני י"ג אבל בזה"ז אשר בעוה"ר אין נושאים גם לאחר כ' וכבר נתמלאו זקנם ובלא ציצית ג"כ ע"ג וכי כל א' יודע לעשות טלית קטן כדינו ועי"ז גם נשתרבב המנהג לעלות לקה"ת בלא טלית והוא נגד הפוסקים ויה"ר שנתקן מעשינו לטובה עפ"י ד"ת ותיקן חכז"ל ומהרה תושע יהודה וישראל כא"נ אוה"נ דו"ש. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן ג

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרבני הגדול חו"ב יו"ש הנגיד
המפואר כש"ת מו"ה עקיבא בלוי נ"י הנה באתי ע"ד אשר מעכ"ת הביא מחלוקת הבית יעקב ות' שאג"א בענין ברכת עטיפת ציצית כי דעת הבי"ע עפ"י סברת תוס' מ' יבמות

ד' צ' אין מצות ציצית אלא אחר עטיפה אבל בזמן עטיפה לא חל המצוה דמשו"ה הוה שוא"ת לגבי סדין בציצית וא"כ לפי"ז אין לברך קודם עטיפה כבשאר מצות דבזה הוה עובר דעובר לעשייתן, השאג"א האריך פלפול רב ע"ד התוס' והוכיח ממס' מכות גבי הי' לבוש כלאים דחייב כל שעה ושעה בהתרה למלקות דחשיב מעשה ע"י תחילת לבישה והה"ד לציצית ומעכ"ת הביא דברי הריטב"א שם ומכמה מקומות כגון ישיבת מצרים קניית חמץ ועוד משאר הלכות דאין למדין מכלל זה ומחלק בין זה לזה בסברות נכונות עמוקות והנה כל חזיון הזה מצאתי בס' ארצות החיים להגאון ממרוו"ל מלבי"ם ז"ל עיי"ש דברים היקרים וכ"ה עפ"י דברי הריטב"א הנ"ל מ"ש במ' מכות ד' כ"א ע"ב בשם פר"מ בע"ש ר"א בלובש כלאים אפי' רק שהה בלבוש כבר חייב מלקות על כל התראה והתראה ואמאי הא לית ביה מעשה ותו כיון דהי' יכול לפשוט ואינו פושט חשבינן ליה כעושה מעשה ולובש' עתה יען שהחילתו הפי' ע"י מעשה וכל זה בכלאים כיון דאם פי' לובשו עתה מיד הי' חייב אבל בציצית דגם אם לובשו עתה אינו בחיוב מצות בשעת לבושו לדברי התוס' ד' יבמות הנ"ל ושוב הוה כמו שוא"ת ומיושב קושי' השאג"א מלבוש כלאים ומנזיר ששהה בבית הקברות ובזה מיישב ג"כ דברי הרמב"ם בה' מלכים פ"ה ה' ח' בענין לאו דישיבת מצרים דאם נכנס לסחורה דאין חייב על הכניסה ושוב אפי' יושב שם להשתקע אינו במלקות כיון דהכניסה הי' בהיתר וישיבתו שם לא הוה במעשה וקשי' ג"כ מלבישת כלאים הנ"ל ולסברה הנ"ל מתיישב ע"כ כיון דאם יצא ונכנס שוב ג"כ לא הי' מתחייב על הכניסה ע"כ המעשה מתחילתו אינו פועל להיות כמעשה מלבד מ"ש מעכ"ת דבקונה או מחמץ חב"פ דחייב מלקות להרמב"ם ומשמע דאח"כ בשהיותו אינו חייב ומ"ש מכלאים ולענ"ד יש לחלק דבכלאים עיקר כולו ע"י מעשה דא"א ללבישה בלא מעשה וגם הלאו נאמר על המעשה ל"ת ולא יעלה אבל שהיית חמץ עיקרו בלא מעשה וגם הלאו נאמר על לשון לא יראה דהוה בלא מעשה ושפיר הסברא לומר דשם בכלאים המסובב נמשך אחר הסיבה וטפל לעיקר שנאמר בו משא"כ בשהי' חמץ הוה להיפך דהמעשה אינו רק במקרה בגוונא המעשה אבל רובו שלא ע"י מעשה ואין כח במעשה זו למשוך אחרי' ומ"ש אח"כ וגם כי שהשהי' שאח"כ אין לו שייכות למה שעשה המעשה דגם אם הי' מחמץ או קונה לפני פסח הי' מציאת הלאו ועיי' בנוב"י מהדו"ת סי' ע"ו ובאמת מ"ש מעכ"ת דגם בקונה ומחמץ קודם הפסח הי' חייב ע"י המעשה ומ"ש דאז ליכא שום חיוב חשבו לדוחק ולענ"ד אין זה דוחק שכן מצינו בכ"מ עיי' מ' שבת ד' ו' קל"ו ובמ' חולין ד' ע"ד ומדי דברי בו עם ידידי הג' מהו' חיים צבי דומ"ץ ק"ק פה נ"י העורני עד"ת שאג"א החדשות סי. ב' אשר האריך בפלפול עצום מדברי תוס'

מ' שבועות ד' י"ז ומ' נזיר ד' י"ז גבי צריך שהיי' ומלקות בנכנס למקדש ונטמא שם כי היכי לענין קרבן צריך שהיי' וכן לענין נזיר בנכנס בשיד' תיבה ומגדל לביה"ק והא הוה אין בו מעשה וכקושי' הכ"מ וע"כ צ"ל דס"ל כר"א מ' מכות הנ"ל דנעשה מעשה מתחילה הוה השהיי' ג"כ נגרר אחר המעשה מתחיל' כמ"ש התוס' מ' שבועות ד' י"ח הנ"ל (וס"ל דגם דברי הריטב"א מ' מכות מתפרשו' הכי) וא"כ הוכיח דאפי' הי' המעשה בהיתר מ"מ בשהיי' באיסור נתחייב ע"י מעשה הקדום בהיתר הי' עיש"ה ומ"מ לענ"ד שפיר יש לחלק כמ"ש ע"ד הש"ס מ' שבת ד' ו' דקאמר אברייתי' דת"ר המוציא מרה"י לרה"ר דרך סולם דהיינו מקום פטור חייב ופריך בגמ' האיך מצינו כהאי גוונא ורצה לדמות למעביר ד' אמות ברה"ר אע"ג דאם מניח בתוך ד' אמות פטור חוץ לד"א חייב והוה כמו דרך מקום פטור והשיב בגמ' דשאני התם דלכ"ע הוה מקום חיוב ורק דלהאי גברא פטור הוה משא"כ דרך סטי' דלכ"ע מקום פטור וא"כ ה"נ דלכל נזירי' הוה מקום חיוב וכן לכהנים ע"כ חשבינן למעשה אבל קנין חמץ קוד' פסח לכ"ע הוה זמן היתר כנ"ל גם צופה הייתי מ"ש ע"ד הנו"ב, מהדו"ת יו"ד סי' קפ"ח אהך מתניתין דמ' כלאים בצמר גמלים וצמר רחלים שטורפי' זע"ז מותר בשפ"ת משום בטול ובנוב"י הנ"ל דהיתר בהיתר ל"ב ות"י הוא ז"ל עפ"י טעמו של הר"ן במס' נדרים בטעמי' דדשיל"מ משום מב"מ פ"ב והא קיימ"ל כדעת המרדכי בבא בתערוב' גם דב' שיל"מ בטל והא לא נעשה כלאים רק על דרך שעוי טוי ונוז ובא האיסור בתערובת והיא סברי' ישרה ורק הלא מקשי' ע"ד מרדכי מגמ' במ' מעילה בהקדיש פרוטה מכיס ולא בטל ואמרתי לפי טועם הת"ח בטעם דדבר שיל"מ אי"ב רק מב"מ ומין בשא"מ בטל הוא שנקרא התערוב' על שם שאי"מ והאיסור כמאן דליתא דמי משא"כ מב"מ כגון יין ביין מים במים גם המיעוט כמו שהוא לא אבד שמו כידוע וכל זה אם הי' קודם התערוב' בפני עצמו אבל בבא לעולם בתערוב' לא הי' עליו שם מעולם כמו הגיגית מלא ענבים שבא תמצית היין בתערובת שאר יין מקודם שבת דאיירי בי' המרדכי אבל לדעת הר"ן מה חילוק בין בא בתערובת או שלא בתערובת ועיי' בת' רע"א סי' ר"ב וסי' קפ"ט. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן ד

בעהי"ת שלום וישע רב על ראש ידידי כבוד הרב הגדול חריף ובקי עצום ירא ושלם כש"ת מהו' עקיבא בלוי נ"י אב"י ק"ק קראסנא יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כה"ת בא לידי וראיתי מה שיצא לחדש הלכה עפ"י דברי המרדכי הביא' בש"ע או"ח סי' י"ג

ובטו"ז ומג"א שם דה"ט דבשבת אי"צ לפשוט טליתו שנפסל בציצית דלא אמרה תורה לא תלבש בגד בלא ציצית רק אם ילבש בגד ד' כנפות מ"ע עליו לעשות לו ציצית ובשבת דלא אפשר לא חייבה תורה בציצית וס"ל למעכ"ת דהה"ד מותר לאכול פת אם אינו יודע לברך בהמ"ז בלא סידור דלא נאמר בתוה"ק לא תאכל בלא בהמ"ז רק אם אכל צריך לברך וכיון שאין בידו לברך שוב הוה אונס ורחמנא פטרו ולענ"ד אין הדמיון עולה יפה דבציצית שפיר י"ל דלא חייבה תורה ואין עליו חיוב כלל בשבת ופטור מעצמו משא"כ באונס הא מקרי בר חיוב כמ"ש בטו"ז סי' ק"ח דמה"ט בנאנס להתפלל צריך שישלים בתפילה שלאחרים שיתפלל שנים דאונס מקרי בר חיוב' משא"כ היאך שפטור מצד הלכה כמ"ש ביו"ד סי' שצ"ב באונן עכצשל"ת דפטור מתשלומי תפילה ובזה שאין בידו סדור ודאי הוה רק כאונס דעלמא גם לדעת הדו"פ שמביא הט"ז מקרי בר חיוב' אבל ציצית בשבת פטור מעצם חיוב' כנ"ל לפע"ד, ועוד דאינו דומה כלל דהכא בא החיוב אח"כ כמ"ש ואכלת ושבעת וגו' היאך יאמר בקרא ל"ת משום חיובא דלאח"כ ולענ"ד דתליא באשלי רברבי וה"ה הבעה"מ ורמב"ן מ' שבת פראד"מ בתינוק למול בשבת ונשפכו המים קודם המילה ויודע שיהי' צורך לרחיצה אחר המילה משום סכנה דס"ל לבעה"מ דלא יטול משום שלא יחלל שבת והוה בכלל מכשירי מילה שאפשר לעשותן מע"ש דא"ד שבת ודעת הרמב"ן דאין לנו במצות אלא מקומה ושעתא דודאי ימול דמילה בזמנו דוחה שבת ואחר המילה בסכנה בלא רחיצה פקו"נ הוא דדוחה שבת ואין למנוע מקדמי דנא משום מה שיעשה אח"כ ודעת הרשב"א כדברי בעה"מ ומביא ראי' מריש מ' ביצה דס"ל לב"ה לא ישחוט ביו"ט אלא א"כ הי' לו עפר מוכן מבעוד יום אם כי מוד' לב"ש שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה (כגון בעפר תחוח ודקר נעוץ) ואמאי לא נימא ג"כ כדברי הרמב"ן אלא עכ"ח אין לנו לעשות דבר משום איסורא שיבא לאח"כ אם כי שאם הי' נעשה שפיכת המים אחרי המילה או אבדו עפר ודקר נעוץ אחר השחיטה מותר ע"י דחי' עיי"ש ובצל"ח שם וא"כ הה"ד בנ"ד לעת כזאת אוכל בהיתר ואח"כ הוה אונס ורחמנא פטרו לדעת הרמב"ן הי' שפיר ולדעת בעה"מ והרשב"א אסור לאכול מפני ביטל מ"ע דברה"מ שלאח"כ והנה הר"ן השיב על ראיות הרשב"א דשם מצות שחיטה לשיו"ט אינו קביעת כ"כ כמו מילה בזמנו שדוחה שבת מה"ט א"כ כש"כ באכילת רשות פשיטא דלא שייך קביעת מצוה בזה א"כ אפילו לדעת הרמב"ן אסור לעשות כן ואפילו בסעודת שבת ויו"ט יש לעיין טובא לפ"ד וידוע מ"ש המג"א בסי' י"ג דגם לדעת המרדכי עכ"פ מדרבנן אסור ע"כ לא שרינן רק משום כבוד הבריות ע"ש ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן ה

בעהי"ת שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרבני החו"ב מובא יו"ש מו"ח חיים ראטה נ"י אבן יקר ק"ק סענעש יצ"ו. ע"ד מ"ש בתפילין ש"י שנמצא נגיעה בתגין אם יש בזה משום ברכה לבטלה עד הלום ודעת מעכ"ח כיון דראוי' אז לברך ב' ברכות על תפילין ש"ר וא"כ הברכה קאי שפיר על ש"ר כנ"ל והביא מהאי דתורמוס סי' כ"ו דאם הי' בדעתו לאכול עוד לא הוה הפסק ושוב הביא דברי שע"ת שהביא דברי ת' פנ"י בתפילין ש"ר שלא הי' כהלכתן דלא הוה ברכה לבטלה דהא אומר בשכמל"ו ודייק בשע"ת דאם אירע בתפילין ש"י הוה ברכה לבטלה דלא כוותי' דמעכ"ת והנה מצאתי בס' א"א מבע"ה דע"ק והוא במהדורא תנינא דמסיק במי שבא לידו תפילי' של ר"ת וסבר שהם שרש"י ובירך עליהם ואח"כ נתברר לו שטעה דאם רגיל להניח שניהם שאי"צ לברך על של רש"י דלא הוה הפסק והביא ג"כ מהאי דתורמוס ומחלק ביניהם כמ"ש מעכ"ת דאם הי' דעתו לאכול עוד דלא הוה הפסק והביא ג"כ דברי הטו"ז ה' שבת בעובדא דלי' בסי' רע"א ס"ק י"ט עיי"ש וא"כ ודאי ראוי' לסמוך על דברי הגה"קזלה"ה דלא הי' ברכה לבטלה כמ"ש גם בנ"ד שוב ראיתי בדברי' שנראה שחזר ממ"ש וכתב שאם נזדמן לו תפילין של רש"י אחרים יניח' בברכה ואם לאו יברך ע"י הרהור מ"מ לענ"ד נ"ד עדיף דתפילי' של ר"ת הוא רק ממנהג' שקבל עליו ואינו ודאי כ"כ משא"כ תפילין ש"ר ודאי יעשה כמצותו מה"ת ועוד דעל תפילין ר"ת אי"מ בשום פעם כמובן ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן ו

ב"ה יום ג' פ' תזריע תרע"ג לפ"ק מאד שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרבני המופלג בחו"י כש"ת מו"ה משה נ"י סופר סת"ם בק"ק מישקאלץ אחדש"ה וכו', והנה ע"ד החי"ת שבתפילין אשר הז' שני' נעשה כמו ד' אין בידי האיך לתקן וכמ"ש מעכ"ת, שוב ראיתי במקדש מעט בצורות האותיות והביא הך דינא בחי"ת שעשה ז' ודל"ת לדעתי' בטל ממנו צורת האות והניח בצ"ע א"כ אין מקום לתקן וכנ"ל וע"ד הרי"ש שבס"ת אשר רגלה ארוך כפליים הנה במקדש מעט כתב אם נראה רגלה ארוך שמסופקת לכ"ף צריך להראות לתנוק ואח"כ כתב בשם ספר ב"ש כי שיעור רגלה כמו א' וחצי קולמוס אחרי הגהת בס' ב"ש הנ"ל ועוד כתב בשם א"ב דתמונה בס' ב"ש דשיעור רגלה כמו רגל הוי"ו ושכן נוהגין ומעתה יראת מה שלפניו והנני לסיים בכל חוחמי ברכות ידידו ש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן ז

בעהי"ת. לכבוד הרב הגדול חו"ב יו"ש כש"ת מו"ה זאב וואלף טירנויער דומ"ץ ק"ק שאמלוי יצ"ו הנה ראיתי מ"ש מעכ"ת בענין ביטול מי רגלים דשיעורו ברביעית מים כמ"ש במ' ברכות ד' כ"ה ובאו"ח סי' מ"ז האיך הלכה אם מראה מי רגלים ניכרין אם מהני ברביעית הנ"ל ומעכ"ת פלפל והביא תשובות ראשונים ואחרונים מ"ש בענין של דבריהם וסבר' כת"ה אם נדמה אותו לשאר איסרים אם ניכר האיסור אינה בטל והביא דברי הרמ"א סי' צ"ב בנפל חלב לתוך התבשיל דצריך לקרר אותו שיקפיא למעלה לענ"ד משום הא י"ל דזה קיל דהא בא"א להגה"ק מבוטשאט חקר בזה האיך מותר לבטל לכתחילה אפי' אד"ר ותי' דכאן תליא בכסוי ובמטיל לתוכו מים הוה ככסי' והא מותר לכתחילה לכסותן וכן י"ל דהוה כהוציא לחוץ דמותר ג"כ לכתחילה והנה לפי מ"ש בת' ח"צ סי' ק"ב דמשמע דמטעם ביטול קאתינן עלה דמה"ט בפחות מרביעית סגיא ברוב מים כשאר ביטולים ורק שהקילו ברביעית מים אפי' רבו מ"ר עליהם צ"ל כעין שהקילו ברביעית אפי' רבו מ"ר הה"ד שהקילו לענין ביטול לכתחילה או כמ"ש בלבוש בה' סוכה דמשום מצוה מותר לבטל סכך פסול בסכך כשר וגם אפשר לומר לפימ"ש בטו"ז דבעת ההיתר מותר לבטל א"כ ממנ"פ אם אי"צ לומר דבר שבקדושה שעת היתר הוא דומיא דסכך לפני החה"ס דבמי רגלים ליכא איסורה רק שאסור לומר דבר תורה וקדושה לפניהם ולפי דעת הא"א דהוה ככיסוי או כהוצאה לחוץ באמת צ"ע דאם ניכר המרבה שלהם הא אינו מכוסה ולא הוצאה ואפשר דלא ככסוי ממש קאמר בלא ראות דהא אין אסור בראי' דרך זכוכית וכמ"ש מעכ"ת ולענין נ"ד הי' נלענ"ד דתליא בפלוגתא האחרונים אי לענין איסורין אמרינן חזותא מלתא הוא וידוע דעת פר"ח סי' ק"ב דמסקנתו כיון דבר' בב"ק איבעיא דלא איפשטי' בדאורייתא מחמירין לומר דחזותא מלתא ובדרבנן לקולא וא"כ כיון דלא אסרה תורה רק אלא כנגד העמוד ובנ"ד אינה רק דרבנן הי' מקום לומר דלקולא אזלינן אך הפרמ"ג במשבצות ס"ל דגם באיסור בדרבנן יש להחמיר רק מקילין להוסיף ולבטל עד שיכלה המראה איים אין כ"י בזה אך לפי"ד מג"א סי' ע"ו סק"ג דאפילו מראה צואה ע"ג ידיו אע"ג דאינה מכוסה כיון שאינה רק מעט ואין בו ממש מותר בק"ש ועיין במחה"ש ול"ש שם א"כ חזינן דלענין זה חזותא לאו מלתא הוא וא"כ כש"כ במי רגלים ובנידן זה אכן בטו"ז או"ח סי' ש"ב סק"ו משמע דכגון זה חזותא מלתא עיי"ש אם נראה על חלוקו אם רשאי לגרר בשבת דמסתפקא כיון דאין בו ממש לא שייך לחוש משום טוחן דאינו גורר רק משום להתפלל בנקיות. ואפשר לומר דלא אסור לקרות מדינא ורק משום יתרון טהרת נקיות הוא עשה כן וכן משמע

מלשונו דאל"כ יאמר להדיא דגורר משום דאסור לקרות מתוך כן ועכ"ח דל"פ לדעת מג"א סי' ע"ו סק"ו דנוטה להקל אם צואה על בגדיו ומכוסה עיי"ש ביד אפרים ומחה"ש א"כ בדברי הט"וז דמייתי על חלוקו ישנו מראה הנ"ל ופשיטא דהוא מכוסה וגם ודאי לא שייך בזה סברת מג"א הנ"ל דבנגע בסנדלי' דמשו"ה אסור דפעמים מתגלה וכן ס"ל להפוסקים לענין כסוי בגדים מ"מ בחלוק לכ"ע י"ל דמותר וא"כ דברי טו"ז בס' ש"ב ודאי לא נאמרו לאוסר מדינא א"כ בנ"ד לפענ"ד לכ"ע יש להקל ולומר דחזותא בהגוו"נ לאו מלתא כנלענ"ד וראיתי מ"ש בה' מקוואות לפרש דברי המחבר וה"ה דברים נכונים ועיין בת' אמרי אש סי' מ"ח דברים יקרים מ"ש בעניני דברי התוס' מ' יומא ד' נ"א ע"ש"ה ידידו ש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן ח

בע"ה יום ב. לס' הברכה תער"ג לפ"ק פ' מאד. שוכ"ט על ראש הב' החו"ב בנש"ק כה' יושיע ג"ב בהגאוה"צ סוואליעווא יצ"ו. מכתבו קבלתי ע"ד אם מותר לעמוד במקום' בעת שמתפלל אביו לפני התיבה לבסיס קלא, והוא במקום אביו ורבו נ"י וכ"ת פתח פתח' להיתרא מפני שבאופן זה בידו להתפלל כדינו שלא יהיה דבר חוצץ בינו ובין הקיר וכמ"ש במ' ברכות וכן קיי"ל בשו"ע סי' צ' והא אפי' אם אביו צוה לו לעבור על איסור דרבנן לא ישמע לו כמ"ש הרמב"ם בפ"ה מה' ממרא וכן בשו"ע סי' ר"מ נתן טעם לדבר אם כי ילפינן מקרא איש או"א תיראו ואת שבתותי תשמורו כולם חייבין בכבודוזהו שייך במילי דאורייתא אבל במילי דרבנן הוא כבוד חכמים ותי' דכל מילי דחכמים אלאו דלא תסור אסמכוה כמ"ש במ' ברכות לענין כבוד הבריות ועוד תי' דכל מה שתיקנו חכמים הוא מפני כבוד השי"ת. ובהשקפה ראשונה נראה שבא לתרץ בין לשיטת הרמב"ם במנין המצות שורש א' דס"ל דכל תיקון רבנן בעובר עובר מה"ת בלאו דלא תסור ותי' ב' לשיטת הרמב"ן שחולק עליו שם וצריך הסבר לשיט' הנ"ל מה בין הקושיא לתי', ונלענ"ד עפ"י שמקשי' בשם הגאון בעל שבילי דוד דהאיך אפשר לומר דלא כשיטת רמב"ם דאם אינו מצוה מה"ת מנ"ל דצריך לקיימן ולמה נקרא עברין והלא הכל למקום א' מצוה ועומד מפי הגבורה, ולענ"ד דעכ"פ חזינן דרצון הנותן התורה לשמוע בקולם דהא לכ"ע ביד חכמים לעקור דבר מה"ת בשוא"ת וכן לפי שעה אפי' בקום ועשה כמ"ש במ' יבמות ד' צ"א וכן בג' ברכות מסיק הגמ' דשוא"ת בידם לעקור כמ"ש בשופר ולולב דהעמידו דבריהם אפי' במקום כרת מצינו הזא' ואיזמל ועיין במהרש"א מ' שבת ר"פ דר"א דמילה וכיון שכן ניתן להם רשות אין לנו כבודם רק מפני כבוד המקום ב"ה שלא יביא לידי

איסור חמור חילול שבת וכיו"ב וא"כ גם להרמב"ן מרומז היטב שצריכין לשמוע בקולן ולקיים דבריהם וכל העובר ע"ד וכו' וז"ש בב"י דכל תיקון חכמים מפני כבוד המקום ב"ה. ולולא דמסתפינא הייתי אומר כן בפי' הגמ' ברכות שם דכל דרבנן אלאו דלא תסור אסמכוהו והרבותא דמפני כבוד הבריות מחלו על הכבוד ומה רבותא וחידושו בכבוד הבריות וכי לא מצינו דמשום הפסד ודחק התירו ג"כ איסורא דרבנן כמ"ש במ' שבת ר"פ מ"ש ומי שעלו וכו' מותר למעכן כלאחר יד וכיו"ב הרבה וא"כ מה יהא רבותא דכבוד הבריות ונלענ"ד ע"פ מ"ש במג"א סי' ש"ז ס"ק ז' דאין לדמות השבות' פעמים התירו ופעמים לא התירו עיש"ה משא"כ מפני כבוד הבריות אין שום איסור דרבנן עומד מפני כבוד הבריות והנה לאו דלא תסור הוא כולל לכל אסור' דרבנן כמ"ש במפרשים דלהכי אין לוקין עליו דהוה לאו שבכללות עיין במלא הרועים וז"ש גבי כבוד הבריות דלכל שבות התירו ומחלו על כבודם ע"כ הוה סמוך ונסמוך על לאו הנ"ל, ובזה יש לפרש דברי הגמ' מגילה ד' ג' דאיבעי לי' לרבה מקרא מגילה ומ"מ האי מנייהו עדיף ומסיק דמ"מ עדיף דגדול כבוד הבריות שדוחה ל"ת שבתורה וקשה מה עדיפת' ממקרא מגילה ואדרבה ישנו דעות דאפי' מצוה דאורייתא נדחית מפניה ולהנ"ל אתי שפיר דגם במקרא מגילה מצינו שהעמידו דבריהם דאין קורין המגילה בשבת מפני גזירה דרבה שיעביר ד"א ברה"ר וכן התירו מפני הצורך לקרות לבני הכפרים לקרות שלא בזמנם מפני שמספיקים מים ומזון לבני כרכים ובירושלמי דאפי' מתחילת החודש יוצא אם פורש לים ושיירא משא"כ בכבוד הבריות דמ"מ כבוד הבריות במקומו עומדת נגד כל איסור דרבנן וזהו עדיפתא שדוחה לאו דלא תסור ממש כהנ"ל ואפשר דזה סברת רש"י ז"ל במ' קידושין דף ל"ב שפי' מצוה כמו הלוית מת והיינו שהוא במצות' כבוד הבריות שחמור מלאו דלא תסור ממש ועכ"פ לתי' ראשון בב"י בנ"ד שהוא במצות תפילה שלא יהי' חוצץ בין הקיר לפי' הנ"ל אפשר דלית בי' משום ל"ת ובפרט לפימ"ש בטו"ז והביא' ר"ת האיך דלא אפשר לא יבטל תפילה ברבים עי"ז וגם כי באמירת הפיוטים בר"ה ויוה"כ לא נאמרו מצוה דרבנן רק בעיקר תפילות ש"ע ושהיא בלחש אבל בעת קריאת ש"צ בק"ר מהתפילה שייך ליחידי' וא"כ בעת תפילת לחש יש היתר יותר ואפשר נמי לפימ"ש בהגה' מיימוני פ"ה מה' ממרי' למה צריך קרא שלא לשמוע לדברי האב באומר לו לחלל ש"ק והא אינה עושה מעשה עמך ואי"צ לשמוע לו ותי' דאינ' רק דיבורא ובדיבורא אינה יוצא מכלל מעשה עמך וע"כ צריך קרא ובח' כנסת יחזקאל חיו"ד סי' ל"ה מחלק דדוקא אם אמר לו לצרכו כגון לבשל לו בשבת וכיו"ב אבל אם אמר לי' בהדי' לא תעשה מצוה זו אם תעבור אסור' זה ל"צ קרא דבזה אינה עושה מעשה עמך וא"כ

לדבריו בנ"ד שאינה שום דבר לצורך דהא עומד לפני התיבה ואי"צ למקומו אז אפשר לדמות לדברי הכנסת יחזקאל הנ"ל וגם י"ל דתפילה הוה עשה דרבי' כמ"ש במ' ברכות לפי' התוס' והרא"ש שם גבי עובדא דר"א ולכמה דעות אפי' בדרבנן עדיף מעשה דיחיד, ורבים מקשים מאי קושיא דאינה עושה מעשה עמך ול"צ קרא דהא בלא קרא ס"ד עשה דוחה ל"ת וא"כ שפיר עביד ומעשה עמך הוה ולענ"ד י"ל לפימ"ש בשימ"ק כתובות פ"ג גבי אונס להכי ל"ד עשה דלו תהי' לאשה דאי אמרה לא בעינא ליכא עשה כלל ולזה אפי' לא אמר' לא בעינ' לא דחי וק"ל משבועות דת"ח דאמרי לו לישב אע"ג דאיכא מ"ע דויעמדו שני אנשים דכבוד תורה עדיף והא רב שמחל על כבודו מחול ואמאי דח' ועיין בברכ"י דה"נ קשי' בהך דבשל לי למה צריך קרא תיפק דאב שמחל על כבודו מחול ואינה דוחה ותי' בשם הרא"ש דשם גבי אונס דאי אמר' לא בעינ' פקע העשה לגמרי עד לעולם משא"כ בכבוד דת"ח וכן באב אינה רק לשעתי' בענין שמחל אבל בענינים וזמנים הבאים חזר כבוד הרב והאב למקומו ע"כ העשה אלים אפי' שבידו למחול, והנה כ"ז דאם באמת אינו אומר לב"ע רק אנן נאמר כל שבידו ימחול אין העשה אלים לדחות יש לחלק כן אבל עכ"פ לשעתי' ודאי כבודו מחול להכי אינו מעשה עמך דאין רצונו למחול נגד כבוד המקום ב"ה ולזה צריך תי' דבדיבור לאו מלתא הוא א"כ בנ"ד דהוה מעשה דהיינו גוף המצוה שלא לעמוד במקום הראוי' לתפילה ואפשר דלכ"ע אי"צ למנוע עצמו מלעמוד במקומו והנה לדינא ודאי יפה אמר דודאי אביו ברב צדקתו מוחל על כבודו ומוראו בפרט לכבד ה' מהונו דהיינו לצורך תפילה א"ת מהונו אלא מגרונו וכבוד שמים היא לבסומ' ולערב קולו שיהא נשמע יותר לרבים ומה שמע"כ מסתפק דעל מוראו א"י למחול בברכ"י סי' ר"מ שינה ושלש דכמו דעל כבודו הה"ד על מוראו יכול למחול ורק על בזיונו בזה רבו הדעות דאינה יכול למחול עיי"ש. ועוד בנ"ז דהוא לצרכו ונייח נפשי' כי בנו מסייע לו להשמיע קולו להשפיע רחמים מאבינו שבשמים ודאי יש לדמות מ"ש הטו"ז בסי' קכ"ח בסופו ולענין שימוש בכהן דאיתא בירשלמי דהוה כנהנה מן ההקדש ור"ת שמש עם הכהן, ותי' הט"ז דלשמש ת"ח ודאי הנאה ונייח לי' לשמש בקודש ויצא שכרו בכבודו ועיין במל"מ פ"ג מה' עבדים דבשכר מותר להשתמש עם הכהן ע"כ כהן נמכר לעבד דבא בשכרו וה"נ שכרו אתו במה שלא יצטרך להתעצם בקול או לבדו כידוע מש"צ אשר ע"כ מתפללי' עם מסייעי' ומשוררים גם כמה צדיקים עשו כן ועוד הא איתא יותר מזה במ' סנהדרין דף פ"ד דמותר להקיז דם לצורך רפואה דכתיב ואהבת וכו' והתם הוה איסור חמור ומ"מ אם הוא למען רפואתו מותר ובכ"ז ידוע ג"כ הוא קצת רפואה

לגרון ולאברי הנשימה במסייעים להגבי' קול למרונים בנקל כידוע כללו של דבר כחא דהיתרא עדיף בפרט במילי דשמים לענ"ד דו"ש. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן ט

בעה"ית אול"י ה' פ' ויקרא שנת תער"ג לפ"ק שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד האברך כמדרשו החריף ובקי עצום מלא וגדוש יו"ש כש"ת מו"ה ישראל וועל"ן נ"י בק"ק טאדנאליא יצ"ו אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי מגילה עפה ומנופה מזה ומזה כתובים מלא הערות ופלפולים ועתה באתי ע"ד אשר בישוב א' מנין מצומצם ושנים מהם מחללי שבת בפתיח' חנות בש"ק במו"מ בעוה"ר וכבר ידי כתובים אליו מדברי הפרמ"ג כי אין מצרפין אותו לדבר שבקדושה ומעכ"ת הביא שפיר לחזות מדעת המקילין דבאיסור דרבנן לא חשבינן למחללי שבת בפרהסי' אלא שעומד לנגדינו דברי מרן חת"ס חו"מ סי' קצ"ה שהביא דברי הרמב"ן פ' אמור בעסק תדיר של מו"מ הוה מחללי שבת מה"ת והבי' ג"כ קרא דנחמי' מפורש כן, ומעכ"ת הבי' כל דעת המקילין דלא ס"ל כשיטת החת"ס והנה גם הוא ז"ל מתרצה לטעמי' דבאקראי גם הוא יודה אבל בפתיחת החנות תדיר עד שנעשה להם כהיתר ודאי סברתו קיימת ומאושרת להלכה ובפרט הלא ידוע כי מו"מ בחנות א"א כמעט בלא מלאכה דאורייתא כמו מחתך ומכה בפטיש בורר וכיו"ב ע"כ אין בידי להקל בזה נגד דעת הפרמ"ג וצריכים לחוש לכמה ברכות לבטלה בחזרת הש"צ וכיו"ב לבד מזה כתב בפרי תואר סי' קי"ט מי שאינו מקיים תקנות וגזירות חכז"ל כלומר דרך אפרקוסי' ובורר דרך לעצמו תקנה זו נראה בעיניו ותקנה אחרת טח עיניו מראות אין מצרפין לכל דבר שבקדושה והזהיר בני מדינת' אשר הי' להם דרך מסחר ואיזה מדינה אשר דרכ' כסל למו בזה, ע"כ לא יצרף עמם לדבר שבקדושה שצריך עשרה וכמדומה שכן הוא באותן מחללי שבת במו"מ ופתיחת חנות כמ"ש במס' ע"ז במי שאבוק ואדוק בעבירות הוה כמין וכש"כ בזה שעוברין על כמה אסורי דרבנן אין מספר כך דרכו של יצה"ר לטעות להם זה נאה וזה ל"נ ח"ו כאשר תשמענה אזנינו בעוה"ר כ"פ ולדעת הפ"ת בפשיטות אין להם צירוף למנין ואפשר אם רק אחד חסר למנין יצרפו קטן כמ"ש בסי' נ"ה כידוע. וראיתי מ"ש עמ"ש בהשובותי למעכ"ת סי' קי"א ע"ד מהרי"א סי' כ' וסי' כ"ו דלא מפסיל גברא רק בעדות לפני בד"ץ ע"כ אין לחוש להשוותן לענין חומר מחללי שבת בפרהסיה ואמרתי כי דברי מרן חת"ס בחו"מ סי' פ"ג כנגדו דס"ל דרק אינו בכלל בן ברית ואינו בתורת עדות בעצמותו אבל מ"מ אין חשוד לכה"ת לפי"ז שפיר י"ל במ"ש הש"ך דגם בידוע לעשרה הוה בכלל זה

אבל לדעת מהרי"א דאין עצמ' נפסל עד שהועד בב"ד באופן מה שייך לנו ידוע לנו להעיד והביא מעכ"ת דברי ת' אבני צדק סי' קנ"ז במ"ש שם וז"ל מ"ש מעכ"ת ע"ד מהרי"א וכו' והרי אנו יודעים האמת שכך הוא אבל יעיין ת' חת"ס יו"ד סי' י"א ות' מהר"ם שיק סי' קנ"א וימצא מקום לדברי מהר"י והנה מעכ"ת חפש מי החולק ע"ד מהר"א והוא הגאון בעה"ס שבילי דוד אביו של השואל הגאבדק"ק ווייטצען נ"י אשר בחבורו בסי' קי"ט האריך בסברות עמוקות וראיות נכונות לסתור דברי מהרי"א ובתוך דבריו שם נמצא דברים הנ"ל כיון שיודעי' האמת שכך הוא א"צ לעדות בב"ד, ומסקנת' דהב"ד אין נותנים פסק רק בעדות אבל לענין נאמנות ונפסל גברא דשייך בהו לכל בר ישראל שיודע מהם ומהמונם צריך לחוש אפי' בלא עדות ע"ז שפיר שייך לעיין בחת"ס סי' י"א הנ"ל במ"ש שלא למחות ביד האוכלים משחיטה שו"ב אשר בעצמ' הי' אומרי' שיודעי' שהוציא טריפה מת"י כיון שכא הי' העדים עליו בבי"ד אין עליהם למחות על העוברין על דברי עצמן, והנה גם בזה לא זכיתי להבין דהא שם טעמי' בצדו דלמא שראו סימני תשובה בהאי גברא אבל בנ"ז שיודעים להיפך ותמיד עוברין ושבי' לעבירה זו מה סימנים רואים בהם ועיין בת' אבני צדק אה"ע סי' ז' שם הביא דברי שבילי דוד ג"כ בקיצור וכתב שדבריו נראין עיקר וכל מקום שנמצא שסמך ע"ד בדבר שהוא מדאורייתא הדר ביה ורק בסתם אסור דרבנן עומד על סמיכתו ומעתה אם נאמר דדבר שבקדושה וכן מ"ש מעכ"ת בשם הרמב"ן דתפילה בשבת ויו"ט מה"ת כש"כ שלא נסמוך לצרפו אלא דמדברי רמב"ן אינו מוכח רק דתפילה הוא מה"ת אבל בצבור רק משום ונקדשתי' מ"ש ע"ד פרמ"ג סי' תרפ"ה במ"ש להתענות בשובבי' ואירע ר"ח או ט"ו בשבט ביום ה' שמסתפק אם צריך להשלים ביום א' כיון שנדרה נדר והעלה בספיקו וק"ל כיון שנהג כן הוה כנדר וכדאיתא ביו"ד סי' רי"ד וכן בפרמ"ג עצמו סי' תס"ח ועיין בשע"ת סי' תרפ"ה הנ"ל דנ"ל דהנוהג אדעתא דמנהגא נוהג ומעיקרא הכי קבלה והנה אם חל ר"ח ביום ה' נוהגין בגליל העליון להתענות תמורת' בער"ח וכן הנהגתי בבית מדרשינו דפה. וראיתי מה ששואל בענינו של יום אם מותר ויוצא בו מצות משלוח מנות בבן לגבי אביו דאפשר דאסור משום דכתיב איש לרעהו ומחזי דמשוי ליה כרעהו ופוגע בכבוד אביו והביא עד"ז כמה הלכות דכתוב לענין כבוד או"א והנה לא מצאתי כעת בתשובות בנ"ז רק כיו"ב לענין משלוח מנות לרבו בת' מהרי"א ר"ד דעמד השואל בסבר' זו דמשוי רבו ליה כרעהו והשיב לו כמה ראיות מהפוסקים ומדרשות דשפיר שייך רעהו ואין זה בכלל זלזול כבוד ח"ו והביא ג"כ מקרא דמשלי ריעך וריע אביך וגומ' שהביא מעכ"ת ועתה הדברים נראין ק"ו דהא קיימ"ל ביו"ד סי' רמ"ב דכבוד רבו קודם לכבוד אביו רק אם אביו ג"כ חכם עכ"פ לענין

משלוח מנות יש ללמוד מזה לזה דאין במנות משום דכתיב רעהו שיהי' בזה איזה דבר נגד הכבוד. ראיתי מה שהתפלא ע"ד פרמ"ג סי' תרצ"ה שמסתפק אם יוצאין ידי מתנות לאביונים במתנה ע"מ להחזיר וק"ל הא מבואר הרמב"ם בטעמא דמ"מ למען שמח לב עניים ויתומים ואי צריך להחזיר שמחה זו מה עושה והוא תמוה, לכאורה אלא שלענ"ד הפרמ"ג קאי אדלעיל מ"ש בשם המחבר בה' צדקה סי' רנ"א י"ב והש"ך סי' רנ"ג ס"ק י"א דעני שחייב ג"כ בצדקה יכול ליתן הצדקה לחבירו עני וקיימ' מצות צדקה ואין מפסידין ואם כן שוב מה בין זה למעמנ"ל הכא והכא ליכא טעמא דרמב"ם ומ"מ צריך לקיים מגזיה"כ מ"ע בצדקה א' עני וא' עשיר בכלל ובזה שפיר עלה בספיקי' במעמ"ל והלא גבי פה"ב אם בדעתו ליתן ומצפה להחזיר לו כידוע וגרע ממעמ"ל והדברים עתיקי'. ומ"ש בדברי רש"י ז"ל בפי' מפני שעיניהם של עניים למקרא מגילה ובשבת א"א לקבל ופלפל הרבה בדברי מג"א סי' ש"ו עיין בת' מהרי"א סי' ר"ה פי' נאה ומתקבל. ראיתי מ"ש כת"ה ע"ד קושי' הגאון מרן יע"ד מ"ש במ' מגילה ויעבור מרדכי שהעביר יו"ט א' ש"פ בתענית מי"ט לא אמר עוד חומר בזה שבטל מ"ע של אכילת מצה דהא יום וליל כתוב ומעכ"ת האריך בפלפול רב לתרץ הקושי' עפי"ד מל"מ מה' יסוה"ת דיוצא שלכה"נ והנה לדברי הר"ן הביא המג"א סי' תקס"ח דאם אכל פחות מככותבת עומד בתענית' דשיעורא כמו יוהכ"פ ושיעור אכילת מצה בכזית לק"מ, ועוד י"ל דודאי יש לומר דגזרו תענית ככל התענית צבור שהוזכר' במ' תענית בהוס' ברכות ותפילות ותק"ש וחצוצר'. לבד בחמשה ענוים לא א"כ במ"ע דשוא"ת ודאי בידם לבטל דאם בטלו תק"ש ונטילת לולב ביו"ט שחל להיות בשבת כמ"ש במ' יבמות ד' ד' שוא"ת שאני אבל דברים שהם בקו"ע נגד שמחת יו"ט לא מצינו ורק מפני פקו"נ ובפרט מרדכי שהיה מן הסנהדרין ואנשי כנה"ג שלפי שעה ודאי בידו לבטל ועכ"פ הוה יותר רבותא שהעבירו בתענית דייקא כמו כל דיני תענית וכהנ"ל וא"כ אכילת מצה אם כי הוה מה"ת עכ"ז לא הוי רק שוא"ת ועוד י"ל פרפרת דרב ושמואל פליגו בפלוגתה דרבא וראב"י אי מצה בזה"ז דאורייתא או דרבנן ואין אתי עוד להאריך. והנני לסיים בברכת שמחה וששון ביום פורים ונזכ' עם כל אחב"י לגאולת עולם וירום קרנו קרן אור תוה"ק ידידו דוש"ת דו"ש לידידי מור חמיו הרה"ג נ"י ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן י

שוכ"ט על ראש כבוד הרב הגדול חו"ב כש"ת מו"ה אליעזר בק"ק

קאלוב יצ"ו. הנני במודע כי יק"מבא לידי על דף כארבע וחמש שאלות עומדים צפופים זע"ז וכעת קשה עלי להרחיב הדיבור מפני חולשת גופי ל"ע ורק משום חביבותי' וחיבת הקודש בדברי מר ניהו רבה הכל חוקר ודורש באתי בזה מ"ש בדברי א') לענין עניית בריך הוא כמנהג אשכנזים או עניית אמן למנהג ספרדים האיך עונין בפסד"ז וכש"כ שאין לענות בברכת ק"ש ומ"ש משבח דב"ה וב"ש דפסק במג"א סי' קכ"ד דאין לענות במקום איש"ר להפסיק, והנה כן עלה בדעתי ומעולם לא שמעתי לפסוק להפסיק בזה והלא ק"ו מאמנים לקדיש ותתקבל ואילך מפני שאינה רק מנהג כמ"ש הרמ"א סי' ס"ו סעי' ג' ובמג"א ס"ק ו' אלא שיש כאן מקום ספק לפימ"ש בא"ר הביאה בהגה' רע"א דבפסוקים דזמרי יש להקל באמנים הנ"ל וכן פסק בבאה"ט סי' ס"ו ס"ק ט ומ"מ סיים דב"ה וב"ש לא יאמר וא"כ אמן או ב"ה בקדיש י"ל אם דומה להני אמנים או לעניית ב"ה וב"ש ועיין בפ"ח ומ"מ נלענ"ד דשוא"ת עדיף מ"ש בחוט המשולש משמי' מרן הח"ס שלא הקפיד על שיעור' דג' וד' בצים בפת הבא בכסכי' לענין נט"י מה דעתי' בשיעורים אחרים כגון בקביעות סעודה והנה כי בגליל העליון ובפרט בק"ק פ"ב וארץ אשכנז אין רגילי' בפת הבא בכסכי' כמו מ"ש לעקאך או אייערקיכעל רק במ"ש קוכען שהוא נלוש בחלב וחמאה או מתמלא בגבינה ומזונות אלו הם רק לעת צפר' עם חלב או קאפעע ובזה סמך על דברי ש"ל שהביא גם בהגר"א ובח"א דראוי' לסמוך בזה שאין סעודה זו בשם קביעות סעודה דרק בצהרים וסעודת ערב חשוב להיות סעודה קבועה וא"כ אין ראי' ממנהג' כמה שנוהגים בגלילות אלו ובגאליצינן דגם באמצע יום וכש"כ בסעודת ערב שמסתפקין בפת הבא בכסני' או מ"ש מעכ"ת בשם ד"ק אם היה מזדמן סעודה כזאת למרן חת"ס אם לא היה נהוג כמ"ש בשו"ע סי' קפ"ח סעיף ו' עיי"ש. מ"ש בקצת שנוהגים בהנחת תפילין של ראש שרק מקצתו מונח על הראש ורוב הקציצה וכש"כ התיתור' עומד באויר ומעכ"ת נ"י לענין לבוד ומפרש לומר דלא אמרינן לבוד רק בקרקע והביא דברי מג"א ומחה"ש בה' יו"ט והנה ודאי אמרינן לבוד אפי' באויר כמ"ש במ' עירובין ד. י"ד ובמ' סוכה דף י"ח וכ"ב עיי"ש אבל מה ענין לבוד לכאן וכי אם התפילין מונחים למטה מג' טפחים להראש וכי ס"ד דיוצא בזה הלא צריך קשירה והדוק כמ"ש בתוס' ובכמה דוכתי' ועוד מה שייך לבוד אם יש הפסק והא הקציצה עצמו מפסקת לעצמו ואם נאמר דכל הבית הוה כלבוד א"כ כל הראש כשר להנחת תפילין וכן לענין תפילין ש"י נאמר דאפי' למעלה מחצי קבורת יהיה כשר להניח מפני הלבוד ובסי' כ"ז הא קיימ"ל דלא יניח למעלה מחצי עצם אלא פשיטא דהיכא דכתיב ועלי' בענין ממש במקומו ומצינו מחלוקת בזה במ' זבחים ומנחות אי על בסמוך אבל לבוד לא מצינו

ואח"כ ראיתי בת' מהרש"ם ח"ג סי' א' לענין כתיבת אות הוגבה קצת במקצתה מן הקלף ג"כ סברתוכיון דכתיב על הספר בפ' וילך בעינן דבוק והאי ה"נ כתיב וקשרתם וגו' על ידיך ובמ' מנחות דף לז"ז מקיש יד לראש לענין הנחת תפילין בגוב' הראש וא"כ לענין דבקות ג"כ ילפינן מיניה ופשיטא דאינה יוצאים ידי תפלין כמ"ש הטו"ז סי' כ"ז וכבר צווח' עד"ז גדולי הדור ובאמת מחלוקת בזה בספרי גדולי אחרונים כיבשו"ת דברי יוסף וכן בברכ"י סימן כ"ז הביא בשם גינת וורדים הספרדי בחלק גן המלך שהוכיח מדברי הרש"י דרק קצה של צד המעברתי צריך על גובה הראש ורוב הקציצה נוטה לאויר אשר בזה ימצא מקום להניח בראש ב' תפילין ולענ"ד שנתכוון לדברי רש"י ז"ל מ' ע"א ד' שם במעשה בדוד המלך ע"ה דקאמר מקום יש בראש וכו' ופי' רש"י ז"ל דהיינו ב' כרך של רצועות דמשמע דרק הרצועה שעובר' בתוך המעברת' הי' מונחת על גובה הראש אבל הא נודע כי התוס' והרא"ש דעל תפילין עצמן קאי שיש מקום בראש לב' תפילין וכלל הדבר כי בשו"ת דברי יוסף ובברכ"י מסקנתן כדעת הטו"ז כי הקציצה עצמו צריכי להיות מושכבות ומיושבים על גובה הראש ועיין בבאה"ט ושע"ת סי' כ"ז מ"ש ע"ד ט"ז ובית יעקב בשם א"ר עיי"ש, מ"ש על מה סומכים לשהות אצל אומן חביות של יין לתקנו אפי' כמה ימים ובשו"ע אינו מתיר רק יום או יומים באמת איני יודע על מה סמיכה זו בב"י מביא בשם א"ח דאפי' כמה ימים הלא בשו"ע פסק דלא כוותיה ולענין היתר ווייגשטיין שדבוק בחביות האיך מגעילין הא מפסיק בין מי הגעלה לחביות וכתב מעכ"ת שכבר הרגיש בזה הדו"פ ואינה תח"י והנה מ"ש בש"ע הוא מדברי ת' הרשב"א והנה הי' מקום להעיר ג"כ לענין כלים זפותי' והא מדינא דגמ' ג"כ אי"צ לקלוף הזפת במלוי וערוי והה"ד בהגעלה מעלי' וכמ"ש הטור סי' קל"ה וכן קיימ"ל בש"ע סי' הנ"ל ורק הגעלה של ח"ת דהיינו לשפוך מים רותחים פסק הרא"ש בת' כלל י"ט דלא מהני אבל הגעלה לפסח קשה להקל בהפסק דבר כמ"ש במג"א סי' תנ"א והנה בגליל זה העדיאליא אין כאן שום ווייגשטיין שנקרש בחביות רק מהלאגער עושין ווייגשטיין בהפאבריק כידוע ולפסח אני מורה להגעיל רק בהסרת השוליים ולנקות היטב ע"י רותחי' וכויגען ואח"כ מגעילין ופשיטא דאפי' היה דבוק בהן איזה ווייכשטיין מנקי' ממנו בגת ההוא, חותם בברכה ידידו דש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן יא

שוכ"ט על ראש כבוד הרבני החרוץ המופלא יו"ש כש"ת מו"ה שלמה זלמן גלאנץ נ"י שו"ב ק"ק גראסווארדיין יצ"ו. הנה באתי להשיב למעכ"ת בדבר הלכה במ"ש בתפיל'

ביה"מ שנמצא לאחר תפילה בלחש שלא היה שם ו' שהתפללו עם הצבור כי א' אשר בא בעת ההיא הגיע להתחלת התפילה והי' שם פלפול אם לומר כל שמ"ע בקו"ר ונגמר הדבר כי המתפלל יאמר רק עד אחר הקדושה ושוב נתחדש הספק אם מש"ץ א' שהוא אבל אם הפסיד לומר ק"ש לאחר קדושה דבא לציון עם תתקבל ודעת מעכ"ת שיכול לומר בטעמים שהזכיר והנה תמוהים בעיני למה המתפלל לא אמר כל ש"ע בקו"ר ויוצא תפילת' דהא בסי' קכ"ד מבואר בהמחבר דבשעת הדחק מתפלל הש"ץ תפילה בקו"ר בלא תפילה בלחש ובמג"א הביא כמה דעות ומנהגים דאפי' שלא בשעת הדחק מפני עניית אמנים וגם משום הקדיש עם תתקבל ועוד משום שלא יבטל מנהגם שמתפללים לפני התיבה בקו"ר כמ"ש בשו"ע שאפי' כולו בקיאים אין לבטל המנהג ועיין במג"א סי' קכ"ו והנה אמירת תתקבל בנ"ז יש לעיין טובא כי בסימן נ"ה מבואר דרק אם התחילה בקו"ר וגמרו הכל אומרים התתקבל אפי' בלא י' רק אם התחילה הש"ע בקו"ר בי' אלא דשם גמרו הש"ע ג"כ בקו"ר כדמשמע בתה"ד סי' ט"ו ובנוב"י הביא דברי הרשב"א בתשובה משמע דגם בהתחיל באבות לבד סגי ועיין בפרמ"ג ועיין בנוב"י מהדו"ת סי' ז' דהשאלה הי' בתפילת ערבית שיצאו מקצתן אם לומר קדיש עם תתקבל בלא י' ושם הביא דברי רמ"א הנ"ל ובסוף דברים הי' לבאר דבתפילת שחרית ומנחה דהתקנה הי' לחזור התפילה בקו"ר ע"כ דוקא בהחזרת התפילה אומרים הקדיש אבל בתפילת ערבית דלא תקנו תפילת בקו"ר גם על תפילת הלחש אומרים קדיש עם תתקבל א"כ בנ"ז לא הי' לומר ק"ש ולענ"ד יש להביא ראיה דגם על תפילה בלחש עם היה עשרה י"ל קדיש ממ"ש בסימן קכ"ה במג"א ס"ק ג' בשם כ"ה דהמנהג שהש"ץ אומר ג' ראשונות בקו"ר וכן ג' אחרונות והשאר בלחש ומסתמא לא בטלו ק"ש עם תתקבל והא בתה"ד הוכיח דהתקבל צלותא קאי רק על התפילה כמ"ש צלותהן ולא על פסוקי' ודברי תורה ע"כ א"א דתתקבל קאי על סדר קדושה ובא לציון דהא ודאי בסדר קדושה ובא לציון הם דברי שבח ומ"מ לא ס"ל דעלי' קאי התתקבל וא"כ ג' ראשונות ואחרונות דהם רק דברי שבח והודאה האיך יאמר תתקבל ועכ"ח דגם בתפילת שחרית ומנחה שייך תתקבל על תפילה בלחש זה נלענ"ד להצדיק בדיעבד שלא היה התתקבל לבטלה, אבל מ"מ לענין להבא חלילה לחלוק ע"ד הגאון הנוב"י ידו"ש ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן יב

בעהי"ת שלום וישע רב על ראש ידידי ה"ה כבוד האברך הרב הגדול חריף ובקי עצום ירא ושלום בנש"ק כש"ת מו"ה הילל וז"ב נ"י אב"ד ק"ק פ"ב יצ"ו ועתה באתי מה שעלה

בספיק' מי ששכח לומר משיב הרוח ומ"ג בימות הגשמים והי' ר"ח ובתפילה שניה אשר חזר להתפלל כהלכה שכח לומר יעלה ויבא אם יצטרף שתי תפילות ויש זכרון לכאן ולכאן או נימא דהוה כלא התפלל ומעכ"ת הביא בקיאות ממ' מנחות ד' ק"ז מ"ש ה"ע שור במנה והביא שני שוורים במנה אפי' זה במנה חסר דינר וכמ"כ השני לא יצא וה"נ בתפילה זה חסר וזה חסר והנה אם כי דברי חכמה דבר מ"מ לענ"ד אין דמיון לקרבן דעיקרו שיהא משובח ושמן כמ"ד מ' מנחות דף ס"ד שחט שני חטאות בשבת שחל ביו"ט א' כחושה ושני' שמנה פטור ועוד אפי' לכתחילה אומרים לו הבא שמנה ופסקה הרמב"ם פ"ב מה' שגגות ה' ט"ו א"כ רק ר"א ס"ל שם דחייב וכש"כ דלא ס"ל לכתחילה להביא שמנה וקיימ"ל כרבה אלמא דלענין שבחו אפי' שבת חמיר' נתן לדחות, ולענין תפילה חזינן דאינו כן דהא באו"ח סי' תפ"ז פסק בשו"ע דאם לא אמר אתה בחרתנו ולא אמר רק יעלה ויבא יצא ואין מחזירין אות' ועיין בסי' רמ"ח ופשיטא דתפילת יו"ט אתה בחרתנו עם יעלה ויבא והשיאנו הוה שמנה נגד מ"ש רק יעלה ויבא אפי' הכי יצא אלמא דלא מדמינן לגמרי לקרבן והנה בנ"ז מ"ש מדברי אורח' חיים ומ"ש בגור אריה ות' לקוטי צבי הספרים אינו תח"י לעיין בהם רק ראיתי בס' תורת חיים הביא דברי ס' מגן גבורים בסי' קי"ד במ"ש שם בשכח משיב הרוח ומ"ג מחזירי' אות' דממ"נ אינה כמו שאינו התפלל כלל אלא שלא התפלל כתיקונו ואי"צ להסמיך גאולה לתפילה בתפילה שניה דמה"ט כתב בגא"ת י"ז (גור אריה תשובה י"ז) דמה"ט אם שכח בר"ח יעלה ויבא ובתפילה שניה שכח משיב הרוח ומה"ג אי"צ להתפלל פעם ג' אם כי לענין הלכה צ"ע דמ"מ כיון דלא התפלל אפילו כתקנה מפני מה אי"צ לפ"ג מ"מ לענין סמיכת גאולה לתפילה שפיר י"ל כנ"ל ונראה כי גם הגאון מג"ב הניח ג"כ בצ"ע. מ"ש מעכ"ת מדברי זכור אברהם באות ר' בשם ש"צ דאם התפלל בשבת ר"ח ושכח של ר"ח ושנית התפלל ר"ח לבד לא יצא וסבר מעכ"ת דש"צ הוא ת' שמש צדקה ואני חפשתי בתשובותי' ולא מצאתי לענ"ד דר"ת ש"צ ה"ה ס' שלמי צבור דכן הביא באות א' בלא ר"ת ולענין הלכה טוב להתפלל בתורת נדבה כמ"ש בסי' ק"ז וק"ח כנלענ"ד והנני לסיים בכל חותמי ברכות ותשועות ישראל בקרב הימים כאו"נ הטהורה ונפשו ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער אב"ד דק"ק פה:

סימן יג

בעהי"ה. שלום וישע רב על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגדול חריף ובקי טובא ירא ושלם כש"ת מו"ה נתן אליהו גרינפעלד נ"י אב"ד טרעבישב יצ"ו. והנה מ"ש באו"ח סי'

ס"ב דבחולה ושאר אונס יוצא בהרהור והנה פסקה זו היא מדברי א"ח בשם הירושלמי עיין בהגר"א שמביא' ועיי' בב"י ומ"ש במ"ד בסוגי' מ' שבת ד' ק"כ דהרהור לאו כד"ד ממתניתין דייק כן ר"א דלא יאמר אדם לחבירו וכו' אמירה אסור הרהור מותר ומותר לומר הנראה שתעמיד עמי בערב ומפרש' ר"י דמתניתין כריב"ק ויליף מקרא דדבר דבר דבור אסור הרהור מותר והנה אי לאו דמסתפינא הייתי אומר דשאני עשיית איסור מעשיית מצוה דלענין לצאת ידי חוב' מצוה יותר י"ל דיצא מנאמר דיעשה איסור ע"י הרהור דכמעט הוא דבר שאינו בידו והא ראיה דרבינו ס"ל בסוגיא מ' ברכות ד' כ"ג דבהרהור כדבור דמי לענין ק"ש ובה"מ דאורייתא וכי חולק על ר"א ור"י מ' שבת דסתם מתניתין דהרהור לכד"ד ור"י פסק הלכה כריב"ק ואמאי לא הזכירו כלל בגמ' לא במ' ברכות ולא במ' שבת דבר מה ממחלוקה ר"ח ורבינ' והלא ידוע דרכו של הגמ' לומר בכיו"ב דבמחלוקת מה שנויה אלא דהוא כמ"ש והא בגמ' מתרץ על הקושיא לרבינא בעל הקרי יוציא בשפתיו ומתרץ כסיני ופי' בתוס' דלענין איסור הרהור בד"ת הוא דווקא כסיני דבור ממש ובגמ' משמע דלילף מקרא דסמוכי' א"כ לכל מילי דאסורי נאמר כן או דיליף מקרא דבר דבר ועיי' בב"י סי' פ"ה דמי שתלמידו שגור בפיו ומהרהר בבה"כ ומפרשו בטעמיה דהוה כאונס' אלמא דאינו כבידו וכן לענין אסורה דשבת כמובן ומ"ש מעכ"ת ממ"ד במ' קידושי' ד' מ"ט ובכ"מ דברים שבלב אינה דברים ומחלק מעכ"ת דהכא בגלוי דעת סגיא הכא הם דברי ראשונים ועיין ר"ן והרא"ש מ' נדרים דף כ"ז ומ' כתובות דף צ"ז ובכ"מ ובאמת בתוס' והרשב"א מחלקים בין שסותרים מה שמוציא בפיו ובין שאינה סותר וצריך לומר דשאני דבר שבלב שאין אנו צריכים שיאמר ויחשוב מלה במלה מה שהיה צריך לומר רק בעינן דעתיה משא"כ הרהור ק"ש ובהמ"ז וכן תפילה צריך שיהרהר מלה במלה ושוב נזכרתי כי מ"ש לחלק בין עשיית מצוה לאיסורא אינה לפי האמת דהא הר"י מביא ראיה משם דקיימ"ל כר"ח דהרהור ככד"ד וכן בשאג"א סימן ו' וסי' ז' פסק שזה דעת הרי"ף ומ"מ די לחלק ולומר דרבינא אינו חולק אדר"י מה"ט ור"ח אינו מחלק בכך. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ותשועות ישראל במהרה כא"נ הטהורה ונפשו ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער אב"ד דק"ק מאד יצ"י:

סימן יד

שוי"ר על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגדול וכו' בנש"ק מו"ה יוסף הכהן נ"י בשבת תחכמוני ק"ק באניהאד יצ"ו. אחדש"ה עתה באתי במ"ש כת"ה ע"ד מג"א סי' קל"ב סק"ב בב' חיובי' לענין אמירת קדיש וא' לא בא אמש עת לילה לתפיל' מעריב אם

לו המשפט לומר קדיש שחרית נגד חברו שאמר ערבית בלא גורל דמדמי לי' המג"א לשותפות דמטלטלי' דאם אכל א' מהם קצת שחברו אוכל כנגדו ודעת מעכ"ת לחלק דשם בידו להניח חלקו או ליתן לאחרים כמו שרוצה משא"כ באמירת קדיש ולענ"ד דברי מג"א אמורי' בשותפי' גם לענין מטלטלי' וכמ"ש בח"מ סי' קמ"ו סעי' ו' ברמ"א בשותפי' האוכלי' יחד דאם א' מהם אוכל יותר מחברי' דרשאי לסלקו וליתן לו חלקו המסוים והוא מדברי אגודה מ' פסחים ודאי מהגמ' ד' פ"ט במי שידיו יפות ושם שו"ט בגמ' אם יכולי' כסלק' דכל א' אוכל משלו ובמסקנ' דיכולים לסלק' דע"ד כן לא קבלוה לשותפות ועכ"פ חזינן דאינו כמ"ש מעכ"ת דחלקו כמו מבורר ולעשות בו כרצונו דא"כ פשיטא דאין כו בו רק מה שמגיע לו ומה ס"ד דר"פ שם דבשלו הוא אוכל כמה שרוצה אלא ודאי אין לו רק לאכילתו וכמו שהוא בכל השותפי' ואין בידו להשתתף עם אחרים עד שיחלקו וגם בגמ' הא לא אמרינן רק מטעמיה דע"ד כן לא קבלוה לשותפות ובת' כני"ח סי' פ"ד דעכ"פ דאי"צ לשלם מה שאכל יותר מחבירו דבשלו אוכל כמה שרוצה ואין כאן רק סיב' וטעם שיכולי' לסלקו אבל פשיטא לאידך גיסא דאם הניח חלקו ברצונו עד שנאכל מבני חבורה דאי"צ לשלם לו לדברי כני"ח דמ"ש אוכל מקצתו ביותר מנאכל כולה דזה בשלו וזה בשלו אוכל והוא הדבר שמחלק במג"א דבדבר שקיים אם תאמר שישתמש חברו כמוהו יסולק חברו לגברי וכיון שאין חסר כלום בדבר שקיים למה יסולק משא"כ במטלטלי' אלא שקשה להבין לדברי כני"ח דהא קדיש שאמר אתמול ומ"ש חברו זה היום הא הוה כתשלומי' ולדבריו ליתא בתשלומי' וצ"ל כיון שאין כאן ענין שיאמר כל או"א קדיש בשוין לא מקרי תשלומי' ואין בידי לברר יותר. ואסיים בכל חותמי ברכות ותשועות כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן טו

שוי"ר על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגדול הו"ב ועצום אוצר כלום יראת ה' אוצרו כניש"ק כש"ת מו"ה יחיאל מיכל הכהן נ"י דומ"ץ ק"ק ב' אויווארשא יצ"ו אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי עם מגילות עפות ומנכופה בהעמק שאלה והגבה למעלה והנה במ"ש כת"ה ע"ד מי שקנה אגודה ציצית מן המחזיר במקומות ונשאר עוד שם אגודה א' אשר בל"ס נאבד מן המוכר והניח אצל אגודה שלו ולעת כזאת אינו מכיר איזהו אשר לומר כי הוא זה שלו ואם כן בספיקא קאי לצאת ידי חובת ציצית כמ"ש בגמ' סוכה דף ט' וכ"מ להם משלהם כדקיי"ל באו"ח סי' י"א סעי' ו' והנה מה דפשיטא לי' למעכת"ה בטעמי' בזה משום גזל לענ"ד מתבאר הדבר ממ"ש הב"ש אה"ע סי' ל"ה

בשם ש"ג דאם נתן ביד שליח כסף שלו לקדש יכול השליח להחליפו בשלו דאין בזה קפידא וכבר האריך בזה בת' יד אפרים ח' ח"מ סי' מ"ט ולדעתי ברור בכל דבר שהוא שוה ממש בכל אופני' לא שייך בחליפי' כיו"ב משום גזל והוא בכלל זה נהנה וזה לא חסר ועל דבר זה נאמר כופין על מ"ס עיש"ה ובפרט לפימ"ש הטור בסי' שנ"ט ע"ד הרא"ש ממ"ש דיכול להחליף בדבר טוב ממנו דזכות הוא אפי' בחפץ אחר והסביר דזה בדברים שהם קיימים למכור דלא שייך כ"כ אדם רוצה בקב שלו ועיין בסמ"ע סי' רס"ז ס"ק כ' במוציא תפילין שדייק מלשון הרמב"ם דדוקא בשאר חפצים אדם מקפיד בדבר שרגיל בו משא"כ בדבר שהוא למצוותן לא שייך הקפידה אם הם בחזקת כשרות ג"כ ע"כ במוציא תפילי' שם ומניחם לעצמו וא"כ בציצית הה"ד כן לענ"ד. וראיתי מ"ש כת"ה ע"ד שו"ת מוצל מאש סי' א' שנסתפק אם בעכ"ח מצי משוה שליח ומעכ"ת הקשה עלי' ממ"ד בפ"ק מ' בב"מ שאני חצר דבעכ"ח מותיב בי' וחצר משום שליחות אתרבאי ולענ"ד אין הבעכ"ח שוי' כמובן לבד מזה כבר כתב בשימ"ק דשליחות דחצר הוא ענין אחר ושליחות דאדם לחוד דהא חצר אינו שום בר דעת והאיך נילף משליחות דעלמא ע"כ צריך לימוד דחצר שהוא קנינו נעשה שליח אפי' דליכא בע"ד ושאני בני אדם מ"מ ברשות עצמו אי בעי עביד אי בעי לא ביד ועיי"ש בשימ"ק דשם מבואר דבשליחות דעלמא לא שייך בעכ"ח ועיי' בשעה"מ מה' מלוה ולוה פ"ה שם ועיי' בהגהות על שו"ת מוצל מאש מהגאון בעל עט סופר מ"ש עלי' עיי"ש, מ"ש ע"ד היעב"ץ שחולק ע"ד מג"א בענין ספירה בלשון שאינו מבין אין תח"י לעיין בספר לח"ש והפירוש פשוט לענ"ד כי בתוס' ר"פ אלו דברים כתבו דמה דלא חשבו במתניתין שם יוצא אפי' בלשון שאי"מ וגרסנהו אלו נאמרי' בלשונו וכיון דספירה לא הוזכר במשנה הוכיח דעכ"ח יוצא גם בלשון שאי"מ. והנני לסיים בברכה ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן טז

שלום וישע רב על ראש ידידי ה"ה כבוד הרבני החריף ובקי ירא ושלם כש"ת מו"ה צבי כ"ץ נ"י אחדש"ה ועתה באתי ע"ד מ"ש לפניו במי שעמד בפד"ז וענה עם הקהל ברכו כמ"ש בסי' ס"ו דאפי' בק"ש כש"כ בפסד"ז ובתוך כך שכח והתפלל עם הצבור ברכת יוצר המאורות ונזכר בתוך כך שלא אומר ישתבח אם הי' מותר להפסיק בין הפרקי' ומע"כ דעתו לפשוט במ"ש בהג"ה שאין לומר יתברך וישתבח במפסיק באמצע הפרק משמע דבין הפרקי' מפסיק אם כי לא נזכר בגמ' וישתבח ודאי לא גרע ממנה אם כי ג"כ לא כזכר בגמ' כמ"ש במג"א סי' נ"א ובפרמ"ג בכ"מ. והנה לענ"ד מתרי טעמי' אין

להפסיק אפי' בין הפרקי' חדא לפימ"ש בתוס' פ' כ"מ ד' מ"ו דברכת ישתבח מה"ט אין פותחי' בברוך אם כי דארוכ' הוא משום דהוה סמוכה לחברת' ב"ש ובפסוקי דזמרי לא הוה הפסק ומה"ט אמת ויציב אי"פ בברוך דסמוכה לאהבה רבה וק"ש לא מפסיק וטעמי' שכך נתקן בלפניה ואחריה כמ"ש הרי"ף דמה"ט אין לאשתעוי ביניהם וכל זה לענין פסוקי דזמרי דעד"ז נתקנו משא"כ אחרי שהפסיק בברכת יוצר המאורות דעד"ז לא נתקן בכגון זה והוה הפסק והאיך יאמר אם בברוך יוצר המאורות האיך נשנה ממטבע שקבעו כבר חכז"ל ובלא ברכה הוה הפסק בין ב"ש וללא הוה סמיכה ויעבור על מ"ש דארוכה פותח' בברוך וס"ס מעיקרא לא נתקן רק להיות נסמך אל ברכות ב"ש ועיי' שם בתוס' יותר מזה לענין ברכה התורה דאין לשנות ממה שתיקן מעיקר התקנה כנלענ"ד ועיי' בסי' נ"ג דאם בא לביהכ"נ בזמן שאומרים ישתבח לא יאמר עמהם דאין לומר ישתבח בלא ב"ש ועיי' במג"א סי' תכ"ב דמותר לומר הלל עם הצבור דבל"ז מוסיפי' מזמורי' בשבת ויו"ט בפסד"ז רק לא יברך על ההלל דמברך שני פעמים כיון שאומר ב"ש וישתבח כמ"ש לענין הלל והגדת פסח עיי"ש וא"כ ה"נ הוה כב' חתימות זה אח"ז ועיי' בספרי בס"ד באו"ח סי' קי"ב עיי"ש. ולענין אם רשאי להפסיק והנה בסי' קכ"ד דעת מג"א דלומר ב"ה וב"ש אין להפסיק במקום שאינו רשאי להפסיק אפי' בפסד"ז משמע כיון שאינו. נזכר בגמ' ואם כי היא בטור בשם הרא"ש וברכת ב"ש וישתבח נאמר בהרי"ף מ"מ אינו יודע עד מה לחלק ביניהם ועיי' בפ"ח וט"ז והכה לענין עניית אמן שהביא הרמ"א בסי' ס"ו דלשאר ברכות אין להפסיק שם בהגה' רע"א וכן בפרמ"ג סי' נ"א דבין הפרקי' שרי להפסיק גם לשאר אמנים ושוב כתב דבהרמ"א כתב שם דכ"ש באומר תחנוני' דרשאי להפסיק באלו ב' אונן דמשמע דבשאר ברכות אין להפסיק וסיים דאפשר דתחנונים חמור מפסד"ז ומעתה י"ל אם יפסיק בין הפרקי' לפסד"ז או לא ובה' קה"ת סי' קל"ה במג"א ס"ק ו' משמע דחמור מפד"ז לענין קריאת הכהן והא קריאת הכהן ודאי מוזכר בגמרא ובמג"א ס"ק ח' אדברי המחבר שפסק כמ"ד דאינו מפסיק הביא דברי הרשב"א דכא דמי לתפילי' דצורך ק"ש הם והא ההפסק וברכה על התפילי' הביא' המחבר בבין הפרקי' א"כ משמע דכדברי' הכהן אינו מפסיק בין הפרקי' א"כ ודאי מוכח דחמור מפסד"ז ויש לעיין בבכור שור מ' ברכות ד' י"ג בהשיגו ע"ד מג"א סי' ס"ו ס"ק ה' דבשמע קול רעמים ג"כ מפסיק כמו ברכו וקדיש והשיג דהרא"ש דמתיר להפסיק אינו מטעם ק"ו נשואל מפני הכבוד דק"ו פריכא דכאן עוסק בשבחו של הקב"ה והדיוק של הרא"ש רק משום דקיימ"ל כמ"ד ביהשי"ר בתפיל' ש"ע אינו מפסיק משמע דבק"ש וברכותיה מפסיק ומנ"ל דלשאר ברכות מפסיק והראי' דפסק הרמ"א דרק דלשני אמן

מפסיק ושוב סיים דמברכת תפילי' אין ראי' דצורך ק"ש הוא והא ברכת התפילי' איירי בין הפרקי' א"כ משמע דלדידי' אין חילוק בין הפרקי' או באמצע ועיי' בנוב"י מהדו"ק או"ח סי' מ"א דנראה שלא הכריע בין פסק המג"א ובכו"ש כמ"ש בשע"ת והא ברכת רעמים ודאי כתיב בגמ' ומ"מ לדידי' אין להפסיק ועמ"ש הפרמ"ג והגה' רמ"א דמתירי' להפסיק לאמן גם בשאר ברכות אין ראי' לנדון זה דעניית אמן חמור מאוד כמ"ש בפרמ"ג סי' נ"א ובסי' ס"ה דצריך לאמן מ"ש בצבור בברכות ומה"ט מיישב במ"ש המחבר דגם לפסוק ראשון בק"ש אין להפסיק אם כי לאמן מפסיק ולדברי הגה' רמ"א דעניי' לקדיש וקדושה הוה כמשיב כיון שהצבור עוסקי'. בי' א"כ לכאורה גם עניית אמן בכלל וצ"ע ועכ"פ לדברי בכו"ש אין להפסיק וכיון שאינו מכריעי' שוא"ת עדיף כנלענ"ד. מ"ש לענין מי שאמר הלל ביום אחרון של חג ונשקע החמה קודם שסיים אם יאמר יהללוך לענ"ד אין לומר דהא בגמ' אמרינן במ' סוכה מקום שנוהגי' לברך וכו' ותלי' במנהג וידוע דברי בה"ע דס"ל דבקריאת המגילה לא חשוב בין הברכות ברכ' אחרונ' כיון דבממנהג תלי' לא קאי עלי' ונהי' לענין הפסק לא קיימ"ל כוותי' כמ"ש בת' נוב"י הנ"ל מ"מ על סברתי' אינו במחלוק' ובכגון זה לא נהגו דמי הוא שיאחר כ"כ באמירת הכל כנלענ"ד ויש לחוש לברכה לבטלה וגם משום מ"ד במ' שב' דנקט דכל האומר בכל יום וכו' ומשום אין אומרי' הלל בלילה כמ"ש הרמ"א בה' פ' בסדר הגדה עיי"ש וכיון שהגיע ליהללוך אחר שנשקע החמה ודאי אמר מתחיל' כל ביה"ש ומי שמע כזאת ויה"ר שנשמור חקיו כמ"ש בתוה"ק לעולם ועד. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ותשועות ישראל כא"נ הטהורה ונפשו ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן יז

שלום וישע רב על ראש ידידי ה"ה כבוד הרבני הגדול וכו' מו"ה אלימלך ג"פ נ"י אב"י ק"ק סאטמאר יצ"ו אחדש"ה עתה באתי ע"ד מ"ש במי ששכח לומר ותן טל ומטר בלילה א' של ס"י לתקופה אם יחזור להתפלל שמ"ע וישנו במחלוקת כי בת' רבינו חיים כהן ז"ל דדינו כמו יעלה ויבא בלילה ר"ח דתפ"ע רשות ובת' אבני צדק סי' ה' השיג עלי' דמסקנת הסוגי' מ' ברכות דה"ט משום דאי"מ החדש בלילה וזה לא שייך בתן טו"מ וכ"פ במג"א סי' רל"ו דצריך לחזור ומטעם זה דעת מעכ"ת לצרף שיטת אבי עזר דס"ל שמונין מיום התקופה מעל"ע כמ"ש בשם הירושלמי ואם כי דלא קיימ"ל כוותי' מ"מ לענין לחזור די להיות סניף שלא לחזור ובשנה זו הי' חסר איזה שעות לס' בחשבון מעל"ע והנה אם נבא לצרף לסניפים הלא ישנו דעת הרא"ש בתשוב' כלל ד' וה' סי' ו' כידוע

דמעולם הוה קשי' לי' לפני חכמי אשכנז האיך שייך בזה לומר דבתר בני בבל גררינן דזה י"ל בענין מחלוק' הלכה כמו איסור והיתר טו"ט אבל בדבר ששייך בצרכי מקום ארצות דמטעם זה חולקי' בני א"י דהוא ארץ הרים וגבעות וצריכי' למטר בזמן הזריעה ומזכירים בז' חשון ובבל יושבים במצולת מים רבים והמטר לפני התקופה אינו לברכה וא"כ בארצות אלו אשכנז וצרפת אשר בזמן הזריעה בחשון בלא מטר הזרעי' מתקלקלי' ע"י העופות ועכברי' הרי אלו כמו א"י ולא השיבו לו דבר רק שאין בידינו לשנות המנהג וכשהי' עובר בדרך מישפליר ראה כי בי"ז חשון הזכירו' טו"מ ואמר להם כי הם מתרצים קושית' ושאל אותן מ"מ נוהגי' והשיבו כי מקדמי' דנא כן הנהיגו חכמיהם מטעמי' דהרא"ש ומחלק שם בין ארצות ועיירות דבארצות בכללי הצריכי' בברכת השמים כמו בא"י ובעיירות ומקומות הצריכים כיחידים דמי ומזכירים בשומע תפילה כמ"ש בגמ' על אנשי ננוה ועיי' בהגהו' רע"א בשם מהרא"ש דמי"ז ואילך אם הזכיר טו"מ גם לדידן עכ"פ אין אין מחזירי' אותו ודאי כי לדעת הרא"ש דראוי' להיות משוה"ד לנהוג כבני א"י וכמ"ש אנשי אושפליער פשיטא דדינם לגמרי כבני א"י גם לענין חזרה מי"ז חשוון אם כן יש לנו עמוד גדול לסמוך עליו כמ"ש המג"א וכמסקנת ת' אבני צדק ועיי' בהגר"א דלא קיימ"ל כשיטת אבי עזר דכל דבר מתחיל מזמן לילה חוץ מברכת משיב הרוח משום אגודות כמ"ש בירושלמי בפ"י קי"ד. וראיתי מ"ש ע"ד הגאון מהרש"ם על שאוסר לקנח בנייר צייטונג בשבת שכתובים ונדפסים באותיות ומשום מחיקה ומעכ"ת צדד להתיר כמ"ש בסי' ש"מ לענין סידורי' אשר בדפי' כתובי' אותיות עפ"י דברי דגו"מ לענין פתיחה וסגירה ולענ"ד ודאי אפי' אם אינו מוחק גוף האותיות ע"י קנוח מ"מ הא מכוסי' עי"כ ולמה יגרע בנטיפת שעוה על אותיות אשר אוסר מטעם מחיקה וכתיבה עפי"ד הרא"ש ס"ה כלל גדול בשם התוספת' אלמא דכסוי הוה לי' כנמחקי' ומ"ש בת' שבנ"י ח"ב סי' ה' בנטיפת השעוה עד שיש בידו לטול ע"י טלטול וכפיפת הקלף אין בזה איסור דאין כאן משום מוחק רק משום ממרח דלא כהב"ח ואחרונים שלמדו כן מהתוספתא ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים למה לא הזכיר דברי הרא"ש הנ"ל שמביא דברי התוספתא דיש בזה משום מחיקה כמו מחיקת טיוטא של דיו שאינ' אותיות לדברי התוספתא הה"ד כאן בהסרת השעוה אם כן אין חילוק אם מסיר ע"י ידו או בשאר סיבות שלא ע"י ידו דהוה מוחק ע"מ לכתוב ומ"מ אפשר לצדד להתיר כיון דעכ"פ אין בזה רק איסורא דרבנן דפשיטא דאינו ע"מ לכתוב והא בסי' שי"ב מתירי' כמה איסורי' דרבנן בזה משום כבוד הבריות עיי"ש במג"א לענין להוציא מכרמלית עיי"ש ואני נזהר גם בחול לקרות מקדם מה שכתוב שם כי שכיחי דמזכירי' דברים קדושים הצריכים גניזה והאיך ינהג

מנהג בזיון כ"כ חלילה ועיי"ש בה' ציצית בשם הראב"ד לענין בלוי טכיתי' כש"כ בזה כמובן וראיתי מ"ש ע"ד ת' צבי תפארת סי' כ"ז במ"ש בבע"מ שהי' אונס להיות בע"מ והי' בעורכי מלחמה ופשיטא דכהראי' כ"י כמה בני אדם ישראלים וא"י והוא כהן אם כשר לישא כפיו דבסי' קכ"ח פסלו בין בשוגג ובין במזיד ול"מ תשוב' רק הרמ"א מכריע דמהני תשובה ובפ"ח חולק ותמיה' בעיני כת"ה דאם הוא אונס הא בפ"ח מוציא' מכלל הפסול דדוקא בשוגג ולא אונס וא"מ כמ"ש מעכ"ת ולענ"ד דרק בדברי השואל נזכר אונס ולעולם י"ל דזה אינו בכלל דהוא לא הי' נזהר להיות מן המורדי' ועי"כ בא לידי מדה זו ובסי' ק"ח סעי' ח' כתב המחבר דהוה כאונס לענין תשלומי תפילה ובמג"א ס"ק י"א הביא מחלוקת בזה כידוע מדברי אגדה ובסי' רל"ב ביו"ד ג"כ במחלוקת שנוי' אם הי' חסרון זריזות ולא ראה הנולד אי הוה בכלל אונס אלא דבלא"ה יש להעיר במלחמות שהאויבי' שוללי' וטורפי' אם בזה הבע"מ בכלל הורג נפש דודאי יש בזה משום פקו"נ כאשר ראינו בעוה"ר במדינת גאליציען בזמנים אלו כידוע ועיי' בב"ח או"ח סי' רמ"ט דבזה"ז נמי איכא האי הלכה שהביא הטור סי' רמ"ט אין צרין על עיירו' ג' ימים קודם שבת כגון שנשבו גוים וישראלים ורודפי' חיל גוים עם מתי מספר ישראלי' להצילם דהוה מלחמת מצוה וא"כ ודאי אין בידו חטא שפיכת דמים וכי החשמונאי' שהי' כהנים ועשו מלחמה נוצחת עם מלכות יון ונעשה להם נסים ונפלאות מאבינו שבשמים מי ומי יערב לומר שהם שפ"ד ופסולים לישא כפיהם חלילה וחלילה חס להזכיר ע"כ צריכי' דו"ח באופן מה נתהווה דבר זה אם הוא מכלל מצילי' דמותר אפי' בשבת כמ"ש במ' שבת ד' י"ט ועיי' במ' עירובי' ומ' ר"ה שכל הבא להציל יש לו אלפיים אמה כידוע ואכ"מ להאריך. ואסיים בכל חותמי ברכות וישועות ישראל במהרה כא"נ הטהורה ונפשו ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן חי

שוכ"ט על ראש הב' החו"ב בנש"ק כש"ת יושע ג"ב נ"י בהנאוה"צ אבדק"ק סוואליעווע יצ"ו הנה באתי ע"ד ב' שאלותיו הנאמרים במכתבו הקודם והוא כי בביהמ"ד כך מקומו להתפלל אצל השטענדער דמר אביו הגה"צ נ"י ובעת תפילת ש"ע הוא לאחורי' והוא אסור כמ"ש במ' ברכות ד' כ"ז וכן פסקינן בסי' צ' וביו"ד סי' רמ"ב וגם הישיבה עומד לצדו לע"ד הכל הולך למ"א דהא טעמי' משום יהורא וכבוד רבו דנראה דמשוה עצמו עם כבודו כמ"ש רשיז"ל ובאחרונים והא לפימ"ד דאם מוחל ע"כ כבודו מחול וכן משמע בהרמב"ם פ"ה מה' ת"ת שסיים דכל אלו הדברים אם רבו מובהק מוחל ע"כ מותר וכן

קיימ"ל בסי' רמ"ב סעי' ל"ב ומשמע דקאי על אלו הדברים הנזכרים בסי' הנ"ל וכמ"ש בסי' ל' ג"כ בלשון כל אלו דברים ואם כי בתוס' פירשו בטעמים משום שלא יהי' נראה כמשתחוה לו בזה ודאי יש לסמוך ע"ד הגאוני' שהביא הרמ"א דבצבור שדרך ישיבתו כך יש להקל וגם דברבים ליכא חששא. ראיתי מ"ש אם מהני בזה הפסק שטענדער שהוא גבוה י' ורוחב ד' כמ"ש לענין חציצה כחומרא והנה בפרמ"ג העיר דאלמער היינו במקום שקורין בס"ת חשוב כרשות אחר ול"צ ד' אמות להתפלל פני לרבו תיפק לי' דהוה הפסק דמסתמא הוא גבוה מ"ש דלא מהני לענין זה ויש להתירא מגו אסורא עפ"י מ"ש בישוע"י סי' ד' לתרץ דעת הב"ח שחולק על שיטות מהרי"א דאדם וכל בע"ח לא הוה הפסק והוא מעובדא דר"י דצלי אחורי רבו ופריך בגמ' מהא דאל יתפלל אחורי רבו ודייק מהרי"א תיפוק לי' דהוה חציצה לבין הקיר ש"מ דאדם לא הוה הפסק והקשה הב"ח מה זה דיוקא דחציצה אינה רק מהיות טוב וזהירות משא"כ אחורי רבו הוה משום איסורא והקשה עליו מ"מ לפי המסקנא דגמ' דר"י הוה תלמיד חבר שוב קשיא עכ"פ האיך הי' מתפלל בחציצה וכי לא כזהר בזהירות זה ופי' בישוי"ע דהא החילוק בין החציצה לאחורי רבו דמשום חציצה אינה צריך לצאת ולהתפלל בביה"כ או חדר אחר כמ"ש הפוסקי' אבל אחורי רבו דהוה אסור ממש מחויב לילך למק"א ומעתה אם שניהם יחדיו ידבקו לכאורה ליכא נמי משום יהורא כג רבו דהא טעמי' דמשום יהורא ובליכא מקום אחר אינו נעשה משום יהורא וצ"ל עכ"ח דמשום רואים דיחשבו כן דעשה משום יהורא להשות עצמו לרבו אבל אי איכא עוד איסור חציצה עכ"ח ידעו גם הרואים דמשום דחיקת המקום עשה כן ועד"ז שפיר השיב הב"ח דזה אינה רק זהירות ול"צ לילך למ"א אבל משום כבוד רבו הי' לו לילך למק"א א"כ שוב ליכא ראי' דאדם לא משוי חציצה והנה כ"ז אם ליכא חציצה אחרת רק רבו יש חשש רואים דלא יתלו בהיתרא משא"כ אי איכא עוד חציצה והוא השטאנדער ודאי יקשה גם לרואים למה יעשה כן ועכ"ח יתלה בלא"ה למקום דחוק. וא"כ לדעת מהרי"א ודאי דאיכא היכרא דס"ל דלא כהב"ח וס"ל דבעובדא הנ"ל לא הי' מקום דחוק דא"כ הי' מקשה בגמ' תיפק לי' משום ה"ט ולתרץ דהי' מקום דחוק וכיון דבש"ע פוסק כדעת מהרי"א שפיר יש לסמוך בכה"ג כלומר בדאיכא באמת מקום דחוק דליכא חשש רואין כן י"ל עפ"י פלפולא ועיקר כמ"ש לעיל אם מר אביו הגנ"י מסכים לדבר. דו"ש. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן יט

שלום וישע רב על ראש ידידי ה"ה הרה"ג מעוז ומגדול חריף ובקי טובא צדיק וטוב בנש"ק כש"ת יעקב צבי נ"י אב"י ק"ק אונגוואר יצ"ו. אחדש"ה והנה לענין מ"ש אשר גם כי בטלו טבילות דת"ע כדאיתא מ' ברכות ד' כ"ב מ"מ לענין ש"ץ הביא כת"ה שו"ת משמים וכן דעת כמה אחרונים דלא נתבטל והנה בה"ג מ' ברכות הביאו הטור ג"כ בסי' פ"ח במ"ש כי השתא ב"ק קורא בתורה ק"ש ותפילה ויורד לפני התיבה קמי דטביל' אלמא דס"ל דאין לחלק ביניהם ומקור הדברים ממס' ברכות ד' כ"ב ת"ר ב"ק שנתנו עליו ט' קבים מים טהור בד"א לעצמו אבל כאחרים מ' סאה עיי"ש פירש"י ז"ל לאחרים ללמד לאחרים ובסוף הסוגי' הביא בגמ' עובדא דר"ח דטבל במעלי יומא דפסחא להוציא רבים ידי חובתן וסיים בגמ' דלית הלכתא כוותי' עיי' ברש"י ותוס' ב' פירושים או דסגי בט' קבים או משום דקיימ"ל כריב"ב דבטלו טבילות' לגמרי גם לענין להוציא רבים וזה טעמי' דבה"ג דס"ל שאין לחלק וכפי' ב' דקיימ"ל כריב"ב וטעם המחמירים לפי זה י"ל בפשיטות דה"ט בש"ץ מפני שעיקרו להוציא רבים י"ח קי"ל כעובדא דר"ח ועיי' בת' מרן חת"ס סי' ר"ה דבזה"ז בלא"ה אין הש"ץ מוציא רבים כידוע דהכל בקיאין ומי הוא שמכוון לצאת בתפילה עפ"י תפילת הש"ץ, ובזה י"ל מנהגי קהילות אשככזי' שאין מדקדקין אפי' בש"ץ ופשיטא דשבח הוא לק"ק שמתקני' בזה תקנות עכ"ז כמעט א"א לעשות פעלים בענין זה וכמדומה כי בבהמ"ד ק"ק פה שמתפללי' נוסח ספרד אשר נאמר לי כי כך הי' תקנה תקנה מקדמת דנא בש"ץ היורד לפני התיבה עכ"ז אני רואה הבעלי נכסי' בימים של כהם חיוב יאהרצייט יורדים לפני התיבה בלא מוחה וכבר שנה לנו הרמב"ם שאין בידינו להעמיד הדת על תלו. ראיתי פלפול הנחמד במ"ש לענין נ"כ בכהנים נ"ש בסי' קכ"ח בטעמי' שאנ"כ ביו"ט שחל בשבת מפני שהיא זמן עונה ונוהגי' בטבילה לנ"כ וק"ל למעכ"ת דהעשה של נ"כ ידחה הל"ת של עונתו ל"י אם כי דהוה שלא בעידנא מצוה דרבים ש בעידנא כמ"ש המג"א בשם הש"ל סי' תמ"ו ס"ק ב' והנה לפימ"ש המג"א דדוקא תק"ש הוה מצוה דרבים דא' מוציא רבים י"ח אבל ביעור חמץ לא מקרי מצוה דרבים א"כ לא אדע נ"ט כ"כ הוה מצוה דרבים מה שייך בזה מוציא רבים לכהני' המצוה לברך אפי' ב' כהנים כתיב אמור להם ולישראלי' נאמר המצוה ג"כ להתברך ואפשר דאנ"כ פחות מעשרה הוה מצוה דרבים ועוד ק"ל ממ"ש בשם הר"י זצ"ל ששאלו לו תלמידי' לעת צנה אם לבטל העונה מפני הטבילה והשיב כי תמחול העונה כ"כ ק' כהנ"ל לענ"ד לא שייך דחיי' אלא אם עוסק בדבר מה לקיים העשה כמו במ' פסחים ד' נ"ט להביא קרבנות מחוסר כפורים למען ק"פ בטהרה דק"פ דוחה עשה

דהשלם וכן במ' זבחים בשבירת עצם לקיים עשה דאכילת קדשים אבל להיות בשוא"ת ועי"כ יקיים העשה וכמ"כ יעבור בעשה או ל"ת לא שייך דחיי' אלא בזה הכלל מ"ש במס' מ"ק ד' י' פלס מעגל וגו' אם לפניו ב' מצות אם אפשר ע"י אחרים יעשה הגדולה ואחרים יקיימו הקלה ממנו וטעם הדבר משום האיך דעושה מעשה למען הכשר לקיים המצוה גדולה הוה עכ"פ הכשר מצוה כמ"ש בתוס' מ' זבחים הנ"ל ובכ"מ וחשבינן לי' כאלו עשה המצוה עצמה משא"כ בשוא"ת אינו עושה דבר ע"כ לענ"ד כמ"ש דזה הוה בכלל מ"ש במ' מ"ק ה"נ וכבר ישב על מדוכ' זו בשו"ת רדב"ז ושו"ת ח"ץ סי' ק"ו לענין מי שנתן לו זמן מה לצאת מבית אסורי' איזה יום יבחר אם יוה"כ לקיים בי' מצוה גדולה ודעת הרדב"ז דאי"מ על המצות ועד"ז הביא בח"ץ גמ' הנ"ל עיי"ש דהוא ג"כ דא"א לקיים שני מצות ועכ"ח יהא צריך להיות בחד מצוה שוא"ת נמצא לפ"ז דקו"ע עדיף משוא"ת, ועוד נלענ"ד דעובדא שאלת התלמידי' להר"י זצ"ל בלא"ה אינו בכלל דחיי' דהא המקוה לפני' דאיכא מי' בנהר כמ"ש במ' כתובות ד' כ"ז בתוס' שם ובמ' ע"ז ד' כ"ז לענין ס"ט ברה"ר דאמר ר"י זיל טביל' דאיכא מיא בנהרא רק שאין בידו לטבול מפני הצנה והוה חשש סכנתא או צערא דנדחה מפני זה ת"ע ה"נ זו דבר אחר גרם לבד מקיום העונה זו בכלל מה דאיתא במ' שבת בפ' רא"ד בדברי הרי"ף שם במילה דאשתפוך חמימא לרחוץ התינוק לאחר המילה דהוה מן המכשירי' שאי"ד שבת וס"ל לבעה"מ דהאיך דאשתפוך קודם המילה אין מלי' כיון שידוע לו שצריך אח"כ לחלל שבת מפני סכנת התינוק ואין מלין משו"ה דהוה בכלל מכשירי' שאי"ד שבת' והרמב"ן ס"ל דהכל בשעתי' וזמני' דלפנינו מצות מילה שדוחה שבת ואחר המילה פקו"נ דוחה השב' ועיי' שם בהר"ן שהביא דברי הרשב"א דהכריע כדברי בעה"מ במ' ביצה ד' ב' דס"ל לב"ה לא ישחוט אלא א"כ הי' לו עפר מוכן אם כי מודי' דאם שחט דיכסה אלמא דאסור לשחוט מפני שיודע לו דלאח"כ יצטרך לעבור שבות דיו"ט מפני מצות כסוי ועיי"ש בר"ן מה שיב ע"ד וא"כ ה"נ לדעת הרמב"ן כעת עתה לפניו מצות עונה ולעת מחר סכנה או צער' דטבילה בצונן דוחה הטבילה כמובן וכן י"ל לענין נ"כ כהנ"ל ודברי ב"י ע"נ. ובלא"ה י"ל לפימ"ש הרמ"א באו"ח סי' תנ"ד דאין נותנים חלה לכהן קטן בזה"ז דאין לנו יחוסי כהונה ורק כהני חזקה וכספיקא מחזקינן להו דאפי' חלת ח"ל אין חולקי' להם ועיי' בת' בית אפרים ח' או"ח סי' ו' דה"ט במדינות אלו שאינ"כ בכל יום עיי"ש. ומ"ש כת"ה בשם האחרונים בטעמי' דלולב הגזול דלא אמרינן דמצות לולב א"ד לאו דגזל משום דאי"ד עשה שבינו למקום ב"ה לל"ת שהוא בינו לאדם ולענ"ד לא שייך בזה דחוי לא מבעי ביו"ט א' דבעי לכם דאפי' אם נדחה הלאו מ"מ אינו שלו כמ"ש המג"א בסי' תרל"ז לענין

גזל נכרי בשם ס' יראים דאפי' אם מותר מ"מ לא מקרי לכם וה"נ דכוותי' ול"ק רק ביום ב' דהוה משום מצוה הבב"ע לענ"ד ג"כ לק"מ דהא למוד ארוך הוא מקרא דדברי קבלה והבאתם את הגזול ואת הפסח וגזול דומי' דפסח דהוה בעל מום והא פשיטא בע"מ דהוה פסול הגוף לא שייך בי' ע"ד כ"ת דהתורה פסלו וההי"ד כן נשוה מהבב"ע לבע"מ לענין זה ועיי"ש בישוע"י יו"ד סי' צ"א ומכבר אמרתי כמ"פ ע"ד קושי' שאג"א במ"ש אהא דאמרינן בפ' כ"צ מ' פסחים הגירס' ישרופו בט"ז דנימא דעשה דאכילת ק"פ ידחה ל"ת דל"ת גיד ולהנ"ל אתי שפיר כיון דאמרינן ברישׁ פרק גיד הנשה דגיד של עולה חולצ' משום דילפינן מקרא ממשקה ישראל והוה כמו טריפה דפסול בקרבן ה"נ גיד של ק"פ אינו קדושת ק"פ עליו דחלק זה הוה כטריפה והוה כשאר עצמות דאינו בכלל אכילת ק"פ ואין כאן מקום להאריך עוד. ואסיים בכל חותמי ברכות ורב תשועות כל ישראל במהרה כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן כ

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה האברך חו"ב בנש"ק כש"ת דניאל נ"י פוכם אב"י ק"ק מעדיעש יצ"ו. הנה באתי ע"ד ב' שאלות ע"ד כי במקומו אין כהנים ראוי' מצוי' ואינם עולין לדוכן שהם בעוה"ר מחללי ש"ק בפרהסיא (ובחח"ס ח"ב ה' נ"כ מונה אותו לפסולי' מה"ת) ואתו בבית מעכ"ת נער א' בן י"ז שנה והוא כהן ראוי' לנ"כ ובימי ר"ה הע"ל השתדל להביא כהן א' גדול מהגליל ועלה אתו לדוכן ובימי חה"ס השתדלו כי נשאר לבדנה ועלה לדוכן ועד"ז פקפקו שאינה ראוי' להתברך ע"י הנה ודאי פלוגתת הפוסקים ראשונים הוא כי דעת התוס' והרא"ש ועוד כמה פוסקים מחלקי' ג' חלוקים דבמ' מגילה כ"ח תנן קטן לא נושא כפיו. והקשה בתוס' דבפ' לולב הגזול תנן קטן שיכול לישא כפיו וכו' משמע דקטן ראוי' לנ"כ ובמ' חולין דף כ"ד דאמרינן דלא ישא כפיו עד שנתמלא זקנו וע"ז מחלקין דהאי דפ' לולב הגזול איירי עם כהנים אחרים ללמוד להתחנך והאי דמגילה איירי בבא כהנים אחרים ואם הוא גדול בשנים היינו שהביא ב' שערות נושא כפיו לבדנה אבל רק באקראי לא בקביעות והאי דחולין איירי בקביעות והרמב"ם והטור סי' קכ"ח אינה מחלקי' בזה אך ורק בחלוק אם לבדנה לא ישא כפיו עד שיתמלא זקנו והקשה הב"י שזה נגד דעת הרא"ש והרשב"א והר"ן ומרדכי והוה לי' להביא עכ"פ דעת אביו הרא"ש ועיין במהרל"ח מ"ש בזה והמחבר בשו"ע סי' קכ"ח סעי' ל"ד פסק כרוב הפוסקים דבאקראי נושא כפיו אפי' לא נתמלא זקנו וכן דעת מג"א אם ידוע שהביא ב' שערות עיין במחה"ש וס"ל ג"כ דהאידנא שאין נ"כ רק ברגלים הוה הכל אקראי דלא

מקרי קביעות אלא במקום שנושאין כפים בכל יום עיין בס"ק כ' אלא שראיתי בא"ר חולק בסברא כיון דלדידן הכי נהוגין שלא ישא כפיו רק ביו"ט כמ"ש הרמ"א בסוף הסי' בטעמים א"כ הוה לדידן בזה קביעות כמ"ש בסי' נ"ג סעיף ז' ג"כ לענין ש"ץ ועיין בפרמ"ג שנסתפק בנ"כ ביוה"כ כיון דמתענין הוה קביעות כלומר דראוין לנ"כ בכל יום שמתענין גם במנחה עיש"ה. והנה בנדון כיון שמעכ"ת השתדל בר"ה להיות עמו כהן גדול ובל"ס כן יעשה ברב צדקתו בכל יו"ט אם אירע שלא יבוא כבר מקרי אקראי לזה גם לדעת א"ר וראוי' לעלות לדוכן כמ"ש מדבריו בסי' נ"ג דאם מעמידין ש"ץ שיתפלל באיזה זמן שהש"ץ קבוע יהי' חלוש או טרוד הוה רק אקראי ול"צ שיהי' נתמלא זקנו וא"כ שפיר עביד שעלה לדוכן בימי חה"ס ואשרי למעכ"ת לזכות רבים. וע"ד שנית שקבלו לח"ק אשה אשר אביה מחללי ש"ק וכו' והנה לפי ראות עיני מעכ"ת ודאי אם לא תרצה להביא בברית ב' בניה יעמדו הראשים בכל עוז ותעצומות להסיר' מהחברה כי חרפה הוא לנו והלא מבואר בח"מ סי' רל"א סעי' כ"ח דכיו"ב תלוי' בחבר העיר ומעתה הרב האב"ד נ"י עם הלומדים אינם מרוצים אין במעשיהם כלום ואם תמול את בניה בזה החכם עיניו בראשו לפי ראות עיני המורה שהם מבפנים ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן כא

שוי"ר על ראש ידידי ה"ה כבוד הגה"צ בנש"ק כש"ת מו"ה יעקב האלבערשטאט נ"י אחדש"ה הנני במודע כי יק"וו כת"ה בא לידי וראיתי מעכ"ה נפשו בשאלתו ע"ד הנשים המניקות בניהם ועכ"ח צריכי' לגלות דדיה' אם יש לחוש בזה במ"ש בשו"ע או"ח סי' ד' לענין נגיעה במקום מוצנע דצריך נטילה לתות"פ וכן ממ"ש באו"ח סי' מ"ה לענין טפח באשה ערוה דאסור להתפלל ולקרות ק"ש כנגדה כמ"ש במ' ברכות ד' כ"ד טפח באשה וכו' וכמ"כ עלתה השאלה לענין מ"ש ביו"ד סי' קצ"ה אם אסור להסתכל במקום הנ"ל כמו שאר מקומות המכוסות ולענ"ד דיש להחמיר בכל הנ"ל דהא בל"ה הביא לענין גלוי בזרועתי' במקום שדרכ' לגלות אם כי הוא דרך פריצות ובתפארת"י הובא ג"כ לאסור אפי' במקום שדרכן בכך כיון דהיא דרך פריצות ואסורי קעבדי' ולשונו שם שדרכן לגלות הזרועה עד סמוך לדדיה' ובנ"ז להצורך בהנקה ודאי צריכי' לגלות גם מן הזרוע' כמובן ואם כי החילוק מבואר דשם אסורי קעבדי' משאכ"ה דעכ"ח לצורך הנקה הוא מ"מ לענ"ד דאם כי לעתים צריכי' לגלות עכ"ז הוה מן המקומות הצנועים דהא כמה מקומות מן הגוף הצריכי' לגלות כ"פ ביום בין באיש בין באשה לענין צריכית הנצרכים

וכי לא נחשוב אותם למקומות צנועי' ושם בגמ' ד' כ"ד דאר"ח שוק באשה ערוה והקשו הראשונים מ"ש שוק משאר מקומות ה"ה בכלל טפח באשה וברשב"א תי' משום דבאיש אינו מקום צנוע ובב"ח תי' עוד בענין אחר וראיתי בס' תו"ח שהביא בשם תוס' הרא"ש וכן בשם שטמ"ק שתירצו דקמש"ל ר"ח דאם כי שפעמים מגבהת האשה כנפי בגדיה וא"כ הוא מגולה ומ"מ אסור משום דהוא סמוך למקום המרגילי' לידי תאוה ע"כ הוה כמקום צנוע ומכוסה ולענ"ד דגם מקום דדי' כמוה מביאים לידי תאוה כמ"ש במ' שבת ד' ק"מ ע"ב כמ"ש ר"ח לבנתי' דקרי לי' מרגנית' וכן מקרא דשדיך נכונה עיי' במ' ברכות ד' כ"ד הנ"ל דזה סימן הגעת לפרק של גרוי' היצר ושוב ראיתי בח"א כלל ד' אות ז' מפורש להדי' שהזהיר לנשים מניקות לכסות בעת ההנקה מקומות הדדי' וכן כמדומה נוהגות נשי' הצנועות לפרש מטפחת בעת ההוא על הדדי' שלא לגלות טפח מהם ע"כ אין בידי ללמוד היתר אפי' לבעלה ועיין בת' מרן חת"ס או"ח סי' ל"ו כיו"ב והדברים עתיקים. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן כב

שוי"ר על ראש ידידי ה"ח כבוד האברך הו"בק ירא ושלם כש"ת מו"ה אלימלך נ"י בק"ק סאטמאר יצ"ו. ועתה באתי ע"ד מ"ש בדברי מג"א סי' צ' בישנם ב' ביהכ"נ בעיר ילך להתפלל למרחוק דישנ' שכר פסיעות וראייתו מדברי ר"י מ' ב"מ ד' ק"ז בדרשה דפליגו רב ור"י ברוך וגו' ור"י לשיטתו במ' סוטה בהאי אלמנה דהוה ביהכ"נ בששבותה והלכה להתפלל בבית מדרש של ר"י ושאלה עד"ז והשיבה משום שכר פסיעות ומעכ"ת תונה עד"ז מ"ט לא נחוש להא דאמרינן בש"ס בכ"מ דאין מעבירין על המצות וכמ"ד במ' מנחות ד' ס"ד דמה"ט מביאי' העומר ממקום קרוב ועובד דר"י י"ל דבאשה דאינה מחויבת להתפלל בביהכ"נ לא שייך משום אי"נ על המצות או משום דקדושת ביהמ"ד חמורה והנה מ"ש מעכ"ת לחלק בין חיוב לרשות לענין אי"מ על המצות נראה שכן דעת רע"א דבהגהתי' מ' יומא במ"ד דאמרינן התם אי'נו על המצות לדברי מג"א סי' קמ"ז דלענין אין עושים מצות חבילות דלא שייך במה שאינו חיובא ועיקר הדבר תלי' במחלוקות של דברי ת' הרדב"ז וח"צ סי' ק"י במי שאסור בב"א ויום א' נתן לו חירות בתוך השנה אם יבחר יוה"כ לעשות כמצותו והשיב דאי"מ על המצות ויום הקרוב יוצא לחוץ לעשות המצוה דרמי' עלי' והוא ז"ל השיב עלי' דעד כאן לא אמרינן אי"מ על המצות אלא בשווי' אבל בא' מן המצות עדיפא יותר ודאי מצוה זו עדיף להמתין עד שתבא לידו והביא ראי' מפ' התכלת דאבעי לי' שם במוספי' ותמידי' דלמחר הי מנייהו עדיף תמידים דתדיר או

מוספי' דמקודש יותר ומאי קבע"ל פשיטא דתמידי' עדיף דאי"מ על המצות ועכ"ח משום דמקודש עדיף והביא ג"כ דברי תה"ד לענין קידוש לבנה להמתין על מצוות' בעדיפ' למוצש"ק ושוב הביא דברי הש"ס מ' מ"ק ד' ט' כתיב פלס מעגל וגו' וכתיב או"ח פן תפלס כאן באפשר ע"י אחרים כאן בא"א ופירש"י ז"ל בא"א אין כפלס אלא מצוה הבא לידך בין גדולה בין קטנה וכו' אלמא דהלכה כדברי הרדב"ז ומחלק שם דהאי דתה"ד דאיירא בחד מצוה ומצוה זו גופא יעשה בהידור יותר בזה הוא דאמרינן דעדיף ואין בו משום דאי"וו על המצות וא"כ הכי נמי בנ"ד בחד מצוה הוא להתפלל בביהמ"ד זה או זה במצוה חדא תפילה בביהכ"נ וכיון דאיכא שכר פסיעות ודאי המצוה גופא ע"י טרחא ולפום צערא אגרא וחשיבא טפי ולדברי הכל אין בו משום דאי"מ על המצות ועיי' בת' מחנה חיים ח"א סי' ד' ועיי' במג"א ריש סי' כ"ה והך אבעי' דפרק התכלת פ' הח"פ דג"כ כחדא מצוה חשוב לענין חשיבות הקרבן ודו"ק. ועוד נלענ"ד עפ"י מה שכתב בס' שיח יצחק מ' יומא ד' ל"ג וכן פירשו בברכ"י סי' כ"ה דברי התוס' מ' מנחות ד' ס"ד שהקשה מהא דאמרינן מקרא לשירי הדם ליסוד המזבח המערבי מפתח אוה"מ כיון דפגע ברישא תיפוק לי' משום דאי"מ על המצות ומחלקי' ומתרצין דלא אמרינן אי"מ על המצות רק אם יש לפניו ב' במצוות כגון דשון מזבח הפנימי ומנורה וכגון נתינת דמים הקרנות או הכא להביא מן הקרוב אבל לקבוע מקום לשפיכת הדמים על יסוד לא אמרינן לקבוע מקום משום אי"מ על המצות ודברי התוס' צריכי' פירוש לפרשן כמובן ופי' דהתוס' מחלקי' ב' חלוקי' דבתרי מצות שונות בכ"מ שייך אי"מ על המצות ומצוה א' כגון להביא מן הקרוב אם אינו קביעות מקום כגון הבאת עומר דל"ל קביע' מקום בכל שנה ושנה דהא פעמים לא ביכר הקרוב וצריך עכ"ח להביא מן הרחוק אשר ביכר אז אמרינן דאם ביכר הקרוב אי"מ על המצות אבל בשפיכת השריים דהי' קביעות מקום לעולם לא אמרינן אי"מ על המצות לקבוע משום תדיר מה"ט וא"כ ה"נ בנ"ד דאם נאמר דאי"מ על המצות ללילך ולהתפלל למקום קרוב יהי' תמיד כן לקביעות מקום בזה לא אמרינן אי"מ על המצות ועיי' בט"א מ' מגילה ד' ע"ב ועיי' חת"ס או"ח סי' ס"ג דבמגילה דאי"מ על המצות היינו זריזים מקדימים למצוה עי"ש. וראיתי מ"ש ע"ד מרן חת"ס אה"ע ח"א סי' מ"ט שהביא דברי הרמב"ן פ' יתרו ויאמר יתרו היינו עפ"י כתב וכן בד"ה ויאמר חירום בכתב אלמא דאמירה נקרא ג"כ בכתב וכתב דהראי' מחירם חזק הוא ומעכ"ת השיב דשאני דכתיב בהדי' בכתב דהא מצינו ג"כ אמירה בלב ויאמר עשו בלבו וכן בכ"מ וא"כ נילף מהכא דהרהור כדבור דמי' והנה עיי' בדברי חת"ס יו"ד סי' רכ"ז שהביא פסוקי הנ"ל ודעתו שם כדברי התוס' דבלה"ק אינו נופל לשון אמירה על הכתב אם כי בהרהור שייך אמירה

והביא הפסוקי' שהביא מעכ"ת עכ"פ חזינן דס"ל שאין לחלק בין כתב להדי' או סתמא אלא דשם לא הביא הראי' נפסוק דד"ה ויאמר חירם א"כ ודאי קשה ומוכפש"ך ועיי' בת' מהרי"א סי' שט"ז באורך מ"ש ע"ד תשובות חת"ס ודעתו להיפך ונוטה לשיטת הרמב"ן דאמירה שייך בכתב שהביא כן ממרדכי דפליגי בזה תנאי וראב"י ס"ל דהוה בכתב ע"כ מסקנתו דאמירה שייך בין בכתיבה ובין בהרהור אבל דבור כמ"ש בק"ש ודברת בם ושננתם אינו שייך בהרהור ועיי' בשאג"א סי ו' שמחלק ג"כ חלוק כעין הנ"ל דדוקא היכא דכתיב דבור אינו בהרהור עיי"ש ולענ"ד אפשר ליישב בפשיטות לפימ"ש במ' שבת פ' השאול ד' ק"נ דילי' מקרא ממצא חפצך ודבר דבר דבור אסור והרהור מותר דלא כדבור ופריך בגמ' מדאמר ר"י דאסור להרהר בד"ת בבית המרחץ ובה"כ ומשני דשאני התם דכתיב והי' מחניך קדוש אלמא דמדמי להדדי וממילא ילפינן ממקרא הנ"ל דהרהור לאו כדבור דלענין שב' ג"כ לאו כד"ד ועיי' שאג"א סי' ו' הנ"ל דנתן טעם להרי"ף דהשמיט במ' ברכות מחלוקות רבינא ור"ח משום דסמך מ"ש במ' שבת פ' השואל הנ"ל אלמא דילפינן משם ופשיטא דילפינן יותר ממקרא דנאמר להלכה ממה דנילף מפסוקי שנאמר לספירת דברים כדרך שכתב בפרמ"ג דאכילה בכזית היינו היכא דכתיב לענין מצוה או לענין איסור לא מה דכתיב לענין רשות ולדברי שאג"א ות' מהרי"א י"ל בפשיטות משום ודבר דבר דבדבור דייקא אין ההרהור כמוה וק"ל כנלענ"ד. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ורב תשועות ישראל בקרב הימים כא"נ הטהורה ונפש ידידו. דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כג

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב הגדול חו"ב יו"ש כש"ת מו"ה נתן פראנקפורטער נ"י אבן יקר ק"ק ש' טאריאן יצ"ו הנה באתי עד"ת מ"ש בתענית שאין הש"ץ מתענה יותר מובחר כי מי שמתענה ויודע לקרות הוא יקרא וחקר מעכ"ת מה זו שקורא בתורה אם עיקר השמיעה או הקריאה והביא דברי המחבר שהעולה יקרא בנחת עם הש"ץ שלא יהי' ברכה לבטלה ועכ"ח הקריאה עיקר והש"ץ רק המוציא אותו והוא מטעם ערבות כידוע כמ"ש רש"י ז"ל בכ"מ ושוב הביא דברי הצל"ח דבדרבן ליכא ערבות וכן הביא דברי פ"מ בפתיחה הכוללת אי מטעם ערבות או שומע כעונה ועיין בחת"ס יו"ד סי' שכ"א והנה לענ"ד הכל מבואר בהרא"ש מ' מגילה פ' הי' קורא והביאה הטור או"ח סי' קמ"א והכלל בזה כי בזמן הש"ס הי' עיקר' של דברים שהעולה הי' הקורא והי' צריך לסדר פרשיותיו ב' וג' פעמים וכמ"ש במדרש תנחומא בעובדא דר"ע דלא הי' רוצה לעלות לתורה מפני

שלא הי' מסדר פרשיותיו מתחילה ופי' הרא"ש הא דנוהגים בזה"ז שהש"ץ קורא מפני אינה יודעים בטעמי הפסוקים וכמ"ש לענין מקרא ביכורים מתחילה הי' קורא בעצמו מי שיודע ולאינה יודע הי' מקרין אותו והיו מתביישים מי שאינה יודעים התקינו להקרות אפי' כמי שיודע לקרות וה"נ כן הוא והרא"ש חולק על סברא זו דבשלמא שם יש לחוש דיבטלו עי"כ ממצות הבאת ביכורים משא"כ הכא מי שאינה יודע כא יעלה ומה הוה כן ראוי' להיות ע"כ סברתו דכאן משום דיש דומה בעיניו שיודע ובאמת אינה יודע בטעמי הקריאה ואין הציבור יוצאים בקריאתו ואם לא יעלה אתי לאנצוי' ע"כ מקרי' לכל אלה שעכ"פ צריך לקרות עם הש"ץ מילה במילה דא לאו הכי הוה ברכתו לבטלה דאין סברא שיברך על קריאת הש"ץ והקשה שם בהגה' מהרלנ"ח מ"ש משאר מצות דאפי' יצא מוציא ומשום ערבות ותי' דקריאת התורה בצבור לא תיקן עזרא אלא למצוה מן המובחר כלומר ולא שייך בזה ערבות א"כ מבורר עכ"פ דעיקר הוא תיקון הקריאה וכן תקנו מעיקרא וכן הי' בזמן הש"ס ועיין בב"י דס"ל ג"כ בטעמי' דשומע כעונה וא"כ לפי"ז לא מייתר דבר בקורא מי שמתענה כיון דבלא"ה עיקר לקרות עם הש"ץ והוה כעיקר התקנה ואין כאן דבר משום מוציא ואינה מחויב בדבר כיון דבלא"ה העולה קורא עם הש"ץ ואינה מוציא' רק מקרין עמו כמו גבי ביכורים, ואעפ"י כן ודאי מהודר יותר שיקרא מי שמתענה כמו בתפילה ודומיא דידי' ושם פשיטא דיש לעשות כמו גבי גזירות תענית דמורידי' לפני התיבה זקן ורגיל וצריך לקיים התקוששו כמובן. ידידו"ש ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן כד

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגאון המפורסם צדיק וטוב כשית מו"ה צבי קינסטליכער נ"י דומ"ץ ק"ק ב' הוניאד יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי ע"ד מ"ש בק"ק מ"כ אשר נשרף גג ביהכ"נ לגמרי וגם מקצת הכותלו' למעלה נתפצץ עי"כ ומעכ"ת העיר לבבם בדברים הנכנסים ללב וגמרו לעשות כדבריו ויען כי הביהכ"נ הנ"ל קטן מהכיל תושבי העיר דיו"י ובפרט בימים הק' כמעט סכ"נ ע"י דוחק המקום וע"כ ברצונם להרחיב ע"ד זה לסתור כותל מזרח וצפון ולבנות ברוחב גבול הנ"ל וע"כ נפשו בשאלתו אם מותר לסתור כותלי' הנ"ל ממ"ש במ' בב"ב ד' ג' אר"ח לא לסתור וכו' ורבו המפורשים בסוגי' הנ"ל ה"ה הרמב"ם וש"ע ברמ"א סי' קנ"ב להחמיר אפי' כותל א' להרחיבו ופליגו בזה הטו"ז ומג"א ביש ביהכ"נ קבוע ומג"א החמיר בזה דאפי' בביהכ"נ קבוע דחיישינן לפשיעותא ובס"ק ה' הוסיף להחמיר נגד שיטת הב"ח שמתיר בעומד

באמצע הבנין ושם במחה"ש השיג על מג"א במ"ש בדעת הב"ח דאיירי בבונה סביב הישנה אלא הפי' שעומד באמצע הבנין היינו שהתחילו כבר לבנותו דאז לא חיישינן לפשיעותא וממ"ש מ' מגילה ד' כ"ז בפשיטות הבעי' שלא לסתור היינו בדליכא ביהכ"נ להתפלל ואיתא בת' מרן חת"ס סי' ל"ד דאם כי אמת הדבר כמ"ש המחה"ש בפירוש הב"ח עכ"ז דברי ודיני' של מג"א לא נדחה כיון דשם בב"ב עסקינן דירתו דאנשי לא מזבני משמע דוקא בנו לגמרי ולא מקצתו דחיישינן לפשיעותא ועיי' בפרמ"ג סי' קנ"ב ס"ק ה' הנ"ל שהבין דברי המג"א כמ"ש המחה"ש דגם במג"א ס"ל הכי רק דמ"מ אסרו והעיר עד"ז ממ"ש המג"א בעצמו בס"ק כ"ב דהרמב"ם מגיה בנו יגמרו כלומר דגם בבנו מקצתו אין להוציא כפד"ש אלא יגבו מהקהל כמו בבנו לגמרי וא"כ קשה דידיה אדידי' לפי פירושו במג"א ומסקנתו דמשו"ה בחרו הפוסקים בלשון אונס כלומר דיארע איזה אונס להחדיל מהבנין פ"ש לא דוקא רק דקאי שם אשרגא ולבני שהוכנו כבר קאמר לרווחא דלזה אפי' לפ"ש יש לחוש וכבר התפלא בת' אבני צדק סי' ג' אדברי מרן בחת"ס סי' ל"ד הנ"ל שלא העיר ע"ד מג"א ס"ק ל"ב ומחה"ש שם וגם לא זכר מדברי פרמ"ג הנ"ל ועיי' בת' מהרי"א סי' כ"ח שהחמיר ג"כ בכל גווני ודייק בלישנא כפי הגירסא פ"ח מה' מתנות עניים דשם הגירסא בנו לגמרי לא ימכרו ועיי' בט"ז סי' קנ"ב ס"ל ג"כ דדוקא בנו לגמרי ולהלכה מסיק בת' אבני צדק להקל ועצתו לבנות קצת במקום שדעתן להרחיבו דבזה אין להחמיר דאיכא ס"ס דלמא כדברי הטו"ז דגרסינן דוכתי כצלוי ובביהכ"נ קבוע מותר ואפי' לגירסא דגרסו ביהכ"נ דלמא כדעת הב"ח האיך דהתחילו לבנות לא חיישינן לפשיעותא ואם א"א בהתחלת הבנין ג"כ אין בידינו למחות דיש לסמוך אדברי טו"ז ביש מקום לתפילה ע"כ התיר לק"ק בארשו אשר ישנו שם בתי מדרשות וקלויזען לתפילה למען הרחיב ביהכ"נ של הקהל דהוה מקומות קבוע אם כי בתי מדרשות וקלויזען להקהל תמידי' בפני עצמן עכ"ז מאשר בטח כי רבם הצדיק יקבלם בסבר פנים יפות הוה לי' כביהכ"נ קבוע וא"כ בנ"ד לפימ"ש כת"ה דישנו ב' בתי קלויזען לתפילה רבים והם קבועים ועומדים ופשיטא דיש מקום להכניס לאנשי קהילה ד"י למען הרינה ותפילה דזכות רבים הוא ועוד מצאתי בת' מהרי"א סי' כ"ח וסי' כ"ט שהעלה דבר חדש דהא דפסק הרמב"ם ושו"ע דאפי' כותל א' להרחיבו לא לסתור היינו דווקא ביחיד אבל בצבור לא חיישינן דמדכרי אהדדי וגם כי לענין כותל א' הוה צבור כמלכות דאמרינן שם גבי בנין הורדוס דגבי' לא חיישינן לפשיעותא והיינו דאמר ר"ח לא לסתור אינש בלשון יחיד וכן הרמב"ם בפ' י"א ה' תפילה פתח ברבים וסיים בלשון יחיד והיינו במקצת בונין אבל בצבור ודאי לא הדרי וא"כ בנ"ד ניהו רוצים לסתור ב' כותלי' לענ"ד כיון דלא סתרו כולה

רק כמו מחצה הוה כמו כותל א' וכן משמע מאותו ת' מהרי"א סי' כ"ח דהוו צריכין לסתור ב' כותלי' דהיינו מעזרה שקורי' פאליש והא בסי' קנ"ד נראה מדעת מג"א להחמיר בי' כמו בביהכ"נ ועיי' בת' כת"ס סי' י"ז דחידש ה' דברים להקל דהיינו אם ההוצאות בנין ביהכ"נ הוא ע"י מכירת המקומות עצמן לא חיישינן לפשיעותא ועוד שם אם קטן מהכיל כלל ע"י שנתרבו הבאים לשכון שם לכ"ע יש לסמוך ע"ד הרא"ש דהוה כחז' בי' תיוה' וכן ראיתי בת' הרי בשמים סי' א' בשם ת' ארי' דב"ע דהי' דוחק גדול בע"נ דבזה כ"ע מודים לשיטת הרא"ש דהוה כחזי בי' תיוה' ועוד נלענ"ד דהא בת' דברי חיים ח"ב סי' י"א דעת השואלי' משום דלפרקים בני החיל עושים בית אוצר בע"נ הוה כחזי בי' תיוה' אלא שהשיב על ד"ז דגם ע"י עמידת השטאנדערס בע"נ יש להתנצל דהוה מקום תפילה ועוד דבל"ז דרכם הי' לעשות ונאגאצין בע"נ אע"פ שמתפללי' בתוכו עכ"פ חזינן דאם אפי' לפרקי' א"א להתפלל בתוכו הוה כתיוה' וא"כ בנ"ד לפימ"ש כת"ה דפעמים ע"י רבוי גשמים וזוחלי' בתוכו א"א להתפלל בתוכו וע"כ עכ"ח צריכי' להגבי' הרצפה וממילא הא א"א למעט חלל ביהכ"נ וצריכי' עכ"ח להגביה גם למעלה והוה בענין זה כמו תיוהי. והנה יש להעיר למה אין רצונם להרחיב הביהכ"כ מצד כותל מערבי דהא בצד מזרח ישנו מקום אה"ק דיש בו משום תשמיש קדושה דחמיר טפי ועיי' בת' דברי חיים סי' י"ד מ"ש בזה בסוף התשובה והנה יען כי בנ"ד צריכים לנתוץ כונה מקומות וניהו בדרך תיקון מתירי' מ"מ ידוע כי כמעט א"א להזהר בבנינו שלא לנגוע במקומות אשר אין צריכים לבנין ותיקון ע"כ לענ"ד עצה טובה קמשמ"ל כמ"ש בת' דברי חיים סי' ק"ו וכן בכמה תשובות לענין הורדה לבנין ע"נ והתיר רק מכירה ע"י זטה"ע במעמד אה"ע והיינו שיהא חל הקדושה של ב' כותלי' הנ"ל על המעות שיתנו עבור מחיר המקומות שיתרבו ע"י הרחבה הנ"ל ועי"כ יצא ג"כ מידי חששא דפשיעותא בבנין הנ"ל כמ"ש במג"א בס"ק ד' וס"ק י"ז לפי פירוש' של מחהש"ק דבקונה קדושה חמורה יש לסמוך על המתירי' ביש ביהכ"נ קבוע עיש"ה והנה אם ירחיבו לצד מזרח עכ"ח יהי' צריכי' לאה"ק חדש והא תיבה חמורה מביהכ"נ כמ"ש במתניתין ביהכ"נ יקחו תיבה כנלענ"ד וע"ד בנין הגאלעריע עיי' בת' ערוגת הבושם סי' ל"ו. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ידידו. דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן כה

כתקוע שופר לחיים טובים ומתוקים יכתב ויחתם לאלתר בספרן של צדיקים ה"ה כבוד הרב הגאון המפורסם כערוגת הבושם צדיק י"ע בנש"ק כקש"ת מו"ה פנחס ארי' תאומים

פרענקל שליט"א אב"ד ק"ק וויעליטשקי יצ"ו עתה באתי ע"ד במ"ש ע"ד ביהמ"ד בהבנותו נשכח להיות מקום חלול בכותל למען קופת א"י האם מותר לע"ע ליטול אבנים או לבנים מהכותל לתקון הנ"ל של"ל ח"ו עמ"ש לת"כ וכבוד הדר"ג תחילת דברי' אם מקום בנין ביהכ"נ וביהמ"ד דאורייתא או דרבנן והביא דברי הרא"מ בס' יראים סי' שכ"ד דה"ה דאורייתא וכן נמצא בת"כ פ' בחוקותי עיי' ת' מהרש"ם ח"א סי' ו' ובלא"ה איתא במנין מצות להרמב"ם ביד החזקה בל"ת אות ס"ה שכולל לאו דל"ת גם לביהכ"נ וביהמ"ד וכן כתבי קודש ופירושיהם הביאו ג"כ בת' דברי חיים עיי"ש בח"א סי' ג' ד' בשם הרמב"ן ומבי"ט בס' קרית ספר ובשם פרמ"ג סי' קנ"ב סק"י הביאו ג"כ בהרי בשמים ובת' בית שלמה סי' כ"ג הביא דברי מנין המצות סי' ס"ה הנ"ל ועיי' חי"א כלל י"ז דמשמע דהוה מדאורייתא ובת' מהרי"ק שורש קנ"ט הביא דברי ת"כ הנ"ל ודרשת חכז"ל מס' מגילה שהביאו המרדכי כידוע. וראיתי כבוד הדר"ג הביא מחלוקת הטו"ז וא"ר דלדעת הטו"ז דוקא ע"מ לבנות דמ"ש במרדכי ע"כ הזהיר בשטאנדער של"י נקל בכותל להחזיק רק ימלא הגומא ובא"ר נשען ע"ד הרמב"ם פ"ו ה' יסה"ת ופ"א מה' בהב"ח דדוקא דרך השחתה אסור ודברי פרמ"ג ידועי' דהקש' מדברי הש"ך סי' רע"ו דמשו"ה אסור אפי' שלא כדרך השחתה ומ"ש נתיצה דהא ילפינן מחד קרא ועיי' בת' מרן חת"ס סי' כ"ג באו"ח ובת' ארי' דב"ע סי' ב' לתרץ כמ"ש בב"י סי' רע"ו דשאני מחיקה דאפשר בגניזת היריע' משא"כ נותץ אבן ממזבח דמקומ' מכוון ועוד תי' בחת"ס דבבנין ביהכ"נ חל הקדושה על בנין החדש ונפקע הקדושה מביהכ"נ הישן ע"כ במ' בב"ב ומ' מגילה דלא לסתור אינש ביהכ"נ וכו' אינו רק משום פשיעות' או ביטול צלותא ואין זכר משום נתיצה ועיי' בת' ארי' דב"ע שהקשה דבביהכ"נ לא שייך חילוק זה דכמו דאפשר בגניזת יריע' ולכתוב יריע' אחרת כן אפשר בבית הכנסת במקום אח' ותי' מחוור נמצא בת' דב"ח ח"ב סי' י"ג וכן דעת ת' אב"ע הנ"ל דשאני תיקון ביהכ"נ דהנתיצה עצמו מתקן משא"כ במחיקה אם כותב במקומ' שה"ק הוא קדושה אחרת וזה הטענ' של סבר' א"כ דהתיקון גופא במקומו עומד וא"ת עכ"פ מה שתאבד מחסר מבניני' ע"י נתיצה אינ' פה זה אינו דודאי הקדוש' אינו נתפסת רקבכלל של שמושו של ביהכ"נ משא"כ באותיות של שה"ק כל קו וקו קדושה יש בו בעצם כידוע מדברי מ"ע דגם במקצת' עובר משום ל"ת וראיתי מ"ש הדר"ג מת' בית אפרים סי' ס"א ביו"ד בשם חב"י מת' ארי' דב"ע מהר"ל מפראג שהביא ראי' ממ' בב"ב ד' ג' דבב"ב נתן עצה להורדוס לסתור ולבנות ביהמ"ק בהדור ומפואר והאיך שרי בחדתי' דלא הוה תיוה' דהא אית בי' משום לת"כ ש"מ דע"מ לתקן מותר והנה כבר הובא ראי' זו בתשב"ץ ח"א סי' ב' וכן בת' משאת בנימין סי' ל"ג דהוכיח

מזה בבונה ביהכ"נ חדש אפי' בכרכי' נפקו הקדושה מעצים ואבנים של ישנה הובא במג"א סי' קנ"ג דאל"כ האיך מצי למיעבד הכי דביהמ"ק ודאי צריכי דעת כל ישראל יותר משל כרכי' והורדוס שלא הי' מהמלכי' כמשפט ודאי אינו כר' אשי דדעת כ"י עלי' סמך אלא כהנ"ל וקאמר תדע דאל"כ האיך סתר ואיכא משום לת"כ אלא ודאי סתירה זו בנין הוה ע"י בנין ביה"מ החדש והנה להלכה ראיתי בס' תו"ח שהביא בשם מו"ק שכתב כי הטו"ז הפליג להחמיר בזה ורק להזהיר מפני שיצא מפי אותו צדיק וכן בת' ב"ש נטה לסמוך ע"ד א"ר בצורך גדול וראיתי מ"ש הדר"ג כי בנ"ד גם הט"ז יודה שהוא לצורך מצוה מדברי תשובות אחרונים דהך מלתא עדיפא דהוה צורך תפילה והא ביהכ"נ זה קדושת' משום שמתפללים בו כמ"ש הרמב"ן בעת מצותן ובר"ן משום דאומרים בי' דברי קדושה והוה מענינו של אותה דבר משא"כ מצוה דעלמא ועיי' בדב"ח סי' י"ג הנ"ל ועוד ידוע המחלוקת גדולה הובא בדב"ח ושו"מ ח"ב סי' כ' ובת' ב"ש מק"ק זשלישטאק אם מותר להרחבת מקום ע"נ למען הרחיב לתוך עא"נ ובת' מהר"י ענזל הגאון ז"ל צווח ככרוכי' דע"נ אין בה שום קדושה ועוברי' על ב' דברים להוריד מקודש לחול ועוברי' משום לת"כ אם עי"כ נותצי' דבר מעא"נ ומה הוה דעכ"פ איכא מצוה גם בתפילת נשים אם כי אין אומרי' בו דברי קדושה וקה"ת א"כ ש"מ דמשום מצוה אחרת אין להתיר אך ראיתי בת' הרי בשמים מהד"ת סי' ב' שהוכיח דגם משום צורך מצוה דעלמא ליכא משום לת"כ וכמ"ש מדברי ת' הרמ"א סי' ק' דגבי מגילת סוטה ליכא רק משום תיקון צורך דהא הי' מקום לגרש' ולאסר' אלמא דמשום מצוה דעלמא ליכא במחיקת מגילה משום לת"כ ועיי' בת' חסד לאברהם ח"ב סי' י"ד כיו"ב ועיין במל"מ ה' מע"ק פ"ח ה' כ' בשם ק"ח דמשמע ג"כ דבמקום מצוה מותר עוד יש סניף להתיר ממ"ש בת' ארי' דב"ע סי' ב' הנ"ל דבנתיצה כותל למען תקון חלונות ליכא משום לת"כ בעושי' סריגי' ע"פ פ' מג' טפחי' דכלבוד דמי אם כי צירף לזה משום דצריך לאורה בת' מהרש"ם סי' יו"ד הנ"ל אתי' עלי' מטעם דהוה דרך בנין וא"כ כש"כ בנ"ד דדרך הקופ' לעשות ע"י כסוי טס ולא הוה שום נתיצה על פני הכותל רק חלול מבפנים וגם הוה דרך בנין כדחזינן שעושי' חלונות כזו בכותלי' במקום ארגזי' ותיבות כידוע ועיי' בת' יעב"ץ ח"ב סי' נ"ד ועוד אפשר דהוה ג"כ צורך תפיל' דנותני' צדקה קודם התפילה כמ"ש צדק לפניו וגו' כמ"ש בר"א דיהב פרוטה וכ"פ אין עני בביהמ"ד והנה בת' דב"ח בח"א סי' ג' וסי' י"ג ח"ב למכור המקומות הנ"ל ע"י טובי עיר במעמד אה"ע וכן דעת ת' מהרי"מ סי' ב' למכור הכותל עד"ז ולעשות ע"י נכרי דשבות במקום מצוה ס"ל לתוס' מ' ר"ה ספ"ב דמותר במעשה דר"ג דמותר צורת לבנ' עיי"ש וראיתי בת' הרי בשמים דהשיב על תיקון זה דאין

שום תיקן במכיר' זו דעכ"פ הוה נטפל לקדושה והוה כמו נטפלי' להשה"ק והנה מדברי הרמב"ם מה' בית הבחירה לא משמע כן דמנה המקומות שחייבי' עלי' משום לאו דל"ת כן ובכ"מ תי' מ"ט לא מנה בתוך המקומות העזר' דסמך במ"ש בה' יסוה"ת ועכ"פ משמע דבע"כ אינו עובר כמ"ש ג"כ באחרונים ולדברי הרי בשמים אמאי לא נימא דהוה כנטפל לשה"ק ועיי' בת' מרן חת"ס יו"ד סי' ר"פ משמע להדי' כמ"ש ואם יסכים אתנו עוד מורה הוראה הנני כמשיבי למכשירי' להתירו. ואסיים בכל חותמי ברכות ותשועות ישראל במהרה נזכה עם אחב"י לכוח"ט שנת גאולה וישועה כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן כו

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרבני המופלג חריף ובקי יו"ש מו"ה חיים ישעי' נ"י אבן יקר ק"ק ליידאן יצ"ו. הנה באתי ע"ד מ"ש נפשו היפה בענין אה"ק ע"י שהי' ב' מנינים ונעשת אה"ק שנים וכאשר התאחדו נשאר בלא צורך לס"ת אם מותר להניח בו שאר ספרים והנה באמת לא מצאתי היתר לזה אם לא משום לב ב"ד מתנה כמ"ש בהגה' חת"ס סי' קנ"ד בש"ע החדשים דגם ביחיד אמרינן כן דכל יחיד ויחיד עשה לפי דעת ב"ד ולא חמור יותר משל ציבור עיי"ש אלא דבקביעות יש לפקפק בזה דבזה לא מצאנו לב ב"ד מתנה ע"כ רפיא בידי'. וראיתי מעכ"ת מקשה על דברי הר"י בן הרא"ש שהביא בשע"ת שהשיב ע"ד המתיר דהביא ראי' ממס' שבת בסוגי' די"ח דבר שהי' מניחים תרומה אצל ס"ת והר"י בן הרא"ש השיב עליו דשם בקדושתו קאי דגם הס"ת מונח שם משא"כ בנ"ד ועוד דלמא תרומה קדוש כמו ס"ת ומעכ"ת השיב ע"ז השגה כזו אינה מועיל דהא בסי' מ"ב קיימ"ל דאסור להניח בכיס של תפילין מעות וכיו"ב אם כי התפילין נשארו ג"כ בתוכה ולענ"ד אין בו תשובה דשני דברים חלוקים הם דודאי תשמיש של קדושה אסור להשתמש חול אינה משום הורדה ורק אסור בפני עצמו דאסור להנות ממנו וכמ"ש ברפ"ב דשבת גבי נר חנוכה דאסר ר"א להרצות מעות נגד נ"ח ופריך אביי וכי נ"ח קדושה יש בו משמע דפשיטא דהשימוש אסור בפני עצמו דשם אינו משום הורדה דנ"ח במקומה עומדת, רק דהשימוש בעצמו אסור דשמו מוכיח עליו דיש בו קדושה וקדושה אסור להנות ממנו או משום בזוי וגם אמרינן שם וכן במס' סוכה ד' ט' כשם שחל ש"ש על החגיגה כך חל על הסוכה וס"ל להתוס' דמה שהוא לצורך סוכה הוא מה"ת כבד מאכילה ושתיי' ומה שהוא שייך למצות סוכה ועיין בט"ז הלכות סוכה סי' תר"ל וכ"ז לענין דבר חול לגמרי שיש בזה הנאה לגוף אבל לענין שימוש למצוה קלה היינו משום

דאסור להוריד מקדושה חמורה לקלה דהא אין גופא נהנה רק לצורך מצוה וצורך קדושה ומה איסור הנאה שייך בזה מצוה ללה"נ דהא יש פוסקים דמותר להשתמש בנ"ח לדבר מצוה אם כי שעת מצוותן דין קדושה יש בו כמ"ש הרמב"ן אלא הטעם שאסור משום הורדה כמ"ש בכ"מ מעלין בקדושה ואין מורידין ומחלוקת האחרונים אם הוא דאורייתא או דרבנן עיין בפרמ"ג סי' מ"ב ובת' מחנה חיים סי' א' אם כן החילוק מבואר דהא בסי' מ"ב גבי כיס של תפילין לענין שימוש להניח בו מעות דהוה שימוש של חול גמור מה מועיל אם התפילין נשארו ס"ס נהנה מקודש ואדרבה מגרע גרע דעוד בקדושתן ונהנה לחולין אבל לענין קדושה קלה דאין איסור משום דנהנה כנ"ל ורק משום הורדה וכיון שהס"ת כמקדמ' קאי ונשאר בקדושתן אין כאן הורדה זה לענ"ד נכון וכיו"ב ראיתי בת' חסד לאברהם או"ח סי' ח' לענין הזמנה לגוף הקדושה דקיימ"ל הזמנה מילתא הוא מחלק ג"כ כהנ"ל דדוקא להשתמש בו חול הוה הזמנה דאסור אבל לענין הורדה לקדושה קלה לא מהני הזמנה ולאו מילתא לענין זה חזינן עכ"פ דתרי מילי נינהו וכהנ"ל ודברי הר"י בן הרא"ש ה' דברי מהרש"ל שהביא הטו"ז ודברי הב"ח שהביא מג"א ס"ק י"ד, מ"ש מעכ"ת בפשיטות דס"ת קדוש יותר מת"ט דאסור לשרוף ס"ת שבלה ולא ת"ט לא אדע מה זו הוכחה דהא תרומה אקרי קדוש כמ"ש ואח"כ יאכל מן הקדשים, ואיש כי יאכל קדש דאיירי בתרומה כמ"ש ביבמות בפ' הערל ובפסחים פ"ב ואי משום שריפה אדרבה קדשים דודאי הוה קדוש וקדשים שנפסלו כולו בשריפה כמ"ש בפ"ב דפסחים ובכ"מ ושריפה חמורה לענין ביעור כמ"ש הרמב"ם בה' פסולי מוקדשי' הבי' במג"א סי' תמ"ה ס"ק א' והא דס"ת אסור לשרפה היינו משום מאבד דילפינן מלא תעשו כן כמ"ש הרמב"ן במנין המצות ומ"ש להתיר' עפ"י דברי שאג"א בסי' ל"ו דבזה"ז א"א לקיים מצות כתיבת ס"ת דא"א בקיאי' בחו"י כבר חלקו עליו בברכ"י בשם הרדב"ז וברונ"ה דהולכי' אחר רוב ספרים הנמצאים דבכל התורה הולכי' אחר הרוב כמ"ש במ"ס דג' ספרים נמצאו בעזרה בב' כתוב מעונה ובא' כתיב מעון ובטל' הנוסח' בא' וקיימו את שניהם ועיין בגדולי הקודש הדע"ק בריש ה' ס"ת. וע"ד שאלה שני' באנשים שחשודים ורגילי בשבועות שקרי' בעוה"ר אם יש להם נאמנות לענין או"ה לאכול אצלם ומנעס"ת הביא דברי הש"ך סי' קי"ט ס"ק י"ב דדוקא באיסורי מאכל אמרינן חשוד לחמור חשוד לקל הנה ידוע דברי תשו' לה"ג מהר"נ מבריסק בת' רמ"א סי' י"ד בעיר אשר בעוה"ר רבו המומרים ושבועות שקרים וש"ש לבטלה קלקלתן תקנתן לענין עדות כיון שרגילין בכך אינן יודעין חומר האיסור וכמ"ש בח"מ סי' ל"ד בהני קבוראי דאינו יודעין איסור' ביו"ט ע"כ אין לפסלן לעדות ועיין בת' רע"א סי' צ"ו לענין החשודים בהעברת תער על זקנם

וכיו"ב ועיין בפ"ת ס"ק ל"א שהביא כיו"ב בשם פמ"א ושם לענין עדות ערוה וממונות כש"כ לענין אסורו' דל"צ עדות גמור וכמ"ש ברמ"א סי' קכ"ז לענין פסולי עדות דעכ"פ נאמנים באיסורים וכמ"ש במס' בכורות החשוד על השביעית אינה חשוד על המעשר כידוע ואם כי בת' חות יאיר דעתו אם הם לפנינו מזהירי' אותן ומודיעים אותם חומר איסור ואם אינם שומעין נפסלין לעדות לענין איסור והיתר אפשר דיודה וכש"כ דיש לצרף דעת הש"ך הנ"ל והכל לפי ראות עיני המורה אם רואי' שמדקדקים באו"ה וד"ל.
וראיתי מ"ש כת"ה לתרץ על דברי הרי"ד שת"י קושי' התוס' מס' ר"ה האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחי' בני' שאהי' בן עוה"ב ה"ז צדיק גמור והקשה בתוס' הא באבות תנן על תהי כעבדים המשמשים ע"מ לקבל פרס ותי' דשם איירי דקיים כבר מצות צדקה והקשה מעכ"ת האיך יתרץ הגמ' מ' פסחים דפריך מהאי לענין בדיקת חמץ ומה מקשה להנ"ל ולענ"ד דשם לענין שלוחי מצוה שאינן נזוקין מודה דאין חילוק דעכ"פ מצוה קעביד וכמ"ש ר"ל מ' נזיר באכילת ק"פ לשם אכילה גסה וגם מצות קעביד עכ"פ וראוי' עכ"פ להיות מגינה. וראיתי מ"ש בסי' תמ"ג בגגו של ישראל סמוך לגגו של גוי בשבת ויו"ט כופי' עליו כלי ומעכ"ה האריך בטוב דהי' יכול לגרור ברגליו דרך הליכה והוכיח לדברי נשמת אדם דהך הליכה לאו דוקא אם טילטל מן הצד לא שמי' טילטול ולענ"ד י"ל מילתא פסיקתא נקט דטילטל ברגליו וגרירה לאו כל אנפין שוי' דפעמים ככר חמץ אי אפשר עי"כ וגם יש לחוש לפרורים כידוע. ומ"ש על הרמב"ם בפיה"מ ע"ד הבייסותים שהעצרת אחה"ש וכמו שהכותי' והמיני' נוהגין דעתם משובשת בזה והקשה מעכ"ת דהא איתא במגילה שנצחו ועשו יו"ט ולענ"ד בייתוס' לחוד וכותי' ומינים לחוד דהם כת אחרת כידוע ומ"ש ממ' ע"ז ספ"ק דכותי' עבדו מלאכה בח"מ והא בשבועות נמי עבדו להנ"ל כבר עמדו בזה האחרונים. ידידוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן כז

שוכ"ט על ראש ידידי כבוד הרב המאה"ג חריף ובקי כש"ת מו"ה שמעון נייפעלד אבד"ק דיא"ר. אחדש"ת ראיתי אשר מעכ"ת בא לידי ספק ע"ד הנרות שנודרים בעת מזכיר נשמות לביהנ"נ האם מותר להשתמש בהם לנרות בביה"מ שעי"כ מתפללים שם ולומדים אצלם או לנרות של שבת והביא דברי ש"ע או"ח סי' קנ"ד סעי' י"ג דנר של ביהכ"נ מותר לקרות לאורה ולדעת הב"י בשם הרי"ו אפי' דבר רשות והמג"א חולק עליו כי דעת הרי"ו ג"כ כשיטת נ"י דרק לדבר מצוה מותר א"כ נר של שבת אם דמצוה קילתא היא מ"מ כיון דלדבר מצוה הוה מותר והנה בסי' תרע"ד סעי' ב' פסק דנר של שבת הוה

כשאר נרות של מצוה ומותר להדליק זה מזה, אלא שמעכ"ת העלה הספק במה שיש להסתפק טובא לענ"ד דלהוציא מביהכ"נ לגמרי לנר של שבת דזה הוה שינוי מדעת נדר הבעלים ומקדושת ביהכ"נ אם גם זה מותר והביא דברי ש"ע יו"ד סימן רנ"ט והוא מגמ' דערכין ד' ו' בנודר מנורה ונר לביהכ"נ דלדבר מצוה עכ"פ מותר לשנות אפי' ע"י גבאי וכש"כ חבר עיר ועי' בת' חת"ס יו"ד סי' קמ"ד בסדור שיטות הנ"ל וכבר הארכתי ג"כ בס"ד בספרי לב"מ סי' קע"ד והנה צריך עיונה רבה בהאי דינא דמנורה במ"ש המג"א סי' קנ"ג ס"ק נ"ז מדברי מ"ב דאבנים ולבנים מביהכ"נ שנסתר אינו מותרים רק אם בנו ביהכ"נ חדשה דחל קדושתו על ביהכ"נ הנ"ל וזה חלוף זה כמו מכירה וחליפין וגם מתנה מותר ע"י טובי העיר במעמד אה"ע אבל אם אין כאן דבר שיכול עליו קדושתו אין ביד טה"ע לשנות ולהפקיע בכדי והקשה המג"א מהאי דסי' רנ"ט במנורה דמותר לשנות בכדי ותי' עפ"י סברת הר"ן דשאני ביהכ"נ דאומרים בו דבר שבקדושה ע"כ עשאוה' כהקדש בה"ב כידוע במחלוקת הרמב"ן והר"ן בטעמי' דביהכ"נ דדנין בי' כדבר שבקדושה ושוב הקשה במג"א מת' הרא"ש כלל ה' דמתיר לשנות ביהמ"ד וביהכ"נ עפ"י טה"ע לדירה בשכירות וכן בפ"א מ' בב"ב סי' כ"ט תלה טעמי' דהתיר' במנורה בהתיר' דביכ"נ לשנות עפ"י טה"ע ותי' דהרא"ש ג"כ איירי שבנו ביהכ"נ אחרת וכן במנורה ס"ל כדעת הנמ"י שעשו מנורה אחרת ושם במחה"ש דהא דקיימ"ל בסי' רנ"ט בסתמא דמותר לשנות במנורה דאנן קיימ"ל כדעת הר"ן דביהכ"נ חמור דאומרים בו דבר שבקדושה והאחרונים הרבה להקשות על תי' מג"א דבת' הרא"ש לא משמע כלל דבנה אחרת ואדרבה שם השאלה דהרב למד בביהכ"נ ואח"כ בנו ב' עליות אחד להגיד מפי הרב ואחד לתלמידיו ואח"כ נמלכו שיחזור הרב לביהכ"נ והעליות השכירו לדירה ועד"ז השיב הרא"ש ממ' מגילה דא"ר ל"ש וכו' דבז' טה"ע ומעאה"ע יכולים לשנות אפילו ביהמ"ד דקדוש טובא וכן הקשו בשכה"ג בשם הר"ן מגיטין האיך התיר הרא"ש להשכיר דהא אוגורי אסור ועוד הקשו ע"ד מג"א דהא לעיל כתב במג"א ס"ק ט"ז ע"ד רמ"א בכפרים שמותר ע"י מעמד אה"ע היינו ביש להם ביהכ"נ ותי' היינו לבנות עתה וא"כ כבר חל קדושה עלי' ומ"ט דמ"ד דאסור במתנה וכן אוגורי' ומשכוני' ועיי' בת' דברי חיים סי' ג' ח"א דהרא"ש איירי במתנה דכדינן קיימ"ל דמותר והקשה עליו בתו"ח דהא מבואר בהרא"ש דהי' להשכיר ועיין בקרבן נתנאל מ' מגילה ד' כ"ז ולפנ"ד הי' נראה לומר דהמעיין בת' הרא"ש הי' העובדא דמיד לאחר הבנין נמלכו לעשות כן ועוד לא למדו בעליות הנ"ל והא דעת הג"א במ' מגילה לד' הרא"ש שם דאפ' נגמר הביהכ"נ אם עוד לא התפללו בתוכה תלי' במחלוקת אביי ורבא אי' הזמנה מלתא והא קיימ"ל דהזמנה

לאו מלתא היא ואך השאלה היתה כדסיים השאלה וכדומה שהי' ממעות הקדש דהיינו שנגבה לכך והוה כגבה והותר ולזה שפיר מהני ז' טה"ע במער' אה"ע כמ"ש במג"א בסי' קנ"ג ס"ק א' והוה כמו דמי מכירה אבל בעולם בלא מכירה ומתנה האיך דכבר חל קדושת עליו לאסור לשנותה בלא דבר קדושה אחרת שיחול וכדברי מ"ב שהביא המג"א, ועל דברי הרא"ש ונ' ב"ב שפיר י"ל כמ"ש בת' דברי חיים דאיירי ע"י מתנה וכיו"ב או כדברי מג"א שבנה ביהכ"נ אחרת וגם במנורה איירי כן כמ"ש הנמ"י וגם הקשו בתו"ח דבנמ"י לא נזכר שעשו מנורה אחרת רק פירש שיש להם נרות בלא"ה וכ"ש במהרי"ק ולענ"ד דס"ל במג"א דמסתמא כן הוה דאטו בשופטני עסקינן להתנדב נר ומנורה ביש די ספוקם ואם משום להרבות נרות לפאר למה נמלכו בזה אלא דהכ' הוה דבשעת נדבת' לא הי' די ספוקי ועכשיו מצא דים כמובן. ידידוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ה"פ מאד:

סימן כח

בעזהשי"ת יום ב' פ' קרח תער"ג לפ"ק מאד יצ"ו. שוכ"ט על ראש כבוד הרבני המופלא הקצין משה דוד גוטמאן נ"י גבאי דקה"י סארוואש יצ"ו. הנני ע"ד אשר נשאל באיש פלוני שהוא לוי רע מעללי' כמה פעמים הביא דברי ד"י לערכאות ופלילים ופורש מן הצבור בתשלומים הראוי' וגם דבריו בכשרות אכילתו שלכ"ד שאוכל מזבחי כת הנעאלאגען, האם מותר באין לוי אחר בביהכ"נ שלא לקרותו אך יקרא כהן תחתיו כמו בשאין לוי בביהכ"נ והנה בשערי אפרים מהגאון אפר"ז ז"ל שער א' סי' ל"ד כתב מי שחשוד על עבירות מותר לקרותו אם לא שהוא מפורסם לבעל עבירה שעשה בפרהסי' ולא ידע עול בושת או שמלגלג ע"ד חכמים ורגיל לדבר דברי אפיקורסת כיון שהוא ממכחישי התורה בפרהסי' אין זה מברך אלא מנאץ עכ"ל ובפרמ"ג איתא מי שהוא עשה עבירות להכעיס או מחלל שבת בפרהסי' ה"ה כגוי וא"צ לקדשו, ועתה אם ידוע לפניכם שיש באיש הנ"ל א' מג' אנפין הנ"ל לענ"ד יקרא כהן במקום לוי כמ"ש בשערי אפרים סי' ז' דאם אין רק לוי א' ועומד בתפילה מוטב לקרות כהן במקום לוי מלקרות ישראל במקומו א"כ ה"נ בנ"ד. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן כט

שוכ"ט לכבוד ידידי הה"ג אב"ד נ"י אחדש"ה הנה ראה יראה כת"ה מעבר לדף ובין יבין אשר לפניו ומ"ש כת"ה כי בני' הם בסעמינאר ודאי ראוי לקנסו כי גדול עונו מנשא רק מ"ש ראי' מדברי שבו"י דס"ל דההה"ד בן היוצא לת"ר וכמ"ש בשע"ת בשמו והנה לענין

דין לוי לא שייך הנ"ל כמ"ש בשערי אפרים סי' ל"ז דדברים הפוסלים בכהן אינו פוסל בלוי לא שייך בזה את אביה וגו' אלא דינא כמו בישראל. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלעד ח"פ מאד:

סימן ל

בעזהי"ת אול"י ד' פ' וארא תרע"ו לפ"ק מאד יצ"ו. שוכ"ט על ראש ידידי כבוד האברך הגדול בתורה ובמעשים טובים כש"ת מו"ה נתן אליהו גרינוואלד אב"י ק"ק טרעבעשוב יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כת"ה קבלתי, אשר העיר בצדק בענין חדש ומעכ"ת פיו פתח בחכמה במה דקיי"ל במס' ברכות דף מ"א זה הכלל כל שהוא עיקר ועמו טפל מברך על העיקר ופוטר את הטפל וכן קיימ"ל בשו"ע או"ח סי' רי"ב ואפילו אם הפת טפל אינו מברך עליו גם לא ברהמ"ז ובח"א פוטר ג"כ מנט"י פחות מכביצה, ומעכ"ת עלה ונסתפק בדבר חדש מהו לענין סוכה דאמרינן דכביצה הוא אכילת ארעי ויותר מזה חייב בסוכה, האיך הדין אם אכל פירות או דג חוץ לסוכה לעיקר וצריך לפת להיות טפל שלא יזיק המלוח לגרונו או כדי למתק העיקר אם מחויב לילך לסוכה כשהגיע לפרפת הפת והנה שאלה גדולה שאל מעכת"ה, והנה לענ"ד הערה זאת שייך ג"כ להעיר במצוה עשה גדולה כגון בענין אכילת מצה ליל א' ש"פ או אכילת כזית ליל א' ש"ס וכן בשבת ויו"ט שצריך לאכול פת כמבואר בסי' רמ"ב וסי' רפ"ג וא"כ אם אכל אז כשיעור פת באופן זה אם יצא יד"ח לפי מ"ש הרמב"ם פי"ו מה'חו"מ הכלל דכל היכא שמברך עליו ברהמ"ז יוצא יד"ח מצה וכשאינו מברך בהמ"ז לא יצא יד"ח מצה ועיי' במג"א סי' קס"ח ס"ק ט"ז מ"ש לפי"ז ע"ד המחבר דחשבינן פת שנלוש ביין ושמן לפת הבב"כ ועיי' בסי' קצ"ו במג"א וכיון שאכלו בטפל האיך אפשר שיצא דהא אין מברכין עליו ברהמ"ז ועיין בפרמ"ג סי' קס"ח שהביא ראי' דלאו כלל גמור הוא ואין למדין מן הכללות דהלא טרוקנין ג"כ אין מברכין עליו ברהמ"ז ומ"מ יוצא יד"ח מצה כמ"ש בסי' תס"א וע"כ לא אמר הרמב"ם אלא לענין מצה ולחם של איסור. והנה מעכ"ת פלפל בחכמה דתלוי בשני טעמים מפני מה פוטר העיקר את הטפל דאם הטעם כיון שאינו אכלו משום הנאה של גוף המאכל רק למתק הטעם של העיקר או שלא יזיקנו בגרונו כמ"ש הרמב"ם ופוסקים ואז הסברא ג"כ דפטור מצות סוכה אמנם אם הטעם משום דכבר נפטר ע"י ברכת העיקר כמו שפת פוטר כ"ד אוכל ויין פוטר כ"מ א"כ לטעם זה אין לפטורו מסוכה (והנה כבר ראיתי טעם כזה הראשון בס' תו"ח בשם גוו"ר). והנה הלשון העיקר "פוטר" משמע כטעם השני שהביא מעכ"ת, ועוד לפי שיטת האו"ז בתה"ד הביאו הרמ"א בסי' רי"ב דאם קדם

ואכל הטפל צריך לברך עכ"פ שהכל ולהמג"א ברכה של עצמו דאין העיקר פוטר למפרע פי' בד"מ דמשו"ה צריך לברך דאסור להנות מעוה"ז בלא ברכה ולסברת טעם ראשון לא אדע לחלק בין אכילת הטפל קודם או לאחריו של עיקר, ועוד הא איתא בגמרא דף ל"ו בשותה שמן לרפואה ע"י ניגרין דהו"א דפטור קמל"ן כיון דאית לי' הנאה מיני' בעי' ברכה ואיתא שם בתוס' דבשאר משקין דלית לי' הנאה מיני' לא בעי לברך וכן קיימ"ל בסי' ר"ד דהשותה מים שלא לצמאו רק לבלוע אומצא שלא יחנק לא בעי ברכה ובשאר משקין בעי ברכה כמ"ש המג"א שם וכן באחרונים וגמרא ארוכה היא מ' ברכות דף ל"ח במסקנת הגמ' כן להדיא עיי"ש בתוס' אלמא אע"ג דמשום תכלית אכילתו ושהייתו לא בעי ברכה דאינו אוכל ושותה משום הנאה רק משום רפואה או לבלוע אומצא מ"מ כיון דיש לו הנאה ממילא בעי ברכה וא"כ מאי שנא הטפל דאכל משום מתוק או שלא יזיקן העיקר מ"מ כיון דאית לי' הנאה בעצמות המאכל אמאי אינו בחיוב ברכה, ואח"כ טעם השני עיקר דהיינו משום פטור של ברכת העיקר וא"כ לענין מצוה ג"כ הכי הוא, וגדולה מזו במס' ר"ה כפאו ואכל מצה יצא או משום דמצות אצ"כ או משום דאכול מצה אמר רחמנא והא אכל וכן קיימ"ל בסי' תע"ה ומאי שנא כאן דאכל משום היזק גרונו לא יטעון ברכה ומשום היזק פרסיים הוא אכילה והנאה, ועיי' במג"א סי' כ"ד מ"ש בדברי רמ"א שפוסק באנסוהו לאכול אינו צריך ברכה ובא"ר תי' דאם כי הנאה הא מ"מ אין מברכין על הנאה אונס עיי"ש הביאו גם בפרמ"ג. ועתה באתי ע"ד פלפולו ע"ד הר"ן מ' סוכה מ"ש על הא דתנן אוכלין ושותין ארעי חוץ לסוכה היינו ששותה פ"א אחר אכילה משום דהו"א היכא דשותה פ"א עם אכילת ארעי מחשב כקבע קמל"ן ומביא ג"כ דברי רש"י מ"ש כדטעים בר ב"ר וכו' פירשי' מלא פיו ושותה' וכתב מעכ"ת שלא ראה בשום פוסק הלכה זו, לא ידעתי מה זה הלכה מחודשת וכי סד"א לצרף שתי' עם אכילה הרי כלל גדול אוכל ושותה אין מצטרפין לענין יוהכ"פ דאין שיעורן שוה והר"ן ג"כ לא נתכוון לומר להשלמת השיעור כלומר שיהא ע"י שתי' יותר מכביצה דזה אין צריך להשמיענו רק בא להשמיענו דהו"א כיון ששותה ע"י אכילה זו דיהא נחשב השיעור כביצה אכילת קבע דדרך כל סעודה לשתות בתוך או אחר אכילה כמ"ש בסי' קע"ד דמה"ט אי"צ לברך על שום משקה בתוך הסעודה חוץ מיין דקובע ברכה פ"ע משום חשיבותו וזהו כוונת הר"ן ופירש"י וממילא אין כאן שום ראי' ולא קשה מ"ש מעכ"ת ממ' יומא ע"ט דבתרי גרוגרות ודלי של מים דחשוב ארעי דפשיטא דלא הי' דלי' של מים משום אכילת גרוגרת דאין דרך לשתות רק אחר אכילת פת דהוא עיקר הסעודה והוצרך לדלי של מים בלי גרוגרת לשתות לצמאו ולפי"ז לא קשה ג"כ מה שהקשה מעכ"ת בגמ' שם מהתירץ

דאבע"א דאכל פת ארעי "בהדי" דאכילת פירות איך עושין קבע בפרט בבאין שלא מחמת הסעודה שטעונין ברכה לעצמן ומה שהקשה מעכ"ת האיך יפטר מבהמ"ז שהוא מה"ת ע"י ברכת עיקר שאינו רק מדרבנן זה ודאי צ"ע, ועכ"ח לומר רק כמ"ש מעכ"ת דמה"ת אי"צ ברכה באכילת טפל ורק מדרבנן ולענ"ד כראה בטעמי' כמ"ש בברכ"י בשם הרדב"ז במי שאכל כזית ושבע ממנו כגון חולי וזקן או שאכל מקודם ד"א ושבא ע"י כזית ונראה מדבריו דהוה מדרבנן כמ"ש בשע"ת סי' קצ"ז אות ב' ובא"ר מסופק בזה א"כ בנ"ד ונמנפש"ך אם הוא רעב באוכל הנטפל לא שייך לומר עיקר פוטר דכל עצמ' משום דבלא"ה לא הי' אוכל ובשהי' רעב מה ס"ד למימר הכי ועכ"ח שהוא שבע ומ"מ אינ' אכיל' בס' כמ"ש שם סי' קצ"ז הנ"ל ואז ממיל' אינו רק מדרבנן ושפיר אמרו רבנן לפוטרו ע"י ברכת העיקר דהם אמרו והם אמרו כמובן ושפיר ע"י ברכה אחרונה של העיקר נפטר דכן נראה מדברי ב"י דע"י ברכה אחרונה של העיקר פוטר ברכה אחרונה של הטפל, ובס' ברכת הבית שער ט' משמע דאם הפת כשיעור צריכה ברכה אחרונה, ומ"ש מעכ"ת בשם צורב אחד ששאל אותו באתרוג הקטן אם שיעור דכביצה סגי' בארוך וקטן או צריך להיות דוקא באורך ורוחב כביצה, כבר הביאו כן בשם שו"ת בית יצחק שמחמיר שצריך להיות באורך ורוחב כמו ביצה, ומ"ש מעכ"ת דיש להבחין ע"י משקל במאזנים, לא הבנתי בין למ"ד משום גמר פרי בין למ"ד משום הדר מה זה הבחנה הלא מצינו בכמה דברים דומם וצומח שאין משקלו שוה ופעמים הקל בטבעו נגמר והכבד לא נגמר וכמה מיני מתכות כן בטבעם יש גדול קל וקטן כבד כידוע ולא מצינו בחינה ע"י משקולות רק בדברים שוים כגון חיטים נגד חיטים במס' תרומה השוקל משובח כמובן אמנם לא באתרוג נגד ביצה. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ותשועות ישראל במהרה כא"נ הטהורה ונפש ידידו. דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן לא

שוכ"ט על כבוד הרה"ג בנש"ק כש"ת מו"ה שמעון קרויז נ"י רב דחברה ש"ס בסארוואיש יצ"ו. הנה באתי ע"ד מ"ש בדברי מג"א סי' קס"ז ס"ק ט"ז שמסתפק בהפסיק בין לעיסה לבליעה דנ"ל מסי' ר"י דאמרינן מטעמת אי"צ ברכה א"כ עיקר מברך על הבליעה והניחו בצ"ע והנה כל דבריו ה"ה דברי שלה"ק בשער אותיות אות ק' ומעכ"ת העיר מסי' תל"ב דלא חשוב הפסק בתוך הבדיקה לענין שיברך פ"א והאריך מעכ"ת בסברא נכונה לחלק ביניהם והנה בפשיטות י"ל דשם בתוך הבדיקה הוה באמצע מצוה גופא וכבר התחיל במצוה עצמו משא"כ הכא בלועס אינו רק כהכשר מצוה ועיין בפרמ"ג ס"ק הנ"ל אשר

בעוד בבליעת חצי זית אם הפסיק לא הוה הפסק שיברך פ"א כמו בסי' תל"ב אלמא בזה הוא דמדמה לי' לבדיקה ועיין בדגו"מ כאן שחקר אם עכ"פ פוטר שאר אכילות ושוב התבוננתי דתליא באשלי רברבי והוא מחלוקת הרנב"ר והר' יוסף שהביאו בנמו"י פ"ב דמ' בב"מ גבי מציא' בביה"ק דדרשינן והתעלמת דאין עדלתו"ע והקשו תיפוק לי' דלא הוה בעידנא ותי' ברנב"ר כיון דא"א בענין אחר זה הוה בעידנא מן המצוה דומיא דמילה בצרעת דחשיב לי' הגמ' בעידנא אע"ג דמל ולא פרע כאילו לא מל ובשעה שחתך הצרעת עדיין בתוך המצוה ולא גמר הה"ד באבידה והר' יוסף השיב עליו דהתם הוה בתוך מצוה גופי' והוה כמו חצי מצוה גופי' משא"כ באבידה אינה אלא הכשר מצוה וא"כ הה"ד בנידון זה הי' מקום לומר דלסבר' רנב"ר הוה כמו במצוה עצמו ולא חשוב הפסק וכמו בבדיקה ולס' הר' יוסף לא חשוב מן המצוה עצמו ולכאורה יש להעיר ממה דקיימ"ל בהדלקת נ"ח בעש"ק דמדליקין אפי' בעוד יום קודם לזמנו של הדלקה ובתה"ד בטעמי' דמברכין דשפיר דמי כיון דהוה הכשר בלא אפשר בע"א חשוב כמצוה עצמו וא"כ הה"ד הכא בלעיסה ולסברת מעכ"ת י"ל דבידו לבלוע כמו בלע מצה אלא דבלא"ה יש לחלק דעכ"פ מצות הדלקה עשה ובמה שהולך ודולק מקיים מצות הדלקה ואינה רק הזמן שגורם חשוב שפיר כמו מצוה עצמה משא"כ בנדון דהוה שני ענינים וראיתי בספר ברכת הבית שמחלק דבלועס ע"מ לבלוע לא הוה הפסק ויכול עכ"פ לענות עליו אמן ועיין בספרי לבושי מרדכי מ"ש עליו שם בסי' כ"ט. וראיתי מ"ש מעכ"ת ע"ד ישוע"י מ"ש בסי' תרנ"ה דהאיך דעשו חכמז"ל תקנה חששו גם על המיעוט דצריך עכ"פ לתקנה ובזה מיישב מעכ"ת בכמה מקומות ולבסוף הניח בצ"ע למה לא עשה תקנה לבדוק אחר הטריפות וסומכין ארובא ועיין בדברי ישוע"י באה"ע סי' י"ג דשם ג"כ הביא סברא הנ"ל נראה דמוכח בלשונו שם להתיישב ממ"ש כ"ת ועיין בפרמ"ג בפתיחה לסי' ט"ל ביו"ד שהביא דברי מנחת יעקב במ"ש למה לא נבדוק אחר י"ח טריפות דהא כל היכא דאיכא לברורי מברירינן ותי' משום טירחא לא תקנו חכמים לברורי ובדיקת י"ח טריפות טורח גדול א"כ ק"ו הוא דלא תקנו תקנה זו על טורח גדול הנ"ל וזה פשוט. ידידוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לב

בעהי"ת יום א' לסדר שלח שנת בעת"ר לפ"ק. שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הגדול האברך כמדרשו חו"ב צו"ע כש"ת מו"ה משה סופר נ"י אבן יקר ק"ק מיהאל פאלווא יצ"ו אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי ואתו הסליחה כי לא באתי עד הלום

להשיב דבר הלכה כי טרדותי מרובי' מכל צד וחולשי כחי לא נתנו עד כה ועתה באתי ע"ד ספיקות' א' במי שאכל בסעודה שארי מאכלים שעי"כ בא לידי שביעה אם מחויב בבהמ"ז מה"ת למאן דס"ל דבעי שביעה גמורה אם צריך השביעה מפת לבד והביא דברי שו"ת בית שערים סי' ע"ד ופרי שדה סי' כ"ז אשר באו לבית ספק הנ"ל בתמיה' על שני גדולי הדור שלא העירו כי הנהו שאלת הראשונים ואחרונים כ' בפרמ"ג או"ח סי' קפ"ד וז"ל ואני מסופק אם אכל פת ושאר דברים ושבע וא"י אם אכל כ"ש מפת וללבוש במסופק אם אכל כביצה אם מחויב לברך בהמ"ז ולכאורה וכו' וכו' וכ"ת כל ששבע אף לא הי' מפת זה אינו דא"כ אף כ"ש מפת ושבע משאר דברים וכו' ועיי"ש וכיו"ב בביאור מרדכי מ' ברכות פ"ז המציא בזה דברכת ואכלת ושבעת למר בכזית ולמר כביצה הוה דאורייתא כגון ששבע משאר דברים בתוך הסעודה וחידוש בעיני כמ"כ שלא העירו כי כן דעת בעהמ"א פ' כיצד מברכין שנתן טעם דלהכי דברים הבאים בתוך הסעודה אינה מברך לא לפניהם ולא לאחריהם דזה בכלל ושבעת וברכת דעלי' קאי דשביעה גם מהם מצורף ועכ"פ חזינן דלהפרמ"ג דפשיטא ליה דבכל שהוא אין סברא שיברך וי"ל דהוא לשיטתו בה' נט"י סימן קנ"ח בטו"ז שם ס"ק ג' דעל פחות מכזית אין צריך נטילה כלל כמבואר בסוכה ופי' הפרמ"ג מה זה שמבואר שם היינו דעל אכילת עראי אי"צ סוכה ולא תקנו נט"י רק בדבר שקובע לסעודה ופחות מכזית אין שם קביעות ואם נאמר דבאכל שאר דברים ופת כ"ש ושבע ממנו צריך ברה"מ מה"ת אין לך קביעות גדול מזה וא"כ משכחת לה דפחות מכזית פת יהא צריך נט"י ובמחבר פסיקא לי' דאין שום נט"י לפחות מכזית ולענ"ד להלכה וודאי יש להחמיר מכל צד דלענין להוציא אינה יוצא י"ח במי שאכל פת כדי שבעו ולענין ספק יאכל עד כזית להוציא נפשו מספיקא ועיין בסי' קצ"ח ובמג"א ס"ק י"א שם מ"מ הספק במי שאכל פחות מכזית דלדעת מג"א בסי' ר"י צ"ל בנ"ר לסברת כנה"ג והאחרונים פקפקו אם יוצא בבהמ"ז עיין בישו"ע וצ"ל דלאחר ששמע ברהמ"ז מאחרי' יאכל שאר דברים ויברך בנ"ר אם אין בידו לאכול פת עד כזית וצ"ע גם בכזית להוציא אחרים דהא בביאור מרדכי הניח ג"כ בצ"ע אי הוה מה"ת אם כי למדנו דדעת בעה"מ דהוה מה"ת כיון דטעמא קאמר דמשו"ה דברים הבאין בתוך הסעודה אי"צ לברך לא לפניה ולא לאחרי' ובתו' והרא"ש פי' כ"מ אמרו טעמיי אחרי' ודלמא פליגו אדבריו. וראיתי מ"ש מעכ"ת בדברי הריטב"א דסוכה ד' כ"ג שפי' בטעמי' דבהמה ואילן פסול לסוכה לר"י משום דבתוך ז' הוה שבת ורבנן גזרו אי"ע וכו' והקשו בשם הג' ר' ליב פר"מ רב"ד ק"ק פ"ב יצ"ו וכן עמד בזה הפרמ"ג סי' תרכ"ח למה נטה מפי' רש"י דהא ביו"ט א' ג"כ אינה ראוי' והנה באמת הריטב"א לא פי' כלום:

במתני' דקתני בי' אילן וגמל רק אברייתא דגמ' קאמר מ"ט דר"י חג הסוכות וגו' סוכה הראוי' לז' שמה סוכה וכו' וזו אינ' לז' רצופין שהשבת בא לעולם בתוך ז' ובהמה אינה ראוי' לשבת וכו' עיי"ש הנה תרתי יש להעיר דגבי אילן לא פי' כלום וכן דייק בהמה ועוד שאינה ראוי' לשבת ע"כ לענ"ד דהא טעמי' דאין משתמשי' בבהמה דגזרו על משתמש בבע"ח ועיין מג"א סי' ש"ה וסי' רמ"ו אי כולי' טעמי' משום אין רוכבין ע"ג בהמה דקתני במתניתין פ"ה דמ' ביצה ולע"ד י"ל דחילוק יש בין בהמה טמאה לבהמה טהורה ביו"ט דבהמה טהורה ביו"ט שעומדת לאכילה או למ"ד דל"ל מוקצה אפי' בכל בהמה טהורה ואי בעי לשוחטו ולאכלה הא עכ"ח משתמש בה ג"כ למען לשוחט' ועכ"ח דבזה לא גזרינן וא"כ אפשר דבזה לא גזרו חכמים שימוש בע"ח או כגון שע"י שעושה סוכה ע"ג הוא מאוסר' בחבלי' וראויה לשוחטה א"כ הוה ראוי' ליו"ט ואין כאן משום אין עולי' ע"ג בהמה וע"כ בגמ' לא נקט גמל משמע לי' אפילו בהמה טהורה ע"כ פירש"י משום שבת ודאי אינה ראוי' ועוד אפשר לומר דס"ל כטעם הירושלמי דטעמי' משום שביתת בהמה אין רוכבין וס"ל להריט' כדעת השב"ל שהביא הרמ"א סי' רמ"ו דאין שביתת בהמה ביו"ט ובמתניתין דקתני במ' ביצה אין רוכבין גם ביו"ט דלמא כמ"ד משום תחומי' וכמ"ד דאוריי' ולפי הירושלמי מפרש כן ועיין במג"א סי' ש"ה וסי' רמ"ו. וראיתי מ"ש מעכ"ת אדברי פרמ"ג בפתיחה בבשל בשר עוף בחלב דרבנן אי לקי דאינ' ראוי' לאכילה ומעכ"ת הביא בקיאות' נפלא אי דרבנן עשה וגורם לדבר דאורייתא ובגוף הדבר לענין יו"ט כבר האריך בזה בטורי אבן ובברוך טעם כלל גדול בזה ורק מ"ש כת"ה מדברי תוס' במבשל גיד בברייתא מ' ביצה דף י"ב דאפיק הבערה ובישול לב"ה דאית לי' מתוך ופי' בתוס' דהוה צורך קצת כיון דדעתי' לאכול וא"כ האיך משכחת מלקות ואפשר לומר דאיירי בבישל לאחר אכילה צהרי' לדידן דקיימ"ל כרבה לא לקי מטעם הואיל ומקלעי אורחי' חזי לי' וכיון דכאן אסור עכ"פ מדרבנן לא חזי' אפי' לאורחי' או שבישל לגוי דאסור משום לכם וללו"נ ומ"מ לא לקי מטעם מתוך והואיל והכא דלא שייך מתוך שהותרה לצורך הותרה נמי שפ"צ דהוה תרתי לריעותא דלאותו צורך גופא אינו צורך כלום ודוק ותרי מתוך לא אמרינן כמ"ש במהרי"א הביאו בב"י וטו"ז סי' תק"א עיי"ש. ומ"ש מעכ"ת ע"ד שו"ת בית יצחק סי' ל"ד לחדש דבהוצאה לא שייך מקלקל ומחלק שם בין שאר מלאכה להוצאה והביא ראי' ממ"ד מ' שבת דף צ"ד דבעי' מיני' רבא מר"נ כזית תרומה שזרק לבית טמא ואיירי בתרומה טהורה כמ"ש בתוס' שם דעי"כ בא איסור תרומה טמאה והא הוה מקלקל התרומה ש"מ דשאני הוצאה לענין זה ומעכ"ת הביא דברי הגמ' מ' שבועות דהוה אוכל ראוי' רק ארי הוא דרבעו עלה, והנה באמת דברי הגאון צריכין עיון דהא

במ' שבת דף צ"ב המכוון להוציא לפניו ובא לו לאחרי' פטור ופירש רש"י ז"ל דהוה מתעסק ובפ"ק בתוס' גבי לא יצא החייט במחטו שמא ישכח ויצא פי' בתוס' דאם לא ידע שיש בבגדו מחט אינו חייב דלא הוה מלאכת מחשבת וכמתעסק והא במ' כריתות דף י"ט אמרינן הנח לתינוקות כיון דמקלקל חייב מתעסק נמי חייב אלמא דתלינן מתעסק במקלקל א"כ ה"נ אם מקלקל בהוצאה חייב מתעסק נמי חייב ולמה פטור במתניתין בבא לו לאחרי' ע"כ קשה לומר חידושו מה דלא נשמע מגמ' וראשונים והנני לסיים בברכה ידידו. דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן לג

שוי"ר על ראש ידידי ה"ה כבוד הרבני האברך חריף ובקי יראת ה' אוצרו בנש"ק כש"ת מו"ה נתן אלי' גרינפעלד והנה ראיתי מש"א ע"ד הפ"ח בסי' ק"ח והביא דברי תוס' מ' ע"ז דף י"ב והנה הפ"ח שנה וחזר כ"פ בדברי סברת התוס' וכן בשם הראשונים וכמ"ש הש"ך ג"כ דזילוף יין הוה הנאה גמורה ורק במקום יין היקל ברמ"א לענין זילוף ושם בפ"ח הזהיר שלא להדליק הטוטין בפיפא אצל שלהבת של נר חלב כידוע ומ"ש מעכ"ת דשנופטאבאק להריח לא ידענו מנ"ל הא וכי מטילי' לתוך החוטם משום הריח ומעולם לא נשמע לברך עלי' ברכת הריח ועיי' במג"א סי' ר"י סק"ט שהתפלא על השכופי' טוטין בלא ברכה דיש לו שביע' מזה כמו אכילה ושתיי' והי' ראוי לברך עכ"פ כברכת הריח משום הנאה ובת' מהר"א סי' ק"נ דייק דלא העיר על השונפ:

טאבאק מפני שהוא בתוך החוטם ואי משום הריח אדרבה עיקר' ע"י חוטם והשואפי' שנופ:

טאבאק הוא משום מקרב העטוש ומנקה הלחלוחות כידוע וגם אינו רק משום רגילות כידוע אך אות' שמערבי' דברי' המריחי' כגון שמן ערב וכיו"ב בזה שייך ריח וצריך ברכה וי"ל. ומ"ש מעכ"ת בענין שאיפת טיטון בתענית כבר האריך בזה בשכה"ג סי' תקס"ג ותמיה מאוד על אותן שנוהגין בה היתר ביו"ט ובתענית ממנפש"ך אם הוא או"נ האיך מותר בתענית ואם לאו למה נתיר ביו"ט ושם הביא דברי העשיבי' דקיימ"ל כרבא בב"ת דריחא לאו מלתא והוא השיב עליהם דשאני התם דאזוקי מזיק כמ"ש התוס' משא"כ טאבעק עיקרו להנ"ל ונהנה ממנו הנאה מעלי' וכדברי מעכ"ת והנה הקושי' מיו"ט י"ל בפשיטות דביו"ט גם שאר הנאות מותרי' כאו"נ דהא במוגמר שאינו רק לריח' לא פליגי חכמים על ר"ג רק משום דאינו שוה לכל נפש והא במתניתין מ' ביצה פ"ב תנן בהדי' מחלוקת ב"ש וב"ה לענין להחום לרגלי' ולהתחמם נגד המדורה סתמא דמתניתין להתיר'

ועיי' בראש מ' שבת פ' כירה גבי גזירות רחיצת בחוני' ביו"ט דעת הריב"א להתיר דהוה שוה לכל כגון להזיע ורק לרחוץ אינו שוה לכ"נ ועיי' שם בפל"י שהקיל מסברה זו לענין שאיפת טאבוק ביו"ט דהוה ג"כ רפואה ושוה לכ"נ והדברי' עתיקים בת' אחרונים ועיקר נלענ"ד דעשן שנעשה ע"י הטובאק לא שייך בי' משום אכילה או' שתיי' ותדע דהמג"א סי' ר"י לא ערער רק משום דלהוי כמו ברכת הריח וראיתי בדברי מעכ"ת מ"ש לחלק בין שלהבת דעצים דיש בו קשירה לגחלים ולא בשאר שלהבת ולא אדע מ"מ אינ' גחלת בהבהב פתיל' ועיין בת' מרן חת"ס או"ח סי' מ"ג ורק בגחלת של מתכות מחלקי' הראשונים שאין בו משום כבוי כידוע עיי' במג"א סי' של"ד ועיי' בא"א להגה"ק מבוטשאטש ז"ל מ"ש שאין לערער במי ששואפי' טוטין בתענית המחמירי' לא החמירו רק מי שבולעים העשן אבל בבולט אין שום חששא וגם בשכה"ג דיבר מזה וכמ"ש מעכ"ת. והנני לסיים בכל ברכות ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ה"פ מאד:

סימן לד

בעזהי"ת יום ה' פ' תרומה תרע"ח לפ"ק מאד יצ"ו. שלום וישע רב על ראש ידידי ה"ה כבוד הג' חריף ובקי טובא כש"ת מו"ה עקיבא בלוי נ"י אב"י ק"ק קראסנא יצ"ו אחדשה"ט ע"ד בע"מ אשר בשדה המערכה כ"פ אנוסי' לאכול דברים אסורים מהו לענין הברכה (ועיי' בת' אמרי אש סי' נ"ב ות' מהרי"א ח"ב סי' ט"ו וכן בת' כת"ס ח' אה"ע ויראה שאין כל אנפין שוין) והביא מעכ"ת בכל מ"ש בזה בשיטת הרמב"ם ודעמי' ודברי הראב"ד ודעמי' כמובא בשו"ע או"ח סי' קצ"ו ושם בטו"ז בטעם מחלוקתן ועיי' בת' כת"ס או"ח סי' כ"ב שהאריך מאוד בחריפות ובקיאות והעיר ג"כ שם מ"ש מעכ"ת עיי"ש ולא באתי רק מ"ש בטו"ז בטעם הרמב"ם פ"א מה' ב' הלכה י"ט דאין מברכי' בין באיסור דאורייתא בין בדרבנן דהוה כמ"ד ביו"ד סי' קי"ט המוכר דברים אסורים ואכלוה לוקח מה שאכל אכל ואינו מחזיר הדמים דאיתא בסמ"ע ח"י סי' קל"ד דאכילת איסור לא נחשב לאכילה דנפשו של אדם קצה והכי חמור טפי דאפי' באיסורא דרבנן אי"מ והנה מקור הדברים בסברה זו הוא מן הירושלמי מ' תרומות פ"ו מ"ג המאכל לפועלי' תרומה הם משלמי' החומש ובע"ב משלם להם דמי סעודתן ועיין בהר"ש והרא"ש ובכוס' רמ"א שם ופריך בירושלמי והלא אכלו כלומר מפני מה משלם להם כלל הלא אכלו סעודתן עכ"פ מהתרומה עד"ז קאמר נפשו של אדם קצה בדבר אסורי' כלומר קצה ואין אכילתן נחשבת כלום והא לענין תשלומי תרומה גם בתרומה דרבנן איירי כמ"ש במתניתין דלקמן שם באכל דלועים דהוה ודאי דרבנן וא"כ מוכח דגם באיסורי דרבנן שייך סברת

הירושלמי דנפשו של אדם קצה ובש"ך סי' קי"ט פקפק באמת על דברי הסמ"ע לאמור באיסורי דרבנן אין קצה להם וכן מפורש בירושלמי דקאמר שפסק להאכילן דבשני חולין והאכילן דבשני תרומ' ופי' המפרש מיני מתיקות כגון תמרים ובהר"ש הגירסא כרשיני' ותרווייהו תרומה דרבנן ועיין בנתיבו' סי' רל"ד הנ"ל וגם לסברת הש"ך דלענין ממון כלומר להפסיד ממון לא אסרו באיסורין והא מתניתין זו מוכח דגם לענין ממון אמרינן כן דהא הבע"ב משלם להם דמי סעודתן ונ"מ דמשלם דמי חולין עיי"ש והנה לענין שאר ברכות שפיר י"ל דהם אמרו והם אמרו דברכות דרבנן אבל ברה"מ דהוא דאורייתא קשה לומר שלא יברך באוכל איסור דרבנן ואפשר לומר כיון דמברכין ברכת הארץ בברכה ב' והא לענין הלכה לדידן רק מזון מה' מינים מה"ת ומה איסור שייך בהו רק מצות שתלויות בארץ טבל וכלאים ובחדש יש מחלוקת ורב ס"ל דבחו"ל מדרבנן וא"כ מסברא י"ל האיך יברך על הארץ אשר עי"כ בא לידי עבירה ואם הי' בח"ל הי' אוכל בהיתר דומי' מ"ש רש"י ז"ל מ' ברכות פ"ג ברכת המזון דמספק' לי' בנשים משום דלא נטלו בארץ חלק וה"נ כאלו לא חלק' בארץ וכמ"ש ברשב"א דלענין מ"ש מכאן מודעה רבה לאורייתא היינו קודם שנכנסי' לארץ אבל בירושת הארץ הי' תנאי בעבור ישמרו חוקים ותורו' והאיך יברך על הארץ שעבר איסורים עי"כ באותו ענין גופא כיוב"ז מצינו בוידוי מעשר במ' מע"ש דאם עבר על א' מן המצות ששייכי' במתנות לא מצי להתודות דהוה כול' הודאה ושאינו כפוי טובה כידוע והנה באכל רק שיעורי דרבנן כזית וביצה ל"צ לזה וכמ"ש לעיל דהם אמרו וכו' והנה בירושלמי פ"א מ' חלה במצה גזולה אי"מ עלי' דהוה ניאוץ ור' יונה אמר אין עביר' מצוה ר' יוסי אמר אין מצוה עבירא רא"א אלה המצות וגו' אם עשית' כתקונו כמצותו וכו' ופי' שם בפני משה דר' יוסי חולק על ר"י וקאמר אין מצוה עברה כלומר אין המצוה מעוכב ע"י העבירה וס"ל דמברך ור"א דדרש מאלה המצות ס"ל כר' יונה ולפי"ז י"ל שיטת הרא"ש מקושי' הרשב"א בחידושי' ומהך דפ"ב מ' שבת אכל דמאי מזמני' עלי' ומברכי' עלי' משמע דשאר טבל דרבנן אין מברכי' וכן מקושי' הב"י מהך דתוספתא לא יושיט כוס יין לנזיר וכו' ואין מברכי' עלי' ואין עוני' אמן ולהנ"ל י"ל דהך ברייתא דמ' שבת והך דתוספתא כר' יונה ור"א אתי' והרמב"ם פסק כוותי' נגד ר' יוסי דרבים נינהו והרא"ש ס"ל דראב"י במ' בב"ק דף צ"ד דקאמר דהוה ניאוץ משמע לי' הדיוק אבל מ"מ מברכי' דאל"כ לימא דהוה ברכה לבטלה וא"כ הוי תרי לגבי תרי והלכה כר"י בכ"מ כמ"ש במ' עירובין דף מ"ז וגם הלכה כראב"י בכ"מ ולהרמב"ם הי' הגירסא כמ"ש בכ"מ כיצד מברך והו' ודאי רבים כנ"ל. ודאתי' עלה ע"ד סתירת הרא"ש מ' סוכה פ"ג דאין הלכה כשמואל וגם בדרבנן הוה משום מהב"ב כיון דמברך ומזכיר

ש"ש עליו הוה נאוץ בדרבנן כמו בדאורייתא א"כ משמע דאין לברך גם באיסורא דרבנן ובהרמב"ם וגם בת' כת"ס סי' כ"ב הניח בצ"ע ומ"ש מעכ"ת משום דהוה מהב"ב ואינו מצוה ממילא הוה ברכ' ובטלה משא"כ ברכה דזה גופא המצוה ול"י לסוף דעתו דעל זה גופא אנו דנים דהא משם הראי' דגם בדרבנן הוה מהב"ב ומה ראי' דלמא באמת מברך ואינו מהב"ב בדרבנן ולענ"ד דברי הרא"ש סובבים ע"ד הקודמים מ"ש דלא רק בקרבן שייך מהבב"ע דגם בשאר מצות הכין הוה משם דמ' בב"ק דף צ"ד הנ"ל דקאמר דלעולם ראב"י ס"ל שינוי קונה ושאני ברכה דהוה מצוה הב"ב אלמא דעבור דשייך מהב"ב גם בחלה שאינו קרבן וממילא מוכח משם גופא דגם בדרבנן כן הוא למשל בחלת ח"ל דכיון דקאמר משום ברכה דהוה מהב"ב ומשום כאוץ וכאוץ שייך גם בדרבנן ממילא מוכח משום מה"ב דג"כ בזה איירי כמו הברכה דשייך גם בדרבנן הה"ד מה"ב דכל עצמ' מטעם זה קאמר דהוה נאוץ ומוכח שפיר אבל לעולם י"ל דהרא"ש קאי בשיטתי' דמברך אלא דהו' כאוץ ומשו"ה הוה נאוץ דהוה מה"ב וזה מ"ש הרא"ש כיון דמברך ומזכיר ש"ש עליו ולא קאי אלולב דאין זה דרכו לחדש דבר בלא ראי' אלא כמ"ש הוא ברור לענ"ד דאגופא דראייתו מבב"ק קאי לענין חלה כנ"ל וה"נ לענין הלכה מסקנת הכת"ס לברך על איזה משקה שהכל ויתכוון להוציא הד"א וכמו על הצוקער עיי"ש ולענין ברה"מ על הפת ליכא איסורא כמובן והנני לסיים בכל חותמי ברכות ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן לה

שלום וישע רב על ראש חביבי תלמיד ותיק ה"ה בחור כארזים חריף ובקי עצום יראת ה' אוצרו כש"ת מו"ה חיים אלימלך נ"י יצ"ו אחדשיה הנני ע"ד שאלתך באה"ק אשר ע"י חסרון אויר ורוח נכון מתקלקלי הס"ת אם נכון לקדוח פתח קטן ועגול ולקבוע עליו טס מלא נקבים כדרך שעושין בכמה ק"ק אם יש לחוש בזה משום נתיצה ולעבור על לאו דל"ת כן או משום דהוה ע"מ לתקן מותר וכבר הלכו בו נמושות וכל יקר ראתה עינך בבקיאות רב כדרכך בקודש, ועיי' עוד בת' הרי בשמים ויבי"ש בעניני של הלכה זו ומזמן לא כביר נתקשה לי בדברי פרמ"ג סי' קנ"ב מ"ש אם נותץ מביהכ"נ לוקה כמו בבית הבחירה דכבר העיר ע"ד הספרי בפי' מלבים הא דלוקין על ניתץ ומחיקה מלא תעשו כן דקאי אכל מה דמצוה לאבוד בע"ז דהוה לאו שנכללות ותי' כיון דמפורש בקרא מ"ש בע"ז ועל זה קאי הלאו דל"ת כן הוה כמפורש כמ"ש התוס' מ' מנחות נ"ח ע"ב וכן הוא בפירש"י ז"ל מ' פסחים דף מ"א ונזיר דף ל"ח וכל זה בנתיצת מזבח וכן מחיק'

דקאי על ואבדתם א"ש וגו' דמפורשים במקרא דלעיל מינה אבל ביהכ"נ וביהמ"ד וכיו"ב דאינו מפורש רק שכלול בכלל לד' אלקי' דכל מה שהוא להשי"ת לצורך גבוה כמ"ש בת' אחרונים הנ"ל א"כ ודאי שי"ל דהוה לאו שבכללות דהא הכל מודים אפי' למ"ד דקדושת ביהכ"נ מה"ת מ"מ ודאי אינו בכלל מזבח ממש כמ"ש דוהשמותי מקדשכם אינו אלא אסמכתא ונקרא מקדש מעט ועיי' בת' דברי חיים וכן בכל אחרונים העיקר כבס' הר"ן דאינו רק מדרבנן מ"מ כיון דצורך גבוה הוא הוה איסור נתיצה מה"ת והאיך שייך בי' מחלקות דודאי אינו מפורש בקרא דלעיל ואם כי במרדכי מביא בשם מהר"ם דקדושת ביה"כ יש להחמיר מעין קדושת ההיכל ועי' בת' מרן הת"ס סי' ל"ח באו"ח מ"מ ידוע שאינו רק לחומרא ועיי' מג"א סי' קנ"ג בסוף הסי' לענין אתנן בספיקא גבי ביהכ"נ לקולא מה"ט וא"כ אפי' לשיטת רש"י ז"ל במ' פסחים דף מ"א בפסח שבשלו בחמי טברי' וכן אכלו חי דאין לוקין משום לאו שבכללות דנכלל בכלל כ"א צלי אש ורק על נא ומבושל שמפורשי' בקרא לוקין ובזה הא ודאי אין לומר דהוה מפורש ולשיטות דאם אכל נא ומבושל אין לוקין רק אחת דהוה לאו שבכללות שאינו רק בלאו א' קשה יותר כמובן ואפשר לומר לפימ"ש הרמב"ם בס' המצות דאם נאמר בדברי חכז"ל שלוקין מסתמא למודו מאיז' ייתור כמ"ש במ' כריתות דף ג' לענין קלי וכרמל ה"נ י"ל כן. וראיתי דבריך לאחוז שער ההיתר דדלתות הוה כתלוש ולדברי ת' מהרמ"פ אינו משום נתיצה כמ"ש במג"א ססי' קנ"ב והנה זה תלוי' אם ההדיוט יכול לפורקו בלא אומן כמ"ש בגדולי טהרה בכ"א ורק הבאת מ"ש בפרמ"ג וחת"ס ממ"ד במ' מכות דף כ"ב דבבשל בעצי הקדש לוקין אם כי תלוש וכבר פירשו בחת"ס סי' כ"ב דשם איירי בתשובה לענין טלטול מביהמ"ד לביהכ"נ הגדול דאין כאן שום נתיצה וראיתי בת' דברי חיים ח"ב סי' י"ג דהסביר בתרי אנפין כלומר אם הי' מחובר הוי משום נתיצה אפי' לטלטל למ"א ואחרי דאינו מחובר אז אדרבה יש להם כבוד יותר בביהכ"נ הגדולי' ומה נתיצה שייך בזה אלא דהשאלה היא דעי"כ יהא הביהמ"ד בטל אם יש משו"ה נתיצה ובזה הסביר שוב בחת"ס דאפי' בסגירת דלתות דאסור כמ"ש במג"א סי' קנ"ג מ"מ אינו רק כמעכב המצוה ולא נתיצה והנה המג"א וא"ר וע"ת כולהו ס"ל דדברי ת' מהרמ"פ בדוק' אמורי' דבתלוש לא שייך משום נתיצה ויקש' לי ממ"ש בת' ריב"א סי' כ' דכן הוא בדוקא ותי' קושי' הפרמ"ג בפשיטות דקרא ל"ת כן לא קאי רק מ"ש בפירוש בפסוק דלעיל גבי ע"ז את מזבחותם תתוצין והא נתיצה לא שייך רק בדבר מחובר כמ"ש במ' שבת דף קס"ח גבי תנור ועצי הקדש דאמרינן במ' מכות דלוקין אם שורפתן היינו נמי דקאי אפסוק זה דסמוך יותר שנאמר ואשריהם תשרפון באש ועד"ז הזהיר ל"ת כן ואם נותץ כלומר שובר עצי הקדש ודאי

דאין לוקין ובאמת במ' מכות דף כ"ב הנ"ל קאמר בהדי' בגמ' ואזהרתן ואשריהם תשרפון באש ל"ת כן ונראי' הדברים לאונית' וראיתי בתורת חיים על ש"ע או"ח דאמר מדנפשי' על ואשריהם תשרפו' באש ומהו אצל ישראל לומר עלי' לא ת"כ היינו עצי הקדש והנה הוא גמרא מפורשת ועוד ראיתי דבר תמוה בסי' הנ"ל לפרש דברי ת' מהרמ"פ דדוקא עצי הקדש דגופן קדוש משא"כ ספסלי' ושאר כלי ביהכ"נ אפילו קדושה ביהכ"נ אין עליה דאינו אלא לרווחא ולנוי ונעלם ממנו דברי הר"ן פ' בני העיר שהביא דברי הירושלמי דכל כלי ביהכ"נ הספסלי' וכו' דינם כביהכ"נ וכמ"ש הרא"ש במ' בב"ב פ"א דמנורה דהוה צרכי ביהכ"נ הוה כביהכ"נ. וראיתי מ"ש מדברי המרדכי דאה"ק שמתקלקל הספרים בתוכ' לא חל' עלי' קדושה והרמ"א הביאו בסי' קנ"ב אלא הא במג"א הסביר כלומר דאינ' כתשמיש קדושה לאסור בהנאה לענין להניח בתוכ' חומשי' וכיו"ב וגם להם ול"י כצאן בל"ר ועוד בנ"ד אשר קבלו הת"ח בסתמא בל"ז הוא פשיטא שאין להורידו והש"ץ שנתקבל לזמן ניהו כי בת' חת"ס סי' ר"ם באו"ח משוה דינא של ש"ץ לרב בזה מ"מ הא טעמי' בצדו שלא להיות כעבד עברי והכא שקבלו מעיקרא רק על שנה אחת חזינן דלאו משו"ה הי' דעתם והוה כהתנו בפירוש אשר שם בדבריו שיכולים לסלקו ועוד דבתשובה ר"ו יסד דבריו ממה שנהג עלמא דאפי' בקבלת זמן לא נשמע מעולם לסלק את הרב ובש"ץ חזינן להיפך במדינה זו כידוע, ורק ע"י התאמצות והשתדלות הרב אב"ד מונע מזה שלא לסלק השו"ב וש"ץ כידוע ועיין בת' חת"ס חו"מ סי' כ"ב עייש"ה, ולענין הוספה שהוסיפו לו על שכירות ודאי אם יש די ספוקו היטב אשר דבר מעכ"ת לראי' מדברי מרן חת"ס חו"מ סי' ה' אך יש לעיין בסי' קס"ד וסי' קס"ו שם בזה גם מדת חסידות שבו כאן ואין בידי לדון בזה כי ידע בנפשי' וע"כ אסיים בכל חתמי ברכות ידידוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן מ

שלום וישע רב על ראש ידידי ה"ה כבוד הרה"ג חריף ובקי צדיק ונקי בנש"ק כש"ת מו"ה יצחק צבי נ"י אב"ד ק"ק טשאפ יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי והוא ע"ד הלכה למעשה בענין בית של ת"ת אשר שם ב' מלמדים עם תשב"ר והבית נבנה ע"ד כן ובזה"ז אשר בית דירה של שו"ב הוא בשכירות ולפי פקודת הערכ' צריך לצאת מבת דירתו בזמן קרוב וא"א בשום אופן להשיג דירה עבורו וע"כ השאלה אם יש היתר לקבוע דירה על זמן מה עד ימי הקיץ שיש תקוה להיות למענו דירה ועד זמן ההוא בית הספר של תשב"ר יתקיים בעזרת ביהכ"נ כאשר כן הי' בימים ימי ל' יום לפני ח"פ הע"ל ואח"כ

יחזור בית הספר הנ"ל לאתנו כמצותו, וראיתי מעכ"ת צלל במים אדירים בים התלמיד ופוסקי' והנה ודאי כי הענין נפרד לשני ראשי פרקים הא' אם חדרים של בית הספר מעלות ביהמ"ד להם דחמור מביהכ"נ ואסור בתשמישי חול כמ"ש במ' מגילה דף כ"ו וכ"ח ובשו"מ"וו סימן קנ"א כידוע ומעכ"ת הוכיח מדברי הסמ"ג במ"ש דביהמ"ד ה"ה לדרוש לרבים זהו בהמ"ד ועוד הביא מ"ש במ' ברכות דף ח' אוהב וכו' במ"ש המהרש"א במ"ש בגמ' שערי המצויני' בהלכה ובזה מתרץ קושי' מג"א סי' קנ"ג והביא' בנתיב חיים וק"נ והנה גם לענ"ד הי' נראה דאין זה בכלל ביהמ"ד דהא ביהכ"נ של עזרת נשים יש מחלוקות בשו"ת אחרונים אם יש בזה קדושת ביהכ"נ משום דכמה מצות שאינו נעשים בע"נ כגון תק"ש וכיו"ב וגם אין מקום לומר שם דבר שבקדושה שצריך עשרה ובת' שו"מ ח"ב סי' כ' כ"א כ"ב עיי"ש ס"ל דיש בה קדושה כמו ביהכ"נ כיון דמיוחד לתפילה עכ"פ ובת' דברי חיים ח"א וח"ב חושב' עכ"פ לקדושה קלה ובת' הרי בשמים סי' א' הוכיח מדברי מהרי"ט סי' קל"ב דאין בו קדושת ביהכ"נ משום דס"ל שם לענין חלונות נגד גג בית עזר' נשים יכול להחזיק' דנמכר לצורך ביהכ"נ בלא ז' ט"ה ובשו"מ השיב עד"ז דרק לענין חזקה ס"ל דהוה לי' בעלי' מיוחדי' ול"ז להבין דהא בפירוש קאמר במהרי"ט דנמכר בלא ז' ט"ה ובת' תשורת ש"י ראיתי בסי' תקמ"ה דכוונת מהרי"ט דגג של ביהכ"נ דע"נ אין בו משום קדושה אם כי במרדכי מחמיר בפ"ק דמ' שבת דביהכ"נ שלנו י"ל דהוה מקדש דומי' דהיכל דגם עליות נתקדשו ובמהרי"ט ח"ב ביו"ד סי' ד' תמה עליו מ"מ גג של עז"נ לכ"ע אין בו קדושת א"כ לעולם איכא למימר דע"כ גופא יש בו משום קדושה ובאמת צ"ע מדברי הירושלמי מ' מגילה פ' בה"ע דשם קאמר ר"י מיקל לנשים דשטחי לבושי' על אויר ביהמ"ד ופי' בקרבן העדה דמזה ראי' דגם הגג נתקדשה והי' תמוה' בעיני דהא מתניתין הוא שם אין שוטוחי' ע"ג פירות עיי"ש דף כ"ח שוב ראיתי שהרגיש בזה בברכ"י שהשיב דנגג מגולה דאיכא בזיון אין ראי' ובמרדכי עיקר דבריו על העליות ומזה אין ראי' לא ממתניתין ולא מר"י והנה כבר נו"נ הדברים בפרמ"ג סי' קנ"א דיש בע"נ משום קדושה ובתשורת ש"י בטעמ' דאם כי אין אומרים בו דבר שבקדושה בפני עצמה מ"מ אם אומרים דבר שבקדושה בביהכ"נ אנשים גם הנשים עונים קדיש וא"כ לפי"ז בחדר ת"ת אשר בל"ס אינם בר מצוה כמו עשרה וגם בשום פעם אין אומרים בו קדושה לא שייך האי טעמי' ובית המדרש שלנו דגם מתפללים בו כדכ' מדברי סמ"ג ומדברי ס' יראים סי' שפ"ו במ"ד ביה"כ וביהמ"ד שנתיחדו לדרשה ותפילה משמע דתרווייהו אתרווייהו קאי והא בר"ן מ' מגילה איתא להדי' דהיינו טעמי' דביהכ"נ אית בי משום קדושה אם כי הסברא שיהי כתשמישי מצוה מ"מ כיון דאומרים

בהם דבר שבקדושה עשאו בו כקדושה ע"כ צריכ' פדיון וט"ה ומעמד אנשי עיר עיי' במג"א סי' קנ"ג וגם בביהמ"ד אפי' אין מתפללי' בתוכו מ"מ בדרשה לרבים אומרים קדיש דרבנן אשר עד"ז העולם עומד כמ"ש בסוף מ' סוטה ואיכא דבר שבקדושה ועיי' במדרש פ' ויקהל דמה שדורשי' ברבים היה כמו קדיש דברבים ובמ' מגילה דף כ"ח במ"ש ר"מ לרבנן דעיר קטנה הוה עכ"פ קדוש משמע ג"כ דעיקר משום דכל בי' עשרה שכינה ובתינוקות שלב"ר לא שייך כל הנ"ל וקצת כן יש להוכיח מלשון הרמב"ם מה' ת"ת וש"ע יו"ד סי' רמ"ה דקורא חדר שמלמדין לתינוקות בית הספר ולא ביהמ"ד וגם ממ"ש הרמב"ם ובשו"ע בענין מי ששרוי' בלא אשה צריך שתהי' האשה עמו בבית הספר ואם הי' כמו ביהמ"ד מה ס"ד שיהי' אשתו עמו דודאי שייך בי' משום קלות ראש כמובן, אלא שראיתי בירושלמי מ' מגילה פ' בה"ע דקאמר התם ר' אמי מפקיד לספרייה' אי אתי ב"נ גביכון שלכלך באורייתא תהי' מקבלי' לי' ולחינר"י ולמנוי' ופי' בקה"ע ספרי' היינו מלמדים לבית מדרישכון א"כ משמע דגם ביהמ"ד של מלמדים הוה כביהמ"ד ממש דהא בירושלמי ס"ל דלת"ח ותלמידיה' מותר כל צרכיה' כמ"ש בא"ר ע"ד מג"א דגם בביהכ"נ מותרי' לדידי' ואתי למימר דאם הוא רק באורייתא הוה כת"ח לענין זה אלא דבפי' בני משה פי' לספרי למלמדי' אשר דרכן ללמד עם תינוקות בביהכ"נ וכן משמע שם בסוגי' בירושלמי עיי"ש ועיי' במ' בב"ב דף כ"א משמע ג"כ דהי' רגילים ללמוד עם התינוקות בבי כנישתא עיי"ש וכן משמע במ' ברכות דף י"ז אם כן אין משם ראי' ואפשר לומר בדרך פרפרת לפימ"ש בת' תשורת שי' בשם מהריט"ץ דביהכ"נ אין בו קדושה רק בבית שמיוחד לתפילה לבד אבל אם מעיקרא עושים בו גם צרכי חולין אין בו קדושת ביהכ"נ וזה כלל גדול ללמד זכות בבע"ב שמיחדי' חדר לתפילה ומכיני' בו אה"ק וס"ת ומתפללי' בו עיי' בחו"י סי' כ"ט דאם אפי' לתפילה לבד אלא שבע"ב מניח שם כלים ושאר צרכי אין בזה קדושת ביהכ"נ וה"נ בבית הספר של תינוקות ודאי אוכלים ושותים שם גם שלא מדוחק וגם שאר צרכי שיש בו קלות ראש וגם המלמדים אינם מונעים מכיו"ב וזה מתחילתו עד סופו אם כן האיך יש בהו קדושה לדברי מהריט"ץ אלא דזה תלי' במחלוקת הירושלמי ובין לדידן דירושלמי החכמי' ותלמידי' מותרי' לכל צרכיה' וגם שלא מדוחקי' א"כ פשיטא דגם המלמדי' ותינוקות תלמידי' ה' בכלל ושוב הוה כשאר ביהמ"ד דלע"ה אסור ולת"ח מותר כמ"ש בירושלמי להדי' בעובדא שהי' שם אבל לדידן דמשמע מגמ' דידן דדוקא מדוחק כמ"ש המג"א סי' קנ"א ס"ק ב' וכמ"ש הרמב"ם וגם שארית הצרכי' אסורי' א"כ בבית הספר של תינוקות דא"א בזה ועכ"ח נעשה על תנאי זה להכי לא הוי לי קדושת ביהמ"ד משא"כ לדברי הירושלמי דגם בשאר

בתי מדרשות הכי הוה וכנ"ל א"כ לכאורה ה"נ היה נראה מ"מ מפני שאנו מדמי' נעשה מעשה ובפרט אשר כת"ה התחיל עשות בי' כמנהג ביהמ"ד וגם כי שלא יקל בעיניהם להחזיר עטרה ליושנ' יעשה כמ"ש בש"ע ע"י זט"ה במעמד ע"ה. ולענין שיהי' חל על מקום קדושה כמ"ש במג"א והנה אחרונים מקילי' בשעה"ד כמ"ש בטו"ז כי די במקום קבוע בח"א ויש ג"כ דרך אחר למכור לאחד מבע"ב ויצא לחולי' ושוב לחזור ולקנות ממנו לשם דירה בעלמא והא לפי דברי מ"ב בדרך מכירה שחל על הדמים ל"צ ביה"כ חדש ואם כי לדברי מג"א צריך להיות בונין ביהכ"נ חדש בזה ג"כ סומכי' ע"ד טו"ז ועיי' בשו"מ הנ"ל ובב"ש ובת' כת"ס וב"ת דברי חיים ח"א וה"ב שסמוך שיחול קדושה על מקומות חדשים ה"נ יכולין להוסיף ספסלי' בעזר' ביהכ"נ למען התינוקות ויחול עליה' ובפרט לפימ"ש המג"א בטעמי' דדוקא בביה"כ עצמו צריך לעשות ולבנות ביה"כ אחר משום דאומרי' בי' דברי קדושה דעכ"ח צריכי' לתירוץ זה מפני ת' הרא"ש כלל ה' ומגמ' דעירכין דף ו' לענין מנורה דל"ל מנורה אחרת כמ"ש בסי' רנ"ט ביו"ד ע"כ סיים במחה"ש שם ס"ק כ"ז שזה תי' עיקר עכ"פ בבית הספר דלית בי' כל הני דאין אומרי' בי' דבר שבקדושה ולענין זט"ה במעמד אה"ע מהני בביהמ"ד כמו בביהכ"נ כמ"ש בת' הרא"ש הנ"ל דרק לענין דאין עושי' מביהמ"ד ביהכ"נ אבל לענין שאר מילי שוין עיי"ש ומע"כ עיניו בראשו וע"כ יעשה כהלכה וכד"ת. ועתה נבא לפרק ב' והוא חמור ונכבד דלענין להחליף הבית של ת"ת לדירה השו"ב אפשר דהוה לדבר רשות ועיי' בחת"ס יו"ד סי' רמ"ד דצרכי צבור הוה לדבר מצוה מ"מ הא אין משני' מת"ת לדבר מצוה אחרת כגון לביהכ"נ וצדקה כמ"ש בת' הרא"ש כלל י"ג דס"ל דמעות ת"ת חמור מספרי' דזה ללמוד ומה תועלת לספרי' אם לא ללמוד וגמ' ערוכה הוא מ' מגילה דף כ"ז שאני למוד ומוכרי' ס"ת ללמוד אלמא דחמור מקיום מצות ס"ת וכן קיימ"ל בש"ע סי' רנ"ט סעיף ב' דאין משנין מת"ת להנ"ל ועיי' שם בש"ך ס"ק ד' וס"ק ה' אלא דהרמ"א מביא שם דעת מהרי"ק ש' קכ"ח דאם הוא קביעות בעיר לגבות' לת"ת כל הספקות ואם חסר שוב גובי' בזה גם מה"ת משני' ועיי' בסי' רנ"ו בש"ד ס"ק ו' וט"ז ס"ק ד' ולא אמרי' אין משנין רק דוקא מה שבא דרך מקרה כגון שנדר להלביש ענייי וכיו"ב אבל מה שהוא דרך קבועי' בעיר להשלים החסרון משנים גם מת"ת ועתה מעכ"ת בזה מלפנים לידע טוב ותהלוכ' הספקת ת"ת בעיר' ועיי' בספרי בס"ד סי' קע"ד כיו"ב והנה בית זה אין שנוי' ממש רק לזמן וכמו הלואה ושאלה דג"כ אסור כמ"ש בסי' רנ"ט סעי' א' ובפ"ת הביא דברי חמודי דניאל דבזה"ז נוהגי' ללוות מיד הגבאי' וצ"ל שלב ב"ד מתנה עליהם ומעתה ממכ"ת התחיל לחזק הדבר שלא יהי' השו"ב המונע הזה וטוב עשה כי לענין זה ודאי חמור יותר תשב"ר

דהבל פי שאיב"ח כמ"ש מ' שבת דף קי"ט וטוב להיות רשום בפינקס הקהל שיחזור הבית בעתו וזמנו וצורך ת"ת וכבר אמרתי דבזה מעכ"ת מבפנים ועתה אם יסכים אתנו גדול ההוראה הנני כמכשירי' למשיב' וטוב כי יסכים אתנו מרנא הגאון הצדיק אב"ד ק"ק מונקאטש שליט"א ואם כבר הציע הדברים פני מורה מובהק אם בהסכמה אחת אתנו הנני כוז"כ"מ כמ"ש. ואסיים בכל חותמי ברכות ותשועות ישראל במהרה כא"נ הטהורה ונפשו ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן מא

שוכ"ט על כבוד האברך חו"ב יו"ש כש"ת מו"ה ישראל ווועלין נ"י אבדק"ק טיניע יצ"ו הנה באתי רק לענין הלכה בענין תענית שובבים אם י' מתענין אם דוחה קריאת התורה של השבוע בקריאת שחרית ותמיה' לי עד ששאל אם דוחים פ' השבוע בפני ויחל השאלה עצמו אם קורין כלל ויחל אפי' לעת מנחה וכן פסק להדיא בס' שערי אפרים מאשר ידוע בסי' קס"ו דעת המחבר ורמ"א דכל שאינה תענית צבור לכל העולם רק במקומות מיוחדים הוה דומיא דשאלה בטל ומטר דהוה כיחידים ואין לומר עננו בצבור ואי"ק ויחל רק שהרא"ש יישב המנהג וברמ"א מכריע דבה"ב שמתענין אחר הפסח וסוכות כיון שקבלו עליהם כל ישראל דוחים אפי' פ' השבוע בשחרית אבל שאר תעניתים שגזרו הצבור משום גזרותם עכצשל"ת בב' וה' אין דוחין פ' השבוע ובטו"ז ס"ק ה' הביא המנהג שקורין לעת ערב ויחל ער"ח משום יו"כ קטן ומשום דבזמן הזה שכיח' גזירות בעוה"ר דומה לדברי הרמ"א ומעתה ישנם ג' חלוקות דת"צ כגון ד' תעניתים וכן בה"ב לאחר חה"פ וסוכות כיון שקבלו עליהם כ"י קורין ויחל גם בשחרית ודוחים פ' השבוע מתענית שגזרו משום גזירות וצרות ר"ל קורין לעת ערב ויחל ולא בשחרית אלא קורין פ' השבוע ותענית שגזרו משום תשובה כגון בעשי"ת וער"ה אין קורין כלל ויחל ולא תפילת עננו בצבור ובשערי אפרים חשוב לי' תענית שובבים כתענית עשי"ת וער"ה דהוה משום תשובה לתקן החטא הידוע, והנה כעת הזאת ראיתי מנהגים בענין זה מנהגים כמעט להיפך דבתענית בה"ב אין קורין ויחל בשחרית ורק לעת ערב במנחה ובתענית שובבים וער"ח ג"כ נוהגים כן וע"כ צ"ל דבזה"ז כמה ארצות שאין נוהגים כלל להתענות בה"ב ע"כ אין כאן סברא להיות כתענית צבור ובתענית שובבים אם כי עיקר משום תשובה מ"מ עושים כדברי טו"ז בער"ח ואפשר משום דמוסיפי' על סליחות הסליחה על תחלואי ילדים וגם יש לירא בעוה"ר ע"ד גזירות ע"כ הוה דומיא מ"ש הרמ"א וכדברי הטו"ז וכבר אמרו בזה בהר' נהר' ופשטא והנה בבית מדרשי ג"כ הנהגתי לעשות

כן בין בבה"ב ובין בשובבים אין דוחין פ' השבוע ורק לעת מנחה קורין ויחל וטעמי' נמי משום מפטיר דאינה בשחרית כנלענ"ד ליישב המנהגים וכן נוהגי' בכ"מ ולענין אם אין עשרה מתענין דא"א עננו ולא קורין ויחל מהו לומר סליחות הנה בת' עבודת הגרשוני סי' נ"ז הוכיח בראיות ברורות דיכול לומר סליחות מעין הברכה כלומר בברכת סלח לנו רק תיבת תענית צבור קבעו וכן שאר תיבת שמורי' על התענית ידלגו והא קיימ"ל לענין מילה ביו"ד סי' רס"ה בסופו וכן איתא בעטרת זקנים ס' תקס"ו לענין מילה וכן נוהגים בכמה קהלות לומר סליחות בבה"ב אם כי שאין מתענין וכן עמא דבר. וראיתי מה שהאריך בענין קדוש שחרית כי כתב בת' מהרש"ם סי' א' כי שמע מאנשים מהימנים כי נהגו צדיקים לברך קדוש על יי"ש אפי' בכוס קטן וכדעת הטו"ז סי' ר"ז דשאני משקי' יי"ש מיין ולא כדעת מג"א סי' ק"צ והנה גם אני שמעתי כן אבל קשה להאמין וכי טריחא מילתא לצאת לכל הדעות במי שיש די רביעי' ואפי' ביש לו יין ודאי אליבא דכ"ע עדיף כידוע ושמעתי בשם הגה"ק מהר"א מקאמארנא זצ"ל שהי' מברר הלכה לקדש על יין בשחרית ג"כ ועיין נטע שורק או"ח סי' י' במ"ש דמי שאין לו יין יי"ש נקרא חמרא מדינא אבל לא חלב עייי"ש באריכות, וכמ"ש בברכ"י אחרי כותבי נזכרתי במ"ש בסנדק שאשתו בימי נדתה לענין להושיט התינוק לבעלה כנהוג והביא הפ"ת שמביא דברי התשב"ץ דמותר להושיט התינוק נושא את עצמו והנה דברי מעכ"ת כנים דהיתר זה ודאי לא שייך דככפות דמי וכמ"ש בתוס' ר"פ דר"א והלא בלא"ה התינוק מביאים מכורך במפות וסביב לו הכריכות וגם זה מכורך וקשיר והאיך שייך בזה נושא את עצמו ובאמת עיינתי בת' התשב"ץ סי' ר"ל המעיין היטב יראה כי איירי בתינק שיש לו קצת דעת וע"י געגועי' לאביו נוטה עצמו לצאת מחיק אמו לחיק אביו וכמעט אין בו אפי' הושטה ולשון הרי נושא את עצמו אינה רק לשון מושאל בתשובה הנ"ל וא"כ אינה קשיא כ"כ מ"ש עלי' האחרונים שהביא מעכ"ת א"כ פשיטא ופשיטא דבתינוק כזה אפי' בגדול יותר מזה לא מהני מידי והנה כבר נוהגים בענין זה שהאשה מושיט לבתה או ע"י בנה לידי אביו או מניחים על הספסל והסנדק נוטל מעצמו ותל"מ ידידו"ש ה"ק מרדכי ליב ווינקלער

סימן מג

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב הגדול חו"ב יו"ש כש"ת מו"ה וואלף טירנויער נ"י דומ"ץ ק"ק שאמלוי יצ"ו אחדש"ה הנה באתי רק בקצירת אומר במ"ש המחבר סי' ק"ס דבשלג וכיו"ב אינה כשר לנט"י עד שיפשר והביא מעכ"ת דברי המג"א מ"ש עליו מסי' ר"א ודברי הטו"ז סי' קנ"ד וע"ד ספר חבור לטהרה שאינו תח"י והנה להלכה הא כבר פסקה

המג"א סי' קס"ב בסופה במ"ש המחבר דיזהר במים ראשונים שלא ישאר שום דבר על ידו כלומר אם כי יטול שניים בלא חציצה מ"מ המים שניים אי"מ רק מה שעל הידים ולא מ"ש ע"ד אחרים ובמג"א שם דהה"ד כפור ושלג דינה הכי לפי"ד ואדרבה היד נשאר טמא וכל זה אם לא שפך רביעית בפעם אחת אבל בשפך רביעית אין חששא וכ"כ במחה"ש שם וא"כ האיך אפשר לזוז מדבריו אך ורק אם ישפוך מים לבד מן הכפור יותר מרביעית וכמ"ש מעכ"ת. ב') מ"ש לענין היארצייט בשנה מעוברת לפי"ד מרן חת"ס בסי' קס"ג דעיקר אדר שני א"כ אין מה"ד לומר קדיש במקום שישנם חיובים מה"ד כנים דבריו גם אני הייתי מעיר עד"ז בבית המדרש דכאן וגם אני ביאהרצייט על אדר א' וב' אני נזהר בזה שלא ליטול הקדיש במי שמחויב בו כהנ"ל עיין בסדור יעב"ץ בעניני קדישים אות כ"ב. כ"א מ"ש ע"ד בדיקה הפ"ט ונקיים במעוברת שא"א לפי דעת המחבר שצריך לבדוק בעומק וחורים וסדקים והא בחדשים אחרונים הולד יורד למטה והביא דברי הנוב"י והחולקים עליו בחוו"ד עיין בת' חת"ס סי' קט"ז מ"ש עליו בתשובה הנ"ל ולענ"ד אין מקום לומר שיגיע הולד למקום ההוא שהרי מקום שהשמש דש אינה מגיע לקצה ראש הפרזדור כמ"ש הרמב"ם הביא' בב"י ועיין בסדרי טהרה סי' קצ"ו ס"ק כ"ה כ"ו כ"ז דקשי' לי' לדבריו האיך יוצאים בבדיקה זו וגם צדד להקל באי אפשר דסגי' ביום א' לנקיים ולסמוך בשאר ימים ע"ד הראב"ד והרמב"ן עיי"ש ידידוש"ת ח"ק מרדכי ליב ווינקלער. להנ"ל:

הנה מעכ"ת מחזיר על הראשונות וע"ד מג"א סי' קס"ב שדעתו להחמיר בנט"י שנשאר קרח או שלג ע"ג ידו כמ"ש לדעת המחבר אפי' דבר שהוא מבריית המים דינם שוה דלא קיימ"ל כרשב"ג פ"ב מ' ידים דס"ל כ"שמבריית המים אי"ח וממילא היד טמא והביא דברי הפ"מ דגם דעתו להקל בזה וכמ"ש מע"ת בסבר' עפ"ד הפוסקים דכשר אפילו להקוות וגם כי מקיל בטו"ז לענין טבילה בשלג, והנה במכתבי לא בארתי כל הצורך מפני טרדות אשר סבבוני והנה בדברי המג"א סי' ק"ס שהקשה דברי המחבר להדדי הא כבר קדמו הש"ך בסי' ר"א ס"ק ע"א דביו"ד סי' ר"א סעי' ל"ו פוסק דטובלי' בשלג כמו שהוא ולשון רוסקי' שכתב הרמב"ם היינו למעך חללו ובאו"ח סי' ק"ס פסק דאי"נ לידים עד שרסקן והי' למים והנה כל אחרונים הבאים אחריהם מחמירים כדעת הש"ך דלרוב הפוסקים ראשונים כדעת הר"א שהביא הרמ"א עיין בחת"ס סי' ריי"ג וסי' ר' וכן בגדולי טהרה ס"ק כ"ט וכמ"כ בלחם ושמלה בס"ק ס"ב בפרט לפימ"ש בת' אמרי אש סי' פ"ז אשר שם מתרץ במ"ש סתמא דגמרא במ' זבחים דף כ"ב וריב"א דטובלין בדבר שתחילתו ממים וטובלין בעינו של דג, וכי ס"ד דטבילה זו ביבחושים וכיו"ב כמו שהוא

הלא כתוב בתורה ורחצו במים ואין זו לא רחיצה ולא מים וכן מי הכיור פשיטא דצריך מים לשיעור רחיצת ד' כהנים וע"כ אי אפשר בלא נמוח' בזה טובלין ורוחצין בין לחכמים בין לרשב"ג רק פליגו בענין עכוב לשפיפה דע"כ אייריי בלא נמוח וכן לענין נמצא ע"ג יד בשעת נט"י לרשב"ג כיון שהוא מבריית המים אינה חוצן דחשיב לי' כמו מב"מ שאינה חוצץ ורבנן ס"ל כיון שאין טובלין בו כמו שהוא מעכב וחוצץ ונמצא לענין טבילה אין כאן מחלוקת בנמוח לכ"ע טובלין ובלא נמוח לכ"ע אי"ט ולא פליגו רק בסברא לענין עכבה וחציצה וכיון דטעמי' דרבנן שחוצץ משום דאין טובלין והא איתא בגדולי טהרה תשובת סי' י"ב דאפי' למ"ד דטובלין בשלג כמו שהוא דשייך בי' כיסוי הגוף מתוך רכות' אבל קרח הקשה פשיטא לכ"ע דלא שייך בי' טבילה כמו שהוא וכיון שכן דומה כיבחושים וכיו"ב מבריית המים דלרבנן לסברא הא"א בזה תליא כיון שאין טובלין הוה ממילא חציצה ומעתה לענין מעשה אין נ"מ כ"כ רק בשלג וזה לא שכיח גם בחורף ורק שנעשה כעין קרח ע"י קור הגדול שנשאר במים כידוע א"כ שפיר מתקיימים דברי מג"א עכ"פ בזה אפי' לדעת מעכ"ת. ועוד ראיתי באחרונים שהביאו בשם עצי ארזים לתרץ דברי המחבר ממ"ש בה' מקוואות להקל כדעת הרא"ש ודעמי' ובה' נט"י פסק להחמיר דצריך נמוח' לפי"ד הרא"ה במה דמחמירי' בנט"י לענין נעשה בהם מלאכה ושנוי מראה ופסולין ג"כ באין ראוי' לשתות' ע"י שהם מלוחים או סרוחים אם כי לענין טבילה לאו כלום הוא וכן בחמי טברי' לענין טבילה אין שום פסול ובנט"י פסולין משום דנט"י סמכו על רחיצת ידים מהכיור והתם טובא מים כתיבה ע"כ ממעטינן כל הני א"כ הה"ד י"ל לענין שלג וכפור וכיו"ב. ולענ"ד יש עוד לתרץ עפ"י מ"ש מרן חת"ס בסי' רי"ג אשר שם האריך בפירושא דקרא אך מעיין ובור מקוה מים יהי' טהור לפמ"ש רשיז"ל והרמב"ן דעיקר קרא בא לומר דמים מחוברים לקרקע אינה מקבלים טמאה והנוגע בנבלתם וגו' אייריי בתלושים דמקבלין טומאה אלא שרש"י ז"ל הוסיף דעוד י"ל טהור יהי' דהטובל בהם מטומאתה טהור והיינו טבילה שילפינן מיני' כל דיני מקוואות ופי' הרא"ם דתרתי שמעת מיני' ולפי"ז פי' החת"ס דיש מקום לומר דילפינן נמי מני' דהמים צריכין להיות ראוי' לקבל טומאה היינו אם הי' תלושין כמ"ש במקרא והנוגע בנבלתן ומעתה והיינו טעמי' של אותן פוסקים דבשלג וכיו"ב אין טובלין בהם כמה שהם בעיני' דאינה ראוי' לקבלת טומאה כמ"ש הרמב"ם בפ"א מה' מ"א וכשנמוח טובלין בהם דשוב היה משקה וראוי' לקבלה טומאה ומעתה י"ל דאפילו הני פוסקים דס"ל טובלין כמ"ש דלא דריש כהנ"ל אלא כמ"ש בחת"ס בשם קדמון דסברה הוא שאין מי מעיין ומי מקוה מק"ט דהאיך נימא חקה כזו יותר מפרה אדומה דהטהרי' יקבלו טומאה אבל במים לנט"י

חזינן דחכמים כך תקנו דאם נוטל כראוי שוב המים טמאים ומטמאים כמ"ש בסי' קס"ב כמעט כל הסעיפים הם הלכות בענין זה שלא יצאו חוץ לפרק שלא ישפשף בנטל ידו אחת דשוב נטמאו ומטמאים ואי' כטהרי' כמ"ש ממ' ידים וזה לא מצינו בטבילה במי מקוה א"כ י"ל דבעי מים שראוי' לכל זה כלומר לקבל טומאה וכיו"ב כל הלכות הכ"נ משא"כ בשלג וקרח וכיו"ב לא שייך כלל ק"ט וא"כ בעי מים ממש לנטילה ע"י כלי כל זה נלענ"ד מסברא וגם ראיתי שיטת אחרונים דשלג וכיו"ב גרע מיבחושים וטעמי נלענ"ד דיבחושי' וכיו"ב הי' מעיקרא מבריית המים משא"כ שלג איתא בגדולי חקרי לב שמעולם לא הי' עלי' שם מים והנה אם ברצון מעכ"ת לסמוך בזה ע"ד פרמ"ג יבא ויסמוך, ורק שאין בידי להכריע מ"ש בשם חבור לטהרה לתרץ קושי' תוסיו"ט עפ"י דברי הריטב"א מ' מכות דיבחושים הוה דומה למי הים הגדול דכבדים ומלוחים ואין להם חבור עם מים פשוטים ע"כ במ' מכות בחביות שנפל ליה"ג הטובל בו לא עלתה לו טבילה וה"ט דמבריית המים בלא נמוחו שמעכב בשפורות הנוד היא סברא נאה ומקובלת אלא דלפי"ז יצא לנו דין חדש דגם לשיטת הסוברים דמקוה של שלג של מ' סאה טובלין אם נפל למקוה שלמה כזו מים שאובים אינה מתטהרים כמו בשאר מקוה וזה בצ"ע ידידוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן מג

בעהי"ת יום א' צ"ד מהרה יהפך לנו לשו"ש עזרת לפ"ק מאד יצ"ו. שלום וישע רב על ראש ידידי ה"ה כבוד האברך חריף ובקי ירא ושלום כש"ת מהו' אלימלך נ"י ק"ק סאטמאר יצ"ו. אחדש"ה ראיתי כי העיר בצדק במ"ש לעשות מולוית בדגים עפ"י פירור' לחם כידוע וע"כ הספק אם אינ' אוכלי' אותו בתוך הסעודה אם צריך לברך עליו במ"מ והויא דברי שו"ע סי' ר"ד דכל שבא ליתן טעם בתערובות מברכין עליו ובמג"א שם דהיינו בה' מינים דלא בטלו והנה באמת לא נתבאר בפוסקים בהני מוליית' שע"י עיסה או פרורי לחם האיך יתנהג לענין ברכותיה' כגון בנ"ד בדגים או דגי' ממולאי' בקמח כידוע וכן כ"פ ממלאי' בשר עופות במיני עיס' ועל דרך נסיעתו אוכלי' אותו גם בלא פת שיפטור אות' והא ה' מינים אפי' מועט' אינו בטל לגבי הרוב כמ"ש בפ' כ"ר כל שיש בו מה' מינים מברכי' במ"מ וכמ"ש בש"ע סי' ר"ע סעי' ב' וג' ובסי' קס"ח ביאר במג"א ס"ק ט"ו וס"ק כ"ב בפת כיסנין וס"ק כ"ב בפנאדען שממולאי' בתפוחי' דאע"ג דהמוליית' עיקר מ"מ ה' מינים חשיב ול"ב עיי"ש ובנ"ד כגון דגים ושאר מינים שממולאי' בבצק לא מצאתי ולכאורה יש לדון בנ"ד כיון דעיקר דעתו על הדגים והמוליית' הוא רק כטפל'

שטופלי' הדגים יהא הלכתא כמו עיקר וטפל ומברך על העיקר ופוטר את הטפל כמ"ד בסי' רי"ב דאפי' פת נפטר מברכת דגים מלוחי' אלא דיש לחלק דשם אינו אוכל הפת מטעם עצמות' רק מפני מרירות וחריפת' המלוחי' להמתיקו או שלא יזיק בגרונ' כמ"ש הרמב"ם אך הכא כוונתו ג"כ לאכול המוליית' מפני טעמו או רבוי שלו וכמ"ש המג"א סי' קס"ח בענין יין או זופא ופת דאם כוונתו על שניהם יברך על שניהם עיישה"ה וכיו"ב כתב בסי' ר"ה ס"ק ו' בענין לביבות וזופא וכן בסי' ר"ח ס"ק ז' בענין גרעיני שעורי' וזופא ולענין זה כתב בסי' ר"ה הנ"ל שישתה הזופא תחילה בברכת שהכל ואח"כ הלביבות בברכת במ"מ דהלביבות ודאי אינם בטלים גבי הזופא משא"כ הזופא ספיקו הוה ואם יברך קודם על הלביבות אפשר שפוטר הזופא דבטל כשאר טפל ואם שותה תחילה האי אפי' בטפל ממש מברכי' עלי' כמ"ש בסי' רי"ב עיי' במחה"ש שם וכ"כ הח"א כלל כ"ו סי' ב' ועיי' בכלל כ"ד שם הביא דברי מג"א מסי' ר"ה ס"ק ו' וסי' ר"ה ס"ק ז' ונראה דעתו דטוב לפטור ברכת הזופא בד"א בברכת שהכל ועיי' בפיר' דחה"א ובש"ע כלל כ"ד ע"ש עיי' בססי' קס"ח ובמג"א ס"ק מ"ד שם מ"ש לענין פשטיד"ה שהביא בשו"ע שנאפ' וממולאי' בבשר או דגים או גבינה עיי"ש והנה עתה ראיתי בסידור יעב"ץ אות ק' קושקע ממולא בה' מיני מזונות מברכי' במ"מ ועל המחי' וכבר ראיתי בס' ברכת הבית שער י"ב אות ט"ו ואינו מחלק בין ממולא מפת וממצה וכיו"ב ורק אם אוכל רק בשר הקושקע מברך שהכל וכן ראיתי בס' א"א מהד"ת מהגה"ק מבוטאטש ז"ל שכתב בסי' ר"ח האוכלים עור הצוואר ממולא בקמח וחושש שכועסין העור וישהה יותר אחר בליעת הקמח יברך עלי' בפנ' עצמ' וכוונתו ודאי דאם לא שהם יותר מברך עלי' ממ"ז ופוטר העור שהוא טפל ובטל לגבי' קמח דהוה ג"כ רוב דהוא העיקר בכפליים דגם הוה מה' מינים ובסי' ר"ח סעי' ז' וכן במג"א ססי' ר"ד דגם בשאר מינים אזלינן בתר רובא כמ"ש בהרמב"ם והרא"ש והא בדגי' ממולאי' פסק ג"כ בסידור יעב"ץ דמברכי' רק ממ"ז והכה בנ"ד אינו כן דודאי הדג הוא העיקר והרוב אלא כיון דדעתו גם לאכילה המלוי וגם הוא מה' מינים פשיטא דלא גרע ממ"ש בסי' ר"ח סעי' ב' וסעי' ג' והנה אם אוכל מקודם מיני מזונות כנהוג בקדוש' רבה פוטר המלוי ויאכל אח"כ מבשר הדגים לבד בברכת שנ"ב אלא שיש עוד ספיקא לענין מחלוקת המג"א עם הבאי' אחרי' האה"ע וא"ר ות' בית אפרים וכן החוו"ד בענין מ"ש בסי' קס"ח ס"ק כ"ח בברכת הכרעונזליך וקכעדליך ממצה כתושה דדעת מג"א לברך עלי' כמו פת אם יש בהם שיעור כזית אפי' אין לו תואר לחם ומברך המוציא א"כ לא נפטר האי מלוי במ"מ אלא דרוב אחרונים חולקי' וס"ל לברך ממ"ז וכן נהג עלמא אלא שמ"מ כתבו דיר"ש לא יאכלו כי אם בתוך הסעודה ואפשר

במילוי מעט ומעורב בבצים ובצלים וכיו"ב עד שאין בו ממש אין ספק כמ"ש המג"א סי' קס"ח ס"ק כ' לענין שכר ומאן מפיס ובאמת ראיתי בפרט בסעודו' חתונות שאוכלי' דגים ממולאים לרוב ודאי אין ראוי' לאוכלו רק בתוך הסעודה ותו אין בידי כעת ואסיים בכל חותמי ברכות ותשועות ישראל ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן מד

בימי חנוכה יצמיח תושי' על ראש כבוד ידידי הרה"ג חוב"ק יראת ה' אוצרו כש"ת מו"ה עקיבא בלוי נ"י ק"ק קראסנאי יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי ונהנתי מאור זיו חד"ת והיא ע"ד מ"ש במכתבי הקדום בענין ברכת שהחיינו על אתרוג מטוגן לאחר שבירך עליו בזמן נטילת אשר בזה עמדו בספרי דבי רב וכעת ראיתי בס' אורחת חיים מהגאון אב"ד ק"ק ספינקא נ"י שהביא להקת נביאי' אחרונים שעמדו בזה אשר מסכימי' שלא לברך וראיתי ג"כ בת' הרי בשמים סי' י"ב שהאריך בזה באריכות נפלא בחוב"ק רק מ"ש בשם תשובות ש"א סי' ל"ה בטעמי' משום דדר באילנו משנה לשנה אם כי בדברי באה"ט משמע דה"ה הדברים בת' סי' ל"ה הנ"ל אבל לא כן הוא דשם לא נזכר דבר מטעם הנ"ל רק משום דלא הוה גמר פרי ועד"ז השיב כיון דיוצאים בו למצוה דנטילת לולב עכ"ח חשבינן לי' גמר פרי וכן ראיתי בקש"ע כי הגאון בעל אמרי אש בירך בפה"ע על אתרוג מטוגן מה"ט ומ"ש מעכ"ת מסברא מטעם מגו כמ"ד לענין סוכה מדהוה דופן לענין סוכה הה"ד לענין שבת והנה לדעת המחבר אי אפשר לומר כן דהא בסי' ר"ב פסק לענין בפה"ע ראוי' לברך בפה"ע כשיעור פול הלבן ורק משום דאין אנו בקיאין בזה עד שיגדל ביותר ובסי' רכ"ה פסק המחבר כדעת הרשב"א בת' סי' ר"כ דאין לברך שהחיינו על הבוסר עד שגמר הפרי לגמרי ורק במג"א הביא דעת הרדב"ז לברך כשיעור פול עיי"ש וכן בסי' תרמ"ח פסק המחבר דיוצאים באתרוג הבוסר וברמ"א מדשתיק לי' אודי ליה וא"כ יהא דבריהם סותרים זא"ז ועיקר הדברים נראים מ"ש בת' תנים מאירות סי' ס"ה דברכת הפירות זמנם כשביעית ומעשרות דבפ"ד מ' שביעי' דבשאר אילנות מותר לאכול בשביעית ולא הוה להפסיד משבאו לעונות המעשרות ובפ"א מ' מעשרות פ"א תנן שיעורי' ומשם מוכח דגם לענין מעשרות בעי גמר פרי לגמרי עיי"ש הסימנים וסיים שם בפמ"א דרק באתרוג בין גדולים בין קטנים מקרי גמר פרי כמ"ש שם לדברי חכמים דבין גדולים ובין קטנים הגיעו לעונות מעשרות שכן דרך לאכלו בין גדולים ובין קטנים ע"כ מסקנת' דעל אתרוג מטוגן מ"מ מברכי' עליו בפה"ע וכן כל מה שדרך בני אדם לאוכלו בזה האופן כי אדעתי' דהכי נוטעי' אותן דזה

כלל גדול לענין הברכות הנהני' כידוע, וע"ד מ"ש מעכ"ת לענין אם בירך על הראי' לפני החג אם לברך בשעת נטילה ופשיטא לי' דמברך דבראי' לא הוה רק רשות לברך ואינו פוטר החיוב והנה ודאי סברה נכונה הוא ולענ"ד יש ללמוד בק"ו מ"ש בהג"א פ"ג מ' עירובין דזמן דר"ה אינו פוטר זמן דשופר דזמן ר"ה אינו רק מדרבנן וזמן דשופר דאורייתא יעיי' במג"א סי' תרס"ב מ"ש בדברי הג"א הנ"ל אבל בקרבן נתנאל פ"ד דמ' סוכה סי' ב' אות ח' פירשו יפה והוא ע"ד מ"ש בשם הגאון שהביא הרא"ש דברכת זמן דיו"ט פוטר של זמן דלולב והקש' לי' א"כ גם זמן דר"ה יפטור זמן של שופר ותי' כנ"ל כלומר זמן דר"ה לגמרי מדרבנן דהא במ' עירובין מסתפק לי' משום דר"ה ויה"כ אינו רגלים ורק במסקנא דמברכי' עכ"פ מדרבנן משא"כ לולב אפי' ביום ב' עכ"פ איכא מצות נטילת' ומה"ת עכ"פ בי' א' א"כ ק"ו בנ"ד דאינו רק רשות ועיי' בת' הרי בשמים הנ"ל דאתי' עלי מטעמי' משום דאינ' שוים בהלכתן עיי"ש אריכות נפלא אך דברי הקרבן נתנאל נראי' שפירשו כפשוטו שראה דברי הגאון בפנים ולכאורה י"ל מה שמברכי' ביום ב' דר"ה לצאת מספק' על פרי חדש בהרי בשמים מקש' לנפשי' מהלכה זו ותי' כיון דמיד אוכל הפרי אז הזמן חיוב הוה ולענ"ד דכל בחדא זימנה עולה לכאן ולכאן כיון דמטבע חדא הוא ולא גרע מ"ד במ' ברכות ד' י"ב בנקט כס' דיין וסבר דשכר' דיצא לכ"ע ורק היכא דהברכה קודם בנ"ד שבירך על נטילת' למצוה או להיפך כמ"ש מעכ"ת אבל בחדא זימנה זכרון א' עולה לכאן ולכאן כנלענ"ד ועוד י"ל מדברי ת' שער אפרים סי' ל"ה הנ"ל דאין ברכת זמן על הפרי פוטר של מצוה דהא הביא לראי' לדבריו מת' מהרש"ל סי' ח' דלא הי' מברכי' בי' א' דסוכות מפני חסרון הדסי' על ד' מיני' ולמה לא ברכו זמן על הפרי של אתרוג ודחה דלמא כבר יצאו מדי ברכת הזמן על הפרי וא"כ קשה גם ברכת הזמן על המצוה האיך דלא הוה חסר ג"כ לא הי' לברך וגם האיך ברכו ביום ב' כשהובא' הדסי' כמ"ש ת' מהרש"ל א"כ ש"מ דברכת הזמן של הפרי אינו פוטר של מצוה וכהנ"ל. מ"ש מעכ"ת דיש לומר דהא דקאמר בגמ' דף ל"א לר"י דפוסל בשיעור אגוז משום דל"ג פרי זה בס"ד דל"ב הדר באתרוג לר"י עיי' במג"א סי' תרמ"ח ס"ק ר"ג סברת הב"ח באתרוג הירוק עיי"ש. והנני לסיים בכל חותמי ברכות וישועות ישראל במהרה כא"נ הטהורה ונפשו ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן מה

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרבני הנגיד המפורסם חריף ובקי עצום יראה ה' אוצרו כש"ת מו"ה עקיבא בלוי נ"י אבן יקר ק"ק קראסנא יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ

כת"ה בא לידי ע"ד מ"ש המחבר ובמג"א ס' רכ"ה שלא לברך ברכת שהחיינו על יין חדש אם כבר ברכו על הענבים כדעת מהרי"ל וכן משמע בת' הרשב"א סי' ת"א הביאו הב"י דדי בברכה א' בדבר שאינן רק רשות ובסי' ת"ר שהביא המג"א דביום ב' בקדוש לילה יברך על יין חדש ולכאורה סתרו אהדדי ובכ"ש באמ' מפרש דברי מג"א דאיירי אם לא בירך על הענבים ומעכ"ת הביא דברי שע"ת מ"ש בת' שבו"י דגם אם בירך על הענבים י"ל דהוה כונו ס"ס וראיתי בת' שבו"י ח"ג שם סי' מ"ד שהשיב ע"ד הב"י מ"ש שיש לפשוט ספיקו של מהרי"ל מדברי הגה"מ פ' כ"ח מה' שבת שהביא בשם מהר"ם כי בליל שני של ר"ה הי' מברך ברכת שהחיינו על תירוש ותי' הב"י דאין משם ראי' די"ל דאיירי שלא אכל ענבים עד זמן ההוא והשיב בשבו"י דא"כ מה סהדותא דהגה"מ פשיטא שיש לברך שהחיינו ולא זכיתי להבין דהא בג"מ שם הביא דברי מהר"מ דס"ל עיקר כדעת רש"י ז"ל דיש לברך שהחיינו גם בליל שני בלא"ה ורק הי' מהדר מהר"ם אחר בגד חדש או יין חדש וא"כ ודאי תקשה מה סהדותא בבגד חדש בזה פשיטא דצריך לברך שהחיינו אלא ע"כ דעיקר סהדותא דאם כי ס"ל לעיקר לברך גם בליל שני כמו בליל ראשון עכ"ז הי' מהדר להוציא נפשי' ממחלוקת א"כ אין לדייק מדברי הגה"מ וכמ"ש הב"י וגם יש לעיין לסוגי' מ' חולין דף ק"כ ע"ב דהיוצא מפירות אין המשקין כמותן רק היוצא מזיתים וענבים לענין תרומה ביכורי' וערלה ולענין הבאת ביכורים ונ"מ לאו פרי הוא, ואגב אציע לפניו מ"ש בדברי ת' כת"ס כ"ג וכן בת' מהר"י אשכנזי אשר באו על העיון אם לברך על אתרוג המטוגן במרקחת ברכת שהחיינו ובכת"ס דעתו שלא לברך דדר משנה לשנה כדדרשינן הדר ב' וג' שנים וקיי"ל דדוקא פרי המתחדש משנה לשנה מברכי' וכמ"ש בב"י משם מהר"ם שלא לברך שהחיינו על ירק שנקרא אלאבק"א עיי"ש וכן דעת המג"א בסי' ר"ו לענין בשמים דאי"א שהחיינו דקיימי' יותר משנה עיי"ש וחידוש בעיני שלא הביא דברי באה"ט כאן סי' רכ"ה שאמר בפי' דמה"ט אי"מ על אתרוג ורק דתמיה' לענ"ד מ"ש כן בשם ת' ש"א סי' כ"ה ועיינתי שם וראיתי כי לא הזכיר טעם הנ"ל כלל רק חקר על אתרוג פסול מ"ט לא מברכי' עליו שהחיינו בלא מצוה משום הפרי וגם הביא ת' מהרש"ל סי' ח' דביו"ט ב' של סוכות שלא הי' להם הדס (ויו"ט א' הי' בשבת) והורו שלא לברך שהחיינו עד יום חוה"מ שהביא' הדסים דהוה להו לברך משום הפרי של אתרוג ותי' משום דאפשר דכבר ברכו עם הקהל על הראי' או שלא יטעו לברך על ג' מינים או לברך משום מצוה על ג' מינים או שלא יטעו לברך משום מצוה על אתרוג פסול עכ"פ האי טעמי' משנה לשנה לא הזכיר כלל באותו תשובה וגם ראיתי שם שאין לומר הטעם שלא לברך משום דלא נגמר הפרי דזה אינו דא"כ האיך יוצאי' בו

דהא אין יוצאי' בבוסר ועכ"חדזה הוה גמר פרי דשיעורו כהנ"ל לענין ברכה ובת' כת"ס שם נתן טעם שלא לברך משום דאינו גמר פרי ולא הביא כלל דברי שער אפרים הנ"ל וצל"ע ועיי' בהרא"ש ר"פ כ"מ בשם הרא"ם שהקשו האיך אנו מברכי' על היין בפה"ג הא לאו פרי הוא לענין הבאת ביכורים ורק מרבוי דקרא בהביא ענבים ודרכן אבל יין גמור לאו פרי ותי' דילפינן מערלה דיליף מביכורים כמ"ש במ' חולין דף ק"כ ובערלה אי לאו דכתיב בי' אכילה בלא קרא הוה פרי כך ת' הרא"ש א"כ להרא"ם דונדוני' כי' יין לשאר היוצאי' מן הפירות כמו יין תפוחין וכיו"ב וכי מברכי' ברכת שהחיינו עליה' א"כ הה"ד ליין ולדברי הרא"ש בסברתו דבמילת' קאי כמו הפרי עצמו אי לאו דכתיב בי' אכילה א"כ באם כבר ברך על הענבים האיך יברך שוב על היין דהוא כפרי דמשום אכילה לא שייך לחלק ביניהם לענין ברכת שהחיינו וכדברי ת' הרשב"א מצד הלכה כנ"ל. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ונזכה לשמוע קול מבשר טוב ממרומים בקרב הימים כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן מו

שוי"ר על ראש ידידי ה"ה כבוד הרה"ג החריף ובקי עצום יראת ד' אוצרו הנגיד המפואר כש"ת מה' עקיבא בלוי נ"י בק"ק קראסנא יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כת"ה קונטרס נחמד וכולו נעי' מזוקקי' בא לידי ואין בידי להוסיף רק להעיר קצת בענין קדימ' ברכת נהני' או ברכת שהחיינו מאשר הפליא בשו"ת כת"ס סי' כ"ה בעיקר של הלכה זו ויש לעיין לפימ"ש בשאג"א סי' כ"ח דאפי' בדרבנן נגד מצות התורה לא שייך הלכות קדימה כי דרבנן נגד דאורייתא כרשות דמי והלכות תדיר ומקודש לא נאמרו רק ברוצה לעשות ב' מצות אבל ברשות ומצוה לא שייך קדימא וכמו מלביש מצנפת קודם עשיית איזה מצוה וכיו"ב וכיון דאנן קיימ"ל דברכת שהחיינו על פרי חדש הוה רשות מה קדימה שייך בזה לומר דברכה כהני' קודמי' מפני התדיר הא לענין רשות לא משגחינן אפי' אקדימ' הרשות וקצת תימה בעיני כי לא העירו בזה האחרונים וכעת אין בידי לעיין יותר. ואסיים בכל חותמי ברכות ונזכה עם כל אחבנ"י לשמוע קול מבשר טוב בקרב הימים ונתן שמחה בלבי על דברי בשורה טובה אשר בשרני כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן מז

שוכ"ט על כבוד מו"ה הרבני הגדול מו"ה שלום דוב ווידער נ"י אב"י בק"ק סוואליווע יצ"ו הנה באתי ע"ד השאלה אשר ארוכה מארץ מדה והוה בענין דברי פ"ד דרוש כ"ג בשם הראשונים על המחקר כי לפי תהלוכת השמש סביב עגול הארץ משתנה הזמן לפי המקומות אשר ישנם בארץ שכבר אתא בקר ושם לילה וכן לענין הערביים שם לילה וביוש"ק כבר נתקדש היום ובמ"א עוד יום וחול גמור היא כל א' שובת כזמן מקומו ובשמים ג"כ נשתנה במרום בין ימי החול ובין יוש"ק כנודע שם הקביעות לפי המרכז מקום הזמן עיה"ק ירושלים תובב"א וזה הפירוש במדרש לא זזה שכינה מישראל אפי' בשבת של חול והביאו בברכי יוסף סי' רמ"ב ועיין בס' הברית במאמר הנ"ל ובשער התשובה סי' שד"מ בשם מור וקציעה מי שהוא במקום שהלילה או יום עד ב' חדשים מחשב יוש"ק כ"ד שעות והיינו לאחר שש פעמים כ"ד שעות ושובת יום ז' כ"ד שעות ועיין בת' אבן יקרה בענין זה שעמד השואל מי שהוא בא' מאניות סוחר עף קל בכל יום נחסר או נוסף ב' שעות עד שבזמן מזה אצלו יום הששי יוש"ק או להיפך בי' א' כי כאשר נשא לו הרוח ללכת שם מ"מ הכל לפי המקום והזמן דמחשבינן הכל לפי ערך כ"ד שעות אם כי מהר מהלכו מ"מ השמש והארץ לעולם עומדים לפי חשבון הנ"ל ועיין במנחת כהן בענין זה בענין ביה"ש והדברים עתיקים ועתה השאלה לפני כת"ה מי שדר באה"ק ויש לו כאן נכסים עובדי אדמה בסוסי' ופרות ובקיץ היום כאן ארוך משם ובחורף שם באה"ק היום ארוך מכאן וא"כ בין בעש"ק ובין במש"ק מנהו לענין שביתת בהמותיו אי אזלינן בתר גברי במקומ' והבהמות אחריה' נגררין בשביתתן או הבהמות בשביתתן לפי המקום והנה כיו"ב כשהלה השאלה במכתב אגם מים לענין חמץ בער"פ אם במקום שהבעלי' הגיע כבר אסור חמץ ובמקום אשר החמץ מונח עדיין לא הגיע איסור חמץ או להיפך ושם העיר הגאון מוה"פ נ"י רבדק"ק גראסווארדיין כי שאלה זו נשאל בעל חסד לאברהם בח"א סי' ל"ה ואין הס' תח"י והשיב דהכל נגרר לפי המקום בעלים והמו"כ העיר כי גם לענין שביתת בהמת שייך שאלה זו וכבר האריכו בזה היינו בג' ענינ' ה"ה לענין חמץ בזמנו ושביתת כלים לב"ש ושביתת בהמה לכ"ע והרבנים הגאונים אבדק"ק באניהאד וקרלסרוה' וכן הג' שלמה ווה"מ מעיה"ק ירושלים כולם הסכימו דהכל לפי מקום גרירא וראיותיה' לסברותי' לפענ"ד אין מוכרחי' סברת הגאון אבדק"ק באניהאד נ"י משום דאיסור חמץ ואיסור שביתת בהמה איסור גברא והג' מו"ה ר' שלמה ווה"מ נראה לכאורה שהביא ראי' גמורה דאר"ג א"ר המקדש אשה משש שעות ולמעלה אפי' בחטי קורדניית' אינה מקודשת ואי נימא דלא אזלינן בתר בעלים והא איכא מקום דאז

לא הגיע ו' וחמץ מותר בזמן ההוא באותו מקום א"כ להוי דינא כקדשה בתמרה א"כ אינה ש"פ חיישינן לשמואל לקדושי' שמא ש"פ במדי א"כ כש"כ דאיכא ודאי מקום דעוד לא הגיע זמן איסור חמץ וא"כ אמאי אינה מקודשת אלא ודאי דאזלינן בתר בעלים כ"ז האריכו הגאונים בוילקט יוסף שנת תרס"ה מיום י"ד ניסן עד חודש אלול עיי"ש אלא דהראי' זו ג"כ אינו מובן דהכל קשה אפי' אי בתר בעלים אזלינן למה לא הוה כמקדש בתמרה וכן הקשה לנפשי' ותירוצ' שם דחוק אלא שלא דמי כלל לתמרה אינה ש"פ אבל באינה אסור בהנאה ואי"צ ביעור אבל חמץ אסה"נ והאיך נימא משום דש"פ במקום ההיא עד שיעבור באיסור בל יראה ויעבור על מצות ביעור ואי' דב"י ועד שיבוא שמה גם במקום ההוא יאסר בהנאה ויצטרך ביעור ועיין בחת"ס או"ח דעיקר טעמי' דחמץ אינ' ברשותו של אדם משום דצריך ביעור ע"כ לענ"ד ראיות הנ"ל ליתנהו דס"ס אינו שלו ואינו ברשותו מה"ט. ראיתי דעתו דאין הבהמה נגררת אחרי' שביתת בעלים מסברא וגמרא מסברא דהא בל"ז אין שביתות שנה שוים שבת זו ארוכי' ביום וקצרה בלילה ושבת אחרת להיפך ועכ"ח לא קפדה תורת רק על יום ולילה הה"ד בזמן המקומות הנה כבר הצעתי לפניו כי כן דעת מו"ק ושו"ת אבן יקרה אבל דנימא כמ"כ בבהמה שלו שאינה אסורה מגופה רק מצד בעלי' אפשר לומר דנגררי' אחרי' ומ"ש במס' ביצה דתחום בהמת' נגררי' אחרי הרועה כבר השיב בעצמו במילי' דרבנן כן תקנו ושוב מביא ראי' בחו"ב מכ"מ והוא במ' בב"מ ד' כ"ח גבי מציאת בהמה שחייב להחזיר דכל שהוא עושה ואוכל קיימ"ל דמטפל בי' י"ב חודש ואם שכר מלאכתו יתר על ההוצאת היתר לבעלי' וא"כ מה פיסקי' דתעשה מלאכה כבמקום המוצא דלמא בעלי' בהמה ממקום רחוק ששם כבר שבת וכן להיפך והנה לכאורה הוא תשו' נוצחת אלא דלע"ד יש להשיב עליה דהא ידוע כי שנוי' הזמני' לפי המעלות של שטוח עגול הארץ בפדור' וראיתי בס' מחולת מחניים דכל מעלה מתחשב עד ט"ו פרסאות ומשתנה הזמן עד שלש או ארבע מינוטען וידוע כי התוספ' שבת עם ביה"ש מגיע החשבון יותר ויותר ע"כ אין נ"מ בהשנוי לענין עיקר השבת ועכ"ח צ"ל דחשש דלמא הוא במרחק רב כ"כ שהן חלוק רב לענין עיקר השבת וא"כ תליא ברוב וקרוב אי הולכין אחר הרוב וידוע דקיימ"ל כר"ח בב"ב פ"ב דהולכין אה"ר אבל ידוע שיטת הרמב"ן הביא' בנמ"י שם גבי נמצא ענבים בכרם של ארצה אסורים ולא דייניני' אחר רובא דעלמא דאין זה כמו רוב וקרוב דהכא בגופא של כרם נמצא בתוכ' ואמרינן כאן נמצא וכאן הי' וכן פסקינן בשו"ע וא"כ ה"נ בנדון כיון דנמצא האבידה באופק של מעלה זו עד שאין נ"מ לענין עיקר השבת לא חיישינן על מרחק רב אם כי הוה רובא דעלמא דכאן נמצאו וכאן הי' וידוע דעל כל שטח שאנו דייני'

עליו מזה שייך כל כאן נמצא וכאן הי' ומ"ש משולח קרבנו ממדה"י בזה י"ל בפשיטות דמכירי' הזמן שנשתנה מהכא להתם ומ"ש ממ' קידושין כ"ז בנמצא בהמות ממגדול עדר יקרבו עולות עד"ז שוב י"ל כתירוץ א' בהך דבב"מ כיון שלא נודע מקומו נימא כמ"כ כ"נ וכ"ה ולא מרחק רב שישתנה עד יום א' שלם ובעיקר הדברים מה שהאריך מעכ"ת בכהן השוחט קרבנו של חבירו היה כעושה מלאכה בשבילו לענ"ד תליא אי שליח דידן או שליח דרחמנא ועיין בנדרים ד' ל"ו בכהנים שפגלו והא מסקינן במ' קידושין ובמ' יומא ד' י"ט כהני' שלוח' דרחמנא ועיין שם בתוס' דגם אי אמרינן דהוה שלוחא דידן ג"כ מ"מ כיון דשליח דרחמנא הם לא מצי לעכב ביד כהני משמר שלא להקריב קרבנו ועכ"ח מקריבי' קרבנותי' וא"כ לא שייך לענין מלאכת שבת לא יעשה ע"י אחרים ודוק. לענין הלכה לענ"ד ג"כ דהבהמה אין נגרר למקום הבעלים רק במקומ' ושעת' וטעמי' הוא גופא דברי המדרש הנ"ל לא זזה שכינה וכו' אלמא דבשבת במקומ' מילתא ובמ' שבת ד' קי"ט אמרינן בכמה אמוראי' שהכינ' עצמו לקראת שבת ואמרו בואי כלה בואי כלה לקראת שבת מלכתא א"כ חזינן שיש דברי' בגו לענין ש"ק דברים ברומ' ש"ע אם כי אין למדין מדברי אגדה היינו היכא שהוא סותר איזה סברא או הלכה אבל היכא מסברא איכא דכאן הוא שבת קודש שקנה מקומו ובפרט בדברים הנשגבי' משכל אינשי צריך להטות אזנינו להקשיב הדברים כהויתן דכאן בא שבת בגבולינו וצריך לשמרו כמו שבמקום גורם ושכינה שרוי במקום זה משום קדושת השבת ונשמה יתירה שניתנה בשבת כמ"כ במקום זה תליא ועוד הא דרשינן במכילתא למען ינוח שורך יכול אין מניחי' לתלוש ת"ל למען ינוח ואיזה מנוחה וע"כ קיימ"ל מעמיד אדם בהמתו על עשבים עיין במ' שבת ד' קכ"ב וש"ע או"ח סי' שכ"ד וסי' שכ"ה א"כ קפדה רחמנא על גוף של בהמה כמו עונג של אדם ועונג של בהמה דוחה שביתת בהמה אפי' במלאכה גמורה ופשיטא דבדבר שהוא על גופא של בהמה לא שייך גרירא למקום בעלי' וכי אם כאן חול גמור מקום הבעלים שבת מחייבי' לעשות נייח' לבהמה או להיפך אם כאן שבת ומקום הבעלים חול וכי נימא דאין כאן מצות נייח' לנפשה דבשלמה לענין שביתת מלאכה הי' מקום לומר כיון דשלו בקנין גוף כספו של בעלים ועיקר שבית' שלו לעשות לצורך בעליו עיין בסי' רמ"ו ובת' חת"ס סי' ס"ז להגאון מרא"ז ז"ל אבל האכיל' והעונג פשיטא דשייך יותר לגופא של בהמה וכיון דבהמה במקום זה דנין כפי המקום ששם השבת גם לענין שבית' בהמה ממש, ועוד כדמות ראי' משביתת עבדו דכתיב בחד קרא והא העבד מחייב בכל המצות כעושה מצד עצמה ג"כ צריך לשבות וזה פשיטא דאין דנין רק לפי המקום מעתה אם הבעלי' במקום שמתחיל השבת קודם להמקום של עבד והא לבד מזה הוא שובת

מטעם מצות של הבעלים כמו שביתת בהמה א"כ חמור העבד מבעלי' ויאריך לפני ש"ק בכפלי' נגד הבעלי' וזה ודאי דבר שאין מסתבר ואפשר שזה פירוש הדברים למען ינוח עבדך כמוך כלומר שאין צריך לשמור יותר וכהנ"ל שם בקונטרס וילקט יוסף הביא הגאב"ד נקרי"ה ראי' מקר' זה לסברת' דנמשך רק אחר הבעלי' דהיינו כמוך ואין לשון כמוך משמע כן כמובן שאינ' מדוקדק ולפירושנו מדוקדק יותר ואדרבה ל"ל כפירו' הרב נ"י דא"כ הי' העבד ממועט משביתת מצות עצמ' וחלילה לומר כן דהא חייב בכל המצות כאשה וחייב בעונשי' ככתוב בתוה"ק כנלענ"ד מ"מ אין דעת' מכרעת לעשות מעשה ויציע' הדברי לפני גדולי הדור אם יסכים לדברינו הנני
כמשיבי'.והנני לסיים בכל חותמי ברכות ידידו ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן מח

שלום וישע רב על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגדול חריף ובקי עצום ירא ותמים כש"ת מו"ה נתן אליהו גרינפעלד נ"י אביק"ק מרעבעשיב יצ"ו. ועתה באתי ע"ד אשר נפשו היפה בשאלתו ובצדק העיר על נתינת מכתבי' על בי"ד וכש"כ על מסילת הברזל אשר הפקידי' בעוה"ר ישראלי' מחללי' ש"ק וזמן השליח הוא מגיע לי' ש"ק אשר עי"כ כותבי' ועורכי' וכיו"ב במלאכות דאורייתא אי שייך בזה משום ל"ע או עכ"פ מסייע לידי ע"ע ונתינת אגרת גופא כבר דברו בו להתירו בפרמ"ג סי' רמ"ז ושאר אחרונים דהכל בקציצה וגם כי עיקר העמדת בי"ד למען דד"מ ואינשי' דעלמא ולענין מ"ש מעכ"ת כ"פ כבר נתתי אל לבי במקום זה אשר כן הוה בעוה"ר ע"כ אני מקדים בי' עש"ק לתן על הבי"ד קודם גמר השליחו' והנה לענין הלכה זו ידוע מחלוקת התוס' עם הרא"ש ר"מ שבת ד' ג' דס"ל דפטור ומותר במתניתן היינו לענין מלאכת שבת אבל אסור לפ"ע וגם בדליכא תרי עברי דנהרי וגם בלעד' הי' נוטל מעצמי' מ"מ איכא משום מסייע כש"כ מקטן או"נ וביו"ד סי' קנ"א הביא הרמ"א ב' דעות לענין מכירת דברי' לנכרי' העובדי' בב' תפלת דאיכא דעת המרדכי דאם הי' בידו לקנותן אצל נכרים ליכא משום כ"ע ובש"ך השו' הדעות דל"פ דודאי בישראל לישראל איכא משום מסייע עכ"פ מדרבנן כמ"ש גם הר"ן פ"ק דמ' ע"ז ד' ו' וכן כדעת הרא"ש ותוס' מ' שבת בהנ"ל אבל בנכרי ומומר לא שייך משום מסייע דאינ' מצוים להפריש וליכא ק"ו מקטן או"נ ורק משום ל"ע איכא האיך דא"א לו בלא סיע' דישראל עיי"ש גם בדגו"מ ובמג"א סי' שמ"ז נראה דחולק ע"ד הש"ך והביא דברי רש"י ז"ל מ' ע"ז ד' נ"ה דבכל מקום שגם הגוי מצווו איכא משום מסייע וכבר האריכו בזה בתשובו' אחרונים עיי' בת' מהרי"א יו"ד סי' קמ"ז וסי' קע"ז ובת' נטע שורק סי' י"ט

ועיי' ת' מהרמשי"ק סי' ס"ג ות' נהרי אפרסמון מהד"ת סי' כ' ובספרי לב"מ בס"ד סי' מ"ג או"ח ויו"ד סי' ע"ג וע"כ בנ"ד ליכא שום התירא לענ"ד וצריך ליזהר ליתן הכתבי' או איזה שליחות על הבאהן קודם גמר השליחות ולא אדע האיך מצאנו ידינו ורגלינו לצאת ממ"ש המג"א בסי' הנ"ל דאסור לשאול לחשודי' מחללי שבת כלים שעושים בהם מלאכות ולא ידענו למה נקט שאלה וכי מכירה עדיפא מיניה ומי הוא אשר נזהר בזה במכירת כלי מלאכ' וחפצי' למלאכות כתיב' נייר ודיו וכיו"ב וראיתי בת' בית שלמה ח"א סי' ל"ח שאסור לשלוח איזה דבר על בי"ד לאשר חשוד לכתוב ביום שבת ושע"י שליחו' ודאי יעשה ביוש"ק ויכתוב ויחתום וגם ליכא התירא לומר כי בלא"ה הוא כותב כמה דברי' כבר כתב בב"ש סי' ה' באה"ע לענין סרוס' ביד גוי דמה"ט י"ל במכירו ולא שייך לומר דבלא"ה בידו לסרס שאר בהמות דוש"ת ועופות וכמ"ש במ' ע"ז ד' ו' דאם יש לו בהמות מותר למכור לו ישראל בהמתו בי"א דשם ודאי לא יקריב רק בהמה א' ולא כולן משא"כ הכא גם זה וגם שלו יסרס ובכל או"א אסורי קעביד ע"כ תמיה' בעיני בדברי פרמ"ג סי' ש"ז בסופו מ"ש לענין חולי שאב"ס שנזדמן אצל פונדק מומר אם מותר אמירה דל"ש ל"ע דבלא"ה מכין לאורחים דלדברי ב"ש הנ"ל לא שייך בזה סברה זו כמ"ש ועיי"ש בב"ש שהביא שם ג"כ דברי שב"י ח"ג סי' כ"ג במ"ש על הקוש' במ"ד סי' ש"ז לענין קריאה אגרת בשבת התירו דלמא יש בו איזה צורך גדול מ"מ האיך הותר לכתוב להכותב שיודע שאין בו צורך כ"כ וע"י יקרא האגרת בש"ק ותי' דאיכא ספיקא דלמא לא יגיע האגרת ביום ש"ק ודלמא לא יקרא ועכ"פ חזינן האיך דהוה ודאי שעי"כ יעשה חילול ש"ק אסור וא"כ כש"כ נ"ד דכן קבוע להם זמן השליחות ועכ"ח יעשה בו מלאכה ולענין מ"ש ע"ד מג"א מ"ט לא נקט איסור מכירת כלי מלאכ' למחללי' שבת' וראיתי בת' בית שלמה סי' הנ"ל דברי בנו הג' המגיה' שהביא בשם ת' רא"פ מרגליות דמסייע לא שייך רק בחפץ שלו רק ששואל או משכיר לע"ע או מסייע בגופו אבל במכירה ליכא משום מסייע דלאחר שנמכר סלוקי מסלק מינה ע"כ במ' שביעית פ"ה מ"ט נקט משאלת ובכל דשייך לפ"ע נקט מכירה והנה אין הספר תח"י לעיין כוונת' ולענ"ד נראה דכוונת' מ"ש דבמ"ו ב' שביעית נקט אלו כלים שאין אומן רשאי' למוכרו בשביעי' נקט מכירה אלא דשם יש בו משום ל"ע וכגון דליכא מי שימכור לו רק ישראל וכמ"ש במל"מ ה' מלוה דבאפשר ליקח מישראל אחר איכא משום ל"ע וגם כי כל אומן מוזהר ועומד שלא למכור ממילא איכא ל"ע ממש משא"כ לענין נפה וכברה במ"ט דודאי אפשר לה בלא הני כלים להנות מפירות שביעית דאפשר ע"י נפה ברוח, או לברור ביד ואינו רק מסייע ע"כ נקט משאלת וכן בפ"ק מ' ע"ז ד' ב' וג' ט"ז תני' במתניתין כול' בלשון מכירה דאין

מוכרין ולשיטת הש"ך ניחא דמשום מסייע ליכא בנכרי' רק משום ל"ע וכגון דאי אפשר ע"י אחרים ע"כ נקט רבותא דמכירה ג"כ אסור ולפי"ז ניחא לנו דברי מג"א דלא אמר רק משאלת כלי מלאכה ולא מכירה ואפשר דזה היתר מספיק יען דלא עלה על דעת מלהיות זהיר בזה ובזה יש להשיב במ"ש בת' נ"ש סי' י"ט הנ"ל במ"ש לחלק דבריש מ' שבת מסייע בשעת שעברה נעשו ובעברה גופי' וכ"כ בת' כת"ס יו"ד סי' פ"ג והקש' לנפשי' ממ"ד במ' שביעית מ"ו דאסור לאומן למכור מחרישו וכיו"ב ולהנ"ל אתי שפיר דשם לא אירי במסייע דמכירה שייך רק במקום דאיכא משום ל"ע וכמ"ש בתיו"ט מלשון הרמב"ם דאז מכירה ג"כ אסור ובמסייע רק בשאלה אז גם כלים אסורים וכן מסייע בגופ' כמו בריש מ' שבת ובזה י"ל ג"כ מ"ש בת' מהרי"א ע"ד מג"א סי' שמ"ז שהביא דברי התוס' מ' קידושין ד' כ"ו במ"ש לחלק דכ"ע ליכא רק בתרי עברי דנהרי אבל משום מסייע איכא והא שם מדברי התוס' איפכא איכא למשמע מינה דבדאפשרליקח מאחרים ליכא משום אסור' ולמה הביא דברי רש"י ז"ל דלדידי' עכ"פ אסורי דרבנן איכא ולהנ"ל אתי שפיר דדעת מג"א דבמכירה ליכא משום מסייע היכא דליכא משום ל"ע ע"כ לזה הביא דברי התוס' להתירו ולהקל דבדליכא תרי עברי דנהרי אין בו משום ל"ע וגם לא משום מסייע כנלענ"ד וראיתי דבריו במ"ש לתרץ דברי ח"ת ע"כ. והנני לסיים בכל חותמי ברכות כא"נ הטהורה ונפש ידידוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן מט

שלום וי"ר לכבוד הרב הגאון המפורסם כש"ת מו"ה יצחק צבי נ"י אב"ד ק"ק האנשעויט"ץ יצ"ו אחדש"ה עתה באתי ע"ד הדלקת נרות לש"ק אשר כמת נתייקרו מאוד כידוע ודחיק לי' שעת' להרבות בהוצאות כ"כ שיצטריך ללוות עד"ז האין די בב' נרות כעיקר הלכה ומעכ"ת הביא דברי מג"א סי' רמ"ב מ"ש בשם ת' צ"צ בנתייקרו הדגים שאין לקנותם ויצא לחלק דבעובדא דדגים אפשר דרק לישראלים נתיקרו משא"כ בנ"ד דהכל שוים ביוקר זה והנה הראי' שהביא בצ"צ ממס' כריתות ספ"ק במעשה דר"ג שנכנס לבהמ"ד ודרש באשה שיש עלי' ה' לידות אם הביא' קרבנותיה על לידה א' מותר באכילת קדשים והשאר אינ' עליה חובה וכן עשה משום יוקר הקוני' פשיטא דשם הי' היוקר שוה לכל וחלוק ב' דשם ביוקר הדגים מועיל התקנה משא"כ בנ"ד וכי משום יחידי' אשר יחדלו לקנות יוזיל השער והנה לפימ"ש בפ"ח ובה"י דדוקא יותיר משליש אבל עד שליש חייבי' לקנות דגים לכבוד ש"ק דהדור מצוה עד שליש וא"כ הוה כשאר מצות כמ"ש באו"ח סי' תרנ"ו ולענין זה הא אין חלוק ביועיל ולא יועיל ופשיטא דלהרבות

נרות אינו רק משום הידור והנה מעכ"ת הביא דברי הרמ"א סי' רס"ג דאיירי להדליק ב' נרות ושכח א' מהן והנה בד"מ שהביא דברי מהרי"ל ממ"ש באשה ששכחה להדליק נר א' צריכה כפרה בתענית ותחנוני' בודוי ותדליק נר א' יותר כל ימיה וכתב על זה בד"מ שהוא חומרא רחוקה דאדרבה ברבוי נרות תפסיד הכוונה דשני נרות הם כנגד זכור ושמור כדאיתא בפסיקתא ובפ"ב מ' שבת בעובדא דרשב"י עיי"ש וסיים דמ"מ הנשים מחמירי' כדברי מהרי"ל ואפשר דסמכו עצמם ע"ד הרא"ש והמרדכי דהריבוי המנין אינ' מפסיד המכוון דבכלל מאתים מנה ועכ"פ חזינן דבקושי מתיר להדליק יותר משני נרות ורק בא"ר דייק מדברי מהרי"ל ג' דברים דמאשר אמר מאשה רגילה משמע בכל גוונא בין משני נרות בין למעלה וזה ע"כ כך הלכה גם בשכח' ברבוי נרות וממ"ש בנר מצוה משמע בכל נר מצוה כך הלכה כגון נר לביהכ"נ או לביהמ"ד שהי' נוהגי' להספיק ולסייע בנרות כמ"ש בברכ"י וממ"ש שתוסיף על הנרות וכו' משמע דלאו דוקא נר שלם דגם בתוסיף שמן או נר יותר גדול ג"כ סגי והנה מ"ש דבכל נר מצוה הוא כן צ"ע דא"כ אפסידת' קמיית' דמשו"ה קאמר רגילה כמובן והפרמ"ג ומחה"ש נמשכי' אחרי דברי א"ר אבל הבאי' אחריה' כש"ע תני' ובס' נזר ישראל תפסו לשון הרמ"א וראיתי בדברי בעלי תוס' בפי' על התורה פ' פנחס שהביא דברי שוחר טוב כי השבת קרא תגר לפני הקב"ה מאשר קרבן מוסף אינו רק ב' כבשים פחות ממוספי ר"ח ויו"ט והקב"ה השיב דכך ראוי לשבת דהכל כפול שיר' כפול מזמור שיר לחם משנה וכיו"ב וא"כ ראינו דכאן המנין דוקא וא"כ אפשר ב' נרות בדומה להם ואפשר לחלק והנה במג"א סי' רס"ג כתב אם כי קיימ"ל דהדלקת נר קודם ליין קדוש ונ"ח מ"מ בנר א' סגי ובקש"ע כתב סתמא דבשעת הדחק סגי בנר א' והרמב"ם פ"ה מה' שבת משמע דמותר נר א' יפה והא בפ' ל' כתב במצות רבוי עונג כגון בשר יין ודגים הוא לפי השגות ממונו והא בפ"ה כתב דנר הוה בכלל עונג שבת ורבוי נרות פשיטא דאינו רק כרבוי עונג ואדרבה ברבוי עונג כת' בהלכותי' בפ"ו ומרבוי נרות לא כתב כלום וא"כ נראה ודאי דהוה לפי השגת ממונו ועיי' במ' ר"ה ד' כ"ד במנורת בהמ"ק בימי חשמונאו' דכשהי' עניים לא היתה של זהב ולר"י של עץ היתה ואפשר דצריך התרה כשאר נדרי מנהגים אלא דמדברי מג"א וקש"ע הנ"ל לא משמע הכי ומעכ"ת מבפנים במעמדו ומצבו וכבר אמרתי דיכול לסמוך אדנפשי'. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ונזכה עם כל אחב"י לרוחה כא"נ הטהורה ונפשי ידידוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן נ

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב הגדול חו"ב עצום יו"ש מו"ה עקיבא בלוי נ"י אבן יקר ק"ק קראסנא יצ"ו. הנה מ"ש מנהגי אביו ה"צ ז"ל בענין קידוש שאמר ויכולו מעומד ואח"כ ישב בברכת בפה"ג עד כולו וכן נהגו רבותינו וכן אני נוהג מקדמת דנא וכמ"ש בש"ע או"ח סי' רמ"א בשם הכלבו והלשון הכלבו שהביא הב"י ה"ה שראוי' הי' לעמוד בשעת קידוש שאנו יוצאי' לקראת המלך הדרך לעמוד אך מפני הקידוש שבמקום סעודה צריך לישב והב"י למד זכות להעומדים דג"כ הוה במקום סעודה שאצל השלחן עומד ולהלן הביא בשם הרא"ש שלא החמירו לעמוד בויכולו ע"ש וחידוש בעיני כי בסי' רצ"ו בענין הבדלה כתב להיפך דשם ג"כ בשם הכלבו שצריך לעמוד בשעת הבדלה דאנו מלוי' את המלך הדרך בעמידה ועד"ז הביא הב"י דברי התוס' מ' ברכות ד' מ"ג אשר תמהי' על מנהגינו לעמוד בהבדלה והלא צריכי' לפטור זה את זה וצריך הסיבה או ישיבה לדידן ואמרו כיון שקבעו עצמ' להבדלה הוה קביעות לכל מילי וסיימו דטוב לישב להוציא כל השומעים ועיין במרדכי פ' כיצד מברכין וסיים בב"י דאין לנו אלא דברי התוס' והמרדכי וא"כ נראה כקצת סתירה מסי' רע"א הנ"ל וצ"ל דשם בכלבו רק משום שתהי' קידוש במקום סעודה שפיר קאמר דגם בעמידה הוה מקום סעודה ולא אייריי שזקוקין המסובין לכוסו של בע"ב עיין בשו"ע סי' רע"א בסופו שכן הי' דרכו שהי לפניהם כוס לכל או"א אבל בסי' רצ"ו שהבדלה רובה דרובה הוא דרך לפטור זה את זה א"כ הדרה דינא כמ"ש בתוס' ומרדכי מדינא דגמ' צריך הסיבה או ישיבה לדידן, וא"כ מתחלק הלכה זו לתרי אנפין דבקידוש ג"כ אם הוא בדרך שפוטרי' זא"ז צריך לישיבה מדינא דגמ' ואם אינה בדרך פטור בזה שאמר הרמ"א דטוב לישב וכן במחבר אך לפטור זא"ז ודאי צריכי' לישב ובסי' רצ"ו כתב הרמ"א כדעת האגור לעמוד משום דרך מלוי' להמלך וסומך בזה במ"ש דדרך קביעות להבדלה הוה קביעות לכולה והוא ג"כ קצת כסתירה כמובן ואפשר לומר דדוקא אם טועמים השומעים ג"כ מיין הבדלה צריך ישיבה מדינא דגמ' אבל משום מצות הבדלה אי"צ לישיבה ככל המצות שופר ושאר ברכות דמוציאין בעמידה ואדרבה העמידה חשובה יותר כמ"ש באו"ח סי' ח' לענין הברכה, והנה מ"ש כת"ה בשם א"א ע"ד הריה"ק וכן איתא בשלה"ק וכן בסדור יעב"ץ לעמוד בקידוש עפ"י סוד, ולענ"ד ג"כ דכן המנהג בספרדיים שיש לכל או"א כוסו בידו ואינם זקוקין לכוס של בע"ב אינה מהלכה דגמ' ויוצא ג"כ בעמידה כמ"ש הב"י דעמידה הוה ג"כ במקום סעודה כמ"ש בשם הרמב"ם לראי' מישיבת סוכה עיי"ש ואנו בני אשכנז דרכינו להוציא בקידוש כל המסובין ועכ"ח צריך הסיבה מגמ' וישיבה לדידן כמ"ש בתוס' והמרדכי

ועכ"ז קשה ליישב מנהג הספרדיים במה פוטרי' הנשים שחייבי' ג"כ בקידוש כמ"ש בגמ' כל שישנה בשמירה ישנם בזכירה והלא אין מנהגם ליתן כוס מיוחד לאשה ולבנות א"כ מי מוציאם לידי קדוש ועכ"פ מהלכה רווח' לצאת לכ"ע כמ"ש המחבר ורמ"א סי' רע"א הנ"ל. במ"ש בשם הקונטרי' בשם חדושי יעב"ץ אין הס' תח"י לעיין בו ולענין הקידוש כמדומה לי שראיתי מחמי הצדיק מהרמז"ל שהי' אומר מתחילת הפסוק בלחש עד יום הששי הרים קולו והי' לי' פ"פ בדבר הלכה וע"כ אני נוהג אחרי' והדברים יש להם יסוד במ"ש הרמב"ן במוציא מפיו ואינה משמיע לאזניו אינה רק כהרהור ומ"מ פסוקי דל"פ י"ל דשפיר קעביד דבאונס קיימ"ל דכדבור דמי ויוצא לידי שניהם. מ"ש כת"ה סברה מחודשת דהאי כללא דכ"פ דל"פ מרע"ה לא פסקינן אינה אלא בצבור אם כי הסברה נכונה דגם תשב"ר י"ל דהוה כרבי מ"מ צ"ע ממ' ברכות ד' י"ב דק"ש לא שייך דוקא בצבור ואפשר ליישב משום לא פלוג כמובן ועיי' בת' ערוגת הבושם סי' פ"ב ידידוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן נא

שלום וישע רב על ראש ידידי ה"ה כבוד הרה"ג חריף ובקי עצום מלא וגדיש יראת ה' אוצרו כש"ת מו"ה ישראל וועלין נ"י אבדק"ק טיניע יצ"ו. אחדש"ת הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי ומחזקינ' טבות' כי ענוותנות' הרבני לשוטט בעיניו הבדולחי' בספרי הקטן וללקט שושנים ומפריחי ציצין ופרחי' בפלפולי' נחמדי' נועם מנגדי' וראיתי מה שיצא לחדש דבר בעתים הללו שהיין עלה ביוקר מאוד וכמעט א"א לכמה בע"ב לקנותו לקידוש היום וכמ"כ שכר וי"ש ע"כ דעת כת"ה דעכ"פ לקידוש שחרית ביום ש"ק על טהעע או קאפפע שבמנדיתנו יש להחשיב שהוא חמר מדינ' וכמ"ש בסי' ער"ב באין יין מצוי וכמ"ש בסי' רפ"ט והנה עיקר התנאי' דשייך לומר עלי' חמר מדינ' מבואר בסי' קפ"ב לענין ברה"מ עיי"ש במחבר ורמ"א ומג"א ונראה מדבריהם שהוא במקום שתיית יין ומים בתוך הסעודה או קובעי' עלי' סעודתן והוא בכל השנה ושתיית טהעע וקאפפע אינו כן לענ"ד ששתייתן הוה כמו סעודה עצמו וכמו רוטב של בשר ושאר רוטבי' של פירות וירקות שאינ' במקום שתיי' להשקיט הצמא או להטעים בתוך הסעודה כלומר דאכילת בשר ושאר תבשילי' גורמי' להתאווה השתיי' וכמ"ש הרא"ש דאין סעודה בלא שתי' דע"כ אין מברכי' בתוך הסעודה על שאר משקי חוץ מיין מפני חשיבות ושתיית טהעע וקאפפע אינו על על דרך זה דלא ראינו לשתות טהעע או קאפפע בתוך הסעודה אלא שותי' אותו להטעים ולחזק הלב ושאר אברי' ואין זה חמר מדינ' רק במשקי' שהם

במקום יין אומרים וכיו"ב ועיי' במ' ברכות ד' ט"ו במי סלקי ומי שלקי ועיי' בסי' ר"ה וסי' ר"ב ור"ד והלא כתב במג"א שם סי' קפ"ב דמ"ש במהרש"ל למשקה קוואס ובארשט הוה חמר מדינ' זה דוקא במדינ' רוסי' דשותי' אותו רוב המון לא כן במדינתינו מי תותי' ומי תפוחי' ולאקריץ וואססער לדברי מג"א שם אינו חמר מדינ' רק ביו"ט ש"פ עיי' בדגו"מ שם ונלענ"ד דה"ט דחלב ושמן אינו חמר מדינו אם כי שתיית חלב ודאי שכיחי מ"מ אינ' במקום שתייתן בתוך הסעודה כהנ"ל. ועוד י"ל דהא שם של טהעע וקאפפע אינ' שמות עצמיי' רק על השם של עשבים שנקרא טהעע וכן קאפפע אשר הפרי גופא אינו ראוי כלל לא לאכילה ולא לשתי' וכבר נחלקו הפנמ"א סי' צ"ה ושבו"י ח"ב סי' ה' הפמ"א ס"ל דראוי לברך בפ"א כמו מי סילקא ושלקי ובשבו"י כיון דאינו ראוי בעצמותו וגם מטבלי' בתוכו מי' בעלמא הוה ומברכי' שהנ"ב וגם מימיה אינ' ראוי' לשתי' רק ע"י מתוק צוקער ושוב הוה כמו צוקער וואססער או לאקריץ וואססער דאין רגילין לשתותן במדינתינו עכ"פ ואפשר דלא יצא מכלל מים מטעם זה מפני שבאי' מדברי' שאינ' ראוי' וידועי' דברי פ"ח סי' קי"ג דמה"ט אין בו בישול גוי דעיקר' מים וד"ל. ולענין עצה היעוצה אפשר כי צמוקי' שכיחי' יותר בזול ואם שורי' אותם במים וכמ"ש בסי' ר"ד ברמ"א הוה לי' יין לענין ד' כוסות ידוע כי צדיקי הדור בוחרי' ביין זה ועיי"ש בשע"ת מ"ש בשם בכו"ש מ' בב"ב ועיי' בס' שמחת הרגל דס"ל דאין משערי' הצמוקי' כמו לאח' שהטפיחו ע"י הכבישה עיי"ש א"כ יוצא אליבא דכ"ע. והנני לסיים בכל חותמי ברכות וישועות ישראל במהרה כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלערסימן:

סימן נב

שוי"ר על ראש ידידי ה"ה בחור כארזים חרוץ ושנון מלא ברכת ה' בקי בחדרי תורה כש"ת מו"ה אברהם סופר נ"י. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ בא לידי בש"ח ח"ת ע"ד האור עלעקטער וגם מיליקערצען האם מותר לקרות וללמוד לאורו בש"ק וחכו ממתקים ע"ד כי מר אביו הגה"צ אינו משתמש באור עלעקטער אפי' בעיר שרוב' א"י ולענין אור מילי ק' זקנו מרן בכת"ס סי' ס' חוכך להחמיר שלא סמך על המתירי' בסי' ער"ה בטו"ז ומג"א ומעתה בשניהם יחדיו אם יש מקום להתיר דאור עלעקטער כי רבה הוא ולא ניחוש שמא יטה ועוד צירף מעכ"ת במ"ש בתוס' ר"פ ב' מ' שבת דאם יש לו נר כשר מותר גם בפתילות ושמנים שאי"מ בהם בש"ק והנה כבר עמד בזה בתו"ש הביא' במחה"ש סי' ער"ה לדעת המתירי' בנרות שעוה וכיו"ב מ"מ אם ישנו ג"כ נר שמן ללמוד אצלם אסור ולא דמי למ"ש בתוס' הנ"ל דשם איירי בתשמיש שאי"צ עיון היטב רק דמ"מ אסור

מפני שו"פ שי"מ וחיישינן ש"י ע"כ מהני נר הנ"ל דהא מ"מ יש לו נר כשר וכל נר פסול כמאן דלית' ולמה יטה וכי מגרע גרע עי"כ משא"כ לענין דברים שצריכי' טעמי' משום דצריך לקרב עצמו לנר וכיון שצורך אל נר של שמן ג"כ ודאי חיישינן ש"י או יסתפק ממנו ועי' בקרבן נתנאל פ' ב' מ' שבת סי' כ"א אות ל' שמחלק בענין זה על קושי' אחרת דטעמי' בדבר שצריך עיון דמתוך כך ישכח השבת א"כ אין ראי' להתיר בנ"ד מדברי תוס' הנ"ל ועי' בפרמ"ג בסי' ער"ה במשבצות שהביא דברי התוס' שבת הנ"ל דנתן מקום בטעמי' דהכיר ומ"מ סיים לאסור, וראיתי במסגרת השלחן ולחה"פ מ"ש אצל קשו"ע שלמד היתר' ללמוד אצל נפטלאמפען כמ"ש בגמ' דף י"ב בשמש שאינו קבוע דמותר לכ"ע לבדוק כוסות וקערות בנר של נאפט בטעמי' שאורו רב ומאיס ול"ח שמא יטה או יסתפק וא"כ הה"ד לענין לקרות וללמוד והא דלא מצינו בגמ' התירה הנ"ל לענין ללמוד משום דבזמן הש"ס לא הי' רגילי בנרות של נפט רק בבתי החיצונית מקום המשמשי' ולא בבית פנימי מפני ריחו והי' בלא זכוכית וטעם זה צ"ע דהלא אמרינן בגמ' עמד ר"י ומה יעשה אנשי קפוטקאי דאין להם לא זה ולא זה רק נפט אלמא דהי' מדליקי' אפי' לש"ק וא"כ מותרי' בכל הנ"ל ולענין הלכה חזינן למג"א סי' ער"ה ס"ק ג' דלמד התירה לענין למוד מהא דשמש שאינ' קבוע' שפסק הש"ע סעי' י"ב דהא מביא ראי' שם לשיטת הראב"ן דמתיר נרות חלב משום דמאיס' ועיי"ש בפרמ"ג דאיירי בשומן מהותך כשר דאל"כ בחלב גמור בלא"ה הא בדיל מינה כל זמן משום אסור ול"ח שמא יסתפק ועכ"פ אם נחלק בין בדיקת כוסות וכיו"ב לענין למוד דזה צריך עיון יותר לענין שמא יטה ולמה לא נחלק ביניהם ג"כ לענין שמא יסתפק ועי' בנתיב החיים מ"ש דכל התיר' שנאמרו בנרות שעות וכיו"ב די לנו לסמוך בזה לענין לימוד תוה"ק אבל לא דברים אחרים משמע מדבריו דיותר יש להתיר משום מצות לימוד מבדיקת כוסות של שמש שאי"ק והנה אם נסמך ע"ד לחה"פ כמו שהעיד דבמדינת' נהוג אצל בני תורה ללמוד אצל נפט לאמפען דאורו רב ולא חיישינן ורק צריך איזה משיח' לקשור הגלגל המסבב שבתוכ' הפתילה כידוע אם כן כש"כ וק"ו באור עלעקטער שאור' רבה ויותר ולא שייך בי' שום חששא שמא יטה דסביב' המפתח בעוד שדולק אדרבה יעשה פעולה להיפך כידוע ומשום מילי ק' אם זקנו מרן כת"ס מן האחוניריי' ברב חסידות' והא טעמי' שם בתשובה העיקר משום לא פליג והא הביא במג"א סי' תמ"ב בשם תה"ד דלא מחמירי' בלא פליג כמו גוף הגזר' א"כ בנר עלעקטער דישנו כמה טעמים להתיר' י"ל בזה הי' ג"כ מורה להתיר' והא דבפרמ"ג מחמיר בנפט ונר של שמן היינו במקום שיש צורך לשתי נרות משום חלוש הראות משא"כ בנ"ד אור של המילי ק' נגד אור עלעקטער הוא כשרג'

בטהר' וגם אין רק להתיר' אור עלעקטער מחששא דניכר שהדליק בשביל ישראל יש פנו ידים ורגלים לסמוך כהנ"ל. והנני ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן נג

לכבוד הרה"ג מהו' מאיר ליב פרייא נ"י אב"ד ק"ק שוראן יצ"ו. אחדש"ה הנני ע"ד אשר הציע לפני עפ"י ד' דרכים לתת טעם וסברא לשנות מנהג ק"ק יצ"ו שלא התיר להם לכבות הנרות בליל ש"ק ע"י גוי כמנהגי כמה ק"ק, והנה מקור הלכה זו כבר האריך בזה בת' מהרי"ק שורש ט' ושו' כ"ד והביא' בת' הרמ"א סי' י"ט וסי' נ"א הביא' ג"כ באו"ח ססי' תר"צ גם במג"א ס"ק כ"ב רמז עליהם בקצר' ועכ"פ כול' הסכימו שלא לשנות אפי' בשעת הדחק וראיות' מש"ס דילן פ' מקום שנהגו כמ"ש גבי בני ביישן, שאפילו באמרו דהם עניים ואבותיהם עשירים ולא פרשו מצור לציידון עש"ק בכ"ז אמר להם ר"י משום אל תטוש וכו' ומש"ס ירושלמי ומה' רב האי גאון דפעמים עוקר הלכה, והביא' דברי ש"ס מ' מנחות דף ל"ב מ"ש רב דאפי' בא אליהו זכור לטוב ואומר בסנדל אין שומעי' לו דכבר נהגו בסנדל ורב אזיל בתר מנהג' לענין פרשיות תפילי' ומעתה ראיתי דברי כת"ה בענין שינוי מנהג כבוי הנרות וכבר הבאתי בס"ד בתוך ספרי סי' כ"א וכת"ה נתן לשבח דעת כזאת שהנהיגו להאיר ע"י גאז ליתנהו כל הטעמים במנהג הנ"ל והנה אם כי דבריו מתקבלי' לפני כל מביני הלכה עכ"ז הי' נשען על סברות הנ"ל לאמור לעקור מנהג קדמונים ואפשר שנתיסד עפ"י גדולי העיר, ואפשר לדמות ממ"ש הרמ"א בת י"ט הנ"ל לענין מ"ש הגאון מהרמ"פ להתיר חפיפה בלילה משום תיקון הצנועי' ואם כי שעד הלום נהגו כדעת הדעות להתחיל ביום ולגמור בלילה והאיך בידינו לשנות המנהג וכמ"ש בת' מהרי"ק הנ"ל עד"ז הביא ראיותנוצחות דגם בגמ' מצינו שהתנאים והאמוראים שינו המנהג ותקנו באופן אחר משום קלקולי' ותקלו' שלא הי' חששא זו בימים קדמונים ולפי שינוי הזמן יש לתקן תיקונים וה"נ לענין חפיפה לא הי' חששא קלקולי משום צנועות הנשים ובזמן מהרמ"פ נשתנה הענין וא"כ אפשר ה"נ שינוי הזמן בין שימוש נרות חלב ובין אור גאז כמ"ש כת"ה בטעמים בדרכי מכתבו ומ"מ לא יסמוך עלי כי קצר' ידי להכריע בהלכה זו ובל"ס הציע הדברי' לפני גדולי הדור וכאשר יאמרו כן יקום מ"ש בכבוי נרות של גאז לא שייך חומר' כבוי נרות דעלמא שיהי' צריכ' לגופ' כמ"ש במג"א סי' של"ד דהכא לא נשאר דבר לא שמן ולא פתילה רק אויר כידוע וסברה כזו ראיתי בת' פני מבין באאו"ח. והנני לסיים בכל חותמי ברכות וישועות ישראל במהרה כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן נד

בין כסה לעשור החתימה לטובה יגמור על ידידי ה"ה כבוד הרבני הגדול יראת ה' אוצרו כש"ת מהו' חיים ראטה נ"י ק"ק סערעטש יצ"ו אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי ע"ד אשר הציע לפני במ"ש אשר בליל ש"ק המשרתת כיבת' הנרות ע"י ציווי בלא ידיעתו והי' משום ד"א ומעכ"ת פלפל בחכמה אם הי' די להתיר באותו לילה לפי מ"ש בפ"ת סי' קצ"ז בשם ת' החה"ש ושבו"י דאם אשה טבלה בליל ש"ק שהי' לה לטבול קודם לכן אסורה לבעלה עד מוש"ק דכלא יהנ' מאיסור שבת וא"כ בנ"ד כמ"כ והנה ממקום שבא דגם שם חולק בסד"ט והתיר להדי' כיון דיש מתירי' גם לכתחילה כמ"ש גם המג"א סי' שכ"ג בטבילת כלים חדשים עיי"ש וא"כ ה"נ כיון דהב"ע מתיר אמירה לגוי במקום מצוה אפילו במלאכה דאורייתא משא"כ בזה דכבוי גופא לדידן במלאכה שאיצ"ל דרבנן ניהי דמחמירי' בי' משום דאיכא גוונא דאסורה מה"ת כמ"ש מעכ"ת מדברי מג"א סי' ש"ב בשם הריב"ש וגם בריב"ש איכא עוד טעמי' להחמיר כמ"ש שם סק"ז ועוד יש סניף להתיר כמ"ש שם סק"ז בסי' ש"ז בטו"ז וגם לפי מ"ש בשו"ע סי' שכ"ה בנכרי שהביא מים מרה"י לרה"ר עבור בהמ' ישראל דא"א לא לשתות בלא"ה ובשביל אדם מותר דיכול לילך ולמטפס ולירד בבור לשתות וכ"כ בהבאת שכר מחנות בטעמי' דמותר להנות אם הביא גוי דיכול להנות אם הביא גוי דיכול בעצמו לילך לחנות וא"כ ה"נ בענין זה דאסור לשמ' הא אפשר עכ"פ ע"י כפיים כלי כמ"ש בסי' שט"ו ובסי' תקי"ד וכיון שכן אינ' נהני' ובלא"ה יש להקל בכבוי שמ"ש במג"א סי' קל"ד ס"ק כ"ז וכ"ח דשאני כבוי דאדעתי' דנפשי' קעביד ושאני הדלקת נר בסי' רע"ו דאסור דגופי' של ישראל כהנה מיד והנה צריכי' להבין דברי מג"א דהא בסי' שכ"ה אסרינן בכל מלאכה שעשה הגוי בשביל ישראל לא לבד הדלקת נר ובשם הראב"י כתב להקל בהוציא ע"י גוי משום דהישראל עצמו יכול להוציא ע"י מחיצת אנשי' אלא דשאר מלאכות מותר ע"י קצץ ולענין הדלקת נר לא מהני מה"ט כמ"ש במג"א סי' רע"ו א"כ בזה י"ל דשרי מ"ש בכבוי דאדעתי' דנפשי' קעביד והיה כקציצה ולענ"ד הי' נראה לחלק בין כבוי לשאר מלאכות דשאר מלאכות כגון שאיבת מים ותכישת עשבי' נהנה עכ"פ מזה הדבר שעושה בו מלאכה במעשה ששותה המים ואכילת' בהמ' בעשבי' אבל בכבוי אינ' הנאת' רק בגרמ' ועי' בטו"ז סי' ש"ז ס"ק ב' מ"ש על דברי המחבר דמותר לומר לנכרי אחר השבת למה לא עשית דבר הנ"ל אם כי שיבוא עי"כ דבשבת הבא יעשה מלאכה הנ"ל והקשה הוא ז"ל מדברי הרמ"א סוף הסימן שאיסר ע"י רמיזה כגון לומר לקנח חוטמ' שהוא רמז למחוט הנרות ומ"ש זה מזה ובמג"א שם בסוף הסי' הסכים ג"כ לדברי המחמירי'

דהא בסי' שכ"ה אסור אפי' אם הנכרי עשה מעצמו בשביל ישראל עיי"ש בסי' תוס"ש וביד אפרים בתחלה הסימן וא"כ קשה כנ"ל מ"ש דכבוי מותרת וכי בשאר מלאכות לא שייך לומר אדעתי' דנפשי קעביד ולהנ"ל ניחא דבכבוי אינו נהנה מהמלאכה רק בגרמ' משא"כ בשאר מלאכות וכש"כ בנ"ד דודאי אינו רק הגרמא בעלמא ועיי' במג"א סי' שכ"ה ס"ק ל' והנה בעתי' הללו לענין היתר תשה"מ בליל טבילה עיי' בסי' סקע"ה דהמחבר מתיר אפילו בעת רעבון והמג"א שם פקפק אהיתר זה ועיי' בחת"ס ח' יו"ד ועי' ברמ"א סי' ר"מ לאסור אפי' בשאר צרות דעוה"ר בעתים הללו תקפו צרות ישראל ומהר יקדמ' לרחמי שמים ועיי' בס' אשל אברהם מהגה"ק מבטשאטיש זצ"ל ועיי' בפ"ת אה"ע סי' כ"ה בשם בית מאיר עיי"ש. וראיתי מ"ש בדברי מחה"ש סי' ר"ב לאכול הפירות חדשים מיד לאחר הקידוש דקיימ"ל סי' רכ"ה דאי"מ רק בשעת אכילה לא בזמן הראי' ואם יפסוק בנטיל' וברכה אינ' בשעת אכיל' ומעכ"ת פקפק ממ"ש בסי' רע"ג דסעודת שבת צריך להיות לאלתר שיהי' קידוש במקום סעודת ועי"ש במג"א דהדלקת נרות לא הוה הפסק כש"כ אכילת פירות והא שם במחבר דאכילת פירות לא חשוב מקום סעודה ומשמע דהפסק ודאי אינו ועיי"ש במג"א ועיי' בת' כת"ס סי' כ"ה דמשמע מדבריו שאם מוכן לפניו לאכול מברכי' שהחיינו גם על הראי' ושפיר מברכים עיי"ש. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן נה

לכבוד הרב הגאוה"ג מהו' וואלף טירנויער נ"י ק"ק שימלאוי יע"א אחדש"ה עתה באתי ע"ד בצלוחית שומרי חמימות מ"ש ווארמפלאסען אם מותר להריק הטהע לעת בוקר לתוך צלוחית הנ"ל שמסמר מחמימות אם יש בו משום הטמנה דבשבת אפי' אינו מוסיף הבל אסור כדאמר רבא מ' שבת דף כ"ד ודעת כת"ה דאסור מה"ט ות"ח א' השיב דלא מצינו הטמנה רק בכלי ולא המאכל עצמו ומעכ"ת השיב מהא דתנן פ"א מ' שבת אי"צ בצל וכו' שמא יחת' והנה מזו ודאי אין ראי' דשאני שיהה מהטמנה כמ"ש בתוס' בכ"מ פי' ר"פ כירה ובמתניתין מוליאור הגרוף וברי"פ במה טומני' וברא"ש שם והכלל נותן דלא שייך הטמנה אלא הטמנה כמשמעה שנוגע הדבר סביב סביב הקדירה אבל בלא נגיעה אין זה רק שיהה וכמ"ש המחבר סי' רנ"ג סעי' והרמ"א הוסיף להתיר בשם ר"ת ר"פ במה טומני' והא חזינן דבשיהה ל"ג רק חדא גזירה ובהטמנה גפ"ג אטו גחלי' ורוחץ ושמא יחתה ועי' תוס' יו"ט ר"פ ב"ט ומ"מ כדברי מעכ"ת מפורש בתוס' והרשב"א פ' כירה הביאו ג"כ בר"ן דהא בתוס' דף ל"ט ד"ה מעשה דמים לתוך מים דמעורב לא שייך

הטמנה ופי' יותר בהר"ן דכל מתערב זב"ז אין זה הטמנה ואם נאמר כדברי הת"ח ל"ל כולי האי תיפוק ליה דמנטמין המים עצמן בלא הפסק כלי וברשב"א בחידושי' אהא דמביא אדם קיתון של מים ומניח נגד המדורה לאחר אריכות דברי' הק' כתב מכלל הדברי' דמותר ליתן דבר שנתבשל כל צרכו כגון פנאדיש שנאפה מבעוד יום ע"ג קדירה שיתחמם דאין דרך בישול בכך אבל להטמין תחת הבגדים דנתוני' ע"ג מיחם ודאי אסור דהוה הטמנה ואסור אפי' בשול כ"צ והא פנאדיש הוה מאכל עצמ' בלא הפסק כלי ומ"מ אסור ועיי' בשו"ע סי' רנ"ג סעי' ה' וכן ממ"ש בסוף דברי' דמותר לכפות כלי על אוכלי' לשומר' מן העכברי' ומן עפרורי' מותר דאין בזה הטמנה וכש"כ אם אינ' נוגע באוכלי' אם כן להדי' מוכח דבל"ז הי' בי' משום הטמנה אם כי הוה אוכלי' לבד אם כן לכאורה הי' אסור להריק החמי' לתוך צלוחית הנ"ל ואפשר בעצה זו שירוק הטהע לכלי שני ומשם להצלוחית דאז ודאי הוה התיר' כמ"ש בסי' רנ"ז במג"א ס"ק י"ד דעכ"פ מגלי דעתי' דאקרורי מקרר לי' בשם הרמב"ם ור"ן דודאי אם הי' מטמין בבגדים וכרים וכסתות הי' חם יותר כאשר עיני ראו שהי' נותני' אורז (מ"ש רייז) חי לתוך כלי ראשון של מים ובשר וטומני' תחת כרים וכסתות ונתבשל היטב ע"י הטמנה בכרים וכסתות הנ"ל ועיי' ברמ"א סי' רנ"ג סעי' ב' שאוסר להטמין בכו"כ לאחר שהוציא' מן התנור וצלוחית הנ"ל ודאי אינו פועל כיו"ב וכן יש צלוחית' הנ"ל שאינ' שומרי חום רק ע"י הטמנה בכרים וכסתות יש תקנה שיהי' ראשו מגולה ובזה רפי' בידי כמובן ועיי' בחי"א כלל ב' ומ"ש כת"ה מענין ליטול מהטשאלעכט אוועל וליתן על התנור פשיטא כמו שכתוב בסוף דבריו כיון שאינו נוגע הקדירה בגחלי' ודופני' התנור שרי גם להמחבר בסי' רנ"ג ורנ"ז ולדברי הרמ"א אם למעלה מגולה ג"כ שרי ומ"ש מדברי מג"א שהביא בשם הרמב"ם מכיר' לטומני' ומטמוני' לכיר' אסור וקשי' לי' דבשלמא מכירה לטומני' שפיר אבל מטמוני' לכירה מה אסורי יש בזה ודעתו דהוה תחילת שהי' בשבת והנה דברי הרמב"ם אינו מפי עצמו, אך ה"ה דברי הירושלמי ס"פ במה טומני' וצריכו' לקבל דברי' באימה ויראה ופי' פני משה ראיתי בטעמי' דזה הבלו רב מזה אם כי לעיל מניה כתב בעצמו דמותר משירה לכירה גם אם הבלו רב מ"מ לא חלקו חכמים בין כירה לכירה משא"כ מטמוני' לכירה לא שייך לא פלוג דתרי גוונא הם ומסתמא ניחא לי' יותר הבל הכירה וחיישינן שמא יחתא או כטעמו של מעכ"ת. ואסיים בכל חותמי ברכות ותשועות ישראל כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן נו

לחג המצות יחוג בדצות ה"ה הבחור המופלא כמו"ה נתן צבי נ"י גלאטשטיין מדאראגמאן. ע"ד המנהג שבמקומו כי בשבתות וימים טובים אין קוראי' לקה"ת בחורים אפי' הם גדולים בשנים ועי"כ נדח' חיוב יאהרצייט שהוא מן החיובי כמ"ש במג"א באו"ח סי' רפ"ב וכן ביו"ד ברמ"א וע"כ קשה עלי' לומר כי מנהג הנ"ל ידחה החיוב מדינא דשו"ע והנה ידוע דעת מהרי"ק שורש ט' כי אין לבטל שום מנהג אפי' יש בו נדנוד איסור ורק אם נשתנה הזמן משנים ראשונים הובא במג"א סי' תר"צ ס"ק כ"ב ועיי' במהרמשי"ק או"ח סי' מ"ג שבזה מיישב הא שהביא מרן חת"ס כי רבותי' לפני התיבה הי' מתפללי' נוסח ספרד אם כי הקהל התפללו בנוסח אשכנז עיי"ש בטעמו והנה בפר"ח באו"ח ריש הלכות יו"ט באות א' הביא דברי מהרי"ק הנ"ל וחולק עליו בראיות חזקות מש"ס ופוסקים בסוף הביא דעת הרדב"ז והריטב"א כי כל מנהג שהוא נגד ההלכה מבטלי' אותו עפ"י גדול ההוראה וכן דעת מרן חת"ס או"ח סי' ס"ו עיי"ש אלא שמחלק שם דדברי מהרי"ק ג"כ אינ' נאמרים רק אם תחלת המנהג נתיסד נגד איזה דבר שיש בו נדנוד איסור אבל אם עי"כ נסתעיף מניה איזה מכשולי' או אסורי' ודבר שהוא כנגד הלכה גם מהרי"ק יודה שיש לבטלו דעד"ז לא מחלו החכמי' ההלכה ועתה בנידון זה יש לעיין האיך נתייסד המנהג אם סתמא או בפירש אפי' ביומא דחיובא של היאהרצייט דאם לא נתייסד ע"ד כן רק שנשתרבב עי"כ גם לדעת המהרי"ק יש לבטל המנהג לסברת החת"ס אם כי בלא"ה לענ"ד יסוד המנהג נגד ההלכה דהא צריכי' להדר שכל או"א יזכה לעלות לקה"ת ולמה יבצר מבני ישראל כשרים מצוה זו בפרט אם הם בני תורה ה"ה משפט הקדימה כמ"ש באו"ח ריש ה' קה"ת עיי' בסי' קל"ו מ"מ אין לחלק בזה דגם שם בעובדא שנשאל בחת"ס הי' כעין זה ועכ"ח צ"ל על מה שנתייסד המנהג קיים ועל מה שלא נתייסד יש לבטל ועוד מחלק בחת"ס דתלי' אם ע"י ביטול המנהג יהי' רבוי מחלוקת דאז אין לבטל בחוזק יד רק ע"י דבורים ומעשים שירא' שאין בזה המנהג ממש ויבטל מעצמו והכא בנדון במקומכם אין אתי יודע עד מה מה טיבו של אנשי הקהל והקהילה אם יש לחוש למחלוקת או לא ואם יש אנשים שדבריהם נשמע בדברי' הנכנסי' ללב וגם לא ידעתי לאיזה רב אשר שייך לדגלו אשר ישמעו לקול תורה והא אפי' לדעת הפר"ח שנשען על דברי הרדב"ז והריטב"א לבטל ולמחות בחוזק יד היינו ע"י מורה הורה מובהק ובזה"ז מי יאמר שכן המובהק א"כ הכל תלוי בדעת האב"ד שבמקומו אשר עליו צריך לשמוע כמו לשבעים זקנים ויהושע ב"נ ועתה כן תעשו להציע הדבר לפני הרב אב"ד ולהראות לו דברי במעוט ערכי וגם הוא יודע הענין על בירור אם לבטל

לגמרי או רק לבני תורה ובפרט במקום שהם חיובי' שהוא ודאי נגד ההלכה פשוטה אשר ראוי' לבטל במקום זה וגם אם יש במקומכם שייכו' דברי מהרמשי"ק שנשתנה הענין ממה שהי'. והנני לסיים בברכה ברכת חה"ק הבעל"ט או"נ דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן נז

שלום וישע רב על ראש ידידי ה"ה כבוד הרה"ג צדיק וטוב חריף ובקי טובא כש"ת מו"ה ישראל וועלץ נ"י אב"ד ק"ק טיניע יצ"ו והנה מ"ש בענין אמירה לגוי לנחור פר מסוכן ביום השבת כי הוא הפסד רב ומדד"מר הי' צריך לקברו ואיכא הפסד מרובא והביא עד"ז דברי ת' מהרמשי"ק סי' קנ"ד בענין נחירת אווזים בכהאי גוונא שאינו מתיר רק כדרך שהתירו בדליקה כל המכב' אי"מ ואי"ד למ"ש סי' של"ב דשם אינו מעמיד על ממונו להציל ע"י הקזה להחיות, כן העיר מ"ו הגאון הצדיק מהרנ"ס זצ"ל בת' הנ"ל והסכים אתו ומעכ"ת הביא ס' דברי יוסף שחולק עליהם להתיר ואינ' תח"י ומ"מ מ"ש כת"ה לחלק בין נ"ב לנחירת אווזים מפקפק להתיר' בפרט לפימ"ש בת' הר הכרמל הביא בפ"ת סי' ל"א לענין הפסד מרובא דהוא לפי ראות עיני המורה וחולק ע"ד נ"ש במ"ש דמשערינן בשתות לקרן ותמה עד"ז דאם כן בדבר שאינו שוה רק ו' זהובים יהא זהב א' הפ"מ ודבר השוה אלפים לא יהי' הפ"מ כמה מאות וא"כ בנ"ד אמאי לא נימא הכי ומ"מ אם אפשר להציל ע"י מו"ש כל הנכב' אי"ט למה נהדר אהתיר' וד"ל. ב') ע"ד חצר ביהכ"נ שיש בו ב' דירות ומוקף מחיצות ומדד"מ הוכרח כזרוע' וזרוע' בחצר' ואינו ב"ס אבל רוב' נזרע' וכול' בי"ס ועשה מחיצה בקורו' פחות פחות מ"ג ט' כמ"ש במ' עירובין ד' ט"ז דקיימ"ל כחכמים דמחיצ' גרוע מתירי' גם עד בי"ס כמ"ש בש"ע שס"ב דאפי' ליחיד כש"כ לרבים לבד מזה ראיתי בס' תו"ש דדוקא בעושה כל המחיצות קנים קנים אבל בג' מחיצות שלמים ומחיצה ד' פ"א גזרו חכמים כולי האי משמע מדבריו דדעתו כיון דמה"ת רה"י גמורה הי' בג' מחיצות ורק דהצריכ' חכמים תיקון לחי וקור' כמבוי כגון זה אפי' ביותר מבי"ס מותר ויותר מזה מצינו במ' עירובי' דף כ"ה וכו' בהאי בוסתנ' דר"ג דהוה לי' אבורנק' בבוסתנ' דעשו מחיצה כזו מבית לאברנק' גדר מזה וגדר מזה ע"י קנים פ"פ מג' ט' עיי"ש בפירש רש"י ז"ל בפי' בתר' דאפי לקרפף יותר מבי"ס עושי' תיקון זה דרך שביל ועיי' ב"י סי' שנ"ח מ"ש בשם הג"א על עובדא הנ"ל ובאמת תמיה' בעיני שלא ראיתי לש"ע ונושא כליו ללמד לנו האיך תהי' המחיצה בנידון זה היינו בחצר שנזרע זרעי' להפסיק בין הזרעי' לחצר באופן מה ובטו"ז ס"י שנ"ד כתב בענין עשיית גדר להתיר ובאחרונים

בח"א ובש"ע תני' כתבו סתם מחיצת ול"פ האיך לעשות ונהירנ' כאשר הייתי אצל מו"ח בק"ק ב' הוניאד ז"ל בביתו ובזמן ההוא האב"ד הגאון הצדיק מו"ה יששכר דוב ז"ל הי' כן בחצרו נזרעי' זרעו' ועשה צוה"פ לפני כל הזרעי' והר"א אותו להגה"ק מו"ה הילל ז"ל והסכים אתו ואיז' תיקון יותר טוב י"ל דפעמים מצינו דצוה"פ הוה כסתום כמ"ש בטו"ז ועיי' בחת"ס ח"ו סי' ל"ד ובתוס' מ' עירובין דף י"א משמע דגריע ממחיצת שהי ע"י קנים פ"פ מג"ט דלא התירו צוה"פ בשייר' בבקע' רק במקום דיורא כגון מבוי וחצר אפי בד' קונדסי' וידוע מחלוקת הרמב"ם והר"י הביא' הטור סי' שס"ב דשיטת הרמב"ם דל"מ צוה"פ רק בעומד מרובא על הפרוץ והרי"ו מתיר אפי' בפרוץ מרוב' ורק שיהי' במבוי או חצר דאיכא דיורי' דמהני אפי' ד' רוחות וכ"פ בש"ע שם ומ"מ בתוס' עירובין דף כ"ה בענין קרפף בי"ס פרוץ לחצר דמייתר' מוכח להדיא דצוה"פ ודאי מהני וחידוש בעיני כי לא פירשו לנו בעלי פוסקי' רו"א ועכ"פ מחיצה זו דעביד כת"ה שפיר עביד ומ"ש כת"ה לתקן לע"ע ע"י עירובי' לא הבנתי כוונתו בזה מהו זה הערוב וגם מ"ש להקיף לשם דיר' ע"י עמודים גבוהים הא כתב בטו"ז ס"ק ה' דלא מהני כאן היקף לדיר' דזריע' מבטלי' הדירה ומעכ"ת לא גלה אם המקום מתוקן ע"י עירובי' דאז אם מחיצת החצר צריכי' לסתימי' ההיקף וישנו בזה פלפול גדול בת' דברי חיים דעתו דמחיצת הגנה לא מהני דהוה עשוי' לנחת כמ"ש במ' עירובי דף כ"ו הנ"ל וכן נראי' מדברי ת' בית שלמה ח"א סי' כ"א עיי"ש ועיי' בת' נטע שורק סי' כ"ח דדעת השואל כיון דהזרעי' מבטלי' הדיר' ממילא בטל' המחיצה גם לעיר המעורב' והגאון ז"ל השיב עלי' דזרעי' מבטלי' הדיר' לקרפף וחצר עצמ' אבל מ"מ המחיצה קיימת ומדאורייתא הא הוה רה"י עיי"ש שהאריך בסברה נכונה ולא הביא דברי ת' ד"ח הנ"ל כי דעתו דהוה מחיצה לנחת ואפשר בחצר שמעולם הי' לדיור לכ"ע הוה שפיר מחיצה ולענין מ"ש כת"ה בזמן החורף שכבר נעקרו הזרעי' אם מ"מ הוה כנזרע כיון שהקצו' לכך וכבר נשאל עד"ז בת' חסד לאברהם והשיב בפשיטות להקל דחוזר להתיר' וכ"נ מדברי ת' בית שלמה סי' כ"א הנ"ל דהזכיר בכל החששות לענין הגנות שבתוך העיר בימי קיץ משמע דבזמן שעוקרי' הזרעי' אין שום חששא ומ"ש מעכ"ת בשם ת' פרי תבואה בת' שו"מ מהד"א ח"ג סי' קל"א הביא' והשיג ע"ד עיי"ש וידוע כי בנ"ד כמה צדדי' להקל דעת הרא"ש והר"מ דבחצר לא נתבטלי' הדיר' ע"י זרעים רק בקרפף ולדעת הטו"ז לא הוה משום פרוץ למקום אסור כמ"ש מעכ"ת. מ"ש כת"ה ע"ד רש"י ז"ל יבמות דף קכ"ב בשם הגאונים שבכל שנה ושנה הי' מתקבצי' ביום הוללא דאדם גדול על קברו להושיב ישיבה שם וק"ל דהא אסור משום לועג לרש כמ"ש פ"ק במ' ברכות ובש"ע סי' שד"ם והנה במ' בב"ק דף י"ז במ"ש גבי חזקי' המלך

ע"ה וכבוד עשו וכו' שהושיבי' ישיב' ע"ק העירו בזה התוס' וכתבו שהי' חוץ לד' אמות וכ"כ הרא"ש ובנ"י בשם הרמ"ה דדוק' לקרות וללמוד לעצמ' כדרכ' אסור אבל לכבוד רבים אין כאן משום לועג לרש כש"כ די"ל כן בלשון רש"י ז"ל כנ"ל. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ותשועות ישראל במהרה כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן נח

שלום וישע רב על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגדול חריף ובקי עצום יראת ד' אוצרו כש"ת מו"ה נתן פ"פ אב"י ק"ק ש' טאריאן יצ"ו. אחדש"ה ע"ד איש אחד בן תורה ירא ה' מופלא אשר ע"י שנלקח לצבא המדינה מוכרח לכתוב ביום ש"ק כי מעשה הכתב זה עבודתו ושם ג"כ איש כשר במלאכ' זו והוא ע"ה ובראות' כי הרבני אין ברצונו במלאכה בש"ק והוא חושב כיון שהוא בל"ז עוסק במכתבי' מה בין מעט להרבה ע"כ הוא כותב במקומו וכ"מ עד"ז הספק דמ"ש בעצמו הוא אונס ורחמנא פטרו משא"כ בעד אחרים הוא ברצונו ע"כ מסופק ושואל איז' דבר יקדים אונס לרצון וכת"ה ברב בקיאות' הביא סמוכי' דלא שייך כאן משום שליחות (דאשלד"ע וגם כי לדעת ס בית מאיר ות' חת"ס לענין מלאכת שבת אינו בכלל שליחות דהקפיד' שינוח הגוף והא נייח והוה כמו מצוה שבגופ') או משום מסיים וגם שהוא קודם לומר אני מזכה בעצמי דמה חזית להיפך והביא ראיות רבות כדרכו בקודש והנה מקדמי דנא הערותי ע"ד בית מאיר וחת"ס במ"ש דלא שייך שליחות במלאכת שבת דהתורה הקפידה שינוח והא נייח גופ' והוה כמצוה שבגופ' ולפימ"ש במל"מ בפ"ג מה"ג ע"ד הרמב"ם במ"ש דאם עשה הגנב שליח לשחוט בשבת השליח חייב ופירש המל"מ דבטביחה גופא חידוש היא דיש שליח לד"ע והיינו אם אין שם שליחות לד"ע אחר כגון כשאמר לו סתם שחט אבל באמר לו שחוט בשבת דלענין זה ודאי אשלד"ע א"כ בטלה השליחות לגמרי וז"ש שלא יתעכב ע"מ ד"א א"כ עכ"ח ס"ל שדעת הרמב"ם דשייך שליחות לענין מלאכה שבת דאל"כ אמאי בטל שליחות וכי אם יאמר לו דבשעת טביחה שיאכל איסור דל"ש שליחות כמ"ש בגמ' דזה נהנה וזה מתחייב' לא אמרינן וכי זה נמי נימא דבטל השליחות אתמה והנה בת' אמרי אש סי נ"ב מצדיק במה שנהגו בימים ההם ברצון דד"מ שע"י רצי כסף מעמידי' נערי ישראל במקום חשובי בני תורה ונשאל עד"ז ממתניתין דמ' תרומות והאיך מעמידי' לעבור עבירות חילול ש"ק וכיו"ב ומבאר באר היטב עפימ"ש בסי' רמ"ח דמותר לפרוש בשייר' מי' ג' קודם שבת, אם כי יגיע למדבר בי' ש"ק ויהי מוכרחי' לחלל ש"ק כיון דאז נדח' מפני

פק"נ ואין החלול לפני' מיד היתר גמור הוא ודעת המחבר אפי' בודאי ולדעת מהריב"ל בספק' עיש"ה וע"כ ג"כ בשעה שנלקח בצבא אין החילול עומד לפניו ואח"כ נדחה מפני פקו"נ ודברי הרמב"ן וכיו"ב ידועי' ומסקנתי' דדוקא בעכ"ח למסור אותו חמור אסורא כמ"ש בנוב"י מהד"ת אבל ברצונו אין שום איסור אפי' בגרמא וכיון שכן דיש בזה משום פקו"נ והא בפקו"נ מותר גם לאחרים לחלל עבורו כמ"ש גמרא ערוכה מ' יומא והנה באמת כבר העירו שיטות ראשונים הובא במ' יומא בדברי הרא"ש בחולה שצריך לאכול בשבת ונבלה מוכנת לפניו אם נתיר לשחוט עבורו דבאוכל נבילה החולה עצמו עושה מעשה איסור ונדחה מפני פקו"נ משא"כ שחיטה שהוא ע"י אחרים ובאיסור סקילה והראב"ד השיב כי הדברים כנים בסבר' זו ומ"מ יותר נתיר לשחוט דשבת קיל דבלא"ה נדחה דא"א שלא יהי' קטן בעולם זמן מילתו ובלא"ה נדחה איסור חבורה עיין ת' מרן חת"ס סי' ע"ט באו"ח ובשם הרמב"ם הביא הרא"ש דיותר יש להתיר לשחוט דשבת הותרה אצל פקו"נ משא"כ שאר איסורי' ולא זכיתי להבין מדברי מרן חת"ס או"ח סי' פ"ז במ"ש שאין שום חילוק בין בעצמו או ע"י אחרים לכל הוא מצוה להציל והפוסקי' לא נחתו להסתפק משו"ה בזה והלא כך היתה שאילת ראשונים בדברי הרא"ש ועיי' בדברי' סי' ע"ט ועי' בתוס' יוה"כ בסוף הסוגי' במ' יומא שם במ"ד דשמואל ל"ל פירכ' דוחי בהם אפי' בספק מ"מ מנ"ל דמותר גם לאחרים לעבור בעבור הצלת נפשו ומתרץ דכן ילפינן מבא במחתרת כמ"ש במ' סנהדרין דף ע"ב כמ"ש ר"י דיליף מבא במחתרת לענין פקו"נ ושם דרשינן והוכ' ביד כל אדם ואפשר לפי"ז אפי' אם שם במעמד בע"ב ומתעצל להציל עצמו בהכאת הבא במחתרת דסתמא נאמר והא לדעת החת"ס סי' פ"ג אין שום חילוק ועוד וכי נימא מי שצריך לאכול ובידו לשחוט בשבת ואינו רוצה לשחוט וכי אין מצוה לשחוט עבור' וכמ"ש לענין יולד' בתוך ג"י ביוה"כ מאכילי' אותו בע"כ וצ"ל דאינו דומה מ"ש הר"ש בשם הירושלמי' ס' מ' פאה דהכ' משום חומר איסורא נפשו קצה עלי' לעשות מעשי' כמ"ש בירושלמי לענין אכילת איסורי' דאפילו בשוגג כן הדבר והא אמרינן במ' מנחות דף ס"ד חולה שצריך לאכול גרוגרת א' וי' אנשים הביאו כולם פעורי' אפי' הבריא בראשונה דכל הזרוז משובח וה"נ ודאי הע"ה שאין בו ידיעת והרגשה כ"כ ודאי זריז יותר וצורבא מדרבנן מפחד חומר אסור' יותר. וכן יש ללמוד עוד התירה ממ"ש בירושלמי פ"ח דמ' תרומות הנ"ל הביא הטו"ז סי' קנ"ז בעובדא דריב"ל עפ"י הירושלמי דאם יחד' איש א' כשבע בן בכרי מותר ליתן להם וכר"י שם בירושלמי דאמר לי' אליהו זכור לטוב וכי משנת חסידים היא דכגון אדם גדול כמוה' הי' לו להיות בשוא"ת והי' נעשה ממילא ע"י אחרים והג"נ ודאי צורבא מדרבנן ויר"ש מופלא אם

אפשר ע"י אחרים טוב להיות בשוא"ת אפי' להצלת עצמו דכמ"ש הי' העובדא הנ"ל בסכנ' כל העלילו' שהי' גם ריב"ל במקומ' הנ"ל ויש להסביר עפ"י מ"ש בת' אמרי א"ש הנ"ל דמצוה ג"כ איכא להעמיד במקום חשובי' בני תורה דאל"כ יעשו כרצונם ליקח גם בני תורה שפטורי' מד"ת מעבודה זו כמ"ש ביו"ד בה' ת"ח ובעובדא הנ"ל ודאי הי' תכלית דבר המלך להעמיד דתו או משמרת מדינתו שפטורי הת"ח ועמא דבר עליה' החויב לכנס בעבודת המלך הנ"ל למען משמר' הנרצה להם א"כ ודאי יותר פטורי' והתנצלות למי שמחויב בדבר קדום למי שאינו מחויב מד"ת. ועוד בנ"ד הא אין חששא רק משום מסייע או ביטול תוכח' ופשיטא דקיל איסורא שהוא בשוא"ת ומה שנעשה מעשה והא אמרינן במ' מנחות דף מ"ח דאמרינן חטא בחטאת למען תזכה בחטאת חטא בשבת שתזכה בחול לא אמרינן אבל למען יזכה בשבת שפיר אמרינן עייש"ה כנלענ"ד אם יסכים כת"ה ועוד מורה מובהק. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ותשועות ישראל במהרה יוציאנו מצרה לרוחה ויאמר למלאך הרף ויקבץ נדחי ידידים בקרב הימים כא"נ הטהורה ונפשי ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן נט

שלום וישע רב על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב גאון המפורסם כערוגת הבושם חריף ובקי עצום צדיק תמים בנש"ק כש"ת מו"ה משה סופר שליט"א דומ"ץ ק"ק ערלוי יצ"ו. ועתה באתי בראשונה מ"ש כת"ה דת' ריב' סי' ו' לחדש דבר בענין שבית' ומחמר אחר בהמתו דכמ"ש במ' שבת דף צ"ג בשנים שעשו מלאכה פטורי' דילפינן מקראי דזה יכול וזה יכול הה"ד לענין בהמ' כמ"ש להנהיג העגלות ע"י ב' סוסים אם גם בסוס א' הי' יכול והגם באדם כהאי גוונא אסור מדרבנן דהפוטרי' קתני מ"מ הא אמרינן ר"פ ב' ומ' שבת דכל שבות' לא גזרו בבהמתו ועוד דבכרמלית הוה שבות דשבות ויש מתירי' במקום צורך גדול השיב לפי"ד רש"י ז"ל שפירש משום דלאו אורחי בהכי ובנ"ד חזינן דאורחי בב' סוסים מ"מ א"כ ליכא התירא ועי' בס' בן אורי דרש"י כ"פ כן רק בס"ד ובמסקנא מקרא ילפינן עי"ש ועוד ידעתי בגליל עליון כמה מקומות שמוליכי' משאות וכן במסעות של ב"א רובא דרובא סוס א' ורק במכובדי' נעש' ע"י ב' סוסים וכדומה שכן במדינת אסטרייך ומאהרען הנה בגוף החקיר' כבר ישב על מנדוכ' זו במק"ח בהגהותיו על האגיני' סימן רס"ו (ועיי' בדברי הונגידי עלת' רוב' בס' הספר) והנה הגאון מקור חיים השיב על חידוש זה יען לא מצינו כיו"ב באסורי' אחרים כגון בישול בב"ח ועשה מלאכה בשביעי' מלאכות הנאסרים וכן בשנים שהרגו נפש דילפינן מקרא אחרינא וכן לענין שחיטת חוץ במ'

זבחים דף ק"ח ובקידושין פ"ג בסוגי' דאשל"ע עיי"ש א"כ ש"מ דרק לענין חיוב קרבן דרשינן כן מקרא דבעשותה כמ"ד במ' שבת דף צ"ג אבל באיסורי' ולאוי' כא נאמר כלל זה לפטור והנה סברא זו איתא ג"ש בת' ח"צ סי' פ"ב שם דמכריע כדעת הטו"ז לענין נטילת צפרני' בסי' קצ"ח בשבת ויו"ט ע"י נכרי' דמסייע אסור כמו בהקפת פאת ראש והביא ג"כ דברי ת' הרשב"א סי' כ"ח דילפותא מבעשותה לפטור שנים שעשאו מלאכה בזה וזה יכול דחשבינן כל או"א רק כמסייע לא נאמר רק לענין שבת ודעת הח"צ דהיינו לענין קרבן אבל לעולם דאסור מדאורייתא כמו ח"ש וראיתי בס' בן אורי שתמה ע"ד הרשב"א מ"ש דזה לא נאמר רק לענין שבת דהא קרא בעשותה נאמר לענין קרבן של כל עברות שיעש' וחיוב' קרבנן ולענ"ד כוונת הרשב"א ג"כ כמ"ש במקו"ח וח"צ דלא נאמר רק לענין קרבן ורק משום דדרשינן ממקרא זה וכן במקרא שלפניו אחת מהנה אבות ותולדות דלא נאמרו רק לענין שבת דלא שייכי' בשאר איסורי' ע"כ ברהיטא דלישנא קאמר דלא נאמר רק לענין שבת אבל לעולם כוונתו לענין קרבן וא"כ לענין שביתה ומחמר אחר בהמתו דליכא להא דקרבן ליכא שום קולא בזה וכמ"ש בח"צ ומקו"ח עיש"ה. שנית הביא כת"ה קושי' קשה כברזל משמי' דהרב הגאון אב"ד ק"ק ראצפערטוי נ"י במ"ד בתוס' מ' שבת דף קי"ג בתולש עולשי' לאכילה כגרוגרות לבהמ' כמלא פ"ג להיסק כדי לבשל ב"ק ליפות הקרקע בכ"ש ופי' בגמרא וכי כול' לאו ליפות הקרקע ומסיק דלא מתכוון ובארעא דחברי' מזה הוכיח הערוך דפס"ר דל"נ מותר לגמרי ובתוס' דעכ"פ מדרבנן אסור כמו מלאכה שאצ"ל וק"ל לפימ"ד רש"י פ' כ"ג דף ע"ד דלענין מלאכת שבת ג"כ ח"ש אסור מה"ת האיך אפשר לומר דמותר לגמרי דעכ"פ בעולשי' לאכילה דשיעורו בכגרוגרת אסור בכ"ש משום ח"ש מה"ת והראה לי' הרבני הגדול מהו' אברהם יצחק סג"ל נ"י דכן הקשה בס' גורן דוד ותי' כת"ה לפי"ד התוס' דף ע"ג דבזומר ואין צריך לעצים מותר לגמרי אפי' לר"י דס"ל מלשאצ"ל חייב ונ"מ לענין קוצר אין דרך מלאכה בכך הנה בירושלמי ר"פ ב' מפורש דבסוחט דג לגופא למ"ד מלשאצ"ל חייב ה"נ דחייב ושם בק"ע דל"ל סברת התוס' בזומר ואצל"ע דגם לר"י פטור ולא הבנתי אם כת"ה נחית לאוקמי למסקנא שלא לאכילה כיון דאי"צ הא י"ל בפשיטות דאיירי באינו ראוי לאכילה כמ"ש התוס' שם אם להיסק דצריך כדי לבשל וכו' וכן הי' מקום לאוקמי ביבשי' לדעת מג"א סי' של"ו אין בהם איסור תלישה ועכ"ז פשיטא דיש בו משום ליפות וא"כ מילי מילי קתני בברייתא ועכ"ח קושי' הגמ' אכל חד וחד לענין חיוב לאכילה ל"ל כגרוגרות והאיך אפשר לומר דלא צריך לעולשי' ובפשיטות י"ל דהערוך והתוס' קאמרו דמשום ליפות הקרקע דס"ל דהוה משום חורש כמ"ש בירושלמי והרמב"ם לענין זה לדעת הערוך היתר גמור

ונ"מ לדינא בפקק נעור' שתחוב בנקב החביות דלא שייך משום שעורי' ולא שעורי רק משום פס"ר דל"נ ולדעת התוס' אסור עכ"פ כמו שאר מלשאצ"ל ודאי דצל"כ דאל"כ וכי ליכא איסור מוקצה בתלישת עולשי' וכיו"ב דמחובר מבעוד יום ג"כ לר"ש הוה מוקצה כמ"ש רש"י ותוס' בכ"מ ושוב התבוננתי דיש לקיים דברי כת"ה ולומר דבכשיעור' צריך לעולשי' פחות מוכן כש"כ כשאי"צ להם ואפי' לשיטת הירושלמי י"ל במלאכה שאיצ"ל אפי' אם אסור מדרבנן מ"מ הא בפרמ"ג בפתיח' לה' שבת ס"ל באיסור דרבנן במלאכת שבת כגון ד"א בכרמלית פחות מכן מותר והה"ד כן י"ל בכל איסורי דרבנן וגם י"ל לדעת הבן אורי דח"ש במלאכת שבת ל"ל מאיסור אכילה מ"מ אסור משום חזי לאצטרופי' ובמלאכה שאיצ"כ דרבנן לא שייך לומר כן דאפילו יצורף יהי' פטור אם יהי' אצל"ג ועוד י"ל דקושי' הגמ' אינו מתלוש לאכילה לפי"ד הש"ג דבפס"ר אינו חייב רק בעושה סתמא אבל בנתכוון לדבר אחר הוה כאינו מתכוון וראייתו מלשמור בית' ונמצא צבי שמור בתוכו והה"ד לאכילה ודאי לא הוה פס"ר וקושי' הגמ' מלבהמה ולהיסק דדרכו לעשות כן משום הקרקע' כידוע מדרך הרועי' וכן לקצוץ עצים ישנים וכיו"ב וידוע סברת זקני מרן חת"ס בחידושי בסוגי' דבורר ואוכל מ"ש ליישב דברי ח"צ עפ"י דברי פנ"י דמה שתלוי כגרוגרת שיעורו קצוב לכל אדם בין לכנס בין לעוג מה"ב שיעורו הלל"מ אבל חלוק שיעורי' להצניע מלזריע' וכן שעורי' דבהמות מסרו הכתוב לחכמים וע"כ ס"ל גרוגרת דהוה הלל"מ וסמכו על הקרא דארץ חט' דהיינו תאנה ילפינן שפיר משל חלב דשיעור כזית ג"כ סמוכי' בקרא וא"כ בזה ח"ש אסור מה"ה אבל שארית שיעורי' שמסרו הכתוב לחכמים שפיר י"ל דאין חצי שיעור אסור מה"ת ואי מדרבנן עכ"פ אסור י"ל דלא פסיקא לי' דמקום הפסד דמותר כלאחר יד בעלה קשקשי' כמ"ש במ' כתובות דף ס' כידוע וראיתי מ"ש כת"ה בשם אח"י הגנ"י ונמצא בס' שארית יעקב ומשוני' הרמז אשכנזי במוקצ' ביו"ט שחל להיות בשבת אם יש להקל דשבת חמירא לי' ודאי אין סברה להקל משו"ה דהא גזרינן כמה דברים יו"ט אטו שבת וכש"כ יו"ט אטו יו"ט וראייתו ר' ר"ה ג"כ נכונים והספרי' ח"י והרמז אינ' תחי' לעיין בהם ומ"ש כת"ה ע"ד פנ"י במ"ש דלא שייך כ"מ שיעורי' ורק מ"ש בשרפה מה"ת והא הר"ן בר"פ פי' בטעמי' דאתרוג ש"ע ות"ט פסול כל ז' משום כ"מ שיעורי' והנה הפנ"י הא קאי לתרץ ק' התוס' והא בתוס' דף ל"ה הקשה כן את"ט ל"ל טעמי' דאין לה היתר אכילה תיפק לי' משום כ"מ שיעור דת"ט בשריפ' א"כ בהדי' ס"ל כדעת הר"ן ודעת הפנ"י לתרץ לפי"ד ומ"ש דכיון דבשרפ' לא שייך לומר להנות שלכד"ה עיי' בת' מהרי"א או"ח סי' קמ"א ובת' מהרמשי"ק סי' ר"ח ח' או"ח האריך בזה עיי"ש וראיתי מ"ש לתרץ קושי' המל"מ ע"ד התוס' מ' פסחים דף

כ"א דיהי' נהני' מחמץ בפסח בכרת והקשה הוא ז"ל הא כבר אמרו בתוס' חולין דף ק"כ על הקושי' ל"ל דרש' דנפש לרבות המחה חמץ תיפק לי' משום אה"נ ותי' כת"ה בטוב טעם דנ"מ לענין שיעור' בפרוט' ולענין צירף ובחידושי בס"ד אמרתי דקושי' התוס' דף ק"כ אינו רק אברייתא דתני דאינו יוצא לידי מצה ובחמץ חייב דנראה דמיירי בפסח וצריכי' ג"כ לדרשא דנפש ושפיר הקשה תיפוק לי' דאסור בהנאה אבל אנוף הדרשה לא שייך להקשות דאסור בהנאה דאם המח' קודם הפסח לא שייך לאסור בפסח משום אה"נ דבזמן שהמח' הי' מותר בהנאה ועיין מ"ש לענין גדולי חמץ מקודם הפסח אבל משום דרשא דנפש לומר דהוה כחמץ עצמו פשיטא דאסור גם מקודם הפסח א"כ דברי התוס' ע"כ מדרש דנפש לא מוכח מידי דצריכי' אם נעשה קודם הפסח כמובן וגם לדעת הריב"ש דח"ש גם באיסורי דרבנן אסור י"ל באיסורי שב' לא יחלק במ"ש הפרמ"ג בראי' מהגמ' עיי"ש. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ותשועות ישראל במהרה כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן ס

לכבוד הרב הגאון המובהק ציס"ע בניש"ק כש"ת מו"ה שמעון סופר שליט"א אב"ד ק"ק ערלוי בעה"מ שו"ת התעוררת התשובה. אחדש"ה הנני ע"ד מ"ש הדר"ג ובדיק לן בכגון ארגז שהוא גבוה י' טפחים וד"ט רחבו שהוא רה"י ומונח ברה"ר ותחתי' שיעור גרורת ואם עוקר הארגז ממקומו ממילא מונח הגרוגת ברה"ר אם זה חייב משום הוצאה מרה"י לרה"ר אם צריך להיות דומה למלאכת משכן שעקר והניח החפץ גופא לענ"ד דלא עדיף עכ"פ מהוצאה שלאחר יד במ' שבת דף צ"ב הוציא' במרפק ידיו כש"כ בנ"ד ועוד דאין כאן הנחה והא בעינן עקירה והנחה כמ"ש במ' שבת והנח' הא אינו פועלת כלום דאפי' בלא הגבהת הארגז עכ"ז הביא' לידי כך שהגרוגרת בא כבר מרה"י לרה"ר ועיי' במ' שבת דף צ"ט באבעי דר"י בבור עמוק ט' טפחי ועקר חולי' טפח אם עשיתו מחיצה ועקירה באי' כ"א וכן להיפך בחילוק מחיצ' כגון מחצלת המפסקת בין ד' טפחים עיי"ש במ"ש אביי וע"י סילוק הארגז ג"כ יבא ההוצא' כא' כנלענ"ד ולדברי הדר"ג צ"כ במה דאמרינן מ' עירובין דף מ"ד דעושי' מחיצה ע"י שור' ב"א ואם כן אם מונח איזה חפץ ביניהם לא יזיזו ממקומו שעי"כ יוציא' מרה"י לרה"ר וכ"פ בש"ע סימן שס"ב שעושי' מחיצה ע"י ב"א ושם בעירובי' בעובדא דר"ח ושמואל ל"ק כלום אם צריכי' להזהר בזה:

סימן סא

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב הגדול חו"ב עצום צדיק תמים כש"ת מהו' אברהם ליב נ"י אב"י בפאטיק. אחדש"ה הנני באתי ע"ד הקושי' בשם מרכבת המשנה בדברי התוס' מ' פסחים דף ס"ט במ"ש גזרינן בהזאת דלמא יעבירנו ד"א ברה"ר והקשה בתוס' האיך יעבירנו הא הנושא מי חטאת טמא ויטמא המים והקשה הלא בפשיטות קשה דהא דבעי' הזאה הוא טמא ויטמא המים, ובאת לתרץ בטוב טעם דהא מה מקשי' בתוס' דזה גופא החשש מתוך טרד' ישכח כ"ז ויעבירו שלא לצורך ועכ"ח צ"ל דאז הוה מקלקל ופטור וליכא איסור מה"ת א"כ הה"ד בזה ומ"מ לא אדע מ"מ לא קשי' דעדיפא מני הוה להו להקשות דיטמא המים מטומא' עצמו ואז ודאי הוה מקלקל ומה שייך כלל לומר משום ט' נושא מ"ח דכבר הוא בטומאת' ובעיקר הסברא דע"י שיטמא דבר המעביר הוה מקלקל כבר קדם בסברה זו בשו"ת בית יצחק בח' יו"ד במ"ד מ'שבת דף צ"א בזורק כזית תרומה לבית טמא אי' אחשבי' ג"כ לענין שיעור הוצאה בשבת דהוה כגרוגרת ודייק ג"כ מה מספק' לי' הא הוה מקלקל ע"י זריקה לבית טמא והוכיח מכאן דלענין איסור מלאכת הוצאה גם מקלקל חייב כמו גבי חובל ומבעיר, ואני בעניי השבתי עד"ז דהא במתני' דף צ"ב במתניתין שמתכוון להוציא לפניו ובא לו לאחריו שנתכוון לשמירה מעולה ונעשה שמירה גרוע ופי' רש"י ז"ל ד"ה כמתעסק דפטור לענין שבת והא במ' כריתות אמרינן הנח לתינוק' הואיל מקלקל חייב מתעסק נמי חייב ומעתה אם נאמר גם בהוצאה מקלקל חייב הה"ד מתעסק וא"כ האיך יפרנס מתניתין הנ"ל ועכ"ח צ"ל דמה שנאסר דבר הנ"ל אינה מחשיב לקלקול והא ראי' לר"י הסנדלר דס"ל מעשה שבת אסור מה"ת א"כ יחשב הכל מקלקל דע"י שבשל או דש או זורק וכיו"ב נאסר הדבר וא"כ ש"מ שאין זה מקלקל וכמ"ד מ' פסחים דף ע"ג גבי השוחט בשבת חוץ לע"ז מה תיקון להוציא מידי אבמה"ח ופי' רש"י ז"ל לענין ב"נ שאינה נהרג עלי' אלמא תיקון לגבי גוי הוה ג"כ תיקון כש"כ בזה ודאי תיקון לענין אדם בעלמא שראוי' לשתי' לו ולענין מידי דעלמא חשוב עכ"פ איזה תיקון מ"ש ולענין הקושי' י"ל לענ"ד דודאי לא ניחוש דאדם שהוא טמא ישכח טומאתו ויבוא מ"ח דהרבה שמירה עשו למ"ח כמ"ש מ' חגיגה וכמ"ש בריש פסחים כל עצמו מחזיר עליו לשרפ' לא ישכח לאכול מיני' וכש"כ הכא דכל עצמ' מחזיר עליו לטהר מטומאת האיך ישכח להיות מעביר מ"ח רק דחיישינן דהמזה שהוא טהור ישכח ואם יקשה דהא המזה שאי"צ לכך לא יהא בהול י"ל דמ"מ ודאי מצוה קעביד לטהר טמאים למען עשות ק"פ, ובדרך חדוד י"ל דמי שמזה עליו ג"כ יש לו בהילות כגון שהי' ממונה עליו בק"פ הוא לבדו ולא מצא מנוי אחר וס"ל שאין שוחטין הפסח על היחיד

וגם למ"ד שוחטי' מ"מ מתייר' שלא יביא לידי נותר ועד"ז י"ל בהילות לטהרו כמובן.
אוה"נ דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן סב

שוכ"ט על ראש כבוד האברך חו"ב כש"ת מהו' יושיע פ"פ נ"י.
ראיתי מ"ש קשה כברזל ע"ד מרן פרמ"ג סי' ש"ח ס"ק ס"ח שחידש דאפי' למ"ד דס"ל בעלמא צעב"ח דרבנן כמ"ש בב"מ דף ל"ב לריה"ג מ"מ בענין שב' לכ"ע דאורייתא משום למען ינוח וק"ל טובא ממ"ד מ' שבת דף קנ"ד בעובדא דר"ג שהי' חמור' טעונ' דבש ולא רצה לפורק' ופריך שם דיביא' כרים וכסתות ומשני דמטנפי והוי ביטול כלי מהכנו ושוב פריך בגמ' והא איכא צעב"ח ופי' רש"י ז"ל דיבוא צעב"ח דאורייתא וידחה ביטול כלי מהכנו דהוה רק מדרבנן ומתרץ ר"ג ס"ל צעב"ח דרבנן וא"כ חזינן דגם בשבת דרבנן למ"ד דס"ל בעלמא דרבנן והנה ודאי מצוה רבה להציל דברי מרן שיהי' בלא ראות דברי' הגמ' הנ"ל ונתתי אל לבי לאמור לפימ"ש בת' חו"י סי' קצ"א ובת' פנים מאירות ח"א סי' ס' להדיא דבשאר שבותי' אין ללמוד זה מזה כמ"ש המ"מ וב"י הביא' המג"א סי' ש"ז דפעמים התירו במקום צורך והפסד או מפני מצוה ופעמים העמידו דבריהם אפי' נגד מצוה דאורייתא אפי' במקום כרת בשוא"ת ועיין במג"א סי' רנ"ד מ"ש על קושי' קקיון דיונה בס"ק כ"ב ע"כ לא ילפינן זה מזה רק מה שנאמר להדיא אבל לענין צעב"ח דאמרינן בגמ' מ' שבת דף קכ"ח בהמה שנפלה לאמת המים מביא כרים וכסתות משום צעב"ח דאורייתא ולמדו מזה ברא"ש בשם מהרמב"ב להתיר לחלוב הפרות ע"י גוי משום צעב"ח ועיי"ש במג"א סי' ש"ה לענין פטימת האווזות ג"כ א"כ חזינן כמה גדול איסור צעב"ח דכללי הוה להתיר כל איסור דרבנן נגדו והסביר בחו"י דמשום דאין לה נפש משכלת לקבל היסורים והרעבון ע"כ צערו גדול ע"כ יותר מתירי' בצעב"ח מצערו של אדם וכ"ז אם צעב"ח דאורייתא דחזינן דהקפידה התורה עד"ז אבל אי דרבנן הלא פשוט דלא התירו דרבנן מהאי דרבנן, ומעתה אפי' נימא דבשבת דאורייתא מקרא דלמען ינוח מ"מ אין זה מפני הצעב"ח בעצמות' רק דכך המצוה של ש"ק כמו שאר שבותות מלאכות דבהמה דאסרה תורה וכמ"כ גזרה תוה"ק שיהי' לה נייח ועונג והוה כשאר מצות א"כ בזה ליכא למילף להתיר איזה איסור דרבנן דהדרינן לכללא דאין ללמוד זה מזה דפעמים העמידו דבריהם אפי' נגד מצוה דאורייתא בשבוא"ת כמו בשופר ולולב כיו"ב כנלענ"ד ליישב דבריו הקדושים ואם לא נתכוון לזה עכ"ז כבר כתב מרן חת"ס דכך בזרק' לפ"ק לומר כן ולא יהי' מ"מ סתירה לדברי הגאונים ז"ל והנה ידוע כי הרמב"ם והרשב"א שם

חולקי' על פי' רש"י ז"ל דפי' דקאי קושי' הגמ' לענין ביטול כלי מהכנו רק דקאי דיתיר החבלים ואי דיצטרי זיקי משום הפ"מ והא צעב"ח דאורייתא והאיך עבר משום הפ"מ אדאורייתא וראיתי בהגה' מלא רועים דמתרץ לשיטת רש"י ז"ל ורמב"ן הנ"ל מה מתרץ צעב"ח דרבנן מ"מ מה"ת לעבור איסור דרבנן משום הפ"מ ותי' דהוה בשוא"ת דלא עשה כלום והנה דרשו למען ינוח וכמ"ש מ' שבת דף קכ"ב ובערובין דף ע"ט דמעמיד אדם בהמתו על עשבי' היא דרש' דמכילתא פ' משפטים למען ינוח הוסיף לך נייח אחר להיות תולש מן הקרקע א"א דלכך בא אלא יחבשנו בתוך הבית ת"ל למען ינוח ואין זה נייח וכו' עי"ש לפי"ז י"ל כמ"כ דלא אמרי' רק שלא יגרום לה צער ע"י שיחבשנו בתוך הבית ע"י מעשה אבל אם הי' עומדת כן מימי חול והוא בשוא"ת בזה אפשר אינו עובר משום נייח דידה וכעובדא דר"ג וזה צ"ע ועי' בת' יעב"ץ סי' ק"י בענין זה. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן סג

שוכ"ט על ראש ידידי ידי"ע ה"ה הרב הגאון הגדול סוע"ה וכו' כקש"ת מו"ה אליעזר צוקער נ"י רבדק"ק בערענסאס יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי מכ"ק האירו מול פני מתוך להבת אש שפך סוללה ע"ד בא"ח ובאתי עם הספר סי' כ"ב לאסור בהוצאת ש"ק עם הקאפיל לפי"ד התו"ש בענין ב' חגורות שחולק על ע"ש וסובר דעיר א' בטלה אצל רובא דעלמא ודנינן בתר רובא דעלמא והביא דברי הר"ן לחלק בין משוי על ראשו משום דהוה של"כ והנה בא"ר ג"כ חולק על ע"ש ומ"ש ראי' מכמה גאונים וקדושים שנהגו כן לעת הנ"ל והנה כמה רחוקים מדוכת' פלן בעוה"ר נשתנה העתים אני לא מניתי רק ארצות אחדים אשר באמת כמ"ש הדר"ג כי מדינת גאליציען ופולין רובא כנגד' אז הי' ודאי כן אבל כעת הזאת בעוה"ר העתיקו מקומן לאמעריקא ולענגלאנד וצרפת וגם בגאליציען כמה עיירות מאין יושבים מאנשי חסידים כידוע ומהגאונים והצדיקים חת"ס וכ"ס אין ראי' כי בפ"ב מעולם הי' מעורבת כרוב ערים בגליל העליון והנה יעיין מר בתשובה כ"ג לחתני הגנ"י שגם הוא בדבריו נכללו דברי הדר"ג ושם חזרתי קצת מדברי ודאי לאו מילתא זוטרתא הי' לומר דבר במ"ש גם עתה גדולים וצדיקים אבל וכי מילתא זוטרתא ג"כ ומני שבכל ימי החול אין זכר לקאפיל בראשו ורק בחריטי' הוא מוצא ומביא לבית המדרש או לביהכ"נ למען כסות ראשו בטליתו לתפילה ואפילו בש"ק עצמו מסירין הקאפיל מראשו בבואם לביתו מבה"מ אשר לפענ"ד זה אסור לכ"ע דהא לפי דברי התו"ש אשר לפ"ד הדר"ג דגם לשיטתו בספק על רוב העולם אזלינן לקולא הנה

מבואר מדבריו דאז אזלינן בתר מנהג המקום וא"כ ודאי מגרע גרע אם רוב בני המקום אין מנהגן בכך משא"כ אם ברור דרוב העולם הולכין בקאפיל אז לא הי' משגיחין במנהג המקום ואדרבה הי' אמרינן להיפך דבטלה דעתן ולדברי הע"ש פשיטא דאסור אי ליכא רובא במקומו ובמדינה זו מועטי' במעוטי דמועטים אשר רוב המקום הולכין בקאפיל כל ימי החול, ומ"ש ראי' מלשון א"ז בענין ב' חגורות דמותר בב' בגדים זע"ז שכן דרכ' של נשים וזקנים וכיון דנשים עם בפ"מ ע"כ מטעם זקנים לבד יש לנו מתירי' לענ"ד כיון דעכ"פ הזקנים באנשים דרכן בכך ג"כ שוב ליכא למימר נשים עם בפ"ע כמובן וקצת ראי' לדברי מפ' המוציא תפילין דפריך בגמ' אהא ברייתא דמכניסים זוג זוג אחד האיש וא' האשה דש"מ דס"ל דתפילין מ"ע שלהז"ג והשיב בגמ' דלמא ס"ל כמ"ד נשים סומכות רשות אם כי ודאי רוב נשים לא הי' מניחי' תפילין ורק במיכל ב"ש ואשתו של יונה ושאר נשים לא הי' מניחין כמ"ש בתוס' דאינה נזהרין בגוף נקי ועכ"ז לא אמרינן נשים עם בפ"ע ועיין בספר בן אורי על מס' שבת דף נ"ט דבר יקר בשם הגאון מו"ה וו' אבדק"ק סערעד זצ"ל. והנה הדר"ג העלה בעוז ידו דאפי' אם רובא אינם נוהגים במלביש קאפיל מ"מ כיון דמנהג יהודים הוא מעולם כך נוהגים בקדמת דנא כמ"ש בע"ז ובמס' שבת בפ"ב כסי' ראשך דתהוי לך אימתא דשמיא רוב העולם בטלין אפי' לגבי מיעוט היראים והביא ראי' מדברי טו"ז סי' מ"ו מברכת עוטר ישראל בתפארה ונשתנה ברכה זו לישראל משום דלית בי' שום הנאה הגוף רק משום צניעות וי"ש ועכ"ח היינו בכובע על הקאפיל דאי בכובע לבד מה דייקא לישנא דישראל גם כל הגוים הולכין בכסוי כובע על ראשם ש"מ כנ"ל כת"ד לענ"ד מזה אין ראי' דודאי הגוים הולכין חוצה בכסוי כובע על ראש משום בי' שמשא ושרב ובזמן החורף משום הקרירות אבל בביאתם לביתם תיכף ומיד מסירין הכובע מראשם בפרט בזמן אכילת' וכדומה ומעת קומו ממשכבו אין זכר כמו בכסוי הראש משא"כ בישראל עם קדושים בשבתם ובקומם בבית כבחוץ בפרט בסעודת. הכל בכסוי הראש משום כובד הראש ויר"ש לא משום יראת חמימות או קרירות ודברי הרמ"א בשם המורה בריש ש"ע או"ח ידועים שזה הוא יראה אמיתי' בבית' גם בחדרי חדרים יראתו טהורה עומדת זה לענ"ד בפשיטות פי' דברי ט"ז וחלילה לומר כל הזהירים וזריזין לכסות ראשם בכובע כבד שאינה בכלל יר"ש דא"כ לא שבקית יראים בכמה מדינות בפרט בזה"ז ומ"ש הדר"ג כיון דמעולם הי' מנהג יהודים אם כי נשתנה בעוה"ר מ"מ בתר מעיקרא אזלינן הנה ידוע מ"ש באחרונים בח"א ובש"ע תניא וכן בנזר ישראל לענין טבעת שאין עליו חותם שהוא מלבוש אשה ואמרינן שם דף נ"ט הנ"ל דחילופיהן חייב חטאת לרוב הראשונים לבד מדעת הרי"ף והרמב"ם ועכ"ז ס"ל

להפוסקים האחרונים דבזה"ז אשר כבר נהגו גם אנשים בטבעת שאין עליו חותם אין אסור לצאת בו גם לאיש אלמא דשנוי המנהג בזמני' גורם להקל כש"כ שנאמר דמשום דהוה דרך צניעות ליהודים דאזלינן בתר שנוי הזמן ואפי' להקל נימא כן ע"כ לענ"ד צריכי ראי' מש"ס ופוסקי' להקל באיסורא דשבת החמורים בפרט במה דלא מצינו בש"ס דזה הדבר צניעות של ישראל ואדרבה הא בי"ח בגדים לא מצינו מלבוש ב' כובעי' כמ"ש גם הדר"ג בשם הא"ז וטבעת שאין עליו חותם יש עליו לפקפק טפי משום לא תלבש גבר וכו' כמ"ש ג"כ בס' בן אורי בסוגי' הנ"ל וגם קצת ראי' לענ"ד ממה דפריך בגמ' שבת לר"י דס"ל דנשים עם בפ"ע ממוציא תפילין דאחד האיש ואחד האשה ומה קושיא דלמא תפילין דהוה ודאי מצוה וירש"ש של ישראל ומקרא מלא דרשו חכז"ל ויראו ממך זה תפילין שבראש וכן מ"ש המג"א באשה היוצא' בטלית מציוצת בס"ק נ"ד ולא הבינותי מ"ש בפירוש דברי המג"א אדרבה שם ס"ל דמה שהוא מלבוש גמור בזה לא אמרינן נשים עם בפ"ע. ע"כ לענ"ד עכ"פ במקום שאין רובא אנשים מישראל שהולכין בקאפיל גם בימי החול צריכ' להחמיר כמ"ש ובפרט למי שאין דרכו בכך ראוי להוכיחו שיהי' לו קאפיל מוכן בביהמ"ד או בביהכ"נ ולא יוציא בקאפל אך ורק משום פריסת הטלית על ראשו וידוע כי כמה אנשים כל ימי החול מתפללים רק בכובע על ראשם בלא פריסת טליתו ורק בשבת מהדרין על כך ואיני יודע טעמ' ומנהגא, והנני ידידוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן סד

שוכ"ט על כבוד ידידי ה"ה הרבני הגדול חו"ב יו"ש כש"ת מו"ה אליעזר נ"י אב"י ק"ק קאליביץ אחדש"ה הנה באתי ע"ד מ"ש במה דשכיח כי המס קאמיסיאן קובעי' זמן ההערכ' לי' ש"ק האם מותר לישראל לילך למקומו ולבקש ע"כ שלא יגביה' השער די מתכונתו ומעכ"ת הביא סמוכים להתיר ולאסור והנה עיין בת' מהרמשי"ק סי' קל"א בענין שכירת האוראנדע בש"ק שהוא די חייו ופרנסתו והביא שם דברי מג"א סי' רמ"ד לדמות למכס שהתירה שהוא להציל מידם והתיר לשכור ע"י נכרי או לכתוב ולערוך אפערט מע"ש אם כי בשבת יפתח ויגמור הקנין בשבת ומשמע דבעצמו עכ"פ אסור וכן בת' נהרי אפרסמון סי' ז' כיו"ב והנה לפימ"ש מעכ"ת שאין לחוש רק להוספה מועטת ודאי כגון זה יש להחמיר אבל אם ישנם בהקאמיסיאן שונאי ישראל ר"ל אשר בכיוון מגביה' המס על ישראל עד אין אפשר די שאת כידוע בעוה"ר באיזה גלילות אפשר לדמות למ"ד ר"פ מי שהחשיך, ובכגון זה אני אינו אומר לא היתר ולא איסור ואני מעלים

עין כיו"ב. ראיתי מ"ש על דברי טו"ז סי' קכ"ט ביו"ד ס"ק ב' במה שהקשה על רמ"א ביש סדקי' או נקבים בפתח אם כי סבר הגוי הוה כפתח פתוח והקשה הטו"ז אמאי יהא אסור הא בסי' קכ"ח סעי' ג' פסק להיפך ותמוה' למעכ"ת דמה קושיא דאדרבה הרמ"א אהיתרא מהדר דאז מותר כמ"ש בד"מ, כת"ד ובעיני תמיהה' תמיהה רבה דהטו"ז לא קאי כלל אדברי הרמ"א אך ורק אדברי ב"י בשם הר"ן במ"ש דאם ביד ישראל לבא פתאום בלא ראות הגוי מירתת הגוי והיין מותר וע"ז מפ' כי אם יש חלון בפתח הבית ויכול לראות בביאת ישראל היין אסור עד"ז סובב קושיא הטו"ז דהא המחבר בעצמו בסי' קכ"ח פסק אם יש נקבים דיכול הישראל לראות מעשה הגוי היין מותר, וידעתי כי הלשון של הטו"ז במ"ש בלשונו על הר"ב אשר בזה רגילים כוונת הטו"ז והש"ך אהרמ"א אבל בכאן אינם כן רק אדברי ב"י וזכר לשון רב מאשר כבר הזכיר בלשונו ב"י וידייק היטב בדברי הטו"ז ויראה כי כן הדברים. ראיתי מה שהעיר מעכ"ת ע"ד הגהות הב"ח מ' פסחים ד' פ"ה במה שתי' התוס' על קושי' הרשב"א דהאיך ילפינן בזבחים דף צ"ז מל"ת ממנו עד בוקר דאין עדל"ת שבמקדש דשאני הכא דאפשר לקיים שניהם ע"י גומר' ותי' ר"ח דלרבא דקאמר לעיל דע"י גומרת' מפסיד קדשים וע"כ אין נמני' על מוח שבקוליתא ניחא והגיה הב"ח דס"ל האי סוגי' דיש ודאי הפסד קדשים ולא כרבא דאמר דלמא תלי' בי' נור' וכו' משמע דאם ליכא רק חששׁ חשיב אפשר לקיים את שניהם והא שם בג' זבחים דף צ"ז הוא רבא מרא דהאי הלכתא דאין עדל"ת שבמקדש והדק"ל והנה קושיא עצומה הוא וכדומה כי שמעתי פ"א קושי' זו מן תלמוד מופלג, ולמען ליישב דברי רבינו הב"ח נלענ"ד דהא יש לדקדק בדברי' עוד במה דס"ל כי לרבא אינה ודאי מפסיד קדשים ובתוס' מ' זבחים ד' הנ"ל קאמר בהדיא דא"א ע"י הגומרת בלא הפסד קדשים ושגם אביי מודה לי' בזה רק דלהפסד אין חששא לדידי' עכ"פ חזינן דס"ל להתוס' דיש ודאי הפסד לטעמי' דרבא, אלא שיש לדקדק לס' התוס' בלישנא דרבא דקאמר בלשון דלמא משמע דאינה רק חששא והנה עוד י"כ בדברי רבא דקאמר מפסיד ליה בידים ע"כ נלענ"ד דאביי ורבא לשיטתן דבמ' זבחים דף ע"ה פליגו אביי ורבא אליבא דר"ש דס"ל דמותר להביא קדשים לבית הפסול דהיינו באשם ושלמים דנתערבו או בכור בפסח דרבנן ס"ל דירעו עד שיסתעבו ויפדו במומן ור"ש ס"ל דיאכל כחמור שבהם ואם כי שלמים ובכור ב' ימים וליל א' ופסח ואשם יום ולילה וס"ל לאביי דאפי' לכתחלה מתיר ר"ש ורבא ס"ל דוקא בדיעבד שנתערבו עיי"ש לענין תרומה ושביעית א"כ לפי"ז י"ל דרבא גם כן ס"ל כסברת אביי דעכ"פ לר"ש דלא חייש כ"כ לענין להביא קדשים לבית הפסול והוה הפסד קדשים מ"מ מוטב מלנתק כרעי' וה"נ שם דקאי אביי ורבא בטעמי' דאין נמנים על מוח

שבקולית' מסתמא קאמרי' טעמייה' לכ"ע אפי' לר"ש וא"כ הא אם לא ימנו על המוח שבקוכית' יעשו נותר ובלא"ה יבא לידי הפסד אלא דלא הוה בידים ע"כ קאמר ודייק רבא דהכא לענין גומרתא הוה בידים וגרוע ואסור אפי' לר"ש אלא דהוה מקום לומר דלהפסד כ"ש לא חייש כמו להביא קדשים לבית הפסול דאינה רק ספיקא ואפשר שלא יביא לבית הפסול אם זריז ויאכל כחמור שבו הה"ד בהפסד מעוטא לא חייש כגון כפחות מכזית להכי קאמר דלמא תלי בי' כור' כלומר וישרף יותר והוה בידים אז אפי' ספיקא אסור אפי' לר"ש משום עושה בידים ולכתחלה אין היתר לר"ש ואביי הא ס"ל שם דגם לכתחלה מותר בספיקא ולהפסד מיעוט אינה חושש כ"ז כאן אבל הא התם בזבחים דף ע"ה הקשה אביי לרבא ועמד בקושיא וי"ל דהודה לאביי דלר"ש מותר לכתחילה ועכ"ח צ"ל דסברת רבא לעיל לא שייך רק אליבא דרבנן ולדידהו דמחמירים בספיקא והה"ד י"ל גם בהפסד מועט חששו לפי"ז י"ל דשם בזבחים דף צ"ז קאי לאחר שהודה לאביי ולאחר חזרה ל"ש לומר דלמא תלו נורא דלרבנן גם להפסד מיעוט חוששין וזה אינו ספיקא אלא ודאי דא"א בלא שריפה מועטת במוח בשורף ע"י גומרתא בעצם עד שיגיע למוח וא"כ דברי הגהות הב"ח עולי' כהוגן דכוונתו בפשיטות למה דס"ל לרבא לעיל אינה רק ספיקא ולא שייך אי אפשר לקיים שניהם אלא באיסור וגו' דהרי במ' זבחים קאי לאחר חזרה והפסד מיעוט וזה ודאי כנ"ל וראיתי מ"ש ע"ד פרישׁ' בסי' קפ"א במה דדרשינן והתקדשתם וגו' אני ה' אלקיכם זו ברכה ועני' ילפינן חיוב מים אחרונים מ"ט לא נאמר כן בכל הברכות ותי' דלא מצינו ברכה מה"ת רק ברה"מ וק"ל דהא כמה דעות ס"ל דגם ברכה מעין ג' מה"ת אפי"ה אין צריכי' מ"א והנה אין ספר דרישה תח"י אבל הא פשוט דקרא אסמכתא דלא נוטלין רק משום מלח סדומית אלא שמיישב מאסמכתא לאוקמי' במה דשייך אדאורייתא ואי הוה כל הברכות מה"ת אין שייך לדרוש אסמכתא הנ"ל רק על הסעודה של לחם. ראיתי מ"ש אדברי מחה"ש תע"ט במ"ש המחבר בליל פסח מצוה לחזור אחר זמון ופי' המג"א דמשמעו' הטור שאינה רק משום הלל ופי' המחה"ש דהא בסי' קצ"ז דאם אוכלים ב' ובא השלישי אם יכולים להזקיקו לזמון עדיף אבל באוכלים ב' לבד לא איכפת לן והקשה כת"ה דבסי' קצ"ג פסק בהדי' דמצוה לחזור אחר זמון ומעכ"ת מחלק היטב דשם איירי בב' עכ"פ אבל א' בודאי אין מצוה להדר אחר זמון ובסי' תע"ט משום זמון אפי' א' מצוה להדר וזה ודאי נכון אבל מ"מ גם דברי מחה"ש קיימי' דודאי מכולה עובדא שהביא הב"י בסי' קצ"ו מדברי הגמרא מ' ברכות ומתוס' פ' כל הבשר אינה מוכרח רק אם השלישי שם אצל הסעודה רק שלא אכל עמהם אבל לחזור ולהטריח ולצאת החוצה לא שמענו וגם לא ראינו מי שמחמיר בזה והא ראי' דבראש מ' ברכות

איתא בטעמי' דמצוה לחזור אחר זמון משום דברוב עם הדרת מלך והא איתא במג"א סי' תר"צ ס"ק כ"ה דמשום ברוב עם לא מטריחים לחזור אחר עשרה דהא דכהנים מבטלים מעבדותם מפני ברוב עם מ"מ אינה רק מצוה מן המובחר ומשמע דבשאר מצות אפי' משום מן המובחר ליכא וא"כ כש"כ לענין זמון ודברי מחה"ש עולי ע"כ. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן סה

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרה"ג חו"ב צדיק וטוב כש"ת מו"ה משה נ"י דומ"ץ ק"ק ערלוי יצ"ו ראיתי מ"ש ע"ד הנוב"י מהדו"ת סי' ג"ן דפשיטא לי' דבעשה מלאכת בח"ש בשבת זה וח"ש בשבת אחר דבמזיד עכ"פ יש איסור חייבי כריתות ולמע"כ פשיטא לי' דאינה מצרף ושכן כתב בת' בית שערים סי' קי"א והנה בת' הנ"ל לא נחית לדון בזה בבירור הדברים שהרי לא הביא דברי הנוב"י הנ"ל וכת"ה דפשיטא לי' שאי"מ דרק במעילה מצרף לזמן מרובה והנה מ"מ אי אפשר לדחות דברי הנוב"י בגילא דהרי עכ"פ ברייתא ערוכה מביא בגמ' מ' כריתות דף ט"ז ע"ב דתני חדא חייב ותנא חדא פטור לענין חיוב חטאת אלמא דבכגון זה רחוקי' נעשיה קרובים לענין צירוף, אלא דצ"ע ע"ד הנוב"י דעד כאן לא קאמרינן התם רק לענין חיוב חטאת ובשוגג אבל במזיד פשיטא לי' דח"כ איכא והא אדרבה שם בגמ' לר"ח דבשגגת שבת וזדון מלאכות י"ל דחייב דימים בינתיים לא הוה ידיעה לחלק ולא מצרף וכמ"ד דאין ידיע' לח"ש אבל בזדון שבת ושגגת מלאכות י"ל דפטור דשבת כגופי' דמי' ועי' שם בתוס' דזדונו משו' לי' לחלק להיות חשוב כגופין והסברא כמ"ש השל"ה הק' בה' תשובה דלענין מזיד ל"צ גופין מחולקים ולא שמות מחולקים לחלק לחטאות דמזיד הוה כמו העלמות וידיעות מחלקות ע"כ צריך תשובה על כל איסור ואיסור עיי"ש שהביא ראי' מדברי הרמב"ם וחומר' קולו לענין צירוף חצי שיעור דכל שמחלק לחטאות מחלק כמו כן לענין שלא יצרף לחצי שיעורים כמ"ש במ' שבת דף ע"א ומ' כריתות אליבא דר"י דס"ל תמחי' מחלקי' בין לקולא בין לחומרא במסקנת הג"מ א"כ אדרבה במזיד הי' הסברא להיפך דאין מצרף כנ"ל והנוב"י אמר דלענין מזיד פשיטא דאדרבה דאז כגופי' ומחלקי' שלא יצטרף ואפשר דס"ל דאם לא הי' שום שייכות במזיד כגוונ' לחייב' כרת אינה ג"כ בחיוב קרבן וצל"ע. מ"ש כת"ה ע"ד מנ"ח דבשני מילתא מלאכות ושיעורן חד כגון קצר וטחן שמצטרפים בשגגת שבת וזדון מלאכות דשם איסור שבת חד הוא וכת"ה השיב עלי' דמ"ש ראיות משני מיני נבילות אינה ראי' דשם תליא בהנאת גרונו והרי נהנה משא"כ לענין מלאכה צריך פעולה

תשובה והביא ראי' מדברי הירושלמי ר"מ שבת שמחלק בהכי וכבר הי' בינינו מו"מ של הלכה זו ודבריו נכונים מאוד וגם אני הבאתי ראי' בזמן ההוא מ"ש בערוגת הבושם דממ' שבת ק"ה אמרינן אפי בב' חצי גרוגרות לשני ר"ה מחולקין אינה מצטרפים וכן מוכח מדברי רש"י ותוס' בסוגי' זו דכריתות דף ט"ז בזדון שבת ושגגת מלאכות דאין מצטרפין ופירשו בטעמים דהוה כשני מיני מלאכות משמע דבזה ליכא למ"ד דמחייב אפי' בשגגת שבת דאל"כ מה עדיפא זו מזו דלמא הכל משום כגופי דמי' ועוד דמשמע מדבריהם דאפי' בשבת א' פטור דסתמא קאמרי משמע דלא תליא כלל בחלוק דהא כתבו בהעלם א' וזה לענ"ד ראי' ברורה. מ"ש ע"ד ברכת יונתן שמביא ראי' נגד דברי האחרונים דבקאפע חמה אי"צ בכדי שתיית רביעית לענין ברכה אחרונה דדרכו בכך והוא הביא ממ"ד בפ"ג מ' פסחים בכותח הבבלי דאמרינן אי משטר שטיר לי' ליכא כזית בכא"פ אלמא אם כי דרכו בכך מ"מ בעינן כא"פ וכת"ה השיב דשם דיינינן לחיובא על החמץ שבו וזה אין דרכו בכך משא"כ בקאפעה וחילוק נכון הוא ואפשר לומר דתליא בשיטת החולקי' אם איכא איסור בל יראה ג"כ דלשיטת ר"ת אינה עובר בב"י ולענ"ד פשיטא דגם לר"ת אם נתערב חמץ משאר מיני כגון יבש ביבש דאיכא ב"י וכי משום תערובות לא יעבור אם אין בו ביטול כגון שניכר או אפשר לברר ועכ"ח דכותח הבבלי שאני דע"י מלאכת מעשה כותח נעשה כדבר חדש כמ"ד בבעה"מ דלית בי' משום טעם כעיקר דטעם חדש הוא דנשתנה טעמו ורק משום דהוה יסוד תבשיל זה ע"כ לא בטל א"כ בזה הוה איסור חדש א"כ לא על החמץ לבד דיינינן רק על כל הכותח וכמ"ש הרמב"ם דהוה מצוה בפני עצמו דילפינן מריבוי דכל א"כ יש מקום לתשובת הגאון ברכת יונתן כמובן. וע"ד הוושטי' שפעמים נמצאו נקבים ובלא שום ריעותא ולקותא אם יש לתלות במשמש ידים עיינתי בת' אבני צדק ודרכי תשובה כמ"ש מעכ"ת ואנא מתנית' ידענא דברי מרן חת"ס סי' מ"ו דתולין בוושט כמו בשאר טריפות האברי' עיי"ש מ"ש חדוש דבר המפורסם דבזה לא אמרינן חזקת שא"ז והדברים עתיקין ולמעשה הנה הרגיל בבדיקת בוושטין מכיר ויודע בנקבים הנ"ל מ"ש במשמוש היד ואני רגיל לשאול פי המביאים אם יש באצבעות צפורנים גדולים ואם שימש בהם בעת הוצאות הוושטין וכיו"ב. מ"ש לענין צולקת בעור החיצון כבר נדברנו בעת נתכבדתי לראות פניו הטהורים ועיקר גדול בזה שאין מורגש בפנימי שום דבר גבוה ולא הרגשה בהולכת האצבע אנה ואנה ומה שנשתנה קצת העור הוא רק זהרורית בעלמא וכיו"ב כתב הכו"פ במ"א בנסרך ההמסס שזה אינה לקותא וכבר כתב הפרמ"ג על הנקודה לבנה שהחמיר בפמ"א היינו שיש קצת ממשות ושהמורה מבין ומבחין בזה דלפעמים נעשה לבן ביותר מפני גרירתו בציפורן

כידוע שאם משפשפין אותה ע"י רוק היטב סרה ממנו כל הנ"ל. וע"ד בקיע' בבילק אנו נוהגין להתיר בפשיטות וכן נוהגין כל בעלי הוראה אם הבני מעי' בריאי' בלא ריעותא כנגדו כידוע, ראיתי לחזור במה דפתח בי' מה שהשיג בת' ערוגת הבושם ע"ד פר"מ בפתיח' מי שקצר ביה"ש ע"ש וטחן ביה"ש של מ"ש אי חייב חטאת דשם שבת חד הוא וחייב חטאת ותמה עלי' דזה משנה ערוכה מ' כריתות דף י"ט מחלוקת ר"א ור"י דלר"י פטור שאינה ידוע איזה מלאכה עשה ולענ"ד לחלק דשם תליא במתעסק דילפינן מתיבת ב"ה הה"א הידוע' והיינו במה שתלה בדעתו וכוונתו וכן שכחתי וידעתי' אבל בנדון זה הלא ידע שפיר שקצר וטחן ודאי רק הביה"ש מעלים ממנו הידוע וזה לא תליא בידיעתו דלכ"ע הוה ידיע בטבע וקאי' שמי' גלי' ולא שייך לתלות במתעסק כלל כנלענ"ד. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן סו

שוי"ר על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגדול חו"ב יראת ה' אוצרו בנש"ק כש"ת מו"ה יחיאל מיכאל הכהן אב"ד ק"ק ב' אויוואראש יצ"ו. חנה ע"ד משה"ק לדע"ת פרמ"ג בפתיחה בדברי טו"ז ביו"ד ה"ש דנימא דכאשר צויתיך דכתיב בה"ש כמ"ש במצות שבת וכאו"א וכן להיפך גבי שבת נימא דלמא כאשר צויתיך בסיני וכן איתא בתוס' שבת דף מ"ב ורש"י בסנהדרי' דף נ"ו וק"ל למעכ"ת דאי אפשר לומר כן בשבת דהא בפרשת מן בפירוש נאמר אזהרה על שמירת ש"ק תאפו אפו וכיו"ב ולענ"ד אין הקושי' סובב להוציא מן הכלל שלא נאמר במקום אחר קודם ורק בא להקשו' דמלת כאשר צויתיך אינ' רומז על זה רק קאי על מ"ש מסיני דשם נאמר דודאי מצות של סיני נכבד במעלות רוממת ורבות וכמ"ש מושבע ועומד מה"ס והי' בהקהל כ"י וגם שם נאמר פ"ת כמ"ש אתה ובנך וגו' אשר משם נלמד איסור מחמר אחר בהמתו כמ"ש הרמב"ן שם וכן פ' מ"ש בדברות אחרונות פ' ואתחנן ועי' בת' מרן חת"ס אות ס' ס"ב ד"ה הנה וכל זה לא נכתוב במצות שבת שבפ' מן וא"כ ודאי הי' ניחא טפי לומר דקאי על מצות שבת דהר סיני כנלענ"ד שני' הקש' קשה כברזל במ"ש בתרגום יב"ע פ' בהעלותך דאכלדד ומידד הי' אחי משה והאם שיכד' יוכבד כאחר' שג' עמרם וק"ל הא הזקני' הי' בסנהדרי' גדולה שבעי' כמ"ש במס' סנהדרי' דף י"ז והא קרובי' פסול להיות בסנהדרי' ועוד מרע"ה שהי' ע"ג האיך פשר בקרובי' והנה לדעת הרא"ם במס' סנהדרי' דף י"ז הנ"ל שהביא במהרש"א ח"א כי אלדד ומידד הי' היתרים על ע' ועי' באוה"ח שהביא בזה מחלוקת רבנן ורש"י וא"כ לפי זה לא הי' בתוך הסנהדרי רק י"ל האיך הי' קבועי' לטול גורלות הא אי אפשר להנ"ל ועי'

בח"א מהרש"א בשם הירושלמי שהי' הכל ברוה"ק וא"כ סוף מעשה במחשבה תחילה שלא יוציא הגורל עליהם להיות בתוך הסנהדרי' מטעם הנ"ל ועוד אפשר לומר לפימ"ש הרמב"ם בה' ס' פי"א דאין קרובי' פסולי' רק בגמר דין אך לענין ונשא ומתן של הלכה גם אב ובנו כשרי' וא"כ על הגמר דין הלא בידו להוסיף עליה' וידוע מ"ש בקצ"ח דבב"ד לא אמרינן נמצא א' קו"פ כול' בטלים דאם נשאר המנין הראוי לבד הכל כשר. מ"ש כת"ה ע"ד כמה מקומות שנוהגי' להדליק נ"ח בתפילת שחרית ג"כ לזכר מנורה כמ"ש הרמב"ם דאם מצא נרות שכבו בבוקר מדליק' אם שפיר לומר שיברכ' על מנהג זה לענ"ד אין לברך על הדלקת זו כמ"ש סי' תרפ"ב בשם מ"ס דבעוד יום אונ"ב דאמנ"ב עד שיאות לאור' ועי' בפ"ח ומחהש"ק שם. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ותשועות ישראל במהרה כא"נ הטהורה ונפש ידידוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן סז

שוכ"ט על ראש הב' החוב"ק יו"ש מו"ה אלימלך גרינפעלד נ"י הנה באתי ע"ד האונטערנעהמונג משופט העיר לפנות הזבל מחצרות הבתים בכל יום ויום והוא על דרך זה שכל או"א יש לו תיבה או קופה מיוחדת אשר לתוכה נותני' הנ"ל ומשרתי גויי' של האונטערנעמער בא עם עגלה וסוסים של הנ"ל ומוריקי' מה שבקופו' הנ"ל לעגלה ומחזירין הקופה למקומ' ועבור זה משלמי' לאונטערנעוער זהו"כ כל חודש וחודש, והשאלה אם צריך למחות בידו שלא לעשות כן בי' ש"ק וכת"ה פלפל אם שייך בזה חשד' שהוא מקבלנות ויאמרו שכירי יום והביא דברי מג"א סי' רמ"ד בפנוי הזבל מהרחוב דברבי ליכא חשדא וה"נ בנ"ד ושוב השיב מדברי מרן חת"ס בת' סי' ס' דבכגון זה שאינה משתתפין יחדיו נדון כיחידי' אפי' אלפי' כיחידי' דומי' והנה בפשיטות י"ל דבנ"ד שנעשה ע"י ערכאות כמשפט וחק המדינ' הוה פרסום כמ"ש בסי' רמ"ג לענין מרחץ וכיו"ב וכן הביא בת' תשורה ש"י ח"ב סי' קכ"ה בשם ת' רח"כ אלא שהשיב עלי' מת' דברי חיים דלית בזה שום פרסום בפרט בזה"ז דכמה פעמים נעשה בערכאות ונשאר בצניעת בלא שום פרסום, אלא דלענ"ד הוא בדברים שבין אדם לאדם אבל מה שהוא מחק ומשפט שופטי העיר ומחקי המדינה בהכרחי לעשות פשיטא דיש בזה פירסום וגם פשיטא דכל מה שנעשה על ידם הוא בדרך אונטערנעמנונג ובקבלנות אלא שבנ"ד לא אדע מה זו קבלנות דאפי' לדעת הרמב"ם הובא בסי' רמ"ד דשכירות לזמן כגון לערוג בגד ולכתוב ספר בתוך זמן ידוע ומשלמי' סך ידוע ג"כ הוה היתר קבלנות דשם אינה מקפיד אם יכתוב באיזה זמן שירצה בימי שבועה שהוא חול כמ"ש במג"א שם אבל

בנ"ד שהוא בכל יום ויום אם כן אדרבה הוה הקפדה לעשות מלאכתו ביום ש"ק ג"כ וכבר העיר בזה במחה"ש סי' רע"ו ואדרבה זה הוה כמו שצוה לו לעשות ביום השבת דאפי' לקנות בשוק איזה דבר אסור אפי' בסתמא אם אינה שכיח רק בי' דשוקא שהוא בעיר ביום שבת כמ"ש בסי' ש"ז ועיין תשורת ש"י סי' קכ"ה הנ"ל דאפי' בקבלנות ממש אסור בזה א"כ אינה רק חשדא כי בזה מדינא אסור דהוה כשלוחו א"כ ודאי צריך למחות ולהתנות שלא לעשות ביום השבת כמ"ש בסי' רנ"ב וסי' רע"ו ומ"ש ס' מטה יהודה להתיר בפשיטות שאינה רק טלטול מוקצה ויש דרכים דגם לישראל מותר והנה אין הס' תח"י ואפשר דאיירי היכא דל"צ להוצא' מרה"י לרה"ר כגון עיר מתוקן בעירובי' או שאי"צ להוצא' חוץ לעיר אבל במקום שיש בו משום מלאכת הוצאה ניהו דבזה"ז אין לנו רה"ר ובסי' שנ"ה מקיל הרמ"א אפי' לכתחילה להביא שכר וכיו"ב ע"י גוי היינו דברים הנצרכים לסעודה אבל הוצאות אשפתות בכל יום אי"צ כ"כ בפרט אם יש קופה מיוחדת לכך וחזינן דאין זה נהוג בכמה מקומות יום יום ע"כ לענ"ד דצריך למחות וכמ"ש בסי' רנ"ב וסי' רע"ב יע"ש. ולענין מסייע לידי ע"ע ידוע כי בת' חות יאיר חולק על התירא דהרמ"א סי' קנ"א וכן אדברי הש"ך ודגו"נ כבר עמדו בזה בת' אחרונים ה"ה ת' מהרי"א או"ח סי' ד' ויו"ד סי' קמ"ז וסי' קע"ז וכן בת' נ"ש וכת"ס נוטים להחמיר וכמ"ש במג"א סי' שמ"ו ועיין בספרי בס"ד או"ח סי' מ"ג ויו"ד סי' ע"ג ואפשר דהכ' כיון שא"א משום יד השופטים ואין לבע"ב שום התקשרות עמו לית בי' משום מסייע וכעת אין בידי להכריע וכבר גליתי דעתי דמשום כן א' צריך למחות וכנ"ל. אוה"נ ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן סח

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב הגדול חו"ב יו"ש כש"ת מו"ה דובער נ"י אבן יקר בק"ק העלמעץ יצ"ו. ראיתי הערותיו העצומים א') ע"ד מחה"ש סי' רנ"ד מ"ש בדברי קושי' קקיון דיונה למה התירו לו לרדות לימא העמידו דבריהם במ"כ כמ"ש מ' פסחים בג' דברים וחדא מניה איזמל ופי' במחה"ש דאין מוציאי' אותו אפי' דרך גנות וקרפיפו' ונדחה מילה בזמנו ע"י הוצאה מדרבנן ולמה לא פי' כמ"ש רש"י מ' פסחים כגון שיש לו זכר למול דמעכבו מן הפסח ואדרבה פי' שם. דל"ל משום מילה בזמנו דליכא כר' בקטן, והנה ימחול לעיין בדברי הרי"ף ריש פי' ר"א דמילה מ"ש בשם רבוות'. משמע מדבריהם דעד"ז נאמר העמידו דבריהם וכן בדברי המהרש"א מ"ש בפי' רשיז"ל שם משמע דרש"י בעצמו ס"ל הכי שם וכ"כ בפי' הרשב"א להדיא וקושי' רש"י ז"ל דאין בזה כרת ידועי' דברי הרשב"א בסוגי' דמילה בצרעת שהביא ראי ממ' יבמות בסוגיא דעליה

דפרכי' אילפות' ממילה ותמיד ומילי' ופסח שאני הנך דאיכא כרת ואם מילה בזמנו הוא דדחי שבת מ"מ שייך בי' עכ"פ כרת בגדול שפיר שייך לומר חומר' דכרת וה"נ יש לפרש כן במקום. וראיתי מ"ש ע"ד הט"ז מ"ש בשם יש"ש לחלק בנפילה בין איסור טריפות ולענין תשלומי' כבר האריך בזה היש"ש שם במקום' להוכיח בראיות ברורות דלא קיימ"ל כמסקנ' דגמ' שם באינגדור גנדור' והרי"ף לא גרס כלל כל שי"ת שם דהוה ב' לשונות ופסק כל"ק בין טריפות לתשלומי' ורק הרמב"ם משוה להו אהדדי מ"ש בדברי הברטנור' במ"ד מ' שבת במ"ש בת"ט שזרע' דגזור שיהא בשמה הראשון משום גזרה וכפי' רש"י ז"ל ולא כן פי' בעצמו במ' תרומות פ"ט מ"ז דהא בסתמ' נאמר שם שתילי תרומה נטע וכו' ושם מתרץ דדי שיהי' תרום' ובפסחים דף ל"ד ואסור רק משום מעלה, יעיין בהון עשיר שנדפס אצל משניות החדשות שעמד בזה אות באות כמ"ש כת"ה והניח בקושי' ולענ"ד שלזה נתכוון ג"כ בתוס' החדשים באות ב' עיי"ש ועי' בתוס' חדשים שם במ' תרומות במתניתין הנ"ל ואפשר לדחוק ולפרש דמ"ש דתהא בשמה הראשון היינו תרומה וכמ"ש שם במ' תרומות דדי בגזירה זו ומ"ש והרי היא תרום' ט' נמשך למטה דחיישינן לתקלה דאתי' למיכל דהא לשיטת רש"י כל ביעור ת"ט משום תקלה כידוע וז"ש דלא יבער' אות' ואיכא חששא הנ"ל. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן סט

כבוד הרב הגדול מו"ה צבי יודא פוקס נ"י אב"ד ק"ק מ' קערעסטעש יצו. הנני ע"ד השאלה מי שיש מלאכת בעטאן שעושי' ממנו כסי לגגות וזה נעשה בבית אשר לו הוא ובקבלנות, וע"ד כי בביתו של ישראל אפי' בתלוש אסור כמ"ש בסי' רמ"ד הבאת דברי אורחות חיים שמביא תשו' בית יצחק ובשם מהר"ל אופן ההיתר להשכיר לפועלים ובלא ערמה, והנה עיינתי בת' הנ"ל לא נזכר ערמה, רק שיהי' שכירות גמורה ומפורסם ומיוחד לפועלים, ודאי כוונתו בלא ערמה, ובאמת כבר ישב על מדוכה זו בשו"ת שמלת בנימין שם ג"כ השאלה בענין פועלים בטבעות החגורות כמו גירטעל פאבריק נתן ג"כ עצה זו, ונראה שם דגם השכירות ליום השבת לבד מהני דשכירות ליומה ממכר, והנה בעובדא דידי' הי' דרך מלאכתן בכל המדינה בקבלנות מפורסי' לכל שאין לחוש אפי' לאורחים וכמ"ש בסי' רמ"ג, וזה יסוד גדול בהלכות זו, וזה הי' ג"כ סמיכת התיר' שכתבתי (בחיבורי ס' מ') וע"כ ענין ההיתר רק ליתר שאת לכן גם בשותפות מעט חלק בעלי מלאכות סגיא כי מלאכת הלבנים א"א בע"א כמבואר שם, משא"כ בעובדא שנאמר בחת"ס הי' להיפך ע"כ צריך שותפות כדרך השותפין וזה ודאי טעמו של מהר"ם שיק

בדרעש מאשין שאין מצריך רק שותפות כ"ש, והנה בנד"ז לא פרשת דבריך האיך הוא בדרך העולם במלאכה זו, ומעתה אם כן הוא לענ"ד יש בו די סמך להתיר' עכ"ז טוב להשכיר כמ"ש בת' בית יצחק כי בט"ז מתדנזי' בשו"ת אם בבית ישראל מהני כל הנ"ל, ורק בת' שמלת בנימין התיר והתנה בסוף הספר שהמלאכה הוא בעיר קטנה ולא שכיחי' אורחים כ"כ וגם כי כל פרנסתו בעסק זו. וראיתי מ"ש ע"ד מה שהבאתי לחלק (בסי' הנ"ל) בין פועלים ובין קבלנות משום דבפועלי יום צייתי וכסברת פרשת מרדכי ופקפק דנכרי לאו דינא גמירי, לענ"ד אין לדין בידיעת הגוי רק האיך שהענין מסתב' לחלק בכך בכללו, ובאמת מה שאמרת לחלק דכאן תלי' בזמן מלאכה וע"י רוצי' הבעלי מלאכות מרווח ליה לבע"ב שיאמר קלו מעשיכם, הוא סברא נכונה, ובאמת כך מתאחד עם סברא דידי רק שלא הועתק כל הצורך בספר וד"ל כי ציית ולא ציית תלי' בזה. וראיתי מ"ש בת' דרך השטר שכירות, והנה בחו"מ סי' שי"ב מבואר האיך נקנה הבית בשכירות והוא כשאר מחובר בכסף בשטר ובחזקה עיי"ש. ושכירות בתים הללו מפורסם שנעשים אפי' בלא שטר, וגם לא אדע למה יגרע בעיני' לעשות שטר גם כלשון המדינה ומת' בית יצחק מבואר שמקפיד אך ורק שיהי' מפורסם. מ"ש עלי עמ"ש (בסי' י"ז) ע"ד עניני קדושה שצריך הש"ץ לאמור ולהשמיע קולו בקק"ק ואתה מזכיר לפני כי בעת הסתופפך בישיבתנו נהגתי להיפך והנה אמת הדבר ואח"כ תוה' הייתי על מנהג זה דהא בסי' נ"ז אפי' בברכה הלכה כי גם הש"ץ יאמר ברוך ה' וגו' וכן בברהה"ז יאמר המברך שלא יוציא א"ע מן הכלל וגם כי צריך להתנהג כעיקר התקנה מי שאינו בקי להוציא, ועכ"ח מ"ש במג"א סי' קכ"ה כי הציבור לא יאמרו נקדישך וכן בדברי קדוש קדוש היינו רק הציבור אבל הש"ץ יאמר הכל והוא כהקהל והא הגר"א מחזיק בדעת המחבר וכדברי מג"א ולא כהטו"ז וכתב הטעם דהוי כמו קדיש שהציבור אין עונין כל הקדיש רק אמיהש"ר, וא"כ דומה לזה הכא כהתם דגם הש"ץ עונה עמהם אמן ויהש"ר הה"ד הכא יאמר קק"ק ושאר קדושה שהוא עיקר, ואח"כ ראיתי בסידור יעב"ץ שציין בסדר נקדישך הש"ץ לבד וקק"ק העם עם סש"ז וכן כולו עם הש"ץ. אלמא דס"ל הכי דהש"ץ אומר כולו, ודברי המחבר ומג"א לא נאמרו רק כלפי מ"ש הציבור ע"כ העיקר כמ"ש שם לתשו' הנ"ל. או"נ דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן ע

שלום וישע רב על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב האברך חוב"ק יר"ש כש"ת מו"ה אפרים ר"פ נ"י דומ"ץ ק"ק מאקאווא יצ"ו. עתה באתי ע"ד אשר מי שיש לו מלאכת לבנים

שחופרי' בקרקע שלו ושני נכרי' עליהם עריכת תוארם ושנים אשר עליהם מלאכ' השרפה בכבשן הנהוג ודרך מחיר מלאכתם ע"י קבולת מאלף לבנים כו"כ וכן נהוג בכל מדינא ומדינה אך ורק ע"י קבולת וגם הוא חוץ לתחום וענותנותו הרבני ע"ד דרך התיר, והנה כבר הארכתי בס"ד בספרי לב"מ סי' א' ושם עצת דעתי להקנות להם דבר מה מסכום לבנים וממדת הקרקע מפני דברי ת' מהרמשי"ק סי' צ"ו צ"ז שחשש לסברת מג"א סי' רמ"ד משום חה"ש כמ"ש בפיה"מ להרמב"ם מס' ע"ז דע"כ אסור במרחץ שנקרא על שמו היינו דהנכרים יאמרו דישראל לא מינטר שבת וביש לגוי חלק מה אפי' דבר מועט בגוף המלאכה אי"כ משום חה"ש עיש"ה אבל מ"ש בת' פרי השדה שהביא מעכ"ת משום דלא יהי' בבית' ש"י שהחמיר בס' מנחת כהן לא אדע מה ענין בית ישראל על שטחי קרקע והלא בתנאי התנה במד' שלא יהי' המלאכה במחובר לקרקע וסתמ' מ"ש מחובר היינו קרקע של ישראל כמו בנין בית ומלאכה שדהו שנזכר בגמ' פ"ק דמ' ע"ז ולדברי' הלא בכלל בית ישראל ולמה לי בזה תנאי מיוחד עד"ז ומיהו ראיתי בספר התרומ' ה' שבת שהוכיח דפלוגתא רבנן ורשב"א דעכ"ח איירי לצורך מחובר דאי בנין בית עצמו גם רבנן אסרו דהא ברשות' הוא וכן ראיתי בחי"א מה שהשיג ע"ד הנוב"י מהדו"ק שכתב צד היתר בבנין בית אם דרכו בקבלנות בעיר הנ"ל דמדברי ס' התרומה מוכח דלא מהני היתר הנ"ל ולא אדע האיך מוכח מניה דאפי' דרכ' בכך דהא אריסות השדה מותר מה"ט ודאי הוה השדה ברשות' ועוד הא הביא בזה מחלוקת ר"ת והר"י שבתוס' והא מבואר בתוס' בטעמי' לאסורי' משום דדרך בנין בית ע"י שכירי יום משא"כ אריסות שדה ובת' מהרמשי"ק העיר בזה ע"ד ת' נוב"י מהדו"ת מאשר התיר מלאכת קארטען פאבריק ע"י קבולת והא הוה בביתו של ישראל ודבר זה מתורת ירושלמי למדנו הביאו התוס' ספ"ק מ' ע"ז והוא לענין מלאכ' תלוש בקבולת דאינו מותר רק בבית גוי וכמ"ש הש"ע סי' רנ"ב ובסי' רמ"ד סק"א בטו"ז הביא בשם ר"ש דהשפחות לא יתעסקו במלאכת תפירה בבית ישראל ופשט דברי' אפי' במלאכת עצמן מפני החשד דיאמרו שעושי בשל ישראל ובלא קבולת ועי' במ' כריתות דף ט' בתוס' גר תושב דס"ל בשם רי' דמותרי' בבית ישראל במלאכת עצמן והנה נראה מדברי ת' מהרמשי"ק דבדבר שהוא מפורסם לכל שאין דרך מלאכה זו רק בקבולת לא שייך חשדה אפי' בביתו של ישראל ולא נאמרו בירושלמי רק בדברים שדרכ' בכך ובכך כלומר בין בקבולת בין בשכירי יום אבל בדברי' שכול' או רוב' דרכ' בקבולת לא שייך חשדה אפילו בביתו של ישרא ובת' שמלת בנימין ראיתי דלא שייך בית ישראל רק בית ממש שמיוחד לדור בתוכו יוצא ונכנס בו בין בשבת בין בחול אבל אם הבית חלוק ומיוחד לבית אומנו' וביום ש"ק סגור

ומסוגר נגד בתי גוואי ולא יראה הבע"ב שם ביום ש"ק אינ' מן החומר' זו ועוד הביא בשם ת' מהריט"ץ ג"כ כס' מהרמשי"ק דהאיך דלא שייך מראית עיין מפני פרסום הקבולת אפי' בביתו של ישראל ומ"מ צוה להשכיר הבית להאומנים וכמ"ש בנוב"י מהדו"ת סי' כ"ח וכ"כ בשם ת' תודת שלמים ואפשר בנ"ד דהבית רחוק ומיוחד למלאכת לבנים היינו בית השרפה לכ"ע ליכא חשדה דהא הוה חוץ לתחום דלא שייך חשדה מ"ע מה הפסד לא ישכיר להם בדבר מועט והנה להלכה אין דבר חולץ בין דברי לדברי ת' פרי השדה רק הטעמים חולקי' ועי' בת' נטע שורק סי' י"ד ות' כת"ס סי' מ"א במ"ש ע"ד פיה"מ להרמב"ם הנ"ל והנה בנ"ד יש קצת פקפוק דממ"ש כי הפועלי' הבקיא' אשר בידם להחזיק חום התנור ביום ש"ק בלא היסק וכעת נראה כי לא יועיל כלום אם כן נראה שמפקיד הבע"ב לעשות מלאכת הלבנים גם ביום ש"ק וזה אסור לדעת מרן חת"ס סי' נ"ט וכן איתא להדיא בדברי הרא"ש פ' השואל מ' שבת אברייתי' דהשוכר את הפועל אשר בזה פי' החת"ס מ"ש בטור בקבלנות ובהרא"ש כתוב בהבלע' וידוע מ"ש בב"י בשם מהרי"א ומחלוקת הב"ח ומג"א סי' רמ"ג ועי' תו"ש ות' מהרמשי"ק סי' צ"ו צ"ז ולדבריה' הפי' קבלנות בהבלע' דהיינו מכל אלף כ"כ בלא הקפדה של יום ש"ק ואסור להזכיר יום ש"ק דהיינו בהבלע' ע"כ צריך להזהיר בדברי' במ"ש לא ידבר עמהם כמ"ש. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ידידוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן עא

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב הגדול חו"ב יו"ש הנגיד מו"ה עקיבא בלוי נ"י אבן יקר בק"ק קראסנא יצ"ו. וק"מ בא לידי בשאלת הלכה למעשה אשר כך העובדא שמעכ"ת מחזיק השכירות מנשרר' ומתנאי השכירות כי השררה מחויב ליתן לו מקום ביער לחטוב עצים ב' יאך בכל שנה בשנה ועד כה עשו הכל משרתי השררה אך בשנה זו אשר טרודים בעבודת השדה עליו שכירות החוטבים והמנהג שם בכ"מ כי נשכרים דרך קבלנות עד כמה קוואדראט שחטבו ינתן לך כו"כ ומדי שבוע בשבוע באים לחשבון ומעתה החוטבים גם בש"ק אין ברצונם לשבות מחטיבה זו והתנאי עמהם לא יועיל כי ירצו וגם כי הזמן קצוב וקצור עד אימתי ברשותו לחטוב כנ"ל. והנה מעכ"ת הביא דברי שו"ע סי' רמ"ג דבקבלנות אשר מפורסם במנהג קבלנות ליכא חששא גם משום מ"ע ליכא והוסיף מעכ"ת להשמר במ"ע בזה כי גם בע"ד השררה חוטבים ויתלו בי' והנה ראיתי בשו"ת חסד לאברהם ח"ב סי' כ"ז אשר שם העבודא כי יהוד' קיבלו מיד המלכות להוליך אבנים על הדרכים ולכתתם למען תקון הדרכים והנכרים עושים

בקבולת כמנהגם והוסיף ג"כ להתירה כיון שדבר עצמו אינו של ישראל ואין שם ישראל נקרא עליו לא שייך מ"ע והביא' ראי' ממ' מ"ק דף י"א במלאכ' אבלים שהי' אריסים יעשו אחרים תחתיהם ולא חיישינן למ"ע וכן פסק בשו"ע יו"ד סי' ש"פ והא כתבו התוס' מ' שבת דף י"ז ע"ב דיש לילף מלאכת שבת מאבל וכ"נ מדברי ירושלמי שמביאים שם בתוס' (אלא שנראה דלא כ"ע היא עי"ש בתוס') והנה צ"ע לפי"ז במ"ש המרדכי בפ"ק דמ' שבת גבי קבלת מכס ובהג"א סי' פ"ק דמ' ע"ז גבי קבלת עשיית מטבעות הביאה המחבר ורמ"א סי' רמ"ד והא שם ג"כ גוף המכס והמטבעות אינו של ישראל וכמ"ש המג"א ס"ק י"ט לענין שמיעת קול שאינה ש"י עיי"ש ביד אפרים וא"כ לא יהי' שייך אסורה משום מ"ע ועיין בב"י שם שהקשה באמת דהא הוה מלאכה פרהסיא ותי' דגם זה משום פסידא התירו ולסברא הנ"ל אין כאן קושיא מעיקרא וראיתי בפרמ"ג ע"ד מג"א ס"ק ח"י דפירש באריכות מפני מה לא שייך בי' אסורה דשכר שבת ולא קשיא לי' משום מידי דפרהסיא ותי' כנ"ל דאין גוף המכס ומטבע של ישראל ומכ"ש הרמ"א סי' רמ"ג לענין אם המרחץ בשכירות ביד ישראל עי"ש במג"א וט"ז דשם ס"ל לאו דוקא שכירות דגם בקנה מותר אם מיד משכירה לנכרי ולא נקרא ש"י עליו אלא דבא"ר ס"ל לחלק דגבי שכירות מותר אפי' ישב שם זמן רב ובקנה דוקא בלא ישב בו ושם כתב בפרפ"ג להחמיר כדברי מג"א וטו"ז דגם בשכירות אין מתירין בלא זמן קצר וא"כ צ"ל דגם כאן איירי במכס ובמטבע דמיד השכירה לגוי על השבתות וא"כ לפי"ז הא לשיטתם אז אין חלוק בין שהמכס והמטבע ש"י כיון שמיד משכירה לגוי וכדמשמע ג"כ מדברי המרדכי והג"א הנ"ל וא"כ מה הוסיף הפרמ"ג וגם קשה מה זה שהקשה הב"י משום מידי דפרהסיא והא הוא עצמו הביא בסי' רמ"ג דברי הגאונים דמתירין בהאי גוונא ואם כי לא הביא הלכה זו שם בשו"ע מ"מ משמע לדברי הרמ"א ומג"א שם דלא הוה במחלוקת ועוד אפי' במחלוקת שנוי' עכ"ז לא הוה לי' להקשות בפשיטות ע"ד המרדכי דהוה מידי דפרהסיא וכי דוחק לומר כי המרדכי ס"ל בשם מהר"ם כדברי הגאונים וצ"ל דשאני התם דאייר' במשכיר' המרחץ לגוי ונשאר בידו במכניס ומוציא ע"י מכל כל ואין לישראל שום עסק בו משא"כ הכא שמשכירו רק לשבתות וכל ימי החול הוא ביד ישראל מכל כל פשיטא דאיכא משום מ"ע דהא כ"ע רואים שעיקר השכירות בידו ורשותו של ישראל א"כ הדמיון מ"ש הפרמ"ג אינה עולה לתרץ מ"מ דל"ק לי' משום פרהסיא ומ"ש המג"א בס"ק י"ט גבי מטבע שאין השמעת קול ש"י הא ענין אח' דקאי מ"ש בסי' רנ"ב גבי רחיים דמשום השמעת קול הוה זלותא דשבת ולא משום מ"ע וכמ"ש הי"א בזה קאמר כיון דהשמעת קול הוה במטבע של מלך ולא ש"י וליכא בזה זלותא אבל משום לת' דמ"ע

אין נ"מ בזה ועיין בשו"ת ערוגת הבושם סי' כ"ג, והדרא להנ"ל דליכא מכאן ראי' ולא תיובתא לסברת חסד לאברהם הנ"ל אלא שנלענ"ד ראי' מפורשת לדברי חס"ל מדברי מג"א סי' רנ"ב ממ"ש המחבר במלאכת מטלטלין בדבר מפורסם שהוא לצורך ישראל דטוב להחמיר דמשמע מדינא מותר ובסי' רמ"ד פוסק בפשיטות דאפילו בתלוש שהוא במקום מפורסם של ישראל אסור כמו מחובר ומחלק המג"א דדבר שאין שם ישראל נקרא על החפץ רק שעשה לצורך ישראל כמו גבי ערבה בסי' תרס"ד מדברי ת' הרשב"א דנכון להחמיר ולא מדינא אם יש לו ערבה בלא"ה אבל אם עשה מלאכה בחפץ ששם ישראל נקרא עליו מדינא אסור במפורסם עיין בפרמ"ג שם וא"כ הלא מפורש ויוצא דאם גוף הדבר אינה ש"י לא שייך מ"ע ואני תמה מ"מ לא הביא ראי' זו שהוא מפורשת לענין שבת, והנה י"ל מקום לחלק דשם בעובדא דחס"ל הי' כמו מלאכת מחובר או לצורך מחובר דהא ס"ס הני כתיתי אבנים יתחברו לקרקע והי' לאחדים משא"כ מלאכת תלוש אפשר דקיל לענין זה ע"כ הביא ממ' מ"ק דשם אפי' במחובר ממש כן הלכה אלא שנראה מדבריו שלא חשבו למחובר דמביא ס' התרומ' הנ"ל ממ"ש המחבר בסי' רמ"ד לענין מלאכת תלוש במפורסם, והנה נדון זה אפשר דלא דמי לעובדא דהרשב"א גבי ערבה או מ"ש במג"א שאין ש"י נקרא עליו דגם לדברי עובדא החס"ל דשם מתחילה עד סוף הוה של אחרים או של הפקר רק לאחרי המלאכה בא הערבה וכיו"ב ליד ישראל אבל בחטיבת עצים מהיער אפשר כי מיד בשעת החטיבה כבר נקנה למעכ"ת א"כ נעשה מלאכה בש"י ואתו יודע עד מה הוה ההתחייבות אם מיד בשעת חטיבה או יכול לחזור ולברור בעצים אחרים וכיו"ב בת' שו"מ דאם יכול לחזור בו אין שם ש"י עליו ומעכ"ת בזה לפנים ואפשר כי בידו להתנות עם השררה כנ"ל ומ"מ ודאי ההיתר מ"ש מעכ"ת שכן המנהג בכל חטיבת עצים בהגלילות הנ"ל בזה וגם מ"ע ליכא כמ"ש בסי' רמ"ג ובת' ערוגת הבושם לסי' נ"ג דעובדא דזעגווערק לא מצא היתר אפי' אם המנהג בקבלנות רק מפני שהזעגער והזעגווערק בביתו ורשות ש"י אבל על ההולכת עצים מן היער לא העיר כלל שם משמע דבזה מהני התירא מפני שג"כ הי' כך במנהג' עפ"י קבלנות ונוסיף עוד מ"ש כה"ת דיש לתלות בהתירה כי השררה לעצמו בעצי יער שלו חוטבים עצים אלא שתליא בשיטת הרמב"ם ותוס' הובא בסי' רמ"ג עיי"ש בטו"ז ומג"א לענין קבלנות שדה, ועכ"פ לענין התירא סגיא כמ"ש לעיל ואם יסכים אתנו הגאב"ד נ"י הנני כמשיבה להתירא. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן עב

שוכ"ט על ראש ידידי הרבני המופל' כש"ת מהו' שלמה סג"ל צ"מ נ"י אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ בא לידי ומפני טרדות רבות לא באתי עד הלום להשיב בדבר הלכה ועתה באתי ע"ד ישראל א' ש"ש ויש לו מסחר עצים להעמיד על בנין בתים והוא כמ"כ (בויאונטמרנעהמער) והבוי מייסטער שותפו ממש ונכתב בערכאות כדר"מ ויש לו ריוח על הנ"ל לפי חשבון ועתה א' מאנשי דל"מ שאינ' מש"ש רוצה לבנות בית ע"י אונטערנעהמער רק בתנאי שיעשה מלאכה זו גם בשבת ועתה שאלתו אם יש לחוש בזה משום מסייע ידי ע"ע ואיז' דרך בהנ"ל ע"כ הנה השאלה זו הוה כמו הך דמשכיל זוטרי ומשליך רברבי לענין מסייע הי' אפשר דרך היתר עיין בת' נטע שורק סי' י"ט אבל לא אדע איזה דרך היתר שיהי' פועלי' עושין מלאכה בשבת ואפשר כי דעתו דההיתר עשה שותפות הגוי ועפ"י דברי הר"ן שפסקי הרמ"א סי' רמ"ה דהאיך על שניהם להתעסק במלאכה או במסחר ואין כאן תשלומי' מיום ליום אם הגוי עשה מלאכה או מסחר בשבת אדעתא דנפשיה כעביד והישראל ממילא נהנה מזה, בזה יש ב' תשו' חדא הלא כתב בת' פרשת מרדכי י"ב דההיתר זה לא שייך רק אם השותף גוי מוציא ומכניס הפועלי' ומשלם להם מכיסו אבל אם התשלומי' מהשותפ' ה"ה הפועלי' שלוח' של ישראל ושל גוי בשותפ' ואסור גם לשיטת הר"ן ובעסק זה לא אדע האיך שייך דהגוי בוימייס' שותפו ישלם לפועלי' מכיסו ויבא בשכרו זו חדא, שניח מ"ש בת' תשורש ש"י סי' קכ"ה דאם העסק על אופן כך שעכ"ח יעשה מלאכה בשבת הוה קובע מלאכתו בשבת וזה אסור בין בקבולת בין באריסות וכן בשותפו' כמ"ש במג"א סי' ש"ז דאם אמר לקנות דבר מה ואין מצוי' לו לקנות רק ביום השבת וא"כ בנ"ד דהבונה ביתו אין ברצונו רק שיעשה מלאכת הבנין גם ביום השבת א"כ אם יאמר לשותפו גוי לקבל מלאכת בענין כזה הוה כמצוו' לו לעשות גם ביום שבת והוה כקובע למלאכ' ע"י שבת וכן נמשך איסור זה גם על הפועלי' אשר בל"ס צריכי' הנ"ל כשאר שכירי יום ואסור מדינא לענ"ד ע"כ אין אתי יודע היתר בזה מפני מלאכת הבנין ביש"ק וע"כ א"א לי להשיב ע"ד משום מסייע יע"ע דבל"ז אסור בחמירת' ואפשר כי איזה רב ומורה הורה לו דרך שאין אתי עד מנה ועל מנה ע"כ יחקור הדברים להודיעני כל בל"ז א"א לי לומר דבר. והנני לסיים בברכה ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ויינקלער:

סימן עג

שוכ"ט על ראש ידידי הרבני המופלא בתו"ש כש"ת מו"ה ר' יחיאל הלוי ראזענפעלד נ"י.
אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ בא לידי ע"ד כי מסחרו בבית דירתו יורד מטה מטה ושינוי מקום אשר כנראה הוא מוכשר יותר לטיב המסחר הנ"ל אך ורק בהבנתו את הבית לא שבת ביוש"ק והבונה עשה בקבלנות והא מבואר בסי' רמ"ד דעכ"פ אין נכון ליכנס בבית כזה ושאל את פי ידידי כבוד הג' מהו' פנחס רב"ד דק"ק גראסווארדיין והראה לו דברי ת' א"א או"ח סי' י"ד להמתין לכנוס לתוכו כ"כ שבתות שהם בכדי שיעשו רק כי הניח בצ"ע ע"כ שאלה נפשו היפה עד"ז בהסכמת הג' רב"ד נ"י והנה במכתבו לא פירש האיך היה הענין בקבלנות אם קבלנות גמורה דהיינו שהכל הי' משל הבונה (בוימייסטער) דאז מסקנת הטו"ז דגם אין כאן נכון להחמיר וכן דעת המחה"ש בדעת מג"א ס"ק י' ומ"ש המג"א בסי' י"א דמדינא מותר כיון שקצב עם הנכרי היינו רק קצב על המלאכה אבל העצים ואבנים של ישראל וכמו עובדא דמ"ז מ"ק והיינו שקרא המג"א קציצה דכן נאמר בש"ס ובש"ע לקמן רנ"ב קציצה על המלאכה בדברי' שנעשה בחפצים של ישראל בזה נכון להחמיר אבל בקבלנות גמורה אפי' בנכון אין להחמיר אבל בקבלנות גמורה אפי' בנכון אין להחמיר וכן משמע מסתימת דברי חי"א כלל ג' סי' ז' שהשמיט "נכון" בקבלנות וכן סתם בש"ע תניא ובס' נזר ישראל וכן מסקנת השבילי דוד דעיקר כדעת הטו"ז וכדעת מחה"ש וכן פי' הא"ר במג"א ס"ק י' הנ"ל ובת' א"א לא נחית לזה רק דן שם אם אסור מדינא עד שהרב השואל ימחה לכנות לתוכו מדינא כיון שהי' הכל בצרכי בנין משל ישראל בזה מהדר להיתר כיון דכתבו האחרונים שסומכין בדיעבד על שיטת ר"ת ובתוס' שלנו ספ"ק דמ' ע"ז אינו מחלק בזה גם בזה סומכין על שיטת ר"ת בדיעבד ושוב חזר בו משום דודאי התרה הרב בו ולא שמע לקולו והוה דומה למ"ש הרשב"א בהני דאם כנס לא יוציא דאם התרה בו יוציא אלא דלאחרינא אפשר דלא שייכא התראה זו והניח בצ"ע ואם כי האחרים לא שמעו לקולו שלא יכנסו פן ואולי ישמעו שלא לפנים בזמן אותן שבתות שהוא בכדי שיעשו וא"כ מעכ"ת שואל כענין בדברי ש"ע דהא המחבר כתב ונכון שלא יכנסו אין ענין לת' א"א דמזה לא מיירי וגם לא שייך למחות על ידו מפי הרב ועתה בנ"ד יחקור הדברים דאם הי' בקבלנית גמורה כדי הם להקת נביאי' לסמוך עליהם דאפילו נכון ליתא להחמיר, ואם לא היה קבלנית גמורה רק הבעה"ב נתן והכין צרכי הבנין והקבלנות הי' רק על המלאכה בזה כתב המחבר דנכון שלא יכנס' ובא"ר שהוא ממדת חסידות ועיין בחיי"א כלל ג' הנ"ל ומעתה יש לעיין אם כי לצורך פרנסה ג"כ נכון להחמיר וכגון בנ"ד אפשר להדר אהיתר' דהא אין מפליגין בספינה בתוך ג'

ימים לשבת הוא מדינא דגמ' ולצורך מצוה מותר ואיתא ברמ"א סי' רמ"ח דלפרנס הוא צורך מצוה וכן קיימ"ל בסי' תקל"א ואם כן הה"ד י"ל כן וכבר פסק במהר"מ שי"ק בסי' מ"א דלצורך מצוה מותר לכנוס כמו בערבה הובא במג"א ס"ק י"א הנ"ל והא התם אם אין לו ערבה אחרת מותר וא"כ ה"נ אם אין לו מקום לפרנסתו רק בבית הנ"ל אם כי במהר"מ שיק מחלק בין בנין לערבה עפ"י דברי חת"ס באתרוג המורכב דבדבר שנתגדל מתחילה עד סוף בעבר' הוה מהבב"ע ומאיס לגבוה היינו בביה"נ לתפילה משא"כ בנידון מצות פרנסה ועיין בבית יצחק ח"ב ליו"ד ועיין באו"ח להה"צ מספינקא דאם כבר שכרו בדמי שכירות ואין דירה מצויה אפי' ממדת חסידות אין להחמיר והנה כל זה אם הבונה בקבלנות הי' גוי וגם לא היה ישראל המשגיח על הפועלי' כאשר שכיחי בעוה"ר בזה"ז דבזה מחמיר המהר"ם שיק מדינא לאסור ואם הי' הכל ע"י גוים כבר כתבתי דעתי אם ידידי הגאון רב"ד דק"ק יסכים עמדי ועוד גדול ההוראה אני כמשיב' למכשירא וד' יחיב גבולו בברכה ופרנסה בהרווחה ידידו דו"ש ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן עד

לקדם מרנא ורבנא מאוה"ג ה"ה כבוד הרב הגאון המובהק צי"ע חו"פ בו"ק פ"ה בנש"ק בקש"ת מו"ה צבי שפירא שליט"א אבדק"ק מונקאטש יצ"ו אחרי מודים דרבנן פני הדרג"ק באתי לשאול שאלת נכון ע"ד אשר מכמה שנים א' מאנשי דל"מ בנה בית ולא נחו הפועלים ביש"ק כאשר שמעתי אז מדבר זה הייתי מפרסם בפומבי שלא יכנס בי' לדור בבית זה, והנה הי' מקצת העם אשר עברו בשכירות הבית וכן אחרי שהנ"ל ירד מנכסים והוכרח למכור בית הנ"ל קנה ישראל וגם הם עברו ונענשו ר"ל בגוף וממון עד כי בא בית הנ"ל ליד הבאנק ושם בבית הנ"ל בנין בית ליי"ש מחרצנים וזגי' שקורין (טערקעל) וכן לבשל קאניאק, ובא בע"ב א' אשר מלאכתו ומסחרו במשקאות הנ"ל ושכר בית הנ"ל מהבאנק על י' שנים ויש בידו לקנותו אח"ז הנ"ל קודם לכ"ע והנה לשוכר הנ"ל חתנו בן תורה וי"ש ומפני אשר אשתו בת השוכר היא חלוש' וחולת נפש לא מצאה ידה לדור בשכונת כפרי "בווירסטהויז' וע"כ הביא' אבי' חמיו של ב"ת אשר יש לו ג"כ "ווירסטהויס" רק כי ביתו רחבת ידים חדר לפנים מחדר אמר בלבו כי זה תוכל שאת אבל לא הועיל מאומה ומחלתה גברה עלי' והרופאים בפעסט עשו לה תרופה ושפטו כי צריכה למשכן ודירה אשר תהא מנוח לה וע"כ מצא מסוגל לשכון בבית הנ"ל בלא שום מסחר או חנות וחתנו אשר שמע כי אני הזהרתי לדור בבית הנ"ל בא לפני אם יש איזה דרך היתר, והשבתי לו כי לא אמרתי רק מה שכתוב בש"ע סי' רמ"ד כי גם

בקבלנות אין נכון לכנוס ואם נבנה באיסור גמור פועלים שכירי' יש איסור גמור וגם זה אינו ידוע האיך נבנה כי לאיש הנ"ל אין להאמין בדבר זה כידוע וכן אמר לחמיו כל מה שאמרתי לו וביקש לו דירה אחרת לפי כבודו וכבוד ביתו זו אשתו ולא מצאו ועתה שוב בא לפני למצא לו היתרא ונשאר הדבר לשאול כבוד הדרג"ק. והנה לענין הלכה אין כאן לענ"ד לפלפל בדברי פי' הטו"ז ומג"א סי' רמ"ד באיזה ענין הוה אינו נכון באיזה ענין הוה איסור גמור כמ"ש לעיל דכאן אפשר שלא הי' קבולת כלל, עכ"ז נראה לפימ"ש המג"א סי' שכ"ה דאפי' במידי דפרהסיא אין כאן איסור לאחרים ותי' דשם הנכרי עשה מעצמו לצורך ישראל משא"כ הכא צוה לו הישראל ע"כ גם לאחרים אסור וראיתי בת' אא"ש או"ח סי' י"ד שהביא שיטת ר"ת מספר הישר ובתוך דבריו שמשם אין ראי' דדוקא בקבר וארון מחמיר' שלא יאמרו בשביל ישראל חילל ש"ק ולא בדברים אחרים דהא עשה כבש לירד בו לא אסרו לעולם, ועובדא דמועד קטן ד' י"ב גריס דעובדא דמר זוטרא סייע בתבני ע"כ אסור לכנות בו באפדנא א"כ משמע דלית לי' איסור כלל אפי' לעצמו כש"כ לאחרים אפי' במידי דפרהסיא ושם בת' אמרי אש משמע דעיקר לאסור כמה שבתות שהוא בכדי שיעשו וכמו במרחץ ושאר דברים שהם בכדי שיעשה והנה הפוסקים התירו בקבלנות משום דשיטת ר"ת דאפי' לכתחילה מותר אנן לסמוך עכ"פ בדיעבד כמ"ש הב"ח וט"ז סי' רמ"ד אבל במה דפליגי אר"ת לענין איסור עולם בדיעבד בזה לא שייך היתר הנ"ל דקיימ"ל כמש"כ בת' הרשב"א הובא באו"ח סי' תרס"ד א"כ האיך דחזינא דנבנה באיסור גמור ליכא היתר הנ"ל אלא דקשיא לענ"ד לתי' המג"א ממתני' מ' חולין ד' י"ד השוחט בשבת ובתו' הקשה דהוה מומר לחלל שבת ותי' דאיירי בצניעת ועוד י"ל דפ"א לא הוה מומר ויש במפרשי' דלתי' ב' אפילו בפרהסיא איירי דרק בפ"א אפי' בפרהסיא לא נעשה מומר וקשיא דלמאי דבעי לאוקמי במזיד וכר"מ אמאי מותר למו"ש ולאחרים ודאי מותר והא בפרהסיא לעולם אסור דבת' מהרמשי"ק סי' מ"א ס"ל דבמידי דבפרהסיא אין חלוק בין תלוש למחובר ולענין זה ודאי אין לחלק בין מלאכה ע"י ישראל או ע"י נכרי כדמחלקין התוס' בין מבשל בשבת לנכרי שהביא דורן לישראל וכן יש קצת ראי' מהרמב"ם פ"א מה' שמטה ויובל דס"ל כר"מ דשביעית חמור משבת ע"כ בין בשוגג בין במזיד קונסי' אותו ובחורש שדהו פסק שאין חוכרי' ממנו כדי לזרוע אלא יהא בור' לפניו ומ"מ אם א' מותר לבנין לזרוע על חרישה זו וחרישה ודאי הוה דבר בפרהסיא במחובר ועכ"ז אינו אסור לעולם עכ"פ וגם בפ"ו מה' שבת בכמה דינים משמע שאין חילוק לענין לאחרים, והנה בת' מהרמשי"ק סי' מ"א ס"ל דלדבר מצוה בא"א בענין אחר מותר וכמו בערבה בסי' תרס"ד באין לו ערבה אחרת מותר בכתלש בשבת וא"כ ה"נ

בנדון דידן הראוי' לו מפני מחלת וחולשת הגוף וגם משום שלום בית עם חמיו אשר מזונו ופרנסתו עלי' רמי' אפשר דחשוב מצוה וגם ראיתי בת' בית יצחק בח' יו"ד אם נשכר לו כבר הבית ואין מצוי' לו דירה אחרת מותר לו וכן ראיתי בת' א"ח מהה"ג מספינק' בעובדא אשר צדיק א' שכר דירת בית לצרכו וראוי' לו ואח"כ נתודע כי נבנה בשבת כיון שכבר השכיר וגם אין דירה מצוי' לו לכבודו כמו זו אפי' מצד חסידות ליכא להחמיר אלא דשם איירי בקבלנות ורק משום נכון שלא לכנוס אבל באיסור גמור אפשר דאסור והנה בנ"ד הוה ספיק' כמ"ש לעיל ואפשר יש מקום להקל ואין בידי להורות לו הדרך ואפשר בהפסק קנין הבאנק ג"כ יש להקל והנני לפני הדר"ג בבקשה להורות דרך ילכו בו וכאשר יצא הוראה בפ"ק כן אומר לו והנני עבד לעבדי ה' כ"ד. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן עה

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב המאוה"ג חו"ב מו"ה יושע ליב שילל נ"י אבדק"ק פעזינג יצ"ו ע"ד אי שפיר דמי כי בע"ב א' עשה שותפות עם אומן בנאי לבנות בתים לאחרים ומס שיעלה בריוח יחלקו כפי התנאים וכל מה שתעשה בענין הבנינים בין בפעולה בין בפועלים המכניס והמוציא הוא האומן ורק שיש רשות גם לישראל להשגיח על כל הנ"ל וגם יש זמן הצורך עליו ומעכ"ת הביא דברי הר"ן שהביא הרמ"א סי' רמ"ה דבגון זה שאין הפעולה מוטל על כל או"א דבר יום ביומו לא צריך הותנה דהגוי מעצמו עשה אדעתי' דנפשי' וישראל ממילא נהנה, וכש"כ בנ"ד שכל מעשה הבנין ברוב, ע"י הבנאי גוי והביא עד"ז דברי ת' חת"ס סי' כ"ח ומ"ש עליו בהרמסי"ק סי' ק"ז וסי' ק"ח דזה במעלה דרג' שהמכניס ומוציא הגוי השותף, והנה בת' פרשת מרדכי סי' י"ב חידש בדבר ברור דהתירא של הר"ן לא שייך אלא דוקא אם הגוי עשה בשבת בשותפות ומשלם לפועלים מכיסו אבל אם משלם מהשותפות א"כ הכי הם שלוחים של שניהם ומה מועיל בזה שותפות הנ"ל דשוב הוה כמו שותפות שנזכר בגמ' ספ"ק דמ' ע"ז היינו שמוטל על כל א' מיום ליום דאם לא התנו מה שעשה הגוי בשבת וישראל משלים בחול הוה הגוי שלוחו ואסור ומה לי פועל או שותפות הנ"ל וע"כ מצריך תקון הרמ"א מ"ש בסעי' ג' דישכיר לגוי חלקו או ליתן לו בקבולת ליום השבת ואם כי הטו"ז והמג"א פקפקו על היתר זה מיישב בטוב טעם ועומק דבר' ותוכן דעתו כי השכירות והקבולת אינ' להתיר' בעצם אך ורק כיון דלשותף עצמו משכירו או עשה בקבולת ועי"כ אין הישראל צריך להשלים בחול א"כ ממילא אינו שליחו והכל הגוי אדעתי' דנפשי' קעביד וא"כ היתר שכירות

וקבולת הוא רק להשיג התירא של הר"ן דלא יצטרך התנו וכן לענין הפועלים כיון שהגוי עשה ע"י משכורתו או קבולת ממילא הפועלי' שלו הם בעד חלקו כולו עיישי"ה והנה בנ"ד לא אדע האיך שייך שכירות או קבולת באמצע הבנין ואפשר דשייך שפיר כי מכל אמה שיבנה נותן לו כך וכך או אפשר שפיר דמי כמ"ש מעכ"ת שיותן לו פערצענט יותר ממה שמגיע לו מהשותפות ועיניו רואות מה דאפשר למיעבד בקבולת, והנה הייתי מסתפק אי שייך היתר שותפות בענין זה דלא מצינו שותפות בגמ' רק אם השותף יש לו חלק בגוף הדבר כגון בקרקע או בסחורה של חנות ואפי' בשכירות בין בקרקע בין בשאר מסחר שייך שותפות אבל לענין לעשות מלאכה דאין כאן דבר ממש מה היתר שותפות שייך בזה אלא בהרמב"ם מה' שבת פ"ו ה' י"ד נקט המשתף עם הגוי במלאכה וגו' אלמא דגם בזה שייך כנ"ל וכן הוא לשון המחבר סי' רמ"ה והרמ"א מביא עד"ז שיטת הר"ן אלא שאין דרכי להורות בפרט בעניני ש"ק דבר שאין מפורש ועתה מצאתי בס' ת"ח בשם השו"ע מה"ד ד' ח"ג סי' צ"ב אשר שם בישראלים שיש להם חזקה להעמיד בנינים להקירו יר"ה לזמן מוגבל שהדרך היותר מובחר לקבל אומן שקורין מייסטער לשותף ולעשות עמו קאנטראקט בנמוסם להיות שותף גמור ואם כי בשותפות צריך להתנות כמ"ש בסי' רמ"ה ובשותפות זה לא שייך התנו כנ"ל י"ל לא מובעי אם האומן מייסטער אינה עשה מלאכה ודאי מותר אפי' בלא התנו כמ"ש המג"א ס"ק א' וס"ק ח' ואפי' אם עשה מלאכה אינה דומה לשדה ותנור דשם נהנה בשבח שדה והנאה מסחר וזה ממלאכת שבת משא"כ בנ"ד אינה נהנה ממלאכה עצמו רק ממה שנגמר הבית ומקבל שכר יותר על ההוצאה ודעתו להתיר בפשיטות בלא שום תיקון הנ"ל ובאמת י"ל בדבריו הא בזה יש התירא של הר"ן דהא על הישראל אינה מוטל לעשות איזה מלאכה דבר יום ביומו וכן הרגיש בזה הת"ח ועכ"פ מפורש בדבריהם היתר שותפות בענין בנין בתים בקבלנות ע"י שותפות גוי וממילא ודאי יש לסמוך ע"י מה שיתן יותר להאומן איזה פערצענט כנ"ל, עוד ראיתי בת' אבני צדק דרך התירא שיקבל הישראל בקבלנות ושוב יתן בקבלנות להגוי האומן והמאטריאלען ימכור לו דבזה ודאי מהני מכירה אם כי בבנין בית לא מהני אבל אם עשה מלאכה בעצמו היינו הפועלים גוים ולהם מוכרי' רק המאט ריאלען שפיר דמי עיי"ש בת' אבני צדק סימן כ"ב כי אין כעת פני לפני לבאר כל דבריו כי בנ"ד אשר השותפות די סמיכה דהיינו לעשות קאנטראקט המועיל בערכאות משפטים ולהיות שותף גמור לענ"ד ההיתר יותר מרווח אם יסכים אתנו עוד גדול ההוראה וע"ד אם ב"י דל"מ רוצה לבנות רק ע"י פועלי' יום יום שלא בקבלנות אם שייך בזה מסייע ידי ע"ע ודאי דא עקא גם בת' מהרש"ם סי' ש"ח חייש לזה ואפשר דבזה מה שצריך לאומן

כסף הוצאה יתן לו בהלואה גמורה והיינו דבין הוה ריווח ובין הפסד יתן לו הבנאי כו"כ פערלענט א"כ אין לו שום חלק בעסק הבנין ולבד מזה הי' חששא כי הפועלי' הם שלוחי ישראל ג"כ ע"כ לא ידעתי התירא רק בדרך הלואה או יחדל מבנין כנ"ל גם אם הישראל רוצה בקבלנות הא ג"כ אסור בתוך התחום כמ"ש בסי' רמ"ה עיי"ש א"כ ג"כ משום מסייע כמובן. ידידוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן עו

שלום וישע רב על ראש כבוד אהובי ה"ה הרה"ג חריף ובקי עצום ירא וישלם כש"ת אב"ד ק"ק ק' העלמע"ן יצ"ו הנה ע"ד במ"ש ונקדמ' מנהג שלנו בימי קיץ דעוד היום הגדול עת החליבה בבית גוי ותינוק א"י מוליך הכלי לחלוב לתוכו למען הצורך למוש"ק בפרט לנשים וקטנים הצריכים למאכלי בעת ההוא ומכע"ת אסור להם בכ"פ להבא לשאול ואומרי' שכן הי' נוהגי' לפנים ומעכ"ת מראה פנים לכל צד לאו"ה והנה ישנו בזה כמה איסורי' ח"ש הוצאת כלי מבית ישראל המבואר לאסור בס' רמ"ו רנ"ב שכ"ה ונוסיף עלי' מבית ישראל המבואר לאסור בס' רמ"ו רנ"ב שכ"ה ונוסיף עלי' עשה מלאכת הוצאה עבור ישראל והעבר' ד"א בכרמלית עכ"פ והישראל עע"ג כמצוו' בפירוש וכת"ה הוסיף עוד איסור הכנה מש"ק לחול כמ"ש. והנה אם הי' אך ורק משום קטנים הצריכים למאכלים הוה מקום להתיר דחשוב כמו חולה שאב"ס כמ"ש הרמ"א בסי' שכ"ח סעי' י"ב וק"ו הוא במה דמתיר אמירה לנכרי לעשות תבשיל עבור קטן שאין לו מה לאכול דהוי אמירה למלאכה דאורייתא כש"כ כאן בנ"ד דכול' דרבנן דבזה"ז ליכא רה"ר ויש לעיין לפימ"ד במל"מ בה' מלוה אי תרי דרבנן חשוב כדאוריותא ואפשר דכול' חדא חשוב דהוצאת כלי מבי' משום מ"ע דהישראל צוה לו והיינו דבר גופא מה שעושה ועוד הוה אמירה במקום שבות וחשוב הכל שבות דשבות ואם כי במג"א כתב בס"ק י"א בשם הרד"ך דלא הותר אמירה משום חולה שאב"ס רק אם צריך הדבר לשבת היינו משום דאפשר להמתין עד מו"ש ולפי הנאמר במכתב מעכ"ת א"א להמתין עד מו"ש ועי' בפרמ"ג דג"כ נראה משום דאפשר להמתין ויש בענין זה עיון דאפשר להמתין ולהאכיל לקטן חלב ש"נ דג"כ אינו רק מדרבנן ומנ"ל למדחה דרבנן מקמ' דרבנן ונפלי' בשיטת רבותי מ"ש במג"א סי' תר"ח שיטת הרמב"ם דנראה מדברי"י בה' מ"א דבין טבל דרבנן מעציץ שאינו נקוב בין מעשר ירק צריך לעשר בשב' והקש' במג"א דבפ' ב' דיומא פליגי בזה רבי וראבר"ש וקיימ"ל כרבי דבטבל דרבנן ירק אי"צ לעשר בשבת שכן מסקנת מג"א א"כ ה"נ אפשר חלב ש"נ אינו חמור יותר וראיתי בכ"מ שמיישב שיטת הרמב"ם דס"ל

אי"צ לעשר קאמר אבל ברצונו רשאי לעשר לפי"ז שוב יש מקום להתיר עבור קטנים כנ"ל אבל לגדולים בריאים לא אדע שום דרך קולא דכולה' אתנהו בי' הכא בהוצאת כלי משום מ"ע דיאמרו שצוה לו הישראל ושם איירי דהנכרי מוציא רק לצורכו ובנ"ד גופא האיסור נעשה על מה שגזר' עלי' ואפשר דעדיפא הי' לחפש מקום היתר דהנכרי יביא החלב מביתו בכלי שלו אחרי שבדק' הכלי שהוא נקי כמ"ש ברמ"א ביו"ד סי' קט"ו ולאחר הביא' לבית' יוריקו שלא ישהה בתוכו כדי זמן כבישה ומשום מלאכה הוצאה בשביל ישראל יש מקום לעשות ע"י קציצת שכר בכ"פ שיביא החלב לביתו כך וכך ועיי' במג"א סי' רע"ו וס"ק ב' כיו"ב וראיתי בבאה"ט סי' תקי"ד מה שלמד היתר ע"ד שמניחי' נכרי להדליק הנרות בביהכ"נ בעיו"ט שחל להיות בש"ק בעוד היום הגדול עפ"י דברי הנ"ל דהא היתר קציצה בהדלקת נרות בשבת היינו טעמי' דל"מ משום דהגוף נהנה ממנו מיד משא"כ בהדלקת הנ"ל שהוא רק לצורך ליל יו"ט הבא ומהני קציצה. ומ"ש מעכ"ת משום קנין בשבת דביתו קונה הנה ראיתי בס' נזר ישראל על ה"ש כלל מ"ב שהביא בשם ת' שו"מ כ"ד מי שפסק עם הנכרי על קנין חלב וכ"פ אירע שמביא' בש"ק אם אית בי' משום קנין בשבת והשיב כיון דהישראל בידו לברר לו חלב אחר לא הוה בזה קנין ובנ"ד לא אדע אם בידו של ישראל לעשות כן ואפשר דמועיל שיאמר בפירוש דלא ניחא לי' דלקני לי ביתו כדרך שנאמר באו"ח סי' תמ"ח בנכרי שמביא דורן חמץ ביו"ט אחרונה ש"פ וכיו"ב בספרי אחרונים במ"ש ליתן דורון' להרב הדורש ולחתן ביום ש"ק כידוע ועי' במג"א סי' שכ"ה דאסור הוצאת כלי של נכרי מבית ישראל אינו רק אם נוטל מידו של ישראל ממש וכלי של ישראל אפי' מחצרו אסור עיי"ש ומ"ש מעכ"ת להחמיר משום איסור הכנה משבת לחול כמ"ש הרמ"א ומ"א בכ"מ דאפי' להביא יין להבדלה אסור לדעת מהרי"ל בשבת אפשר לומר דע"י נכרי ליכא איסורא בזה דאפי' לרבה דקיימ"ל כוותי' דהכנה דאורייתא מ"מ אין בו רק איסור עשה וכמו דאמרינן בר"פ בתרא מ' שבת דף כ"ג שבות רק בחברו שחייב חטאת ולא בשביתת בהמה עיי' מג"א סי' רס"ו וסי' ש"ה ס"ק ג' דמתיר אפי' בכרמלית מה שהוא משוי לבהמה מה"ט ורק ברה"ר אסור עיי"ש במחה"ש מ"ש על דבר תו"ש וא"כ כש"כ לענין אמירה לנכרי וצל"ע כעת. ולענין אם יש למחות בחזקת היד הוא לפי ראות כת"ה אם ישמעו כמ"ש באו"ה סי' תר"ח במה שאינו מפורש בתורה מוטב וכו' ועי' בת' מהרמשי"ק סי' קל"ו ביו"ד וכיו"ב והנני לסיים בכל חותמי ברכות ידידו דו"ש ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן עז

שוי"ר על ראש חביבי הותיק ה"ה בחו' כארזים החריף ובקי עצום חרוץ ושנון יראת הן אוצרו חתן תמים למעלות כש"ת מו"ה חיים אלימלך נ"י יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ בא לידי ועתה באתי מ"ש ע"ד חליבת הפרות בי' ש"ק ע"י אמירה לגוי כמ"ש בסי' ש"ה והיינו משום צער בע"ח והעולם נוהגי' סתמא לחלוב אם כי ידוע שאין כ"כ חלב בקרב' כדי צער' ובזה הי' אסור כמ"ש מדברי ת' רמ"ע מפאני אשר נשאל בפרה שהי' חצי חלב לאריס וחולב בשבת והתיר רק ע"י הפקר או קבלת אחריות וסיים שם בפירוש ואם לאו אסור ובא"ר השיב בזה ע"ד מג"א סי' רמ"ו והבאתי דברי ת' בית היוצר בזה ודעת השואל שם כיון דחצי של הגוי יחלוב חצי' שלו ומה שנשאר חצי של ישראל לא יצער' והנה לשון ת' הרמ"א לא משמע כן אך לגמרי אסור' והמעיין בת' יעב"ץ ח"ב סי' ע"ז שם מבואר באר היטב כוונת הרמ"ע דנקט חולב משום מפרק ועשה מלאכה בגופו של בהמה ואין תקנה רק יפקירנה או יתנה היינו הגוי האחריות ומה בעי בזה ומה שייכות תקנת הפקר וקבלת אחריות לענין מלאכת גוי או אמירה בשביל ישראל תקנה זו כשנ' בענין שביתת בהמה שהוא ביד הרועים וכיו"ב שם מבואר ומה זה שכתב שם שנעשה המלאכה בגופו' של בהמה ועכ"ח דמסברת הרמ"ע ג"כ כיון שעשה הגוי המלאכה בגוף בהמת ישראל ישנ' בזה משום שביתת בהמה והיעב"ץ תמה עד"ז ולא הביא כלל דברי ש"ע מסי' ש"ה שהותר משום צער בע"ח ולית בי' משום שביתת בהמה דהבהמה אינ' עושה כלום רק הגוי עושה מלאכה וכפורק מנשא מעל הבהמה ולענ"ד שזה ג"כ כוונת המג"א בסי' רמ"ו מסי' ש"ה דמ"ש משום צעב"ח היינו האמירה לגוי לחלוב והכלבו בשם הגה מהר"פ שהתיר' לא אתי' עליה' כלל משום שביתת בהמה דא"כ הי' מלמדנו התקנה שמבואר בסי' רמ"ו דבלא"ה הי' דאורייתא ולא מצינו להתיר איסור דאורייתא מפני צעב"ח אם לא ע"י תקנה הנ"ל וכמ"ש ברמ"ע ולענ"ד זה כוונת המג"א בל"ס וא"כ לא הועיל תירוצ' של א"ר דאיירי בדליכא צער בדליכ' צער מה תקנה שייך לומר דליכא תקנת רק דלא יחלוב אות' ולימא דאסור אלא ודאי דאיירי ועסק בתקנות בהמות שלא יהי' בו משום שבית' וגם מה הלשון שעושי' מלאכ' בגופ' של בהמה ומעתה אין ראי' כלל מלשון הרמ"ע לאסור בפירוש היכא דליכא צער דלדידי' אסור בכל גוונא משום שביתת בהמה ולדידן דלית לן בזה כלל משום שביתת בהמה כמ"ש היעב"ץ אין כאן הוכח' דאסיר רק מדיוק' הפוסקים שהתירו משום צעב"ח א"כ במקום דליכא צער מנה איכא למימר בהתירא והנה מ"ש בת' בית יוצר עפ"י מ"ש בישוע"י סי' רמ"ד לתרץ קושי' הטו"ז על הב"י דס"ל דרק משום דלא נבא לידי איסור דאורייתא התירו במכס א"כ הך

דמ' שבת ד' קנ"ד דהתיר' ביטול כלי מהיכנו מה חשש' איסור דאורייתא איכא דל"ל לידי כך ותי' בדבר חדש דקושי הגמ' הוה והא מבטל כלי מהיכנו היינו דיותר יש להתיר ג"כ לטלטל בהדי' שלא לבא לידי איסור דאורייתא היינו צעב"ח דהכל התירו ותי' בזה מע"כ קושי' הרשב"א מה הקשה בגמ' מברייתא על ר"ה מהיתה טעונה טבל ועששיות בשילפי רברבי [באמת הוא קושי' התוס' ג"כ בד' מ"ג ע"ב לעיל] ושפיר קשי' דטלטול מוקצ' בהדי' פשיטא דחמור כמ"ש במ' ביצה במהרש"א בשם ת"י וכן פי' בהרש"ש דלהכי פירשיז"ל בגמ' מ"ד אדר"ג הא איכא צעב"ח וליתי דאורייתא ולדחי דרבנן ביטול כלי מהיכנו כלומר לאפוקי טלטול בהדי' דחמור כמ"ש בת"י הנ"ל ומה שהבאתי ראי' ממ"ד בד' קנ"ח בבהמה שנפלה במים דמביא כו"כ לא להעלתה בהדי' ואפי' לדברי א"ר דוקא בדא"א בכו"כ משם אין כ"כ ראי' די"ל דמוקצה בע"ח חמור כמ"ש בתוס' ר"מ ביצה ועוד א"א להנצל משמוש בע"ח משא"כ בשאר מוקצה אלא דמלבד מזה י"ל דהא הרמב"ם בפ' כ"א ה' ש' סידר שם המעלות האיך להתנהג והאיך דא"א מותר לפרוק בנחת דהוה טלטול קצת כמ"ש בלח"מ ועי' במג"א מ"ש בסי' רס"ו דפריק' בנחת עדיף מביטול כלי מהיכנו במשאות גדולות אבל לא טלטול ממש ואפשר דדעת הישוע"י ג"כ נתכוון לפרוק בנחת כמ"ש המג"א אלא דלשונו לא משמע כן ומ"ש פירו' הגמ' בקושי' על עובדא דר"ג והא איכא צעב"ח דלא כפירשיז"ל בשם הריטב"א וחת"ס היינו דקושי' דלא יחוש על אצטרי דזיקי משום הפסד נגד צעב"ח כן איתא ג"כ בחידושי הרשב"א בשם הרמב"ן ועיי' בהגהות מלא רועי' ולענין הלכה מ"ש העולם התיר' והנה מלשון הרא"ש בפ' מפנין בשם הר"מ מכאן היתר ר"מ ללמוד לגוי שיחלוב החלב הפר' בשבת דרוב חלב מצערא להבהמה וציין בק"נ המרדכי ור"מ בב"מ דהחלב תהי' של נכרי ורק בב"י הביא בשם ר"י וכלבו לקנות מהגוי א"כ אינו לצורך ישראל וא"כ האמירה' לגוי אינו רק אם מצער' וזה מותר ומה שעשה גם בלא צער הוא לצורך עצמו ומה שנעשה לצורך ידועי' דברי מג"א בסי' ש"ז שאין זה בכלל אמירה אלא לפי שהבהמה של ישראל הי' צריך למחות כדאיתא בסימן רנ"ב ובכ"מ בזה ודאי יש לומר דאם כה יעשה עי"כ ימנע הנכרי אפי' במקום צעב"ח דכל עצמ' של המחא' שלא יעשה פעם אחרת וראיתי מ"ש בחכמ' בענין צעב"ח ע"י עצמו או ממילא בשם אשל אברהם ומהרמשי"ק והנה בענין להמרות האווזות י"ל דאינו ממילא דע"י שהרגילה בהמראה אינו אוכל מעצמו והוה כהך דטעונ'משאות ומ"ש בדברי מג"א סי' רע"א וסי' קס"ז ועי' בספרי פ' עקב ושם פירושים בקרא דואכלת ושבעת בענין אחר וכעת אין בידי לעיין בכל המקומות וע"כ אסיים בכל חותמי ברכות אה"נ דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן עח

שלום וישע רב על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגדול המפורסם חריף ובקי עצום צדיק תמים בנש"ק כש"ת מו"ה משה סופר שליט"א דומ"ץ ק"ק ערלוי יצ"ו אחדשיה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי ועתה באתי בראשונה מ"ש כת"ה דת' ריב' סי' ז' לחדש דבר בענין שבית' ומחמר אחר בהמתו דכמ"ש במ' שבת ד' צ"ג בשנים שעשו מלאכה פטורים דילפינן מקראי דזה יכול וזה יכול הה"ד לענין בהמה כמ"ש להנהיג העגלות ע"י ב' סוסים אם גם בסוס א' הי' יכול והגם באדם כהאי גוונא אסור מדרבנן דהפטורי' קתני מ"מ הא אמרינן ר"פ ב' דשב' דכל שבות לא גזרו בבהמה ועוד דבכרמלית הוה שבות דשבות ויש מתירי' במקום צורך גדול וכת"ה השיב לפי"ד רש"י ז"ל שפירש משום דלאו אורחא בהכי ובנ"ד חזינין דאורחא בב' סוסי' במ"מ א"כ ליכא התירא ועיי' בס' בן אורי דרש"י כ"פ כן רק בס"ד ובמשקנא מקרא ילפינן עיי"ש ועוד ידעתי בגליל עליון כמה מקומות שמוליכי' משאות כן וכן במשעות של ב"א רובא דרובא סוס א' ורק במשאות כבדות נעשה ע"י ב' סוסים וכמדומה שכן במדינת אסטרייך ומאהרען הנה בגוף החקירה כבר ישב על מדוכה זו במק"ח בהגהותיו על המגיני סי' רס"ו (ועי' בדברי המגידי' עלה רוב בס' הספר) והנה הגאון מקור חיים השיב על חידוש זה יען לא מצינו כיו"ב באיסורים אחרים כגון בישול בב"ח ועשה מלאכ' בשביעית מלאכות הנאסרי' וכן בשנים שהרגו נפש דילפינן מקרא אחרינא וכן לענין שחיטת חוץ במ' זבחים ד' ק"ח ובקידושין פ"ב בסוגי' דאשלד"ע עיי"ש א"כ ש"מ דרק לענין חיוב קרבן דרשינן כן מקרא דבעשותן כמ"ד במ' שבת ד' צ"ג אבל באיסורי' ולאוי' לא נאמר כלל זה לפטור והנה סברא זה איתא ג"כ בת' ח"צ סי' פ"ב שם דמכריע כדעת הטו"ז לענין נטילת צפרנים בסי' קצ"ח בשבת ויו"ט ע"י נכרי דמסייע אסור כמו בהקפת פאת ראש והביא ג"כ דברי ת' הרשב"א סי' כ"ח דילפותא בעשותו לפטור שנים שעשו מלאכה בזה וזה יכול דחשבינן כל או"א רק כמסייע לא נאמר רק לענין שבת ודעת הח"צ דהיינו לענין קרבן אבל לעולם דאסור מדאורייתא כמו ח"ש וראיתי בס' בן אורי שתמה ע"ד הרשב"א מ"ש דזה לא נאמר רק לענין שבת דהא קרא בעשותו נאמר לענין קרבן של כל עבירות שיעשה וחיוב' קרבנו' ולענ"ד כוונת הרשב"א ג"כ כמ"ש במקו"ח וח"צ דלא נאמר רק לענין קרבן ורק משום דדרשינן ממקרא זה וכן במקרא שלפניו אחת מהנה אבות ותולדות דלא נאמרו רק לענין שבת דלא שייכים בשאר איסורים ע"כ ברהיטא דלישנא קאמר דלא נאמר רק לענין שבת אבל לעולם כוונתו לענין קרבן וא"כ לענין שבית' ומחמר אחר בהמתו דליכא לתא דקרבן ליכא שום קולא בזה וכמ"ש בח"צ ומקו"ח עיי"ש. שנית הביא כת"ה קושי' קשה כברזל

משמי' דהרב הגאון אב"ד ק"ק ראצפערטוי נ"י במ"ד בתוס' מ' שבת ד' ק"ג בתולש עולשי' לאכילה כגרוגרת לבהמה כמלא פי גדי להיסק כדי לבשל ב' קלה ליפות הקרקע בכ"ש ופרי' בגמ' וכי כול' אינו ליפות הקרקע ומסיק דלא מתכוון ובארע' דחברי' מזה הוכיח הערוך דפסיק רישא דל"נ לי' מותר לגמרי ובתוס' דעכ"פ מדרבנן אסור כמו מלשאצל"ג וק"ל לפימ"ד רש"י פ' כ"ג ד' ע"ד דלענין מלאכת שבת ג"כ ח"ש אסור מה"ת האיך אפשר לומר דמותר לגמרי דעכ"פ בעולשי' לאכילה דשיעורו בכגרוגרת אסור בכ"ש משום ח"ש מה"ת ועוד אפי' אי נימא דח"ש במלאכת שבת מדרבנן עכ"פ אסור האיך אפשר לומר מותר לגמרי וגם לדברי תוס' קשה ל"ל למימר דאסור מדרבנן משום מלשאצ"כ תיפק לי דאסור משום ח"ש כהנ"ל והראה לי הרבני הגדול מו"ה אברהם יצחק סג"ל נ"י דכן הקש' בת' גורן דוד וראיתיו בת' נטע שורק סי' כ"א ותי' כת"ה לפי"ד התוס' ד' ע"ג דבזומר ואין צריך לעצים מותר לגמרי' אפי' לר"י דס"ל מלשאצ"ל חייב ונ"מ לענין קוצר אין דרך מלאכתו בכך הנה בירושלמי ר"פ ב' מפורש דבסוחט דג לגופא למ"ד מלשאצל"ג חייב ה"נ דחייב ושם בק"ע דל"ל סברת הפוס' בזומר אצל"ג דגם לר"י פטור ולא הבנתי אם כת"ה נחית לאוקמי' למסקנא שלא לאכילה כיון דאי"צ הא י"ל בפשיטות דאיירי באינו ראוי' לאכילה כמ"ש התוס' שם אם להיסק דצריך כדי לבשל וכו' וכן הי' מקום לאוקמי' ביבשי' לדעת מג"א סי' של"ו אין בהם איסור תלישה ועכ"ז פשיטא דיש בו משום ליפות וא"כ מילי מילי קתני בברייתא ועכ"ח קושי' הגמ' אכל חד וחד לענין חיוב לאכילה כ"ל כגרוגרת והאיך אפשר לומר דלא צריך לעולשי' ובפשיטות י"ל דהערוך והתוס' קאמרו דמשום ליפות הקרקע דס"ל דהוה משום חורש כמ"ש בירושלמי והרמב"ם לענין זה לדעת הערוך היתר גמור ונ"מ לדיני בפקק נעור' שתחוב בנקב החביות דלא שייך משום שעורי' ולא שעורי' רק משום פס"ר דל"נ ולדעת התוס' אסור עכ"פ כמו שאר מלשאצ"ל ודאי דצל"כ דאל"כ וכי ליכא איסור מוקצה בתלושת עולשי' וכיו"ב דמחובר מבעוד יום ג"כ לר"ש הוה מוקצה כמ"ש רש"י ותוס' בכ"מ ושוב התבוננתי דיש לקיים דברי כת"ה ולומר דבכשיעור' צריך לעולשי' פחות מכן כש"כ ר"ש אי"צ להם ואפי' לשיטת הירושלמי י"ל במלשאצ"ל אפי' אם אסור מדרבנן מ"מ הא בפרמ"ג בפתיחה לה' שבת ס"ל באיסורי דרבנן במלאכת שבת כגון ד"א בכרמלית פחות מכן מותר. ובדרך חידוד י"ל לפימ"ש בש"ג דפס"ר אינו רק אם לא מכוון סתמ' אבל אם מכוון לענין אחר אין בזה איסור פס"ר כן תי' ע"ד הרשב"א במ"ש במתניתין פ' י"ג ונ' שבת בישב א' על הפתח ומלאה' ובא השני וישב בצדו דפטור השני גם בעמד הראשון דהוה כנועל הפתח לשמר' ונמצא צבי בתוכו כלומר דאינו מכוין לצוד וק"ל דס"ס הוה פס"ר ולפי הנ"ל אתי' שפיר

כיון דמכוון לענין אחר דהיינו לשמירה א"כ הה"ד הכא בתולש אוכלי' לאכילה ובזה מיפה ג"כ הקרקע דמכוון לענין אחר, וי"ל דהגמ' ק"ל בהנך דהיינו לבהמ' ולהסיק דאיירי שאינו ראוי לאכילה דבזה כנה עשוי' לרעות בהמות או לחטוב עצים למען הקרקע ואינו חשוב ענין אחר והא איתא בחידוש חת"ס מ' שבת דחצי שיעור במלאכת שבת אינו אסור רק בשיעור דכתיבי בתורת כמו שיעור גרוגרת דהיינו תאנ' יבשה וכמו ככל חלב דהוה ח"ש לפי שיעור' דכזית אבל שאר שיעורי דשבת כגון מלכא פי גדי ולבשל ביצ' דל"כ בתורה ורק מסר' הכתוב לחכמים לשער לפי דעתם בזה אינו אסור ח"ש ע"כ ס"ל בדהנ"ל מותר לגמרי כנלענ"ד. ידידו דו"ש ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן עט

שלום וישע רב על ראש ידידי וצמידי חוב"ק מלא וגדיש יראת ד' אוצרו מו"ה שמואל הכהן נ"י. מה שהעלת' מרגניתא טבא להעלות ערוכ' מ"ש רש"י ז"ל בערובין דף צ"ה לת"ק להוכיח זוג אין טפי לו דשבת זמן תפילין ואתי איסור בל תוסיף ועשוי עליו כמשוי, ובת' שאג"א הרעיש מ"מ משום אסור יהא חשוב כמשא והביא ראי' ממנחת ס"פ הקומץ דלר"י ד' מצות ציצית וקאמר דלדידי' א"ב דר"ה דגם בחסר ציצית א' אי"ח משום הוצאה וא"כ דעובר על בל תגרע ועד"ז הבאת דברי הרמב"ם פי"ט מהל' שבת הכ' כ' דה"ט דיוצא בטלית מצוייצת דציצית אינו כמשוי דע"י מצוה נעשה נוי לבגד וכמו תכשיט הה"ד הכא דלת"ק תפילין אינו תכשיט בעצם אך ורק משום המצוה והאיך דאיכא ב"ת וליכא מצוה שוב אינו תכשיט אבל איסור ב"ת אינו גורם המשוי וא"כ פשיטא דל"ק קושי' השאג"א דשם המצוה קיים וכן בזה השיב ע"ד המהרש"א מ"ש דלסברת ב"ת איכא למימר דגם לת"ק הוה תכשיט ולהנ"ל אינו תלוי זב"ז כן פתח בחכמה, והנה ודאי הי' סברא נכונה לאמיתו, אלא הא דנימא משום איסור ב"ת אין כאן מצוה תלי' באשלי רברבי דכן ס"ל להרמב"ם והרא"ש והרשב"א פליגי עלי' ותלי' בפי' הסוגי' מ' מנחות דף מ' ועיי' בש"ע או"ח סי' י' אלא דמשם יש לקיים דבריך. אך ראיתי לת' הרשב"א סי' תקל"ה הביאו ג"כ בכ"ת דיו"ד בסנהדרין דלרבנן דס"ל לולב אי"צ אניד דהאי לחודא קאי והאי לחודא קאי דליכא ב"ת והא במס' סוכה אמרי' ד' מינים שבלולב אי"פ ואי"מ וכי תימא דשם איירי במינ' אחרים שוב קשי' מפ' המוציא תפילין דלמ"ד שד"ת עובר בב"ת בב' זוגות אם כי הוה מין א' ע"כ תי' דודאי איכא ב"ת אבל מ"מ מצוה קעביד לרבנן דהאי לחודא וכו' הא דמוציא תפילין אלמא דס"ל דב"ת אינ' מבטלים אם לא אגד' למצוה ואם נאמר דא' מה עכ"פ אינ' למצוה משום ב"ת כיון דהוסיף נגד מצות תוה"ק האיך יחשב למצוה א"כ

בלולב נמי נימא הכי וצל"כ לדברי מג"א סי' ל"ד יעיי"ש, ועיי' בישועות יעקב ובדברי בנו הגאון ז"ל, נהירנא מצאתי סייג לס' הרמב"ם מ"ש בסברא דיוצא טלית מצוייצת ממש ביומא דף ע"ח מאמוראים שיצאו בדהוצי בדיקולי ושעם וכיו"ב ממ"ש הר"ן דלא הוה כמשוי לענין הוצאה ברה"ר אם כי אין דרך לצאת בכך בשאר ימים כיון דיומא כגרים משום איסור סנדל הוה כשאר מלבושים, אלמא דהמצוה עשהו מלבוש כמובן. וראיתי מ"ש לתרץ שיטת הרמב"ם במ"ש בנתכוון להיפך בע"כ לכ"ע אפי' למ"ד מאצ"כ אינו יוצא לידי מצוה, וקשי' עליו מסוגי' דבלשונות הש"ס אי מצ"כ ואי לעבור בעי כוונה הא יש תיקון דלכוון שלא לצאת וסברתך נכונה מאוד דל"א רק כגון מצה ותק"ש דיש זמן לפניו לצאת אח"כ משא"כ תפילין הא המצוה להיות עליו כל היום וע"י כוונתו יתבטל המצוה, וכבר זכה בסברא זו בישע"י סי' ס"ד ונכפל' במכתבו של בנו הגאון ז"ל עיי"ש. אלא שנדחק דהא מ"מ לא יתבטל בתפילין של זוג א' עכ"פ עיי"ש, ומקדמת דנא עלה בדעתי לומר עפי"ד הר"ן במ' קדושין דבמילה יש מצוה כפולה שיהי' בן ישראל נמול ועוד מצות המעשה חתוך ופריעה, ולזה י"ל גם בתפילין וציצית אם המצוה להיות עליו כל היום חזינן דרצון נותן התורה שיהי' ב"י מעוטר במצות עליו תדיר יום יום לזה לכ"ע אי"צ כוונה דס"ס הא ישנו עליו לעטר' מה לי בכוונתו וכי צריך לכוון למצות מילה כל רגע ורגע א"כ י"ל כיון דעכ"ח למצוה קיימא וא"א לומר דלאו מצוה קעביד ל"צ כוונת כלל אפי' במעשה, ובדרך זה אמרתי לתרץ מ"ש בט"א ושאג"א ממ"ד במס' נזיר בשנים שאכלו פסחיהם זה לשם מצוה וזה לשם אכילה גסה וקאמר ר"ל דמ"מ מצוה קעביד וקשי' עלה הא בע"פ מוכח דס"ל מצ"כ ולהנ"ל אתי שפיר דודאי דמלבד אכילת כזית ש"פ איכא מצוה שיה' כולה נאכל אי משום בל תותירו ואי משום מצות אכילת קדשים ולכן זה ודאי אצ"כ דס"ס לא נותר ממנו ע"כ עכ"ח למצוה קיימא ותו ל"צ כוונה כלל, כן י"ל ג"כ שיטת הרשב"ם וד"ל ותן לחכם וגו' וראיתי הפלפול עצום בת' בית נפתלי למר אביך הגאון הצדיק ז"ל בסי' מ"א בתשובה הנפלאה אשר שם בשם זקנך הק' הגאון העצום בעל קול ארי' סובב ע"ד תי' קו' הנ"ל. והנה ראיתי פלפולך העצום ע"ד קו' התוי"ט הלכתא אהלכתא דקיימ"ל הלכה רווח' שבת ויו"ט כז"ת ועכ"ז פסקו הרמב"ם וש"ע דדוקא זוג א' ב' זוגות לא, ובמג"א בסי' ש"א ס"ק נ"ד תי' עפי"ד מהרש"א בסוגי' וסיים כמ"כ דאשה אם מצילה חייבת חטאת (וזה בל"ז קשה ממ"ש בתוס' שבת דף ס"ב דהוה הוצאה של"כ ועי' בישיע' סי' ש"א) והקש' עליו דהא מבואר בסוגי' דלמ"ד נשים סומכות רשות אפי' אי שבת לז"ת גם אשה מצלת ועי' בירושלמי מ' עירובין ובסוכה פ"ב ועי' שם בש"י, ואפשר לומר דהמג"א כתב לדידן דהא איתא בהר"ן פ"ה מ' שבת דבזה"ז

טבעת בלא חותם לאיש וכן בחותם לאשה בזה"ז פטורי' דרק בזמן הש"ס הי' כן נהוגי' בתכשיטי והא חזינן זהו תכשיט לאיש ואשה בין בחותם בין שלב"ח ע"כ פטורי' והביא' באו"ח סי' ש"ג, ומעתה אם לקולא נשתנה ההלכה ע"י שנוי ומנהג הזמן כש"כ לחומרא דדוקא בזמן הש"ס הי' עוד נשים צדקניות שהי' מניחין תפילין במקומות התנאים דסברו שלז"ת ועי' ר"פ רא"ד מס' שבת במקומו של ר"א וכו' וכן במקומו של ריב"ב עי"ש, אבל בזה"ז אפי' אשה מאלף אלפים לא תמצא מנחת תפילין ולמה יהי' עדיף מטבעת של חותם בזמן הש"ס דלא הי' תכשיט מה"ט הה"ד תפילין או ציצית בזה"ז, זה לענ"ד פשוט, ומה שפלפלת בזה הענין עיי' בס' בן אורי שם בשם הגאון מהרוו' אב"ד ק"ק סערעד ז"ל. ולתרץ קו' תויו"ט עלה בדעתי לומר עפ"י מ"ש בש"ס ווילנא בתוס' ר"ח שהביא דברי הש"ס כל אבע"א וסיים אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא והוסיף אלו מלות ומתניתין דלא כר"מ וצ"ע מה שייכות זל"ז, אלא אם כן נאמר דאז פ"ק במה פליגי, ונלענ"ד עפ"י מ"ש מס' שבת דף נ"ט א"ל רבינא לר"א קמרא על גבי הימיינא מאי א"ל הרי המייני קאמרת ופי' רוב הפוסקים דלחומרא דאסור ושאני שאר מלבושים דשרי בכפילא משום קור וצינה או שאר הנאה משא"כ כפילות מלבושים ותכשיטים דל"צ כלל והביא הב"י סי' ש"א דברי ש"ל שפסק כן ומחלק במ"ד גבי דליקה דלובש מה שיוכל ללבוש דשאני התם דהתירא משום דליקה ועיי' בש"ע דפסק הרמ"א כפוסקים המחמירים ובד"מ עמד בתימה על הב"י דפסק דל"כ מפני השמטות הרי"ף והרמב"ם, ע"כ נלענ"ד דזה נמי ליסוד לענין היתר ואיסור להציל ב' זוגות תפילין דהוה כשני תכשיטין דלא צריך רק לאחד אלא דבגמ' מדמה הצלה דתפילין דרך מלבוש כמו בדליקה, והנה בדליקה סתם מתני' כר"מ אבל שם בברייתא הוסיף ר"מ עוד להתיר להיות פושט וחוזר ולובש ור"י לא התיר רק י"ח כלים ופסק הרמב"ם כסתם מתני' כת"ק ור"מ אבל תוס' היתר פושט ולובש דלא כר"מ ועי' בש"ע סי' של"ד, והנה בהצלת תפילין לת"ק ה"ה ההיתר לאידך גיסא להיות חולץ ולובש ורק זוג א', שאם יספיק' להצילם במשך היום יעשה כן וצ"ל עכ"ח דבהצלת תפילין הצלה קרובה יותר באופן זה דודאי אפי' זוג א' אשר גם עשרה פעמים וביותר בידו להיות חולץ ומניח משא"כ להציל בפ"א אפי' ביותר מב' זוגות א"א להיות לובשים זוגות תפילין ואפשר דגם ארבעה לא יעלה עלי' דרך מלבוש ועכ"פ להלכה לא התירו רק בחד אנפ' וכמו בהדלקה בפעם א' אפי' מלבושים דל"צ ובתפילין כמה וכמה פעמים בזוג א' אבל ר"מ דהוסיף להתיר בהדלקה גם בפושט ולובש אם כי לובש מ"ש כלבוש אפי' כפלות כלים שפיר קאמר הש"ס מתני' דלא כר"מ ולזה הוכרח לתרץ רבא אליבא דר"מ דא"א להציל יותר משום ב"ת דגם בחול אסור משום זה משא"כ לדברי ת"ק במתני'

דשבת ל"צ להאי טעמא אלא דהוא כמו דליקה בחד אנפא דהתירא והכא בחד אנפא, והשתא לכ"ק כלל במה פליגי ת"ק ור"ג דהא שפיר י"ל דר"ג ס"ל כר"מ בדליקה וביותר מב' זוגות דהוא שלא במקום תפילין דלא הוה דרך מלבוש לה התירו והוי כמו טלית מקופלת במס' שבת דף קמ"ז עיי"ש, אך לר"מ גופא א"א בהתיר' דדליקה כמ"ש רבא דעובר בב"ת, וז"ש בגמ' באבע"א בתרייתא אי הכי לר"מ זוג א' נמי לא מ"מ הזכיר לר"מ לימא סתמא למתני' דת"ק אפי' זוג א' נמי לא אלא זהו מה דאמרן לת"ק אם אינו סתמא כר"מ יש אקומת' מרווחת וכדאמרן, ועכ"פ חזינן מזה דסתמא דגמרא ס"ל דלא כרבנן ועדיפא לי' לאוקמי למתני' דלא כר"מ עד דנימא דעובר בב"ת בלא כוונה ודלא כהלכתא כמ"ש הרמב"ן בסוגי' דמצ"כ ועי' בת' יד אלי' סי' ט', ומ"ש בתוס' ר"ח במסקנא דלא כר"מ וזה דשנינן מעיקרא דשו"ט בגמרא וא"כ יש ידים ורגלים שלא להתיר ב' זוגות להצלת תפילין בין זמן או לאו זמן תב"ש דלא נתיר יותר הוצאה לרה"ר מדליקה דהוא רק לחצר אחרת אלא דהצלות שונות ותרתי לא מקילינן וכדאמרן בס"ד ממתני' וגמ'. ק"ל לפי מ"ד בעירובין דף צ"ח לרבה דקורא בספר ונתגלגל אם באסקופ' נדרסת כ"ע מודה לר"ש דאין שום שבות עומד בפני כתבי קדש, עי"ש בהרא"ש בשם הרמ"ה דפסק כוותי' דאפי' רק אוגדו בידו גולל' אצלו אם כי דיש לגמור להוצאה דאורייתא ובתוס' מס' שבת דף ס"ב מקשין דהוצאת תפילין הוה הוצאה דלאחר יד בראשו וידו ותי' כיון דיכול לבא לידי חיוב חטאת היכא דמוציא בלא שינוי לא שרינן משום בזיון, ולהנ"ל תקשה דהא ודאי מציאת תפילין בשדה וכיו"ב וי"ל לבזיון דעכו"ם וכלבים כמ"ש ברפ"ק מ' ביצה פשוט דהוה כמו אסקופ' נדרסת והא במ' ידים פ"ג משמע דתפילין כמו כתבי קדש למה אינו בכלל אין שבות עומד בפניהם וצל"ע. אוה"נ דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן פ

שוכ"ט על כבוד האברך חו"ב יו"ש מו"ה שמואל צבי נ"י ראיתי בד"ת אשר ברב ידו רצונו לחדש ב' דברים שהן כהררי' תלוי' בשער' בה' שבת והוא במה דקיימ"ל כמסקנת הגמ' מ' ביצה ס"פ המביא דאוכלי בהמה אין בו משום תיקון כלי היינו בראוויי' למאכל בהמה אבל תבן וקש אשר נהוג ליתן ולהציע במטות שלנו ידוע שנתקלקל ונמאס הרבה ממאכל בהמה כידוע והביא עד"ז ג"כ דברי הירושלמי מ' שביעית פ"ט מ' שביעית בתבן שנתנו בכר בטל מאוכל א"כ אסור לקוטמ' אפי' ביד ובכלי חייב חטאת לסברת מעכ"ת, וזאת שנית דאפי' לטלטל' במל"מ אסור והביא דברי מתניתין מ' שבת ד' קמ"א אם הי' עלי' כר או קסת מנענע בידו ודייק לי' דוקא מנענע אבל לא טלטול מל"מ, ולענ"ד בשני

דברים אלו אפי' אחד לא עלתה בידו כי מה בין נענע לטלטול הכל שמי' טלטול ורק לענין נגיע' בלא טלטול דמותר מחלוקת המ"מ עם התה"ד בטעמים דמותר ועיין בסי' ש"י בט"ז ס"ק ה' ובמג"א ס"ק ג' ובסי' רס"ה אוסר ליגע במנושה וביצה כמ"כ מפני שעי"כ מתנענע והרי הרמב"ם פ' כ"ה שהביא מעכ"ת כתב בהדיא בה' שבת בהי' עלי' כר מותר לנענע בידו דהוה כמו ישב עלי' מבעוד יום ובהלכה שלפני זה מבואר דאז מותר לטלטל ג"כ ע"כ לענ"ד אין שום חילוק בזה לענין טלטול. וגם מ"ש מעכ"ת לענין לקטום לחצוץ שניו ג"כ לענ"ד אינה עולה יפה דודאי אין הדבר תלוי' בראוי' לאכילה או לא ראוי' משום איזה מאוס וקלקול אך ורק אם הוא ממין אוכל בהמה דזה שיעור אוכל ותלוי' ברך וקשה כמ"ש הר"ן להדיא במ' שבת פ' חבית ובמ' ביצה ס"פ המביא דכל שהוא רך לא שייך תיקון כלי גבי' ומאכל אינה לחומרא אלא לקולא כלומר כל דבר שבהמה אוכל' מפני רכותה שוב לא שייך תיקון כלי אם כי לגבי אדם אינה רכיך לאכילה ועיין בא"ר ופמ"ג סי' שכ"ב ס"ק ג' במשבצות גבי עצי בשמים שהם רכים לקולא אזלינן ולסברת מעכ"ת האיך אפשר לומר בעשבים ושאר אוכלים שהם רך שברכים וכי נימא אם נמאסים מפני ברירי' כמ"ש בגמ' דבהמה ונמאסת ברירי' מבהמה אחרת וכי עי"כ יהא בי' משום תיקון כלי ולדבריו אין סוף דאם כן בכל אוכלים נאמר כן אתמהה ועיין בנשמת אדם כלל כ"ו מה' שבת שמבאר שם כלל זה על בריו באיזה אופן גם בדבר רך שייך תיקון כלי לאיזה דעות שם עיי"ה. ידידו ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן פא

שוכ"ט על כבוד האברך חריף ובקי יו"ש בנש"ק כש"ת מהו' אהרן גד כ"ץ נ' הנה להלכתה בס"ת שקוראי' בו בש"ק לעת תפילת מנחה אם מותר לקשור עניב' ע"ג קשר אשר לדעת המרדכי חוששי' בטו"ז ומג"א סי' שי"ז אם הוא ש"ק ומעכ"ת פתח כמה פתחים להתירא ודאי מי שסומך למעשה אין לתפסו בזה, ומ"מ מ"ש שא"א דרך התירא כי למחוב המפה בקצהו על הקיפו א"א להזהר שלא יגע ביריעות ביד ערום, והלא אפשר לקשור בעניב' ע"ג עניב' דכך הוא הפיר' לדברי המרדכי ענבו בעניב' ע"ג עניב' כידוע. וראיתי מ"ש מעכ"ת ע"ד הפרמ"ג סי' ש"ז במ"ש לדעת הרי"ף והרמב"ם י"ל דכל שאינ' לעולם ואינ' מעשה אומן לכתחילה דלדידהו אי"צ לחילוק זה וכמ"ש הרא"ש לחלק בדעת רשי"ז דוקא דלדדי' מעשה אומן אין מעלה ומוריד א"כ ע"כ צריך לומר במ"ש בגמרא ד' קי"ג לחלק ולתרץ הא דחייב חטאת והא דפטור אבל אסור היינו קשר לזמן משא"כ לדעת הרי"ף והרמב"ם החילוק בין מעשה אומן להדיוט ושניהם של קיימא

ועד"ז הביא דברי שה"ג ר"פ א"ק דס"ל דגם לדעת הרי"ף והרמב"ם לזמן ז' ימים אסור והנה באמת כן נראה דעת הרע"ב בפירוש למשנה פי' כהרי"ף והרמב"ם דתלי' במעשה אומן ושוב פסק דקשר לזמן מה פטור אבל אסור והקשה בתוס' רע"א דארכבי על ת"ר ולא הביא ג"כ דברי שה"ג הנ"ל ואפשר י"ל דמשה"ג לדעת הרי"ף והרמב"ם אין כ"כ ראי' דהא לא פירש בפסיקה' מהו קשר ש"ק דלמא ס"ל כדעות המחמירי' דאפילו לזמן הוה קשר ש"ק ממש ועי' בב"י בשם מהרי"א בשם א"ח ויותר זימה ראתי בס' מגן אבות דלהרי"ף שני קשרים זעג"ז הוה קשר ש"ק וא"כ י"ל לדעת הטו"ז ודאי שפיר קשר ש"ק הוא אך ורק לעולם לדידי' קאמר בפרמ"ג דלדעת הרי"ף והרמב"ם מנ"ל לחלק בקשר לזמן וכהנ"ל. וראיתי מ"ש כת"ה במ"ש בדברי תוס' דאבעי דגמרא לר"מ דמתניתין קשר שיכול להתיר' בא' מידיו אין חייבי' עלי' עניב' מהו לר"מ והקש' בתוס' דהא רבנן דר"י לקמן בחבל בלי עינבו הוא ר"מ שמתיר וק"ל דקשר דמתניתין י"ל ב' מעלות דמשופ' ויכול להתיר' בא' מידיו ועניב' מהודק רק שבידו להתיר' במא' מידיו והא במתניתין קתני רק שאי"ח עלי' ומשמע דאסור עכ"פ ובעניב' מתירי' לכתחילה והאיך אפשר ר"מ היינו רבנן: ולא הבנתי אמאי לא קשי' להיפך יותר מזה דהא ת"ק מחייב על קשר שיכול להתיר' בא' מידיו ועניב' מתיר' לכתחילה ולס' מעכ"ת הי' להיפך והלא מפורש בהרע"ב דאין הלכה כר"מ א"כ פליג הת"ק ועכ"ח צ"ל דלקשר זה יש ריעות' גדולה שהוא של קיימא ועשוי' כדרך קשר של קיימא קע"ק משא"כ עניב' אין דרך לקשור קשר ש"ק כזה וכדמפורש בפוסקים דעניב' אינו ש"ק בסתמ' וכמ"ש כנלענ"ד. וראיתי מ"ש בגמ' ד' ע"ג קשיר' במשכן האיך הוה וא"כ שכן קושרי' יתדות וכו' ופריך בגמרא אביי דהוה ע"מ להתיר ובגמ' מסיק דילפינן מציידי חלזון ועד"ז הביא דברי הירושלמי פלוגת' דר"י סובר כיון דכתיב עפ"י ה' יחנו וגו' הוה כמו לעולם ול"י חולק כיון שהבטיח' הקב"ה להביאן לא"י הוה לזמן, וס"ל למעכ"ת דטעמי' דרב' כהך מ"ד דהוה כמו לעולם ועפי"ז ק"ל במ"ד במ' עירובין דיושבי' אהלי' מודדי' להם מדת תחום מפתח בתיהם ופריך מדגלי מדבר ותי' ג"כ מהאי קרא כיון דכתיב עפ"י ה' יחנו וגו' הוה לעולם ורבא לשיטתי' והא אנן לא קיימ"ל כרבא ועכ"ח סבירא לן כמ"ד דהוה לפי שעה וקשי' מדגלי מדבר ואמאי פסקינן בש"ע דיושבי' צירופי' מודדי' להם מפתחי בתיהם, וקושי' נאה הוא אלא דצל"ע דהא לפנינו הגירסא בדף ע"ג דרבא בעצמו מסיק דילפינן מציידי חלזון א"כ סתיר' מני' ובי' ועיי' בתוס' רע"א ר"פ א"ק ולענ"ד שאין לדמות הנושאי' להדדי דהא בגמרא ר' שבת ד' ל"א קאמר נמי בגמ' לענין סותר ע"מ לבנות במקומו ופריך בגמ' ממשכן ותי' כמ"כ מהאי קרא דמשו"ה הוה כבמקומו והא בגמ' שם בעירובין ל"ק לעולם רק דכקביע' דמי והאיך

נדמה קשר ש"ק שהוא ע"מ להתיר ולרוב שיטות הוה דוקא לעולם וכן דעת המחבר לענין זה לא הוה כמו לעולם אבל לענין קביעות שפיר קביעות כיון דהוה כמו במקומו כמ"ש לעיל ד' ל"א הנ"ל וראיתי מ"ש ע"ד תא"ש ונ"א לענין התיר ע"מ לקשור דברי' נראי' וכן נראה דעת התוס' ד' ע"ג ד"ה וצריך לומר דלא תליא כלל במחלוקה מלשאצ"ל אלא משום שדרכ' של המלאכה כך היא. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן פב

שוכ"ט על ראש חביבי ה"ה הב' החו"ש ז"ר יו"ש כה' יוסף דוד נ"י בק"ק בעטלען יצ"ו. ע"ד כי מפני כאב השניים אשר ע"י נקב שבשן מזיקה ג"כ האויר ונתן הרופא רפואת סמים טראפפען וע"י הוואטטא נסתם הנקב והזהיר הרופא לחדש רפואה זו משעה לשעה כי יש במעדעצין איזה סם שמזיק אם לא יעשה כן ושאלתך מהו לעשות כן בש"ק והבאת דברי ש"ע או"ח סי' ש"א סעי' כ"ב דמותר לצאת עם הספוג שע"ג מכ' אם הי' עלי' מעש"ק, והנה בנ"ד אפילו בלא לצאת עם ספוג ומוכין זה (מ"ש וואטטא) יש לדון בזה לעשות כן מתחילה בש"ק והכל מבואר במג"א סי' שכ"ח ס"ק י"ב דבמיחוש בעלמא שאינה אפי' מקצת חולי אסור אפי' שבות ע"י גוי ובמקצת חולי מותר ע"י גוי דשבות מותר במקצת חולי כמ"ש בסי' ש"ז ובחולי שכולל את כל הגוף מותר ע"י גוי אפי' מלאכה גמורה ועיין במג"א סי' שכ"ח ס"ק ב' וס"ק ג' ועיין במחה"ש ס"ק י"ב וי"ג ומעתה אתה היודע מבפנים אם יש כאן מקצת חולי או כולל כל הגוף או אינה רק מיחוש בעלמא לעשות ע"י גוי רפואה זו. ועתה באתי מ"ש ע"ד התוס' מ' שבת ד' ס"ד מ"ש בשם הרי"ף דמשו"ה אסור פלפל וגרגי' מלח ליתן לכתחילה משום גזירת שחיקת סמנים והתוס' דחה טעם זה וקשיא לך למה באמת לא נגזר בזה משום שחיקת סמנים תמהני עליך הלא בתוס' מעירובין ד' ק"ב הכל מבואר באר היטב דדוקא תחילת הנחה ע"ג מכה או מיחוש גזר' אבל לענין חזר' לא שייך גזירת שחיקת סמנים ואי ק"ל הכי קשה מ"ט ל"ג י"ל בפשיטות דכן הדרך בעושי' ומתקנין סמי הרפואה מכיני' ומתקני' הכל במה שצריך לעשות ברפואה ומעתה כבר מונח ע"ג ודאי נעשה הכל מוכן כמו שצריך להיות ופשיטא מה שצריך שחיקה עושי' מתחילה קודם ההנחה ע"כ לא גזרו בהחזר' ורק בנפל ע"ג קרקע הגזירה עומדת מפני לא פליג דהוה כמו בתחילה והדברים מובנים ועיין בתוס' יו"ט שם בפי' מ' עירובין ובמ' שבת פ"ו הנ"ל וידוע מה שהשיג המג"א עליו סי' ש"ג ס"ק י"א ועיין במג"א סי' שכ"ח ס"ק כ"ח וס"ק כ"ט להלכה עי"ש, ועם מ"ש לעיל מתורץ

ג"כ מה דק"ל במ' ביצה דאמרינן גבי רטיי' דאסור משום ממרח דלמא משום שחיקה סמנים ולהנ"ל הא פירשו בתוס' דמשום גזר' דשחיק' סמני הי' מותר להחזיר אף במדינה ומשום גזירת ממרח אסור אפי' החזרה. מה דק"ל בהך דמ' ביצה ד' י"א דקאמר מנהו דתימא דלמא באמת כן הוא עיין במ' שבת ד' מ"ט בתוס' ד"ה טומני ובמ' חגיגה ד' כ"ו. וראיתי מה דק"ל במ' מגילה ד' ט"ז ע"ב דקאמר גדול ת"ת וכו' מה עשה מרדכי דחשב' אח' ה' חלילה לא חטא ח"ו רק שע"י שהי' עוסק בהצלה נפשות ונתקרב לבית המלך הי' מוכרח לבטל מת"ת והא לא קאמר רק גדול. במ' מגילה דקאמר ר"א קיימת בנו רבינו משלוח מנות ומתנות לאביונים הא אין עושין מצות חבילות עיין בת' מהרי"א סי' ר"ו דלרש"י לא הי' הגירסא רק משום משלוח מנות ועיין בט"א דמביא דברי הירושלמי נשלח לי שתי פעמים ועיקר קושייתך דלהוי משום אין עושין מצות חבילות כבר כתובה בת' כת"ס סי' קל"ט עיי"ש שהאריך בזה ועיין בבית שערים סי' ש"פ מ"ש בזה. או"נ ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן פג

שוי"ר על ראש ידידי ה"ה כבוד חריף ובקי עצום ירא ושלם כש"ת מנ"ה חיים יושע נ"י. אחדש"ה ראיתי מ"ש ע"ד פיה"מ להרמב"ם פ"ב מ' יומא שאין פק"נ לעבור אסורי' שהוא בדרך סגולה והקשה לכ"ת ממ"ש מס' שבת ד' ס"ז יוצאי' בביצת החרגול ומעכ"ת תי' בטוב טעם ושוב הביא דברי הרמב"ם מה' שבת דמשמע מיניה שהוא אינו מהסגולות ועיי' בת' הרשב"א סי' תי"ג דמשמע מיניה להדי' דהוה סגולה דאל"כ מה אשמעינן אביי ורבא שם דכל משום רפואה אין בו משום ד"א ואם רפואה בטבע פשיטא מקרא מלא דבר הכתוב ורפא ירפא עיי"ש והא קמיע מן המומח' ודאי הוא בדרך סגולה ומ"מ יוצאי' בהם משום דהוה תכשיט וה"נ בהני רפואות כיון דעכ"פ מרפאי' הוה תכשיט וממילא אין כאן איסור כלל משום איסור שבת כשאר תכשיטי' ואין ההיתר משום הרפואה עצמו משא"כ להתיר איסורי' משום רפואה עצמ' דסכ"נ דוחה אות' ס"ל להרמב"ם שפיר דכל שהוא משום סגולה אין הרפואה ברורה ואין סכ"נ דוחה איסור הנ"ל ובזה"ז באו הרופאי' לידי חקירה והמציאו כי הוא רפואה בטבע ע"י מעשה רוקח ותערובת סמים כידוע וכבר המציא' במתני' ר' מתיא ב"ח ברוך אשר בחר בהם ובמשנתם וראיתי מ"ש כת"ה ע"ד ב"י סי' מ"א דאי אפשר להבראי' בלא כבד דנעלם ממנו דברי התוס' מ' קדושי' גבי מ"ש שחטו ונמצא' טרפה היינו חסרון הכבד דודאי נולד כן והנה אין מזה קושי' ע"ד שכן הוא מפרש לשיטת הרמב"ם דהוה כניטל ולא כחסרון דלדידי כ"מ שאמר ניטל חסר כשר

כידוע כן מפרש דברי הב"י בפרמ"ג שם ומנ"ל דהרמב"ם מפרש הסוגי' כדברי התוס' מ' קדושי' הנ"ל דילמ' כפי' רש"י ז"ל ויותר מזה יש להקשות ע"ד ממ' נדה ד' כ"ב בגוף אטום דאינה טמא' לידה ולחד מ"ד ע"ד מקום טבור' ודאי הכבד בכלל וכן פסק הרמב"ם אלמ' דשייך נולד בחסרון כיו"ב וכבר העיר בזה כו"פ ובישועות יעקב ע"ד הרמב"ם מסוגי' הנ"ל משמע להדי' דאין חלוק בין ניטל לנולד עיי' בדבריהם. ומ"ש ע"ד א"א הגה"ק זי"ע במנה שנסתפק בסי' ר"ו אם בירך שהנ"ב על הריח בדיעבד אם יצא שנעלם ממנו דברי התוס' מ' ברכות ד' מ"ג והנה בעולת תמיד סי' רט"ז פסק כן להדי' דיצא בדיעבד והביא שם דברי התוס' ופשיטא דאין מדבריהם שום פירכא דשם קאי לענין לכתחילה במי שאינ' יודע איזה ריח מריח דיש מפרשי' דיברך שהנ"ב והר"מ מקוצי פסק דיברך במ"ב אבל בדיעבד י"ל אם אינה יודע דיצא ועיי' בא"ר שהביא דברי ע"ת ועיין בברכ"י סי' רט"ז הנ"ל שהאריך בזה ונראה מדעתו דלא יצא עיש"ה והנני לסיים בכל חתמי ברכות ותשועות ישראל במהרה כא"נ הטהורה ונפש ידידו דו"ש. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן פד

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב האברך חריף ובקי טובא ירא שלם כש"ת מו"ה שמחה נתן נ"י אב"ד בק"ק בערענסאס יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"ו כת"ה גם לרבות בכוח' שנייה וע"ד כי מכתב הא' הי' נעלם זמן רב לא הי' בידי להשיב ועתה ע"כ נתעוררתי וחפשתי ומצאתי את שאהב' נפשי וראיתי כי יצא להשיב ע"ד במכתב תשובתי א' ובנקל לשמור עצמו מליגע במקום מכוס' וכבר השיב' עד"ז עכ"ז איני זז ממ"ש כי כן דרך זהירי' וזריזי' כמ"ש בפרמ"ג ומ"ש בשם הגה"צ מו"ה חיים אלעזר נ"י כן גם לי נאמר פא"פ ולענ"ד אין דמיון למילה שכמעט א"א בענין אחר משא"כ בנ"ז אני יודע בעצמי ברוב פעמי' שאי"צ לנט"י בענין נוגע בשער ראשו במקום שצריך להיות מכוס' דצריך נט"י וע"כ אם יארע כן בעת הנחת תפילי' ש"ר צריך לחזור ולטול ידיו והספרי' אשר הביא מעכ"ת אינ' בידי לעיין בהם ומ"ש ע"ד רש"י ז"ל בסוכ' ד' מ"ה דמשמע מינה דאתרוג אינו בכלל דרך גדילת' והשעור' ע"י מר אביו הגאון נ"י לעיין באו"ח בהג"ה משום הגאון בעה"מ שו"ת מהרש"ם דאית' בירושלמי פ"ב דברכות דכל ד' מיני צריכי להיות דרך גדילתן והביא ג"כ בשם מר אביו הגנ"י כי בירושלמי דפוס וועניצי' לית' ובאמת גירס' בירושלמי שלפנינו קשה לומר ר' חזקי' בשם ר' ירמי' וסתם חזקי' הוא רבו של ר' יוחנן ור"י מתלמידי רב ור"י שהי' בדורו אחרוני' ואיך אפשר שאמר שמוע' מפיו ובתלמוד בבלי הגירס' בשם רשב"י ולולא דברי הגנ"י הייתי אומר פי' חדש בדברי

רשיז"ל והוא עפ"י דברי הגר"א סי' תרנ"א שפקפק עמ"ש להפוך האתרוג משום יהי' עובר לעשייתן שהוא אינ' מועיל כלום דהא מברכין על הלולב כאשר בידו כהלכתו והא יוצא בו והא האתרוג אינ' מעכב כאשר מזומן לפניו עיי"ש שהוכיח מריש מ' פסחי' שאין תקנה זו מועיל ולזה נתכוון רש"י ז"ל שרצה לנו ללמוד התקון לענין עובר לעשייתן כמ"ש בתוס' ד' ל"ט ושם שיהפוך א' מד' מיני' משמע שהי' נוהגין אפי' ע"י הפוך האתרוג וס"ל לרשיז"ל כדעת הגר"א דכיון שמברך על הלולב אינ' מועיל לענין זה רק אם יהפוך הג' מינים לולב הדס וערבה כנלע"ד וראיתי מ"ש כת"ה בפי' הר"מ והרע"ב מ' טבול יום פ"ב מ"ש בחבית שנקב' מצידי' ונגע בו טבול יום ריי"א טהורה ופי' דעולה יבטל בק"א כבתרומה והקש' מר הא ר"י ס"ל מב"מ לא בטל והבי' כי כן הוא בתוספ' ושוב הרא' לדברי תוס' מנחות שהקש' כן והביא פלוגתת אביי ורבא א' זבחי' ד' ע"ט אביי ס"ל הא דידי' הא דרבי' ר"ג דס"ל מב"מ לא בטל אבל רבא חולק שם ומעתה התוס' י"ל דס"ל כרבא אבל על פי' הר"מ והרע"ב קשה הא קיימ"ל כרבא ונזכרתי שראיתי במהרי"ק על הלכות עולם והוא מרן ב"י בכללי הג"מ דהאי כללא הלכא כרבא היינו היכא דפליגי בנפשייהו ולא אליב' תנאי' אחרי' וה"נ הא לאו בהלכה פליגי אליב' דנפשייהו אלא אי ר"י סבר מב"מ לא בטל או רק משמי' דרבי' אמרה עיי"ש וע' בתוס' חולין ד' צ"ט דשם מקש' בגמ' והא ר"ל מב"מ ל"ב והקש' בתוס' לימ' הא דידי' הא דרביה ומה קושי' הא סתמ' דגמ' הוא והלכה כרבא ועכ"ח כנ"ל ועוד אפשר לומר בדרך תי' דאירי האי מתני' בתרומה דרבנן ובדרבנן הא מסקינן בחולין צ"ט הנ"ל דמב"מ ג"כ בטל ובפרט לדעת הרמב"ם דס"ל דתרומ' גם בזה"ז דרבנן אפי' בא"י ועיין במל"מ מה' מ"א ועיין בת' מרן חת"ס סי' ע"א במ"ש דיש גוונ' שהוא במינו לתרום מזה על זה ומ"מ חלוקי' בשמא לענין ביטול מב"מ ושפיר יש גוונ' זו גם במשקי' והא הרמב"ם מפרש סתמא במשקי' של תרומה וכגון תמד משהחמיץ בתערובו' יין וכיו"ב והנני לסיים בכל חתמי ברכות או"נ דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן פה

לכבוד האברך החריף ובקי יו"ש מוה' חיים יושיע נ"י בק"ק מיידאן יצ"ו הנני ע"ד אה"ק שכתבת דיש עכ"פ לסמוך על דברי טו"ז סי' קנ"ד שכתב שם באה"ק שאינו מן האפשר להפיל בו ס"ת מותר להורי'ד וכא לגנזו כידוע והנה דברי טו"ז אינ' נאמרים רק אם אינ' ראוי' לתשמיש קדושה ראשונה אבל בראוי' לכ"ע אין מורידי' כמ"ש האחרוני' וכמ"ש גם מעכ"ת במכתבו א' וודאי באינה ראוי' מאן דסומך על הטו"ז לא הפסיד כי בת' תועפות

ראם סי' ג' והביאו ג"כ בת' מהרי"א סי' ל' תי' בטוב טעם על כל הראיות של התבו"ש ואדרב' הביא ראיי' לדברי ט"ז ומ"ש מעכ"ת לחלק בין קדוש' לתשמיש קדושה וכ"כ ביד שאול סי' ר"ד והנה כן האריך באריכות בת' מחנה חיים סי' א' לחלק בהכי וראיתי על פיה"מ שהשיב מעכ"ת כמה תשוב' עמ"ש בגרס' דמתני' מר"ה ד' כ"ב בייתוס' ומיני והנה הרמב"ם בה' תשוב' ביאר כל הצורך מ"ש מיני' ומ"ש אפיקור' ובפרט מ"ש מעכ"ת בטוב טעמו לתרץ עפי' דברי תוס' מ' ר"ה דדרשו ג"כ אתם אפי' מזידין כן י"ל על הצדוקי' אבל הכותי' נראה שלא האמינו בזה הדרש דא"כ במתני' דונשיאו' משואו' להטעו' רק בני הגולה מה פעלו בטעות שלהם והא קיים דבריהם משו' אתם אפי' וב"ד שבירושלי' והסמוכין עמדו בקידוש החודש שלהם ואפשר לומר לפי מה דכתי' במ' פסחי' ד' ס"ח הכל מודי' דבעצר' דבעי' לכם מ"ט יום שנתנו בו תורה ובתו' שם דאינה מן הקרא רק מסברא וידוע כי סברא דאוריי' הוא וא"כ עכ"פ לא עשו מלאכה משום יו"ט של מתן תורה וזה בי' ו' סיון אשר נצמדו יחדיו עפי' רוב עכ"פ עם יום העצרת ובפרט למ"ד חדשים א' מלא וא' חסר בפרט באייר וניסן ועיין תוס' מ' ר"ה במתני' על ששה חדשי' וכו' ועיין בעה"ט פ' ראה גבי רה"ש שנאמר ושמרת' ועשית' וגו' משום דיום שנתנה בו תורה ואפשר שדרשו בפני עצמו. ראיתי מ"ש מעכ"ת על דברי חוו"ד בסי' ק"א דמקשינ' מה פריך בגמ' מ' חולין בסוגיא דרוב ר"מ היאך אכל בשר' דהא וודאי גם ר"מ ס"ל חד בתרי בטל ואפי' א' בסוף העולם וא"כ עכ"פ נתבטל והקשה ש"ב הגאב"ד ק"ק ישימפע דהא בס"ס זו אמרינן ברובא דליתא קמן לא אזלינן בתר רובא ותי' מעכ"ת בסברא נכונה אלא דבלא"ה דברי חוו"ד מוכרחין דוודאי בכגוונא דליכא ספק בתערובו' רק דאין אנו יודעין איז' הוא ואפי' בחדא הוה ספיקא לא שייך בטול ועיין בדגול מרבבה ופרמ"ג סי' ק"ט וכיו"ב איתא בשו"ת שבש"ע תניא שבסוף הספ' ובלא"ה י"ל דבק"פ שהקפידה תורה שיהי' שלו ומיניי' כבעלי' והמצוה תליא בזה הוה כדבר שבממון ולא שייך בטול ומ"ש מעכ"ת ע"ד במ"ש דהוה משום חתיכה הראוי' להתכבד והא אינו רק מדרבנן וכי משום הכי יקריב ק"פ שני דהוה חולין לעזרה לא הבנתי מ"ק וכיון דקודם זריקה הוה ואינו מניחין לזרוק הדם ממילא ליכא כאן הקרבה ק"פ וס"ל דזריקה וודאי מעכב ואי ק"ל היאך נאמר דמשום אסור דרבנן יתעכב ק"פ שהוא מ"ע והלא מצינו כמ"פ שהעמידו דבריה' דהא במ' פסחים דף פ' אפי' שומני של גיד דאינו רק משום ישראל קדושים קאמר הג"מ דלא מצי לאוכלן ודברי שאג"א סי' צ' ידועין ונאמרו בו תירוצ' ומ"ש מעכ"ת ראייה מכ"מ אין ענין לזה דשם אין אסור על ק"פ גופי' וכבר הארכתי בס"ד לחלק בין

הפרקי' ועיין בת' כת"ס סי' רס"א ובת' משיב דברי' סי' נ"ה והנני לסיים בכל חותמי ברכות ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן פו

שוכט על ראש ידידי הה כבוד האברך חוב כשת מוה יודא דירנפעלד נ"י בק"ק פאפא יצ"ו. יק"מ בא לידי וקראתי ע"ד שאלתו הרצוי' מאשר ידוע כי במקומכם מכמה שנים בעוה"ר האבן נגף לכל ק"י במדינה אשר הבימה בביהכ"נ עומדת בקצה מזרח סמוך לאה"ק כדרך החדשים וכבר צווחו עד"ז קמאי קמאי והנה לענין אסורו משום דבעי באמצע במקום גבוה וש"ץ במקום נמוך וה"ה שנים רעות עשו בזה וכבר ידוע שיטת הרמב"ם ורמ"א סי' ק"נ ודברי מג"א סי' צ' ותשובות מרנן זי"ע ה"ה ת' חת"ס או"ח סי' כ"ח ות' אמרי אש סי' ז' וכן בת' מהרי"א סי' ג' ות' כת"ס סי' י"ט ות' מהרמשי"ק בכ"מ והועתק בת' ערוגת הבשם סי' כ' ועל כול' סובבי' בנפלאות דברי מחולת המחנים אשר האריך והעריך לבאר כי אם עושים לדמות להם עוברים על ז' כאו' ועוד נוסף לזה אסורים ואפי' בשלא לדעות לא פלטו מאסורי תורה, ויראי ה' בתוך קהלכם כבר נשאו לבם לטובה לתקן שנוי' זו ובזמן הזה בכל מאמצי כחם ברצונם ליתן כל ההוצאות מכיסם למען הקם על תו"ע ורק עקשות ונקשות עורף של הפושעי' אשר הם בעוה"ר ברובם לא בטלו דעתם ומחשבתם לעזוב דרכם, והנה עי"כ רבה המכשלה כי אין שו"ב יר"ש ברצונו לבא בתוך מחניכם כי יכרחו אותו לעבור על אסור ותקנות הגאונים אשר אסרו להתפלל בביהכ"נ כנ"ל וגם לזאת אין רב ומנהיג בקהלתכ' כי מי אשר יראת ה' נגע בלבבו לא יבא בראש לעבור היות אחיחמץ:

וע"כ לדעת מעכ"ת יש חששא רבה ע"ד אכילת בשר במקום זה ליראי ה' אשר מונעים עצמם מלבא בביהכ"נ זו והיאך יסכמו על שו"ב אשר אינו משגיחי' מלעבור ומסייעים ידי ע"ע כמ"ש במהרשי"ק סי' ע"א ובכ"מ ומלבד מזה מונה והולך כמה חששות וקלות אשר על פניהם ועל כולם שאין מי אשר יבא בראש השגחה כי הקהל כצאן בל"ר וידוע במקומות אשר הרב אב"ד אינה בתוך מלאת טהר גברא רבו המכשולות בעוה"ר עתה בשאלתו יען כי במקום זה נאסר שחיטה חוץ אם אתם המעט יכולין לכוף לרוב לקבל שו"ב יר"ש מאשר תחקרו אשר לא יאבה בשום אופן לבא לתפילה בביהכ"נ כתקנות הגאונים זי"ע ואם לא ירצו האם ביד יראי ה' לקבל בעצמם שו"ב מומחה כרצונם ואם המ"ץ יאסר שו"ב עפ"י פקודת הקהל אם שריר וחל האיסור או לא זה תוקף שאלת מעכ"ת עם קצת בבאה"ט מדברינו והנה בת' דברי חיים ח"ב סי' י"ט מבואר כי בשו"ב

אפי' מה"ד אין לפוסלו עכ"ז יכולין המעוט בע"ב ג"כ לכוף לרוב לקבל שו"ב שאין בו מחששות וקלות שנמצא בשו"ב מרננים עליו וכן בח"א סי' ג' האריך בפרט זה בראיות גמורות מש"ס ופוסקים והביא שם בסוף התשו' דברי ת' בגדי כהונה דאפי' בקד"פ ורננה יכולין היחידים לכוף לרוב ולומר שאין ברצונם לפגל נפשם מזה שחשוד אצלם ונתן מקום לחששא עיי"ש והנה פשיטא דזה טענה נוצחת ליראים אשר בתוך קהלתכם והיאך יהי' כפופי' למצא להם בשר כשר משו"ב אשר אין חוששין לתקנות הגאונים זי"ע ועוד שארית חששות אשר אינה ראוי' לשו"ב היראים זהירים וזריזים ועל כל זה שאין מורא אב"ד עליהם כמ"ש באחרונים דשו"ב שאין מורא רב עליו יש לחוש לשו"ב וכמ"ש מרן חת"ס יו"ד סי' י"ז ועוד נוסף לזה מ"ש רבנו בעל תבו"ש סי' א' סעי' ח' בתנאי' שיתיר לאכול בשר בעי' תנאי או שיהי' בקי היטב בשו"ב אם יש להם כל המדות שמנה בסעיפים הקודמים ואם אינ' יודע ובקי בהם צריך לידע מי הם הראשים בקהלה אם הם יראים ומדקדקין על המצוות עיי"ש ואם לאו לא יאכל בשר בקהלה זו ואם בקהל זו אשר הוא להיפך מדות השו"ב אינה ברורים והראשים אשר לא יעזבו דרכם הרעה ולהכעיס נותנים מכשול לרבים אפי' במקום שאין חסרון כיס אין מניחין לתקן מ"ש לתקן ודאי משום להדמות עושים וא"כ חל עליה' מנין הלאוי' שמנה בעל מחולת מחניים וא"כ מה"ד הי' שלא לאכול בשר נשו"ב הנ"ל ומעתה ודאי ביד יראי ה' לכוף לקהל לקבל שו"ב חדש כרצון היראים אבל אם הקהל מסרבים אם בידם לאסור שו"ב החדש אשר יקבלו היראים זה פן השני והנה כבר דיבר בזה בס' משפט שלום בקונטרס תקון העולם סי' רל"א בח"מ שם אות כ"ט שעמד על המחקר זה ודעתו כי אם יש להמעוט חששות עפ"י אומדנות וטעם וסברא עפ"י דת וכהלכה אין בידם לאסור שו"ב הנ"ל וכן הביא בס' דרכי תשובה סי' א' ס"ק רי"א להלכה ומעתה אתם במקומכם ראו תראו ככל אשר הציע מעכ"ת ואשר הבאתי דברי ת' דברי חיים ודברי תבו"ש אם יתקיימו הדברים ה"ה אתם כדעת וכהלכה ולדברי המשפט שלום אין ביד הקהל לאסור אותו שו"ב וגם אפשר שעי"כ ישיבו מדרכם ולא יתנו סוררת לתקן כתקון הרבנים הגאונים ולענ"ד כן הדברים וע"כ יציע הדברים לפני הגאון אבדק"ק מונקאטש שליט"א אם יסכים אתנו הנני כמשיבה למכשורה ככל הנ"ל. ידידו דוש"ת. מרדכי ליב ווינקלער:

סימן פז

שוכ"ט על ראש אהובי ה"ה הרבני החרוץ ומופלא מוה זנוויל קליין נ"י אבן יקר ק"ק אונגוואר יצ"י:

יק"מ בא לידי ושמחתי מאשר אני רואה כי מעכ"ת שוקד בספרי לב"מ וראיתי מ"ש ע"ד מ"ש באו"ח לענין כפיי' ללמוד תה"ק ושם נאמר בק"ו מללמוד בנו, ועד"ז ק"ל דהא אמרינן במ' חולין כל מצוה שמתן שכרה בצדה אין ב"ד ש"מ מצווי' לכפותו וה"נ כתוב כ"פ למען ירבו כי הוא חייך וגו' והנה כבר העירו אותי על הנ"ל והא מ"ש למען ירבו אם נאמר דקאי אדלעיל ולמדתם וגו' והא כתוב את בניכם א"כ גם ע"ד פסק הלכה בש"ע דכופין ללמוד בנו קשיא אלא דבאמת בגמ' מ' קדושין דף ל"ד דקאי רק אמזוזה ועיי"ש בתוס' ד"ה גברי' דלחד תירוצא דקאי גם את"ת כמ"ש מ' שבת אלא נראה דאינה כשכר רק הצלה מעונש בטול ת"ת ועל המקרא דכי הוא חייך וגו' פי' בתוס' שם דקאי על קיום המצוות שבתורה וגם כן נראה שאינ' כקבלת שכר דאל"כ כל המצוות יהי' כמתן שכרה בצדו וצ"ל דאינה בצדה ממש כלומר במצוה מיוחדת' והנה מ"ש מעכ"ת דאיכא נמי לאו דלא ימוש ושוב סותר זה התירו' דאמרינן במ' מנחות דבשעה"ד אפי' רק קרא ק"ש שחרית וערבית לא ימוש קרינן בי' והקפ"ד לענ"ד לא הוה צריך להביא מדברי קבלה בהש"ע דהא אמרינן במ' מנחות דף צ"ט השוכח ד"א מתלמודו השמר פן הוה ל"ת ולחד מ"ד בג' ל"ת ופשיטא מי שלמד בנערותו מפי אביו או מלמדו אם אח"כ אינה חוזר על למודו כבר נשכח ממנו מה שלומד וממילא עובר בלאו הנ"ל, ועוד נלענ"ד האי יעוד שכר שכתבה תורה על למוד תוה"ק היינו כמ"ש הר"ן בגמ' נדרים ושננתם שיהי' ד"ת נשוכנים והוא התמדה ושקיד' להעמיק ולבאר על פי פלפולא בחכמה בכל פינות תוה"ק ואם פי לשמור ולעשות המצוות לא הי' צריך לכך וכי כל או"א צריך להיות בקי בטיב קדושין וגיטין באר היטב אם אינה ממונו ע"כ ואין לו עסק בהם, וכי צריך להיות בקי בסדר קדשים אם אינה בר עבודה וכיו"ב רחבה מני' ים אין קץ בזה שייך שכר אבל לקיים המצוות כהלכתו ושלא יכשול באסורי שבת ומלאכות אסורות ושיקיים המצוות כתפילין וציצית מזוזה סוכה לולב וגו' פשיטא ופשיטא דהחיוב עלי' ללמדם דאל"כ כפתע פתאום בטל מן המצוות ועלול למכשולות כידוע על למוד זה לא שייך קבלת שכר בצדו דהוא בכלל שאר מצוות דתלוי' זב"ז ובזה שייך שפיר כפיי' דאין בזה מתן שכר בצדו דצריכא לי' להיות ב"י כשר. ומ"ש לענין שלא כשמה ע"י כפיי' כבר מתורץ בהנחה זו דלקיים המצוות בי"כ ובי"כ הוה סמא דחיי דאין בזה משום קנטור או נשיאת כבוד ועוד הכפי' הוה עד שיאמר רוצה אני והא אמרינן במ' בב"ב ומ' קדושין דף נ' מסתמא ניחא לי' מ"ש לו החכמים ובלב שלם אומר רוצה אני וכמ"ש הרמב"ם בהסבר היטב והדברים עתיקים. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן פח

אחדש"זו הנני במ"ש בסי' קצ"ו באו"ח דעת הרמב"ם באוכל דבר אסור בין במזיד בין בשוגג אי"מ כמ"ד לענין זימון בפ' כ"מ ואפי' באיסורי דרבנן ובט"ז שהוציא הלכה זו במה דקיימ"ל ביו"ד סי' קי"ט וח"מ סי' רל"ד דמי שמוכר לחברו איסורי תור' מחזור הדמים דאכילת אסור אינ' אכילה הה"ד לענין ברכ' וכאן חמור טפי דאפי' באיסורי דרבנן. והנה בת' פמ"א ח"ב סי' ז' עמד בזה במ"ד דמסבר' דנפשי' הי' אומר סבר' זו לשיטת הרמב"ם אך דק"ל מאסורי דרבנן והביא עפ"י דברי ט"ז הנ"ל וסיי' שאין דברי' מוכרחי' והנה בש"ך סס"י קי"ט ס"ק כ"ז מחלק בענין א"א בטעמי' דרבנן משום דלענין הוצאות ממון לא העמידו דבריה' והביא דברי המ"מ מה' מכירה פ' ט"ז במ"ש בטעם הרמב"ם דבדרבנן אינ' מחזור הדמים כמ"ש בירושלמי לענין סחור' בדברי' אסורי' דבאיסורי דרבנן מותר לעשות סחור' והה"ד הכי ועכ"ח מטעם הנ"ל דלענין ממון לא החמיר' ובאמת שם במ"מ אינ' מחליט בזה שיהי' מקור' של הלכה זו ושם ג"כ רק הרמב"ם חדשו ואפשר דממ"א הוכיח' ראיית' ומעתה הוה כמו תלי תני' בדלא תני' כיון דמגמ' אינ' מוכרע רק הכל מדברי הרמב"ם היאך נמשך טעם זה בשל זה וכיון דאיכא למימר כמ"ש הש"ך א"כ לענין ברכה ודאי דאיכ' למימר דעשו דבריהם לתקן כעין דאורייתא ועיין בנתיבו' סי' רל"ד בטעמי' דבאיסורי דרבנן ליכא אסורי חפץ רק איסורי גבר' ובשוגג אי"צ כפר' ודאי דאין לדמות מלת' למלת' שוב ראית' בת' מרן חת"ס ח"ו סי' ק"פ להצדיק דברי הסמ"ע בטעם משום דנפשו קצה ורק בדרבנן לא החמירו כן והתכ' שלא יהי' כשקוץ יאכל וממילא צריך לשלם משא"כ לענין ברכה י"ל דאין חלוק בין דאורייתא לדרבנן.ומ"ש מעכ"ת לענין שוגג ואונס דשוי' לענין ברכ' הנה ידוע דלענין קרבן שוגג חייב ובאונס פטור ועיין מ' שב' דף ס"ח ברש"י שם ובמ' מכות ובט"ז סי' צ"ט ביודע ודברי ת' אחרונים בזה ידוע באומר מותר עיין ת' חת"ס יו"ד וראיתי מ"ש לדברי טו"ז דשוגג ואנסהו לא כנ"ל אח' הוא שאין לברך א"כ יהי' דברי' סותרי' מדידי' אדידי' דהא בפ"ו מה' חו"מ פסק באנסהו לאכול מצה בליל א' יצא דבמצוה דאכיל' איצ"כ וכיון דאי"מ על אנסהו הה"ד די"ל דלא יצא דהא הרמב"ם באות' פרק נתן כלל כל שמברכי' עלי' בהמ"ז יוצא ידי מצה וכל שאי"מ עליו ברכת המזון אינ' יוצא לידי מצה ועיין במג"א סי' קס"ח וקצ"ו שכן הקשו על הרמ"א סי' ר"ד ולענ"ד בזה ודאי אין למדי' מכללות דעד כאן לא נאמר כלל זה אלא אם יש במצה זו איזה חסרון בגופ' גזל או שאר איסורי' או שיש חסרון בשם לחם כגון שאר מיני' או לישת מי' פירות אבל אם אין כאן שום חסרון בגופ' לא שייך כלל זה תדע דהא הרמב"ם פסוק דאינ' יוצא במצה של ביכור' משום דאינ' בכל מושבו' וכן בשל

תוד' ונזיר אינ' יוצא' וכו' וכי נאמר שלא לברך ברכת המזון על מצה ולחם הנ"ל ועכ"ח כדאמרינן דאין בגוף המצה והלחם שום חסרון רק דבר אחר גרם לא שייך האי טעמי' דכללא והכא נמי לענין נ"ז דהא מצה ולחם זה אין בו שום חסרון בגופ' רק האונס על האכיל' מיד האונסי' ודאי לא שייך כלל הנ"ל וזה לענ"ד ד"ב ולענין הלכה למעשה מ"ש מעכ"ת לענין בע"מ עיין בזה בת' אמרי אש יו"ד סי' נ"ב וכן בת"ב ובת' מהרי"א ובזה"ז בעוה"ר יר"ש ובני תור' נלכדו בעוה"ר וכל או"א יודע בנפשו על אופן מה ולפי טבעו והרגשתו אם הוא במס' או לא וכמ"ש מרן חת"ס סי' כ"ב לענין ברכה ג"כ ועכ"פ יר"ש יש לברך ברכת שהכל נ"ב על הצוקער וכיו"ב ולהוציא עצמו בספיק' כנלע"ד לצאת ידי שיטות הפוסקי' בזה. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן פט

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרבני חוב"ק טובא ירא ושלם כש"ת מו"ה משה שאהנבערגער נ"י אבן יקר קיק בעקעטש יצ"ו. הנה מ"ש ע"ד מג"א סי' רס"ד במ"ש אדברי מרדכי במה דס"ל דקדוש בתוס"ש אם כי מדרבנן מוציא במ"ש בלילה כיון דיבוא לידי חיוב' דאורייתא והקשה המג"א מקטן דאינ' מוציא במי שאכל כ"ש כמ"ש בסי' קפ"ו אם כי יבוא לידי דאורייתא ודעתו יפה לחלק בסברא נכונה דהא דמוציא אחרי' י"ח הוא מטעם ערבות כמ"ש הרא"ש והיאך נימא דיהא ערב במה שאח"כ יבוא. לידי חיוב' שאני גוף א' שבעצמו יבוא לידי כך משא"כ בב' גופ' כנ"ל ודבר חכמה דבר אלא שלענ"ד מי שמעיין בדברי הרא"ש מ' ברכות דף כ' שם לענין האיבעי' אם נשים מחויב' בבהמ"ז מה"ת דסברת' אי' רק מי שכבר יצא דקיימ"ל בברכו' אעפ"י שיצא מוציא אינ' רק [מי שכבר יצא] מטעם ערבות כמ"ש ברשיז"ל סי' פ"ג מ' ר"ה אבל מני שלא יצא דמוציא אפי' בברכות הנהני' לא צריך לטעמי' דערבות דהא שם כלל א' קאמר דנשים אינ' בכלל ערבות עכ"ז אם היא מחויבת מה"ת היא מוצאי' האנשי' ועכ"ח מטעם כיון שלא יצא עוד דאכלו ולא ברכו מידי דלעצמה מברכת מוציאי' ג"כ לאחרים א"כ בזה כדי יישוב לדברי מג"א דבקטן שאכל כזית מיירו ובידו להביא עצמ' לידי חיוב דאורייתא דאוכל כדי שביעה א"כ לאו מטעם ערבות מוציא אחרי' ואם נאמר כסברת המרדכי ה"נ נימא הכ' ועיין במג"א סי' תרפ"ט בשם הרא"ש דה"ט בקטן שאכל רק כזית מוציא אחרי' שאכלו כזית משום דהוה דרבנן ואם כי הקטן הוה תרתי דרבנן וה"ט דאינ' מוציא בקריאת מגילה דשאני באכילה דבידו לאכול כדי שביעה שיהא רק חד דרבנן אלמא

דסברא הוא בלא טעמ' דערבות ועיין בדגו"מ סי' תרע"א ובתו' פ"ג מ' ר"ה ובמ' מגילה עיי"ש. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ידידו דו"ש. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן צ

שוכ"ט על ראש חכיבי ה"ה כבוד הבחו' כארזים הוב"ק ירא ושלם כש"ת מו"ה אלימלך נ"י בק"ק סאטמאר יצ"ו הנה ע"ד השפארורס עם הצוועגעל אשר בבא הלהב הדולק בנר של חלב ע"ד הנ"ל ומתכבה עי"כ אם מותר לתחוב הנרות בעש"ק בשפארורס הנ"ל ועד"ז הביא דברי הרמ"א סי' רס"ה שהתיר ליתן מים בעששית מתחת השמן אפי' מכוון לכבוי ושם דברי הט"ז ופלוגת' המג"א ידועי' במ"ש דמדברי הסמ"ג משמע דאם מכוון לכבוי אסור ומעכ"ת מהדר להתיר' בנ"ז לכ"ע בסברות ישרות והנה האחרונים בתשובותיה' מקיימים דברי הרמ"א עיין בספר חמד משה סי' הנ"ל דעיקר טעמיה של הרמ"א משום שאינ' בעין רק תחת השמן וגם ס"ל דהסמ"ג רק לרווח' דמילת' קאמר שאינ' מכוון וכן בת' מהרמשי"ק סי' קנ"ז מתרץ דברי הרמ"א ע"נ דהא מ"מ מוכח מסוגי' הנ"ל דס"פ כיר' דהיכ' דליכ' רק גרם כבוי ל"ג דשו"ת שם דמתניתין כרי"ו ומתרץ לה משום דמקרב כבוי ופי' הרמב"ן והר"ן משום דאין דבר מפסיק בין האש והמים רק אויר והוה כבוי ממש ועיי' בתוס' שם ובענין דהרמ"א שמפסיק השמן אינ' רק גרם כבוי ובס' תוס' שבת ג"כ נטה להתיר עפ"י סוף דברי מג"א בשם הרא"ש דבלא"ה סופ' לכלות בכלות השמן ומ"ש כת"ה ללמוד היתר עפ"י המג"א לחלק בין נתנות מים לכלי לשאר מלאכות דמותר להתחיל מע"ש ונגמרי' מאליהם בשבת משום דאין העולם חושבי' לאסור כ"כ (וה"ה דברי התוס' בסוגי' עיי"ש) והכ' בג"ז ג"כ כ"ע יודעי' שאין לטלטל נר דלוק בשבת וה"נ כיו"ב ראיתי בא"ר ללמוד זכות מ"ש ליתן מים. לתוך קנה שתוחב' בו הנרות כיון דהכל מוקצה בין הנר בין הקנה והכל יודעי' מזה לא שייך גזרה זו ובגמ' אייר שנותן מים לתוך כלי ואיירי בכלי שאינה משום מוקצה ועיין בת' מהרמשי"ק סי' קנ"ז הנ"ל סברה כיו"ב והנה לענין הצוועגעל כבר דברו מזה בה' יו"ט סי' תקי"ד עיי"ש בבהי"ט סס"ק ז' ובא"ר שם וכן בס' ח"א כלל צ"ה ובנזר ישראל סי' י"א מה' יו"ט אם מותר לעשות כן ביו"ט ובמחבר סעי' ג' כ' לתן דבר חוץ לנר שיכבה מותר דוק' קודם שהדליק אבל לאחר שהודלק אסור והמג"א חולק בזה דהרא"ש התיר גם לאחר שהודלק עיי"ש ס"ק ב' והנה ידוע כי מחלקותן בדברי הרא"ש מ' ביצה ד' כ"ב במ"ש התוס' שם במסתפק בשמן שבנר חייב משום מכבה ופי' דאינ' כגרם כבוי כי מיד מכה' אור הנר והרא"ש הקשה עלי' ממתניתין דמ' שבת פ' ב"מ לא יקוב אדם ששופרת וכו' אם כי ע"י שמסתפק

משמן שבביצ' אינ' מכהה אור הנר וע"פ ס"ל דלא חשוב גרם כבוי רק אם עושה דבר מה שחוץ לדבר הדולק כגון כפי' מלאים מים וכיו"ב בפ' כ"כ אבל אם נוטל דבר מה ממה שדולק כגון שמן או חותך מן הנר הוה מכבה ממש ולדברי התוס' הוה חתיכ' חלק מן הנר רק גרם כבוי וס"ל למג"א דלדעת הרא"ש רק לחתוך מגוף הנר אסור לאחר שהודלק אבל דבר שחוץ לנר מותר אפי' אחר שהודלק וכן מוכח מדברי הטור ועיי' בתפארת שמואל אצל הראש מ' ביצה דג"כ דעתו כדעת מג"א ומתרץ דברי הטור בענין אחר וא"כ בצוועגעל על מותר לדברי מג"א אפי' לאחר שהודלק דהוה דבר שאינ' מגוף הדולק וכן ס"ל בס"ק י"ג לענין לקבוע פולווער תחת הנר מותר דאינה רק גרם כבוי ועיי' במחה"ש שם דהה"ד שמותר ע"י הני צוועגליך וחולק על דברי א"ר ולהלכה גם בח"א מן המחמירים וכל זה לאחר שהודלק אבל קודם שהודלק לכ"ע מותר כמ"ש בא"ר בעצמו במוסגר שם והנה בש"ע תני' ונזר ישראל למד מיו"ט לענין הדלק' נרות בע"ש דמותר לתחוב בחול וכן לענין צוועגעל קודם שהודלק ודאי ביו"ט מותר א"כ ראוי' להחמיר ג"כ לענין הדלק' נרו' בע"ש לתחוב הנרות קודם שהודלק' ובאמת מתוס' מ' ביצה ד' כ"ב הנ"ל משמע שאין ללמוד מיו"ט לשבת או להיפך עיי"ש וגם קשה הדבר ללמוד זה מזה דהא להרא"ש חמור יותר לחתוך מהנרות עצמן דהוה מדבר הדולק וכי יש איזה חשש לשבור או לחתוך דבר מה מהנרות בע"ש ומעשים בכל יום שעושין כן כידוע וכן להסתפק או לשפוך ולמעט השמן קשה לומר דאסור בע"ש גם לאחר שהודלקה וכגון שלא קבל' שבת ובאמת הרא"ש לשיטתו אין זה מכב' קודם שהדלק' וכמ"ש המג"א בשמו דגם בלא מים לאחר שכלה השמן וכב' מ"מ לאחר שהודלק' דביו"ט אסור לדידי' יצא לנו דבר חדש דאסור לחתוך מן הנרות אי לחסר ולמעט השמן אם לא נחלק כמ"ש לעיל דזה כ"ע יודעי' ולא יבאו להתיר בשבת עצמו וצ"ע ועכ"פ לענין הלכה נלע"ד להתיר דהא מסתייעי' מדברי א"ר וחמד משה ומהרמשי"ק וכן בת"ש וכל זה אם יסכימו מורי הוראה במקומ' ובפרט הסכמ' הגה"צ אב"ד שליט"א. (מ"ש ע"ד התני' עיי' באו"ח סי' ש"ע וסי' ש"פ ג"כ יקשי' כמ"כ להחליק מבואר בין שהם באמת אורחי' או שיעשו אורחי' עיי' בח"א כלל ע"ד שהסביר כן עי"ש ועיי' תוס' בשם ר"ת מהירושלמי.) והנני לסיים בכל חותמי ברכות ידידו דו"ש מרדכי ליב ווינקלער:

סימן צא

שוכט"ס לכבוד ידידי ה"ה כבוד הרב החו"ב טובא כש"ת מו"ה אליעזר ג"פ אבן יקר ק"ק קאלוב יצ"ו. ועתה באתי ע"ד מ"ש בענין היתר כבוי העלעקטאר בליל ש"ק שקשה

הדבר למעכ"ת שם ולסמוך ע"ד חת"ס סי' ס' ע"י אמיר' מעש"ק הא יש בלא"ה לסמוך אהתיר' המבואר בסי' שי"ז לומר לאח"ש פונה הנחת לדלוק הנר וממילא יודע לכבות מעצמ' וכ"פ בח"א ורק בת' הנ"ל לק"ק הנ"ל המנהג מקדמוני' שלא לכבות עי"נ ולא סמכו אהיתר' וכתב' דמסתמא כהאי גוונא נמי נהגו אסור דאל"כ למה לא עשו כן ע"כ המצאתי להם היתר הנ"ל דלא שייך בנר פשוט די"ל על אופן הנ"ל לא נהגו איסור וע"ד הדלקת העלעקטאר ביו"ט פשיטא כמ"ש בסוף דברי' דהוה מוליד ממש. וראיתי מ"ש כת"ה על ת' תשורת שי סי' תקמ"ח דבבית שיש בו חתול ובליל' הבית סגור בפניה וכן פעמי' ביום הוה כמקום ראוי' להסתפ' וכמו אשפ' אם לא בדק צריך לחזור ולהתפלל אם מצא צואה והעולם אין נזהרין בזה ומעכ"ת מלמד זכות עליהם דדוקא בבית שאין בו, וכמ' ספיקא איכא דילמ' במקום שיש לומר בו לבוד תחת כלי הבית וכיו"ב בא"א סי' ע"ט ולדבר' מג"א סי' ע"ו סצו"א וצו"כ אמרינן להקל ואפי' לדעת הפר"ח דהוה ס' דאו"ר בצו"כ מצדד בא"א וא רק מדרבנן ולבית יש חזק' טובא ע"כ גם בחצר לענין למוד וקדוש הלבנה יש ללמד עליה' זכות הנ"ל והנה וודאי כדי הסבר' לחפש עליה' זכות מ"מ י"ל דהא שם במג"א גופ' השיב דהכול כפי המצויי' דאם תינוקות בבית אפי' בבית לית כאן חזקה וידוע כי זה ליסוד לרבינו מג"א דאזלינן תמיד בתר המצויי' עיין בסי' תס"ז ס"ק ח"י וראיית' מיו"ד סי' נ"ז ולדעתו אפי' ס"ס לא מהני אלא די"ל דדרך צניעות החתול מבקשי' מקום כנ"ל שמכוס' קצת מן העיין וכמ"ש בא"א שם ואיכ' מצוי' כ"כ לאוסר' כמו תנוק' אך ורק בחצר קשה לומר דצבוע כ"כ ומ"ש בשם א"א דלבד מצואת אדם י"ל דהוה רק מדרבנן. לע"ד יש ראיי' מן המקרא דקרא והי' מחניך קדוש וכסית א"צ רק לגבי אדם נאמר ואיתא בג"מ ומפרשי' דלכך חייבו בפדויי' פטר' חמורי' דכמה חמורי' יצאו אתם ממצרים שנשאו ונשאוי' מביזת מצרים והוא צואת חמור רכה בבא מן הדרך ומפו' בירושלמי דאסור וכמו דקיימ"ל בסי' ע"ט ולמה לא הזהירו גם ע"ז ויש עכ"פ דבר לדבר וגם י"ל דחתול גופ' אינה אלא ספיקא ולמדו כן מכמיי' שכתוב בירושלמי כמ"ש בתר"י ובראש"ש מביא רק בשם וי"א משמע דרק מספיק' יש לאסור ואם כי מפורש בתר"י דצואת חו"כ קשה מאוד היינו במשמוש בו אבל בנח במקומ' אין מרגיש כ"כ ואינו מתפשט כ"כ באויר כמו צואת אדם כידוע ע"כ אפשר דאין למדי' זה מזה מדאורייתא א"כ י"ל אפי' לשיטת הרמב"ם פ"ג מה' ק"ש דפ' בב"י ובש"ע כוותי' דכללא הוא כל שצואת' ריר אין קורין כנגדה היינו מדרבנן יש רגליים למנהגן ש"י מ"מ וודאי אשרי הנזהרין וידוע כי הגה"צ מהו' שמואל קמאדע זי"ע שהי' אב"ד ק"ק דאראג הי' נזהר בכל ברכה מדבר קדושה לבדוק הבית תחת המטה וכיו"ב אפי' הי' מתארח אצל גדול הדור הי'

נוהג כן. וראיתי מה שמעכ"ת מסתפק בהני לולי של תרנגולי' דדינא כצואת אדם כמ"ש בש"ע אם מהני מחיצה דדהו או נימא דדינא כבה"כ דאוסר בט"ז בסי' פ"ג ולע"ד דשאני בה"כ דעשיי' לכך דהיינו להטיל בו הרעי משא"כ הני לולים אינו משום הטלת צואתן אך ורק למען התרנגולי' עצמן לשומר' וכיו"ב אלא שעכ"ח מטילין שם אבל אין הני לולים בשביל זה כן דייקו' דברי הט"ז שם דמשו"ה לא מהני מחיצות בה"כ דלהכי נעשה להטיל הצוא' ותדע דהא מספקינ' מבג"מ נדרי' ד' כ"ה דבה"כ אפי' אין בו צואה אסור ורבינא איבעי' ליה אפי' באזמני' לבה"כ ולולי של תרנגולי' ודאי אין אסור אם נקי וכש"כ באזמני' אלא שעפ"י הרוב גם במחרכי' מטונף ויוצא לחוץ כידוע דאז ליכא מחיצה ובת' תשורת ש"י הנ"ל ראיתי תמיה בעני במ"ש אם בדק הבית ונקי נמצא ואח"כ הלך מן הבית ושב והתפלל ואח"כ נמצא צואת החתול אם כי יש לבית חזקה דמעיקרא מ"מ איכ' נמי חזקא דהשת' והוה ספיקא דמחזיקין מזמן לזמן כמ"ש במג"א סי' תס"ז לענין חמץ חטה על התרנגולת והנה מביא דברי מג"א היפך ראיי' כנגדו דהא שם דייק המג"א ממ' חולין ד' י' וריש מ' נדה דחזקה דהשת' הוה חזקה להחזיק למפרע היכי דליכא חזקה דמעיקרא ע"כ אפי' נמצא בסוף שבוע שחסרו הנגע טמ' הבית דחזקה דמעיקרא עדיפ' מחזק' דהשת' וכן במ' נדה במקוה שחסרו חשבינן חזק' המקוה שם כדמעיקר' ורק משום תרתי לריעותא דטהרות עיי"ש אבל בחטה שנמצא בתרנגול' ליכא חזקה דמעיקרא דמה חזקה יש לתרנגולת שאין בה החיטוי' ע"כ חזקה דהשת' במקומ' עומדת א"כ בזה הבית שנבדק מעיקרא וחשבי' התשורת ש"י לחזקה דמעיקרא א"כ מה קאמר דאיכא חזקה דהשתא כנגד' והוה ספיקי' וצריך לחזור ולהתפלל דז"א דחזקה דהשתא נגד חזקה דמעיקר' אפי' ספיקא אינ' דחזקה דמעיקר' עדיפי וכוודאי חשוב וגם וכן הוא פשטות כולי הש"ע וכבר האריכו בזה המפרשי' וספרי' בעלי כפלי' והדברי' עתיקי' אלא שיש לחקור אם בדיקת הבית עושה חזקה ככל דונה דנין על הבית הלא הכל חד חוץ מבית כונו בבית שוה בהרחקה ד' אמות ואין דנין רק על הצוא' ומצינו חזקת הבית גבי בדיקת חמץ במ' פסחי' ד' ט"ו ובש"ע סי' תל"ח ותפ"ט שם שייך שפיר חזקה על הבית דבית' קונה לו ושאור כ"י בבתיכם כתיב והיינו גם רשותא וגם אית' בפוסקי' אחרוני' דיש חיוב עלי' בדיקת חמץ על ביתו וכמו נר חנוכה ועיין ביד אפרים סי' ת"כ אבל לנדון זה לא אדע מה חזקת בית שייך בזה ואפשר לתלות במחלוקת רשב"ג ורשבא"ל מ' ברכות ד' כ"ה דלרשב"א כל הבית אפי' מאה אמות ה"ה בתוך ד' אמות והוה לי' פעולה ע"י הבית ומילתא הוא ושייך שפיר חזקת הבית אבל לרשב"ג דקיימ"ל כוותי' בסי' פ"ב א"כ בית או חצר או מבוי ושווקי' שוי' לענין הרחקת ד"א לא אדע מה חזקת הבית שייך

בזה ואפשר לפי מה דקיימ"ל כדעת הרא"ש בסי' ע"ט דאם הצוא' בחצר אחר אפי' רואה אותה מועיל מחיצת הבית דהפסק רשות מילתא הוא יש לומר קצת חזקה לבית כלומר שנקי מעיקרו ונאמר שלא הי' לפנים המחיצה כמובן וצל"ע. מ"ש כי בספרי חיו"ד סי' י"א לא הבאתי דברי פמ"ג דגם להר"ן דשיל"מ מדרבנן והנה גם בשעה"מ אית' הך ספיקא ואין דרכי ללקט הסברות רק מ"ש להלכה גם מן הפמ"ג אין ראיי' מ"ש אסור היום לגמרי כגון ביצה שנולדה ביו"ט ומדברי הר"ן עפ"י סברת חת"ס גם ביש לו היתר עכשיו ג"כ מדרבנן. מ"ש שלא הבאתי בת' ע"ה דברי חו"י שמתיר בפשיטות ענבים בבית גוי באותו זמן הי' לפני דברי חו"י וע"ד כי מתיר בפשיטות בכ"ז לא הבאתי בפרט למשגיח כולל הנ"ל ודי לדברי וחלוק' של צ"צ בפרט כי בעוה"ר בזה"ז הגוים איני' נזרתתי' וכ"פ נמצא שנוטלים יין בכוס ושותי' וגם לגנב כידוע שנמצא כ"פ בגליל זה שעושין כן למען גניבת עסענץ והני הי' מבטלין היתר הנ"ל בזה"ז ומקומות אלו ובק"ק כאן מוזהרין ועומדים שלא לקנות ענבים דרוכות בשו"א [ועל מנהג שאין עומדי' בהחזרת הש"צ וכן ראיתי גדולים צדיקים בגלילות אלו ומ"ש בטעם לשבח עפ"י נסתר והנה ידוע כי אצל אשכנזי' המנהג כמ"ש מג"א ובהגר"א פי' משום הכי יש לעמוד בהחזרת הש"צ כמ"ש בזמן הג"מ שהי' הש"צ מוציא כל הקהל ועכ"ח הי' צריכין לעמוד ומשו"ה ג"כ צריך לשתוק. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן צב

כבוד האברך חו"ב בנש"ק כש"ת מו"ה שמחה נתן גרינבורג נ"י בק"ק ב"ס יצ"ו. במ"ש מעכ"ת פלפל בחכמה במ"ד במ' ע"ז רב אסר עכברא בשיכרא וא"ה לא ידענא מ"ט אסר רב אי משום דס"ל נוטל"פ אסור או דבעלמא מותר ועכברא אשבוחי משבח והקשה מעכ"ת לפי"ד הפרמ"ג ביו"ד סי' ק"ג במ"ש דברי הרשב"א בת"ה בטעמי' דנו"ט לפ' מותר בתערובות אע"ג דאינ' כנבילי' סרוח' שאינ' ראוי לגר ונפסל מאכילת אדם דהא ראוי' עכ"פ לאכול התבשיל מ"מ כיון דאי לאו טע"כ מה"ת הי' בטל ברוב דא"ר להטות אלא דע"י טעמו הוה כניכר ואינ' בטל וכיון דהוה לפגם אי"ר טע"כ וממיל' בטל וצריך עכ"פ רוב' והיינו טעמים דרשב"א ורשב"ם דבחמץ בפסח משום דלא בטל גם נוטל"פ אסור דהא לא שייך בטול והקש' א"כ להרשב"ם בסוגי' דטיפ' חלב במ"ד החלב שנפל' בבשר נבילה משום דחלב הבלוע נבלע בו טעם בשר ונעשה נבילה ושוב אוסרין כל החלב משום מב"מ וס"ל כהרשב"ם שם דבכל אסור' אמרינ' הכי ע"כ צריכי' ב' ששי' כמ"ש התוס' שם בשמו וא"כ מה מסתפק רבא אליבא דרב, דרב לשיטת' דס"ל מב"מ

לא בטול ע"כ צריך הכא לשיטת הרשב"ם דהא השיכר' שנבלע בעכבר' דבלע טעם מעכבר' ודאי נאסר להרשב"א והרשב"ם לס' פרמ"ג דהא ליכא רובו במיעוט שיכרי שנבלע בעכברו וליכא ביטול וממילא נעשה נבילה ושוב אסרו' כל השיכר' משום מב"מ והוא דבר שכלי' אלא שלא ידענא דהא שם בפרמ"ג דהיכא דליכא רק טעמ' לבד שנבלע בדבר ממש ודאי פחות מחצי והוה רוב' אם כי נגד כולו משערינן היינו לחומר' אבל לענין נוטל"פ תלינן שפיר דהוה רוב' כחד בתרי ובאמת חידוש בעיני על רבינו הפרמ"ג דהכל מביא בת"ה הארוך בבית התערובות שער א' שהקש' לנפשי' מכלי שאינ' ב"י דמתירין התבשיל משום נוטל"פ והא נגד כולי משערינ' ודאי הטל"פ שבכלי איני מגיע לשל נבילה מוסרחת ותי' ג"כ לחלק דלא אמר סברת' רק בממש שנמחה בתערובות דצריך בטול עכ"פ גם בנוטל"פ אבל היכ' דליכא רק טעמי' בלבד ל"צ רובא ומילתא דמסתבר הוא דבממש הוה עכ"פ אסור' בעצמ' וכיון דליכא רובא הוה כמו בעינ' וצריך הפגם כמו נבילה בעיני' אבל בטעם לבד ל"צ להיות כנבילה דבזה יודה לס' הר"ן דבגון ל"נ טע"כ מה"ת וא"כ ה"נ דהא האי מעט שיכרא שנבלע בו מן העכבר הא לא נכנס בשיכר' מן העכב' כלום דבר שיש בו ממש דהא העכב' לפנינו וליכא רק טעמי' ולכ"ע לא צריך רובא או כמ"ש הפרמ"ג דודאי אין בו עד מחצה זה נראה לע"ד. כ' מקשה במ' ר"ה דף ח"י כשהי' ביהמ"ק קיים יוצאי' אף על האיי' מפני פ"ק והביא דברים פיה"מ להרמב"ם שפי' דבבית שני הי' מתענין בת"ב והא מדקתני וכשבה"מ קיים משמע דאיירי לעיל בזה"ז עיין בט"א שדקדק להיפך כלו' דלא גרס' ואף על וכו' דזה משמע דגם על ו' חדשים יוצאים אלא דאייר כתוס' ואי"כ דעל אב אין יוצאי' דהי' לששון ולשמח' ודעתו דגרסי' וכשה' ביה"מ קיים יוצאי' על האייר ועיין באמרי ברוך שנדפס עם הט"א שתמ' עליו דנעלם ממנו פיה"מ הנ"ל ושזה הי' גרסתו וס"ל דתענית זה הי' בשנים אחרונים שהי' קצת משועבדי' ליוני' ורומיי' אלא שתמה מאי קאמר בגמ' שאני ת"ב דהוכפלי דהיינו שנחרב ב"פ והא כ"ז שהי' קיים לא הי' יודעין מזה עיי"ש דבריו המתוקי' ולחד תי' בתוס' דחורבן בית חמור לו י"ל קצת כמובן. ג' ראיתי מ"ש לתרץ קושי' מנ"ח דלס' רשיז"ל בסוכה דף כ"ז דלהכי ילפינן מכל אזרח בי' ישבו בסוכות דסוכה שאולה כשר דא"א בשותפי' דאינ' מגיע לכל או"א ש"פ ולפי"ז ק"ל היאך יוצאי' בערבה דמצוי' לכל ואינ' ש"פ וחילוק בין קנין שותפות למה שיש לו ממש ודבר נכון גם אני אמרתי בס"ד לחלק בזה דבשופו' דפתיכ' בי' ממונ' לא שייך בפחות מש"פ אבל קנין ודאי שייך בי' ואינ' הפקר כגון שזכה במשיכה והגבה' דהוה עכ"פ שלו והבאתי ראיי' מדברי תוס' מ' גיטין ד' מ"ג דבעבד שאין בו ש"פ לא שייך ביה מכיר' מ"מ הוה העבד שלו ומשלמין

עליו קנס ל' כסף עיי"ש ומ"ש מעכ"ת מדברי תוס' הרי"ד בערבי דאינ' ש"פ ומ"מ הוה גזל דעכ"פ אינ' שלו עיין בספרי בס"ד סי' ק"ו דהקשה השואל לסבר' השעה"מ דבגזול משו"ה הוה מהב"ע משום דמונח אכתפי' בחיוב השבה בכל עת ועונה והו' העברה על גוף הדבר וא"כ בפחות מש"פ דלא שייך השבה שאינ' מחיוב לא יפסל משום מהבב"ע ועיי"ש מ"ש בס"ד... ד' ראיתי מ"ש בפי' רשיז"ל מ' סוכה דף מ"ה במה דקאמר ר"י משום רשב"י כל המצות אינ' יוצאין בהם אלא דרך גדילת' ופי' רש"י כגון לולב והדס וערבה ולא הזכיר מאתרוג כלל ומג"א סי' תרנ"א פסק דגם באתרוג צריך דרך גדילת' וכן מצא בהג"א להדי' והנה כן משמע להדי' ג"כ מדברי תוס' דף ט"ל ד"ה עובר לעשיי' דנתן עצה לברך עובר לעשיי' וגם יהי' מזומן בידו הוא שיהפוך א' משניהם וקאי אלולב באגודתן עם כל הד' מיני' ומלישנ' דא' משניה' משמע או הלולב או האתרוג דאינה יוצא בו והוה עובר לעשייתן והנה ע"ד העתים הללו בבעל שדה אשר משמרי ש"ק וידוע כי א"א בעת הזאת כרגיל במדינה זו להיות נותני' עבוד' זו באריסות ועיי' בת' נהרי אפרסמ' ורק מקבל הפועלי' והעובדי' משרי הבע"מ השבוי' כידוע ולהם אי"מ רק מאכלם ודבר מיעט ושלא ברצונם ורק מוכרחי' עי' הפקידי' כידוע' ודעת כת"ה לומר דבזה אפשר לומר דלאו אדעתי' דישראל קעביד רק ע"ד השולח' והנה בסי' רנ"ב וסי' רע"ו וסי' שכ"ה מבואר דצריך למחות ביד הפועל אפי' עשה מדעת עצמ' דאל"כ מוכח דניח' לי' ועיין במג"א סי' רנ"ב ס"ק ט וי" ובסי' רע"ו ס"ק די"א י"ב וסי' שכ"ה ס"ק לי' דרגיל בכך לכ"ע דצריך למחות ובכ"ז כיון שבידו עכ"פ למחות מה מהני שעושה עד"ז או עד"ז וע' בת' פרשת מרדכי סי' י"א וס' י"ב שמפרש באר היטב מה בין שכירי יוס' לקבלנות וכי השכיר היום אינ' עושה ע"ד דנפשי' למען בא בשכרו וכתב שזה גופ' החלוק שביניהם כי בשכיר יום אם ימח' בידו שלא יעבוד פעולת' צריך לשמוע לו ואם לאו יאבד משכורת' ובקבלנות לא יועיל מחאתו ועיי' בת' אהל אברהם סי' ד' וסי' ה' מ"ש לדין הרמב"ם דשכיר יום מחזי כשליח' וגזרינן אטו שלוח' ממש ובנ"ז ודאי ג"כ עכ"פ מחזי כשליח, ותדע וכי נימ' אם אירע שרר' ישלח עבדי' לעבוד עבודת השדה של ישראל נימ' דאדעתי' דמשלח' עבדו והא בש"ס מ' שבת דף קכ"א במעשה דיוסף בן סומאי דבאו אנשי גיסתר' לכבה הדליק שבחצר' וכו' ושם בדליקה התיר' כמ"ש במתניתין נכרי שבא לכבות א"א לא תכב' א"כ משמע להדי' דאין לחלק בכך. ע"כ לדעתי אין ההיתר רק ע"י חלק שיתן להם בגוף הפירות כמ"ש מעכ"ת וע' בת' מהרמשי"ק סי' צ"ב גבי דרעשמאשין משמע ג"כ דאינ' מחלק בין חלק רב למעט ואינ' חושש למה שהחמיר בת' מרן חת"ס ואפשר בנ"ז גם מרן חת"ס יודה להתיר' בדבר שמפורסם כי בעתים הללו אינ' עשה מפני הערמ' רק

מפני הדחק כמ"ש בסי' ס' בזמן ההוא כידוע' וע"ד שאלה השני' בשביתת בהמה הלא בידו לתקן ע"י מכיר' כמ"ש בסי' רמ"ו וכמ"ש בת' אחרונים אשר בלא"ה צריך לעשות כן דאל"כ אינ' כתקין היתר אריסות או קבלנות דמסייע לי' בבהמות של ישראל דהוה כהאי עובד' דמר זוטרא במ' מ"ק דמסייע בת יבנא דלא הוה קבלנות גמורה וכמ"ש בסי' רמ"ד בט"ז ס"ק ד' והנה ע"ד באתי רק כדרך הער' ולא כדרך סמיכ' ורק אם גדול ההורא' יורה הלכה למעשה כאשר גליתי לפני' מקדו' דנא והנה לסיים בכל חתמי ברכות ותשועות ישראל הימים כא"נ הטהור' ונפש ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן צג

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב המאוה"ג מעוז ומגדול חריף ובקי טובא בנש"ק כש"ת מו"ה מרדכי פארהאנד ני' דומ"ץ ק"ק נייטרא יצ"ו. אחדשה"ט. ועתה באתי ע"ד מ"ש כי הסוחרי' חלב ומביאים לעיירות למכר' שוב לסחור' וגם ביום ש"ק עושים כן בעוה"ר אשר לא ישמעו לקול מורים ואיכא השתא בסוחרים יר"ש אשר קונים מהם למסחר' שארית הימים ומוכרחים לקבל גם ביום השבת ודרכם כי בעל העגלה מביא קנקנים ונותן לתוך הקדר' והולך שוב לדרכ' עם קנקנים שלו וכן הקונים מן הנערים הנו"נ עם החלב ומה יעשו בנ"י אשר פרנסתם במסחר חלב הנ"ל והאיך דרך התור' לעשות בשבת כן משום מו"מ ועוד מ"ע לעיני כל הרואי' והביא מעכ"ת דברי הרמ"א סי' ש"ז בשם יש מתירין בגוי' שמביאין תבוא' לתשלומין ומניחים ומודדים בתוך האוצר משום דהתבואה אינ' עוד של ישראל כי עוד יבואו לחשבון אחר השבת כמ"ש באחרונים עיי' תשורת ש"י ח"ב סי' ע"ט וש"ע תניא אשר הביאו ג"כ ומעכ"ת תמה מ"ש יש מתירין משמע דיש חולקין ומביא הלשון ב"י דרק שתקי רבנן ולא מיחה בהם. ולפי"ז דעתו לומר דרק משום גביית חוב והפסד התירו לא לעשות מסחר, והנה הלכה זו ברמ"א כבר הקשו רבים מ"ש מהך דסי' רמ"ו בשאלת כלים וכן בסי' רנ"ב לענין מכירה לנכרי, שאינו מותר רק בע"ש דוקא בכדי שיצא מפתח בית ישראל מבעוד יום ונחלקו בזה הסמ"ג ובע"ת והרמב"ם בטעמו של הדבר הסמ"ג ובע"ת ס"ל משום דהוה כמצווה לו הישראל שיוציאנו הגוי בשבת מרה"י לרה"ר או יעבירנו ומשום מראית עין הנ"ל אסור ולפי"ז במוקף לדירה דליכא אסור הוצאה מותר ובהרמב"ם הטעם משום מ"ע שיאמרו מי שרואה חפץ ישראל ביד גוי מוציא' בשבת יאמרו דמשכנו או מכרו בשבת ולפי"ז גם במקום דליכא משום איסור הוצאה אסור ובמג"א סי' רמ"ו תמה על הב"י למה השמיט דעת הרמב"ם ובסי' רנ"ב מיקל המג"א בשאלה לעת הצורך אבל במכרו לו אפי' קודם

שבת אסור אפי' לעת הצורך משום מ"ע הנ"ל. וא"כ למה לא החמיר גם כן בהך דסי' ש"ז משום מ"ע מ"ש קנין ממכירה דאיכא משום מ"ע אבל בפשיטות יש לחלק דדוקא בחפץ ישראל שנקרא שמו עליו בזה יחשדנו מה לו להוציא חפצו של ישראל ביד גוי אלא ודאי מכרו או משכנו אבל בקנין דהתבואה הא הוה להיפך דהחפץ של גוי וכי משום שמכניס לרשות ישראל ומניחים לתוך האוצר קני' לי' דהא חזינן דמודדים, ועוד אם מביאים בסתמא ומניחים לתוך האוצר מסתמא כבר קנה אותה אם לא מודדים ואי"צ לכל השכלת סברת הנ"ל וכבר הביא בשו"ת חסד לאברהם ח"ב סי' כ"ז ראיי' ממ' מועד קטן באבל ארוס ועשה אחרים תחתיהן ולא חיישינן למ"ע אם אחרים עושים בקבולת וכיו"ב אם כי בקרקע דידי' או בסחור' דידי' הי' אסור משום מ"ע והכל משום דנקרא שם ישראל עליו כמ"ש במתניתין סו' פ"א דמ' ע"ז במרחץ כיו"ב מפני ששמו של ישראל עליו וא"כ ה"נ איכא לחלק כן בפשיטות אלא דלכאו' י"ל מדברי הרא"ש ר"מ שבת הביאו בט"ז סי' רנ"ב דאפי' בחפץ של גוי אסור מפני מ"ע בפשט הגוי לפנים ונטל מתוך ידו של ישראל אע"ג דהישראל לא עביד מידי וגם ליכא משום ל"ע לת"מ מ"מ החמיר באשכנז מפני מ"ע כלומר דיחשדו אותה שמכרו לו אלמא דאפי' בחפץ של גוי איכא משום מ"ע והדרא קושי' לדוכתי' מה טעם של יש מי שמתיר ברמ"א בהך דס' סי' ש"ז וכבר עמדתי עד"ז מימים רבים לתרץ פיסק' הנ"ל מדברי שו"ת חסד לאברהם אינו מעלי' ארוכה וחדוש בעיני שלא העיר עד"ז, עד אשר האיר ד' עיני בדברי מג"א סי' שכ"ה ממה שדייק מדברי הטור בג) חלוקים מזונות מותר ליתן לפני הנכרי בחצר דסתמא לאכילה קאי ואם יוציאנו אין זקוק לו אבל בחפץ אסור דסתמא יוציאנו בשבת וס"ל דדוקא בחפץ של ישראל אבל בחפץ של גוי מותר ליתן לפניו בחצר וז"ש הרמב"ם מי שיראה חפץ של ישראל ביד גוי חפץ ישראל דייקו בא לחשוד אותו שמכרו לו משא"כ חפץ של גוי אבל בנוטל מיד ישראל להדי' כמו מתניתן דר"מ שבת אז אפי' חפץ של גוי אסור דודאי איפא חשדא וא"כ הכל על מכונו דבסי' רמ"ו וסי' רנ"ב דמיירי בחפץ של ישראל צריך לצאת מפתח ביתו מבעוד יום ולא יוציאנ' בשבת אפי' הגוי נוטל מעצמו בביתו או חצרו ש"י אבל בסי' ש"ז דאיירי בתבואה של גוים ואין הישראל עושה שום דבר בידי' שאין הגוי מניח התבואה לידו רק באוצרו בזה ליכא חשדא בחפצים של גוי ומעתה במסחר של חלב הנ"ל אם אין כאן חששא משום קנין בשבת וכמו בתבואה דהקנין נעשה אחר השבת כי יבואו לידי חשבון ואינה רק משום מ"ע בזה ליכא מ"ע ומעכ"ת הביא בשם שו"מ ג"כ בעובדא דמסחר חלב ודעתו כי בעוד ביד ישראל לברר לו חלב אחר אינו של ישראל אפי' פרע לו מקדם, ולרווח' דמילתא ישאר לו חייב דבר מועט עד לאחה"ש והנה שם

הי' רק מקר' דלפעמים מביאים החלב גם בשבת אבל בנ"ז מעשה בכל יום ותמיד מעכב החלב עצמו בשלו קשה להמציא היתרא הנ"ל ועוד קשה הדבר דאם לא יחזור לו החלב דהוטב בעיני' אמאי לא חל הקנין למפרע ודילמא כסף אינה קונה וחצרו קונה לו ושאני בתבואה שהביא הרמ"א דכך הי' מסתמא תמיד עפ"י חשבון אחר השבת כמה וכמה ינכה מן החוב משא"כ בנ"ז והנה בת' תשורת ש"י ח"ב סי' ע"ט הנ"ל הי' שאלה לפניו עי' שקנה שכר וקבל מכתב בע"ש שכבר נתן השכר על מסילת הברזל ואפשר שיבא בשבת והצורך לקבל השכר מיד נהאייזענבאהן אם יש היתר למכור לנכרי השכר והוא יקבל השכר ושוב יקנה ממנו לאה"ש והשיב כיון דקנין הכסף לא הוה קנין דהא יכול לתן לו איזה שכר שירצה ורק דרך חיוב הוה כמ"ש בח"מ סי' ר"ט א"כ אין יכול למכרו לנכרי ג"כ וכשבא לרשותו בשבת קנין והוה קנין בשבת ולא מהני המכירה לנכרי הנוזג ביום השבת כנהוג ומחלק בין הך דתבואה כנ"ל כיון שלא נעשה רק לאחה"ש אינו נקנה לו בשבת רק לאח"ש משא"כ גבי השכר שכבר קבל הקונה החשבון ונגמר הקנין בשבת אך אם הגוי מקבל השכר לרשותו אין כאן קנין לישראל בשבת דאין שליחות לגוי כמ"ש הריב"ש מג"א סי' ת"ן, והנה במסחר חלב הנ"ל אינו ידוע לי היאך הוה דרך מסחרם אם יש קנין בשבת או לא ומעכ"ת מבפנים ועכ"פ אם יעמוד ברשות הגוי פשיטא דליכא משום קנין כמ"ש בת' ש"י הנ"ל וליכא משום מ"ע כמ"ש בת"ש הנ"ל ג"כ. אסיים בכל חתמי ברכות. דו"ש ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן צד

לכבוד הגאון הצדיק יסו"ע סוע"ה כקש"ת מו"ה יואל ט"ב אב"ד ק"ק ארשווא יצ"ו. ע"ד הענין הידוע במי שיצא חוץ לתחום ביוש"ק אם יש לו נאמנות במזיגת יין כשר וראיתי מה שהשיג בתעצומות ע"ד פרמ"ג סי' ב' אות י"ב מ"ש בדברי מהרי"ק שורש ק"ס שהוכיח מדברי התוס' בריש הסוגי' דשוח' בשבת בתי' ב' שמחלקים בין בפ"א לרגיל בכך ועיין עירובין דף מ"ט בתוס' שם וס"ל למהרי"ק דבתי' זה מתרצי' גם הקושי' לר"מ דס"ל חשוד לד"א חשוד לכה"ת דבפ"א אינ' כן והביא ראיות הנ"ל מלקמן כמ"ש שם ודעת הפרמ"ג דהיינו דוקא בשל אחרי' אך לעצמו לא דחשוד מחמור לקל וק"ל להדר"ג וא"כ מה תי' דהא לר"מ ס"ל החשוד לדבר אין דן ולא מעיד כמ"ש במ' בכורות דף ל"ה וא"כ מה בינו לאחרי' ורק לרשב"ג הכי ס"ל והוא קושי' נפלאה ולחומר הנושא י"ל לפימ"ש המהרי"ק בעצמ' דלר"מ ג"כ רק חשוד וכן הובא באחרוני' עיי' יריעות שלמה בבית יד בכלל ה' באריכות נפלא והנה לכאור' י"ל לפימ"ד שם במ' בכורות דלר"מ במומי מעשר נאמן

דבידו להטיל מום בעוד דלא קדשי וא"כ מה מקש' התוס' לר"מ הא ודאי בידו לשחוט שפיר כמ"ש התוס' בכ"מ דשחיט' הוה בידו וצ"ל דס"ל דעד כאן לא מהני סברת בידו לר"מ רק בהטלת מומי' דאינ' רק חשוד משא"כ בעבר איסור ודאי לפנינו כמ"ש בגמ' לענין כהנים דכשרים לדון ולהעיד שאר עדות מה"ט וא"כ לענין להחזיק שלא שחט עכ"פ נימ' סברי' דבידו וצ"ל דעכ"פ לענין בדיקת סכין מטרח לא טרח כמו מומר לאות' דבר לדידן כמ"ש לרבא מומר אי"נ וכיון דלר"מ חשוד לכה"ת כאו"ד הוה והא באמ' הקשה הש"ך סי' ב' אמאי לא נאמן בשל אחרים כמ"ש בסי' קי"ט ומחלק בין מומר ומועד לכך לא מהני בשל אחרים ג"כ א"כ י"ל לר"מ נחתינן דרגא דאם רק חשוד לשאר דברים דלעיקר העדות הא מהני בידו כמ"ש לעיל ולא נשאר רק הסברי' משום מטרח לא טרח והא לענין זה לא מצינו שום פלוגת' בין ר"מ ורשב"ג שלא יהא נאמן בשל אחרים הך ורק האיך דודאי נפסל לעדות אבל אם רק חשוד כמו במומי' בעיקר סברי' זו גם ר"מ מודה ועוד אפשר לומר עפ"י מ"ש באחרונים לדעת הראב"ד פי"א מה' עדות ובפי"ב מה' מעשר פסק כר"מ דסתם מתניתן כוותי' במ' בכורות החשוד על הדבר ל"ד ול"מ וכ"ד הט"ז בסי' קי"ט ועיין בפ"ח שם מ"ש וא"כ ל"ל לר"מ אין אדם חוטא ולא לו' וממיל' ל"ל נמי לא שביק התיר' וע"א דהא גם בשל אחרים א"נ וא"כ היאך פסקי הא דרבא מומ' אי"נ בודק סכי' ונותן לו משום דלא שביק התיר ועא"ס ותירצו עפ"י סברת פנ"י במ' קדושין בסוגי' דקדשתי את בתי וא"י למי קדשתי' וב"א וכו' דנאמן ליתן גט דאא"ח ול"ל והקשו הא קיי"ל עד א' אי"נ היאך דליכא בידו נגד חזק' וכיו"ב ולא מהני סברי' אא"ח ול"ל ותי' דדבור' עביד אבל לעשות מעשה סמכינן שפיר אסברי' זו וה"נ בשחיט' ס"ל להני שיטות ה"ה הראב"ד ודעמי' דלענין עדות בדבור אי"נ גם בשל אחרים אבל לנבל בשחיט' לא עביד להכשיל אחרים ע"י מעשה שלו וסברי' כזו נמצא ג"כ בתוס' מ' עירובי' לענין עדות אשה וקטן כידוע וא"כ לפי"ז י"ל דגם ר"מ יודה בענין לעשות מעשה נאמן בשל אחרים עיין בדברי יוסף סי' ב' דף י"ג ע"ב ומתוך הדברים אלו ג"כ תשוב' מ"ש בעיני הדר"ג בפשיטות הלכה רווחה דנאמן בשל אחרים כרשב"ג והלא הראב"ד ועוד גדולי' חולקי' בזה ומ"ש הדר"ג בסוגי' דרבוצה בדברי תוס' דאית לי' שותפי' בגווי' הוא כפתור ופרח ודפח"ח ובעיקר הדברים ודאי נראי' הדברים כי לא עלה ע"ד מהרי"ק שם לחלק בין לעצמ' לשל אחרים וכמ"ש הדר"ג דהא בעובד' דלמה שם מו"מ של הלכה להתיר אשת כהן לבעל' ושם לא שייך חלוק הנ"ל דודאי נוגעים בדבר דאית לה הנאה למען לא תגרש מבעלה ומה שייך שם לחלק בזה אך ורק דברי פרמ"ג בעלמ' קאי לפסק הלכה לדעת מהרי"ק לדידן במחלל שבת במה שאינ' נעשה מומר מ"מ כיון דחמור הוא

וחשוד לדבר קל גם מהרי"ק ס"ל לחלק בכך ובעובד הנ"ל שלא הי' חמור כ"כ שלא הי' רק דבור ומחשב' לא טוב' ע"כ מהדר להתיר' ומ"ש כבוד הדר"ג דמדבר חמור לקל אינ' רק במין א' לא בב' מינים עיין במגן אבות שהעיר בזה וגם מחלק עפ"י סבר' הר"ן בלאוי' הרבה כגון נבלה על כל כזית וזית חמור מחלול שבת פ"א כידוע ע"כ שחיטת' כשר' אעפ"י שמתחייב בנפשו וביריעות שלמה מקשה באמת ע"ד הפרמ"ג אלו כמ"ש הדר"ג דהוה ב' מיני' ואינ' חשוד לד"א וא"כ ה"נ י"ל דעל כל רביעית יין חמור לדעת הר"ן ואכן זקנו זצ"ל בת' אבני צדק סי' כ"ג נמשך אחר דברי פרמ"ג הנ"ל והד"ג השיג על ראיי' מדברי הרמב"ן ולהנ"ל בל"ז י"ל מדברי מגא"ב אלא דהגאון מגן אבות השיב ע"ד מהרי"ק דבתוס' שהביא ראיות לדבריהם אין מכל הנ"ל ראיי' שנאמן בלא אחרי' רואי' אותה ואדרבה למ"ד דס"ל דצריך פרהסי' ושם בד' מ"א בסוגי' דרבוצ' דמקרי מומר משמע בפרהסי' איירי למ"ד דב' וג' ג"כ הוי פרהסי' א"כ כבר הוה אחרים רואי' אות' ועיין בבאר יצחק ואני בעניי הבאתי ראי' לשיטת הראב"ד דקיימ"ל כר"מ וכסתם מתניתן דמ' בכורות דהא במ' יבמות ר"פ אשה רבה שקיל ותרי' בגמ' טובא דעד א' בעגונה נאמן מטעמי' דעד א' נאמן באיסורי' והיאך ס"ד למימר הכי דהא ממתניתן ספ"א דמ' ר"ה דייקינן שם דחשוד לעברה דאורייתא אינה נאמן בעדות אשה וכן סיים מתניתן דמ' יבמות במחלוק' דר"י ות"ק גבי הרגתי אי פלגינן דבורי' מוכח כן א"כ היאך איכא למימר משום עד א' נאמן באיסורי' הא לרשב"ג פסולי עדות שאינ' חשוד לאו"ד נאמן כמ"ש הרמ"א סי' קכ"ז ולדברי הראב"ד ניח' כמובן והנה בנ"ז אין אני תוקע עצמי להלכה זו דבכוו"ב הכל לפי ראות עיני המור' מי האנשים אלו ומהו כשרות שלהם כמ"ש. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן צה

שוכ"ט על כבוד ידידי מאו ה"ה הרב המאוה"ג חו"ב צדיק ונקי כש"ת מו"ה מרדכי מאיר בנעט נ"י אבדק"ק שטיינאמאנגער יצ"ו הנה באתי מ"ש ע"ד מנ"ח מ' כ"ד מאשר חקר לשיטת הרי"ף ודעמי' די"ב מיל לכ"ע מה"ת כמ"ש בירושלמי דעירובין דף י' אי מהני ערובי תחומי' ככל הנאמר בערובי תחומי' לדידן באלפיים אמה והאריך בזה להוכיח דגם למ"ד תחומין דאורייתא כמו ר"ע ור"מ ושאר תנאים מ"מ אינ' חולקי' על תקון ע"ת וכבר האריך בזה ג"כ בישועת יעקב נכדו הגאון מהר"צ זצ"ל ופשיטת' דמדת ערוב לי"ב מיל כמו לדידן לאלפיים דמפסיד הצד שכנגדו ומעכ"ת עשה פליליו' היאך דומה זל"ז דלמ"ד אלפיים מה"ת דילפינן מקיר העיר אשר סביב העיר כך המדה שיש לו אלפיים

לכל הרוח כן הי' בערי הלויים אבל י"ב מיל דיליף בירושלמי ממחנה ישראל שהי' י"ב מיל בזה לא שייך לומר דיש לו לילך י"ב מיל לכל הרוח דהיאך שהוא מהלך בשטח הארץ בין באורך בין ברוחב לאיזה רוח שישא אותו לילך אם מהלך יותר מזה עבר על לאו דא"י ואין לו באמצע רק ו' מילין לכאן וויו מילין לכאן וזה נראה סברא אמיתי' ודפח"ח ואין בידי ליישב דברי הגאוני' ואדרבה נראה לי להביא ראיי' מלשון הרמב"ן במלחמות ס' פ"ק דערובין אשר הוכיח דמתניתן ששנה ופטורי' מלערב ולא קתני שמותרי' לילך י"ב מיל ש"מ דעל אלפיים אמה קאי דשייך בתור' ערוב ולר"ע דאית לי' ב' אלפים מה"ת ועוד שם בתוך דברי' שונה ופירש דלא שייך מערב בי"ב מיל ועכ"ח כסבר' מעכ"ת דלא אמרי לערב אלא לאלפיים שיש לו בכל הרוח ונעתק לרוח שמניח הערוב ויוצא מזה ונכנס לזה משא"כ בי"ב מיל לא שייך הנ"ל ויותר תימ' ע"ד נכדו של הישו"י דס"ל דבמניח ערוב לאחר י"ב מיל לא יזיז ממקומו ומה שייכות זה הדבר לי"ב מיל כמובן ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן צו

מ"ש ע"ד הנוב"י סי' צ"ו דס"ל דבתרומ' טמאה לא אמרינ' דאי"ש בלילה כמו קדשי' פסולין דמהיכ' ס"ד למילף מניה והעיר כת"ה מדברי התוס' מ' שבת דף כ"ה ד"ה הא לשרוף משום דאיקרי קדש הוא הערה נכונה ובלא"ה לא זכיתי להבין דבריו הק' מה שהשיב כי בתוס' מתמיהי' לענין אסור שריפת ת"ט ביו"ט דאין לדמות לקדשי' פסולין מה שייך זה לזה דשם מיירו התמיה' דשאני קדשים דאסורים בהנאה וכול' לגבוה משא"כ ת"ט דמותר ליהנות ממנ' בעת שריפ' אבל לענין מצות שריפה מה ששייך בזה למצות' כן בזה כונה לא נלמוד זה מזה וא"כ הנושאי' אינ' שוין כמובן ועיין בפנ"י בסוגי' דמ"ע שהז"ג שהעיר על כל הנ"ל ומסקנת' דאדרב' דמצוה לשרפן בלילה כיון שהתור' אמרה בהדי דשריף יהנ' ממנה ושרגא בטיהר' מאי אהני עיי"ש ומ"ש ע"ד הפרמ"ג בפתיח' בחקיר' אם נתן קדיר' ע"ג אש בשבת ונתבשל' למו"ש אי חייב ומעכ"ת פשוט ליה מדברי הנמו"י דמקש' אם אשו משום חצי' היאך מדליקין בע"ש ותי' דהיינו טעמא גופי' דחצי' משום הכי חייב דמשעה שיצא מידו חצי' מיד חייב ע"ד שעשה לאח"כ ומשו"ה מותר להדליק ע"ש דהוה כעשה בע"ש וה"נ לענין בשול להיפך לענין מו"ש וא"כ דבר חכמה דבר מ"מ לענ"ד לחלק דילמ' דוקא לענין אשו אמרינ' בגמ' דהוה משום חצי' ומי יימר דלענין בשול ג"כ הוה חצי' ומזערי' לענ"ד ליכא ראיי' ג"כ דכך נלמד ממלאכת המשכן דזריע' גופיה מה שנזרע ומטמין בארץ אם כי כא נקלט רק בחול מ"מ

זריע' מלאכה בפ"ע וראויי' לקלוט בעינן משא"פ בנ"ז ושוב ראיתי בתשו' מהרמשי"ק סי' קי"ד וקט"ו וקט"ז לדמות לאהדדי בהלכות הגרמת' עיי"ש. והנה לפימ"ש שם דהיינו טעמי' דלא חשוב הגרמ' כיון שעשה מעשה בגוף הדבר והתחיל הפעולה הוה דומ' למ"ש במ' מכות דף כ"א לענין לבישת כלאים דאפי' רק שה' כדי לפשוט וללבוש חייב משום דתחיכת' הי' מעשה חשבינ' כולו עד גמר' כאלו עשה מעשה וא"כ בנדון שהגמר במו"ש בחול והי' נחשב כאלו עשה המעשה ס"ס לא גרע מעשה ממעשה ממש למשל אם כתב אות א' בשבת ואות ב' במו"ש וכיו"ב אלא ששוב נזכרתי דתלי' באשלי רברב' והוא מחלוק' התוס' והרא"ש ביצה דף כ"ז דהתוס' ס"ל בטעם מסתפק משמן שבנר דהוה חייב משום מכבה משום דמיד האור מסכסך ומחשיך קצת והרא"ש חולק אלא דהוה חייב משום דמקדים הכבוי עי"כ ומ"מ לא חשבי' ליה גרמא בעלמ' דקיימ"ל דפטור דהיינו דוקא אם עשה דבר מה שחוץ לדבר הדולק אבל שמן ופתילה דהוה גוף הדבר שדולק' אם עשה בהם מעשה הוה כאילו מכבה מיד וכן בהוסיף שמן בנר וכתב שם גם לשיטת' דאם נטל פתילה מן הנר חייב משום הכי א"כ נותן בנר אחר מ"מ היה רק כחוזר ומדליק אלמ' דחשבינ' ליה למפרע כעשה מלאכה עד גמיר' וכמ"ש כת"ה מדברי כנו"י הנ"ל א"כ לדידי' יש מקום לדינ' של הפרמ"ג כסבר' כת"ה והנה באו"ח סי' תקי"ד פסק המחבר כדעת הרא"ש והרמ"א כדעת התוס' ועיי"ש בט"ז ס"ק ו' ובמג"א ס"ק ז' עיי"ש ולדברי ההא"ש צ"ע בריש מ' שבת בסוגי' דהדביק פת בתנור ועיי"ש ואין בידי להאריך עוד ואסיים בכל חותמי ברכות. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן צז

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב המאוה"ג חו"ב יו"ש כש"ת מו"ה מתתי' סג"ל נ"י אבדק"ק טע רעבעש יצ"ו ע"ד מי שכתבו לו ס"ת חדש ועטרו בכ"ק כנהוג ומנהג מקומו שלא לעטר בכ"ק הספרים רק בג' רגלים וימים נוראים והקציץ הנ"ל מעטר ספרו גם בי' ש"ק ולא ערער א' מבני הקהל' רק כעת שנבחר גבאי חדש מערער לומר שיש בזה בזיון לשאר ס"ת שאינה מעוטרין ומעכ"ת לא כן דעתו דכ"א יעשה בשלו בעטר' שעטרו ואינו דומה למ"ש ביו"ד בסי' שנ"ג כמובן:

והנה ודאי לעיקר הלכה כמ"כ דעתי נוטה מכמה טעמים וכמ"ש מעכ"ת דשם לא שייך לומר מעטר בשלו ועוד נלענ"ד דשם תקנו משום מעשה שהי' דהי' בורחי' ומניחי' וכו' כמ"ש בס' מ' מ"ק וכי שייך הכא חששא דמי שאין בידו לעטר ס"ת שלו יניח ידו לקיים מצות כתיבת ס"ת ומעולם לא נשמע וכן אמרינן במ' חגיגה לענין גזרת מי חטאת דוקא

כמעשה שהי' ועוד וכי נבטל מצות ואנוהו להיות מתנא' במצות כמ"ש במ' שבת דף קל"ג לכורכ' בשיראי' וכיו"ב וכן בכ"מ משום לת' דבזיון דלא הוזכר בשום מקום שיהי' זה בזיון חלילה ועיין בהרמב"ם פ"ז מה' ס"ת וביו"ד סי' רפ"ב מהו בכלל בזוי עיי"ש ועיין במ' יומא דף ע' ובמ' יומא דף ל"ז אמר' בגמ' דראב"ח עשאת' אמו כתונת וכו' ולא הניח' חברי' הכהנים משום דנראה כערום ולא קאמר משום בזוי דשאר כהנים או בזוי עבודה דשאר כהנים שלא הי' להם כתונת מהודר כזה ועוד אמרינן בת"כ פ' אחרי והובא במ' יומא דף כ"ב דילפינן מקראי דגורלות ביוה"כ לא יהי' א' של זהב וא' של כסף א"כ משמע דבלא ילפות' הוה שרי ולא חשוב בזוין ובמ' מנחות דף כ"ח מסקינן דכל מתכת כשר למנורה ולר"י אפי' בעץ דכן הי' בימי נצוח החשמונאים והא הוה כמה כלי קדש דהי' של כסף ושל זהב ועיי"ש בתוס' בשם ר"ת דחצוצר' של כהנים הי' של כסף ושל לויים של קרניים ועוד הא בסי' קנ"ד באו"ח בשם הרשב"א דהמתפחת של ס"ת שהקדיש בביתו ואח"כ הקדיש לביהכ"נ אסור לכרוך ע"ג ס"ת אחרת דהקדיש לס"ת זה ותליא בשיטות הפוסקי' אם להחליף בשוי' מותר או אסור וכי לא איירי דגם אם המתפחת הי' מרוקם ברקמי זהב ומעשים בכל יום דמעטרי' תיק תפילין בכל מיני נוי וגם בכסף ולא עלה על הדעת שיהי' ח"ו בזיון לתפילין אחרים ועיין במקדש מעט בענין כבוד תפילין וכיו"ב ועיין בת' צ"צ סי' נ' לענין כתיבת שם המתנדב דאם נשא' משלו רשאי לעשות כן והוא מת' הרשב"א סי' תקפ"א אשר לענין כתיבת שם המתנדב על דלתי היכל ביהכ"נ דכיון דעשא' משלו רשאי לעשות בשלו מ"ש לכבודו ג"כ והא כתב בת' צ"צ הנ"ל דהטעם דאם משל צבור אינו רשאי לכתוב שמו או היאך דצבור נדרי' כגון בעובדא דידי' דכתב על דלתי אה"ק בקלף שם שלו אשר צייר המנורה ומזמור' השייך ג"כ למנורה ומחלק ג"כ דמ"ש טסי זהב ופרוכת אם עשה משלו יכול לכתוב עלי' שם המתנדב שאין הצבור נדרי' גם הם יכולין לעשות טסי זהב ופרוכת וישתמשו בשניהם או יחליפו משבת לשבת אבל בעובדא הנ"ל הצבור נדחי' לגמרי ע"כ גם בשלו לא יעשה כן וטעמי' שם מפני דכל או"א מהצבור רוצי' לזכות במצוה זו וכמו קרבן צבור דאינה משל יחיד ופליגי חכמים ור"י לענין אם מסירה לצבור אי חיישינן דילמא לא מסרה לצבור יפה עיין מ' שקלים ומ' יומא דף ל"ז ודאי כי אם כתב שמו על דבר המתנדב חזינן דלא מסרה לצבור יפה ודבר חמור הוא דהא חזינן דבזה מוחי' כמעט בכ"מ אם הגבאי וכיו"ב רצה לכתוב שמו על דבר שאינה משלו ועל עטרות כנ"ל אין מוחין ועכ"ח לומר דאם עשאה משלו לא גרע מלכתוב שמו אם עשה משלו ועיין מ' פסחים דף ס"ד דהי' בקבלת הדם בק"פ בזיכי' שורה של כסף ושורה של זהב אם כי היה הורדה אם מחליף

בכסף של זהב כמ"ש שם דאפי' בשוה יותר הוה הורדה ועכ"ז הי' של זהב ושל כסף ולא אמרינן דהוה בזיון משורה של זהב לשל כסף והנה ע"כ דברנו מעיקר הלכה אבל מנהגא לא אדע אמאי נוהגין בגלילות אלו להקל בכבוד קדושת שבת בענין זה שאין מעטרי' בי' הקדוש הזה הא אדרבה אמרינן במ' מגילה דשבת החמור קורין ז' קרואי' ע"כ לענ"ד הקציץ הנ"ל ינהג טובת עיץ לעטר הספרים בעטרה שלו בכל שבת ושבת בין לס"ת שלו ובין של אחרים ופשיטא שאין לצבור למחות מ"ש לכבוד תוה"ק והכל יבא על מקומו לשלום ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן צח

שוכ"ט על ראש ידידי כבוד הרה"ג נ"י אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ בא לידי ע"ד אשר בביהמ"ד אשר כת"ה מ"א רוצי' לשנות סדר התפילה של שחרית ומוספי' וכמ"כ קה"ת אשר עד הנה הי' כסדרן כרוב ק"ק בגלילות אלו ת' שחרית וקה"ת ות' מוספי' ולע"ע דעתן להתפלל שחרית ומוסף יחדיו בלא קה"ת ואחרי הסעודה יתקבצו לשמוע קה"ת ומעכ"ת צווח ככרוכי' ומביא ראיות נכונות מפוסקים רו"א כי קה"ת שייך לתפילת שחרית וכנלענ"ד כי מקור' ממ' ר"ה דף ל"ב במ"ד שם אמתניתן דהשני מתקיע כלומ' בת' מוסף על הברכות ובשעת ההלל הראשון מקרו ההלל ופריך בגמ' מפני מה אינו מתקיע בתפילת שחרית וכ"ת משום רוב עם וכו' א"כ הלל נמי ועכ"ח משום זריזי' מקדימי' למצוות תק"ש נמי זריזי' מקדימי' ומסיק משום שעת גזרו ר"ל, א"כ מה נשתנה מצות קה"ת שהיא עוד מתקנת משרע"ה ודאי לא מגר' גרע מקריאת הלל להקדימ' קודם ת' מוסף, זה חדא ועוד היאך נתיר לשנות מנהג שנהג בביהמ"ד של הגה"ק מהריח"ב זי"ע וידועי' דברי מהרי"ק הביא' רמ"א סי' תר"ד דאין לשנות מנהג אפי' נראה שהוה נגד ההלכה וכש"כ וק"ו בנ"ז דהמנהג מיוסד על פי הלכה פשוט' היאך יהפך הסדר מכל מנהגי של הראשונים וכמ"ש ברוב ק"ק כידוע. במכתב שני הביא כת"ה דברי ת' יעב"ץ ח"א סי' מ' שהביא בשם תקון יששכר דאסור אפי' לטעום עד אחר קה"ת דמה"ט נקרא הפטור' דרך פטור מאסור הנ"ל והנה דעת היעב"ץ שם שאינ' רק ממדת חסידות' ובלבוש הלא ישנ' שם טעמים אחרים בקריאת שם הפטור' שע"י ג' הוציא' עצמ' בקריאת נביאי' ונפטר' מקה"ת ועוד טעם שעד קה"ת הי' אסור לספר אפי' בד"ת ולעת הפטור' מותר, ובא"ר בשם אבודרהם כעין דברי תקון יששכר שבשעת קריאת הפטור' מסיימי' תפילת יוצר ונפטרי' כלומר מסיימי' וזה ראיי' לדברי מעכ"ת דשייך קה"ת לתפילת שחרי' וראיתי בס' שערי אפרים להגאון מהרז"מ זצ"ל שמביא כל טעמים הנ"ל וכתב בפתחי

שערים דנ"ל כמ"ש בשערי' דשם הטעם שנפטרי' מקה"ת להתחלת קריאת נביאי' והביא סמך ע"ד מדברי מדרש ב"ר פ' ס' ופ' ס"ט א"כ לדברי' אין כ"כ ראיי' להנ"ל ומ"מ לענ"ד אין לשנות בקבע חליל' וכמ"ש בס' נזר ישראל בשם תשוב' מאהבה סי' רמ"ג. מה שכתב כי ישנו אנשים אשר מפני הצינה מתפללי' שחרית ומוסף בבית שמתפללי' שם כל ימי השבוע ואח"כ הולכים לביהכ"נ לשמוע קה"ת ושרי למיעבד הכ' רק שלא יעש' קבע גם לימי הקיץ ועיין בת' חיים שאל סי' ק"ז ואכמ"ל ואסיים בכל חתמי ברכות וישועות ישראל במהרה כא"נ הטהורה. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן צט

שלו' וישע רב על ראש ידידי כבוד הרה"ג נ"י. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי ונבהלתי מראות כי גרמתי איז' צער' לכבוד הגנ"י מאשר לא ידעתי כי כבר חלו בי' ידי מורים מומרי' ע"כ אין דבר מכל אשר דברתי והשבתי וכן דרכי בתחילת דברי השואלי' במקום מרי' דאתרי' לאמור כי רק בהסכמת אב"ד יתקיימ' דברי תשובתי ואם משיב כי אין שום הקפדה שוב אני משיב בסתמ' והכל סובב על תנאי הראשון והנה בנ"ז הוו מטי דרבנן וכבר אמרו בברייתא מ' ר"ה דף כ"ט בתקנת ריב"ז לתקוע בכ"מ שיש בו ב"ד ואמרו לי' ב"ב נדון והשיב להם ריב"ז נתקע ואח"כ נדון ולאח"כ אמר להם כבר נשמע הקרן ביבנ' ואי"מ אחר המעשה ובס' יום תרועה הקשה שם ממ"ד מ' ערובי' דף ס"ז בדרבנן עבדינן עובד' ואח"כ מותבינן תיובת' והיאך אמר להם ריב"ז אי"מ אחר המעשה ותי' דאם התיובת' בבירור ודאי משיבי' ולענין גזרת שמא יעבירנו ד"א ברה"ר אין כ"כ בירור ודאי אם יש לגזור גם במקום ב"ד ובדברי' אשר השבתי ודאי אין כ"כ בירור דברים שיהי' ודאי תיובת' כ"כ, ובפרט לפימ"ש כת"ה הי' שעת הדחק ובמקום צורך והלא גם בתשוב' מאהב' שהבאתי מתיר במקום דחק רק שלא יהי' קבע לעשות כן ולפימ"ש דגם תקנת והנהגת הגאונים מהרמ"ב וחת"ס להפריד תפילת שחרית מתפילת מוסף ובינו לבינו לאכול מאכלי פת הבא בכסנ' הי' במקום הדחק כאשר נראה בק"ק גדולים שמתפללי ב"פ א' בהשכמ' כסדר' שחרית וקה"ת ופן מוסף ואחר הזמן מתפללי' עם החזן כסדר הנ"ל והי' רוב' עמ' דבר מתפללי' שחרית ביחידית ואוכלים ושותין כ"צ ובתפילת שחרית של החזן לא נשאר מנין י' שיתפללו עמו והחזן אומר כל ברכות ש"ע כנהוג בלי מנין י' שיתפללו עמו וידוע מ"ש בזה בתשובו' רו"א ובע"ב א' אמר לי בקהיל' גדולה כי אין מי שיתפלל שחרית עם החזן רק הוא לבדו ובתקנה זו תקנ' כל הנ"ל כאשר הוא עוד בגליל העליון שמתקבצי' די מנינים בב' תפילות כאשר עינינו רואות וידוע כי

בבית מדרשן עם תלמידהון לא נהגו כן רק מתפללי' כסדרן כמו שהוא בגלילות אלו. וראיתי מ"ש כת"ה דברי מרן חת"ס סי' ס"ט שמתיר לאכול בין תפילת שחרית למוסף לא כמ"ש השואל לומר דהוה דינו כמו קודם קריאת מגילה ולענ"ד יש לחלק דבקריאת מגילה הוה חובה אקרקפת' דגבר' דאפי' לא שמע אפי' תיב' אחר צריך לחזור ולקרות כמ"ש במג"א סי' תר"צ בשם הרשב"א משא"כ בקה"ת עיקרו בצבור כמ"ש בסי' קל"ט ובסי' קמ"ג מתירי' למי שתורתו אומנתו לעסוק בשמעתתי' בשעת קה"ת ויש מתירי' לכ"א אם יש י' דצייתי לש"ץ הקור' ובקריאת המגילה ודאי אינ' כן דהא מבטלי' ת"ת ועבוד' לקריאת המגילה וכבר הייתי מתרץ בזה קושי' תויו"ט מ"מ אין גוזרי' בקה"ת שמא יעבירנו ולהנ"ל דטעמי' דגזרינן משום בהילות ולהוט לצאת י"ח ישכח ויעבירנו כמ"ש רשיז"ל והראשונים וזה שייך במגיל' דהוה חובו עלי' וכמ"ש משא"כ בקה"ת דודאי אם לא שמע אפי' פסוק א' אי"צ לחזור ולקרות ואינו בהול כ"כ, אך בקריאת פ' זכור דהוה לכ"ע מה"ת ופ' פרה לדעת התוס' ולדעת השלה"ק כל ד' פרשיות הוה כמגילה וחולק ע"ד ב"י דמשוה ליה אהדדי מפני שהם מדרבנן הוה כקה"ת לא אדע טעם וסבר' לחלק ביניהם לענין אכיל' קודם שמיעת קריאתן ואפשר דבזה נמי סמכינן אדברי מג"א סי' תרפ"ד דיוצא בקריאתן גם בפורי' וקריאת פ' בשלח ופ' כ"ת וברמ"א סי' תרפ"ב לא משמע כן ע"כ צל"ע מ"מ יש להתיר אכיל' יותר מקריאת המגילה והנני לסיים בכל חכמי ברכות ותשועות ישראל במהרה. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן ק

שוכ"ט על ראש ידי"נ חמדת לבבי חתני כבני ה"ה כבוד הרב הגאון הגדול עי"ע מו"ה יוסף צבי שליט"א אב"ד דק"ק גאלאנטא יצ"ו אחדש"ה ע"ד מ"ש בשם ת"ח א' ע"ד ח"צ דמה"ט לרב מחייב השוחט משום צובע כיון דאסיר באכילה והא אין אסורה רק מדרבנן ורק ליומא וכבוד הדר"ג דעתו משום אסור דם ואפשר לומר דגם הדרבנן פועל לענין זה כמ"ש ר"פ המוציא יין דשיעור ברוב' רביעית דחזי לברכת קדוש ואם כי קדוש על היין דרבנן ועיי"ש בתוס' וכן בסימני שיעורי' להעביר על הכתם ועיין בתוסיו"ט ר"פ האורג שהסביר הדבר בטו"ט והוה דומה לפסולי עדות מדרבנן רפ"ב דיומא כיון דלא מקילין אותן יהי מאיזה טעם שיהי' לית בהו משום ש"ע וע"ד שאינה אסור רק ליומא יש לאוקמ' דהי' בפרהסי' וכמ"ש באו"ח סי' רמ"ד דמידי אשר נעשה בפרהסיא באסור אסור לעולם גם לאחרים וכן בסי' תרס"ה לענין ערב' ועיין מהרמשי"ק סי' מ"א או"ח דבזה אין חלוק בין תלוש למחובר אלא דק"ל מתי' התוס' במתניתן דהשוחט בשבת בתי' ב' דבפ"א לא

הוה מומר ואיתא במפרשים דהתוס' קאי גם אם הי' בפרהסי' והא בזה אסור לעולם וכבר כתבתי בת' בס"ד דלפי"ז היאך קונין יי"ש מהאפאב: ריקאנטען מחללי שבת בעוה"ר הא הוה בפרהסי' ואסור גם לאחרים לעולם ובסתמא י"ל דבטל בהך דנעשה בימי החול אבל הידוע צ"ע. הכני לסיים בכל חתמי ברכות חותנו או"נ כבנו. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קא

כבוד הרב הגדול מהו' יואל כ"ץ דומ"ץ ק"ק נעגערשד יצ"ו.
והנה ע"ד המנהג אשר בפ' עקב אין די להוספה בתוך פ' והי' א"ש אם כי אפשר בוכתבתם או ולמדתם והנה בסי' תכ"ח כא כונכ' פרש' זו וגם בשערי אפרים כא הזכיר כמ"ש גם כבוד מעכ"ת ובעשרת הדברו' ושירות הובא ג"כ בא"ר והוא מירושלמי וכן במ"ב מסעות שבפ' מסעי בא"ר סי' קל"ח מביא בשם צרור המור דאין מפסיקי' ופרש' ק"ש לא הוזכר ובס' תקוני' ראיתי ג"כ כי פ' שביעי' הוא במקום של מפטיר כמו בפ' האזינו ע"כ מטעמי' שאין מקום להפסיק בפרשה זו לבד בחומש א' של אוה"ח ראיתי שהקדימו פ' שביעי לפני הפרש' ומ"ש כת"ה עפי"ד פמ"א דאין להפסיק בק"ש אפי' בקור' בלא ברכותיה וכ"מ בירושלמי ר"פ הי' קור' ואפשר עוד לומר עפ"י מ"ש בירושלמי מ' ברכות אמתניתן בשחר' מברך דמונה וסופר היאך עשרת הדברות רשומים ומרומזי' בפרש' זו א"כ דומי' דעשרת הדברות שאין נפסיקי' הה"ד בק"ש מה"ט ועוד אפשר לומר כמ"ש תוס' מ' מגילה דף כ"א דמ"ש בגמ' דמתחילי' בפסוק מקמי' ופסוק בתרי' מסיום אח' התוכח' וכתבו ז"ל פסוק ל"ד דצ"ל פסוקי' דהא אין נשיירי' ולא מתחילי' בפחות מג' פסוקי' ועיין צ"צ סי' נ"ו וא"ר סי' קל"ח ולענ"ד דלאו דוק' בפסוקי תוכח' נאמר ג' פסוקי' ומשום סמוך כפרש' הה"ד בכל דבר רע דאין מסיימים כמ"ש בסי' קל"ח דצריך להוסיף ג' פסוקי והטעם כיון דאמרינן דאין מברכי' על הפרעניות כמ"ש בגמ' ומדרשות ע"כ קורי' ג' פסוקי' בהוספה שהוא שיעור לכל קורא בתורה כדאמרינן במ' מגיל' ומ' תענית וכ"פ בש"ע סי' קל"ז דהוה שיעור לברכ' בעלמ' ע"כ חשוב לענין ברכ' ואפשר דזה כוונת התוס' ג"כ ומ"ש דפסוק ל"ד דהא אין משיירי' אינ' רק להוכח' וראיי' וא"כ בנ"ז דיש פסוקי דפורעניות בפרש' זו והי' צריך להוסיף ג' פסוקי' ויהא הסיום פחות מג' פסוקי לפרש' סתומ' שם כנלענ"ד, ועיין בא"א סי' קל"ד דמשמע מדבריו ג"כ דכמו נ"ז צריך לקרות איזו פסוקי' מקודם עיי"ש לענין מ"ש להכריז משיב הרוח ומוריד הטל בפסח במקום מנהג אשכנזי פשיטא דאין להכריז דק"ו היא מ"ש בט"ז סק"ט דאין להכריז א"א משיב הרוח דיטעו דמשום משיב הרוח תקנו וגם אין להכריז א"א מוריד הגשם דיטעו דמשיב הרוח אומרי'

אלמ' דאין לומר דבר שנצמח מזה טעות בהלכה כש"כ לומר בפירוש מה שהיא נגד המנהג וכ"פ להלכה כמ"ש הרמ"א בסי' קי"ד ודובר שקרי' ליכ' ולמה לן לשנות ממנהג' בפרט באופן כזה ע"כ לענ"ד אין מקום להכזרי' ומאן ספון וחכים נגד דברי המג"א וט"ז. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ותשועות ישראל במהרה כא"נ הטהורה ונפשו. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קב

שוי"ר על ראש ידידי ה"ה כבוד הרבני החו"ב יראת ה' אוצרו כש"ת מו"ה ישעיה נתן נ"י שו"ב ומו"ץ ק"ק פעלעדיהאז יצ"ו הנה ע"ד ענין מ"ש במקומו להוסיף קרואים גם בימים טובים ואיר' כי ביומ' דסוכת' כבר הוסיפו בתחילת הקרואי' במקום הראוי' לסיים וטעה הקורא להוסיף עוד בפ' של המועד וגערתי עלי' והקרוא כבר בירך ב"א והקור' גמר עד גמר הפ' בלא ברכה לפניה' אם טוב עשה והנה הלכה זו מבואר באליה' רבה סי' קל"ז סק"ז דבברכה אחרונה הוה היסח דעת גמור וצריך לברך על מה שיקרא אח"כ ואם כי בסי' ק"מ מבואר דהיסח דעת בקה"ת אינה מפסיד מ"מ אם בירך לאחרי' גרע טפי עיי"ש ועיין בתוס' מ' חולין דף פ"ו ד"ה אסור דהמברך בהמ"ז פשיטא דצריך אח"כ לברך לפני' ולענ"ד הה"ד בשאר ברכות כמובן:

ב) בענין שבשול בעש"ק בכלי הטשאליט כדרכה ואח"כ נודע שהכלי של חלב אינה ב"י וצריך להצטנן ולערו' בכ"א כמ"ש בסי' צ"ב וחקר כת"ה לפי"ד הט"ז סי' צ"ג דהבשול הוה הגעל' ובנ"ז הצריך למלאות הקדר' על מלוא' דכהוה הגעל' והנה הט"ז כ"כ לדעת בה"ע והא אנן קיימ"ל בסי' תנ"ב באו"ח דאין מגעילי' בשאר משקי' כמ"ש הרמב"ן ואם כי בדיעבד מהני כמ"ש מ"מ תבשיל שיש בו ציר ופליט' אוכל ממש לענ"ד אפי' בדיעבד לא מהני כמ"ש שם הרמ"א בכלי הגעלה שפלטה הרב' עד שנשתנה ממי הגעלי' אינה כשר להגעיל בו עוד והוא בדברי הר"ן ב"פ כ"ה בסוגי' דטויפ' חלב כידוע' בפ"י אית' שם דמה"ט אין מגעילי' בקדרה של בשר נבלה דהציר והפליט' של בשר מבליע ולא מפליט עיי"ש כלומר אם כי דעת הרמב"ן כי מים בטבעו מפליט ולא מבליע מ"מ אין מגעילי' בקדר' של בשר נבלה מה"ט ועד"זמסיק שאסור להגעיל הרבה כלים ביור' עד שנשתנה מי הגעלה וכמ"ש הרמ"א ועיין בח"י שהניח בצ"ע אם מהני הגעלה בדיעבד בנשתנה מי הגעלה כמו ציר כש"כ בנ"ז כמובן:

ג] בענין כלי ברזל דאיתא בחת"ס סי' קי"ג דמהני ליבן קל עד שהקש נשרף והיאך משערי' ודאי צריך לנסות בהגעת קש וכ"פ אשר הי' צריך ללבן השפארהערד על חה"פ דאתי לידי מודע כי שיעור זה אינה קל פ"כ וצריך עכ"פ איזה אדמימות ע"י אש בכלי הנ"ל:
ד] בעובדי דחנוני שהלוה לחברו פאקעליך טאבאק ובתוך כך נתייקר השער מהו לענין רבית דהכא ודאי יצא השער קבוע וכמ"ש בסי' קס"ז דאז מותר סאה בסאה רק שאלתו אם מצי לסלוקי' גם במעות והביא דברי חו"ד סי' קס"ה לענין מטבע במטבע הה"ד הכא וכמה לא הביא דברי' דבסי' קס"ג בביאורי' ס"ק ה' בחי דושים ס"ק ד' אמר להדי' דחטי' בחטי' בלא זקופ' מלוה דעלמ' מותר להשתלם גם במעות עיישי"ה ועיין בש"ך סי' קס"ג הנ"ל ובסי' קע"ה סעי' ו' ב' דעות לענין הלכות הנזכרות במקומ'. והנני ידידו דו"ש. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קג

בין כסא לעשור החתימה לטובה יגמור על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב האברך חריף ובקי כש"ת מו"ה מנחם מענדיל ג"ש ק"ק האדאס יע"א. הנה ע"ד מי שהיא אפטרופס במאשינען פירמע ועליו לעמוד על המסחר במכירת מא:
שינען והפירמע פתוח ביוש"ק כמו בחול בעוה"ר והנערה המלמדת על הנאהמאשינען להבאים שמה לקנות ברצונה לעמוד תחתי' בענין המכירה ביוש"ק מהו להתיר בזה ודעתך פשוט כמו במרחץ בסי' רמ"ג אם אינ' נקרא על ש"י וכן במלח ומכס ומטבע בסי' רמ"ד והנה ודאי לענין חששא דמראית עין יפה דברת דכאן אין דבר בפירמע שנקרא על שם ישראל זה ויותר מזה התיר הדגו"מ בסי' רמ"ד במלאכת עצים ואבנים לצורך מחובר דאם האומן עושה בשל עצמו ובידו להחליף כרצונו אין זה מלאכה של ישראל וכ"ז אם ימי החול כונו בשבת ביד כפרי לעשות' באיזה זמן שירצה אבל לקבוע המלאכה ביוש"ק אינ"מ אם הוא ש"י או של נכרי כיון דעליו מוטל לעשות המסחר של מכירה ביוש"ק ג"כ אם מעמיד הנכרי ליום זה פשיטא דאסור אם כי מקח וממכר דרבנן וכמ"ש בסי' ש"ז ומג"א ס"ק ג' אפי' לא א"ל בפי' לקנות או למכור ביוש"ק אם הדבר אינ' מצויי' לקנות או למכור רק ביוש"ק כגון ביום השוק אסור ומ"ש מג"א בשם מ"ב דבד' וה' מותר כבר השיב עליו בא"ר והביא' במחה"ש דל"ד לשכירות כלי' ואגרת דאינ' מוכרח לעשות' דוקא ביוש"ק משא"כ ביום השוק ואינה מצויין בשאר מים ועיין בת' נהרי אפרסמון סי' י"א לענין למכור ע"י נכרי מעשה אופה והנה אמת הדבר גבי מטבע מתיר הרמ"א ומג"א ס"ק י"ח שאינה ש"י ורק משכיר לגוי בקבולת דאין כאן רק משום קובע מלאכתו

בשבת במקום פסידא מותר כמו במכס וא"כ אפשר דה"נ כמ"כ אלא שידוע כי האחרונים מתדנזין בדבר לדמות פסידא לפסידא דשם הוה כמציל מידם דכבר נתן ס"ך השכירות להשרר' ויפסיד של שבת אבל לא מניעת הריוח ובת' שמלת בנימין נראה קצת דהיאך דכל פרנסתו ומחי' בעסק זה הוה כמו מכס ועיין בת' מהר"מ שיק ק"ה וק"ו שנראה אפי' בידי' וע' במ' נהרי אפרסמון סי' י"א הנ"ל וגם בת' שמלת בנימין שהביא המהרמשי"ק. לא התיר רק באופן שלמד אומנות הנ"ל וזה מחי' ופרנסתו אבל להיות שכירות מה שנזדמן בכמה ענייני וכמה מקומות צע"ג אם זה בכלל דמיון למכס וראיתי בת' ד"ח ח"ב בעובד' דמאשיניסט אצל השרר' דצריך להתנות עם השרר' כי ביוש"ק יהי' בן חורין ממלאכת' וינכה לו מהשכר שיתן לנכרי שיעשה המלאכה ועליו יהי' החיוב ועל ישראל לא יהי' שום חיוב ורק יכול להיות ערב שאם ישחית הגוי איזה כלי עליו לשלם אלמא דג במלאכה שאינ' של ישראל רק שהחיוב עליו לעשות' מ"מ אסור להעמיד נכרי במקומ' בלא תנאי הנ"ל עיי"ש ואת"ל לחלק דשם הוה מלאכה גמורה משא"כ מו"מ הנה בת' יד יצחק ח"ב סי' קכ"ג החמיר כמ"כ במילי דרבנן לעשות כמו שאמר בתו"ש לענין מכס ומטבע על דברי מג"א ס"ק י"ח דס"ל דהוה כמו מכירה לגוי והקש' עליו דבזה מה מכירה שייך בי' דהוה דשלב"ל וע"כ עצתו יעשה דרך שטר חיוב דמהני גם בדבר שלבל"ע כמ"ש בח"מ סי' ר"ט וכן דעתו לעשות ההיתר גבי מי שממונה מן השררה והפקידו לבקר בהמה לשחיט' ונחיר' כידוע אם מותר לעשות ע"י נכרי והשיב שיעשה בדרך חיוב כנ"ל וגם הגוי יקח עליו האחריות או שיעשה דרך כמ"ש בת' ד"ח הנ"ל א"כ בנדון זה אשר לא נזכר מנכר הנ"ל לא אדע דרך היתר' ואפי' קציצת שכר לא נזכר בדבריך א"כ ודאי עושים רק בשביל הנאת אפטרופס זה והוה שלוחו ואסור ועיי' בת' מהרמשי"ק סי' ק"ה ע"כ לא אדע דרך היתר' רק באופנים הנ"ל וגם זה דוקא אם הנעפר' גוי' אבל אם היא ישראלי' ומומר' לחלל ש"ק חלילה הוה מחזיק ידי ע"ע בכל אנפין אסור ועיי' בת' מהרמשי"ק סי' ק"ב כנלענ"ד. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קד

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגדול חריף ובקי יו"ש בנש"ק מו"ה מרדכי מאיר בנעט נ"י אבדק"י שטיינאמאנגער יצ"ו יק"מ בא לידי אשר בו הקשה לשאול בדברי הלכה למעשה במילי דפסחא ושבתא אשר מעולם מנעתי לחפש התירי' בכיו"ב והוא ע"ד אופה ישראל כשר אשר לו קונים מיודעים ומכירי' הרגילין וגם לו איזה ליפערונג אצל אנשי הצבא ויש בזה הפ"מ לעמוד בשוא"ת כל ימי הפסח שעי"כ יעזבו אותו קוני'

הרגילין וע"כ שואל דרך התיר' גם לימי יו"ט, ע"י מכירת בית האופה והקמח וכיו"ב ובדרך שלא יהי' בפומבי מפני חששא דמ"ע וכת"ה מביא כל הצדדים וצדדי היתר מש"ע רמ"ג ומת' אחרוני הפתוחי' לפני' והנה כבר נודע כי בת' חכמי גאליציען המציאו התיר' בזה אצל בעלי שדות ברייעהויז ואפאראטען עיין בת' שואל משיב ח"ב סי' ס"ו ס"ז ס"ט ובח"ג סי' נ"ה ועיין בת' דברי חיים ח"א סי' ה' ו' ז' ואם נוסח השטר עצהיו"ט והכל ע"י היתר מכירה ועיין בס' גלוי דעת להגאון בעל שו"ת מהרש"ם בדף האחרון, אך מה נעשה במדינה זו הכל גרידי' בתר פסקי מרן חת"ס והוא סגר הדלת באו"ח סי' ס"ג וכן בסי' קי"ג בסוף התשובה בכללא כייל דלענין מלאכת שבת לא מהני התירא ע"י מכירה עיי"ש בטעמי' ונמוקי' לחלק בין מכירת חמץ שלא לעבור בב"י ולענין מלאכת שבת ויו"ט ע"כ מעולם לא ערב לבי לסור מדברי' ובאמת מה לנו לפלפל בזה לענ"ד הדברים מבוארים בט"ז ומג"א סי' ת"ן בסוף הסי' כי הט"ז אחרי שהביא אופן התירי' במי ששכר מהשר לקבל המדו' של הרחיים סיים דכל זה בהרחיים שאינו שלו וגם אין בידו לעכב במי שיבא לטחון בהרחיים רק שכל או"א מחויב ליתן איזה מדה שכר הטחינה וזה לישראל אשר בשכירות מהשר כגון שנותן להשר כך וכך מאות זהו"כ בעד זה כל העדות שלו ואין כאן רק משפט הורמנ' אבל בהרחיים שלו ממש אין היתר בין לענין פסח בין לענין שבתות רק למכור על שנה או חצי שנה לגוי ובמג"א שם ס"ק י"ב בסופו לאחר שהביא דברי הב"ח וסיים ג"כ לעשות ע"י מכירה ורמז לעיין בסי' רמ"ג ופי' במחה"ש דכוונתו דהיתר זה לא שייך רק לענין החמץ שלא יהנה מאסה"נ אבל לענין שבת וי"ט לא מהני התירי' הנ"ל משמע אפי' דרך מכירה לא מועיל שוב ראיתי בפרמ"ג שתמה ע"ד הטו"ז במ"ש למכור הרחיים לשנה או חצי שנה למה לא יועיל למכור כל ע"ש וע"פ כיון שמוכר גוף הרחיים והגיה בט"ז דצ"ל ישכרם לגוי א"כ נראה מדברי' דבמכירה לא שייך משום מראית עין כידוע השו"ת חכמי גאליציען וחדוש בעיני שלא ראיתי בת' האחרוני' הנ"ל להעיר על דברי פרמ"ג לראיי' והנה כבר כתבתי כי לא מלאני לבי להורות הלכה למעשה נגד דעת מרן חת"ס וע' בשע"ת בסי' הנ"ל, והנה בנ"ז אם הישראל דעתו שהמשרת יחלק לו מן הריוח שירויח בעד כיכרי אפייי' בלא"ה אסור משום משתכר באסה"נ כמ"ש המחבר בסי' ת"ן סעי' ד' עיי"ש בט"ז ס"ק ג' ובמג"א ס"ק ד' דאפי' מעות אסור בשכר חמץ שנעשה בפסח אפי' לאחה"פ אסרו הרשב"א, ונהירנא כאשר הייתי בק"ק ברעזאווא יצ"ו שם אופה ישראל אמר לי קודם הפסח איזה שבועות כי יש לו דבר נחוץ במעשה אופה שלו אצל הנכרי' הקוני' בחגיה' שלהם [ונשכח ממני כעת מה הי' המעשה] והשבתי לו כי אראה לעיין בזה אך לא בא שוב לשאול ע"ד הנ"ל ושאלתי'

אח"כ מדוע לא בא בשאלה הנ"ל השיב לי אין ברצונו לשנות מנהג קדמונים דרך האופים שלא לעשות שום דבר בתנורי' בימי חה"פ אפי' דרך מכירה וכיו"ב כי זה חק קבוע אצלם התנור ינוח לגמרי בימים אלו ועיין בת' תשורת ש"י סי' קצ"א בעובדא שישראל אופה התחייב עצמו אצל שר הצבא למסור כך וכך כיכרות לאנשי מלחמה ממציא שם היתר למכור קמחו מכירה לגמרי לאופה גוי שיאפה בתנור של עצמו ולא בתנורו של ישראל והגוי יביא מעשה האפיי' לאנשי הצבא והישראל יגבה המעות עיי"ש שנכנס לזה רק בדוחק גדול שלא יענש הישראל בקנסות' וסיים כי רק מדוחק נכנס להתירא הנ"ל ועצתו כי מכאן והלאה יתנה עם השר הנ"ל כי בימי חה"כ יפטור מהליה פערונג ושם פשיטא דליכא משום מראית עין שמוכר רק הקמח ושוב הכל נעשה בבית נכרי ממש, ועכ"ז איני יודע מה ההיתר לענין משתכר באסה"נ ואפשר שלא נטל שום ריוח מעסק הנ"ל בשאלה ב' במכירת קאנדיטי' צוקערלעך וגם דובשני' שיש בהם חשש חמץ ואיש הנ"ל שותף עם מי שלא חשש בעוה"ר לדברי ד"ת עשה כת"ה תקון מעלי' והנה כבר הערותי בענין הווירטהסהייזער במכירתן לגוי ונוטלי' ריוח אם לא שייך בזה משום משתכר באסה"נ לשיטת הרשב"א מובא במחבר סי' ת"ן הנ"ל ועיין בת' מהרמשי"ק סי' רט"ז שהעיר ג"כ בזה ועכ"פ לא טוב לומר לגוי שום תנאי שימכור לקוני' כמ"ש כת"ה וי"ל אם לא יהי' בזה משום מ"ע דבר שבפומבי וגם כי הוה כתמיה' בעיני עולם וד"ל. מ"ש לענין לקנות כ"כ שישארו אח"פ משום רוצה בקיומ' עיין בת' נטע שורק סי' ל"ב ועיי' בחת"ס סי' קט"ז וסי' קי"ט ובת' מהרמשי"ק סי' רכ"ה ובספרי בס"ד סי' ע"ו עיי"ש, וע"ד מכירת חמץ של הברייאהייזער וכיו"ב שהם בעוה"ר מע"ע שהכל בעיניה' שחוק כבר הייתי צווח על תקוני' הנ"ל בעיירות גדולי', שעושי' אשר לענ"ד ג"כ אין זו מכירה של כלום ואני דורש במקומי שטוב יותר למכור במכיר' חמץ בביתו מ"ש לאחה"פ ולא לקנות מפאבריקאנטען הנ"ל עד איזה זמנים לאחה"פ שיש מקום לתלות כי כבר כלו מחמצן של ע"ע אח"כ מצאתי כדברי בשו"ת תשורת ש"י סי' מ' ודעתו ג"כ כי מכירת אנשים הנ"ל אינו כלום עיי"ש. וע"ד תקון מכירת הרחיים מעכ"ת מבפנים שאין בתבואות חשש חמוץ בסי' תמ"ז הא מבואר דאפי' חטין הבאי' בספינה אם לא נשתנו לא מחזקינן ריעותא וכן בסי' תס"ו לענין מאכיל שעורי' בהמות משמע בפשיטות שאין חששא מ"מ לאו כל המקומות שוי' כמ"ש ג"כ בת' ערוגת הבשם לענין סולת דנשתנ' הזמנים וע"כ כת"ה יודע בנפשו היפה וכמ"ש. ידידוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קה

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרבני חו"ב וכו' כש"ת מו"ה משה שאהגבערגער נ"י ביושב בעקעמש יצ"ו מ"ש כת"ה בהלכה שנאמר באו"ח סי' שי"ט בורר פסולת מתוך האוכל אפי' לאכול לאלתר חייב א"כ לפי"ז מ"ש ביו"ד ברמ"א סי' צ"ח אם נפל חלב לתוך התבשיל ונתבטל בס' צריך לתן לתוכו מים צוננ' וטבע החלב להקפות ולהציף למעלה ויסירנו דהוה כניכר האסור ואפשר לברר חשוב ליה ולפ"ז חקירת' אם אירע דבר זה בשבת הי' הדין לאסור לעשות תקון זא משום בורר ומעכ"ת הביא דברי מהריט"ל בבאה"ט דהתיר להסיר הצרע' מכוס יין דלא שייך בורר בדבר שאי"צ לפשפש והיד אהרן חולק והנה אפי' לפי מהרי"ץ ליכא היתר' אלא אם כבר צף החלב למעלה אבל לעשות שום תקון ע"י מים צוננין דאז מעורבין זב"ז פשיטא דהוה בורר ממש ע"י פעולה זו כמ"ש בסוף סי', שי"ט דהמחבץ היינו שנותן קיבה לתוך חלב להעמיד' לעשות גבינה חייב משום בורר דמפריש הקום מן החלב כמ"ש הרמב"ם אלמ' דע"י פעולה הוי כבורר ואינו רק כגרמא אלא כבורר ביד וגם כי בחלב הוה דינו כמו בשומן ופלפל בזה המג"א בס"ק ט"ו ובסי' תק"י לענין הסר חמאה שקורין סמעטענ מהחלב אסור בשבת ורק כשמונח מעט מן החמא' על החלב מתיר בשבת והכ' ל"ל הכי דהצורך להסיר כל החלב משום אסור' ועיין במחה"ש בשם תו"ש ובזה אפשר דגם המהריט"ץ יודה דהוה לח בלח ואינ' כשחל מבנית' מחלב' דצריך מעכ' עכ"פ ואפשר לפימ"ש בס"ק י"ג וכן בסי' תק"י להסיר הזבובי' מהכוס יין ישפוך מעט מהיין ג"כ עם דזבוב דאז לא הוה בורר וה"נ אם יערה מהתבשי' את החלב אם ישפוך עוד מעט תבשיל ההיתר לא חשוב בורר והיינו אם הציף למעלה מעצמ' שנצתנן אבל לתן מים צוננ' כדי להקפי' אסור לענ"ד כמ"ש למעלה דזה גופי' בכלל בורר וגם יש לחקור דלכמה דעות האחרוני' דתקון של רמ"א בסי' צ"ח אינו רק לחומר' ובהפסד וקלקול המאכל יש מתירין אם רוצה אם בשבת דא"א לעשות תקון זה משום אסור בורר שוב מותר בלא תקון ועיין בכו"פ שם ובפרמ"ג סי' צ"ח הנ"ל ועיין בדרכי תשובה ס"ק ס' ובשבת אפשר דכ"ע מודה דצריך לסעודת שבת וא"א להמתין עד מחר וגם קשה לאכול תבשיל של הטמנה מ"ש טשאלינט בצונן כידוע וחדוש שלא העירו בזה האחרונים הנ"ל וצל"ע. ומ"ש כת"ה דחלב זה אינו כבורר משום דאינה רק באסור' דרבע עלה עיין במג"א סי' ת"ק שהזכיר סברא זו בשם הגה"מ לענין נקור בשר ביו"ט אלא דשם משמע דלא הוה ב' מיני' ממש דכחד' חשוב משא"כ חלב עם רוטב דאפי עם בשר כחוש חשוב ב' מיני' כמ"ש בש"ך סי' צ"ח א"כ בל"ז הוה משום בורר עיין במחה"ש. ראיתי מ"ש מעכ"ת ע"ד שמות שוי' חותן עם החתן משום

צוואת רי"ח זי"ע והביא דברי הנוב"י הידועי' יעיין בחת"ס סי' קי"ז ח"א דבבחור לומד תור' אין להקפיד דמגין ומצלי והובא בפ"ת סי' ב' בשם כרם שלמה שהעיד דבהי' בק"ק דרעזניטץ עשה מעשה לשנות שם החתן דתו אין להקפיד ובפ"ת כתב הא דלא הזכיר בתשובותיו משום דבבן תורה אי"צ לזה מ"מ נהגו עלמ' להוסיף שם לחתן ל' יום קודם וכן עשה הגאון ז"ל אב"ד ק"ק ס' פעטער ועיין בת' אחרונים בזה והנני לסיים בכל חותמי ברכות. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קו

בין כסא לעשור החתימה לטובה יגמור על ראש הב' החרוץ מהו' יצחק קליין נ"י במ"ש לחדש לפ"ד הש"ך סי' כ"ח ס"ק ו' דמשו"ה אין מברכי' שהחיינו על השחיט' שאינ' מצווה ועומד דאי בעי לא אכל כשר לעולם ולפי"ז דעתו בשחיטות קדשים דודאי השחיטה מצווה ראוי לברך שהחיינו, ואפשר לי לומר עפ"י מ"ד בתבו"ש לברך על הכסוי אם כי הש"ך ופר"ח ס"ל דאין לברך דלא בא מזמן לזמן וכמ"ש במג"א סי' כ"ב מ"מ כיון דאם אין לו במה לכסות אסור לשחוט ולא יאכל בשר ע"כ שמחה הוא לו ע"כ ראוי לברך כמו שאר הנאות ואית' בדע"ק דלפי"ז דוקא אם שוחט לאכול בעצמ' או לאח' ומקבל שכר דיש לו הנאה אבל היכי דחסרי הני שתי הנאות לכ"ע אינו מברך וחדש לפי"ז אם ישחוט וכסה פ"א לאחרים בלא קבלת שכר אפי' אה אח"כ בפ"ב שוחט לעצמ' או לקבל שכר מ"מ שוב אינו מברך כיון דלעת כזאת אין שום חדוש לו, וא"כ י"ל דהש"כ ס"ל דגם לדעת הרמ"א דס"ל דעל הכסוי יברך שהחיינו בפ"א היינו ג"כ אם חדוש הוא לו במצוה זו יהי' מאיזה טעם שיהי' צריך עכ"פ להיות בחידושי' וא"כ לפי"מ דפסקינן בסי' א' דרוב מצוי' אצל שחיט' מוחזקין ומומחי' הגיה הרמ"א דזה לאינשי דעלמ' שאינו יודע סומכין על רוב הנ"ל אבל השוחט לא ישחוט אלא אם החזיק עצמו ג"פ לפני החכם ולא התעלף דלכתחי' חיישינן, וא"כ בקדשי' דחיישינן בכמה דוכתי להפסד קדשי' ודאי אין מניחי' אותו להחזיק עצמ' בשחיטות קדשים דודאי חיישינן לכתחיל' שלא יפסיד וא"כ עכ"ח שחט כבר בשחיטות חולין וא"כ שוב אם ישחוט אפי' בקדשים בראשונה מ"מ אין כאן חדוש ולא שייך ברכה הנ"ל ועוד יש להוסי' לפימ"ש התבו"ש לתרץ קושי' הש"ך מ"ש מתפי' וציצית דלא מברכין שהחיינו מ"ש מכסוי ותי' לפי מה דקיימ"ל דקטן היודע להתעטף אביו מחנכו לציצית וקטן היודע לשמור וכו' מחנכי' לתפילין אם כי אינ' בר מצוה וא"כ אימתי יברך אם בעת החנוך אינו ב"מ וחיוב' לדרדקי לית' ובעת שנעשה ב"מ לא שייך דכבר נתחנך ואין כאן חידוש, וקשה דמ"מ לאשמעינן אם לא עשה כן

ולא הניח תפילי' עד שנעשה ב"א דיברך ועיין בפרמ"ג סי' כ"ז במשבצות וצ"ל כיון דלא שכיח לא תקנו בזה ברכה כמ"ש במג"א בסי' כ"ה ס"ק ו' ובשם הרא"ש דהברכות על הרוב תקנו, וא"כ אפי' אם נזדמן ששחט בפ"א קדשים מ"מ כיון דעפ"י רוב אינו שוחט אלא א"כ שחט ג"פ בחולי' ואז לא שייך לברך שוב לא תקנו בזה ברכה הנ"ל כנלע"ד. או"נ דוש"ת ח"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קז

שלום וישע על ראש חביבי ה"ה הבחור כארזים חוב"ק ירא ושלם כש"ת מו"ה אלימלך ג"פ נ"י הנה ע"ד מה שהעיר לפי"ד הש"ע באו"ח דבכותב ד"ת צריך לברך א"כ לפימ"ש בבאהי"ט סי' רל"ח בשם הזוה"ק דבלילה לא ילמוד מקרא אם לפי"ז הסופרי' כותבי' ס"ת לא יכתוב לה בלילה בפרט לפי הלכה צריך להוציא מפיו כמ"ש ביו"ד סי' עד"ר לענ"ד כתבי ס"ת שצריכי' להזהר בפ' פתוחו' וסתומ' ובשיעוריה' וגם בקרי וכתיב וכמ"כ בחסרו' ויתרות אותיות גדולות וקטנות והכל לפימ"ש בתור' שבע"פ והלא נאמר על הגר"א זי"ע שהי' לומד מתוך ס"ת כול' ש"ס ועי"כ הי' מכיר אם יש איזה טעות בכתיב' לפי הקבל' בכתיב' ס"ת ואם לפי דברי ת' אבני צדק מותר עם פירושי' כש"כ בכך שזה מעיקר פירוש תה"ק אלא דלפי"ז הי' צריכים לפרש בע"פ בין הפרקי' וקריי' וכתיב מפרשי' בפה ואפי' בהרהור י"ל לפימ"ש בפרמ"ג הבה"ת הובא בפלפול עצום בשו"ת קול ארי' סי' י' דכיון דבכתיב' עבוד מעשה שוב ההרהור בדידי' חשוב כמעשה ויוצא ע"י בהצטרף עם מעשה הכתב א"כ כבר הוה לי' תורה שבע"פ וכנ"ל. ומ"ש בת"ה ע"ד קושי' הט"ז ממ"ש במ' גיטין ע"א ובכמה מקומות דבעדים לא נהנין עפ"י כתב דמפיהם ולא מפי כתבם והנה כבר הלכו בו נמושות הלא האריך בזה בת' חות יאיר סי' קצ"ד ובנוב"י ובחת"ס יו"ד סי' רכ"ז אריכות נפלא ועיקר הדבר דקיימ"ל כדעת הרא"ש בגיטין פ' התקבל דכתיב' אינ' כדבור לענין גטין עיי"ש ותי' הא' הוא רק להחמיר היאך דאפשר ע"י דבור ורק באלם סגי' בהרכנה דא"א בענין אחר ועיין בת' מהרי"א בענין זה והנני לסיים בכל חותמי ברכות. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קח

שוכ"ט על ראש חביבי ה"ה הב' החרוץ ושנון יו"ש כ"ש אברהם זאב לעבאוויטש נ"י הנני להשיב ע"ד מ"ש מי שיש לו קרח' בראשו אם מותר להשיב על ראשו פאה נכרית מ"ש פאריקען בלע"ז וגם אם מותר לברך בלא כסוי אחרת, והנה לענ"ד נפשט הבעאי' חדא

מגו חדא דהא בסי' ב' באו"ח הביא הבאה"ט בשם ע"ת וכן בעטרת זקנים דלענין אסור הלוך בגלוי מצד הלכה מותר ודי בפאריקען הנ"ל מ"מ אסור משום מראית עין, ופשיטא דאיירי באיש דשייך בין בפנוי בין בנשוא משא"כ בנשים דבפנוי' ליכא אסור' משוה גלוי ראש ועוד דגם באנשים שפלפלו דהוה משום אימת' דשמים ובמהרש"ל היקל בזה ובט"ז החמיר דבזה"ז אית בי' משום ובחקתיהם ל"ת ובאשה נשוי יש בו אסור ממש דהוה עובר' דת משה ודת יהודת כמ"ש באה"ע סי' קט"ו וא"כ כבר מוכח כי הם איירי באיש ולמה לא אסרו משום לא תלבש גבר וגו' ש"מ דלא שייך בזה אסור הנ"ל ואפשר משום טעמי' דידך מ"ש בשם הש"ך והב"ח יו"ד סי' קפ"ב ועוד אפשר דלא חשוב כלל שמלת אשה והא אדרבה כמה שו"ת אחרונים שאסרו בזה לאשה ע"כ לענ"ד דאין לחוש בזה משום כ"ת גבר אך לענין לברך בכסוי הנ"ל פשיטא דאסור דהא הם מחמירי' אפי' בלא ברכה משום גלוי ראש מטעם מראית ומ"ש לענין הנחת תפילין של ר"ת ולבישת הטלית בכסוי הראש אין בידי להשיב כי כבר נהגו בזה"ז סלסול בעצמן ומקיימי' דברי התנא בזה דלעולם יעשה אדם עצמ' ת"ח ובגליל העליון לא נהגו כן כידוע שמקיימי' כמ"ש בש"ע מ"מ לענין כמה דברים משבח אני מנהג גלילות זו כי עי"כ מניחי' התפילי' כדינו בגובה הראש ולא על המצח שבא ע"י כובע המונח על אותה מקום וכש"כ ע"י השטייפהוט כידוע משא"כ בכסוי הראש ע"י טלית בידם להניח כהלכה וכן יזכני השי"ת לעשות חקי' ומשפטי' כהלכה. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קט

שוכ"ט לכבוד הרב הג' וכו' כש"ת מו"ה יצחק צבי אב"ד ק"ק דאנשעוויטץ יצ"ו אחדש"ה עתה באתי ע"ד הדלקת נרות לש"ק אשר כעת נתיקרו מאוד כידוע ודחיקא לי' שעת' להרבות בהוצאת כ"כ שיצטרך ללות עד"ז האין די בב' נרות כעיקר הלכה ומעכ"ת הביא דברי מג"א סי' רמ"ב מ"ש בשם ת' צ"צ בנתייקרו הדגים שאין לקנותם ויצא לחלק דבעובד' דדגים אפשר דרק לישראלים נתיקרו משא"כ בנ"ז דהכל שוי' ביוקר זה והנה הראיי' שהביא בצ"צ ממ' כריתות ספק במעש' דר"ג שנכנס לביהמ"ד ודרש באשה שיש עלי' ה' לידי' אם הביא' קרבנותיה על לידי' א' מותר' באכיל' קדשים והשאר אינ' עליה חובה וכן עשה משום יוקר הקני' פשיט' דשם הי' היוקר שוה לכל וחלוק ב' דשם ביוקר הדגים יודעי' התקנ' משא"כ בנ"ז וכי משום יחידי' אשר יחדלו לקנות אזיל השער והנה לפימ"ש בפ"ח וב"ה דדוק' יותר משליש אבל עד שליש חייבי' לקנות דגים לכבוד ש"ק דהידר מצוה עד שליש וא"כ הוה כשאר מצות כמ"ש באו"ח סי' תר"נ ולענין זה הא אין

חלוק ביועיל ולא יועיל ופשיט' שהרבות נרות אינ' רק משום הידר והנה מעכ"ת הביא דברי הרמ"א דאיירי להדליק ב' נרות ושכח' א' מהן והנה בד"מ שהביא דברי מהרי"ל ממ"ש באשה ששכח' להדליק נר א' צריכ' כפר' בתענית וודוי ותדליק נר א' יותר כל ימיה וכתב על זה בד"מ שהוא חומר' רחוק' דאדרבה ברבוי נרות הפסיד הכוונ' דשני נרות הם כנגד זכור ושמור כדאיתא בפסיקת' ובפ"ב מ' שבת בעובד' דרשב"י עיי"ש וסיים דמ"מ הנשים מחמירי' כדברי מהרי"ל אפשר דסמכו עצמ' ע"ד הרא"ש והמרדכי דהריבוי המנין אינ' מפסיד המכוון דבכלל מאתים מנה ועכ"פ חזינן דבקושי מתיר להדליק יותר משני נרות ורק בא"ר דייק מדברי מהרי"ל ג' דברים דמאשר אמר מאשה רגילה משמע בכל גוונ' בין משני נרות בין למעלה מזה ע"כ כך הלכ' גם בשכח' ברבוי נרות וממ"ש בנר מצוה משמע בכל נר מצוה כך הלכה כגון נר לביהכ"נ או ביהמ"ד שהי' נוהגים להספיק ולסייע בנרות כמ"ש בברכ"י וממ"ש שתוסיף על הנרות מכ"ז משמע דלאו דוקא נר שלם דגם בתוסיף שמן או נר יותר גדול ג"כ סגי' והנה מ"ש כבכל נר מצוה הוא כן צ"ע דא"כ איפרך ת' קמיית' דמשו"ה קאמר מאשר רגילה כמובן והפרמ"ג ומחה"ש נמשכי' אחרי דברי א"ר אבל הבאי' אחריה' בש"ע תני' ובס' נזר ישראל תפסו לשון הרמ"א וראיתי בדברי בעלי תוס' בפי' על התור' פ' פנחס שהביא' דברי שוחר טוב כי השבת קרא תגר לפני הקב"ה מאשר קרבן מוסף אינ' רק ב' כבשים פחות ממוספי ר"ח ויו"ט והקב"ה השיב דכך ראוי' לשבת דהכל כפול בשבת שיר' כפול מזמור שיר לחם משנה וכיו"ב וא"כ ראינו דכאן המנין דוקא וא"כ אפשר ב' נרות בדוו' להם ואפשר לחלק, והנה במג"א סי' רס"ג כתב אם כי קיימ"ל דהדלק' נר קודם ליין קדוש ונ"ח מ"מ בנר א' סגי' ובקש"ע כתב סתמ' דבשעת הדחק סגי' בנר א' ומשמעות הרמב"ם פ"ה מה' שבת משמע דעיקר נר א' יפה והא בפ' ו' כתב במצוות רבוי עונג כגון בשר יין ודגים הוא לפי השגת ממונו והא בפ"ה כתב דנר הוה בכלל עונג שבת ורבוי נרות פשיט' דאינ' כך ברבוי עונג ואדרבה ברבוי עונג כתב בהלכותי' בפ"ו ומרבוי נרות לא כתב כלום וא"כ נראה ודאי דהוה לפי השגת ממונ' ועיי' במ' ר"ה דף כ"ד במנורת בהמ"ק בימי חשמונאי' דכשהי' עניים לא הית' של זהב ולר"י של עץ היתה ואפשר דצריך היתר' כשאר נדרי מנהגי' אלא דמדברי מג"א וקש"ע הנ"ל לא משמע הכי ומעכ"ת מבפנים במעמדו ומצבו וכבר אמרתי דיכול לסמוך אדנפשי'. והנני לסיים בכל חתמי ברכות ונזכה עם כל אחב"י לרוחה כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קי

שוכ"ט על ראש כבוד ידידי הרה"ג המפורסם בנש"ק כש"ת מו"ה אשר אנשל נ"י אב"ד ק"ק דיאנדיש יצ"ו. הנני ע"ד מה שבדעת כת"ה להסתפק ממה ראוי' יותר לבחור בתפילת ש"ק אם להתפלל בהשכמ' שחרית מפני ק"ש בזמנו ולאכול דבר מה לפני תפילות מוסף וכדעת הב"ח שהביא במג"א סי' רפ"ו או להתפלל ביחד ואז עכ"ח לסמוך ע"ד המקילין בק"ש בזמנו או לקרות' קודם התפילה והרא' ג"כ מקום לדברי מרן חת"ס סי' ס"ט באו"ח כידוע והנה ראיות הב"ח מלשון פטור סי' רפ"ו ודאי נראי' הדברים בדיוק אך הט"ז פליג עליו וכן ראיתי בל"ח מ' ברכות פ' תפילת השחר מ"ש על הרא"ש הסובבי' ע"ד הגמ' דף כ"ח שם ומסקנתו כי הרא"ש ג"כ אינ' מן המתירין רק לאכול פחות מכדי שביעה אבל לא לאכול סעודה וכן מ"ש הפ"ח ראיי' מדברי הרשב"א בחדושיו ד' כ"ח מדהביא דברי הראב"ד שחולק על הי"א דס"ל כי רק בטעימ' מותר לא קיימ"ל כר"ה ודח' דבריהם דגם אכילה לסעוד הלב מותר אפי' טעימה כדי סעדא' דלבא כעובד' דר' אוי' ובאמת הלשון בחדושי הרשב"א אשר לפנינו נזכר רק טעימ' לסעוד הלב ולא נזכר לשון אכילה וה"ה דברי הל"ח והנה לענין מאכלי חלב מ"ש [קוכען] שמברכין עליו במ"מ י"ל דלא מקרי סעודה כיון דאי"מ המוציא ולא ג' ברכות רק מעין ג' כנהוג אך ראיתי כי מעכ"ת מסתפק בדבר כיון שאם אוכל כדי שביעה אשר אחרי' קובעין סעודתן עליהם והיינו כמו ג' וד' ביצי' שמברכין עליו המוציא וג' ברכות כמ"ש בסי' קס"ח א"כ כבר מקרי סעודה דצריכי ג"כ נט"י והנה ראיתי בח"א כלל כ"ד סי' ס"ד שהביא בשם הגר"א אשר דעתו עיקר כדעת השבולי לקט דרק בסעוד' צהרים ולערב כן הלכה אבל בסעודת שחרית אין להקפיד ועד"ז אנו סומכין בכ"י מפני הטרד' שאין מדקדקין בסעודת שחרית לאכול עם הקאפע ברכת במ"מ ובברכ' אחרונ' מעין ג' רק בנט"י אני מביא א"ע לידי חייב בעשיית צרכי' וא"כ לענין לסעוד קודם מוסף עכ"פ י"ל דלא מקרי סעודה קבוע' דבזה ודאי ישנה סמוכה להקל ומ"מ הכל לפי ראות עיני המורה במקומ' ודאי יותר מהודר כמ"ש בגלילות כאן וכן בק"ק פ"ב אם כי החת"ס כתב כי יפה עשה השואל במקומ' ראה שראוי' לתקן כן אבל הא ידוע כי מרן חת"ס לא נהג כן ומסתמ' מאשר במקומ' ק"ק פ"ב אפי' ביהכ"נ וביה"מ א' אינ' נוהגי' כן רק מתפללים ביחד שחרית וקרה"ת ומוסף ועכ"ז אין מאחרין עם הק"ש ודאי כך הי' ניח' לי' למרן זי"ע אך ישנו בקהילות אשר ראיתי מנהג שלא כהוגן בזה אשר מפני שירי' וזמירו' החזן עם המשוררים מאחרין מאוד עד ג' שעות ביום ניין אוהר בהתחלת התפילה ורובא דרובא קל בעיניהם להתפלל ביחידות ובביה"כ אפי' מנין מצומצם אינ' נמצא אשר לכמה דיעות האחרונים החזרת

הש"ץ בש"ע הוה ברכה שאיכ"צ ואפשר לבטלה ובכגון זה ודאי עדיף כמ"ש בגלילו' העליון להתפלל שחרית בהשכמה ולאכול מאכלי חלב או (לקח) כמ"ש לעיל ועתה כת"ה חכם עיניו בראשו יודע טיב אנשי מקומו לבחור א' מהדברים הנ"ל ועמך כולם צדיקים רק להזהיר' שלא יאכלו סעודה בין שחרית למוסף ואם יבחור להתפלל ביחד שחרית עם מוסף שלא יאחרו כ"כ זמן ק"ש או לקרות' בזמנו לפני התפילה כנ"ל. ב) ע"ד השאלה בא' שעשה יין כשר לרוב והעידו על פועל א' שעשו ציגערעטעל בשבת והוא מכחיש אבל ב' העידו על ההוצאה והכנסה ביוש"ק מה דינ' של היין והוא הפסד מרוב' והנה מבואר מדברי ראשונים ואחרונים כי מחלל ש"ק בפרסי' עושה יי"נ במגע כמ"ש בת' הריב"ש הביא' כת"ה וכן מבואר באר היטב בת' הרשב"א שהביא הב"י בסי' קי"ט ומ"ש בשם ת' מהרי"א הידועי' ביו"ד סי' נ' ובאו"ח סי' כ"ו עיין בשבילי דוד סי' קי"ט שחולק עליו בראיות נכוני' ובת' אבני צדק ח' אה"ע סי' ז' כתב שנראי' דבריו אלא שמ"מ לענין מגעו ליין נראה דעתו ג"כ לצדד להקל. והנה אם לא נעשה דבר זה בפני עשרה מישראל הביא בדרכי תשובה סי' קכ"ד ס"ק י"ב בשם ת' עמודי אש שהעלה דאפי' לדעת הפלתי דס"ל לענין שחיטה אפי' בפני ג' בפרהסי' מ"מ לענין היי"נ גם הוא יודה דבעי עשרה וא"כ בנ"ז צריך לחקור העדים אם הי' בפני עשרה אז ודאי היין אסור אבל בלא"ה שלא הי' בפני עשרה שעשה כן אז יש להקל בפרט בהפ"מ רק מכאן והלאה יש להזהיר באזהרה אחר אזהרה שלא יקבלוהו לשום הכשר חלילה ויהא נזהרין בזה ממר ניהו רבה שישמעו לקול הורים ומורים. ידידו דו"ש ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קיא

כתקוע שופר לחיים טובים ומתוקי' יכוי"ח לאלתר בספון של צדיקי' ה"ה כבוד הרבני החריף ובקי ירא ושלם כש"ת מו"ה חיים ראטה נ"י אב"י ק"ק סערענטש יצ"ו עתה באתי ע"ד שאלות רבות במספר והנה בהלכה א' ע"ד מי שהניח נרות על הדף המחובר להספסל בביהכ"נ כנים דברי מעכ"ת דלא שייך בזה משום בסיס לד"א כמ"ש בסי' ש"ט וגם דומ' למוכני של שידה בהניח עלי' מעות דלא נעש' השיד' בלד"א ואפשר גם לצרף דברי א"ר דמיקל כן בשטאנדר אשר תחוב מכי' נר ובס' נזר ישראל הקש' עלי' מ"ש נר ע"ג שולחן ותי' דאפשר דשאני שטאנדר שאינ' עשוי' למען הניח עלי' רק ספרי תפילה וסתרי' ודף הנ"ל ודאי כמ"כ עשוי' לזאת כנלענ"ד. ב) מ"ש מעכ"ת בענין הפלומפ העומד ברה"ר אם מותר לשאוב ע"י והנה באו"ח סי' שנ"ז מבואר דרשות העומד ברה"ר ופונה לרה"י אם מכוס' הוי מקום פטור ואם אינ' מכוס' הוה רשות בפני עצמ' דעד י' הוה

כרמלית ולמעל' מי' רה"י כמ"ש במ' ערובים דף פ"ח שם בעוקה שיוצא לרה"ר דצריך לקמור בשופכי' מים לחצר שאין בו ד"א והנה מעכ"ת אתי' עלי' בדבר חדש מאשר ידוע מחכמי הטבע כי השאיב' ודלה דלה מתוך הפלומפ אין הדלה שואב המים אך ורק מריק האויר מתוך הקנים המלולי' וממיל' עולי' המי' מעצמ' דאין דבר ריק, והנה בנוב"י מהדו"ק יו"ד סי' ט"ו משמש בסבר' זו לענין המעלה יין ע"י העבער שאינ' מחשיב נגיע' מה"ט דהיין עולה מאליו, ועכ"פ מחשבי' לכח כחי' והנה לענין מלאכת שב' אמרינן בגמ' מ' שבת דף ק' וד' קמ"א כח' בפרמלית לא גזרו משמע דברה"ר גזרו והלא משנה מפורשת היא מ' ערובי' ד' פ"ח הנ"ל בחצר שאין בו ד"א לא ישפוך לתוכ' מים דיוצאי' לרה"ר והוה כמוציא לרה"ר וזה ודאי רק ככח' וכן קיימ"ל בסי' שנ"ז הנ"ל ובכרמלית מחלוק הפוסקי' דדעת המחבר להתיר ופי' המג"א שם מה"ט דכח' בכרמלית ל"ג וכמ"ש התוס' שם והרמ"א הביא דעות המחמירי' דגזרינן כרמלית אטו רה"ר עיי"ש והנה אם נחשוב שאיב' המים ע"י פלומפ דהוה עכ"פ כח' ולדעת הנוב"י ועפ"י סבר' הנ"ל הוה כח שני ומאן נימ' לן דלענין שבת ל"ג בכח' כח' דהא לענין יי"נ בסי' קכ"ה קיימ"ל שם בסעי' ב' דכח שני ככח א' ואסור בשני' ורק בג' כחות מקילי' בדיעבד, יעיון בת' מהרי"א או"ח סי' ס"א שנשאל אם יש לחוש משום ע"י שאיר' מתרחב קופת המעיי' ודומי' דסכין התחוב בכותל בסי' שי"ד ועוד נשאל משום חוץ לתחום עיי"ש כמה דברי' שלא זכית' להבינ' והנה מלבד כ"ז צל"ע אם לענין מלאכת שבת דנין עפ"י מה שנעשה בכח סתרי הטבע בלא ראות עינינו ובלא הרגשת חושינו ועיי' במ' בב"ק ד' ס' דמסיק ר"א דבור' ורוח מסייע חייב לענין שבת ושאני מניזקי' דמלאכת מחשבת אסר' תור' ועיין מ' שבת ד' צ"ד לענין זורק ואוחזת' הרוח שעי"כ נעשה הנח' דחשוב לי' הנח' ועיון בחבורי בס"ד ח' יו"ד סי' קמ"ג בענין כיו"ב שאין לדון בדינ' תורה עפ"י סבר' ומחקרי בסתרי הטבע ועיין בבינת אדם שאל' כ"ד בענין התולעי' שנראי' רק ע"י כלי זכוכי' (מיקראסקאפ) שאין בזה חשש' דלא אסר' תורה מה שאינ' נראה לעין נגד השמש, ועיי' בדרכי ת' סי' פ"ד ס"ק צ"ד שכן הסכים בטו"ט עיי"ש ע"כ לענ"ד צ"ע להתיר ויש להחמיר כמ"ש. ג) לענין ברכת שהחיינו בזמה"ז והנה לא נשמע על כ"צ שלא תבא שגוזרי' עליו תענית כמ"ש במ' תענית ובסי' תקע"ה תקע"ו עיי"ש שלא יברכ' בזמן הנ"ל שהחיינו וישועות ה' בהרף עין ועיקר הדברי' לתקן הדברים שצריכי' תקון בין אדם למקום ובין אדם לחבירו. ד) בענין מי שמצא ביצה אח' בין הביצים שהי' תמוני' לש"ק שהית' כעין ביצ' מוזרו היכר ביו"ד סי' ס"ו שאסורי' משום ב"ת כמ"ש הש"ך שם ומור' א' אסור כל הבצי' ולשהות הקדר' מעל"ע ומעכ"ת חולק עליו מכמה טעמים והנה מחלוקת הקדמונים היא בב"י

סי' קכ"א ביור"ד הביא בשם א"ח דכלי' שעושה בהם צרכיו צריכי' הגעלה והב"י חולק עליו דסגי בשטיפה יותר מכן הוא שם בב"ה עיי"ש והסכים גם הפר"ח עם הב"י דאי"צ הגעלה ובתשו' יעב"ץ סי' קע"א כתב דמסבר' דברי הב"י בנתערב באקראי דבר מאוס כגון טנוף או מי רגלים בקדר' אבל בעביט של מ"ר וקרני דאומני כיו"ב דהוא בקביעות כנהוג אפי' הגעלה לא מהני דרוח רעה בי' וא"כ בנ"ז שלא הי' בקביעות רק דרך תערוב' פ"א לדברי הב"י ופר"ח ותשו' יעב"ץ אי"צ הגעלה וגם מ"ש לשהיות הקדר מעל"ע לא אדע טעם הדבר וכי מפני שיעשה נטל"פ וגרע המאוס ואדרב' ע"כ לענ"ד כמ"ש הנ"ל וראיתי מ"ש מעכ"ת מסי' ק"ז במ"ש הש"ך להחמיר במקום שאין הפ"מ לענ"ד אין זה שייך לנ"ז דשם קאי לענין דברי אסורי' כמו זבובי' ויתושי' דטעם המחמירי' כיון שאסר' התורה בפוגמן ומאוס גם פליטתן אוסר ע"כ החמיר במקום שאין הפ"מ אבל בנ"ז הא הביצי אין בה שום איסור בתערובו' או בליע' בכל' דאל"כ בל"ז הוה לי' למימר איסור' ועיין במ' חולין דף ס"ד. ה) מ"ש ע"ד הבע"מ שמחללי' ש"ק באונס והנה כבר האריכו בזה בתשו' אחרונים ה"הת' אמרי אש ח"ב ות' מהרי"א ח"ב ובת' רע"א ות' כת"ס לענין קבלת עדות והיוצא מדבריהם האיך דידעינן באונס כשרי' לכ"ע ומ"ש מעכ"ת מדברי הגר"א סי' קי"ט לא דמי כלל לנ"ז דשם קאי אגר שחזר לסורו מפני יראת הריגה דעבר עכ"פ על מצות עשה דונקדשתי או מ"ע דואהבת דהא צריך למסור נפשו דלא לעבוד תפלה שלהם וע"כ הביא הגר"א דברי הרמ"א מסי' ל"ד דשם איירי בעבר באיסור שאין בו מלקות כגון אסור עשה וכיו"ב מלאוי' שאין לוקי' עליה' דפסול עכ"פ מדרבנן אבל באיסור חילול שבת הא אינו מג' עבירות שצריך למסור ואדרב' דעת הרמב"ם ורוב פוסקים דאינו רשאי למסור נפש בדברי' שאינו מצוו' עליה' עפ"י התנאים שנתבארו בש"ע יו"ד סי' קנ"ז ועיין בש"ך שם ס"ק א' מ"ש בשם הרמב"ם ורמב"ן והר"ן. והנני לסיים בכל חותמי ברכות. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קיב

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב הגדול וכו' כש"ת מו"ה ישעי' נתן נ"י מו"ץ ק"ק נעמעשאטשא יצ"ו. ע"ד אשר נשאל במי ששכר בשותפות עם הנכרי שדות הרבה והוא בפוסטא רחוק יותר משעה לביתו האיך יתנהג במלאכת שבת ומעכ"ת הזכיר להתיר' כי משום שביתת בהמות בבהמות של נכרי לבד יעשו המלאכה והפועלים הם מושכרי' לשנה ולדעת הש"ע סי' רמ"ד שפסק כשיטת הרמב"ם דשכירות לשנה הוה כמו קבלות ולדעת הב"י שהביא ג"כ בדגו"מ לא בריר' לאסור' אפי' נשכר לכל המלאכות והנה

בהיתר שותפות עם הנכרי ה"ה מבואר בש"ע סי' רמ"ה שהביא הרמ"א שיטת הר"ן האיך שעושים ביחד כל ימי השבוע והנכרי מעצמו עושה בשבת ג"כ אדעתי' דנפשי' קעביד וכן ראיתי בת' שו"מ ח"ב סי' קע"ח שמתיר ע"י שותפות ורק שיתנה עם הנכרי שלא יהי' לישראל חלק בבהמות בי' השבת ומפרש בזה ת' הריב"ש שהובא בסי' רמ"ו וכן במהרמשי"ק סי' צ"ו וסי' צ"ז וסי' ק"ו וסי' ק"ז נוטה להתיר ע"י שותפות ממש עיי"ש אך ורק ראיתי בת' פרשת מרדכי ס' י"ב דס"ל בפשיטות דהתיר' דהר"ן היינו שעושה מעצמו בי' השבת לא שייך אלא אם הנכרי משלם מכיסו להפועלים שכירי יום אבל אם משתלמים ממעות השותפות לא שייך היתר הנ"ל דודאי הפועלים אדעתי' דישראל נמי קעבדי וכן העיר בזה בת' דברי חיים בכ"מ ורק בזה עצת מרן פרשת מרדכי לעשות תקון כמ"ש הרמ"א בסעי' ג' להשכיר הנכרי בקבלנות ושלא לייחד לו יום שבת כמ"ש המג"א שם עיין בדברי' אשר בעומק דברי' מיישב דברי הרמ"א מ"ש עליו בט"ז ומג"א דסברת רמ"א אינה בא לומר דעצם ההיתר השכירות והקבלנות אלא כיון שיש לגוי שותפות בגוי' אלא דמחזי כשלוח' של ישראל לעשות מלאכה עבורו ג"כ משום שותפות של ישראל דרמי' עלי' וכיון שהשכיר לו או שכרו בקבלנות שעשה אדעתי' דנפשי' מפני קבלנות שלו ונשאר שוב התיר' דהר"ן הנ"ל ובזה לא שייך משום א"ע ועיין סי' ק"ז, והנה מ"ש מעכ"ת דהבירעשען ששוכרי' לשנה הוה כקבלנות לשיטת הרמב"ם עיין במהרמשי"ק סי' צ"ו דסברת הרמב"ם אינו רק אם שכר הגוי לגמור איזה מלאכה כגון לכתוב ספר או לארוג בגד אבל לעשות מלאכה מדי יום יום אין חלוק אם משתלם לימים לחודש או לשנה דהכל כשכירי יום ננהו ולענ"ד ה"ה דברי מג"א ס"ק י"ד ע"כ לענ"ד בנ"ז ג"כ יעשה כן ע"י קבלנות למשל מכל יאך שדה או ממע:

טער צעכטען תבואה יתן לו דבר מה הן רב או מעט כנלענ"ד והנכרי יהי' המכניס ומוציא בענין הפועלים כמ"ש בת' מהרמשי"ק. ומ"ש בענין דק קטן שיוצא בהדר' דכנת' שזה רבותייהו כמ"ש האחרונים שמצא בו שלפוחית מלא מוגל' ולאחר שהפרידו נשאר הדק בלא שום ריעות' ונשאל אם יש לחלק בין הפריד' בקל או בחוזק ולא אדע שום חלוק בזה רק להשמר שנשאר נקי מבלי רעות' ולא הי' שום חשש על יציאת הפרש כמ"ש מעכ"ת ועל מ"ש בקורקבו' שנמצא כיס מלא דם קשה ובדק מבחוץ ומבפנים ולא נמצא שום ריעות' והנה בזה צריך זהירות לחתוך בשר הקורקב' אם לא נמצא בפנימית הבשר דהיינו עובי הקורקבון שום ריעותא וגם צריך לחפש היטב מבפנים אם לא נמצא איזה גומ' ועומק' כי נראה משם נתהוה ונקב במפולש ע"י רקבון ושביל וכן צריך לחפש אם לא נמצא חתיכת מחט או איזה יתד כי כ"פ בא לפני כזה והי' תמיהה בעיני מפני מה בא

המכה מבחוץ ופעמי' מצאתי מחט קטן מאוד ופעמים מצאתי בפנימית הבשר רקבון וגומ' בעור הפנימ' ואם לא מצא מכל אלה ודאי לא נחזיק ריעות' וראוי' להכשיר אחר כל הנ"ל. ע"ד מ"ש בענין ווארצלין לענין הלכה הא הכריע' בדרכ"ת בשם פרי"ת האיך דצריך לקלוף בחוזק מעכב הבדיק' ובנפיח' וקליפ' בקלות אי"מ וכן מסקנת מנחת יוסף ובשם ת' שה ארי' הביא להקל בכל ענין ושם הביא' גם במחלוקת הראשונים כי באו"ז היקל שלא לבדוק ולפשוט הקרום כי עם קרום הריאה יחשב והראבי' ורבינו שב"ט החמירו ופשט הקרום ובדק בנפיח' והכשיר ובבית יצחק הביא כל דברי ל"ש שסמך ע"ד פרמ"ג לפי פירוש' ודברי מעכ"ת נתן להאמר בפי"ד. ידידוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קיג

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב המאוה"ג ונקי כש"ת מו"ה לעמיל שפיטצער נ"י אב"ד ק"ק קירכדארף יצ"ו הנה ע"ד מי שיש לו דאמפף זאגע עם רחיים ויש בידו היתר מרב א' ע"י פערטראג שמשכיר לנכרי הנ"ל בשכירות בעד ו' אלפים זהו"כ לשנה ואגב שכירות קרקע מוכר לו כל החפצים וכל הכלים שבתוכ' פחות מעשר אחוז שהם ישנים והלוקח מחויב אחרי כלות שנה לשלם כל החפצים במעות מזומנים ומהיום זוקף עליו במלוה סך המגיע לו עבור החפצים וכל הזמן שלא שלם לו יש רשות להמוכר לשאת וליתן בהם וגם ההוצאות והכנסות עכב לעצמו ואם הלוקח לא ישלם מחיר החפצים לשנה בנון הפערטראג מאות' יום שיתבע לשלם אמנם יכולין לחדש אותו והמוכר מחויב ליתן ללוקח בעד כל עץ ובעד כל תבואה העפפער א' וכו' ועד"ז יש לכ"ת פקפוקי' ומפני זמן חה"מ לא רשם אות' ולא פרטן ע"כ והנה בודאי כל הפערטראג והיתר' מלא פקפוקי' דהא במשנה ספק' דע"ז דאפי' שכירות מרחץ אסור מפני מ"ע ורק הגאונים כתבו הביא' הטור סי' רמ"ג דבמדינ' שנוהגי' לשכור מרחצאות ונספרסי' הדברי' ליכ' משום מ"ע או לדעת הרא"ש אם השכיר' שנה בשנה ונתפרסם ובנדון זה מי שמע במדינ' זו להשכיר דאמפף זאגע או רחיים של דאמפף וגדולה מזו כתב מרן חת"ס סי' קי"ג באו"ח דבזה"ז אסור ליתן שדה באריסות שאין בזה"ז מנהג ליתן שדה באריסות רק שכתב בת' אמרי אש סי' ט"ו שאין מחדש גזיר' לפי הזמן כיון דבגמ' מוזכר כהיתר' עיי"ש שמביא ראיי' להנ"ל ועיין בת' תשורת ש"י גבי אריסות דגנה משא"כ בנדון זה הא הו' להיפך דמצד דינ' דגמ' אסור ורק היאך שמנהג להשכיר דליכא נ"ע מתירי' והיכא דליכא מנהג אסור מדינ' דגמ' וגם מפני הפירסו' שנה שנה שכתב הרא"ש ליכא בנ"ז דהרא"ש איירו בשכיר' ממש וכל עסק של נכרי בשלו בלא שום ערמה וקניני' של היתר' ודאי רואים

כל עוני הארץ דבידו בשכירות ובנ"ז הכל להיפך דהכל בבית' של ישראל והכל אשר לכל ביד ישראל וכי מפני ערמ' של קניני' בהפערטראג נתפרס' השכירות וגם כי המו"מ (פערוואלטונגס רעכט וגם געלד מאניפאלאציאן פארבעהאלטען) וא"כ הפירסום להיפך שהיא של ישראל וכיו"ב כתב בצ"צ סי' ל"ה לענין היתר מכירת הבהמות לענין שבית' דאם הם בחצרו של ישראל ונזוני' במזונות לא שייך היתר' שמוזכרי' בסי' רמ"ו דודאי איכ' מ"ע ונקראת על שם ישראל. שנית שלא עשה שום קנין רק ע"י אגב קרקע וידוע שהוא מפוקפק כמ"ש בעבה"ג קנין אגב קרקע לגבי גוי לא מהני הביא' במחה"ש סי' תמ"ח וגם מספק' ליה משום שאין לגוי הבנה בענין זה וגם מרן חת"ס סי' קי"ז מפקפק דישנו דיעות דקנין אג"ק אינ' רק מדרבנן ורק במכירת חמץ מהני דגילוי דעת והפקר מהני ג"כ שלא יהא ברשות' משא"כ לענין מלאכת שבת ועיין בת' סי' ס"ג וביו"ד סי' ש"ו וסי' שט"ז ואם כי במלאכת הכלים אינ' אסור לדידן דקיימ"ל כב"ה דל"ל שביתת כלים לאסור שביתת כלים מ"מ צריך למוכרם דאל"כ צריך למחות בידו כמ"ש בסי' רנ"ב ובמג"א ס"ק ט' שם בשם המרדכי דאם לא ניח' ושותק אדעת' דישראל קעביד ובנ"ז עכב לעצמ' הרשות לעשות מלאכ' בחפצים עד שלא שילם ודאי בידו למחות וגם לא שייך בזה הפקר דבהפקר לא שייך עכבת רשות א"כ כיון דס"ל למרן חת"ס דקנין דרבנ' עשה עכ"פ הפקר וכאן בנושא ונותן עם החפצים כבר זכה בהם וגם כי התנאי של עכבת רשות הוה כחוכ' וערוו' דמוכח ואין בו שום פ"י לפי"ז. ג) מ"ש בפערטראג אם לא ישלם החפצים לסוף שנה יבטל הפערטראג מיום הנ"ל לא למפרע גם תנאי זה אין לו הבנה הו' לי' לומר כי יקח החפצים בחזרה בעד החוב דאל"כ במפשפש בהכלים לצורך שכירות ועיין בת' חת"ס סי' קי"ט וגם מה שהתנה ליתן מכל עץ ותבוא' העללער לא נודע על מה וכי מפני זה ישלם השכירות ו' אלפים זהובי' וכל זה מוכח' הערמה בלא השכל ודעת וגם לא נזכר בפערטראג מהיכן יטול הלוקח עצים ליתן בתוך הדאמפף זאגע וכי משל ישראל יטול בחינם ודאי צריך למחות בידו כמ"ש בפוסקי' בסי' רנ"ב הנ"ל ובסי' רע"ו ושל"ז והנה אי"צ להאריך בפקפוקי' כיון דעיקר חסר דהיינו מניעת מ"ע ואסור מדינ' דגמ' וגם רבו הערמ' דמוכיחי' ועיי' בת' ד"ח ח"א סי' ז' וח"ב סי' כ"ז וכ"ט וכנרא' עיקר יסודו בנוי במ"ש בהתיר' של שביתת בהמות הנזכר בש"ע סי' רמ"ו בטו"ר וב"י וש"ע וע"י רב בקיאת וחריפות סובב הדברים לענין גוט האלטערס והפאכטערס והוסיף עליו תבלין ושם נשמר לעשות עפ"י קניני' המועילי' לכל הדיעות כמ"ש בראשי תיבות באהי"מ היינו באופן היותר מועיל ואגב אזכיר במ"ש כי בס' המצות חושש למ"ע גם במכיר' ובב"י סי' רמ"ו מביא בשם הגוויי' בשם הסמ"ג דבקנין ליכא משום מ"ע וראיתי

בהג"מ דכך דבריו במ"ש בתוס' דלכ"ע איכא משום שביתת כלים בנר וקדיר' ואי"ל אפקירי' מפקירי' להו ואית' שם בתוס' בפ"ק מ' שבת דוק' נר וקדיר' דא"א בע"א אבל לא מתירי' להשכיר בהמות לגוי ולהפקירן לכתחילה וכתב בהג"מ שכן כתב בהג"מ בשם ר"ש משאנץ וסיים אבל אם הקנה לנכרי מותר ובאמת בסמ"ק לא מצא' סיום דברים הנ"ל רק ראשית הדברים דהיינו דאסורי' לכתחילה להפקיר בהמות להשכירי לנכרי והנה לענין אם לסמוך על היתור מכיר' ושכירות כפי נוסח השטר של הגאה"ק בת' ד"ח הוא בעצמ' מזהיר שלא לסמוך בכ"מ ובח"ב בסי' כ"ז וכ"ט נרא' מדבריו דעל מדינות אונגארן לא הית' כוונתו הנ"ל והלא בת' מרן חת"ס קי"ג בפירוש מזהיר בקול חזקה שלא לסמוך על היתר מכיר' לענין מלאכ' בש"ק ע"י נכרי' עיי"ש ועיי' בסי' ס"ג ובסי' ס"ב דרק לענין שביתת בהה' דעושה הגוי במלאכת שלו מתירי' ע"י היתר מכיר' והפק' כמ"ש בסי' רמ"ו וגם רק בדיעבד מאחר שהשכיר לנכרי גם לימי החול וא"א בענין אח' ועיין נזהרמשי"ק סי' ק"ד ולענין היתר שותפו' עם הנכרי ג"כ אין דעתו להתיר אם אין השותפות ממש אבל אם הוא רק להיתר שוב איכ' משום מ"ע וכן דעת ת' דברי חיים שהיתר מפוקפק דהפועלי' עושין ע"ד ישראלי' הבעלים. ומעתה אין בידי דרך סלולה בנ"ז אם מי שרוצה לסמוך עפ"י נוסח שטר של ד"ח יסמוך לפי רצונו ולפי ראות עיני המור' אבל מאז מנעתי א"ע להשיב דבר בענין זה כי במדינותינו גרירין אחרי דברי ת' חת"ס ואגב אזכיר במ"ש בחת"ס סי' ס"ז במ"ש בת' רש"י לענין שביתת בהמ' כשקבל הגוי אחריות אונס' ויוקר' וזול' הוה ברשות גוי ויש חולקין כיון שאין בידו למוכר' הוה בהמות של ישראל כמ"ש בסי' רמ"ו ותמיה לו שלא הביא' דברי ש"ע סי' י"ב סעיף ה' וסעיף ו' ובה' מתנה סי' רמ"א סעי' ה' דמבואר בפי' דאם התנה עם הלוקח שאין בידו למכור הוה מכיר' ומתנה רק בסתמ' לא מהני עיי"ש ועיי' בסמ"ע דנרא' מדברי' דהוה השותפות א"כ יש ליישב דעת החולקין דס"ס יש לישראל חלק עיי"ש. ידידו דו"ש ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קיד

שלום וישע רב על ראש ידידי ה"ה כבוד הרה"ג בנש"ק כש"ת מו"ה דוד ליב נ"י אבדק"ק עלישטאבע יצ"ו. באתי על דבר ב' שאלות א' בענין הרחיים של קיטור ובית המוקד להוליד עלעקטערי אשר בזה ז' א"י בחלקי האקציען אם יש היתר ליתן לאומן איזה פערצענט מהרווח כמ"ש בזה האחרונים בת' דברי חיים וכת"ס וכ"ש ועוד הביא התיר' דמכיר' מבעל שו"מ ות' דברי חיים בח"א וח"ב בנוסח שטר מכיר' וכבר כתב כי הדר בי'

וחידוש בעינ' שלא הביא דברי מרן ת' חת"ס או"ח סי' קי"ג בסופ' שכתב חכיל' וחליל' לסמוך בזה בחניות ומלאכת דבר מחובר ומחלק בין מכיר' חמץ הנהוג ומכירת בהמות משום שבית' בהמה עיי"ש וע' בסי' ס"ג ומעתה סגר הדלת בעד התיר' הנ"ל ואנן במדינ' זו אבתרי' גררינן כידוע והלא במ' שבת ד' ל"ז ע"ב איתא א"ל רב עוקב' ונונישן אתון דקרוב' לרו"ש עביד' כרו"ש וכו' ושם לענין שהיי' ע"ג כיר' דאיכ' רק משום גזרה ועכ"ז החמיר' לפסוק עובד' כמאן דאסור משום דקריבי להמחמירי' כש"כ להחמיר במלאכה בפרהסי'. והנה בהיתר שותפו' אשר חוכך להחמיר בת' דברי חיים הייני שם משום שכירי יום שלא ידעו רק שם ישראל הנקרא על הנכסי' גוט ובוברענערייען וגם השותפו' הי' רק דרך ערמ' אשר גם בחת"ס סי' כ"ט חוכך להחמיר ובת' מהרמשי"ק נטה להקל בסי' צ"ו וצ"ז עיי"ש והנה ראיתי בת' פרשת מרדכי סי' י"ב דבר חדש בענין זה דהיתר שותפות עפ"י דברי הר"ן שהביא הרמ"א סי' רמ"ה שאם שניהם עוסקי' יחדיו כל ימי השבוע ואינו יום חלוף יום דאז ל"צ התנו דגוי אדעתי' דנפשי' קעביד בי' ש"ק לא בשליחות ישראל היינו אם הגוי לבד משלם לפועלי' יום יום אבל אם משלמי' מכיס השותפות פשיט' לי' דליכ' שום היתר וע"כ עצתי לעשות כמ"ש הרמ"א בסי' רמ"ה להשכיר לגוי ליום ש"ק או לתן לו בקבולת ומ"ש הט"ז ומג"א שם ע"ד מיישב היטב עפ"י עומק דברי' דאין ההיתר משום שכירות וקבולת בעצם שהיא רק תחבול' דעי"כ אין על ישראל חיוב להיות עוסק יום כנגדם יום וממילא יש התיר' דהר"ן שהביא הרמ"א א"כ גם משום חשש' דפועלי' אם יעשה כמ"כ ועי"כ סרו במ"ש בת' מרן חת"ס סי' ס' ובת' דברי חיים ע"ד שכירי היום וכלל דברי פר"מ שצריך היתר כפול שותפות וקבול' או' שכיר' לי' ש"ק עייש"ה וע"כ בנ"ז לענ"ד אם ישנ' שיתוף א"י שלא בערמ' אך ורק שותפות באמונה ואומן יעשה כנ"ל כמ"ש בת' פר"מ הנ"ל סי' י"ב ושותפות האקציען לא אדע היאך היא אם יש להם חלק בגוף הבתים וכלי מלאכ' וכיו"ב וכת"ה בפנים ועיין בת' אהל אברהם סי' ה' שחוכך להחמיר בהיתר נתינ' חלק פערצענט עיי"ש והאי חששא משום שכירי יום איתנהו בכל התיר' של קבולת ומה מועיל שנותני' לאומן מילנער חלק בריוח הפועלי' יודעי' את בעליהם ולדברי ת' פר"מ לפ"מ מ"ש האחרונים שיטלו שכירת הפועלי' על האומן כמ"ש הנ"ל כיון שמשתלמי' מכיס השותפות כמובן. שנית מ"ש כת"ה ע"ד גדר בית החיים שהוא גדר נסרים ויען כי אין נשמר מגנבי, שגונבי' ממנו נסרים דעתם להסיר גדר זה ולעשות ע"י דראהטען ונסתפק כת"ה אם מותר למכור הנסרי' גם אם מותרי' לעשות כן מפני שהדבר חדש ועוד אפשר שעי"כ יתבטלו תפילות ותחנוני' כנהגו והנה מפני שהוא מדברי חדשו' לא אדע מקור הדבר וביישוב אח' סמוך מכאן ראיתי גדר כזה אבל אם עי"כ

יתבטלו התפילות ותחנוני' מפני עוברי' ושבי' או מפני הנקיות בלא מחיצה ודאי י"ל שלא לשנות ולא גרע ממ"ש המג"א סי' קנ"ג ס"ק י"ב בביהכ"נ של כרכי' דגם המקואו' וחצירות השייכי' לכרכי' אסור לסוגרם מפני אורחי' וא"כ כש"כ מפני יושבי עיר ומה לי סגיר' או פתיח' כיון שעי"כ יתבטלו התפילו' של המתפללי' שהי' משומרי' ע"י הגדר פתיח' זו סגיר' ובת' מבי"ט ח"ב סי' כ"ח מדמה בית החיים לביהכ"נ לענין מכיר' ותמיה' בעינ' מ"ש המג"א שם בשמו דבית החיים מותר למכור אדרב' ממ"ש שם בעובד' הנשאל שבני הקהיל' מכרו מקום בבית החיים למשפח' מיוחסת לקבור שם ורצו לחזור אחר כמה שנים דמכיר' אינו דשל כרכי' אינ' יכולי' למכור והשיב אדרב' כיון שבתוך הנ"ל מכרו המקום מה ראיי' מביהכ"נ שיוצא לחולי' ע"י מכיר' ואם מוכרי' בביהכ"נ של כרכי' מקומו' ולאחרי' וביהכ"נ בקדושת' זה ודאי עדיף דכבוד רבים נעלה בביהכ"נ וכן בבית החיים וא"כ דוק לאידך גיס' והנה בנדון זה כיון דבת' חת"ס סי' של"ה שהביא כת"ה ג"כ מסקנת' עכ"פ דהוה פמשמסי' והתיר רק האבנים לבנות מהם דבר מצוה אבל להוציא' בדמי' לא ידענ' אם הי' מתיר אפשר דעכ"פ אסור בהנאה מדרבנן וכמו שמחלק בת' מהרי"א סי' שס"ג ועוד דבסי' שס"ד פסק המחבר דקבר שמנהו היאך דמותר בהנאה מ"מ אסור לעשות בית תבן או בית עצים דגנאי היא ואפשר דבגדר ג"כ אפי' מותר בהנאה מ"מ מי יודע מה שיעשה בו הקונ' גם בזה חזינן דחמור מביהכ"נ ע"כ רפי' בידי להתיר יותר ממ"ש מרן החת"ס בסי' של"ה הנ"ל. ראיתי דברי כת"ה מ"ש על הקושי' היאך חשבינן לאו דנותר לאו הנל"ע לפ"ד הרמב"ם דלהכ' לא חשב תמור' להנל"ג משום דהלאו כולל יותר מהעשה דאינ' בצבור כידוע וא"כ ה"נ דשריפת נותר הוה מעשהז"ג דאינ' רק ביום ולא שייך בנשים ודברי כת"ה הם דברי טועם ואפשר לומר לפימ"ש התומי' סי' צ"ז דבעשה גמור דהיינו שנעשה במעשה ממש גם הרמב"ם יודה והיא עפ"י מ"ש תוס' מ' חולין דף פ"א בטעמי' דתמור' בב' לאווין וא"כ הכא דהוה עשה בידים שפיר חשוב לנל"ע ועוד י"ל לפימ"ש הריטב"א ותוס' הרי"ד דדוקא מצוה שעל גופ' פוטר' ולא מ"ש לאחרי' ע"כ צריכי' קרא למעטי ממילת בנה והה"ד בשריפת קדשים שעל כל או"א מוטל המצוה כמ"ש בנוב"י מהדו"ק או"ח סי' ט"ו עוד אפשר לומר עפימ"ש התוס' דע"כ צריך למעט סמיכ' מחיוב אם כי דהוה מעשהז"ג משום דה"א לאקושי לשחיט' הנוהג בנשים גם בקרבנות וא"כ ה"נ הוה הקיש' ללאו דלא תותירו דסמוך לעשה, והנה כעת ראיתי בפרמ"ג בפתיח' להיפך שהעיר בזה לענין עשה דתשביתו אם אינו נוהג בנשים לא הוה נל"ע לסברת הרמב"ם הנ"ל ותי' דמ"מ מצוה קעבד, לענ"ד דודאי יש לבד מעשה דתשביתו לבער אסה"נ כמ"ש במ' תמור' וכמ"ש במקו"ח עכ"פ עשת' מצוה

ודברי מעכ"ת צע"ק לפ"ד התוס' מיל' הוה מעשהז"ג במ' קדושי' ובמ' שבת דף קל"א ד"ה ושוין ס"ל חילק בין מילה לציצית כמ"ש כת"ה דמיל' לא בטל' עיי"ש דאפשר לקיים אח' זמנו אלמ' דס"ל דאפי' אם יש לאח"כ מקום לקיים העשה מ"מ חשוב מעשהז"ג וא"כ הה"ד שריפת קדשים יחשב מעשהז"ג ודברי הפנ"י בענין שריפ' ת"ט ידועי' וה"ה כדברי התוס'. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קטו

שוכ"ט על ראש אהובי ה"ה הרב הגדול חו"ב יו"ש מו"ה חיים יושיע נ"י בק"ק מיידאן יצ"ו הנה באתי עד"ת במ"ש בענין עירוב של צוה"פ שרחוקי' יותר מג"ט מעבר לכותל שמחמיר בזה בתבו"ש כידוע וכן בשו"ת בית שלמה סי' מ"א ושם מחלק אם הם חוץ למבוי ורחוקה ד"ט אפי' מצד א' ל"מ ואם הם תוך המבוי יש לחוש לדעת הת"ש וכן מחלק בס' החיים בקצה המבוי ל"מ בתוך המבוי מהני וכן בת' ארי' דבי עלאי הסכים לדברי הת"ש וכן בת' מנחת יהודא דרק בדיעבד ובשבת שא"א לתקנו יש לסמוך אדברי המתירין ובת' שו"מ מהד"ק ח"א סי' ס"ט דאם יש טירח' יתירה לתקנו כשר אף שרחוק ג"ט וכן בת' רע"א סי' ח' כתב ג"כ שיש להקל בשעת הדחק וכן הוא בת' גור ארי' ובש"ע של הרב בעל התניא סי' ג' כתב להקל גם לכתחילה ושלא לחוש לחומרת ת"ש ומחלק שם בין תקון לחי לצוה"פ דאם כי קיימ"ל דלחי משום מחיצה מ"מ לא הוה רק בצירוף שני מחיצות גמורות משא"כ צוה"פ דמהני גם בד' קונדסין ובישועות יעקב סי' שס"ב ס"ק ה' מחלק דאם למעלה גבוה כ' אמה ל"מ דאין ניתר רק מפני הקנים העומדים ע"כ ל"מ אבל למטה מכ' אמה מהני ובח"א כלל מ"ש דיותר מג"ט מהני אך אם הוא ד"ט צריך להעמיד אצל הכותל לחי ובת' הר הכרמל מיקל עוד יותר דאם רחוקים פחות מי' אמות ורבים דרסו באמצע המבוי לפני' מן הקנים וליכא בקיעת רזי' בין הכותל והקנים ורק אם רבים דורסין בין הקנים לכותל משום רפש וטיט שבאמצע דרך אז הרבים מבטלים וצריך לסמוך לכותל עיין בת' מהרמשי"ק סי' קמ"ח דמתיר ג"כ אם רק מצד א' רחוק עיי"ש היאך נו"נ בפחות מי' אמות מצד א' ועיין בספרי בס"ד סי' ס"ט ועכ"פ כיון שיש כמה רבוות' המתירין אין לעשות קטטה בזה, ועיין בישוע"י שהמציא דבר חדש דמי שאינה סומך על הערוב בענין כזה ומחמיר על עצמו שלא להעביר דבר חפץ הה"ד דאסור להעביר בתוך ביתו והיינו מחל"ח או להוציא מבית לחצר כידוע דבמקום דליכא ערובין ל"מ הערוב בביה"כ רק צריך לערובי חצרות לעצמו עיי"ש סוף כ"ס ודאי יש לתקן מבואות העיר לכתחילה עצהיו"ט. ב) מ"ש בענין שהקנין מחוברין משני חתיכות

שיהי' גבוהי' ולדעת כת"ה הוה זה כמן הצד דהעיקר העומדים וקנים הם העמודים על הארץ ולגבוה' הוה מה"צ ושכן משמע מדברי אה"ע ומצאת בדברי התוס' דף ב' ראיי' לזה במ"ש מה ראיי' מפתח החצר דכ' אמות הוה פתח שאני התם שהי' צורת הפתח ע"י כלונסות ותי' כיון שהווין קבועי' על העמודי ועליהם מונחין הכולנסות הוה צוה"פ מן הצד וכ"כ בתוס' מ' זבחים דף ס' ושוב מצאתי כן בת' מהרש"ם סי' ל"א שנשאל עד"ז והביא ג"כ ראיי' זו [זה קרוב שנשלח לידי עיינתי בו וכן מצאתי], והנה קשה לענ"ד להבין ראיי' זו שהרי פירש רש"י ז"ל בסדר תרומה שהווין הי' כעין אונקליות וכמ"ש במ' פסחים באונקליות פי' תולי' ונופשיטי' ואונקליות הוא כמסמר עקום כמו וטהיר: [אנגעל] או [האקען] וזה הי' קבוע מבחוץ ועליהם הי' מונחין הכולנסות א"כ אין לך מן הצד יותר מזה דכל פינה שאתה פונה הוה מן הצד דאפשר כי העמודים הי' בולטין ג"כ למעלה ואפי' לדע' הט"ז הוה מן הצד וגם לצד העקום שעומד מצד הקלונס הוה מן הצד ומה שמונח על השוה של אונקלי הוא נחשב רק להחזיק ולישא הכלונס' והוי כמו אם הי' מחבר קנה או נסר ברוחב העמודים או קנים אלו שיהי' נושאים הכולנס' או הקנים שלמעלה וכי משום זה אינה מן הצד ועוד כי ווין הנ"ל ודאי בטלין לגבי העמודים אבל בנדון זה שהקנה מונח ממש על גבי הקנה של מעלה ואין לה שום צד היאך אפשר להיות נקרא מן הצד ועיין כן במס' סוכה פ"א דעיקר הוא שיהי' כדרך המשקוף על המזוזות והלא הקנה שלמטה מני' העומד' על הארץ אין לה שום צד לגבי הצורת הפתח, ואין שום הפסק בזה כמו גג שמביא בט"ז אשר משם הבאתי ראיי' לזה ועיין במדרש ילקוט פ' תרומה דמשמע שהי' עמודין בולטין מן הויוין עיי"ש ע"כ לענ"ד אם לא הי' הדבר יוצא הלכה זו מפי גברא רבה מהרש"ם לא הי' עלה ע"ד לפסול קנה כזו ודאי מ"ש לענין הטעלעגרא:

פען כן הדבר שדומה להנ"ל דיש צד וצד מכמה מקומות משא"כ בנדון זה ועוד וכי נפסול סוכה שצריכה צוה"פ אם הוא באופן זה דהא משמע דצורת הפתח הוה כמחיצה ובמחיצה ודאי לא משגיחין היאך הוא למטה או באמצע דבוק זל"ז כן בצוה"פ ורק למעלה צריכה כעין משקוף על המזוזות. ג) בדרך הולך בין הקנים התחובים ועליהם חוט ברזל וגם על הגשר מעבר מים בהיתר קנים הנ"ל ועל הגשר אין בו צוה"פ ודאי פשיטא דצריך צוה"פ ומ"ש דברי מרן חת"ס סי' פ"ז שמסברא דמהני צוה"פ דדוקא משום דלא להוי פירצו אמרינן פתח ש הלא עבדי אנשי והוה פירצו אבל צוה"פ מהני רבים תמיה' עליו דלא הזכיר דברי הר"ן ד' סוכה פ"א שהוכיח כפי' רשיז"ל דקאי על הקנה של צוה"פ למעלה אבל פתח מן הצד היינו בלא צוה"פ אבל צוה"פ מהני גם מן

הצד ועיין בשו"מ סי' רצ"ה וסי' רצ"ח שהביא דברי פרמ"ג ממ"ש ראיי' ממ' ערובין דף כ"ד דצוה"פ לא מהני על המים ומסקנתו להקל עיי"ש ועיין בס' נזר ישראל שהביא כל הדעות בזה ועיין ת' תשורת ש"י סי' שכ"ז בענין קנים וחוטי ברזל. ד) מי שיש לו אמת המים במקום א' מתלקט ובמקום א' אינה מתלקט מתוך ד' אם עושה מחיצה בחצר עד שלא יהי' בחצרו רק מה שהוא פחות מי' אם מותר לשאוב מים ממנו או לא כיון שהוא מפולש לכרמלית והנה קשה לי מאוד היאך מפולש אם החצר רה"י גמור ועיין במג"א וט"ז סי' שנ"ו דמשמע דדוקא בכולו צריך להיות ברה"י דלהוי בטל לגבי החצר דהיינו ד' מחיצות סביב' ואפשר דלזה מהני מחיצה תלוי עיין בערובין י"ב ומ' שבת ק"א עיי"ש דף ק' ע"א וע"ב דמשמע דבמים חשבינן כל מקום ומקום בפני עצמו ועיין חיי"א כלל י"ג ס" ט"ז וי"ז דמשמע דצריך מחיצותו לצד עבר הנהר כנגדו דבעינן ד' מחיצות כמ"ש. וראיתי מ"ש כת"ה ע"ד מקו"ח בהעמיד צוה"פ ברה"י פ"מ דהוה כמאן דמלי' דמי וכדלא הוי עומד על הארץ וקש"ל דבפ"ק במ' שבת משמע דדוק' בית דמקורה כמאן דמלי' דמי כבר הקשו כן בת' חסד לאברהם ח"ב סי' ל"ו עיי"ש שהקשו מכמה מקומות דגם ברה"י שאינו מקורו ג"כ אמרינן כמאן דמלי' דמי כמ"ד במ' שבת דף צ"ט בכותל שעשא' כרמלית רה"י וכן בערובי' דף ל"ו דאפי' מתא דמוקף מחיצות כמאן דמלי' דמי וכן הקשו בתו"ש עיי"ש תירוצם. על דבר המאחרין תפילת מנחה אם מותר לענות אמן בש"ע בק"ר עיין בת' מהרנשי"ק שמיקל בזה ולענ"ד כגון זה דהוה מזידין וסומכים על דברים שאין סמיכה ומתחילין בצאת הכוכבים יש לעשות באופן שלא להיות באותו תפילה ולעמוד חוצה וכן אני עושה הרבה פעמים וד"ל. אוה"נ דו"ש. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קטז

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב הגאון מו"ה מנחם מענדיל נ"י אב"ד ק"ק סיקס יצ"ו הנה ע"ד בנין ביהכ"נ אשר נתן לבנות בקבלנות והתנה כי בשבת ויו"ט יניחו ועתה התחילו בבנין ביסוד ע"י חפירה וליתן לתוכו אבנים ובעטאן ויען כי חשבו כי עד ימי פסח יגמר החפיר' וישבתו ג"כ ימי חוה"מ ועתה בא לפניו האונטערנעמער כי הצורך כחפירו' חפירות עמוקות וא"א לגמור עד ימים הנ"ל ואם יניחו בימי חוש"מ יצמח מזה הפסד והיזק רב וכת"ה הביא דברי הנוב"י מהד"ת סי' ק"ו שהתיר עפי' דברי מג"א סי' רמ"ד דברבים ליכא חשדא ואינו אסור מדינ' רק מפני ח"ה מפני הגוי' ובחוה"מ לא שייך הנ"ל דהא בלא"ה עוסקי' במלאכות המותרו' והנה לשיטתי' צ"ל הא דאסור לבנות ביהכ"נ בחוה"מ כמ"ש בש"ע בסי' תקמ"ד היינו ע"י פועלי ישראלי' או ע"י גוים שכירי יום והנה

גם בפרמ"ג סי' תקמ"ג וסי' תקמ"ד מתיר ע"י נכרים בהיתר חדש כמ"ש המג"א סי' תקמ"ג דע"י גוי מותר במקום מצוה והא דאוסר בנין ביהכ"נ היינו ע"י ישראלים והוסיף עוד לומר שם דלכמה שיטות מלאכת חוה"מ אסור מדרבנן והוה שבות דשבות במקום מצוה דמתירי' בס' ש"ז. וכן ראיתי בס' תורת חיים החדש בסי' רמ"ד שמדקדק ג"כ להקל מה"ט והנה באו"ח החדש מביא כל הני רבותי' וגם אחרוני' שמפקפקי' בזה ובשו"ת בית יצחק סי' ט"ז מסקנתו דאם לא התנו על שבות חוה"מ אם אפשר לפייס הפועלי' ועושי' מלאכה ברצי כסף ראוי' לעשות כן אבל אם אי אפשר יש לו על מי לסמוך להתיר והנה החפירה יש בו ודאי משום איסור בנין עיין בהרמב"ם פ"י מה"ש ולמה לנו לפלפל בזה הלא בסי' תקמ"ד אוסרים חפירות בורות ומעיינות היכא שאינ' לצורך רבים והנה כת"ה לא מפרש מהו ההיזק וההפסד שאם עי"כ יופסד מה שחפרו עד עתה לס' ת' חסד לאברהם חשוב כדבר אבוד בבנין בית שאם עי"כ יפיל מה שבנו מקודם לכן ועיין בת' דברי חיים ח"ב סי' מ"ח שנראה שחולק על מעשה זה בעצמו והיינו בבית הדיוט ולענין בנין ביהכ"נ אם כי דעת האחרונים דדוק' שאם עי"כ יש לחוש שיבטל הבנין לגמרי יש להתיר וכמ"ש המג"א בשם בד"ה מ"מ מי שסומך ע"ד הנוב"י ופרמ"ג אין בידינו למחות וכבר הזכרתי ת' בית יצחק הנ"ל. ידידו דו"ש ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קיז

שוכ"ט על ראש ידידי כבוד הרבני החריף ובקי יו"ש מו"ה חיים ראטה נ"י. ראיתי מ"ש להעיר מה שנוהגי' קצת מדקדקי' בעת ברכת קדוש לבנה לעמוד לצד מזרח אם כי הלבנה בדרום ומדברי ש"ע סי' תק"ו משמע לעמוד לפני פני הלבנה כמ"ש תולה עיניו וכו' ומ"ש שנוהגי' לרקוד נגד' והנה גם אני הייתי מרגיש כ"פ על הנוהגי' כך ולא מצאתי טעמו של דבר עד כי בזה"ז ראיתי בס' ברכת הבית מ"ש ע"ר דב"ש דאם רואי' הלבנה במראה באספקלרי' אי"מ עלי' וכתב בשע"ת דאם אנשים מבחוץ רואים שפיר דמי לברך וכתב בס' ברכת הבית הנ"ל דהא בלא"ה עומדי' לצד מזרח אם כי הלבנה בדרום ולא כתב שום טעם לזה ואפשר מפני זהירות שכתב בשל"ה בעת שרוקד שלא יכר' וישתחו' ח"ו רק זוקף על אצבעותי' וידוע שזה קשה לכמה אנשים שעי"כ לא יזהר' ע"כ פונים למזרח כמו דתפילה ואין חשש' כנלענ"ד ומי שדעתו רחב' ימצא טעם נכון. ומ"ה ששאל ע"ד אומן אוהר מאכער אשר בידו מבע"מ כלי שעות הנ"ל ובנסעם לשדי המלחמ' באים לטול מיד האומן ולהפדותן בש"ק מה יעשה וידוע כי ע"י ערכאות מוכרח לשמוע ולמלא משאלות' ומעכ"ת שפיר חזי ממ"ש בסי' שכ"ה בשם האגוד' בענין תשלומי המעות להיות שלא

ליטול בידים רק הגוי יניח המעות למען פדות המשכון והדברים עתיקי' מ"ש בזה בדברי ראשונים ואחרונים ומ"ש כת"ה עפי"ד באה"ט שהביא דברי ת' באר עשק סי' ל' דיעשה ע"י גוי ודברים אלו ה"ה דברי המרדכי שהביא הב"י שכ"ה וז"ל משכונות שאוסרים להחזיר בשבת ויו"ט משום דמחזי כמו"מ אם לא מפני הדחק אנו מתירי' ע"י ארמאי וראיתי בגוף התשוב' דס"ל לחלק דברי המרדכי הנ"ל לשני בבות שאוסרי' שלא במקום הדחק ודייק דמפני הדחק מותר גם שלא ע"י גוי ושוב כתוב אנו מתירי' ע"י ארמאי היינו אפי' בלא דחק וא"כ אם נ"ז מקרי שעת הדחק מותר גם שלא ע"י גוי והנה בעובד' שהביא שם הי' ג"כ משכונו' של בע"מ וגם הראב"ד פסק להתיר ע"י גוי וגם הי' יחוד בית להמשכונו' וע"כ כתב דכול' אתנה' בי'. וראיתי מ"ש כת"ה לחלק בין משכון לאומן דקיי"ל ישראל מגוי ל"ק משכון משא"כ באומן הא אומן קונה בשבח כלי כלומר מחזי יותר כנו"מ והנה בח"מ סי' של"ט מדברי המחבר דס"ל דאין אומן קונה בשבח כלי והש"ך בסי' ש"ו ס"ל דאינו מוכרע משם ועכ"פ מחלוקת ישנה היא עיין בב"מ דף קי"ב ובספיק' דרבנן י"ל לקול' אלא דמ"מ ודאי דשייך בזה משום מ"ע וחשדא כמ"ש באו"ח סי' תקל"ד שם במג"א בשם הב"י בטעמי' דאין מביאים ואין מוליכי' כלים לבית אומן הטעם משום מ"ע וחשדא על האומן שעשה מלאכ' בחוה"מ בלא התיר' או אפי' בית אומן נכרי דיחשד' כבע"ב דנעשה ע"י בחוה"מ א"כ כש"כ שבת ויו"ט ע"כ צריכי' להתירי' שנאמרו בסי' שכ"ה וגם יעשה לכל שבת ויו"ט יחוד בית לכלים הנ"ל כמו עובדא שהי' כמ"ש בת' באר עשק והכל עפ"י הסכמ' הגאב"ד נ"י. והנני לסיים בכל חותמי ברכות. ידידו דו"ש ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קיח

שוכ"ט על

ראש ידידי ה"ה הרב הגדול חו"ב מו"ה שלמה כלין נ"י חתן הה"ג אבדק"ק נ' מוזא. ראיתי ע"ד הנשאל ב' שאלות ממ"ש לענין דרוסה פשיטא דיש להתיר כמ"ש מעכ"ת. שנית. ע"ד דרעשונאשין שיש לישראל שותפו' עם העכו"ם וגם הבהמות הסוסים שמוליכין המאשין הם בשותפות והיאך יתנהג ביוש"ק והיינו לדוש בשכר עבור אחרים כדרכ' והביא מעכ"ת דברי הש"ע סי' רמ"ו שצריך להיות הותנה מתחילה שיוש"ק לנכרי ויום חול כנגד זה לישראל וכמ"ש בסי' רמ"ה לענין שאר עסקי' ובנ"ז לא הותנה מתחילה ותו ליכא תקנה בש"ע רק ע"י הלואה ואחריות נכרי ובנ"ז א"א לעשותה כדינא עם הנכרי באופן הנ"ל ורק לבטל השותפו' ושוב להשתתף עם הנכרי ולהתנות מתחילה כמו בסי'

רמ"ה הי' אפשר לרצות את הנכרי והעיר מעכ"ת למה לא נעשה תקנה זו כ"כ לענין שביתת בהמה כמו בסי' רמ"ה והנה מדברי המחבר ה"ה דברי הריב"ש דבשותפות בהמה לא מהני אפי' התנה מתחילה דבשלמא שם גמ' ע"ז גבי שותפות שאין דנין רק על עבודת השדה על מי מוטל ושלא יהי' שלוחו של ישראל מתני הותנה דלא הי' מעולם מוטל על ישראל בעבודה ביוש"ק ממילא מהני וליכא משום שליחות אבל הכא משום ש"ב מה מהני התנה ס"ס יש לישראל חלק בבהמה ואיכא משום ש"ב ע"י שעובד' בש"ק ומסיק דמ"מ מהני התנה היינו שמתנין שהבהמה ביוש"ק יהא כולי של נכרי וכנגדו ביום החול כולו לישראל ואין לו בה חלק ביש"ק ולמדנו מתוך כך כי התנאים אינו שוין הך דסי' רמ"ו ממ"ש מסי' רמ"ה. והנה מטעם הנ"ל שנאמר שלא ימצא תקנה עפ"י בטול השותפות אין אתי סברא לחלק ביניהם וראיתי בת' מהרלב"ח סי' ק"ו שהביא דברי הריב"ש הנ"ל ונראה דמוקי לה האי דהריב"ש בדאי אפשר לבטל השותפות משמע דתקנה זו מועיל וכמ"ש בסי' רמ"ה הנ"ל וכן ראיתי בס' תורת חיים על ה' שבת שהאריך בפרט זה והביא ג"כ דברי הרלב"ח ומ"ש בשם הריב"ש ומ"ש אחרי' היינו בדלא אפשר לבטל השותפות ועיין במג"א שהביא ורמז על ת' הרלב"ח הנ"ל א"כ מבואר דמ"ש דהרלב"ח מוקי לי' להאי דריב"ש בדלא אפשר לבטל השותפות כלומר דהגוי אינו מתרצה בכך אבל באפשר מועיל וכמ"ש בסי' רמ"ה, ולולי דמסתפינא הייתי אומר דאי"צ להזכיר תקנה זו דלפי מ"ש לעיל דבכ"ז התנאי בענין אחר והיינו שהבהמה ביוש"ק כולי לנכרי ויום חול כולי לישראל ותנאי כזה הוה כמו בטול השותפות דדרך השותפות להנות ולעבוד יחדיו כמ"ש בח"מ סי' קע"א ועיין בתוס' פ' א"נ דף ס"ט ועיין בפי' הר"ן מ' נדרים ר"פ השותפין וא"כ אם מהני תנאי כזה שיהי' ביום זה כולי לדידי' ויום א' כולי לדידי' שאין זה מדרך השותפין אבל להיות נהנה משותפות הכל יחדיו זוכין בו אבל תנאי כזה הוה כדין ברירה וא"כ זה כמו ביטול שותפות דממילא נשמע כהנ"ל. ומ"ש ע"ד מהרמשי"ק סי' צ"ח דחשש משום מ"ע הנה שם בנדון דידי' דהא כולי לישראל ע"כ יש לחוש לחשד' כי הבהמות על אחריות דידי' אבל בשותפות ידוע מ"ש מהרמשי"ק בכמה תשו' דרך הגוי' לפרסם דמפעי פעי כמ"ש מ' חולין פ' הזרוע ועיין בת' סי' צ"ט וכן הכא בסי' רמ"ו דהגוי עשה עם הבהמה במלאכת עצמו לא שייך מ"ע רק צריך לפרסומי' מילתא כמ"ש המג"א סי' רמ"ו ועיין סי' רנ"ז כנלענ"ד. ידוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קיט

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגדול חריף ובקי טובא כש"ת מו"ה עקיבא בלוי נ"י ק"ק קראסנא יצ"ו. הנה ע"ד ב' מוהלים בשבת א' חותך וא' פורע כבר הלכו בו נמושות והנה ראיתי בלבוש סי' רס"ו שמיישב על נכון מנהג הקדמונים כי מ"ש הב"י וראיי' ממ' שבת דף קל"ג באומן דלא הלקיט חייב ופריך לימ' אנא עביד פלגא דמצוה וליעבד ולגמור אחר כלומר אמאי דמשמע ניהו דחיובי' ליכא איסור מיה' איכא כן דייק הב"י בזה השיב הלבוש דשא"ה דאינו גומר החתוך של ערלה ומשאיר ציצי' המעכבין ולמה יעשה כן הלא בידו לחתוך כא' וכדרך המוהלי' ולא לסלק ידו אם בכגון זה ודאי לא אמרה תורה לחלל עליו את השבת אבל במיל' של חתוך ופריעה שאין אומן בעולם שלא יצטרך לסלק ידו בין חתוך לפריעה שא"א לעשות כאח' א"כ בכגון זה אמרה תורה לחלל השבת במצות מילה א"כ מ"ש ב' מוהלים ממוהל א' זה דבר נכון מאוד אשר בזה נסתרו הספיקות והוכחות שבת' שאג"א וסיים בלבוש דרק משום דהרמ"א בתשוב' כתב להחמיר לכתחילה אין ברצונו לומר לכתחילה אבל היתר הנ"ל ברור ועיי' בחדושי' חת"ס מ' שבת דף ק"ו דמשמע מניה דאפשר להיות החתוך והפריעה כ"א בלא סלוק ידו ולא העיר מדברי הלבוש הנ"ל ואנו רואים שהמוהפי' עושים כדברי הכבוש הנ"ל אלא שיש להעיר למ"ש בחכ"א צווח ככרוכי' דהמצוה לחתוך בשר הערלה לגמרי בלא ציצי' המעכבין ולא ישארו הציצי' ולא כמ"ש המוהלי' לחתוך כ"ש ולתקן ע"י הפריעה דהיינו להסיר הערלה מן העטרה ולהסירה לצד הגוף ורק בת' מהרמשי"ק סי' רמ"ה מלמד זכות על המוהלי' כי לשון מילה אינ' דוק' לשון חתוך דגם לשון הסרה משמע מיני ומסתייע מדברי ת' מרן חת"ס סי' שמ"ט עיש"ה אבל עכ"פ זה ברור כי המל בחתוך לא עשה אפי' פלגא דמצוה דשייך גבי' רק הפורע משלים בפריע' מצות חתוך ג"כ א"כ בזה נהי דחיובי' ליכא דנעשה עכ"פ פלגא דמצוה משלו אבל אסור' איכא ודברי הלבוש אינ' נאמרים רק אם לא נשאר מהחתוך רק הפריעה דעל זה אמרה תורה לחלל השבת אפי' בסלוק ידים משא"כ בנ"ז כמובן א"כ. לפי ידיעתינו אין המוהלי' נזהרין כלל לעשות כמ"ש החכ"א מפני יראת חבור' בעצם הגיד או מפני חסרון אומנ' ע"כ לענ"ד מי שיודע בעצמ' שאין בידו לעשות החתוך בשלימות כמ"ש בחכ"א לא יהי' מוהל בשניים בשבת וכש"כ שישמר עצמ' לעשות מצוות חתוך וגם יזהר לקבל מצות פריעה עם מוהל אשר בידו האומני' לחתוך בשלימות כמ"ש בחכ"א כנלענ"ד ועיין בספרי לב"מ סי' קע"ט במ"ש בס"ד. וראיתי מ"ש מעכ"ת דלטעם המחמירין דלהמתחיל אומרים לו גמור א"כ גם בחול הי' ראוי' שלא למול בשנים מה"ט והנה כן ראיתי בס' מגדול להגאון מו"ה יעב"ץ אשר

החמיר מאוד למול בשנים בשבת ומסיק דגם בחול ראוי' לעשות בא' משום דהמתחיל במצוה אומרים לו גמור ורק מדקדקי' עושי' המצוה בשנים כמו ביוה"כ דכה"ג שוחט רוב סימני' ומורק אחר על ידו כמו דאיתא במ' יומ' והוא מפני קבלת דם ולא במקום דאפשר ועוד דמזדרז יותר דמזומן בידו ואין משהה התינוק בצער כ"כ אם כי בעבודת הקרבנות אין מניחין כהן א' לעשות ב' עבודות שא"ה דמילה ופריעה חדא הן כת"ד וה"ה דברי מעכ"ת אלא דהקש' מר על דברי הרמ"א מ"ש מתקיעו' דכתב הרמ"א בסי' תקפ"ה דאות' שתוקעין במיושב' ותוקעין על סדר הברכות דהמתחיל במצוה א"ל גמור וכ"כ המחבר בסי' תקצ"ה ושם במג"א הביא מקרבן תמיד דט' כהנים זכו בה ואינ' מחלק כלל חלוק' של היעב"ץ והנה לענ"ד י"ל דשם בתקיעו' כל יחיד ויחיד חייב בפ"ע כמ"ש בריש פ"ב דר"ה ואין חיוב על חברו לעשות בעבור' מצוה ולהוציאו רק שנוהגין כן משום ברב עם כמ"ש בסי' תרי"ט במג"א ובכ"מ וגם אין כל אדם ואדם בקי אבל במצות מילה הוה חיוב פרטי' על הב"ד למולו אם לא מל האב וכל או"א שייך במצוה זו כמ"ש הדגו"מ ויד אפרים סי' תל"ב ע"ד מג"א שהביא ראיי' דשליח למצוה מברך וכן גם בדיקת חוץ והשיב ע"ד מה"ט דאין ראיי' ממילה כיון דהחיוב ג"כ על הב"ד א"כ גם השליח שמל שייך במצוה זו משא"כ בבדיקת חמץ אין חיוב על חבירו לבדוק חמצו של חברו וא"כ לענין זכיי' במילה ג"כ אפשר לומר דראוי' לחלק המצוה כל כמה דיכולי' לזכות בו כיון דחיוב על כלי ישראל זוכה בחלק מה שראוי לזכות וחיוב מצוה זו דוח' המצוה דהמתחיל אמרי' לו גמור משא"כ בתק"ש אין שום זכיי לחברו להוציא את חבירו רק ישראל קדושי' לזכות אח הרבים אבל אין שייכות לומר גם אני אזכ' בחלקי מה חלק יש בו עליו משא"כ במילה ואפשר זה ג"כ הטעם בהקרבת קרבנות דודאי החיוב על הב"ד ועם הכהנים לעבוד עבודתם וכל או"א ראוי' לזכות בחלק העבודה ששייך בי' ע"כ לא אמרינן המתחיל במצוה א"ל גמור וזו סבר' מספק' לחלק ביניהם לפי"ז ולקיים מנהג העולם ולתרץ ת' הרמ"א. מ"ש מעפ"ת לענין הולכת התנוק ביוש"ק לביה"פ ע"י נכרי מחצר לחוץ ומשם פ"פ מד"א ושוב להוליך ע"י נכרי לחצר ביה"כ או לביה"פ והנה ג"כ ראיתי להיעב"ץ במגדול שהזהיר מאוד שאפי' בחצר שאינ' מעורבת לא יוליכו התנוק אפי' ע"י גוי אם אפשר למולו בביתו ורק באי אפשר יעשה ע"י גוי כנ"ל ואפשר כי אם א"א יוליך הגוי בכל הדרך דנשים אינ' בקיאות ובקל מוליכי' ד"א ובאפשר בבית ודאי טוב מכל הנ"ל כמ"ש היעב"ץ והנה החכם עיניו בראשו לעשות כהלכה ועיין במג"א סי' של"א ס"ק ה' דעתו ג"כ כדעת היעב"ץ ובא"א בבית מתיר ע"י גוי כמ"ש ותקנת מעכ"ת ג"כ ע"נ רק צריך ליזהר כמ"ש דאין הנשים בקיאות כ"כ ועיין בבאה"ט סי' שמ"ט בשם

אבן העוזר ועזר משמים לעשות כתקון ד"ת וכתקון חכז"ל. כאו"נ הטהורה ונפשו ידידו דו"ש ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קכ

שוי"ר על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגדול חריף ובקי עצום ירא ושלום מתנהג בחסידות כש"ת מו"ה חיים יושיע נ"י אחדש"ה וראיתי מ"ש ע"ד פיה"מ להרמב"ם בפ"ב מ' יומא שאין דוח' שבת מה שהיא בדרך סגולי' והקשה בכ"ת ממ"ש ממ' שבת דף ס"ז יוצאי' בביצ' החרגול ומעכ"ת תי' בטוב טעם ושוב הביא דברי הרמב"ם מה' שבת דמשמע מיניה שהיא אינו סגולות ועיין בת' הרשב"א סי' תי"ג דמשמע מיניה להדי' דהוהסגולו' דאל"כ מה אשמועני' אבייי' ורבא שם דכל משום רפואה אין בו משום ד"א ואם רפואה בטבע פשיט' וקרא מלא דבר הכתוב ורפא ירפא עייי"ש והא קמיע מן המומח' ודאי הוא בדרך סגול' ומ"מ יוצאים בהם דהוה תכשיט וה"נ בדיני רפואו' כיון דעכ"פ מרפאי' הוה תכשיט וממילא אין כאן איסור כלל משום איסור שבת כשאר תכשיטי' ואין ההיתר משום הרפואה עצמ' משא"כ להתיר איסור משום רפואה עצמ' דסכ"נ דוחה אות' ס"ל להרמב"ם שפיר דכל שהוא משום סגולה אין הרפואה ברורה ואין סכ"נ דוחה אסור הנ"ל ובזה"ז באו הרופאי' לידי חקיר' והמציא' כי היא רפואה בטבע ע"י תערוב' סמנים כידוע וכבר המציא' במתניתן אתתו' ב"ח ברוך אשר בחר בהם ובמשנתם. וראיתי מ"ש כת"ה ע"ד ב"י סי' מ"א דאי אפשר לברי' בלא כבד דנעלם ממנו דברי התוס' מ' קדושי' גבי מ"ש שחטו ונמצא' טריפה היינו חסרון הכבד דודאי נולד כן והנה אין מזה קושי' ע"ד שכן היא מפרש לשיטת הרמב"ם דהוה כניטל ולא כחסרון דלדידי' כ"מ שנאמר ניטל חסר כשר כידוע כן מפרש דברי הב"י בפרמ"ג שם ומנ"ל דהרמב"ם מפרש הסוגי' כדברי התוס' מ' קדושי' הנ"ל דילמא כפירש"י ז"ל ויותר מזה יש להקשות ע"ד ממ' נדה דף כ"ד בגוף אטום דאין אמו טמא' לידה ולחד מ"ד עד הטבור ודאי הכבד בכלל וכן פסק הרמב"ם אלמ' דשייך נולד בחסרון כיו"ב וכבר העיר' בבכ"ש וכו"פ ובישועות יעקב ע"ד הרמב"ם מסוגי' הנ"ל משמע להדי' דאין חלוק בין ניטל לנולד חסר עיין בדבריהם ומ"ש ע"ד א"א הגה"ק זי"ע במה שנסתפק בסי' ר"ו אם בירך שהנ"ב על הריח בדיעבד אם יצא שנעלם ממנו דברי התוס' מ' ברכות דף מ"ג והנה בעולת תמיד סי' ת"ז פסק כן להדי דיצא בדיעבד והביא שם דברי התוס' הנ"ל ופשיטא דאין מדבריהם שום פירכא דשם קאי לענין לכתחילה למי שאינו יודע איזו ריח מריח דיש מפרשי' דיברך שהנ"ב והרמ"א פסק דיברך במ"ב אבל בדיעבד י"ל דיצא ועיין בא"ר שהביא דברי ע"ת ועיי'

בברכ"י סי' רט"ז הנ"ל שהאריך בזה ונראה מדעתו דלא יצא עייש"ה. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ותשועות ישראל במהרה כא"נ הטהורה. ונפשו ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קכא

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרבני המופלג בתו"י מו"ה זלמן נ"י שו"ב ק"ק גראסווארדיין יצ"ו מ"ש בשם הרבני הגדול מו"ה ישעי' פאללאק נ"י ע"ד מה ששוחטי' מיו"ט לשבת דצריך ע"ת מי שלא הניח ע"ת הא גם ע"י אחרים אסור כמ"ש בש"ע סי' תקכ"ז וא"כ האיך שוחטי' השו"ב גם למי שלא הניח והנה הערה גדולה היא ולא אדע במה נסמוך להתיר לפי הנ"ל ומה שכתב מעכ"ת עפ"ד ישוע"י סי' הנ"ל אות ז' בטעמי' דגם ע"י אחרים אסור משום דאל"כ יתבטל תקון ע"ת לגמרי ובשחיטה דכל השנה נעשה ע"י שוחטים קבועי' לא שייך האי טעמי' והוטב בעיני' ולדידי תימ' היאך ניח' לי' בסברא זו ואדרבה איפכ' מסתבר' אם בדברים שרגיל לעשות בעצמו ברשות' וביתו כרצונו בתהלוכת ביתו אשר קשה מאוד לעשות ע"י אחרים לפי דעתו ורצונו כידוע שאין נוח לאדם להיות יד אחרים ונמשמשי' בדברים הצריכי' לתאות נפשו עכ"ז חששו חכמים אם יעשה ע"י אחרים יתבטל עי"כ ע"ת כש"כ בדברים שרגיל ע"י אחרים כש"כ דלא יחוש לעשות ע"ת ועוד קשה לחדש הלכה עפ"י סבר' במה שנאמר בפירו' בגמ' מ' ביצה דף י"ז דמסיק בגמ' דצריך להקנות לאחרים וכי נתלה דברי חכמים במ"ש בגמ' שתלי' בסברא ונ"מ להלכה אין בידינו לומר דנשתנה הזמן ונשתנה הלכה חלילה, ועוד ממנפ' כיון שלא הניח ע"ת אסור לו לבשל עכ"פ גם ע"י אחרים א"כ שוחטי' לו שלא לצורך יו"ט דהא אסור לבשלו ונהי דקיימ"ל דבדיעבד המאכל מותר אם עבר במזיד או שוגג ורק בהערים אסור אפי' בדיעבד מ"מ פשיטא דאסור לסייע לו לעבור עביר' ופשיטא דהוי בכלל מסייע לע"ע, ע"כ אין בידי לומר דרך היתר בזה דלהוציא ע"י גדול העיר ג"כ קשה דרק בשכח פ"א יכול לסמוך עלי' ואפשר לומר דמסתמא הם אנשי עמי הארץ דלא ידע האיך לעשות ע"ת דפסק הרמ"א כדעת א"ז בסי' הנ"ל סעי' ז' דלא מקרי פושע ויכול לסמוך על גדול העיר ועיי"ש במג"א. ידידו דוש"ת ח"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קכב

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה האברך חו"ב מו"ה אברהם פ"מ נ"י אבן יקר ק"ק ווייטצען יצ"ו. ראיתי מאי דקשיא לי' בסוג' דמתוך בש"ס דביצה י"ב ממ"ש במסקנא דר"י דמשני

אין עוה"צ ליו"ט כדכתיב ולא תוציאו וגו' ופי' רשיז"ל דהאי קרא דירמי' דמני' דייק בגמ' בשבת אין ביו"ט לא והוא בדרך אזהרה והלואי ישמעו והקשה כת"ה אמאי לא פירש בפשטא כמו במ' שבועות דף ט"ו ע"ב ד"ה אין בנין וכו' דיו"ט נמי איקרי שבת. ולענ"ד אפשר לומר לפמ"ש במ"מ ריש ה' יו"ט בדעת הרמב"ם דבהעברה אמרינן מתוך אע"ג דאינו באו"נ עצמו משום דילפינן מקרא דלא תבערו ביום השבת וגו' בשבת אין ביו"ט לא כדאי' בירושלמי משמע דתיבת יום השבת מיותר דהא כל הענין מיירי בדברי שבת לא לכתוב רק ל"ת אש ביום השבת ל"ל ע"כ דלמעט יו"ט קאתי וא"כ הא ג"כ ס"ל דבלא יתור' אין למעוט משום ה"ט גופא דיו"ט איקרי שבת וא"כ בהאי קרא דירמי' ג"כ צ"ל הכי דשם ג"כ כ"פ נאמרו ונשנו ביוה"ש משום הכי ממעטינן יו"ט א"כ הא רש"י ז"ל בא לתרץ למסקנא הך קרא ולא הי' מספיק לומר דיו"ט נמי איקרי שבת כיון דמיתורא ילפינן כמו גבי הבערה לזה תי' דבא להזהיר כלומר מפני חומר האיסור וחוזק המצוה ע"כ משנה ומשלש אפי' כ"פ כמ"ש הרמב"ם בשורש ט' למנין המצות גבי מצות שבת ג"כ שיכפול אזהרתו בתור' י"ב פעמים וזה כוונת רשיז"ל דירמי' דרך תוכחה ומוסר והלואי ישמעו וע"כ נכפל בפסוקים ואין כאן משום יתורא דקרא לדיוק ולמעט יו"ט כנלענ"ד.
ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:
ידידי כבוד הרהגה"צ דומ"צ נ"י העיר אותי ע"ד הגאון מהרש"ם בהגהותי' לאו"ח חדש והשבתי בז"ל ראיתי בדברי הגאון ז"ל שהרגיש בקושי' זו והביא בקיאות רב כדרכ' בקדש. והנה בעיקר קושי' כבר הוא בכלל מ"ש בלח"מ ואדרב' דעתו דלמסקנ' לא דרשינן קרא דל"ת משא ביום השבת למעט יו"ט ורק מטעם מתוך מתירי' ועיי"ש בטעמי'. ומ"ש בדברי מג"א סי' תקי"ח מ"ש ע"ד הרה"מ ה"ה דבר הירושלמי פ"ה מ' ביצה ובאמת הם דברי המכילת' פ' ויקהל ותימ' בעיני מפני מה לא ניח' לן בסברת המ"מ דכן דרשינן בלא תבערו בי' השבת למעט יו"ט די' השבת מיותר דכל ענין הפרשה הא מיירי משבת וא"כ הכל ע"כ ועיקר דברי המג"א סובבי' דבגמ' לא משמע הכי. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קכג

שוב"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הג' וכו' כיש"ת מו"ה עקיבא בלוי נ"י אבן יקרה ק"ק קראסנא יצ"ו בנו של אותו צדיק מו"ה ברוך בלוי זצ"ל מק"ק פאקש יצ"ו יק"מ כת"ה בא לידי במ"ש ע"ד עובד' דשיי' בענין הנחת תפילין בחוה"מ אשר רוב אנשי ביהכ"נ בזה"ז אין מניחי' וכת"ה קשור במנהג אבותיו ורבותיו זלה"ה אשר היו מניחי' תפילין כמנהג גליל העליון מהו שיעשה במנהג זה דיש בי' משום ל"ת כמ"ש באחרונים

בתשובותיה' כידוע שהציע מעכ"ת אחת עד א' והנה באמת גם אני במבוכ' זו כי אם ק"ק פה בביהכ"נ רוב' ככול' ממניחי תפילין בחוה"מ ורק בביהמ"ד של ספרדי' פעמים רוב' שאי"מ ופעמי' להיפך ואני מפני חולש' מזגי ומיחושי' א"א לי להיות שחר השכם והכן להתפלל לביהכ"נ ובביהמ"ד י"ל כהנ"ל ומעכ"ת הביא דברי שדה חמד בשם ס' שו"ת חיי ארי' דמלמד התיר' מטעם שאין מניחי' בברכה כדברי הט"ז והוי רק לחומר' בעלמ' והא בשו"ת השיב משה מדח' סבר' הנ"ל ובשו"ת מעיל צדקת צירף עוד סבר' לתת כלל בענין ל"ת כיון דאינו מברך ואינו מור' לאחרים ומשום חומר' ואינו ניכר ובנ"ז הנחת תפילין הא ניכר בק"ש ובתפילה ושם קאי במע"צ לענין קריאות המגילה בפראג בי' ט"ו עיי"ש והנה בשו"ת פרשת מרדכי סי' ד' הביא עובד' בספרדי א' שבא למקום אשככזי' והי' חשוב ויקר בין אנשי שכל והציע השאלה לפני הגאון זלה"ה לענין הנחת תפילין בחוה"מ ולאחר פלפול עצום ועמוק כדרכו בקדש הביא דברי החינוך פ' ראה סי' תס"ז מפורש שאין לאו זה רק על הב"ד החולקי' קצתם על קצתם ועושי' מעשה דהי' להם לישא ולתן זע"ז עד שיסכימו לדעת א' ואם אי אפשר יפסקו להחמיר בשל תורה אבל אם כבר נתפשט בין תפוצות ישראל להיות מנהגי חלוקי' ליכ' לאו הנ"ל דרק בתחילת ההוראה ומחלוק' יש לאו הנ"ל שלא להוציא חלק אבל ברבות העתים עמא דבר וכן אנשי' חשובי' לא מצא מפלט כח ותעצומות להכריע ע"י פסקי ראשונים אי שייך לאו הנ"ל ושוב הביא דברי התוס' מס' פסחים דף י"ד ד"ה שכתבו דראוי' שבירושלים יהי' מהנוהגי' שלא לעשות מלאכ' דמתקבצים שם ממקומו' שנהגו שלא לעשות מלאכ' בע"פ והיינו ל"ת כמש"כ המג"א סי' תצ"ג ותי' עד"ז דשאני התם דאפשר להשוות המחלוקת שיחמורו כול' שלא לעשות וכמ"ש בחינוך וכיון דאפשר להשוות למה יגרמ' שיעבור הב"ד על ל"ת כזה אבל בנדון תפילין בחוה"מ דא"א בהשואה דהמניחי' תפילי' חוששי' על בטול מ"ע ומנהג אבותי' והאינו מניחים חוששי' כביזוי יו"ט ואות כמ"ש בזוהר הק' כידוע וכיון דא"א בהשואה משום ל"ת דאסור' לא שייך ל"ת שלא בב"ד כן ת"ד והביא בזה העובד' בק"ק אמסטרדם שיש מקהל אשכנזים המניחי' תפילי' בחוה"מ וקהל ספרדי' שאי"מ ומ"מ מעולם ל"ח משום ל"ת ואם משום שהם ב' בתי כנסות זה אינ' כיון דבעיר א' וב"ד א' שייך ל"ת אפי' בב' ביהכ"נ כמ"ש בת' מהר"ם אלשיך סי' נ"ט בשם הריז"ל שהביא הגמ' דמ' יבמות דף י"ד דרק בעיר א' תנן וכי ב"ש וב"ה לא הי' להם ביהכ"נ מיוחד והאריך שם בת' מהר"מ אלשיך בכמה ראיות מוצקות דתלי' רק בעיר וב"ד א' ולפי"ז המורם מדברי' שאין דעתו כדעת ת' השיב משה דתולה הדברים במנין א' דבעיר א' הוא הגורם וא"כ לפימ"ש המג"א בסי' תצ"ג דאם רוב העיר נוהגי' כך המיעוט צריך

לבטל מנהג' וא"כ בק"ק כאן דרוב המקום ה"ה אנשי ביהכ"נ ואנ' נוהג כמו מנהג' אין עלי משום ל"ת הנ"ל ומצד עיקר הלכה הי' צריכי' אנשי ביהמ"ד להיות נוהגי' ג"כ כמו בביהכ"נ אלא לפי"ד הפרשת מרדכי הנ"ל גם עליהם לא יעברו ל"ת הנ"ל ולדברי' שאין חילוק בין ביהכ"נ א' או ב' ביהכ"נ לא שייך כ"ת בענין זה ומ"מ עצה היעוצה מהגאון פ"מ להספרדי' שיניחו שלא לשם מצוה כי גם הזוה"ק ג"כ לא החמיר רק מתכוון לשם מצוה כדמוכ' במ' עירובין ריש המוציא תפילי' דצריך להשוות' עם הגמ' עיי"ש. ומכלל זה נמי מוכח שחולק בזה ע"ד בית יצחק סי' פ"ה שהביא מעכ"ת מ"ש שם דבמניח תפילין י"ל עדל"ת והא קאמר דא"א להשוותן וטעמי' נלענ"ד דלא שייך עדל"ת בזה כיון דעל זה גופ' אמר' תה"ק דלא יעשה כן כמ"ש באחרונים לענין קדשים פסולי' וק"פ צלי מחמת ד"א דלא שייך עדל"ת דעד"ז גופ' נאמר דלא יאכל עיין בישיע"ק סי' ק"ה כיו"ב וגם קשי' לענ"ד לדברי מה מקשה בגמ' שם מר"א דבמקומ' הי' כורתי' עצים ובמקומ' של ר"ע לא הי' עושים כן מה קושי' אם מכשירי מילה דוחה שבת כש"כ דידח' לאו דל"ת אבל לדברי הפ"מ פריך שפיר דהי' בידם להכן הכל קודם שבת ולהחמיר כדי להשוות המחלוקת עיין ברש"י ותוס' שם דמשום חיבוב מצוה הי' מניחי' הכל לעשות בשבת אע"ג דאפשר לעשות קודם השבת ומ"מ דוח' שבת א"כ גם לאו דל"ת ידח' גם מר"ע פריך בגמ' שהי' מעשר ב' עשורי' ומה קושי' עשה דמעשר דוח' לאו דל"ת וצל"ע ע"כ לענ"ד ישנו מקום לסמוך כת"ה ע"ד הגאון פ"מ ועיין בסה"ק מלאכת מחשבת מבעל משנת חסודי' אחרי שהאריך להחזיק הנוהגים במנהג הספרדי' כתב שלא שייך משום ל"ת כה"ג דנוהגי' שלא להניח תפילי' עד ברוך שאמר ולא עד ועיין בת' דמהרש"ם ח"ג סי' כנ"ט שהביא ג"כ ת'. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קכד

שוי"ר על ראש ידידי ה"ה כבוד הרה"ג חריף ובקי עצום בנש"ק כש"ת מו"ה אלימלך פריעדלאנדער אנדער נ"י אב"ד דק"ק בורגאפרונד יצ"ו ע"ד מ"ש רבינו הגאון מהראו"ו זי"ע דמשו"ה חג הסוכות ביום ט"ו בתשרי ולא בניסן כי בזמן החטא הידוע נסעו העננים מעליהם ונסתלק' ולאחר יוה"כ שירד מרע"ה מן ההר הי' בי"א שנ' להם מלאכת המשכן ובבוקר י"ב וי"ג וי"ד נטלו חכמי לב ובט"ו התחילו במלאכ' וק"ל דהא במס' שבועות דף ט"ו אמרינן דבנין ביהמ"ק אי"ד לא שבת ולא יו"ט ונלענ"ד ליישב דברי אגדה בדברי המדרש פ' ויקרא פ"א דר"א ס"ל דאם כי הכל נאמר למרע"ה בהר סיני מ"מ לא נענשו עד שנאמר ונקרא להם מאוהל מועד משל לדיוטגמא כתוב' וחתימנ' מ"מ אין עונשים

עד שנתפרסם בין העם וא"כ י"ל דהא בסוג' פ"ק דיבמות אמרינן דמסבר' הוי אמרינן אין עדל"ת דל"ת חמור דהוא בעונש מלקו' רק דילפינן מקרא דכלאים בציצית וגזה"כ הוא (ודברי הרמב"ן ומהרי"ק ידועי') ומעתה בלאו דיו"ט החזיר הכתוב לסבר' וכל זה האיך דאיכ' עונש מלקות אבל האיך דליכ' ע"מ והוי בלאו של עבירות קלות כמ"ש ס' מס' יומא מסבר' ג"כ דחי דזה בקום ועשה וזה בשוא"ת בשמק"ב פ' אלו נערות דעשה דיו"ט ג"כ קיל מה"ט. וא"כ א"ש דברי הגאון ז"ל ע"נ ועוד בפשיטות י"ל דעד דלא חזרו ענני' כבוד לא נקבע עוד חה"ס ולא הוי שום אסור מלאכה עד שנשתמשו והגינו עליהם לכה"פ זמן מה ועוד י"ל לפימ"ש בת' אמרי אש או"ח סי' מ"א לפמ"ש בתוס' מס' שבת דף צ"ה דבמלאכת בנין שייך מתוך א"כ הי' מותר בנין ביהמ"ק ותי' דאיכ' ג"כ משום מכה בפטיש דל"ש מתוך א"כ ה"נ י"ל דהתחילו במלאכה דשייך בהם מתוך כגון הבערה וכיו"ב ומ"ש דמלאכת המשכן נאמר קודם הנ"ל תמה אני עליו למה לא הקשו כן אדברי המדרשים מ"ש. ועיין בבעה"ט פ' תרומה בי"ג דברים ובאמת נראה כי אם מחלוקת רש"י והרמב"ן בחומש כי בחשבון המנין נראה כי לאחר יוה"כ אחרי שנתרצה הקב"ה נצטוה על המשכן ברמב"ן פ' ויקהל קאמר שנצטוה קודם לכן ועיין בתורת משה פ' תרומה עיי"ש. והנני לסיים בכל חותמי ברכות דו"ש (ועוד זאת תשובתי בענין זה.):

סימן קכה

לכבוד ידידי הרב הגאון המפורסם צדיק תמים בנש"ק כש"ת מו"ה חיים צבי שליט"א דומ"ץ ק"ק פה יצ"ו. ראיתי מ"ש בצדק על דברי בן ארי' שנדפס בטורים שהקש' כן ותי' כמ"ש ובזה באתי דרך העבר' במ"ש בת' מהרמשי"ק או"ח סי' רפ"ב ע"ד השואל שתמה ע"ד הקושי' במ"ד במ' שבועות דף ט"ו דבנין ביהמ"ק אינ' דוח' שבת ויו"ט ופי' רשיז"ל דשבתותי תשמור' כי גם יו"ט בכלל דמקרי ג"כ שבת וק"ל מדברי תוס'. מ' שבת דף צ"ה דס"ל דבנין מה"ת מותר מטעם מתוך דמגבן הוי משום בנין והותר ביו"ט לצורך אוכל נפש אלא דאסור מדרבנן וא"כ בבנין בהמ"ק מ"ט לא הותר ביו"ט מטעם מתוך והוקש' לו מה זה קושי' הא דרשינן בכ"מ לכם ולא לגבוה דמה"ט נו"ן אסור ביו"ט גם לב"ה והשיב במהרמשי"ק דקושי' מעיקר' ניתי' דאין הכרח מדברי תוס' דהא קאי לר"א והוא מתלמידי ב"ש דל"ל סבר' מתוך ותמיה' בעיני דהא עכ"ח כוונתו דרק ל"א חייב מגבן משום בונ' ורבנן פליגי עלי' ואין כאן מתוך ותימ' לי דהא ברמב"ם פ"י מה' שבת ס"ל דמגבן הוי תולד' דבונ' ושם ברב המגיד דכן דעת ר"ח והרי"ף דרבנן לא אפליגי אר"א רק בשאר דברי' דהיינו בתולש דבר מכוורת וכיו"ב א"כ לכ"ע שייך מתוך בבנין ועיין באו"ח סי'

תק"י ובמג"א שם וראייתן ממס' שבת דף קל"ד ג"כ משמע דלכ"ע מגבן אסור משום בונה ועוד ראיתי במ"ש במהרמשי"ק שם דלא שייך צורך גבוה בבנין ביהמ"ק כלומר דעד שלא נבנה אין מקריבי' ובנין גופ' אינו רק מכשירי' ועד שלא נבנו אין כאן צורך גבוה ובעיני יפלא דהא כל אבן ואבן לבנין ביהמ"ק בכלל גבוה' הוי ובמ' מגילה ברן בשם הרמב"ן שהביא בתוספת' דאבני ביהמ"ק שנפגמ' אין להם פדיון כלומר כבהמ' וכלי שרת דאית' במ' מעילה דאינו יוצא לחולין ועוד הא במס' קדושי' דף כ"ח אמרינן בברייתא בית זה הקדש אמיר' לגבוה' כמסיר' להדיוט אלמא דאפי' דבר שאינו להקרב' שייך לומר רשות גבוה' ועיין באו"ח סי' קנ"ג לענין אתנן דאסור לכל עניני ביהכ"נ דהיינו גם הבנין בכלל ושם במג"א לענין מה דאבעי' ליה בגמ' מ' ע"ז בפ"ב דאם הקדשתו ואח"כ בא עליה אם אמירתו לגבוה דהוי כמסיר' להדיוט הוי כהקדשתו קודם ומותר או לא הוי כהקדשתו וכתב המג"א דלענין בנין ביהכ"נ תפסיתן לקולא דמה שבהכ"נ דומ' למקדש אינו אלא מדרבנן וא"כ חזינן דבנין גופ' הוי רשות גבוה ואפשר דכוונת מנהרמשי"ק דלית לן למימר ולדרוש לכם ולא לגבוה דוקא מה שהוא צורך גבוה' דהיינו הקרב' דהוה אכילת מזבח הה"ד לענין יו"ט ולענ"ד י"ל דתלי' במחלוקת של ת' שב יעקב והנוב"י דהשב יעקב ס"ל דדרש לכם הוי כמשמע' שלכם דהיינו הבעלים ולא בעלי' של רשות גבוה' כמ"ש במ' ביצה שאני נו"נ דמשולחן גבוה קזכי ע"כ ס"ל ג"כ דאם הבהמה של גוי אם כי נכשר' הבהמה גם לישראל ימכר מהם לצורך יו"ט מ"מ כיון דבשעת שחיטה של גוי הוי אין זה לכם ואמרים לכם ולא לנכרי' והנוב"י חולק עליו דאין כן אלא לצורך מי הוי אם יאכלו ממנו ישראלי' שפיר הוי ככם כלומר לצרככם וידוע כי באבני מלואים ת' סי' א' הוכיח כדברי השב יעקב ומביא עד"ז אשלי רברבי שני תירוצי' בתוס' בסוגי' דשמן שרפה דהרי' סוב' דבש"ש ל"ל משולחן גבוה קזכי אם כי עיקר שריפת' למצוה ואינו רק מדרבנן גזרו אטו שרפת קדשי' והביא בדבר זה מחלוק' אמוראי' ר' הונא וריב"ל ועוד ל"ז להבין מ"ש לחלק בין בית שני די"ל מקריבי' אעפ"י שאין בית משא"כ במקדש ראשון שהי' מצווי' לבנותו וכי עד בנין ביהמ"ק לא הי' מקריבי' במשכן שילה נוב וגבעון ועיר דוד עיי' מ' זבחים דף קי"ט וגם חדוש בעיני שלא הביא דברי מרן חת"ס סי' שהקש' בדברי' קצרין קושי' זו ועיין בחדושי' מ' שבת דף צ"ה הנ"ל ולהכ' לענ"ד דברי השואל נכונים דבזה ודאי שייך הדרוש לכם ולא לגבוה ומ"ש בריש מ' יבמות דיכול דבנין ביהמ"ק דוח' שבת משום דכתיב בי' עיי"ש בהרשב"א ועוד דהוי מצוה דרבי' שאני כמ"ש בכ"מ. ד"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קכו

שלום וישע רב על ראש חביבי ה"ה בחור כארזים ותיק מלא עתיק חריף ובקי זי"ר יו"ט כ"ש מו"ה ישעי' רובין נ"י אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ בא לידי והייתי נהנה מזיו תלמודך בהערות נכונו' בסוגי' דמ' ביצה דף י"ב דקשי' לך במ"ד רבה לריב"א במה דתני השוחט עולת נדבה ביו"ט לוק' דק"ל מני ב"ש הוא דל"ל מתוך שהותר' הוצא' לצורך הותר' נמי של"צ וכו' דאי ב"ה דאית לי' מתוך שהותר' וכו' ה"נ מתוך שהותר' שחיט' לצורך הותר' נמי של"צ וא"ל רבה דילמ' בערוב והוצאה קמפלגי אי ישנו ביו"ט ולכ"ע ל"ל מתוך וק"ל דמ"מ ליכא למימר דב"ה הוא לפמ"ש בתוס' אפי' דגם ב"ה סברו נו"ן אין קרבי' ביו"ט ממעוטי' דלכם ולא לגבוה מ"מ אינו לוק' דאינ' רק עשה דכיון שהותר' בפירוש מטעם מתוך לא אמרינן אהדרי' לא"ק והא ב"ה ס"ל לקמן דף י"ט דעולת ראיי' קריב' ביו"ט דדרשי' לד' כל לד' א"כ כל לגבוה הותר' מקרא הנ"ל דודאי מפורש התירו אלא דממעטינן נו"ן מקרא דלכם ושוב אינ' רק עשה אפי' בלא טעמי' דמתוך וכמ"ש בפנ"י ג"כ לר"ע אם כי דל"ל מתוך מ"מ בענין זה ודאי ס"ל כב"ה א"כ ל"ל דאתי כב"ה, והנה ודאי לדברי פנ"י קשי' כנ"ל אבל ראיתי בס' שדה העיר שהביא בשם ס' אבן העוזר דגם כן עמד בזה לר"ע כמ"ש בפנ"י לתרץ קושי' התוס' מ"מ מדחי' לי' דאיכ' למימר דבכלל רבוי דדרשינן מפד' אין להכניס נו"ן שאין קבועים להם זמן וכן נראי' דברי מהרמשי"ף עיי"ש וכן מצאתי בשמ"ק לקמן דף י"ט במ"ש דדרשינן לד' דומי' דוחגותם חג היינו דקבוע להם זמן עכ"פ בימי יו"ט לב"ה ודברי הפנ"י דנראה דס"ל דגם נו"ן נכנסין ברבוי הנ"ל ושוב קאמר דממעטינן מעולת שבת בשבתו ואינו רק עשה משמע מדברי' דמזה הקרא קאתי לי' ובמ' שבת דף קי"ד משמע דתלי' להיפך דמשו"ה אמרינן דעולת שבת קריב' ביו"ט מקרא דעולת שבת בשבתו משום דנו"ן אי"ק ביו"ט וס"ד דגם עולת שבת אינו קריב' ביו"ט קמ"ל מקרא הנ"ל דעולת שבת עדיפא וא"כ משמע דהא דנו"ן אינו קריבין ביו"ט כבר ידעינן בלא מקרא הנ"ל דאל"כ דסבר' חוץ הוא דנו"ן קריבי' ביו"ט הא זה טעמי' דר"י דדריש עולת שבת בשבתו אתי ללמוד דעולת שבת קריב' ביוהכ"פ ע"כ דע"ק שגב' ממני לבד מזה אין כ"כ קושי' מעולא לקמן דף י"ט דפירש כן פלוגת' ב"ש וב"ה אדברי רבה דאטו גבר' אגבר' קרמי' הא בירושלמי לא מייתי כלל אהך מתניתין דדרשינן ב"ש וב"ה ממקרא דוחגותם רק מביא אידך ברייתי' דב"ה אמרו לב"ש מק"ו במקום דלהדיוט אסור לגבוה מותר ופי' בשלו' ירושלים דפליגי בזה אתלמוד' דידן א"כ כבר י"ל דרבה ג"כ ס"ל כמ"ש בירושלמי וב"ה לא דריש ממקרא כד' וכמו כן לא דרש ב"ש וחגותם ובפשיטות י"ל כיון דיש לחלק בין קרבנות דקבוע להם זמן ואין קבוע שוב

לא שייך לומר דהותר בפירוש כמובן. וראיתי מ"ש בדברי מרן חת"ס או"ח סי' ק"נ במ"ש אקושי' לפמ"ש בתוס' מס' שבת דף צ"ה דאי מגבן חייב משום בונה א"כ נימ' מתוך להתיר בנין בית לאכול בתוכ' א"כ מ"ק במ' שבועות דף ט"ו דאין בנין בהמ"ק דוח' יו"ט דהא מסקנ' התוס' דאינו רק איסור דרבנן ועיין בת' א"א ות' מהרמשי"ק או"ח סי' רפ"ב מ"ש בזה ותי' בחת"ס דעד כאן ל"ק רק לעשות אוהל או מסדר אבנים בלא טיט אבל בנין ממש וע"י טיט הא איכ' משום ממרח ומשמע מינ' דביו"ט ליכ' היתר אוכל נפש ע"י מלאכת ממרח וזה נגד דברי הר"ן בסוגי' דל"ב אליב' מאן דס"ל קיטמ' שרי גם ע"י גיבול מים דלא ב"ג הוא והקש' עלי' כידוע דאדרב' דאז גם נתינ' מים אסור משום מגבל ותי' דהא בלא"ה איכ' משום ממרח אלא דהוי צורך או"נ כמו הבער' דעי"כ נשמר החום בתנור אלמ' דהותר מלאכת ממרח באו"נ והנה ודאי תמיה' שלא הזכיר מדברי הר"ן הנ"ל אך מ"מ דברי מרן חת"ס מתקיימי' ליישב שיטת התוס' דהא פי' מ"ש קיטמ' שרי היינו בלא מים ואית' במהרא"ש בשם ר"ת דס"ל הכ' וטעמו משום ממרח וא"כ עכ"ח ס"ל דאין בזה היתר משום או"נ וא"כ עכ"פ מתורץ הקושי' אדברי התוס' לשיטתם במ' שבת דף צ"ה הנ"ל. ושארית דברי. הם בהשכל ודעת ונתן שמחה בלבי כי שוקד ללמוד גם בספרי הקטן ואשבחך ברוב תודה. והנני לסיים בכל חותמי ברכות וישועות ישראל במהרה כא"נ הטהורה ונפש אוה"נ דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קכז

שוי"ר על ראש ידיע ומר יד"נ ה"ה כבוד הרב הגאון המובהק ומפורסם צדיק י"ע בנש"ק כש"ת מו"ה שלמה זלמן שליט"א אב"ד ור"מ קיק שימלוי יצ"ו. ראיתי מ"ש הדר"ג עפ"י דברי הראב"ן בהוסיף קול שברי' אינו חשוב הפסק דמב"מ אינו חוצץ ועפי"ז הקש' הגנ"י איך נפרנס התוספתא בעשה ב' תרועו' הוי הפסק וכן קיימ"ל בש"ע ועוד הא לדעת רש"י ז"ל סגי בג' קולו' ואנן נהוגי' להחמיר כדעת ריב"ם בט' כוחות ולהוי הפסק ומחלק בסבר' עמוק'. ולענ"ד אפשר לומר לפמ"ש במ' יומא דף כ"ח האיך דשייך ביטול כגון מזרק במזרק אינו חוצץ לכ"ע ואפשר דזה כוונת הראב"ן בהוסיף קול על ג' שברי' דכוונתו להשלים בזה להיות יחדיו מצומדי' הוי ביטול ומב"מ א"ח וכן אם עושה ט' לצאת לדעת הריב' ג"כ מה"ט דודאי מבטל לגבי' דכן כוונתו משא"כ בעשה ב' תרועו' גמורו' דכל או"א לגרמי' עשה ולא להשוות' כחד' בזה חוצץ ופמ"ש הדר"ג לפמ"ש בתוס' סוכה דף ל"ז אדלאו כלל גמור הוא אבל בבטול לכ"ע מב"מ א"ח וכנ"ל ועיין תוס' שבת דף צ"ג ד"ה ויכול דמשמע דתלי' הכל בבטול. וראיתי חזות טוהר מ"ש דאם חשוב מוסיף

שעובר בבל תוסיף הוי הפסק עפמ"ש בפירש"י ז"ל מ' עירובין ר"פ המוציא תפילין דאתי ב"ת ומשוי לי' כמשא ה"ה לענין הפסק והנה בזה סברו' שמסייעי' וסותרין להיפך והוא במס' מנחות דף מ' בהטיל למוטלת כשר' ושם דרבא אמר השת' בב"ת קאי מעשה כ"ה ולדעת שיטת רש"י ז"ל ותוס' דכן הוא לפי' י"א דל"ה מעשה משום דקאי בב"ת ושיטת הרמב"ם הוא להיפך דדברי רבא הם בדרך תמיה' והוי מעשה והא לענין הפסק העיקר בזה מה דחשוב מעשה כמ"ש הרמב"ן לחלק בין שמע ט' תקיעות בט' שעות לתקון דר"א ועיי' במג"א סי' תקפ"ח ומ"ש ע"ד הלבוש ובסי' י' באו"ח פסק המחבר כשי' הרמב"ם והרמ"א כשי' רש"י ז"ל ועכ"פ צריך לחלק ביניהם לשי' רש"י ז"ל כמובן. וראיתי מ"ש בתוך דבריו באריכות נפלא וכן בשו"ת שלו עפי"ד פרמ"ג בפתיח' לאו"ח דבס"ס יכול לברך כמו בכה"ת דסמכינן אס"ס והנה הלכה זו במחלוקת שנוי' בפוסקי' הקודמי' והוא בהלק"ט להרא"ש ריש ה' ציצית שם בדברי חמודות מביא דברי הלבוש לענין ברכה לאנדרוגני' על הציצית מטעם ס"ס והל"ח חולק דמ"מ מידי ספיק' לא נפקא ואין לברך והוי בכלל ספק ברכות ואפשר דיש ללמוד כן מדברי הט"ז או"ח סי' ח' דלענין ברכה על הטלית צריך לבדוק הציצית דלא סמכינן על החזקה לענין ברכה משום חומר' דל"ת כידוע ולעת כזאת נאמר לי מפי אחיו הגנ"י דבהמ' שו"מ להפרמ"ג חזר מהלכה זו ואשר בשד"ח האריך בכלל זה. וחזינא נהור' מ"ש הדר"ג הפלא ליישב מנהגינו אליב' דר"ת בתקיעות מעומד בתשר"ת לבד כידוע דל"ח הפסק גם לדידן והשתמש עפ"י סברת הר"ן בכתובות פ"ו גבי כתובת אשה ובע"ח הנודעי' האיך דבדיעבד הכי הוה הלכת' בסבר' כ"ד מתקנינן גם לכתחיל' והיינו דחדשו האחרונים דהה"ד שי"ל לענין לעקור דבר מה"ת דעכ"פ הוי כן הלכה לאח' התקנה וה"נ ר"א שהתקי' כן אפי' בתשר"ת לבד יוצא בדיעבד וממילא מתקנינן כן לכתחיל' ותו לא חשוב הפסק לסבר' הראב"ן דהוה מב"מ כיון דצריך לתקן כן. והנה יש לעיין אם ביד אמוראי' לאח"ז המשנה לתקן תקנה נגד דברי התנאי' ובהרמב"ם פ"ב מה' ממרי' משמע מלשונו דרק ב"ד הגדול בידם לתקן תקנו' לעלמ' או לפי שעה למגדר מילת' ועי"ש בכ"מ דלאחר חתימת המשנה קבלו וקיימו האמוראים שלא לחלוק על התנאים כי אם במחלוקת שנוי' והא ר"א תלמיד דר"י זמן רב אחר חתימ' המשנה ולא מצינו בנ"ז רק מתניתין ובריית' דפליגי בשברי' ותרוע' ולא שניהם כא' ובמרדכי הביאו הרמ"א בח"מ סי' רנ"ט דלענין הפקר ב"ד מהני אפי' בדורות אחרונים וי"ל בסוגי' דפרוזבל גיטין ל"ז וכן בהיתר שמן לריב"נ מ' ע"ז דף ל"ו מסיק משום דלא פשט איסור' ועיין בת' מהר"ם שיק או"ח סי' ש"ז ש"ח ושם לענין מגדר מילת' אבל לענין תקנה מספקי לי' אם הי' בידם לתקן נגד מ"ש בדברי תנאי' ואמוראים ויהי' להלכה

מה"ת עד שנאמר מתוך כן דל"ה הפסק בזה כהנ"ל, במכתב הדר"ג בענין הנשאל בשו"ת אשר האריך באריכות נפלא ויען כי בעתים הללו כ"פ לבי בל עמי מפני המאורעות בעולם בעוה"ר ומצפים לרחמי שמים בקרב הימים ע"כ בזה אסיים בכל חותמי ברכות ורב תשועות בתפילת צדיקים וזכות אבות הקדושים יעורר חסדים טובים ויזכה עם כל אחב"י לשמוע קול מבשר ממרומים כאו"נ הטהורה ונפש. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קכח

שוכ"ט

על ראש ידידי ה"ה כבוד האברך החו"ב כש"ת מו"ה יואל וועליטשקער נ"י חתן הגה"צ ק"ק טעטש יצ"ו. אחדש"ה מקדמ' דנא ברחמי' דנפיש' שלא יתרעם עלי על מניעת תשובתי מפני רב כבודו כי בעת בא מכתב כת"ה הייתי טרוד מאוד ובין המון המכתבים נעלם ממני וכעת מצאתי ונבהלתי שמעוכב כ"כ, ועתה באתי רק לפלפול' ולהשתעשע בדבריו הנחמדי' ושנוני' בעובד' שישראל קנה מגוי קרקע וזרע וקצר ונשאל אם מותר לסכך סוכתו מפסולת הגורן ולא ניחוש בהא דר"ה ר"פ לולב הגזול דסתם עכו"ם גזלי ארעת' נינהו וכמ"ש הרמ"א בסי' תרל"ז ודברי ט"ז שם ומעכ"ת הוסיף עוד נופך משלו בצדדי היתר, והנה בנ"ז בלא"ה יש לסמוך על הירושלמי בנשתקע שם בעלים יש יאוש גם לקרקע ועיין בנתיבות סי' שע"א וראיתי מ"ש בחכמה דמה שזרע צריך להחזיר לו וגם משום פעולתו בא בשכרו עיין מ' ר"ה דף י"ג תוס' ד"ה ולא קציר נכרי דאע"ג דירושה הוא להם מאבותינו מ"מ התבוא' שזרע' שלהם חלקם והלא הן ההלכות מסי' שע"ב עד שע"ה, ומ"ש ע"ד מג"א סי' תרמ"ט מ"ש דבדיעבד מותר דל"ח מספיק' ומברך עליו והא ספק ברכות להקל ולענ"ד כוונתו דספק זה אינו ספק ממש רק חשש בעלמ' ומעכ"ת הקש' לדעת הפרמ"ג בפתיח' דאפי' ברוכי לא מברכינן בזה י"ל כמ"ש הפרמ"ג עצמו בסי' תרמ"ט עפי"ד כ"ת שהק' ממ"ש רמ"א בח"מ סי' שמ"ח דבספק גזל שינוי החוזר לברייתו קונה ותי' במצוה שאני וא"כ בספק' ממש דעת הפרמ"ג דאינו יוצא אבל בחשש' בעלמ' דאיכ' רובא וחזקה גם הוא יודה דשינוי החוזר קונה וא"כ שלו הוי ושפיר מברך ובזמן ר"ה הי' ספק ממש. ומ"ש ע"ד הפרמ"ג מדברי ר"ן מ' מגילה דבספק מוקף חומה מברכי' בי"ד דרוב עיירו' הוי בי"ד אלמ' דאזלינן בתר רובא גם לענין ברכה עיי"ש בפרמ"ג שמתרץ נפשי' עפ"י הירושלמי דגם מוקף חומה שקרא בי"ד יצא ושפיר מברך. ומ"ש בדברי רש"י ז"ל סוכה דף ל' שפי' סתם כותים גזלו ארעת' מישראל דאי מגוי אינו משום

מהב"ע דאינ' חייב בהשבה עכ"פ עיין בזה בישיע"ק תרמ"ט פלפול ארוך וגם ביריעות שלמה יו"ד סי' כ"ח ובאמת במג"א סי' תרל"ז כ' בהדי' בשם ש"ג ורי"ו דבגזל גוי ליכא משום מהב"ע וכ"כ הרמב"ן במלחמות בסוגי' דאוונכרי, כמובא בהגהות הגאון מהרב"פ ז"ל שם ועיין בהגהות חכ"ש סי' תרמ"ט דאתי עלה מטעם אחר והדברי' עתיקי' וא"ל בזה. ומ"ש למה בעו ר"ה יאוש וש"ר הא קנינ' בדמים דאזהרתן זו מיתתן והא רב ס"ל בסנהדרין הבא במחתרת קניני' בדמים עיין בתוס' מ' עירובין דף ס"ז ד"ה ב"נ דבבן נח ל"ש קלב"מ וגם בבא במחתרת אם הוא בעין חייב להחזיר ועיין בטיב גיטין בסוגי' דהשא"נ ודבריו הם נכללין בדברי התוס' הנ"ל. והנני לסיים בכל חותמי ברכות. ידידו דוש"ה ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קכט

בימי חנוכה יזכה לתשועה על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הג' חו"ב בנש"ק כש"ת מו"ה משה סופר נ"י דומ"ץ ק"ק ערלוי יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי מגילה עפה בחקר הלכות ואתו הסליחה כי לא באתי עד זה היום להשיב מפני רוב כבודו כי טרדותי מרובי' נגד חולש' כחי ל"ע. ועתה באתי ע"ד כי הקשה כברזל ע"ד ישועת יעקב במ"ש הר"ן סוף מס' ר"ה דאפי' למ"ד דמצות אצ"כ היינו במתכוין לדברים בעלמ' אבל אם כוונתו למצוה אחרת אינו יוצא דומי' דאמרי' ר"מ זבחים דשחט חטאת לשם חולין כשר ולשם עולה פסול דמינו מחריב בה שא"מ א"מ וה"ה לענין מצ"כ וחידש בישויע"ק דהיינו דוקא בכוונתו למצוה שהוא מה"ת אבל לכוונת מצוה דרבנן דנגד מצות התור' אינו מצוה והוא כמו לחולין וק"ל דהא דברי הר"ן אמורים במ"ד המתעסק ופי' משו"ה לכ"ע ל"י במתעסק עם התינוקת ללמדן והוא מצוה אחרת והיינו חינוך הא הוי דרבנן והוא לכאורה קושי' עצומה. ונלענ"ד לתרץ דלא אנה להגאון הצדיק ז"ל דבר טעות מני' ובי' דהא חינוך בנים מדברי קבלה דכתיב חנוך לנער עפי"ד והא אמרי' במס' ר"ה דף י"ט דדברי קבלה כד"ת ועיין בת' זקנו מרן חת"ס או"ח סי' פ"ג ועיין טורי אבן מ' מגילה במ"ד נשים חייבות ד"ת במצות דברי קבלה הוי לגמרי כעין של תורה כיון דהוי ברוה"ק והכל מדברי השי"ת והא דאמר' במ' נזיר דף כ"ט לר"ל דס"ל במה דמדיר בנו בנזיר משום חינוך ופריך דמביא חולין לעזרה האיך הכהן אוכל מליקה זה ענין אחר דודאי הקטן אינו מקיים המצוה לא מה"ת ולא מדברי קבלה כיון דפטורי' כמ"ש מס' פסחי' פ"ב חיובא לדרדקי ובמ' תרומות פ"ז מ"ג גבי מאכיל לבניו הקטנים פטורים ושם בתויו"ט אפי' כשיגדלו ורק אביו או הב"ד שנחנכו מקיים מצות דברי קבלה והא

בזה ל"ש הבאות קרבנות ועיי' בתוס' מס' פסחים פ"ב למ"ד מאכיל בידים אסור מה"ת כדמסקי' במס' יבמות מ"מ משום מצוה מותר להאכיל וקשי' וכי משום מצוה דרבנן יעבור איסור' דאורייתא בידים אלא ש"מ כיון דדברי קבלה ברוה"ק לחנכו במצות גם באופן הנ"ל נאמר כנלענ"ד, ודברי רבינו הר"ן צל"ע כי שם בגמ' מס' זבחים מסקי' דטעמי' דרב אינו משום דא"מ א"מ דאדרב' ק"ו הוא ורק טעמ' דרב כר"א דדרשינן ולא יחללו את קדשי בנ"י קדשים מחללי' קדשי' ואין חולין מחלל"י קדשים ופירש"י ז"ל דגזה"כ היא א"כ מה ראי' לענין מצ"כ. ועוד נלענ"ד לתרץ דברי ישיע"ק דבחינוך קתני במתני' מתעסקי' עד שילמדו דהיינו לומר שאינו רק משום קיום מצוה לקטן דהא אפי' בשבת דאינו חייב מתעסקי' עמו והיינו דישנו דברי תודה שא"א ללמדן היטב ולהבינם רק עפ"י מעשה כמ"ש הראשונים לענין ניקור גיה"נ וחלב דצריך שמשו דגדול מלמודו וכן מצינו יותר מזה במ' ר"ה דף כ"ה במתני' דר"ג הי' לו צורת חמה ולבנה מסיק בגמ' דלהבין ולהורות מותר כמ"ד במס' סנהדרין דף ס"ח בעובדא דר"א ור"ע ובפ"ק דיומא אמרי' דהעלה לכה"ג לבי"א ללמדו על מעשה הקטורת וזה ודאי מפלל מצות לימוד תוה"ק וזה ודאי מצות עשה מה"ת אפי' לקטנים כמ"ש ביו"ד סי' רמ"ה תינוק שיכול לדבר וכו' ומה' שנים מכניסו לחדר תינוקות וא"כ היתה כוונתו למצות של תוה"ק דא"א ללמדו, תק"ש בהלכותי' רק ע"י מעשה כידוע וכהנ"ל, וראיתי מש"כ ע"ד פי' הרמב"ם ר"מ מקואות דס"ל דמי גבא מקבלי' טומאה אם כי אינו שאובים והם בקרקע. וק"ל למע"כ מהא דתנן בפ"ו בג' מקואות של כ' כ' סאה והשאוב מן הצד טהורים באמצע הטובלים כמו שהיו והמקואות כמ"ש ולהרמב"ם ב' של כ"ס יהי' טמאים ולא אדע מה קשי' לי' יהי' כן ועיין בת' זקנו מרן חת"ס יו"ד סי' רי"ג מ"ש בשם קדמון א' שהקשה על כל מקואות שיקבלו טומאת הטמאים הטובלים ותי' דהוי חוקה יותר מפרה אדומה שיהי' מטהר הטובלין וישארו המים טמאים ועיי"ש נפלאות מה שפי' מרן המקראות דמקוה מעיין יהי' טהור ועיין בת' אמרי אש סי' פ"א וסי' פ"ו ע"ד מרן החת"ס שקדמון זה הי' רבינו יואל והמעיין שם בדברי ת' א"א דעכ"פ רביעית מים בקרקע שאינ' שאובי' דראוי לטבול מחטין וצינורת אינ' טמאי' מה"ת רק מדרבנן דבטלו רביעית דטבילה והביא ראיות מסוגי' דר"ח ס"ה פסחים דף י"ז וד' ח"י עיי"ש וראיתי בס' דברי חיים על הל' מקואות שהקשה למה הטובלים אינם טהורים דשמא נתחברו ב' מקואות של כ' סאה קודם שבאו מים שאובים שבאמצע וס' מים שאובים הם קיי"ל לקולא ותי' כיון דאתחזק כאן פסול מים שאובים גם ס' שאובים דרבנן להחמיר וכל זה להעלות הטמא מחזקתו אבל לענין שיהי' הכ' סאה נשארו בטומאת ע"י הטובלים הא הוי להיפוך דהמים הי' להם חזקת טהרה ומה שייך

פסול לקבלת טומאה ע"כ לענ"ד בזה ספיקו לטהר. וראיתי מ"ש בשם הבחו' החו"ב מו"ה אברהם ווויינדלינג מק"ק צאנז במ"ש בש"ע סעיף מ"ח כי לא יאחז הדף אלא יסיר ידו משם שלא יהא הווייתו רק ע"י טהרה וק"ל למה יסיר ידו דהא לדברי הרא"ש אם יכולים המים לבא שלא ע"י אחיזת אדם גם אחיזת אדם אינו מפסיד וכת"ה השיב בטו"ט מ"מ המעיין בת' מרן חת"ס סי' קצ"ט ד"ה ומה יראה דאחיזת אדם בזה דצריך לסמוך הדף וע"י הגרמתו באו המים אבל אחיזה בלא שום פעולה אינו פוסל וכי אם באו המים ע"י צינור קבוע וחזק נמי נימא דלא יאחזו אדם ואפשר כי גם בש"ע קאמר לזהירות דאין להבחין באחיזת אדם אם היו יכולים לבא בלא פעולת אחיזתו ואחיזה בלא פעולה אינו רק בנוגע כנלענ"ד, ומ"ש כת"ה ע"ד הג"ט והלחו"ש אם ג' לוגין פוסלין שאינו בהווייתו ע"ט והביא דברי ת' הרשב"א וראיתי בס' רז"ה על הל' מקואות שהביא מחלוקת הנ"ל ונסמך ג"כ ע"ד ת' הרשב"א הנ"ל וגם הוכיח מת' הריב"ש כדברי הג"ט מ"מ ראוי להחמיר בשל תורה. והנני לסיים בכל חתמי ברכות ותשועות כל ישראל בקרב הימים ונזכה לראות ולהודאות ושירות כימי חשמונאים כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קל

שלום וישע רב על ראש ידידי ה"ה ככוד הרב האברך כמדרשו חוב"ק יראת ה' אוצרו כש"ת מו"ה משה טויבער נ"י אב"י ק"ק פ"ק יצ"ו הנה ע"ד שכירות רשות מבע"מ שהוא לקיטו ושכירו של מלך שצריך לחדש השכירות בעת שהועמד מלך חדש להלכה אין נ"מ בתשובתי מאח' כי בט"ז וח"צ ומהרמשי"ק סי' קפ"ב כתבו כן להלכה למעשה וכבר נעשה מעשה פשיטא דיש להחמיר אפי' בעירובי' ואם כי בתשו' שבו"י ס"ב סי' ז' כתב דנוהגי' להקל וכן הסכים בס' עצי ארזים סי' שפ"ב עיי"ש ראיותיו הנשגבות מ"מ כיון שכבר נהגו להחמיר אין ברצוני להקל ובגלילות אנו אי"צ לזה כי רוב מקומו' ה"ה בלי תקון ערובי' כידוע וראיתי כי כת"ה צלל במים אדירי' בשכירו' ולקיטו אי משום בעלים או שליחות ועד"ז הרב' להקשו' היאך שייך שלוח' בע"כ וגם משום דנה דאיהי ל"מ למעבד וכו' והנה ראיתי בת' מהרי"ט סי' צ"ד ח"א דשנה וחזר כ"פ דטעמי' ושגם שכירות הכל מטעם שליחות ולא הביא כלל דברי רש"י ז"ל דף ס"ו וצ"ל דשאני שליחות דנכרי משליחות דישראל דגבי' לא אשכחן הני תנאי' שכ' בשליחו' ישראל ודבר' מ"ב ומג"א סי' תמ"ח ודברי ב"ש באה"ע ידועי' ועיין בעצ' ארזים דהוכיח בראייות דמ"ד בגמ' דשאלת מקום מנכרי הוה כשכיר' ולקיטו אינ' ממש עי"כ שכירו ולקיטי וע"כ צריך

עירוב והנחת דבר במקום הנ"ל בזה ג"כ מתיישב במ"ש כת"ה ואגב אציע לפניו איזה דברים אשר ל"ז להבין דברי מהרמשי"ק באות' תשוב' וגם דברי ט"ז ומג"א קשי' לענ"ד להבינם במ"ש בדברי הרא"ש ר"פ הדר שהביא דברי מהר"ם דיכול לחזור בו ומיישב בזה דלא תקש' מדברי רש"י ז"ל במ"ש דע"י שצריך לשכור ממנו כל עש"ק טריח' לי' ויוצא ולדברי הר"מ דס"ל דיכול לשכור ממנו לכמה זמנים ל"ל הכי ותי' דהיינו אם חזר בו ע"כ דואג דילמא יחזר הגוי ועיי"ש בהגה"א שכתב וא"ז פסק דצריך לכל עש"ק לשכור דאל"כ ישכור לשבתות הרבה ואין כאן טירח' ודברי א"ז ודאי נאמר' אפי' בקביעות זמן דאל"כ הדק"ל וכמו עובד' דת' הרמב"ן סי' פ"ז דשכרו מן הגוי לחמשים שנה וגם הלשון לכמה הרב' שבתות הכי משמע וא"כ מוכח דס"ל להרא"ש דגם בקביעות זמן יכול לחזור וגם לשון הרמב"ם הכ' משמע דמדמי לי' למערב ע"ח דמערב לכמה שנים בעוד הערוב קיים והתם ודאי יש קביעות זמן דלקלקול הערוב ודאי תלוי ועומדי להתקלקל וידוע דברי מהרי"ל במ"ש לקלקול האוכל הי' מערב כל עש"ק וכן אנו נוהגי' עיי' שלה"ק ות' מהרי"א והטעם דהשכיר לזמן יכול לחזור נלענ"ד כמ"ש בתו"ש דגזר' חכמים כך דאל"כ ישכור לזמן מרוב' ובת' מהרמשי"ק השיג עלי' דהא לא מצינו בזה שגזרו חכמים וכן הקשו בעצי ארזים עלי' דלא נמצא בפוסקי' ראשונים ולפימ"ש לעיל פשוט הוא דאדרב' כל עצמ' של הר"א והרא"ש עלי' קאי ליישב שלא יהי' נגד דברי רש"י ז"ל והא בא"ז כתב כן להדי' ע"כ לענ"ד דברי תוס"ש ברורי' בטעמן וגם ראיתי מ"ש בת' מהרמשי"ק בטעם הדבר שיוכל לחזור גם בתוך הזמן משום דסתמ' לא השכיר רק לשבתות השנה והוה כמ"ש רפ"ג מ' קדושין במקדש לאח' ל' יום מקודשת ויכול מ"מ לחזור עד זמן ההוא דקיי"ל כר"י דאתי דבור ומבטל דבור ולענ"ד הדק"ל לר"ל דס"ל אין דבור מבטל דבור א"כ אין יכול לחזור בו א"כ לר"ל חזר החשש למקומו והא ר"ל ס"ל לקמן דף ס"ה בפשיטות תקון שכירות אלא דהי' מספק' לי' אם יכול להשכיר משוכר דיכול לסלוקי לי' בתוך הזמן לדברי תוס' אתי שפיר כמובן ודאתי' עלה מדברי ת' הרמב"ן סי' ר"ז שהק' באלי' רבה ע"ד ט"ז מ"ש בטעמי משום דחוזר לבעלי' ראשונים והא בתשוב' הרמב"ן כתב בפשיטות כיון דכבר השכירו לו אינה יכול לחזור ולא זכר מדברי ט"ז א"כ משמע להדי' דאין יכול לחזור בתוך הזמן מטעמי דידי' והנה לענ"ד מלת לחזור וחזר וכיו"ב יש ב' פירושי' א' חזר' מדבריו הראשונים ועוד פ' ב' דהדבר חוזר למה שהי' פ"א ועתה נשנה פעם ב' או יותר וכמו חוזר חליל' וכמו דאמרינן בעירובי' מבטלי' וחוזרי' ומבטלי' ודאי אין זה כמו חזר' ממש כתוה' על הראשונות והרמב"ן בעצמ' באות' תשוב' דאם כלה זמן השכירות חוזר ושוכר וא"כ ה"נ פירוש' דאין יכולי' לחזור ולאסר כלומר שיחזור הדבר

כמו שהי' קודם השכירו' אבל לעולם איכ' למימר כמ"ש הט"ז בטעמי' או כמ"ש הלבוש כידוע ע"כ לענ"ד בדברי ת' הרמב"ן אינו מוכח פי"ז דלא יוכל לחזור בתוך הזמן ומה שהשכיר' לאחרים אינ' מוכח דחוזר בי' כמ"ש באחרונים דהשכיר מה שיש לו המגיע לחלקו אבל באומר בפירוש שחוזר משכרותי'י"ל דיכול לחזור וכסבר' תו"ש כמ"ש ומ"ש הב"ח מדברי הירושלמי דס"ל דבשכירו' אינ' יכול לחזור הדבר פשוט לדברי ירושלמי אינ' בטעמו משום שלא ילמוד ממעשים אלא הטעם גופ' דבטול רשות לא מהני דילמ' את' לחזור כמו שישראל יכול לחזור ובשכירו' אינ' יכול לחזור ואם חוזר ומשתמש אינ' רק כגזילי' וא"כ ס"ל בטעמי' שלא יבא לידי מכשול עי"כ וכ"פ בעצי ארזים ז"ל עיי"ש. והנני לסיים בכל חותמי ברכות וישועות ישראל במהרה. ידידו דו"ש. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קלא

שלום וישע רב על ראש ידידי ה"ה כבוד הרה"ג חריף ובקי עצום יראת ה' אוצרו בנש"ק כש"ת מו"ה מנחם מענדל סג"ל נ"י אב"ד ק"ק סערענטש יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי ע"נ וראיתי כת"ה צלל במים אדירי' בעובד' שהניח' ערוב תחומי' להביא חלב ביו"ט והוא פשוט מה יועיל ערוב זה ומעכ"ת מהדר אהתירא דמהא דפסק בש"ע או"ח סי' שצ"ז כשמואל מ' ביצה דף כ"א דשור של פטם כרגלי כ"א ושור של רוע' כרגלי אנשי אות' עיר וה"נ דכוות' אלא שמעכ"ת השיב על דמיון הנ"ל דשאני הכ' דהחלב לא הי' בעולם דלאוקמי ברשות' דלוקח אם כי סבר' נכונ' מ"מ לענ"ד א"צ לכך דמשום דאנו מדמי' נעשה מעשה דילמ' שאני פטם ורועה דגלוי לכל וכך מנהג' שהם מכלכלי' בשר לכל העולם אאנשי אות' עיר ודעת כול' שוי' אבל בשאר מוכר ולוקח אפי' ברגילי' למכור מנ"ל הלא בבריית' דף ל"ז קתני הלוקח בהמ' מעיו"ט וכי נחלק בין סוחר בהמות ולוקחי בהמות ובמי שרגיל לקנות מזה או מזה ונתת תורת כל או"א בידו כמאמר ר"ש פ"ב מ' שבועות ובד' כ"ח קאמר להדי' בגמ' בשאלה אע"ג דרגיל ודילמ' אינש אחרינ' השכח וכש"כ במכיר' חלב בזה"ז שרבו הקונים ונתמעטו המוכרי' ועצירת דדי בהמ' בימים אלו כ כידוע ועוד הא פי' ראשונים בשם התוס' כמ"ש הכ"מ וכן היא בשמ"ק ובעבודת הקודש להרשב"א דהכל מטעם תקנת הפטם והטבח ומשום שמחת יו"ט וכמ"כ ברועה שיהי' מטריח להפכן בשר לשיו"ט ומנ"ל דבחלב חיישינן משום שיו"ט כמ"ש בפוסקי' דגם בזה"ז אין שמחת יו"ט אלא בבשר ועיין בשלה"ק מה' שבת וראיתי מ"ש מדברי התוס' דף ו' ד"ה תנן עיי' במהרמ"ל שתי' כעין זה על קושי' התוס'

וידוע שיטת הר"ן בזה ולדברי אין הכרח לקושי' התוספות ומ"ש כת"ה דלדברי הרמב"ם דבטבח שמוכר לאחרים דינ' כשור פטם וק"ל דלהוה כשותפו' דאין מוליכי' אלא כרגלי שתיה' למ"ד אין ברירי' ותמיה' בעיני הלא בראב"ד עמד בזה בשור של פטם וכן בשמ"ק העיר בזה ובראב"ד הטעם לחלק דשותפו' מקפידי' זע"ז ולא הפש ורועה ובשמ"ק מחלק כנ"ל דטעמי' בפטם כדאמרן משום תקנה דפטם ומשום שיו"ט תקנו חכמים כן וראיתי מ"ש כת"ה דבחלב שלא הי' בעולם י"ל דקיל לכ"ע דהוה כמו גשמים דקאמר במ' ערובי' דאי מבלע בלועי' לא קנו שבית' לענ"ד שם למ"ד דחפצו הפקר קוני' שבית' לעצמ' לריב"נ ואפי' לדעת המהרש"ל דלכ"ע קאמר היינו ג"כ דמודי' ריב"נ לחכמים בזה דכל נה דבא לכאן ביו"ט דקדים שבית' אדם עכ"פ דלקני שבות' וע"כ פריך דקדום שבות' הגשמים באוקיינות. ועד"ז שפיר תי' דלא שייך בהם שבית' דמבלע בליעי אבל בדבר שישנו בכח איז' חפץ ויש לו בו קנין פשוט' דהכל ברשות בעלי' וכמו פירות דקל מה שמוציא אח"ז כבר הי, ברשות בעלים דאילן שלו הוציא הפירות וכל כח שנבלע ממיל' בכלל אילן וכש"כ בחלב והלא קיימ"ל לכמ' דעות דאם כי א"א מקנ' דשלב"ל מ"מ משייר לעצמ' דשלב"ל עיי' בסי' כ"ט בח"מ ועוד למ"ד דם נעכר ונעשה חלב הא הי' בעולם רק שנשתנ' ואם לענין קנין הוה דשלבל"ע אבל לענין שבית' לא שייך שלבל"ע ודברי תוס' חדשים מ' נדה ידועי' דגם מ"ד אברי' מתפרקי' אית לי' דהחלב נעשים מדמים ועוד אפי' לא דייקינן כ"ה לא גרעי' החלב מגשמים שירדו סמוך לעיר דמשום דדעתן עליו קנו שבית' דאנשי עיר ועיין בתו"ש ומחה"ש מ"ש על דברי מג"א בטעמי' דמי' בעיב' מינד ניידי וק"ו בחלב שיוצאי' מדדי בהמתו שלו וברשות' ודאי דעתו עליו ועדיף משור של פטם ורועי לחומר' כלומר שיהי' כרגלי בעלים כנלענ"ד. מ"ש כת"ה בשם א"א בסי' כ"ח בב' יו"ט של גליות לענין ערובי חצרות דיכול להתנות וכתב עד"ז דפשיטא שאינ' מברך על ס' הנ"ל וק"ל ממ"ש במג"א בסי' קכ"ז דמברך בתנאי דע"ת ומעכ"ת יצא לחלק עפ"י מ"ש התוס' מ' בב"ק דף י"א דתרי ס' דסותרי' אהדדי כידוע (והנה אם עיקר או"ה תלוי' על העובר גופ' דשרינן ע"י תנאי והיאך נתלו החומר' על הברכה יותר מעל התקון גופ' ועוד דבתנאי לפענ"ד לא שייך סבר' הנ"ל ובלא"ה מחולק' האחרונים בסבר' תוס' הנ"ל) ועיין בתוס' רע"א מ' ר"ה סי' פ"ג מ"ש ע"ד ט"א יותר מזה ולענ"ד אפשר לומר דעפ"י מ"ש המג"א סי' תרפ"ח לחלק בין ברכה של יו"ט ב' ובין שאר ספיקו' דס' שתקנ' חכמים לעשות מספיקו' שפיר מברכי' מספיק' דמברכין על תקון חכמים אבל בשאר ספיקו' שאנו עושי' מספיק' אפי' בדאוריית' אין מברכי' וה"נ מצות ע"ת תקון חכמים משום עונג שבת ואסמכוה' אקרא כמ"ש רפ"ב מ' ביצה וצוה על כל אדם כמ"ש בסי' תקכ"ז והא ראיי' דנקרא פושע

בעבר בשכח' ב"פ כמ"ש מ' ביצה דף ט"ז ובע"ח אם כי קאמר ג"כ מצוה לחזור אבל אינ' בחיוב ומצוה אכל אדם כמ"ש ממ"ש במ' ערובי' דף ס"ח דא"ל רבבר"ח תרי גברי רברבי כרבנן לא הוה ע"ח ולא שתופי מבואי' והצתדק אביי מר לאו אורחי אנא טרידנ' בגרסאי ופשיט' דבע"ת אין זה הצתדקי' להיות אינ' פושע וכוון שתקון חכמים הוא על כל אדם היה נמי בכלל בספיק' דיו"ט ש"ג וע"כ שפיר מברכו' כהנ"ל. מ"ש ע"ד מג"א סי' שכ"ה ס"ק ט"ז דבשנים שהובא בשבילן אסורי' להחליף ומסתפק מעכ"ת בא' להחליף עם חבר' שלא הובא בשבילו מהו ודאי כן יש לדייק מדברי' ואפשר דהיא בכלל מ"ש בבאה"ט דמותר למכור בלא ריוח אם אינ' הי' מכוון לכך ומה לו חליף או מכיר' כמובן ותו אין אתי לטייל עוד בדבריו הנחמדים ואסיים בכל חותמי ברכות ותשועות ישראל במהרה כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קלב

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרבני הגדול חו"ב טובא בנש"ק כש"ת מו"ה יוסף כ"ץ נ"י בק"ק באני האד יצ"ו. הנה ע"ד מ"ש אם מותר ליתן מ"ש לענין קאפפע או פלייש ווירפעל לתוך חמי' שנתחממ' בשבת בדרך היתר ויעשה עי"כ רוטב בשבת עפ"ל בקוצר אמרים וידעתי כי אתו הכרתי והפלתי מר חמיו הגאון המובהק אב"ד נ"י ומי כמוה דעה מורה אך ורק טעם כמוס שלא להשיב בענין זה. והנה אם הווירפעל הנ"ל דברי' מ"ש [עקסטראקט] הוא נעשה באופן בשול ממש כל צרכו ובא לפנינו נקרש וכדבר יבש הלא מבואר בש"ע סי' שי"ח סעיף ד' וסעיף ט"ו דבדבר יבש לכ"ע אין בישול אחר בישול אפי' נצטנן לגמרי כמ"ש במ' שבת דף קמ"ה ע"ב מה שבא בחמין בע"ש מותר לשרות' בשבת בחמין וכמו תרנגולת' דר"א כמ"ש שם ורק בדבר לח אם נצטנן פסק המחבר והרמ"א דיש בישול אחר בישול אבל בדבר יבש אם נתבשל כל צרכו אין בישול אחר בישול כלום לאפוקי אם נתבשל רק כמאכל ב"ד דבזה יש בשול אחר בשול ובמג"א ס"ק א' דעתו עיקר דאפי' נמוח אח"כ במים מ"מ בתר השתא אזלינן וכמ"ש רש"י ז"ל בסי' קמ"ה הנ"ל ששורין בחמין כדי שנמוח וגם משום נולד ליכא כיון שאינו בעין כמ"ש המג"א לחלק אח"כ בס"ק מ"ב בין שלג לשומן של רוטב דהוי בעין משא"כ בנ"ז ואפשר דהכא ג"כ צף השומן של [עקס:
טוראקט] למעלה ומעכ"ת מבפנים כי א"י מלאכת רוטב הנ"ל ומ"מ ע"י גוי מתיר במג"א אפי' בכה"ג ועיין במג"א ס"ק ל"א שמתיר מה"ט ליתן מלח שמבשלי' אותו ונעשה מלח ליתן לתוך חמין וכן בת' פמ"א סי' פ' הביא בתו"ש ומחה"ש מתיר ליתן צוקקער לתוך

טהעע וקאפפע מטעם הנ"ל דכבר נתבשל כל צרכו והוה יבש ואין באח"ב וגם משום נולד ליכא דאינה ניכר ואינה בעין ובחת"ס או"ח סי' ע"ד היקל ג"כ בקאפע קלוי שבא ברותחי' בע"ש לשפוך עליו רותחין בשבת ע"י גוי עכ"פ ונרא' דרק בקאפע קלוי מחמיר משום דיש דעת הרא"מ דיש בשול אחר צליי' ואפיי' כמ"ש בסי' שי"ח ועכ"פ בנדון זה יש לעשות ג"כ ע"י גוי ועיין במג"א ס"ק מ"ב שמקיל ג"כ בכיו"ב, אלא שלענ"ד יש לחקור אם הווירפעל ראוי' לאכילה בלא מעשה רוטב הנ"ל דאל"כ דומ' מ"ש הרמ"א בסי' שמ"ח סעי' ד' דכל דבר קשה שאינה ראוי' לאכול בלא שריי' אסור אפי' להדיח ואפי' בכ"ש דומי' בקולייס ואספיינו' דהדחתן גמר מלאכתן משום דאינו ראוי' לאכלו בלא שריי' ובזה די להם הוה גמר בשול ואפי' בכ"ש ואפי' בהדחה ובמג"א שם דהה"ד מליח שא"ר לאכילה בלא שרי' דינ' הכי ומה"ט אוסר בט"ז בהערינג לשרות בחמין אפי' בכ"ש וי"א דחייב משום מכה בפטיש ועיי' בת' ערוגת הבושם בסדור אבות מלאכות במלאכות אפי' עיי"ש. ומעתה גם בנדון זה כ"ת מבפנים לידע ולהודיע אם ראויי' לאכילה בלא שריי' דאז לענ"ד להקל עכ"פ ע"י גוי ובפרט מי שצריך לכך ועוד יש להעיר דלא יתן הווירפעל לתוך החמין בעודן על הכיר' דמסתמ' צריך להגס ע"י כף וזה אסור בעודן על האש אפי' בבישול כ"צ כמ"ש בב"י הובא במג"א ס"ק מ"ב ועיין חי' דגו"מ סי' רנ"ג אבל אם אי"ר לאכילה בלא שריי' הנ"ל צל"ע אם כי יש לחלק בין קוליוס ואספייכ' דלא היו מבושל ולא באו בחמין מע"ש משא"כ היאך דמבושל כל צרכו מקודם עכ"ז זיל בתר טעמא ובפרט לדעת הסוברין דאית בי' משום מכה בפטיש א"כ לאו משום בישול אתינן עלה ומה סברה לחלק ביניהם כנלענ"ד אם דעת מר חמיו ידידו הגאון המובהק שליט"א יסכים אתנו הנני כמשיב' להכשירו. ידידו דו"ש ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קלג

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב המאוה"ג מעוז ומגדול כש"ת מו"ה יעקב נ"י דומ"ץ ק"ק מיידאן יצ"ו ע"ד מ"ש מעכ"ת בענין הוצאות מטפחת מ"ש וטאשטיכעלן סביב צווארן בש"ק והביא דברי חיי"א ונ"א כלל נ"ו שחוכך להחמיר בזה כיון שאין דרכן בכך רק בעת הקור ומעכ"ת הוסיף בטעמא דאיסור' דהערמ' ניכרת בהני מטפחת דניכרין בתוארן ומהותן שהם רק למען קונח ליחת החוטם וניכר הערמ' והנה במדינות אלו שיוצאי' במטפחת סביב הצוואר כל הימי' ודאי כי לכרוך ולהוסיף עוד הני מטפחת קשה מאוד להתיר וכמו בשני חגורות וגם ניכר הערמ' אך לענ"ד אם מסירי' המטפחת המיוחד לצוואר וכורכי' תחת זה הטאשטיכעל אם כי עשה בערמה בחיפופי' הנ"ל ועכ"ז

כיון שבאמת הצורך לו אין זה ערמה ועיין בט"ז סי' תק"ג וסי' תקכ"ו ותקכ"ז וכיו"ב עיין בש"ע החדשי' בחכמת שלמה דכל שהוא צריך לו באמת אלא דנעשה דרך ערמה אין זה בכלל ערמה דעלמא אך ורק מה שנוהגי' לכרוך מטפחת הנ"ל על המטפחת שסביב צווארו לא אדע על מה סומכי' ושמעתי מפי מו"ר הגאון המובהק מאריי"א זצ"ל בשם מרן חת"ס שכן נהג בחוץ לערוב כמדומ' לי שכרך המטפחת לאחר ידו וגלה טעמי' משום דהוה הוצאה שלא כדרכי ואינו רק מדרבנן ומשום כבוד הבריות מתירי' אשר באמת צריך כ"פ בבני אדם מאוד לנקות צדדי החוטם שלא יהא נמאס בעיני הבריות דהוי גדול כה"ב. והנה ראיתי מ"ש מעכ"ת ע"ד התשו' בספרי סי' נ"ב ונ"ג לאסור הלבשת מצנפת קטן תחת הכובע כמו ב' חגורות והרמ"א שהתיר בסי' ש"א סל"ו וכן במחה"ש היינו בימיה' שרוב בנ"א רגילי' בהם וכמ"ש בד"מ ולא כן בזה"ז דהווין מעוט' וכש"כ מי שאינו רגיל בהם כל ימי החול וסמכתי ע"ד תו"ש כמבואר שם והראיי' ממ"ש בגמ' מ' שבת דף ס"ד דיוצאין בשק וחמילה ויריעה שכן הרועי' יוצאין מפני הגשמי' אלמ' דאפי' מפני המיעוט מתירי' לרוב בנ"א לא דמי דשם דנין רק אי הוי מלביש או לא לזה מהני גם המיעוט משא"כ בנ"ז דלכ"ע הוי מלבוש גמור ואיסורו רק משום משאוי דל"צ לגופא וכמו ב' חגורות צריך רובא ומעכ"ת השיב ע"ז ודייק מדברי רש"י ז"ל דף ס"ד הנ"ל דהוי מלבוש שק וכן בדברי הרא"ש במ' נדרים וכן דברי הרמ"א בסעי' כ"א פי' דהני בגדי' מדברים גסים והשוה מעכ"ת דברי הר"ן בנדרי' לפי' רש"י ז"ל והנה אין ברצוני לפלפל ע"ד פירו' שהם בהשכל ודעת עכ"ז מ"ש מעכ"ת דהם מלבוש גמור לענ"ד אינ' כן דלענ"ד הם ניכרים בתוארו שהם רק מפני הגשמי' וכמו שדרך האכרי' לצאת בבגדי' גסי' ורחבי' מ"ש האלענעס או חתיכת בגד כעין מפות כמ"ש אותן פלאכטעס וכיו"ב כעין טלית שלנו שאינו מלבוש גמור דהא בגמ' מ' שבת דף ס"ב הנ"ל אהא דמקשינ' בגמ' מהך בריית' דיציאת שקים אטבעת של איש דאשה היוצאת חייבת חטאת ומחדש עולא דנשים עם בפני עצמן ואין רגילות האיש מהני להם משא"כ יציאת הרועי' ומג"א ס"ק נ"ד איתא דהא דוקא במלבוש שאינה גמור וכגון טלית וכיו"ב אבל במלבוש גמור יוצא' האשה במלבוש האיש א"כ מה מחלק עולא ומחדש דין חדש לימא בפשיטות וכמ"ש המג"א טבעת אינו מלביש גמור רק תכשיט משא"כ בהני מלבושי' שקים הוה מלבוש גמור כמ"ש המג"א להדי' להכי מחולקי' כנ"ל והי' נ"מ טובא דאפי' מאיש לאשה הי' מותר וגם לא הי' מוכרח לחדש הלכה לומר נשי' עם בפ"ע דמתוך כך צריך לאוקמא הך מתניתין כר"מ דתפילין מ"ע שלהז"ג עיי"ש אלא ש"מ דאינו מלבוש גמור וא"כ קמה ונצבה מ"ש בתשו' לדחות דדוקא לעשות מלבוש שאינו גמור להיות כמלבוש גמור די

בזמן שהרועי' יוצאי' אבל במצנפת הנ"ל דהוי מלבוש גמור ואיסור' רק משום דהוה שלא לצורך וכמו ב' חגורות דהוה משאוי י"ל דלא מהני מעוט' וגם אם נימא כמ"ש מעכ"ת דאינ' רק טעמי' משום דהני מיני' אינם רגילי' רק הרועי' צריך לומר התי' הנ"ל ויליף כפילות בגדי' מהנ"ל והא חזינן כמה דברים שמותרי' להצריכי' ולשאינן צריכין אסור כגון מקל ומיני סמרטוטי' לרפואות המכות וכיו"ב ועכ"ז אין היתר לשאר בנ"א שאי"צ ע"כ לענ"ד אפי' אם אין כת"ה רוצה להחמיר כמ"ש בתוס"ש שצריכי' לרוב העולם אפי' הרגילי' אבל להתיר מי שאינו רגיל מפני מיעוט העולם לא אדע טעם היתר' ומ"ש מעכ"ת מא"א להגה"ק מבוטשאטש מדחה דברי תו"ש עיינתי שם ולא מצאתי שום דחייה דהא אינה מבואר כלל דברי' רק ברגילין הני מצנפת גדולי' שדרכן לצאת בהן בימי הקור כידוע ומי יודע שלא הי' רגילין רובן במדינות גאליציען עכ"פ רובן ואפשר שהוי כן ברוב העולם כאשר ראיתי ג"כ בימי נעורי בזמן חורף רגילין בכך וכנלענ"ד דשני' דברי' נפרדי' ואין ללמוד כפילות מלבושי' דהוה משאוי גמור להאוסרין שייך יותר ללמוד ממ"ש בגמ' לענין משא גבי בני הוצל וכמ"ש בתו"ש משא"כ מיני בגדים בין שהוא מלבוש גמור או אינ' גמור ורק בצורך להנאה וכיו"ב כמ"ש שם אז יש היתר כמ"ש בתוס' דף ס"ד ועיין בת' יד יצחק ות' מהרש"ם לענין לבישת קאלאטשען. מ"ש לענין מה שמוכרין חלב לנסרי' בש"ק יד על יד לא אטפל בו כי לא ידעתי שום התיר' ומ"ש דברי חת"ס בשם הרמב"ן עיי' בת' חו"מ כמ"כ. מ"ש שנוהגין לטבול שני' בבוא בעלה לביתה בי' עש"ק משום מילי דחסודתא וצוואת ר"י החסיד זי"ע אם יש לגזור בזה משום סרך בתה דמחלק מעכ"ת בסברא ישרה כיון דאינו מטומא' לטהרה וגם כי אינו נזהרין בזה בשאר הרחקות יש היכר ודאי סומכין טובא להתיר בגל"ג זו וזכר לדבר מ"ש במתני' דמ' ביצה דמטבילין מגב לגב ומחבור' לחבור' ביו"ט דאינו חשוב תיקון כש"כ בזה כמובן. ומ"ש מעכ"ת בענין קנין דבר שאינו מסוים דפסקינן בח"מ סי' ר"ט שאינו קנין משום דאין הקונה יודע מה קנה וסך מחירו והיאך הוה אם הקונה יודע מה שבבית או נימא לא פלוג רבנן לענ"ד בזה לא שייך ל"פ דהא הביא בשם באר יצחק דאם קונה עכ"פ מה שישימו השמאי' מהני דודאי לא ישימו יותר משוי' א"כ חזינן דמחלקי' בזה ועוד הא כל עצמו' משו' אסמכת' והא באסמכת' גופ' מחלקינן בכמה דברי' שהן רק מסבר' חלוק' כמ"ש בב"מ דף ס"ו ע"א וע"ב עיי"ש. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ידידו דו"ש ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קלד

שוי"ר על

ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הג' מו"ה משה סופר דומ"ץ ק"ק ערלוי יצ"ו א) הביא קושי' עצומה מהרב הגדול דומ"ץ ק"ק ביסערמיני נ"י אהא דמ' שבועות דף כ"ד דמוקמינן הך מתניתין דיש אוכל אכילה א' אליבא דר"א דנשיא מביא שעיר וק"ל דהא תני ג"כ אשם מעיל' וא"כ בשוגג איירי והא ר"א ס"ל בשבועות י"ט דדוק' אהעלם טומא' חייב ואי בשניהם בשגגה הא מסקינן שם בדף י"ט דהעלם זה וזה בידו פטור וכהד"ג תירץ על נכון לפי"ד ת' בית יצחק דבמעיל' שגגת קרבן שמי' שגגה כמו בשבוע' בטוי דאמרינן במ' שבת דף ס"ט משום דרבותי' וחדושי' הוא דגם בלאו חייב קרבן הה"ד הכ' לחכמים הזיד במעילה בלאו ודבר נכון דבר ונלע"ד די"ל בכמה אנפין בפשיטות י"ל דהא אמרינן בכ"מ ס"ל כוותי' בחדא ופליג עליו בחדא כמ"ש במ' שבת דף ל"ז על הבריית' וכן לשמואל דף מ"ב אליב' דר"ש ומ' ר"ה דף ב' ומגילה דף ט' וכן במ' חולין דף פ"ד וק"ד רבי היא וכתיב לי' אליבא דתנאי וכן במ' קידושין דף מ"ד דק' כול' ר"ש ובשליחות ס"ל כר"י עיי"ש וה"נ ע"כ צל"כ דהא הרמב"ם פסק כר"ש דגם בהעלם מקדש חייב אם כי ר"ע ור"א פליגי עליו ותי' בת"ח משום דרישׁ' דמתניתין סתמי' כר"ש ולא הוי סתם ואח"כ מחלוק' דרק משום מחלוק' ר"ע ור"א נקטי' ואם נימ' דמתניתין דיש אוכל אתי' כהך דר"א שוב הוי ג"פ סתמי ומ"ש האי סתמ' מהאי סתמ', ועוד נלע"ד למ"ש במ' כריתות דף כ"ג דנותר בימות החמה אכיל' דקה אינ' שוה פרוט' ואינ' חייב אשם מ' י"ל דבזה שגג בדעת' שאינ' ש"פ א"כ שפיר י"ל דידע שהוא קודש, או י"ל לפי מ"ד במ' פסחים דף כ"ג דשוגג דמעילה אפי' במתעסק חייב וכמ"ש ברש"י שם וחטא בשגגה כתיב' אפי' שגגה כ"ש משא"כ בשאר מצוות שב' כתוב מלאכת מחשב' ובשאר מצות אשר חט' בה א"כ שפיר ידע שהוא קודש רק שהי' מתעסק ליטול חתיכה דקה שאינו ש"פ ועלה בידו גסה ועיי' בתוס' דף י"ד שעמדו בזה דהא נותר אינו ש"פ ומחלקי' שם בין קדשי בה"ב או קדשי הגוף ותימא בעיני שלא הביא דברי הגמ' דף כ"ג ושוב ראיתי כי בהגהות רע"א עמד בזה, ועוד נלע"ד עפ"י מ"ש בצל"ח בסוגי' דחמץ של הקדש וכן הקש' הקצוה"ח סי' כ"ח מה הוסיף ר"מ אם הי' שבת והוציא בפי לפימ"ש בתוס' שם דאי ליכא חומש גם אשם לית' והא בהוצאת שבת איכ' איסור מיתת ב"ד ולכ"ע פטור מהתשלומי' ולית כאן ק"א ותי' בצל"ח דעל המעילה חייב בשעת לעיס' קודם שבלע וקדם אסור תשלומי' וא"כ בפשיטות י"ל דבשעת לעיס' הי' שוגג על הקדש ואח"כ נזכר שהוא קדש ובלע' ונעלם רק הטומא' ממנו ועיין בהג"ה רע"א בשם אחיו הגאון מו"ה בונם זצ"ל:

ב) מ"ש בשם שו"ת מהרש"ם ח"ד סי' קמ"ו דאם טעה בתפילה בברכת הא' הק' וסיים חונן הדעה והביא בשם שו"מ סי' קע"א שפסק שאי"צ לחזור לראש כשאר טעות בג"ר

ושכן פסק בקונטר' תפיל' כל פה והנה שם בשו"מ הי' הטעות שסיים מקדש השבת ושו"ט שם והביא דברי תפיל' כ"פ שמחלק בין טעות לנשתתק דהיינו שלא אמר כלל ובזה פסק שא"צ לחזור לראש וס"ל לשו"מ בדסיים בטעות בברכ' אחרת הוה כאלו לא אמר כלל וכן עיינתי בקונטרס תפיל' כ"כ ולא מצאתי רק כנ"ל לחלק בין נשתתק לטעות והביא ת' הרשב"א סי' ל"ה שנראה לו להשואל לחלק בזה ומסתבר להרשב"א סבר' זו והביא דברי הירושלמי שנראה מדבריו שאין חלוק בזה ונראה מסיום דבריו דלא בריר' כול' האי' והנה מת' מרן חת"ס סי' כ"א דמיירי בנשתתק ביוה"כ באמצע הברכו' להתחיל מראש הברכ' אתה בחרתנו והא לענין זה ודאי שוי' בחומר דיד' להתחיל מראש הברכ' באמצעי' כמו לג' ראשונות ואפשר דחמור מינה עכ"ז מצדיק דברי הגאונים שלא געזו בש"ץ להתחיל מראש משום דבתוך הפיוטי' ומאמרי תפילות הוה כמו ראש הברכ' וכן מ"ש מרן רע"א בש"ץ שצריך להפסיק לנ"כ מן הראוי' להפסיק בברכ' רצה דג' אחרונות יש להם סדר ולא שים שלום והא בת' הרשב"א הנ"ל הסבר' משום דבנשתתק בלא טעות אינ' רק שנאמ' הברכו עפי' שנים ומה לי חד ומה לי תרי אם כן עכ"ח לית להו סבר' הנ"ל וא"כ כש"כ לענין טעות בברכ' אחרת שקשה להבין ולומר כמו שלא אמר כלל ופשיטא דמי שיעמוד תחתיו עכ"פ צריך להתחיל מראש הברכ' ולסברת הרשב"א נראה דאפי' זה א"צ אלמ' דשני ושני הוא ע"כ לענ"ד מי שסומך על דברי הגאונים רבותינו חת"ס ורע"א להתחיל מראש התפלה לא הפסיד ועיי' בא"א מהגה"ק בעל דע"ק על או"ח סי' קכ"ו שהביא בטעות בברכ' הא' הקדוש סיי' גואל ישראל ובתוך כ"ד סיים כהלכה ועיי' שם פלפול נחמד ועכ"פ חזינן דל"ל סברת שו"מ ומהרש"ם עיי' ג) מ"ש בשם דעת קדושים בענין תיק המזוז, אשר הם לשני חנקים וחלק העליון בתוך שפה של תחתון וגם פעמים עולה ויורד בנקל דהוה כתלא' במקל דפסולי' כמ"ש רפ"ט והנה ודאי כנים דבריו דהא משו"ה נקט הטור לקבעה במסמרי' ומה מהני המסמרים כיון שאינו פועלי' על קביעות המזוז' עצמ' דבשלמא אם התיק גוף א' רק העליון וגם יש לתיק שוליים למטה שפיר הוה קביעות דא"א להניע וכש"כ בתוך הנייר כנהוג אבל בהני תיקי' לא הוי כלל קביעות למזוז' והנה סיים הדע"ק דאם יש לחלק עליון שוליים למטה כשר לכ"ע דלמעל אינ' גורע מה שפתוח דאין דרך להניע משמה וראיתי שם מ"ש באם נקבע ע"י שרוי פען אי הוי קביעות ונראה מדעתו דהוה קביעות ויש לעיין בגדולי טהרה בשו"ת סי' ט"ו דס"ל דשרויפען לא הוי חיבור לענין מקוה ואפשר לחלק בין הנושאי' כמובן. ד) ראיתי מ"ש ע"ד התוס' חולין דף קט"ו מ"ש מדמפרש שמואל מתניתין ש"מ דהכ' ס"ל ע"כ מקש' שמואל אדשמואל והד"ס הביא מכמה מקומות דלית' להאי כלל' והנה כאן נחית לסבר'

בעלי כללים דמחלוק' ישנה היא עיין ביבין שמועה אות תקכ"ט שהאריך בזה ועיין יד מלאכי אות ע' שהביא דברי הרא"ש פ"ק מ' שבת מ"ש על הרי"ף דנראה שפוסק כבן עזאי דמהלך כעומד מה"ט והרא"ש חולק דמצינו אמוראי שפירש' דברי התנ' אם כי לא ס"ל כוותי' ועיי' בהרא"ש מס' ר"ה בסוגי' דשופר שניקב ובס' יד מלאכי הביא ראיי' משבת דף כ"ח דפריך לר"א בפשיטות מדפירש אליב' דר"י כוותי' ס"ל רק האיך דאי אפשר להעמיד דבריו שסותרים זא"ז אמרי' לתרץ דלדידי' לא ס"ל והכי בחולין דף קט"ו הא יש תירץ א' ובגמ' פריך שפיר בפשיטו' מאות' מקומו' שהביא כת"ה כמדומ' שא"א לתרץ בענין אחר. ה) מ"ש ע"ד קושי' בת' אבני צדק לפימ"ש במ' סנהדרי' דף ס"ג דדריש ר"ע מנין כו' שנא' כ"ת על הדם א"כ חזינן דגם ח"ש אסור מה"ת היאך יחלוק ר"ל על התנא ותי' ע"כ. ואפשר עוד לומר כיון שאמר ר"ע שאין טועמי' קודם שיתפלל וטעימ' נקרא בגמר' מ' ברכות דף י"ד ובכ"מ הנאה עיי' באו"ח סי' קס"ג ובמג"א שם א"כ ס"ל דבזה אפי' הנאה אסור ולענין הנאה ודאי גם ח"ש בכלל ודברי הירושלמי מ' תרומו' ידועי' ועיין צל"ח בסוגי' מ' פסחים דף כ"ב. והנני לסיים בכל חתמי ברכות. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קלה

כתקוע שופר לחיים טובים ומתוקים יכתב ויחתם לאלתר בספרן של צדיקי' ידידי כבוד הרב האברך חו"ב כש"ת מו"ה נתן אלי' נ"י ק"ק טרעבישעוו יצ"ו. ע"ד אשר בא על החקיר' אהא דאמרינן במ' ר"ה בב"ד שראו את החודש וכן בב"ק וסנהדרי' שראו בא' וכו' דאמרינן ביום לא תהי' שמועה גדול' מראיי וראיי ב"ד הוה כקבלת עדות ומשו"ה לא מועיל ברא' בליל' אם צריכי' להיות כל הלכות עדות כגון לענין עדות מיוחדת שאי"א בד"נ דצריכי' רואי' זא"ז והביא ראיות דל"צ והנה לדידי חזי שיש מחלוקת האחרונים ה"ה הנתיבות ח"מ סי' ל"ו דפשיטא לי' דלא בעי כגון לענין נמצא קו"פ או לענין חקירו' לידע הזמן אימתי הי' המעשה עיש"ה ובטורי אבן ר"ה דף כ"ה מקש' בפשיטות כיון דראייתן הוי קק"ע א"כ להוי גמר דין כמו חקירת עדים הא בעי עמידת עדים וישיבת ב"ד כמ"ש במ' שבועות דלכ"ע צריך בגמ"ד ע"ע וישיב' עיי"ש במ"ש בסבר' לחלק דלא הוי בזה כמג"ד עכ"פ חזינן דבעי בזה כה' עדות ומ"ש מעכ"ת ראי' ממס' בב"ב לפי' הרשב"ם ונמ"י הא דביום כותבי' ועושי' דין ובליל' כותבי' ומשום הודאות בע"ד כ"ק עדים והאיך כותבי' בליל' הא אין מקבלי' עדות בליל' לענ"ד דהודאת בע"ד ודאי הוה גוף המעשה דאל"כ האיך מעידי' נימא דהוי עד מפי עד והא במס' סנהדרין דף כ"ט וכן בח"מ סי' ל'

נקט בפשיטות בעדים שהעידו דלפני' הוד' אלמ' דזה הוי גוף המעשה ועוד דהא בליל' כול' נעשי' עדים והא קבלת עדות צריך ב"ד והאיך עדים מקבלי' עדים ועכ"ח דאין זה קבלת עדות אלא ראיית עדות כנלענ"ד וע' בקידושי' פ"ג ס"ה ע"ב דילפינן הודאת בע"ד מכי היא זה עיי"ש ברש"י ז"ל ועיי' בקצוה"ח ריש ה' עדות. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ותשועות ישראל. ידידו דו"ש ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קלו

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הה"ג חו"ב נפלא יו"ש כש"ת מו"ה אהרן נ"י דומ"ץ ק"ק מעזע לאבארץ יצ"ו הנה מ"ש ע"ד מרן חת"ס סי' ק"ח דמצינו דב"י חמור מאכילה כמ"ש הרמ"ך בדעת הרמב"ם דלענין ב"י ל"צ תערובות בכדא"פ ועד"ז השיב דאינו משום חומר ב"י רק כיון דש"ה בביתו כולו וממילא מצטרף אם כי סברא נכונה הוא מ"מ כיון דלא אמרינן אפי' לדעת הרמב"ם ורש"י ז"ל רק דילפינן מכל והא גבי אכילה כתוב ומנ"ל ליליף לענין ב"י וכי נדרוש בזה טעמי' דקרא ולחלק ולענין הנאה ודאי קשי' לאותן דעות דיותר מכדי אכ"פ אינו רק מדרבנן ואפי' למ"ד ח"ש אסור מה"ת בתערובות אינ' רק מדרבנן כידוע ועוד וכי נימא לסברת מעכ"ת דאם מוכר או נהנה מחצי פרס שהיא ב' ביצי' אינו אסור בהנאה מה"ת ומותר יותר מד' ביצי' אסור מה"ת לענ"ד זה עדיף מדינא דמל"מ ומ"ש כת"ה לתרץ פסק הרמב"ם ה"ה דברי הנוב"י ומ"ש מעכ"ת דבלמוד תור' הוה הנאת גוף דפקודי ה' משמחי לב, דמשו"ה אסור בת"ב והנה דברי הר"ן מ' נדרים דף ל"ז בפירו' קאמר דלימוד גופא אמרינן בי' מלל"נ ועכ"ח צ"כ בין שמחת רוחניי' והנאת גופ' תרי מילי' ננהו וחסידי' אנשי מעשה נהני' מעשיית מצוה וכי נימא מל"נ וע"כ אמרי חכז"ל בלשון נתנ' כלו' דלא נתנ' להנא' רק לעול על צוואר' וכמ"ש רש"י ז"ל והאי טעמי' שייך ג"כ בתלמוד תור' ראיתי יתר דברים לתרץ דברי חת"ס בסוגי' הם דפח"ח ונהניתי מדבריו כי נכונים. ידידו דו"ש ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קלז

למי כל חמדת ישראל ראש גולת אריאל ידי"ע ומר יד"נ ה"ה כבוד הרב הגאון המובהק והמפורסם בעולם בערוגת הבושם מראש צורים והררי מעונים בנש"ק כקש"ת מו"ה עקיבא סופר שליט"א אב"ד ור"מ ק"ק פרעסבורג יצ"ו. הנני במודע ורב תודה מ"ש בשבילי בהודע' מכתב עוז ובתוכ' ענותנות' הרבני ע"ד המאורע בא' שלא מכר חמצו יי"ש ועעה"פ והיי"ש הוא רעקווירירט והיינו שהיא נחתם בחותם הערכאות שלא ישלטו בו

ידיו ואין בידו למכור מאומה רק כך נהוג דמי שצריך לקנות יי"ש בא יבא להאצענטראל ומשם רשות נתונ' עד כמה מגיע למדת' אם יש בזה אסה"נ לקנות מיי"ש הנ"ל והנה הדר"ג מסתם סתים אופן הרעקווירירונג ומה תכלות' אם משום חק המלוכ' עושי' כן למען שארית היי"ש לצורך חיל המלוכ' כמ"ש ברעקוויר' של תבואות וקמחות דאז יש מקום להקל עפ"י מ"ש הש"ך בסי' ע"ג ס"ק ט"ל בח"מ דמה שהוא לטובת המלכו' עצמ' ולהנאות' לכ"ע דדמ"ד וכמ"ש הרמ"א בסי' שס"ט וכבר ביאר' מרן זקנו בחת"ס ח"מ סי' מ"ד ואם משום תקון המדינ' הוא רק בדבר שאינ' מפורש בתורה כנגד' כמ"ש הש"ך שם ועיין בת' השיב משה סי' צ' שמחזיק במקצת דד"מ ומחליש במקצת' וא"כ הו' ממש ברשות' וקנינם ולא גרע מבהמת ארנונ' דפטור' מבכור' מה"ט כמ"ש במ' פסחים דף ו' ומ' בב"מ דף ע' ע"ב והישראל אינ' רק כשלוח' ואפי' הי' באחריות שלו בזה ודאי שפיר דמי מ"ש הדר"ג דהוה כיחוד לו מקום דאינ' עובר לכ"ע ועיי' בסי' רמ"ו במג"א וסי' רנ"ב וסי' שכ"ה באו"ח לענין יחוד מקום בהוצאת שב' דבחפץ של גוי לכ"ע מותר ושם הראיי' מפ"ק דפסחים הנ"ל כיו"ב במ' ביצה דף מ' עיי"ש והרי אין בידו לפנות היי"ש ממקומ' למ"א כידוע וכ"ז אם הי' הרעקווירי' באופן הב"כ אבל אם מדד"מ הכל שלו רק שהם מסדרי' ומעריכי' דרכי המכיר' לקונים בכמות' ואיכות' והרי בח"מ בסי' רמ"א סעי' ה' קיימ"ל הנותן מתנה לחברו דאם לא פירש רק ניכר מתוך מעשי' שאין המקבל יכולת בידו לעשות כל חפצו אינ' מתנה אבל אם פיר' אפי' בתנאי שאין בידו למכור או לתן במתנה או אפי' שאינ' נותן לו רק לדבר א' הוה מתנה וכש"כ בדבר שהוא באמ' שלו ממש רק כנ"ל שמדד"מ אינ' רשאי לעשות בו חפצו רק לפימ"ש עליו בל"ס דנקרא שלו וכבוד הדר"ג הביא דברי מהרמשי"ק סי' רי"ט בענין סעקוועסטער ושם צדד להקל עפ"י דברי ח"י בסי' תמ"ח דאם הי' אונס ממש כל ימי פסח וגם בטל חמצו דליכ' למיחש לערמ' והנה בתורת שלמים סי' ו' ביאר דברי דהי' העובד' דסבר הי' כל ימי פסח שנמכר כהלכה ורק לאחה"פ נתגלה ששתו מכר' רק המפתח וכיו"ב ריעות' המכירה דעשה עכ"פ כל התפעלו' אבל בל"ז שעבר ולא מכר' מי יימר דמועיל האונס והלא שם בת"ש הוכיח ממ' בב"ק פ' הגוזל בגזל חמץ וע"ע הפסח אומר לו השל"ל ושם ודאי הי' אונס גמור ועכ"ז אוסרי' לאחה"פ ודברי הנוב"י מהד"ק סי' כ' ידועי' ולדברי' שמחלק בין פקדון לגזל ולדברי' הנגזל אינו עובר בב"י דאינ' ברשות' דבזה כ"ע מודי' לשיטת הגאונים שהביא הרמב"ן וגם כי אין בידו למכרו ולהקדישו הי' מקום לצדד בנ"ז אלא שידוע דבת' האחרונים חולקי' עלי' ובלקוטי הרמב"ן פ' כ"ש איתי' להדי' אהך ברייתי' חנות ומלאי של ישראל דף ל"א דאם כי נאבד החמץ מבעלי' מ"מ אסור לאחה"פ והביא ראיי' מהך דמ'

בב"ק בגזל חמץ אם כי הנגזל אינ' עובר בב"י מ"מ קנס' מדאמר אומרי' באסה"נ השל"ל א"כ מפורש דקנסינן אפי' באונס גמור והביא שם מדברי הירושלמי מחלוק' ר"י ור"ל הידוע דהכל משום לת' דערמ' ועיין בת' בית שלמ' סי' ע"ה שהביא ג"כ דברי הרמב"ן הנ"ל בלקוטי' שהם נגד דברי הנוב"י ומעתה ודאי קשה הדבר לסמוך גם בעובד' כמו שמביא במהרמשי"ק והח"י עכ"ח ג"כ לא סמוך להתיר רק משום שהי' סבר שמכר' או שהי' קצת מכיר' ועיין בת' מהר"מ מינץ סי' ג' בעובד' דידי' שהי' סעקוועסטער מהשר של הארענדא והי' ג"כ ע"י חתימת ערכאות בימי אדר בתנאי שאם לא יפדה עד חדש אייר נחלט הי"ש להשר ופסק כיון שהי' השומא קדם הפסח והתנאי לאחה"פ הוה כאומר מעכשיו ומותר לדעת החולקי' על הרמב"ם בסוגי' דנכרי שהלוה לישראל על חמצו ומשמע ג"כ מדברי' דלמ' אונס' דידי' וכש"כ בנ"ז דהחותם של הערכאות אינ' משום גוביית' או משכון אך ורק שאין לעשות חפצו בדבר י"ש הנ"ל ומ"ש ג"כ בת' מהרמשי"ק דהוה כמו חמץ שנפלו עליו מפולת דמה לי מסגרת או מפולת והנה במכילת' הדרשא ל"י בבתיכם פרט חמצו של ישראל ביד גוי שאינ' ברשות' ופרט חמצו של גוי ביד ישראל וחמץ שנפלו עליו מפולת דאינ' יכול לחברו א"כ לכאורה מדמי לי' אהדדי אלא שכבר כתב הרמב"ן בחומש פ' בא דהיינו חמץ של נכרי ממש שלא קבל עליו אחריות דילפינן מלך למעוטי של נכרי והדרשא רק מבתיכם דומי' דגבולך דכתיב לך ובבתיכ' דלא כתוב בי' לך לזה אתי' הדרש' דבבתיכ' דומי' דגבולך דבבתיכ' הוה מעוטו דלך וכן בנפל עליו מפולת דאבד ממנו ומכל אדם דאינ' שלך, והנה בכל שנה ושנה ישנ' בינינו דוחק זה ע"ד חמצו של ע"ע היה הפאבריקען ואפעראדען להיות נזהרו' אחה"פ לקנות מהם י"ש איז' זמנים עד שיש לתלות דכבר עבר וחלף חמצו הנ"ל ואפי' בעיירות שעושי' התיר' לעשות להם שטר מכיר, מעולם הי' תימ' בעיני דידוע דכל מכירת חמץ שנהג בינינו ישנ' פקפוקי' כמ"ש באחרונים דאינ' רק כמו ערמ' והגוי אינ' מבין ולא מכוון לקנותן ועיקר הדבר כל בר ישראל ניח' לי' להקנות ולהעתיק חמצו ביד גוי הנ"ל למען שלא יעבור בב"י כמ"ש בח"י סי' תמ"ח וכמ"ש זקנו מרן חת"ס סי' קי"ג וסי' שי"ד ביו"ד דא"צ כוונ' הגוי הקונה רק דעת הישראל להוציא מרשותו ובראשית הדברים מ"ש הת"ש דכל ב"י מבטל בלב שלם מה"ט אבל הני ע"ע דליכ' למימר כל הנ"ל מה יפעל שטר מכיר' הכל כשחוק בעיניהם וממיל' אין מכוונ' להקנות ולהוציא מרשות וכבר התעורר בזה בת' מהרש"ם וכן באו"ח חדש שאין מכיר' זו כלום וברוך שכוונתי והנה בנ"ז כבר גלתי הענ"ד דהדבר תלוי באופן הרעקווירי. ואגב ראיתי להעיר מ"ש במהרמשי"ק לתרץ דברי תו' מהרי"א סי' קכ"ג אשר דעתו כי העיקר שהמלוה עובר בב"י והקשו הגאב"ד מפאקש ז"ל במה קנה

המשכון ותימ' דרגיל בפ"כ דברי מחה"ש והא כבר הקשו בסי' תמ"א בזה ע"ד הרא"ש במ"ש דאומר מעכשיו לא מהני בלא הרהונ' דל"ג מקבלת אחריות תיפוק לי' במה קנה הנכרי דהא ס"ל כשיטת ר"ת דנכרי דוק' במשיכ' קונ' וכיון שלא הרהינ' אינו רק מעות לחוד וכן העיר בצל"ח בסוגי' וכן במהרמ"ש הנ"ל ואח"כ ראיתי בפרמ"ג שתירץ דחוזק השיעבוד מסיי' דקונ' במעות לבד ע"כ קאמר הרא"ש בהנכרי שהלו' וכו' דבלא הרהינ' אינ' רק משום אחריות דישראל והי' קשה מזה במ"ש הירושלמי הביא' בח"י דבקבלת אחריות אם כי דעובר אב"י מ"מ לא קנסו אחה"פ דחמץ של נכרי היא עכ"פ ואסתגר בזה ואסיים בכל חותמי ברכות ותשועות ישראל ונזכה עם הדר"ג לראות בראש שמחת עולם עם כל אחב"י במהרה כא"נ הטהורה ונפש ידידו ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קלח

שלמא רבא לגבר' רבא דרבי' לכהנא רבה ה"ה כבוד הרב הגאון המפורסם חריף עצום ובקי נפלא בנש"ק כש"ת מו"ה שמואל זנוויל הכהן דומ"ץ ק"ק מונקאטש יצ"ו. אחדש"ה ועתה באתי ע"ד הצוקער אשר הדר"ם ירה חצי השגות ע"ד מהרמשי"ק או"ח סי' רמ"ו שהחמיר מאוד מזה והזכיר גם משמי משנת תרנ"ו בתל תלפיות ואינו עולה בזכרוני מ"ש מאז רק מימים לא כבירים כשאלת' מהרבנים הגנ"י מכירעדיהאז ודינדיש נ"י על זמנים ועתים הללו ושם הערותי במ"ש מהרמ"ש הראי' מנעגליך וכרפום שאוסרים אותם בש"ע סי' תס"ז והלא אין דרכן לאכלן בעין רק בתקון תבשילים עד"ז אמרתי מה ראי' משם דאייר' בתוך הפסח ובמשהו חיישינן אבל אם נתערב קודם הפסח מנ"ל וגם מ"ש במהרמ"ש דקול' של הצוקער הוא חומרת' כיון דחשש רחוק הוא ולא נאסר רק מפני שכך תקנו הגאונים מקדמ' דנא הוי כגופ' של אסור והנה רוב הפוסקים ס"ל דכמו זה הוי כמו נדרים כמו נדרי מצוה והא ביו"ד סי' רט"ז קיימ"ל דבנדרים הנודר מן הבשר מותר ברוטב וכיו"ב ורק בבשר זה נעשה נבילה כמ"ש בפ' הנודר ובסי' תקנ"א מדמה המג"א מנהג אסור בשר מר"ח אב לנדר מן הבשר ומותר מדינא ברוטב והא ודאי נותן בו טעם ועדיף ממידי דעבידי לטעמא ביותר מששים כמ"ש סי' צ"ח דאינו רק מדרבנן ועי' נוב"י מת' סי' רי"ב א"כ אין כ"כ ראי' מדברי הב"י סי' קי"ז דשם בדרבנן מה שאסרו חכמים אבל מה שנהיגי מעצמן מנ"ל דאסרו אפי' עבידי לטעמא ועתה אבוא מה שנלענ"ד קצת להעיר מ"ש כבודו ע"ד מהרמ"ש במ"ש דברי חמד משה שהתפלא ע"ד ח"י בעובדא דא"ז בחומץ שמלאוה' ביין של צוקער שמתיר הח"י ע"י סנון והתפלא החמד משה מה סנון שייך בצוקער סנמוס והי' למים וכ"ת תמה על מתמי' דניהו על הצוקער עצמו לא

שייך היתר סנון אבל על חששא דפרורי שפיר שייך סנון והנה הח"י והח"מ ודאי לא הי' חוששים משום פירורים דזה נתחדש בימי הברכ"י מ"ש בסי' תס"ז אבל הם חששו לתערובות קמח כמ"ש הרמ"א ומג"א סי' תס"ז להדי' ובזה שפיר תמיהת הח"מ על מקומו עומדת שנית תמה הדר"ג ע"ד מהרמ"ש מ"ש להשואל אשר עמד ע"ד מרן חת"ס סי' קל"ה במ"ש ע"ד ברפ"י דיר"ש יזהר מצוקער למ"ד חו"נ וכתב דהא זה בלא"ה יש איסור בעין שם ודעת השואל דהברכ"י קאי אם סינון הצוקער ועד"ז השיב במהרמשי"ק דאז הוי כמבטל איסור לכתחילה כמ"ש המג"א סי' תמ"ז ס"ק מ"ה והתפלא מאוד כ"ת מה מבטל איסור לכתחילה הוי בסינון והא המג"א בס"ק י"ג בעצמו מתיר היין שיש בו חשש פרורי' ע"י סנון והנה זה ודאי תמיה' נפלאה האיך נעלם מהרמ"ש ד' מג"א הנ"ל וגם משאר מקומות מוכח דלא שייך בזה משום מא"ל כמ"ש מעכ"ת וכבוד הדר"ג עוד שכל ידיו דמרן חת"ס מביא דברי מג"א ברמז דברי' וכוונתו להיפך לשלול דעת השואל דל"ל דאיירי ע"י סנון דא"כ ליכ' שום חששא דלח בלח קיימ"ל דאינו חו"נ וא"כ ראי' דס"ל למרן חת"ס דמהני סנון והנה אם זאת כוונתו מסתם סתים יותר מדאי ועוד מה זו ע"ד ברכ"י הא בברכ"י מבואר דיר"ש יזהר למ"ד חו"נ והא עיקר מחלוקת הרשב"א, ה"ה לח בלח וא"כ דברי ברכ"י מדויקים ועי' בסי' תמ"ז בברכ"י שנראה דעתו להחמיר כמ"ד חו"נ והוכיח מדברי ב"י סי' תנ"א דאפי' בטעם לחוד ס"ל להב"י ופר"ח דבמחלוקת שנוי' אם חו"נ או לא ולענ"ד דדברי חת"ס מכוונים למ"ש במג"א ס"ק הנ"ל דבר שפעמים עבים ולא שייך בהם סנון ה"ה ביערת דבש הוא הצוקער ביורה דומי' כזה א"כ לא שייך בזה סנון וא"כ נשאר החששא משום פירורי' בעינ' ומני' ומנן תסתיים שמעתתא. ולמען שלא יהי' דברי מהרמ"ש כשגגה בדברי שכוח ע"ד מג"א הנ"ל ועוד הי' תמי' דבברכ"י סי' תמ"ז בעצמו מביא בשם שו"ת בי"ד בככר שנפל לבאר להתיר ע"י סנון המים לאחר שנטל ממנו הככר ועוד נלענ"ד דודאי לא נתכוון המהרמשי"ק או השואל דסינון היינו בתוך משקין או תבשילים צלולי' שנתנו צוקער לסנני' הא מזה לא איירי בברכ"י כלל רק על הצוקער עצמו אלא שידוע מ"ש הברכ"י דבמצרים וועניציע העידו שאין חשש תערובות קמח בצוקער דשם והיינו משום דשם גדלים הצומחים שקורין ציקער ראהרען והם קני ציקער שהביא הטור בה' ברכת הפירות וידוע שלא הי' במדינות אלו פאבריקען וכיו"ב שעושים צוקער ראפינאט הוט צוקער כמו במדינתינו רק הי' הצוקער כמו קמח בעצמו כמ"ש הנוב"י מה"ת סי' ע"א עיי"ש והוא מ"ש פודער צוקער ועד"ז הי' חשש דקמח והעידו דשם הקנים הנ"ל שכיחי ושכיחו יותר מקמח כמ"ש הנוב"י וליכא חששא ורק ביורה שמבשלים הקנים חידש הברכ"י החששא שטובלים האומנים את פתם ועד"ז קאי

השואל באות' צוקער שביורה שנעשה כמו רוטב ולח שייך בו סינון וע"י איזה כף או כלי והי' מנערים אות' עד שיצא דרך מסננת וא"כ פרוס גדול ודאי לא יצא דרך מסננת הנ"ל ורק פרורי' קטנים כמו קמח של הצוקער עצמו ודעת השואל ודאי הי' מביא ממעשה שנעשה שם ע"י דחיקא וניעור כפות שהי' דוחקים הצוקער דרך איזה מסננת והכל נעשה קמח כי הי' בקי במעשה הנ"ל היאך נעשה כקמח ועד"ז שפיר השיב המהרמ"ש. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קלט

שוכ"ט לכבוד רב חביבי בחור כארזים חריף ובקי בחד"ת מו"ה מנחם מענדל נאלדשטיין נ"י אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ בא לידי וראיתי כי רב חיל' למו"מ ולאסוקי ח"ת אליב' דהלכת' וכעת כי טרידנא טובא בשאלות זה יוז"ב אין אתי להשתעשע בדברי' ויספיק לך קיצור דברי' ע"ד שאלתך ע"ד הקמח' דפסח' שלאחר שרקדו אותו נמצאו בזה איזה תולעים ובפיהם כמו חתיכת בצק וחפשת צדדי היתר והבאת דברי טו"ז ומג"א סי' תס"ו וגם דברי חק יעקב, והנה באמת בת' פנ"י סי' ט' הביאו בשע"ת מתיר גם בנתייבש ע"י ריקוד מ"מ מי יערב לבו להתיר כגון זה אשר רוב האחרוני' חוששי' לאיסור בפרט בתולעי' בודאי שייכי' דברי מג"א שהולכי' בכל הקמח ודומ' לעכברי' בחבית ומ"ש בשם הס' עו"ש להקל משום דמי פירות נינהו לדעת הח"י סי' תנ"ג הנה בסי' תס"ו חזר בו וגם לא שייך בזה לאחוז קצה השק ועיין בהגר"א שמביא דברי המשנה בפ' כיצד צולין יקמוץ את מקומו משמע דאין לחלק וכמ"ש מהירושלמי אלא שיש לחוש כמ"ש שהלכו בכל הקמח ע"כ אין בידי להקל. ומ"ש בנפה שרקדו בה קמח רקדו ע"י קמח מצה יפה דברת דלא שייך בי' ביטול ומ"ש לחלק בין חמץ ששמו עלי' עיי' בת' מרן חת"ס סי' ק"ז הוזכר סברא זו ועוד שם בראש דבריו בשם מהרי"ל דע"פ קיי"ל דבטל בששי' ואז נעשה איסור בהיתר ובהגיע פסח דהוי במשהו כבר נתבטל בע"פ וקיי"ל כמ"ד דאינו חוזר וניעור משא"כ בקמח זה דאפי' בע"פ הוי היתר ולא נתבטל מעולם ע"כ אין דעתי להתיר. וע"ד מים שלנו גם דעתי להקל כמ"ש הרה"ג מפאביאן נ"י וכמ"ש ביו"ד סי' קי"ח סעי' י' דבדבר שאין הגוי נהנה בחליפין לא חיישינן שהחליף למען להכשיל וכן הוא בכמ"ק, וכמ"כ ראיתי דבריך בסוגי' דהואיל והמה חורפי' דמחלי' לשבח. ומפני טרד' דהכנה לחה"ק הבע"ל אסיים בכל חותמי ברכות וברכת שיו"ט אוה"נ דוש"ה. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קמ

ברכת כוח"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרבני החוב"ק ירא ושלם כש"ת מו"ה יעקב קאפל נ"י ק"ק טאלע יצ"ו. אחדש"ה וראיתי מ"ש ע"ד רש"י ז"ל מ' ברכות דף י"ב שמפרש עול מצוות דלא כמ"ש בג"מ מקרא דוזכרתם וכו' ונקט ועשית' וכו' ודאי צ"ע רב ונלענ"ד דלפני רש"י צ"ל הי' כמ"ש בילקוט בשלמ' הני תלת' מפרש' עיי"ש פ' שלח ולא נזכר שום פסוק ע"כ פירש"י ז"ל מעצמ' כפשיטו' ומ"ש ע"ד הררי' מ' ברכות בדברי' התלוי' בדיבור לכ"ע מצ"כ כבר האריך בזה בט"א מ' ר"ה עיי"ש. ב') ע"ד פסקי דתוס' מ' תענית סי' ח' עיי' בדברי מרן חת"ס ח"ו סי' ס"ו מ"ש על דבריהם ועיי' בב"מ כ"ג כ"ד מ"ש מדברי המדרש איכ' דר"ח ס"ל דכגרוגר' משיב נפש דברים של טעם הם וגם י"ל דמתיב' דעתי' הוה טפי מלהשיב נפש כמובן. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ותשועות ישראל במהרה כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער סימן קמ"א שוי"ר על ראש ידידי ה"ה כבוד הרה"ג החריף ובקי כש"ת מו"ה שמואל נ"ל נ"י אבדק"ק טאלטשווא יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי וראיתי במה שענותנותו הרבני בש"ח עם תשו' שלמה במי שסמך על אשתו במכיר' חמץ הנהוג והיא שכח' מתוך טרדות רבות וביו"ט נתודע לו מהנ"ל ומסר להערל השטר כאשר דבר אתו מקדמ' דנא שיקנ' חמצו כמו כל השנה והדברי' שיש בהם חמוץ הוא כמו ק' ליטער רום ושק קמח' ולפני כת"ה ספרי צדיקי' פתוחי' לפני' והראה לדעת ולהדר על צדדי היתר וגם עשה מסברות גדולי אחרונים כללי' ופרטי' והנה לענ"ד אין לנו לחדש דבר בענינים אלו רק מ"ש בשו"ת גדולים המפורסמים בזמנינו בפרט מה שחדש כת"ה דכיון שנתרצו הקונ' והמוכר מקדם להעמיד על מקח זה אם כי דברים בעצמ' ננהו ולא קנין הוא כמ"ש בגמ' בפ"ד מ' בב"מ דאפילו מחוסר אמנ' אינ' לכמה ע"ד וכ"פ בסי' קפ"ט עכ"ז במסירת שטר הוי קנין למפרע לענ"ד א"צ לסתור חדוש זה מ"מ ה"ה דברי הגמ' בב"מ בפ"ק דבלא קנין חין כותבי' ששר ככו' בלא מכוה משום מוקדם וכן קיי"ל בח"מ סי' ל"ט דבלא הקנאה צריכי' העדי' לראות מסירת השטר והוא קנין שיעבוד ודאי קל הוא מקנין חפץ דהא יכול להשתעבד ולחייב את עצמ' עפ"י שטר בעדים וכן לענין דשלב"ל כמ"ש בסי' מ' בב"ב ועיין בח"מ סי' ר"ט ברמ"א סעי' ד' דפסק כן אלמ' דלא מהני מסירת השטר להקנות למפרע כש"כ בקנינים בעלמ' שרק לאביי דס"ל עדי' בחז"ל נקנה מזמן חתימת העדים ובעובד' כזו איתא בשו"ת הרי בשמים סי' כ"ט שהי' השטר מכירה ע"י עדים החתומים בזה דן להקל וכת"ה לא פירש במכתבו אם הי' הש"מ בחתי' עדים או כאשר נהוג עתה בכת"י המוכר לבד וגם מטעם הנ"ל לא מהני מכח קנין אודית' דצריך ג"כ לעדים כמ"ש במס' סנהדרי' ובסי'

ט"ו ובלא"ה ידוע שמפקפקי' האחרונים בזה ועיין בחת"ס ביו"ד לענין הלכות מכיר' בכור בהמ' עיי"ש ע"כ לענ"ד בנ"ז אין לצרף רק מ"ש שסמך על שליחות אשתו דבעשה שליח למכור חשוב לי' בת' מרן חת"ס באו"ח סי' ק"ט וסי' קל"ג לאונס דלא שייך בי' שום ערמ' ולא קנסינן לי' דזה דומה ממש למ"ש בת' מנח"י ולענין מ"ש במנח"י ונוב"י מראה מקום בש"ס הוכיח הרמב"ן דגם באונס קנסינן לי' הכל מביא ברמב"ן דיליף מהא דגזל חמץ ועעה"פ דאומר לו הש"ל דאומרי באה"נ הל"ל הרי דגם באונס אסור בהנאה עיי' בת' אמרי אש סי' ל' שהביא דברי הרמב"ן לסתור דברי המב"י סי' כ' שהרא' שם נפלאות כידוע ולענין אם בטל ג"כ הביא ראי' משם וצל"ע דלר"י דבר שאינו ברשותו אינו יכול להפקיר ולר"ל יכול להפקיר כמ"ש בב"ק דף ע"א בשמעתת' דצנועי' ואפשר דגבי חמץ סגי בגלוי מלת' בעלמ' כמ"ש הר"ן והנה לעיקר הלכה למעשה מ"ש כת"ה לענין השפריט שבמשקה רום דהשפריט בזה"ז אפשר דגם כן אינ' חשש' בכל לתבואה חמוצה והנה כבר נתעורר בזה בת' מרן חת"ס סי' קל"ג ובת' מהרמשי"ק סי' רי"ח ושם ג' טעמים להחמיר חדא דהוי החמץ בתבואה חמוצה דבר המעמיד ול"ב ועוד דהזיע' המעלה שנתהוה ממנו השפריט הוי תחילת ביאת' לעולם ע"י תערובות דל"ב כמ"ש המרדכי כידוע ושלישי' די"ל דהזיע העולה מן התבואה חמוצה הפך הזיעה משאר מיני' כמוה' ועל סברי' זו תמה במהרמשי"ק דלא מצינו בשאר מיני' נגררי' אחר החמוץ רק אורז כמ"ש בירושלמי הביא' הרמב"ן בה' חלה עיי' בסי' תנ"ג והנה בזה לא זכיתי להבין דברי' הקדושי' מה גריר' חמץ שייך בדבר המשקה היוצא וכי זה אסור משום דמתחמץ או בא לידי חמוץ זהו רק יוצא מן איסור חמץ אבל השפריט שכבר נעשה לא שייך בי' דמתחמץ או בא לידו חמיץ דנימ' בי' טעם גריר' כמו עיסת אורז שיש בו טעם דגן דעיסת אורז נגרר אחר הדגן ומתחמץ ודבריו הק' נפלאו ממנו אלא שגם דברי מרן חת"ס קשה לענ"ד להבינם מנ"ל במשקה היוצא נימ' סברי' זו דמהפך ואפי' אם מהפך כל המיני' לשפריט ס"ס אינ' דבר היוצא מן האסור חמץ ושאני חמץ עצמו או נבלה גופ' שמהפך לשכמוהו ואפשר דזה כוונת המהרמשי"ק אלא דלא הוי לי' לתלות הסברי' בעיס' אורז דשכ' ושכ' הוא והנה בת' א"א סי' כ"ט נשאל בעובד' כזו לענין שפריט כנ"ל ועמד ג"כ על החקיר' שנתודע לו שיש ו' חלקים תפוחי אדמה וא"כ לית בי' כאכ"פ ואם כי דהוי דבר המעמיד ולשיטת המרדכי הוא מה"ת דל"ב ויש לסמוך על שאר דעות דהוא מדרבנן והתיר ע"י ביטול ברוב והשלכת הנאה ליה"מ מה שמגיע לחלק תבוא' חמוצה והנה מה שלא העיר' משום טעם כעיקר נראה לומר דס"ל דעיקר כדעת הח"י בסי' תמ"ב דכ"ע בב"י וגם במקו"ח סיים דמסתבר כס' הח"י ובת' מרן חת"ס סי' ק"ח וק"ט שחולק שם ע"ד ודעתו

כדעת הפ"ח וחמד משה מ"מ בסי' קל"ג גופ' נראה דאם הי' ברור לו שאין בראזאליע כדא"פ הי' מיקל מצד זה ע"ש והא בלא"ה כל הרעש הוא לפי שיטת רמ"ך שהביא במ"מ וכ"מ והובא במג"א סי' תמ"ב והסביר בפ"ח דהמ"מ לשיטתו דס"ל טע"כ ל"ד ע"כ בעי כדא"פ והרמ"ך ס"ל טע"כ מה"ת ופן הסביר בחת"ס ג"כ והא לפי דברי המחה"ש סי' תמ"ב ס"ק מ"ה בפי' דברי המרדכי דבתערובו' שבא לעולם לא שייך בטול והנה כל זה להיות מתבטל לגמרי להתיר' אבל פשיט' דזה אינ' גורם להשלים השיעור מה שצריך לשיעור' ופשיטא דאם אין בו כבכא"פ דלא מחייב מלקות מה מועיל שאינו מתבטל ס"ס ליכ' שיעור' ובדברי המרדכי דאיירי בראיותי' מיבמ' שרקק' דם ורוק וכן בזה דלא תלי' בשיעורי' הנ"ל שפיר נימ' דל"ב אבל לענין שיעורי' דכא"פ ודאי דלא מפסיד מה שאינ' בטל ולולא דממסתפינ' הייתי אומר בענין יי"ש ושפיר דהחמירו בת' ח"צ ות' מהרמ"ט שבסוף ס' נשים דודאי כל היוצא באופן זה הוה כמוהו כדדרש' דנפש לרבות השות' והא לפי דברי חוו"ד סי' ק"ה שחדש דטעם כעיקר תלי' בזה דבכל דבר שהמשק' היוצא כמוהו טע"כ מה"ת ובדברים שאינ' כמוה' גם טעכ"ע לא אמרינן בי' מה"ת עיי"ש דכיון בכמה דברי' לדברי חידושי הרשב"א בסוגי' דזרוע בשלה במ"ש לר"י דס"ל מב"מ ל"ב לדידי' ל"ל דאית לי' טעכ"ע משו"ה דאוריית' דכיון דאינו בטל הוה כבעינ' וכשאר משקים היוצאי' דהוין כמוה' עיי"ש דוק ותשכח. ומעתה לפי"ד הבעה"מ בסוגי' דטע"כ דה"ט בד' מיני מדינ' דלא אסרינן לכ"ע משום טע"כ דטעמן נשתנה והיכ' דנשתנ' לא שייך טע"כ וזה טעמי' של הב"ח בשכר דלהכ' לא מברכי' עלי' במ"מ דטעמו נשתנ' ועיין בספרי הקטן לב"מ או"ח סי' ל"ג וסי' ל"ד שהארכתי בזה בס"ד והא עינינו רואות כי היין שרוף וכש"כ שפריט דנשתנה טובא מטעם החמץ ע"י מלאכת הבשול והזיעו וכש"כ ע"י שלאנגען קעסטעל והאפאראטען ומי יאמר בין השותי' יי"ש שמרגישי' טעם חטי' חמוצי' והראיי' מדברי' הריב"ש בתשוב' סי' רנ"ה במשקה אנוא' שהוא ג"כ יי"ש כמ"ש הרמ"א ביו"ד סי' קכ"ג מהדר אאסור' אע"ג דנשתנה לגמרי ועד"ז קאמר דמ"מ אסור כמו ע"ז דאפי' אפרן אסור ולא מהני נשתנה והה"ד יי"נ דהוא משום לת' דע"ז ולמה לי' כולי' האי תיפוק לי' משום טע"כ אלא עכ"ח כיון דטעם של יי"ש נשתנה טובא אין זה טעמו ולא ירדתי לסוף דעת ת' מהרמ"ט שבסדר נשים שאוסר יי"ש מתבואה חמוצ' משום טע"כ ולהנ"ל הא מוכח גם מדברי ת' הריב"ש הנ"ל דס"ל כדעת בעה"מ היכ' דנשתנה טעמו לית בי' משום טע"כ וידעתי כי שיטת רש"י אינ' כדעת בעה"מ שתי' בסוף הסוגי' דטע"כ במ"ש חכמים על ר"א בכותח הבבלי משום דל"ל טע"כ דאוריית' וידוע מ"ש בזה בת' חת"ס יו"ד סי' צ' דא"כ מה ס"ד דר"נ דר"מ אית לי' נוקש' ותערובות לית לי' הא ר"א

ס"ל נט"ל אסור וא"כ שפיר יליף מג"נ דטע"כ דאוריית' דהא לדידי' ליכ' חידוש ועיי"ש דסיים דלא מצא תירוץ לקושי' הנ"ל ולדברי בעה"מ הכל על נכון ומעתה כיון שיש לנו דעות הראשונים ה"ה בעה"מ והריב"ש וכ"ד הב"ח דבנשתנה לא שייך טע"כ וממילא אין היוצא מהן כמותן למה נחמיר כ"כ בייש לענין חמץ וכש"כ בחמץ שעעה"פ ושוב עיינתי בת' ח"צ סי' כ' מ"ש דאם כי בריב"ש לא החמיר רק בייג משום דע"ז אפי' אפרן אסור מ"מ משאר ראיות שהביא משמע דבכל אסורי' ג"כ כך הלכה ואני לא מצאתי בריב"ש רק הראיי' מ"ש מטיפת חלב שנפל' על החתיכ' דבכיס' ונעור הכל אסור משום דהבל הבא בחתיכ' מבלבל הכל וכ"כ הר"ן והיינו שמביא ראי' דזיע' הוי כממש ולא פירש' בעלמ' אבל לענין השתנות אין מזה ראיי' דמה השתנות נעשה בהבל שמבלבל החתיכות שבקדרה וכי יש בזה איז' השתנות כמו בייש שנעשה מיין ועכ"ח לזה צריך ראיי' מע"ז דגם אפרן אסור דאל"כ לא הי' לנו לאסור כמ"ש שם שנשתנה טעמו ומראה שלו וע"ז הביא ראיי' מע"ז ושוב קאמר מ"ש שאינ' רק זיע' ואין בו ממש משמע להדי' שמחלקו לשני חלקי' אי משום דנשתנה ושוב קאמר דאפי' נימ' דשינוי ג"כ אסור דהוי כאפרן היינו אם בא מן הממש אבל כל הייש אינ' עולה רק מן הזיע' עד"ז צריך ראיי' דזיע' הוי כממש וא"כ בנ"ז. דטעם חמץ ודאי נשתנה מנ"ל באסור חמץ דהיינו בשפריט שנעשה קודם הפסח והנה חליל' לי לחדש דבר להקל במקום שהחמיר' רבותינו עכ"ז ודאי ראוי' לסמוך בזה אדברי ת' אחרונים במ"ש בת' א"א שזכרתי כנ"ל. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קמא

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב המאוה"ג וכו' מו"ה אברהם יהודא הכהן נ"י אבדק"ק מא ראשהעיוויז יצ"ו יק"מ וכו' ע"ד עובדא באופה א' ששכר מן הגוי נחתום תנור' ואינה אופה בו וכל תכלית שכירתו רק משום הקאנקארענט אם יש היתר שיאפה הגוי בימי פסח בלא שום ריוח לישראל ואם ימכור הקמח שלו להגוי הנ"ל ואם יעשה בדרך שכירות או לבטל השכירות דקדום וישאר הגוי בתנור שלו ותמוה בעיני כי שנה זו נשתנה משאר שנים אשר רבו לפני השאלות בענין זה לכמה שואלים והנה הט"ז כתב בסי' ת"נ ס"ק ו' סיים שם במי שיש לו רחיים של עצמו לחלוטי' אין היתר רק במכירה לגוי על שנה או חצי שנה בהבלעה משמע דעל ימי פסח לבד לא מהני אפי' דרך מכירה וראיתי בפרמ"ג שתמה עלי' למה לא יועיל מכירה בכל ע"פ ובכל ע"ש אלמא דפשוט לי' להתירא ותמי' על הת' אבני צדק סי' כ"ד שהביא מעכ"ת שלא הביא דברי פרמ"ג

הנ"ל וכן בס' תשובו' שמהדרין אהתיר' לענין השבתות לא הזכירו מדברי פרמ"ג הנ"ל, והנה הפרמ"ג מגי' בדברי הט"ז שמשכיר' במקום מכירה אלמא דשכירות ודאי לא מהני על ימי פסח לבד וכן לימי שבת ואפשר משום מ"ע או מאיזה טעם שיהי' א"כ בנ"ז אפשר טוב יותר עכ"פ שיבטלו השכירות עפ"י שטרות המועילי' לפני המשפט וכמ"ש בש"ע סי' רמ"ה לענין שותפות עיי"ש אלא שצל"ע בנ"ז אם אומר לגוי שיופ' חמץ והיינו בחרקאי' אם אינה דומה למ"ש במ' ע"ז דף ע"א דגבי יי"נ אסור לומר לגוי עול תחתי לתן מס למלך יי"נ דהוי כמו שלוחו וקיימ"ל דיש שליחות לחומרא וכבר האריך בת' הב"ח סי' קמ"ג דבחמץ בפסח יש להחמיר בעבדים ובהמות שמזונותן עלי' לומר לגוי שיתן להם מזונותן ויתן להם חמץ ובמג"א ס"ק ט' וס"ק י' מיקל אבל בח"י ושכה"ג מחמירי' כדעת הב"ח עיי"ש אלא שמשמע בת' הב"ח דדוקא בעבדים ובהמות הכ' הוה שפורע חובו מאסה"נ משום דמזונותן עלי' לא בשאר דברים שאינה רק בתליית רצונו ועכ"ז אינו יודע החלוק הא מבואר בת' הב"ח בטעם שיש שליחות לחומרא לגוי וא"כ מה חלוק בין חיוב' לשאינ' חיוב' וצ"ל דגוי אדעתי' דנפשי' קעביד ועיין בת' תשורת ש"י סי' קצ"א בעובדא דידי' מיקל בזה דאינה רק מדרבנן דאינ' אומר לו בפירוש עול תחתי ועיין ביו"ד סי' קל"ב בה' יי"נ שם וע"כ בנ"ז שאומר לגוי שיאפה חמץ לקונים הרגילין אצלו תליא במחלוקת הנ"ל ועכ"פ אינו ערב לבי להתיר גם אם יסכים להתירא גדולי ההוראה ג"כ, ונהירנא שהייתי בק"ק ברעזאווא אמר לי האופה ישראל עוד כמה ימי' לפני פסח בשאלה כזו ואמרתי לו שימתין עד כי אבא על העיון ושוב לא בא ושאלתי' על הנ"ל והשיב לי כי התיישב בדעתו שלא לשנות מנהג הקדמונים באומר' כי התנור ימי מנוח' ביום' דפסחא ובכ"ז ודאי אינה דומה להנ"ל שנית מ"ש לענין בעלי משקאות שאין להם ליצענץ ודאי לא יאות למיעבד הכי וכבר צווח עד"ז במהרנשי"ק ובמי שיש להם ליצענץ אם כי יש לפקפק ג"כ מ"מ יש לצרף מ"ש בשבילי דוד סי' רמ"ד לענין שבת כיון שפורע שכר ארענדע הוה כמכס עיי"ש וכבר נהגו כן מקדמ' דנא. וע"ד שותפות עם הדירעקטאר גוי ויש להם געשעפטספירער וחשש מעכ"ת דלא מהני התיר' דהר"ן שהביא הרמ"א סי' רמ"ה דהוה שלוח' כן איתא בת' פרשת מרדכי סי' ט"ז דכל ההיתר היינו בגוי שותף שעשה ועוסק בעצמו אבל ע"י פועל שמשתלם מכיס השותפות הוי כשלוח' של ישראל ואין תקנה רק להשכיר לגוי ליום' שבת' או ליתן לו בקבלנות עיי"ש מה שמפרש דברי הרמ"א סעי' ג' שהביא היתר זה בדברי אמתיי' להצילו מקושי' הט"ז ומג"א. וכבר הבאתי ד"ק באריכות בס"ד בכ"מ ידידו דו"ש ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קמב

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב המאוה"ג הו"ב צדיק ונקי מו"ה צבי בלוי נ"י אבדק"ק פאפראד יצ"ו. הנה באתי ע"ד האופה אשר הנכרי' הרגילי' אצלו לאפות חמצם מפחידים אותו אשר האופים הנכרי' לא יאבו לאפות לחמם בימי ש"פ הבע"ל אם לא יאפה להם וע"כ למען הפסד פרנסתו להצילו ברצונו למכור תנורו למשרתו האומן מכירה גמורה בלי שום ערמ' והוא יאפה להם והכל אשר לכל שלו ומעכ"ת מצדד להתיר' והביא ראיות מפ"מ והנה אם כי דבריו נכונים מפני אשר ראיתי בט"ז ססי' ת"נ ע"ד הרחיים שטוחני' בו חמץ בתבואות בפירש אמר דהיתר מכירה לא מהני רק אם מוכר לשנה או לחצי שנה אם הרחיים שלו הוא וראיתי בפרמ"ג באמת שתמה עליו מ"מ אינו מועיל בכל ע"פ והגיה בט"ז במקום מכירה שכירות והסבר' לפענ"ד דעתו דהטעם של הט"ז הוא משום מראית עין והיינו הך דסי' רמ"ג במרחץ ותנור אבל במכירה ס"ל דלית בי' משום מ"ע כמו שהאריכו בזה בתשו' אחרונים בשו"מ ודברי חיים בכ"מ וחידוש בעיני כי לא הביא' דברי הפרמ"ג לראיי', ומ"ש כת"ה לראיי' מבתי משקאות שנוהגי' ע"י היתר מכירה ולא חיישינן למ"ע יותר מזה יש לתמוה שנוהגי' בהיתר מכירה ומקבלים הריוח כידוע והוה משום משתכר באסה"נ כמ"ש המחבר סי' ת"נ בשם הרשב"א שהביא גם כת"ה וכבר הערותי עד"ז עד שמצאתי בת' זקנו מרן ת' מהרמשי"ק סי' רט"ז שחייש לזה וכתב במקום שאין מוכרחי' עפ"י חקי המדינה אין לנהוג היתר הנ"ל ולא ביאר הדבר מה חלוק בין מוכרח לשאינה מוכרח וגם לא ביאר אם בלא נטילת ריוח או אפי' בריוח ואפשר שהעלים הדברים מפני כי במשקאות הנ"ל רוב' דרוב' אינו כולו חמץ גמור כי רוב השפריטען הם תפוחי אדמה או קטניות ורק המחמץ הוא ממיני דגן כידוע ועיין בת' אמרי אש בכ"מ מהדר להקל בזה לענין חמץ שעעה"פ וע"כ עוד לפני שנתיים ימים קראתי לבעלי משקאות הנ"ל והזהרתי אותם דעכ"פ משכר מ"ש (ביער) שהוא ודאי חמץ גמור לא יהנו מהריוח מטעמים הנ"ל, והנה מ"ש מעכ"ת לראיי' דאין בזה משום מ"ע וכבר ראיתי בס' שו"ת שיצא לאור בזמנים אלו שהביא ראי' ממכירת חמץ דאין במכירה משום מ"ע גם לענין מלאכת שבת וכדברי שו"ת הנ"ל, ולענ"ד החילוק מבואר דהא מדינא דגמ' אסור להשכיר מרחץ לגוי מפני שנקראת על שמו ועכ"ז פסקו הגאונים דבמדינה שנוהגי' להשכיר מרחצאות לית בי' משום מ"ע וכתבו האחרונים דבזה"ז שדרך כ"ע להשכיר מרחצאות אין בו משום מ"ע ומפני מה לא נימא הכי לענין מכירת חמץ מאשר בכל ב"י נוהגי' כן מקדמת דנא ממ"ש בירושלמי הביא' בטור וש"ע סי' תמ"ח על כן לית בי' משום מ"ע משא"כ לענין מכירה במלאכ' ש"ק מי ראה כזאת הישראל שהוא

המוכר יוצא ונכנס ועוסק בו והוא של לוקח ואין בזה מנהג בעלי נכסי' וע"כ באופה יש לעיין טובא בזה כי מעולם נהגו האופים ישראלי' לשבות התנור ימי פסחא ונהירנא כשהייתי בק"ק ברעזאווא יצ"ו בא אלי האופה ישראל ואמר לי יען ימי חוגאות שלהם בימי פסח' מה יעשה בבואם בהפצרה לאפות לחמם בחו"ה אם יש דרך התירא והשבתי לו כי אבא על העיון עד ימי הצורך להשיב וזה לא בא שוב אצלי והחרשתי עד ימי הפסח שאלתיו מ"מ לא שאל על הנ"ל והשיב לי כי התיישב בדעתו שלא לשנות מנהג האופים ישראל מימים הקדמונים רגיל בפיהם כי ימי הפסח ימי מנוחה לתנור הזה וא"כ ראינו מה בין זה לחניות של המשקאות והנה בנ"ז אם ימצא המורה להתיר אשר בל"ס הציע השאלה פני אביו הגאון נ"י עכ"פ טוב יותר שלא לומר כי יצא להתירא עפ"י שו"ת כי ודאי יש לחוש שלא יפרוץ הדבר ח"ו להתירא ויאמרו כבר התירו הפרושים כנלענ"ד.
ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער

סימן קמג

שוי"ר על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגדול הו"ב בנש"ק כש"ת מו"ה יעקב שרגא סג"ל נ"י אבד"ק נ' בערצעל יצ"ו. ע"ד כי מ"ש בטחינת החטי' לקד"פ שאחרי כן מחזירי' הסובי' לתוך הרחיים למען הגיע עוד לאפושי קמח' מתוכ' ומעכ"ת אסר להם לצאת י"ח ליל' במצה ש"ח עפ"י מה דקיימ"ל בסי' תנ"ד דניהו דיוצא בפת שנלוש עם הסוב' מ"מ בהחזיר לתוכ' א"י כמ"ש לענין חלה ביו"ד סי' שכ"ה ובפרמ"ג שהביא כ"ת פסק דעכ"פ בכזית כדי א"פ יוצא והנה לפי מה שהחמיר במג"א סי' תנ"ג דבעי גם באורז די א"פ דהיינו שיאכל כ"כ ה"ה ג' ביצי' או ד' לפי מחלוק' התנאים במ' עירובי' כידוע שיטת הרמב"ם עם שאר פוסקי' אז ודאי מן הראוי' לאסור דמי אוכל שיעור כנ"ל ולדעת הראב"ד אינ' יוצא בפחות ממנו עיי' בפ"ח שפסק כמוהו ג"כ שכ"ד הרמב"ן והרשב"א וכן ראיתי בשו"ת ברכת יוסף סי' ח"י בעובד' שנתערב קמח קטניות עם קמח חטים דאם אינ' יוצא י"ח רק באוכל כ"פ ראוי לגזור מעצמינו שלא לצאת במצה כנ"ל ובאמת מ"ש הפרמ"ג שם דגם בחלה אם יש שיעור חלה לבד מסובי' ומורסי' חייב בחלה לאו כ"ע היא כי בתי' התשב"ץ סי' רצ"א ח"ב הביא יש אומרי' דגם אם איכא שיעור חלה לבד מסובי' אינ' מחויב בחלה דלאו דרך ערוס' היא אלא שסיים דודאי אם רוב בני אדם אינ' אוכלי' מעיס' כזו מרבוי דסובי' אינ' מחויב בחלה משמע דאם דרכה לאכול כמוהו חייב בחלה ובכ"ז ודאי לא החזיר' כ"כ סובי' עד שיהי' שלא כדרך אכיל' ב"א ויש מקום להעיר לדעת הפמ"ג אם יש לדמות התערובו' סובי' לאורז שיש בו טעם משום גריר' כמ"ש

בירושלמי מ' חלה על המתניתין דפ"ג ומ' חלה בעיסת אורז כמ"ש הרמב"ן ובירושלמי מבואר דדוקא באורז עם חטי' הכ' דינ' וזה טעמו של הרמב"ן דבעי כזית כדא"פ עיי' בה' הרמב"ן מ' חלה ושם בהריט"א ובראש וטור אינ' מחלקי' בין אורז לשאר מיני' כידוע ולא קיימ"ל הכי כמ"ש ביו"ד סי' שכ"ד עיי"ש בש"ך ס"ק ח"י והאיך הלכה בשאר מיני' עיי' בפ"ח שהביא דברי הירושלמי פסחי' על המתניתין אלו דברי שיוצאי' בהם דבעי רוב דגן ואפי' ליכ' טעם דגן וכן היא להדי' בירושלמי רפ"ג שם ועיי' בח"י סי' תנ"ג בשם חמי' א"ז ומחלוק' אחרונים הוא בשו"ת כי בת' ברכת יוסף הנ"ל הביא דברי התשב"ץ סי' רצ"א הנ"ל דבחלה בעי רוב דגן וגם טעמ' דגן ולא מהני רוב' בזה הדבר היינו בשאר מיני קטניות וכן באורז שנתערב בשעורי' וכיו"ב לבד מחטי' ועכ"ח לא קיימ"ל כהירושלמי הנ"ל וכמ"ש ג"כ בפ"ח בסי' תנ"ה ובת' בית שלמה סי' פ"ד דעתו להקל ממש דכל הפוסקי' בסי' תנ"ג ס"ל דסוגי' ברוב' לבד ולא הביא כלל דברי פ"ח הנ"ל ולא דברי התשב"ץ ולענ"ד תמוה דברי שו"ת אחרונים הנ"ל שלא הביא' דברי הירושלמי מ' חלה פ"ג שם מבואר דבשאר מיני' בעי תרווייהו רוב' דגן וטעמ' דגן וה"ה כדברי התשב"ץ ועכ"ח דס"ל להירושלמי לחלק בין ה' מצה לה' חלה לענינ' של דבר זה או דס"ל דלא בעי טעם מצה כמ"ש בע"פ בלע מצה יצא ודלא כפ"ח דעכ"פ בעי טעם במצה גופ' ואפשר שבמחלוקת שנוי' ר"מ ור"י במצה מבושלת כידוע מחלקותן בסי' פ"ב דמ' פסחי' ובמ' ברכות פ"ו כ"מ כידוע ובמ' פסחי' שנה משנת' סתמ' כר"מ דל"ב טעם מצה והנה בנ"ז אפשר דכ"ע הוא דסובי' עכ"פ יש בו טעם דגן דהא במג"א מסתפק אי בא לידי חמוץ ועכ"פ מין דגן היא כמ"ש בסופו בס"ק א' תנ"ד וא"כ שוב הוי גם טעמי' דגן. והנה להלכה למעשה ראיתי בס' אשל אברהם להגה"ק מבוטשאטש ז"ל זי"ע שחדש דבר מתקבל בסי' תנ"ד דהלכה זו בחזרת הסובי' לא נאמר רק במה שנשאר בכבר' אבל ע"י, נפה דנשארו בתוכ' כמה קורטי' שיש בהם קמח ואין זה בכלל סובי' ומורסן והעיד שנוהגי' לטחון ברחיים של יד ומחזירי' הסובי' אחרי הנפה לתוך הרחיים ושוב קמח היוצא מניפי' אות' והביא' באו"ח חדש והנה באופן זה ודאי אין חששא שכל עצמ' שחוזרי' וטוחני' משום דברחיים של יד נשארי' כמה קורטי דקמח' בתוך הסובי' וכמ"ש המג"א דאין סובי' בלא קמח ועיי' במחה"ש וכיון שמניפי' אותן לא נשאר אך ורק קמח נקי בלא סובי' וכן הי' נוהגי' בק"ק פה בחטטי' דשמורי' ע"כ בנדון מעכ"ת אם כן עשו שהי' מניפי' אותה שנית מה שהי' מחזירי' לתוך הרחיים לענ"ד אין חששא ואם לא עשו כן תלי' במחלוק' שו"ת ברכת יוסף ובו"ש הנ"ל והיינו ברוב' קמח דגן ולענין טעמי' לענ"ד דבכגון זה ודאי יש בטעמו ג"כ קמח דגן. והנני לסיים בכל חתמי ברכות. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קמד

שוכ"ט על ראש כבוד האברך חו"ב כנש"ק כש"ת מו"ה אברהם שטיינער נ"י. הנני ע"ד הרייזשטארק שנוהגים לעת כזאת בכבוס בגדים אם יש להחמיר בזה במ"שהמג"א סי' תמ"ב לעשות קודם ל' יום כאשר ראה מנהג הגאונים, וסברת כת"ה להקל דזה גופא חומרא בעלמא ואיסור קטניות ג"כ רק ממנהגא והא בנפל בתבשיל בדיעבד מותר ברוב ועוד הביא ראיות דכגון זו אין להחמיר ודאי כי דברים כנים הם בפרט לפימ"ש הח"י ע"ד מג"א במ"ש דצעיפי הנשים להסירה בעת הסעודה דילמא מיפרך לתוך התבשיל דזה איירי בטיחה עבה דשייך בי' מפרך פרכי אבל בכבוס שהוא רק כדרך הדק היטב לא שייך חשש הנ"ל א"כ הה"ד י"ל במ"ש דהגאונים החמירו שצריך ל' יום קודם הפסח משום דס"ל דזה הוה כנראה מבחוץ הייני ג"כ בטיחה עבה אבל בזה"ז שאין דרכה של הנשים בכבוסן לעשות רק כמו כבוס במי נתר ונעשה כמו מים בעלמא אין זה נראה מבחוץ ואם כי בחלב חטה כבר נהגו אנשי מעשה כדברי הגאונים משום לא פלוג מ"מ לענין רייזשטארק לא מחמירי' בלא פלוג כמ"ש במג"א סי' תמ"ב ס"ק ה' בשם התה"ד דלא מחמירים בלא פלוג כמו בגוף הגזירה ועיין בפר"ח שהעיד כי חלב חטה הוה נפסל מאכילתו כלב ע"כ אין להחמיר. ידידו דו"ש ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קמה

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב הגאון המפורסם צדיק ונקי כש"ת מו"ה זאב כהנ' נ"י אבד"ק טשארנא יצ"ו ראש דחבר' מחזיקי הדת ואתו הרבנים העומדים למשמרת הקודש יועצי פלאי' מנהיגי מישרים ד' עליה' יחי' אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ בא לידי מאשר ענותניתיכ' הרבני להיות נועץ אתכם ע"ד המצאה חדשה בענין שפיריטוס ש"פ הנעשה מפסולת הצוקער ועוד שארית משקאות הצריכי' להגאהרונג וכבר עשו מעשה להעריך פאבריק הנ"ל בק"ק ראב עפ"י ביקור וחיקור הראב"ד ועוד מורים מומחים והנה מ"ש כת"ה כי ע"י חדשות הנ"ל י"ל למכשולות לאמר על שפירי:

טוס שהוא ש"פ ויש לגזור הא אטו הא. והנה אין זה מן החדשות כ"כ וכבר הי' בעולמים הרבני המופל' מו"ה פייביל קליין בפעסט המציא שפיריטוס ש"פ מתמצית יינות ובק"ק סאטמאר נעשה שפיריטוס מיי"ש של פירות שליוואויץ ולא הי' שום ערעור בדבר מפי הרבנים הגאונים נ"י וע"ד עצמו של פסולת הצוקער אם יש בו חשש חמוץ והנה משום שהפסולת הנ"ל גם מצוקער של כל השנה ודברי ת' מהרמשי"ק ידועים שאוסר להמתיק יינות מצוקער של כל השנה וידוע בכמה מקומות הי' נהוגים כך אבל בכ"ז

חדלו מהנ"ל מפני דברי מהרמשי"ק אבל מ"מ משקי' היוצא להיות כמוה' אפשר גם הוא לא הי' מן המחמירי' דגם הוא לא החמיר רק מפני שהצוקער אינ' אסור מצד הדין דהחששות יתבטלו ברובן קודם הפסח ורק מפני המנהג ותקנות הראשונים לעשות עפ"י השגחה מרב גדול, וא"כ זה רק מטעם מנהג ולתא דנדר אית בי' כמ"ש הפרמ"ג סי' תס"ט ובזה ודאי י"ל דהיוצא מהם אי"כ כמו הנודר מן הבשר מותר ברוטב עיי' מג"א בה' ת"ב סי' תקנ"א ובש"ך יו"ד רט"ז, ומ"ש כי הגאוה"צ מערלוי נ"י בא לידי חששא כי בכל ראפינאד צריכין לשפריט, והנה א"כ היאך אפשר בצו קער ש"פ מימים ימימה ולדעתו יש לשאול הגאבד"ק שוראן נ"י שהוא מרי' דעובדא ובל"ס נודע לו היטב טיב הענין, ומ"ש הדר"כ כי בפאבריק שנעשה בו ע"י קנים מסובבי' אילך ואילך א"א להשגיח יותר משליוואוויטץ וכן התקנה בחברה של מחזה"ד שלא יאומן המשגיח עד"ז הנה בחבר' מחזה"ד בגלילתינו התקנה רק אם כי שהבעל הפאבריקאכט אין איש מהימן אז לא יועיל שום משגיח אבל אם איש מהימן היאך נפרנס כל הפאבריקען ברענערייען של שליגאווין טערקעל לאגער בראנדוויין שיש להם אפאראטען חדשים ולא נשמע מעולם לערער על משקאות אלו אם הבעלים יראי ה' ונאמנים במלאכתם, והנה אין אני מחליט לומר קבלו דעתי וגם כי אחריות דאחרינ' לא קבילנ' רק באתי כמעיר כנ"ל. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קמו

שוכ"ט על ראש ידידי כבוד הרב הגדול חוב"ק בנש"ק כש"ת מו"ה יוסף הכהן נ"י דומ"ץ ק"ק באניהאד יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ בא לידי וראיתי כי שאלתו רצוי' וראוי' לעיין בזה ע"ד כי כעת השער של התבואה וקמח קצוב (מאק סימאל) וכמה סוחרי' מטמיני' בצנע' ומוכרים בשער גבוה כידוע ומעתה האיך יעשה במכירת חמץ בזה"ז דאם ימכור כמו שער הקצוב אפשר שאין המכיר' בלב שלם ואם בשער הגבוה יש ליראות מפני המלשיני' ויבא לידי עונש והפסד ממון והנה בת' מרן חת"ס או"ח ס' קי"ג לשום החמץ בדמי שווי' שלא יהי' בזה אונאה בטול מקח (והיינו יותר משתות) כמ"ש בח"מ סי' רכ"ז ולא אדע על מי ועל מה ההזהר' דהא יש אונא' בין למוכר ובין ללוקח כמבואר בח"מ סי' הנ"ל והא במקו"ח סי' תמ"ח דיכול למכור והמכירה אפי' בדבר מעט דודאי ניח' לי' לישראל שלא יעבור אב"י וכן הסכים בחיי"א כלל קכ"ד סי' ג' עיי"ש ובס' או"ח חדש סי' תמ"ח הביא בשם חקר הלכה דיותר יש לזלזל בדמי המקח מלהוקיר דאז ודאי אין דעתו של גוי לקנות בקנין שכם ושוב הביא בשם מאורי אש שלא יזלזל ביותר שלא

יהי' הערמה ניכרת ותמי' שלא הביא דברי מרן חת"ס הנ"ל אלא שי"ל כי דברי חת"ס ג"כ אמורי' לענין היוקר ולא לענין הזול שלא יחלוק ע"ד מקו"ח כי אם הי' חולק עלי' הי' מביא' וצ"ע בסי' רכ"ז מבואר דלא שייך אונא' בא"י ואפשר דבטול מקח ג"כ הוי גבי' והנה למכור נגד שער הקצוב מטעם חק המלכות יש לחוש יותר כיון שהמקח בטול לפי משפטיהם והא הגאון בעל ברוך טעם ז"ל פקפק מטעם חסרון השטעמפעל והחת"ס למד זכות שאין בזה משום בטל מקח רק שצריך לשלם השטעמפל אח"כ כמובן עיי"ש ע"כ לענ"ד דבזה יש לסמוך במ"ש במקו"ח וחיי"א למכור לפי המדידה בשומת הבקיאי' ועיי' במעדני שמואל סי' קי"ד מ"ש שם בענין זה והנה כל הנ"ל אני אומר אם יסכים אתנו ידידי חמיו הגאון הצדיק נ"י בפרט בתבוא' וקמח אפשר לומר דודאי יש לסמוך בזה דבתבוא' אם אינו ידוע החמוץ לא חיישינן דהא בסי' תס"ו הובא הדין האיך יתנהג בנותן שעורי' לבהמות ועיי' בס' ת"ח ברמ"א גבי אוצר חטי' בבור והוא בשם ת' הרמב"ן והרשב"א. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ונזכה עם כל אחב"י לראות בראש שמחת עולם בקרב הימים כא"נ הטהורה ונפש ידידו דו"ש ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קמז

אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי, וע"ד מ"ש במקום כבודו שנמצא על השקי' של קמח' דפסחא כעין קרטי' יבשי' ויש חשש' שהם ע"י איז, לכלוך ונתייבש' והא מבואר בסי' תס"ו דלא מהני ריקוד בזה, ומעכ"ת הביא דברי נ"א סי' כ"ג שהעלה להקל בזה, ודבריו הם עפי"ד ח"י סי' תס"ו בשם הדרישה דהוי ס"ס שמא הוא ע"י מי פירות וק"ל דהא מ"פ עם מים עוד ממהר להחמיץ וכמו שראיתי לתשו' בית אפרים סי' מ' שהוכיח כי דעת הח"י דמעט מי פירות עם מים ג"כ גורם למהר להחמיץ מ"מ אין בזה קושי' ע"ד הדרישה דילמ' ס"ל כהסוברי' דמעט מ"פ אינו גורם למהר להחמיץ כמ"ש הרא"ש הביאו המג"א סי' תס"ב. והנה לענין הלכה למעשה כבר הביא בס' א"ח חדש בשם אחרוני' שהקילו בזה בפרט בשעה"ד אפי' בנתייבש לרקד ע"י נפה דקה וכמ"ש בשע"ת סי' תס"ו בשם תשו' פנ"י סי' ט' ובס' מעדני שמואל בשם ש"ע התניא וס' מנוחת משה בחקת הפסח וכן בשד"ח כתב לסמוך על המתירי' ע"י ריקוד ואפיי' קוה"פ וכ"כ בס' מגן אלף וכמ"כ בס' פסקי דינים מבעל צ"צ החדשות וכן בס' עמק הלכה והביא בס' שד"ח בשם ס' דברי מרדכי שירקד שלא ע"י הכנסת יד לנפה רק ע"י שיתנענע הנפה בלבד וכן הביא שם בשם ת' חוט המשולש דבדין נתייבש אנו מורין להתיר ע"י ריקוד בנפה דקה ובלי הכבדה רק מ"מ מביא דבשתי לילות ראשונות לצאת ידי חובת מצה

יקחו מצות אחרות והנה פשיטא דבשנה זו אשר קשה מאוד למצוא חטי' לקמח' דפסח' דיש לסמוך די סמיכה ע"ד גדולי מחברי' הנ"ל ומ"ש כת"ה ע"ד קושי' אחרונים דחמץ במצה דהוי קודם הפסח היתר בהיתר ול"ב והא בע"פ נעשה איסור ובטל ודעת כת"ה עפ"י דברי המרדכי הידוע דכל שבא לעולם ע"י תערובות לא שייך בטול ושפיר דיבר אלא דאז קשי' ל"ל טעמי' בזה דחמץ במשהו משום חומר' דחמץ ואיסור כרת תיפוק לי' דלא שייך ביטול כנ"ל וע"כ צריך לחלק כמ"ש והדברי' עתיקי' וכמ"ש בכו"פ בססי' ק"ב דדוק' ביבמה שרקקה דם דגם ההיתר אינו ניכר או בזב שראה קרי זבין הבטל ובין המבטל אינו ניכרי' אבל היאך דהיתר הי' ניכר שפיר בטל והנני לסיים בכל חותמי ברכות ונזכה עם כל אב"י לעלות רגלים ולהקריב זבחים ופסחים בקרב הימים כא"נ הטהורה ונפש ידידו דו"ש ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קמח

לכבוד הרב המאוה"ג מו"ה שמחה נתן ג"ב נ"י אבד"ק טעלדיעש יצ"ו. ע"ד כי בזה"ז אשר בכמה מקומות החטי' אינו מצוי' אי שרי לאפות המצות משאר מיני' כגון שיפון (מ"ש קארן) או שעורי' והביא מעכ"ת דברי א"ח חדש בשם הג"ה הגאון מהרש"ם שהביא בשם זככ"א דאם מבררי' החטים יש לברור גרעיני השעורי' מפני שממהרי' להחמיץ וכן הביא המג"א סי' תנ"ג וס"י בענין נשיכת המכברי' דל"ח להו דבשעורי' יש לחוש דכמו בלתית' דשעורי מדינ' דש"ס אסור והנה לענ"ד דהא הוא ג"כ מעיד דהמנהג אינ' כן רק לערב לכתחילה אין לעשות כן והא שעה"ד הוי כדיעבד כמ"ש באחרוני' עיי' בח"י סי' תנ"ב ס"ק נ"א וס"ק ס"ג דכל שעה"ד כדעבד ובאר הא חולק ע"ד מג"א וח"י והביא בשם צ"צ היכ' דיש חשש לתיתא בחטי' טוב יותר ליקח שיפון וכן כתב בפמ"ג סי' תנ"ג דבשעה"ד דקוני' קמח מן השוק טוב יותר ליקח שאר מיני' כגון שבולת שועל דאין דרכו ללתות אותן וגם בהג"ה מהרש"ם הביא דברי א"ר באות י"א דאדרב' בסי' תס"ז משמע דשעורי' אין בהם חשש כ"כ וכמו בחטי' וראיתי בא"ר שהביא דברי ת' הרשב"א דכל שאינו בוקעת ליכ' חשש וכן הוא בת' הרמב"ן ובשעורי' ניכר יותר ה"ה דברי הטור בסי' תס"ז ועיי' ביו"ד סי צ"ט בפרמ"ג שם דכל שיש טורח כדיעבד דמי ועיי' בפ"ת שם וע"כ לענ"ד בשנה זו דהחטי' מיעוט המצוי' וגם משום חק המלכי' כידוע גם המהרש"ם יודה דמותר לכתחיל' ואין דנין אפשר משאי אפשר ותו מהרש"ם סובב על השאלה שהי' א' מערים בכמה ערמימות לערב דגן ושעורי' שלא נבדקו ע"כ מהדר להחמיר עלי' דבכזה ודאי אין להחשיב כדיעבד משא"כ בנ"ז וכל א' וא' עכ"פ טוב לבדקן אם אין בהם נשיכת

עכברי' כמנהגן של ישראל. והנני לסיים בכל חתמי ברכות ונזכה לראות לתשועת ה' בקרב הימים. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קמט

שלום וישע רב על ראש ידידי ה"ה כבוד הרבני החריף ובקי ירא ושלום כש"ת מו"ה שלום פריעה מאנן נ"י אב"י ק"ק טשאפ יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ בא לידי ע"ד שאלת חמץ שע"ע ה"פ ותמיה' אשר מקדמי דנא לא הציע הדברי' פני הרב אב"ד מרי' דאתרי נ"י כי לא יאו' להורו' באתרי' כמ"ש בת' מהרי"ק הובא ביו"ד סי' רמ"ה ויען כי הדבר לצורך כעת עתה באתי ובתנאי שיסכים הגאב"ד נ"י, וה"ה מי שבא לו על מסילת הברזל סחור' ובתוכ' ג"כ מלילו' צוקער שקורי' קאנ דיטען וזה הי' בער"פ לאח' זמן אסור' ובתוך הפ' באה במכתב פאקטור' שיש בתוכ' קאנ דיטען הנ"ל לא עלת' על דעת' בשעת מכירת חמץ וממילא לא הוה בכלל המכיר' ורק זאת אמר לנכרי הקונ' כי אולי שכח איז' דבר להזכיר בשטר מכירה יהי' נתוני' לו במתנה ומעכ"ת הזכיר תשוב' ערוגת הבושם סי' קי"ד אשר שם נאמר כי הקאנדיטען לאח' החקיר' נודע שהם חמץ גמור כי מערבי' בתוכ' קמח וראיתי מעכ"ת צדד כמה צדדים להתיר א' כי י"ל דהצוקער מהפך הקמח לצוקער כמ"ש בת' הרא"ש לעניי דבש שמוב' במג"א וט"ז סי' תס"ז דעת הרר"י במוסק ודברי המג"א סי' רט"ו וח"י ידועים והנה בת' מרן הח"ס סי' קל"ה נראה כמסופק בזה אם הצוקער טבעי' כטבע הדבש להפך וגם כי סברה זו אינו מוסכמ' מהפוסקי' כמ"ש המג"א סי' רט"ו הנ"ל מ"מ מצטרף לסניף בתשוב' הנ"ל אלא שיש לדון בד"ז כי אפשר דוק' בדבש והוטצוקער דפשיטא דאינ' רק דבר מועט שמערבי' בו י"ל כן אבל בנ"ז מי יודע כמה קמח מערבי' בקאנדיטען הנ"ל ופשיטא כי במעט צוקער אין די כח להפכ' ע"כ טעם זה קליש להיות לצרף להתיר' והנה בערוגת הבושם החמיר בזה אחר החקיר' שיש בודאי קמח בתערוב' הצוקער וחידוש בעיני שלא הביא דברי שע"ת סי' תמ"ב בריש הסימן בשם ת' פנ"י שהי' עובד' במיני פירות שקדים וכיו"ב שמחפ' מלילות בצוקער ושאלו להאומן ואמר כי בטח יש בתוכ' קמח כי א"א לחפות דברים הנ"ל בלא תערוב' קמח כלומר שעי"כ מתדבק הצוקער היטב והשיב להתיר' כי הוה מי פירות עם מים שאינו רק נוקש כמ"ש בסי' תמ"ב ובנוקש' הא מדרבנן ואינו עובר בב"י ומותר לאח"פ כמ"ש הטור בסי' תמ"ב וכן בש"ע שם ובשע"ת רמז במ"ש סי' תס"ב בשם הנוב"י מהדו"ק סי' כ"ב שהוכיח בראיות נוכח' דע"כ אי מי פירות עם מים הוה רק נוקש' אז עכ"ח נוקש' דאוריית' כמ"ש במ' מנחות דף נ"ז דדריש מתקריבו לרבות מנחת נסכים לחמץ ופריך

בגמ' מ"נ מי פירות נינהי ואין מחמיצי' ותי' ר"ל ריה"ג ס"ל מ"נ מגבלי במים וכשרה ואם דמ"פ עם מים נוקש' נינהו מדרבנן מה מתרץ ועכ"ח או דס"ל נוקש' דאוריית' או דמ"פ עם מים הוה חמץ גמור א"כ בנ"ז ליכ' התיר' כיון דהוא מן התורה ולשיטת רש"י והרמב"ם וכמ"ש בש"ע דעובר ג"כ בב"י לאחה"פ אסור בהנחה וראיתי בפמ"ג סי' תס"ב דהעלה דבר חדש בדעת הטור דמ"פ עם מים הוה נוקש' וליכ' כרת משמע דלאו איכ' או דאסור מה"ת והא בסי' תמ"ב פסק דנוקש' מדרבנן ועכ"ח לומר דאיכ' תרי גוונ' נוקש', נוקש' דפ' אי"ע היינו ג' אומניות דהוה משום דלא גמר גמר חמוצו וחמץ רע כמ"ש רש"י והר"ן זהו רק מדרבנן לר"י ולר"מ מה"ת ונוקש' זו דהיינו מ"פ עם מים דאין מחמיצין לעולם הוי מה"ת וכן בס' מקו"ח הביא דברי הנוב"י הנ"ל ופלפל ע"ד ולבסוף מסקנת' דמ"מ נוקש' זו מה"ת דכל טעמי דנוקש' כמ"ש רש"י ז"ל דהוה חמץ רע משא"כ נוקש' דמ"פ עם מים וסברתו נלענ"ד דכך היא בכל לחם חמץ אשר לא נחמץ לגמרי ואופי' אות' הלחם רע לאכיל' כמו שעינינו רואות ושאר לחמים עם מי פירות טוב ומוטעם לאכיל' ואפשר לצדד ולומר לפימ"ש בתוס' בסוגי' דנוקש' ד"ה מאן תנא וכו' דמשמע משמעתי' דאי לאו קרא אפי' איסור ליכ' עיין במהרש"א ופנ"י וק"ל ממ' חולין שאמר הרי עלי וכו' י' חלות לתוד' או מחמץ או ממצה והביא נוקש' אי יצא וקאמר אי דר"מ לר"מ כיון דלקי עליו ודאי חמץ הוא ואמאי פשיטא דילמ' רק גבי פסח גלי קרא ומ"ל לילף לענין תודה ותי' דאיכ' שום דרש' לענין מנחות ועיין במהרש"א ובפנ"י די"ל דאיכ' ג"כ ילפות' דכל דכתב כל שאור ל"ת ולקמן דרשינן לענין ערובי' הה"ד לענין נוקש' דרשינן כמו גבי חמץ דילפינן מכל וכן במנחות דעובר בלאוי' אם עשא' חמץ דרשי' מרבוי' דמנחת נסכי' דף נ"ז שם ולפי"ז י"ל ניהו דס"ל לרש"י והרמב"ם וכן בש"ע סי' תמ"ב דכשם שאסור תערוב' חמץ באכיל' מה"ת ה"נ לענין ב"י ואלו עוברי' בפסח בב"י קאמר וא"כ הה"ד נוקש' לתנא דמתניתין דלדידי שקולי' הם והיינו בטעמי' כמ"ש בפרמ"ג בפתיח' לסי' תמ"ב דילפינן ביעור מאכיל' כב"ה מ' ביצה ובפנ"י משום דרש דלעיל דאיתקש אכיל' חמץ לביעור ע"כ גם לענין תערובו' ונוקש' למאן דאית לי' דהוין מה"ת אין היקש למחצה לענין ב"י ועוד יש להוסיף דהוה מוקש' בקרא שבעת ימים שאור ל"י וגו' כי כל אוכל חמץ וכן במחמצת דילפינן מכל דכתיב גבי' כמ"כ כ"כ אוכל מחמצת הוה כמו הקיש' משו"ה ס"ל דעובר ג"כ בב"י אבל לדידן דנוקש' מדרבנן ולא מרבינן לי' מכל וככ"א דדריש רק לענין תערוב' משום דקתני בבריית' רק תערובו כדתני' כוותי' דר"י ובתוס' שם דל"ל דאית לו כש"כ דא"כ הוה לי' לאשמעי' דלית בי' כרת משום דמפרש כל ד מיני מדינה והשמיט נוקש' ואם נאמר כמ"ש בפר"מ ומק"ח דמ"פ עם מים הוה מה"ת נוקש' דידי' אמאי לא חשוב

האי נוקש' ועכ"ח דלא ילפינן רק ממ"ש לענין מנחות כמ"ש בפנ"י ולא נאמר בי' כי כל אוכל פשיט' דליכ' כרת וא"כ שוב ג"כ אנן נאמר כיון דלא נזכרה במקראות של פסח שום לאו לית לן הקיש' לענין ב"י ממיל ג"כ אין הקיש' ללמוד זה מזה וממילא גם לשיטת רש"י והרמב"ם ליכ' ב"י אפי' בנוקשה דמ"פ הנ"ל וכיון שכן אפשר דלא קנס' לאחה"פ ועוד י"ל כיון דחשבינן לי' נוקש' דמי צוקער הוה מי פירות ועם מים והוה נוקש' ושוב נתעריב בתוכו הקמח א"כ הוה נוקש' ע"י תערובו' ולכ"ע אינו עובר עליו דרק לר"א שהוסיף תכשיטי נשים לסברת הר"ן הוסיף תערובו' נוקש' והא בסי' תמ"ב קיימ"ל להדי' דנוקש' ע"י תערובו' אינו עובר עליו עיי"ש ותמיה' בעיני כי בערוגת הבושם לא הביא דברי שע"ת בשם ת' פנ"י הנ"ל, ושוב ראיתי בפמ"ג בפתיח' כוללת לה"פ בפ"ב דבר חדש דהמחבר בסי' תמ"ב שפסק דעוברי' בב"י ובנוקש' פסק דאינו עובר ומותר לאחה"פ י"ל דס"ל דהכל מה"ת רק בתערובו' לענין ב"י ל"צ קרא דס"ל כדעת הרמב"ן בכ"מ דלענין ב"י ל"צ כדי א"פ דעכ"פ כזית בבית' וממיל' מצורף ורק לאכיל' צריך קרא ובנוקש' ס"ל ג"כ פר"מ דדריש מכל לרבות נוקש' לאכיל' אבל לענין ב"י י"ל דס"ל כתוס' והר"ן דלאכיל' אתרבאי' ולא לענין ב"י ע"כ מותר לאחה"פ והנה שם חשוב מ"פ עם מים הוה נוקש' וכן בסי' תמ"ג מצדד בלעקיך דהוה נוקש' לענין אם שכח למפר' ואם כי ס"ל בסי' תס"ב דמ"פ עם מים הוה נוקש' מה"ת כנ"ל מ"מ לפימ"ש כאן שפיר דלענין אכיל' הוה מי פירות עם מים גם לדעת הטור מה"ת מ"מ אינו עובר בב"י דכאכיל' אתרבאי' דאינו רע כמו שאר נוקש' מ"מ אינו בב"י וכן ראיתי בס' מעדני שמואל על ס' קשו"ע מלקט כולי' הלכו' פסח ומביא חבל הנביאי' פוסקי' אחרונים דלענין מ"פ עם מים הוה נוקש' לענין היתר לאחה"פ וכן הקילו בכעקיך הנ"ל מה"ט כשכ"ל בנ"ז אם יתודע כי המים אינו בתוכו יותר מהצוקער דאם המים יותר מהצוקער מחמיר בפמ"ג לומר דהוה חמץ גמור וגם צריך להתודע ע"ד תערובו' קמח אם מערבי' מיד בתוך מי צוקער דאז שפיר הוה מי פירות עם מים אבל אם שורי' הקמח במי דעלמ' עד שנעשה בצק לדבוק פשיט' דיש לחוש לחמץ גמור ולענ"ד יש לשאול לאומני' הבקיאי' ועוסקי' במלאכת קאנדיטען הנ"ל ואפשר עמית' הרבני הגדול מו"ה אנשיל בעק נ"י בק"ק מיהאליפאלי בקי בענין זה כי כמה שנים הי' עוסק במלאכ' זו גם אבותיו ע"ה וכן קרובי' בק"ק טאפאלטשאן עוסקי' באומנות הנ"ל והפירמע שלהם געבריידער לעווין נ"י טאפאל:

טשאן והם יו"ש ומ"ש מעכ"ת דלא עלת' על דעת' ולא ידע כלל דהקאנדיטען בתוך הסחורו' ונשאר על האייזענבאהן ומשו"ה מצדד דלקני' הגוי מהפקיר' ולא אדע במה קנה בין ידע ובין לא ידע וכי באמיר' לבד קנה כיון שאינו בחצרו וגם לא אמר לו

שיקנה באגב קרק' וכי בדברים לבד יקנה והנה מעכ"ת אינ' מבאר למה לא עלת' ע"ד דאם עשה בשטעללונג ורק שלחו לידי ברגילות לשלוח לידו סחור' זו בזה ישנ' מחלוק' באחרוני' אם קנה כלל בנשאר על האייזענבאהן בת' נטע שורק סי' ל"ה דאינו קונה עד שיפד' הסחור' דאין זה קנין אפי אם שלח כסף אינו רק חיוב ולא קנין כיון דמצי לשלוח לידו איזה דברים שירצה המוכר ולא מסיים סחור' זו וכמ"ש בחו"מ סי' ר"ט וכן דעת מהרמשי"ק סי' רכ"ה רק דעת ת' ערוגת הבושם שקנה מטעם דרך התגרי' וכמ"ש סי' ר"א וכבר נסתפקתי בספרי לב"מ חח"מ אם שייך כלל דרך התגרי' בחיוב ובת' נהרי אפרסמן ראיתי דדעתו כי הסחור' נקנה לקונה משעה שנשלח לידו ולא אדע מנ"ל הא ושאלתי לסוחרי' והשיב' לי כי אם עשה בשטעכונג ואינו מוצא שום סיב' כגון ביוקרו וזולא או סיב' אחרת כל דהו אינו יכול לחזור בקנינו ואז בודאי קנה עכ"פ בדרך התגרי' ואסתימט' כמ"ש בסי' ר"א הנ"ל אבל אם לא עשה בעשטעכלונג בידו לומר שאינו מקבלי' ולא קנה כלל א"כ כש"כ בנ"ז ודאי י"ל דאסור לא ניח' לי' דלקני' וכ"כ בת' מרן חת"ס סי' קל"ד דמי שנשלח לידו חיטי' ובתוכו חיטי' חמיצ' שבאו בספינ' פסק ג"כ דאין כאן קנין וקנין בטעות הוה כיון דבש"ע סי' תס"ז מבואר דחיטי' הבאי' בספינ' אין לחוש משום חמץ ע"כ לא עלת' על דעת' שישנ' בתוכ' חיטי' מחומצ' והנה כמו דאמרינ' במ' ע"ז בקנה גרוטאות ובתוכ' אלילי' דלא קנה ולענין זה מעכ"ת מבפנים לידע ולהודיע דאם עשה בעשטעלפונג על הקאנדיטען אינו דומי' כלל למ"ש בעובד' דחת"ס אבל בלא עשה בעשטעללונג לענ"ד דלא קנה וכהנ"ל. ומענין נוסח שטר מכיר' לא הזכיר מעכ"ת אם כתוב בו כמו שכתוב בשט"מ הנוהגי' עתה שמוכר לגוי כל חמץ הנמצא ברשותו ומה שהוא על הדרך דמזה דברו בת' נהרי אפרסמון ובת' שערי צדק ואין לי לדין בי' כיון שאינו מבואר בדבריו נוסח שטר מכיר' בזה וע"ד החומץ כתב בת' מהרמשי"ק שיש בו חלק שמונה ממאה משפריט ושפריט גופ' בזה"ז רוב' קטניות ובת' אמרי אש וכן בת' בית שלמה מקיל' בזה בכמה תשוב' להקל עכ"פ לערב' ברוב היתר בקאנדיטען שלוקח אחה"פ וגם יש לומר ולשאול כמה קמח מערבי' בו אם יש כזית כדי א"פ או אינו רק טעמי כלומר פחות משש' אבל אינו כדי א"פ דהיינו חלק עשירי אינו כדי א"פ ואינו רק טעמי ובטכ"ע יש מקילי' כמ"ש בח"י סי' תמ"ב וגם יש ליתן לטעום לנכרי מסלפ"ת אם טועם טעם קמח או לאו כמ"ש גם בת' מרן החת"ס סי' ק"ט ואפשר דהכ' יש לידע מכול' שתא דנאכלי' וממיל' נודע אם מרגישי' טעם קמח או לא כמ"ש בב"י סי' תע"ז בשם ר"ת לענין מי תותי' עיי"ש בכ"ז מעכ"ת מבפנים ועכ"פ בתערובו' הנ"ל ראיתי בת' ערוגת הבושם הנ"ל מ"ש בדברי מחה"ש סי' תמ"ח דחצרו של גוי אינו קונ' לו אם חצר

משום שליחות אתרבאי דאי"ש לגוי וחדוש בעיני שלא הזכיר דברי קצ"ח סי' קצ"ד וכן מהריט"א פ' ו' בכורו' ומקו"ח סי' תמ"ח שהביא' ראיי' מגמר' ערוכ' מ' ע"ז דף פ"א דכלי' של נכרי קוני' לו ועכ"ח מטעם חצר כמ"ש בשמ"ק מ' בב"מ ועכ"ח שאני חצר שאינו גבר' ובר דעת ועכ"ח מותיב בי' לא שייך גבי' למעוטי משום שאינו ב"ב כמובן עיי"ש יש להתיר אם יסכים הג' אב"ד. והנני לסיים בכל חותמי ברכות. ידידו דוש"ת ח"ק מרדכי ליב ווינקלער

סימן קנ

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה האברך החו"ב יו"ש כש"ת מו"ה יצחק קרויז נ"י בטעגלאש יצ"ו. הנה באתי ע"ד אחיו נ"י אשר ע"י יסורי חולי ר"ל בשעת וזמן מכירת חמץ ומתו"כ שכח לחתום שמו על השטר מכיר' ומעכ"ת הביא דברי תשובה דברי חיים סי' מ"א ומ"ה ות' שו"מ סי' ר"ז אשר שם באו בצעדי היתר ולענין הנאה בשע"ד ואח"כ לענין מכיר' זו שהי' קמח ברחיים של עצמ' אשר עד"ז הי' היתר המכיר' עד"ז הביא דברי מרן חת"ס קי"ד ות' ווהרמשי"ק סי' רט"ו ואחרון הכביד ת' ערוגת הבושם סי' קכ"ח שהחמיר מאוד אפי' בזמן שנתברר שאין לוחת ברחיים של קיטור, דאין כל הזמנים שוי' והנה לענין הלכה א' היינו שלא חתם שמו בשטר נמצא עוד בשו"מ סי' צ"ג וסי' צ"ה להקל מכמה טעמים וחדא דמדינא הי' מותר ע"י אונס רק שהחמירו משום דילמא יערים כמ"ש בירושלמי לענין ביטול ובנדון שעשה הכל כהוגן בהכנ' דרב' עפ"י כל הקניני'המועילי' רק ששכח לחתום שמו עליו לא שייך ערמ' ובסי' צ"ה הוסיף בהתיר' בדבר חידש עפ"י הגמ' ונ' בב"ק פ' רוב' דבחמץ כיון דמטו זמן אסור' מתיאש אלא דלא מהני היאוש אלא היכא דהאיך שתח"י רוצה לקנות ושם בישראל גזלן דאין רצונו לקנות אבל הכ' הגוי ודאי רוצה לקנות וכיון שמכרו ככל אשר עלה על דעתו וגם נתן אדרויף געלד ודאי מה שתח"י גוי קנה. ועוד צירף סברת הנ"ל בסי' צ"ג ועוד ראיתי בס' מעדני שמואל על ה' פסח בכלל קי"ד בשם ת' בית שלמה בנדון כזה אם כי חשוב לי' השטר כחספ' בעלמ' מ"מ רוב פוסקי' אחרוני' סמכו על דברי מ"ב דבכסף לחוד מהני לענין מכירת חמץ וכש"כ לאחה"פ לענין חשע"ע הפסח וכן הביא בשם ת' מהרמר"ב האחרון וכן הביא להקל בשד"ח בשם זכרון צבי מנחם בלא חתם שמו כנ"ל דודאי ניח' לי' שאר קניני' שעשה וא"כ כש"כ בזה"ז שהמנהג כן בין הסוחרים וגם לפני הערכאות בדד"מ נתינת כסף הוה מכירה מעליות וידוע כי מרן חת"ס ביו"ד לענין מכירת בכור סמך על דברי מ"ב בזה ברוב' ועש' לו סמוכי' במ"ש עלי' במג"א וכן בת' נ"ש סומך בקנין כסף ומסירת

מפתח ושכיר' בכסף אגב קרקע עיי"ש. ועתה נבא בס"ד לפן ב' דהיינו בענין חששא דקמח שהחמירו בזה לחשבי' לס' חמץ שפיר קאמר מעכ"ת דזה בקמח הניקח מאיזה רחיים שיהי' אבל בקמח של עצמו שידוע לו שלא נלתת מה חששא איכא וכן נלענ"ד דהא קיימ"ל בסי' תס"ז דאפי' בתבואה שבא בספינ' אם לא נשתנה מראיה' אין חוששין להם אם הם יבשות וקשות ובסי' תס"ו כתב הרמ"א שאם נותן שעורי' לבהמות ועופות יעמוד עליהם האם נמצא עליהם רירי יבער' משמע בפשיטות דבלא"ה אין שום חשש' להשחית ולהניח מתבואה דהא נותן לפני בהמות ועופות וכי ישתנ' דינ' אחר שיעשה קמח אדרב' לח בלח בטל שפיר יותר שאינה ניכר ומעתה אם לא הוחזק' בהם מצומחי' מנ"ל לחוש ובסי' תנ"ג כתב המחבר רק טוב לשמור משעת קצירה ועיי' בפר"ח היינו למצות מצוה ויש מחמירי' והדברים עתיקי' עכ"פ רוב' דרוב' בנ"י הכשרים ג"כ אוכלים מצות מתבוא' סתמא ובטור הביא במג"א סי' תנ"ח דמדקדקי' נוהגי' לאפות הכל קודם הפסח שיתבטלו קודם הפסח ואינו חוזר וניעור והביא עד"ז ג"כ חולקי' דטוב לאפות במועד משום חבוב מצות חמות וכיון שכן וכי נחמיר בשהיי' יותר מן האכילה ושפיר יש לתמוה' אינהו מיכל אכלי' וכו' ונראה מה שהעולם נוהגי' למכור התבואות וכן קמח שנעשה מתבואה חם כי ברור שלא הי' מליתת משום דילמא איזה מקר' לסיב' יאר' בפסח שיפול עליהם גשמים או איזה מים ויבא לידי איסר או הפסד אבל בל"ז לענ"ד אין חששא וזה ודאי יותר מצדדי היתר מאשר הביאו האחרוני' הנ"ל וכש"כ מאשר יצמדו יחדיו שנעשה הכל בקנין רק שכחת חתימה שמו ודאי יש לצרף להקל מכל וכל וגם בת' ערוגת הבושם יודה דבזה לא שייך גזרה משום שנוי העתים דשל עצמ' ידוע לו וגם הא הגזרה לא נתבטל דהא נעשה הכל כהוגן רק שכחת חתימת שמו על השטר משו"ה ודאי לא ישתכח מכירת קמח כנהוג ע"כ הנני כונשיב' למכשיר' להתיר מכל מכל הנ"ל.
ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער

סימן קנא

שלום וישת רב על ראש ידידי ה"ה כבוד הרבני החריף ובקי ירא וישלם כש"ת מו"ה חיים ראטה נ"י אבן יקר ק"ק סערענטש יצ"ו:
הנני ע"ד מ"ש לענין איסור רוצה בקיומ' של קמח ותערובו' חטין מחומצי' ודבריו נכונים והנה בלא"ה מקילי' בזה בת' אחרונים וכבר העיר ע"ד מרן חת"ס סי' קי"ט והרב מו"ה ישראל נ"י הקש' מסי' תנ"א גבי יורות דאינו להרויח ועכ"ז אסור מה"ט והנה יעיין בסי' קט"ז בסוף התשוב' שם מחלק דבא בשכרו בשכירות עמלו להרויח ויעיין בס' הישר

והטוב ח"ב שם תשוב' נדפסת מהגאון בעל ת' אמרי אש ז"ל שמקיל בפשיטות דדוק' בע"ז אסור משום רוצה בקיומ' וכמש"כ בשם הרדב"ז והנה מצאתי בחדושי הרמב"ן במ"ש בטעם דמהני בטול בלב לכל החמץ משום דאסור בהנאה ואינו שלו והוה כעפר' רק התור' אוקמ' ברשותו משום דדעת' עליו ורוצה בקיומ' וכיון שמבטל ומשוה לי' כעפר' כדעת תה"ק ממילא שוב אינו ברשות' עיי"ש דברי' הקדושים עכ"פ חזינן דעיקר' של ב"י בחמץ משום דרוצה בקיומ' וכן הביא ראיי' מדברי של ע"ז דאוקמי' ברשות' ומעתה קשה לקיים קולות הנ"ל ואפשר לומר כיון דמפר' לגוי והוה של גוי ממש לא שייך אוקמי' ברשות' וכן הוה ק"ו דלא שייך רוצה בקיומ' כנלענ"ד ראיתי כעת כזאת בתל תלפיות אשר הגאון אב"ד ק"ק וואיטצען נ"י תקן המכיר' לעת כזאת להפקיר החמץ קודם זמן אסור' כמ"ש האחרונים לענין שארית דברים אשר תוקף המכיר' מתרופף עיי' בשע"ת סי' תמ"ח ועוד לא עיינתי היטב בדברי הגני'. ע"ד מ"ש כת"ה משע"ת בתערוב' חמץ משהו ביד עכו' שבא ליד ישראל מסתפק לומר דבחמץ של גוי לא גזרו במשהו והקשה מעכ"ת מדברי הרדב"ז הידועי' דבשל גוי לא שייך בטול ובבא ליד ישראל הוה משום מבטל איסור לכתחל' וראיתי בס' אורח' חיים שהביא ע"ד השע"ת דברי הפרמ"ג סי' תמ"ה ס"ק א' בא"א דאם מביא הגוי לישראל תערוב' משהו חמץ אסור לקבלו דלא נתבטל ביד גוי עיי"ש ובל"ס נתכוון בפמ"ג ע"ד הרדב"ז ויש להעיד לפימ"ש בת' מהרי"א דטעמ' של הרדב"ז משום דאצל הנכרי הוה היתר לגוי והיתר בהיתר לא בטל וידוע מ"ש בלבוש הובא בש"ך יו"ד סי' רצ"ט והסביר בת' חת"ס יו"ד סי' פ"ג וסי' פ"ה דלח בלח גם היתר בהיתר בטל א"כ דברי שע"ת בעובד' הנ"ל על נכון דהא ליכ' רק טעמי' ודאי עדיף עוד מלח בלח כנלענ"ד. מ"ש לענין תפילת בביהמ"ד דברים כנים ואצל אשכנזי' אינו כן כידוע. והנני לסיים בכל חותמי ברכות. ידידו דו"ש ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קנב

הנה ע"ד מנהג' מנהג ותיקי' להכן חטי שעורי' משעת קציר' על כל ימי פסח ודרכם לקצור כמ"ש בש"ע בעודנה אינה יבש כ"צ דלא מקבל חמוץ במחובר ועתה נמצאי' כי יש להם ריח דומפף ואפשר דהוי מסיב' זו שהי' לחי' וחשש כת"ה אם יש איזה חשש' דילמא נפק' מינה מי' ונתלחלח' ויש עכ"פ משום נוקשה וכש"כ לענין לצאת מצה חוב' דעכ"פ אינה שמורי' והביא דברי שו"ת ערוגת הבושם סי' קל"ו אשר אחר פלפול העצום סיים דאין מחזיקי' ריעותא ותלינן בשנוי אויר וכן כתב לכת"ה הגה"צ אב"ד ק"ק סאטמאר שליט"א והנה ודאי יש לסמוך על דברי המקילי' בזה אפי' שלא בשעה"ד ולענ"ד ראיי'

מדברי ת' הרשב"א סי' ע' שהובא להלכה בססי' תל"ו וסי' תס"ז בענין חטי' שבבורו' אשר ע"י לחות הארץ בתחתית' הבורות אם יש לחוש משום חוח והשיב כי רק בנתבקע' יש לחוש ובלא"ה אין שום חשש כי קרוב הדבר אפי' בנתבקע' שאינה רק עיפש והפסד ועיי' בח"י סי' תמ"ז ס"ק ט"ו והלא פשיטא בהני חטי' שיש בהם הפסד כי ריחם נשתנה כמו דומפף כידוע עכ"ז לא חשש עליה' כלל ועוד ראיתי בס' מעדני שמואל שמביא בשם ס' שו"ת בחטי' שנמצאי' לחי' קצת מעט שאין לתלות משום שנוי אויר כיון דנמצאי' בתוכ' מצומחו' א"כ משמע להדי' באינה נמצאי מצומחי' תלינן באויר וכיו"ב וכן כתב בפר"מ בסי' תס"ז בחטי הבאי' בספינ' שנשתנה ממראיה' דבחיטי' סתם אינה חששא בשינוי מרא' וכן הסכימו האחרונים וכש"כ בריח דבכגון זה ריח' לאו מילת' היא ועתה באתי ע"ד פלפול קצת ושו"ת ערוגת הבושם ממ"ש בפשיטות דנוקש' אינה יוצא ידי מצה יש לעיי' בו טובא דבר חולין דף כ"ג באיבעי' באמר לקבל עלי' להביא לחמי תודה והביא שיאור מהו וקאמר דשיאור דר"מ לר"י מצה מעלית' היא וכן היא במנחות דף כ"ג במה דמקש' בגמ' דילמא ל"ת חמץ אלא שיאור דר"י מצה מעלית' ושם בתוס' אע"ג דלר"י עכ"פ אסור באכילה מדרבנן מ"מ כיון שמותר בהנאה לדידי' אינה אלה חומר' בעלמ' והוה שפיר מצה אם כי שם בגמ' דמנחות ג"כ צריך שמיר' כמו במצות עייי"ש וגם בנוקשי גמור דהיינו שיאור לפימ"ש במ' חולין באבעי' אם ספיק' הוה ויצא ממנפשך חזינן דאין זה סברא כ"כ לומר דעכ"פ לא עביד שמור ורק אי הוה ברי' בפני עצמו דאז לא הוה לא חמץ ולא מצה ובמ' מנחות לא הזכיר מזה מידי ולכאור' הי' לו לפשוט במ' חולי' מהני דברי' בפני עצמ' ועיין בנוב"י מהדו"ק סי' כ"ב ומהדו"ת סי' כ"ז דפשיטא לי' ג"כ דעכ"פ לא הוה מצה ולא הביא דברי הגמ' דמ' חולי' כלל ואם יש דבר אתו להבינני בזה אשמח בהם. והנני לסיים בכל חותמי ברכות. ידידו דו"ש. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קנג

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב הגדול חו"ב יו"ש מו"ה ישראל אברהם אלטר לאנדא נ"י בקערעסטור יצ"ו יק"מ בא לידי ושמחתי על כל הטוב ואין טוב אלא תורה משמחי לב מאשר מעכ"ת העיר בצדק לפי"ד ר"ת מ' שבת דף י"ד דשיעור ביצה לאו דוקא דצריך יותר דמלבד שנשאר בין השניים אלמא דא"א שלא ישאר דבר בין השניים וא"כ באו"ח סי' תע"ה ותפ"ו דנתן שיעורי' לאכילת מצה בליל א' דפסח למר חצי ביצה ולמר שליש ביצה מדוע לא פירש שצריך מעט יותר מפני השארית בין השניים כמ"ש מ' חולין דף ק"ג במסקנת ר"פ וכ"פ הרמב"ם פי"ד מה' מ"א עייי"ש בהג"ה שהוא פלא כאלו לא

ידע ממסקנת ר"פ וכן ביוה"כ צריך מה"ט יותר מפכותב' ולפי"ד החת"ס דיוה"כ דומה לבהמ"ז דצריך לדידי' הנאת מעיו כמ"ש בת' פמ"א עיין כת"ס סי' קי"ז א"כ הי' צריך לבד ממ"ש בין החנכיים ג"כ כמו לר"ל מה"ט כמ"ש מ' חולין ק"ג הנ"ל דאפי' מה שבין החניכיים אינו מצטרף וגם לדעת סברת ת' אמרי אש סי' י"ב דגם במ"ע של האכילות צריך הנאת מעי' כמ"ש מתוס' מ' סוכה וכן הי' לכאורה ראיי' מדברי ת' האחרונים ה"ה ת' חיים שאל והרי"ט אלגזי שחקרו בענין חצי שיעור למצוה לפי מה דקיימ"ל כר"י דח"ש אסור מה"ת אם הה"ד למ"ע דעכ"פ באין לו יותר מח"ש אם מחויב לאכלו לשם מצוה, והא שם במ' חולין דף ק"ג הנ"ל קאמר לר"י דס"ל הנאת גרונו באיסורי' אם בלע חצי זית והקיא וחזר ואכלו חייב דעכ"פ נהנה גרונו בכזית א"כ הא בידו לקיים מ"ע בחצי שיעור באופן לבלוע עד מקום שיכול להחזיר ויחזור לאכלו ויוצא אליב' דכ"ע אם במ"ע סגי' ג"כ בהנאת גרונו והא במ' כתובות דף ל' ע"ב משמע קצת דהיאך דיכול להחזיר ע"י דחק כבר נתחייב באיסורי' עיי"ש בתוס' דצע"ק, וא"כ הה"ד במ"ע אבל אי צריך הנאת מעי' אתי' שפיר, והנה הא דלא פורש בש"ע סי' תע"ה בזה י"ל כיון דשם נקט בלע גם מהמצה של המוציא כזית ודאי משלים עד די שיעורי' והא מהמוצא ודאי אין הקפדה כ"כ אם חסר מכזית כמ"ש המג"א שם ס"ק ד' ועיין באחרונים וגדולה מזה ראיתי באשל אברהם מהד"ת במ"ש דאפי' לדעת הצל"ח לפי חשבונו הידוע דהוה ג' פעמים בגדלו בזה"ז מ"מ מצורפי' כזית מוציא וכזית מצה וכזית של אפיקומן ויוצא אפי' בחסידות היטב סיים בלה"ק וצ"ל דלא הוה שיעורי אפ"י בינ' לבינ' כמובן וגם מלשון התה"ד ומרדכי שהביא המג"א סק"ד הנ"ל דנקטו שצריך לבלוע בב"א השיעורי' הנ"ל אם כן כבר פירש דהכל משערינן כמו שהוא בשעת בליע' וממילא מלבד החסר ממנו ממה שהוא בין השניים כנלענ"ד ליישב דברי ש"ע לפימ"ש דהנאת גרונו סגי' ולמ"ש דבעי הנאת מעי' צל"ע כנ"ל עכ"פ הערתו נכונה מאוד להיות זהיר וזריז בזה. במ"ש על מה סומכי' העולם במסיבת חתונה לסעודת שליש סעוד' שמאריכי' עד עת לילה והחתן והכלה טועמי' מהכוס והא לדעת המג"א סי' רצ"ט מסקנתו דדוקא מי שנוהג בכל ברהמ"ז לברך על הכוס אז שייך לסעודה ומי שאינו נוהג כן אסור לטעום, והנה ראיתי בתוס' שבת סי' הנ"ל שדחו' דברי מג"א דניהו שאינו נוהג כן וס"ל כמ"ד דאינה טעון כוס ולא שייך לסעודה מ"מ עכ"פ מצוה איכא כמ"ש הרמ"א סי' קפ"ב ושפיר יכול לטעום והעיד שכן נוהגי' וא"כ כש"כ ז' ברכות דודאי צריך כמ"ש גם כת"ה וי"ל דגם המג"א יודה להתיר'. בענין מי שטעה ואמר מודים דרבנן בתפיל' לחש אי הוה הפסק ומעכ"ת פלפל בחכמה לפי דברי הט"ז סי' ק"ח אם זה מקרי מעין המאורע לפענ"ד זה ודאי חשבינן מעין המאור' דכולי ברכת'

דהודא' נינהו וכמ"ש בירושלמי דצריך חתימה ג"כ אלא שלא נוהגי' לחתום בהזכר' כמו בשאר ברכות דהוה כעין פשרה אבל פשיטא דלא הוה הפסק דשמו מוכיח עליו דמקרי מודים דרבנן עכ"פ ועיין במג"א סי' קי"ד דשנוי ממטבע הברכות לא מקרי אלא בפתיח' או חתימה אבל הנוסח אינה מעכב וכמה מנהגי' שונים בזה עיי"ש ולפי"ז הי נראה לומר ג"כ ועל כולם ולחתום כהלכה אלא שעוד לא עמדתי על כור הבחינה ולומר ברור לענין זה אבל הפסק ודאי לא הוה כנלענ"ד. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קנד

חג המצות יחוג בדיצות כבוד הרב האברך חו"ב יו"ש כש"ת אברהם ישראל אלטער לאנדא נ"י אב"י ק"ק קערעסטור יצ"ו הנה באתי ע"ד חטים שמורים שנמצא השק מנוקב ע"י נשיכת העכברים, ומעכ"ת הביא דברי המחבר סי' תס"ג שאין לחוש לאכילת העכברים אפי' בלא ברירה וא"צ ששים לדעת מג"א שם, ורק כת"ה חשש לומר דדוקא לענין המצות של שאר ימים ש"פ אבל לענין מצת מצוה דילמא לא הוי עכ"פ שמורים והביא עד"ז דברי ת' מהרמשי"ק או"ח סי' קכ"ה וסי' רי"ז ורל"ד במ"ש בשק שנמצא כתם עלי' וי"ל משום השתנת העכברים וסברתו דכל היכא דכתיב שמירה לא מהני חזקה ורובא והביא שם דברי שו"מ סי' פ"ח ח"ג והנה שם בשו"מ הביא סמוכים לדבריו מדברי הרמב"ן והריטב"א רפ"ק דמ' חולין מ"ש על קושי' התוס' בטמ' במוקדשים למה צריך לומר ברי שלא נגע הא הוי ס"ט ברה"ר וטהור דעזר' הוי רה"ר, ותירצו דבתרומה וקדשים דכתיב בי' משמרת תרומתי וכל היכא דכתיב משמרת צריך ודאי וגם הביא דברי שמק"ב מ' בב"מ משום דכתיב עשירי במעשר ודאי עשירי בעי ול"מ רובא וכבר אמרתי אשר לענ"ד אין משם ראי' למ"ש במצות ושמרתם הלא כתב הרמב"ם בפ"ה מה' חו"מ בגרעי' דגן שנמצא בתבשיל אם לא נתבקעו שורפים הגרעי' והתבשיל מותר דכיון דלא נתבקעו אינה חמץ גמור ורק משום שנ' ושמרתם את המצות לשמור מכל שום חמוץ ע"כ אסרו חכמים ולפיכך אמרו חכמים דצריך שמיר' מזמן קצירה ובאחרונים דייק' מדבריו כי שמירה זו רק מדרבנן ועיי' בנוב"י סי' ע"ט, ולענ"ד נפרש עפ"י מ"ש לתרץ קושי' מהרש"ל ומהרש"א בסוגי' דמצת כותי למה סמוכים עלי' דילמא נעשה נוקשה ובדרבנן הא אינ' מאמינים ולענ"ד לפי"ד הנ"ל דניהו דנוקשה דרבנן מ"מ הא הוי התחלת החמוץ עכ"פ כמ"ש הר"ן בסוגי' דנוקשה היינו שלא נגמר החמוץ וניהו דלענין איסור אכילה הוי רק דרבנן סו"ס ל"ה מכלל שמירה דהא קמן שהתחיל להחמיץ א"כ פשיטא שאין יוצאין ידי חובת מצה והיינו דקאמרי בברייתא ואדם יוצא ידי חובתו בפסח ופי' בתוס' דברי

שלא הי' לכותי מצה אחרת לצאת בו א"כ כיון דבקיאי בשמור כמ"ש בגמ' ממילא יצא מחששא דנוקשה וז"ש מצת כותי מותרת ואדם יוצא בו וכו' כלומר אם יוצא ידי חובתו ג"כ אז מותרת והכ"נ וה"ה דברי הרמב"ם במ"ש דחכמים מצאו סמך לאסור אפי' בלא נתבקעו משום שנ' ושמרתם את המצות א"כ כבר אסרה תורה בלא נשמרים משום חמוץ ע"כ לענין אסור ג"כ החמירו חכמים ולענין לצאת אינו יוצא מה"ת וא"כ לפי"ז אין ראיי' ממשמרת תרומתי דשם אין שום דבר לעשות משמרת יותר מן הטומאה ע"כ צריך לפרש דכוונת משמרת דלא מהני חזקה ורובא אבל הכא הא פירשו הרמב"ם מה זאת ושמרתם דהיינו שאינה שום חמוץ א"כ י"ל שפיר דאם יש לנו חזקה או רובא דאפי' שום חמוץ לית כאן סמכינן שפיר ארובא וחזקה כמובן. וראיתי מ"ש כת"ה בבקיאות ושפיר חזי ממ"ש תענית דף ה' א"ל נביא לישראל צאו וזרעו, א"ל מי שיש לו קב וכו' א"ל אעפי"כ נעשה להם נס ונתגלו להם מה שבחורים ובכתלי' ופ' רשיז"ל מה שאצרו העכברים, יצא וזרעו וכו' ופירשיז"ל שזרע' מה שבידם ומ"ש בכתלים אכלו, וצמחו עד שהביא' העומר בט"ז ניסן כמ"ש שם וא"כ הא אכלו בפסח ממ"ש העכברים והאיך יצאו ידי חובותם אם ניחוש לאכילת העכברים ש"מ דגם לילה ראשונה לידי מצת מצוה יוצאי' בו והוא דבר נאה והערה נכונה וגם הוכיח דאפי' באפשר בעני' א' מותר לצאת דאל"כ הא הי' בידם חטי' והי' להם לעשות בהיפך נזרוע ממ"ש העכברים ולאכול ממה שבידם והביא ג"כ דברי ס' יד יוסף שעמד ע"ד רשיז"ל למה לא פי' להיפך, ולענ"ד הפי' דעשו כדברי הנביא דאמר להם עד שלא נתגלו להם האוצרות ודאי חל' הברכה ממ"ש הנביא ואחרי כי ראו הנס עשא' ככל מ"ש להם הנביא ואפשר לומר לפמ"ש בישמח משה בפ' תולדות בפ' ויזרע יצחק דהברכה מהקב"ה ושלא ע"י שליח חל אפי' בדבר המדוד ומנוי' ועד"ז הי' הכונה של הנביא לזרוע מה שבידם שהי' מדוד מעט שבידם כמ"ש מי שיש לו קב וכו' משא"כ מ"ש באוצרות בלא שיעור ומדידה לא הי' הנס גדול כ"כ ע"כ הראה להם כי יד ה' עשתה זאת כי בעוד שלו' הי' הברכה שלא די, ועפ"י פשוט דהמעט שהי' בידם לא הי' סומכים על הנס להספיק להם עד שיקצר מתבואה חדשה ובמ"ש באוצרות הי' לרוב ואין סומכי' על הנס היכא דאפשר דלא ישתנה מ"ב כמ"ש במ' שבת כידוע אשר אח"כ זכה להיות נס בתוך נס ועיקר הדברים אפשר להשיב ג"כ על הראיי' משם דהא מסוגי' מ' ר"ה דף י"ג מוכח דתבואה שהביאה שליש הוה תבואה לענין מעשר והקרבת עומר כש"כ לענין אכילת מצה ומעתה כיון דבי' נ"ז הי' ראוי להקרבת עומר י"כ דבי' י"ד ער"פ הי' עכ"פ הבאת שליש וקצרו ממנו לאכילת מצה וכמ"ד בירושלמי דמ' חלה דאפילת מצה דוחה ל"ת דחדש הביא' התוס' מ' ר"ה דף י"ג הנ"ל והדברים עתיקים, ועוד הא י"ל

בפשיטות דהשאיר' בידם די חובת מצה בכזית לכאו"א מתבואה שהי' בידם. והנה בנ"ז עוד י"ל משום הקריב' נא לפחתיך כמ"ש בט"ז סי' תס"ו שהביא מעכ"ת וכמ"ש בזה בת' כת"ס סי' פ"ח ומעכ"ת שפיר מחלק בין קמח לחטים שדי בקשירת שק במקום הנשוך וסביבי' וכש"כ בריקוד יצא לידי כל הדעות בפרט בדבר שאינה ניכר ועיין בשע"ת סי' תס"ו דבשק צבור ודחוק ליכא למיחש למ"ש המג"א דהלכו בכל השק וגם כי בחטים הקשי' להם אין תאוותן מושכו להם לילך בכל השק דהוי כמו עכבר' אדינרו. ע"כ הנני להסכים עם דעת מעכ"ת שאין מקום להחמיר בזה. והנני לסיים בכל חתמי ברכות. ידידו דו"ש ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קנה

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגדול החו"ב טובא יראת ד' אוצרו כש"ת מו"ה אליעזר גרינפעלד נ"י אב"י בק"ק קאלוב יצ"ו. ע"ד האי שתא שיו"ט אחרון ש"פ בש"ק ואנשי מעשה שנוהגים במצה שמורה כל ימי פסח רק ביום אחרון אוכלין גם משאר מצות האיך ביום ו' מבשלים ע"י ע"ת ממצה הנ"ל לפמ"ש הרמ"א סי' תקכ"ז בשם הרי"ו מי שמתענה אסור לבשל לאחרי' דדוקא האיך דמותר לעצמו בלא הואיל וכידוע וכל יקר ראתה עינו בענין זה והביא דברי הגאון מברעזאן זצ"ל הובא באו"ח החדש כיון דאינו רק חומרא בעלמ' ומותר לאחרים ונסתייע מדברי מג"א סי' תנ"ט במ"ש שאינו רק חומרא בעלמא מ"ש בכלים וכ"ת השיב במ"ש במהרמשי"ק וכן עמד עד"ז בפרמ"ג מה יועיל זה ס"ס אינו לצורך והנה ראש המדברים בזה בת' שאג"א סי' ס"ה לענין שחיטה בי"ט במקום שיש רוב טריפות ומהדר להתיר' כיון דהנך טריפות ה"ה ע"י חומרות אחרונים בבדיקת הריאה בזה אמרינן כיון דאי בעי למיכל מצי לאכול כמ"ש בפסחי' דף א' בבהמה מסוכנת דאע"ג דלא אכל אמרינן הואיל ויותר מזה מהדר לומר באבני מלואים במס' חגיגה דבאסור דרבנן ומבשל ביו"ט אמרינן כמ"כ דפטור ממלקות כיון דמה"ת מותר עיי' בברוך טעם שער ד' ובת' רעק"א סי' ה' וכן בישועות יעקב הרבה להביא ראיות לדבריו ועיין בפרמ"ג בפתיחה כוללת לה' יו"ט שמסתפק בבשר עוף בחלב אי יש בו מלקות בבשלו ביו"ט וקשה הדבר להסביר וידוע דברי מר"מ מרוט"ב שהביא הרא"ש מס' יומא ראיי' דאו"נ הותר ולא הודחה דאל"כ למ"ד אין שחיטה לעוף מה"ת אמאי מתירי' לשחוט ביו"ט יכחור עוף ע"י הגוי ואפשר לקיים את שניהם ועיי' בכת"ס סי' פ"א והנה בנ"ז אפשר לומר אחרי שי"ל בדברי מהרי"ו דלא הותר רק אי לדידי' חזי בלא הואיל מ"ש מכל ע"ת לאחר הסעודה דאי"צ עוד וסמכינן אטעמא דהואיל וצ"ל דעכ"פ

ביום זה הותר לו מלאכת בשול ואפיי' וכיו"ב וא"כ דוקא במתענה שאינו שום אוכל נפש לגבי עצמ' ואין שום ממלאכות הנ"ל מותרי' לו אבל בל"ז דהתבשיל מותר לו וכן שאר מלאכות בדברים המותרי' לו וכיון שעכ"פ מלאכות הנ"ל חזי לגבי' בלא הואיל ה"ה במאכלי' הנ"ל כמעט הדבר מוכרח לפרש כן דברי מהרי"ו ורק שעומד לנגדו דברי מרן חת"ס סי' ע"ט שהביא מעכ"ת ועוד יש לצדד התיר' לפמ"ש בסי' שי"ח בפלוגת' הרא"ם והראב"י לענין בשול צלי ודבר אפיי' ולדעת הראב"י אין בשול אחר אפיי' בדבר יבש כמו שאין בשול אחר בשול וכנראה מדעת המחבר דבספיק' קאי ומדברי טו"ז נראה דאסור מדרבנן וא"כ בשול ממצות הנ"ל אין ברור שיש בו משום מלאכת בשול. ומ"ש מעכ"ת בשם ת' אחרוני' דעכ"פ ראוים לקטני' עיי' בת' רע"א סי' ה' שעומד בזה ותלי' בסברת הרשב"א אם ספינן לי' בידים איסור' דרבנן ומעכ"ת השיב מה יועיל בזה דהא אסור לבשל לאחרים לענ"ד ז"א דאיירי בקטני' בני ביתו דסומכין על של בע"ב בלא זכי' דלא הוי בכלל אחרים אם סמוכים לשלחן של בע"ב עיי' במג"א סי' תקכ"א ס"ק י"א ובמחהש"ק ועיי' בת' מהרמשי"ק סי' רע"ג שהוכיח מדברי מהרי"ו דאסור לקטני' אפי' אם ספינן לי' בידים ונראה לי כוונתו ג"כ דהא דאסור לבשל לאחרים במתענה או מי שלא הניח ע"ת היינו מדרבנן כמ"ש מדברי הלבוש ובב"י משמע לי' בדעת הטור שהוא מפני מראית עין עיי' בטו"ז ואי מותר לקטנים ב"ב אסור' דרבנן הא חזי לי' לספינן להם מה שמבשל לאחרי' וע"כ מוכח דאסור לבשל בעבורם כנלענ"ד וראיתי מ"ש בדברי הג' רע"א או"ח סי' ר"ח בטעמי' דפת הבאה בכיסנ' דצריך שאחרי' קובעי' סעודה עלי' משום. דמה"ת אינ' חייבי' בלהמ"ז מה"ת רק בשביע' אפי' בפת גמור וקשה לי דבסי' קס"ח לדעת המחבר דאם רק הוא שבע ממנו אינו מחיוב בבהמ"ז והנה עיי' בפרמ"ג שמסתפק בזה אם בשבוע' מפת הבב"כ חייב מה"ת ומשמע מני' דהך קביעת סעודה אינ' שבוע' גמור' וגם כי דעת הראב"ד באמת דתלי' בדידי' עיי"ש בפרמ"ג בא"א. ומ"ש מעכ"ת בכרוב ממולא (געפילט קרויט) מה מברך אם בפ"א על הכרוב או על המלוי והביא דברי מג"א סי' קס"ח ס"ק ט"ו. והנה לפמ"ש בב"י וטו"ז ס"ק כ' שם בשם אגודה הממולא בבשר ודגים אם כי הוא עיקר מ"מ דגן חשוב ע"כ מברך המוציא או במ"מ וא"כ משמע בפשיטות בכרוב ממולא בבשר כדרכן מברך על הבשר היינו הממולא שהוא עיקר ובלא"ה כתבו האחרונים דבכגון זה בספיקא מברך ברכה כללית שיוצא ממנ"פ דאפי' בברכת שהכל כן הלכה כנלענ"ד. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קנו

שוי"ד על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגדול בנש"ק כש"ת מו"ה יוסף הכהן נ"י מודה ודאין בק"ק באני:

האד יצ"ו. מכת"ה בא לידי ע"נ ומפני הטרד' וחולש' כחי כ"ע לא באתי עד הלום להשיב בדבר הלכה בעובד' בזה"ז שע"י חק המלכות בענין רעקווירירונג אשר לכל או"א נונדדי' ונשקלי' לו די ספוקו והשארית נוטלי' לגנזי' ואוצר המלכות ע"כ במקום הקמח' לפסח' צריכין להחליף כיו"ב בשאר קמח' של חמץ ורה"ק כן צוה מפיו להביא אליו קמחי' הנ"ל והוא ימסור ליד אוצר שאצל הערכאו' בטרם עשה כן בא ערב פסח ונשכח ממנו הצורך מכיר' חמץ הנהוג בקמח, הנ"ל ואיש אחד יעצו לו למכור ער"פ אחר חצות, ע"כ השאלה מהו בענין חמץ שעעה"פ לענין היתר הנאה. הנה על כיו"ב נשאל בתשו' מהרי"א סי' קכ"ג ובתשו' מהר"משי"ק סי' רי"ט ודעת המהרי"א במאורע הנ"ל שהי' נושי' עליו הרבה ובא לידי ערכאות ונתן פסעקווועסטער ונחתם ונסגר כל אשר לו מיד הערכאות קודם הפסח וזהו הוה לגובייני' ממש לו למשכון בלבד בזה עיקר עובר בב"י המלוה וכמ"ש במג"א סי' תמ"ג דבמשכון המלוה עובר ואפי' לדעת הרמב"ם דס"ל בנכרי שהלוה לישראל על חמצו אפי' הרהינ' ואמר מעכשיו לא מהני בהגיע זמן הפרעון לאחה"פ דבידו לפדות אמרי' הואיל מ"מ בנ"ז מי פתי יבא לפדות' מסתמ' אין החפצי' שוי' די חוב' ואפי' לדעת הט"ז ומקו"ח ודעת מג"א ג"כ דגם הלוה עובר כיון דגוף החמץ שלו היינו במשכון דעלמא דהוא לבטחון משא"כ תפיס' הערכאות הוא לגובייני ממש משעה הנ"ל אינ' שלו ובתשו' מהרעשי"ק סי' הנ"ל הקשה בשם הגאבד"ק האלאש וק"ק פאקש זצ"ל דס"ס במה קנה המלוה שלא עשה בו שום קנין דבשלמא במשכון דעלמ' נעשה קנין משיכה ברשות המלוה דקונה לו אבל חתימת הערכאות מה קנין שייך בי' ועיין מ"ש במהרמשי"ק ותרצו. והנה כיו"ב הקש' במחה"ש סי' תמ"א וכן בצל"ח בסוגי' דהרהינ' במ"ש הרא"ש דגם במעכשיו צריך הרהינ' דאל"כ הוה כחמץ של נכרי בבי' ישראל שקבל עליו אחריות ותמה עליו דתיפוק לי' דכיון דליכ' הרהינ' במה קנ' הנכרי דאנן קיימ"ל כשי' ר"ת דבנכרי משיכ' דוקא, ותי' דזה כוונת הש"ג דבקנין אגב או סודר איירי ונשאר ביד ישראל ע"כ מטעם אחריות אתי' עליו. ודברי הש"ג עם דברי הרא"ש כאחדים אלא להרא"ש מסתם סתים והש"ג מפרש דברי' אך ראיתי בפרמ"ג בסי' הנ"ל שעמד בזה ותי' בפשיטות כמשמעות הסוגי' דשיעבוד ביד נכרי מילתא היא וע"י חוזק השיעבוד בהלואה מן הנכרי גם כסף קונ' לבד, והדברים נכונים וניכרים בפשיטת הסוגי' ודברי הרא"ש וא"כ גם דברי תשו' מהרי"א מתקיימי' בפשוטן כנ"ל ובמהרמשי"ק תי'

ממ"ש בח"מ סי' ק"ג דבסגרו הב"ד החנות מ"מ ל"ק המלוה ובטעמ' בהרא"ש משום דמחוסר שומ' ול"ל האי טעמ' תיפוק לי' במה קנה וצ"ל שהב"ד שלוח' דמלוה וקנה הבית חנית ע"י חזקת של סגיר ואגב המטלטלי' וכ"ז בדיני ישראל אבל הא בסי' ק"צ מבואר דגם בערכאות מה שגב' גב' ואין טענ' לבע"ח מוקדם וכן אם תפס בעד בע"ח א' וקשי' מה שליחות בגוי ותי' דכשיטת רשיז"ל דלחומר' יש שליחות וזה טעמ' של תשו' מהרי"א ול"ז להבין דבריו הק' היאך שייך בד"מ חומר' או קול' לענין שליחות בג"מ בב"מ פ' א"נ ל"א רק לענין חומר' דרבית'. ודאי לדברי מהרי"א יש מקום לומר דלחומר' יש שליחות לענין שיעבוד המלוה בב"י אך בדבר' ח"מ סי' ק"ד לענ"ד קשה להבין ובאמת כבר עמד בזה בתומים הביאו הנתיבות סי' ק"ד ע"כ מקילי' דהיינו בלוה לגוי דניח' לי' שיהי' שיעבוד עפ"י ערכאו' שלהם וסיים בנתיבות כי האמת את' והנה באמת כבר נשאל כיו"ב בתשו' מהר"ם מינץ סי' ד' בעובד' ארענדא שלא פרע שכר שפירות בזמנו ובא השר עם הערכאות וכתבו וחתמו כל אשר לו בר"ח אדר ועפ"י שומ' הי' כל המטלטלי' בשמי' החוב ותנאי הי' דאם לא יפרע עד חדש אייר הכל מוחלט לשר והשאלה אם מחייב לפדות שלא יהא כחמץ שעשה"פ עבור שלא הי' בכלל מכיר' איזה דברים חמוצים, ומסקנתו דהשומ' ביד הערכאות והחתימ' הוה כמכיר' מעכשיו ורק הוטל תנאי שבידו לפדות' אחה"פ וכיון דקיימ"ל כרוב הפוסקי' שחולקים על הרמב"ם בנכרי שהלוה לישראל על חמצו דאפי' הגיע זמנו לאחה"פ מהני מעכשיו והרהינ' לא עבר אב"י עי"ש, אשר גם כן הקש' קושי' הג' במהר"ם שי"ק במה קנה הנכרי למ"ד דנכרי קונ' רק במשיב' ותי' עפ"י הר"י הלוי דבמשכון לא שייך במשיכ' כיון דאין גופו קנוי', וידוע דברי הגה"א היכא דלא שייך משיכ' כסף לכ"ע קונה, והנה בנ"ז עכ"פ עדיפא מעובד' הנ"ל דבתשו' מהרי"א צריך לדחות ולומר דלא שייך הואיל אי בעי פדה וכן בעובד' דמהר"ם מינץ ובנ"ז דכן דבר המלכות דדוק' הקמח או התבוא' צריכי' להחזיר לא שייך כל הנ"ל וכמ"ש בתוס' גיטין בשור תם לכ"פ למפרע הוא גובה כיון דאינ' יכול לסלקו ממ"א, דמגופו גובה ע"כ אם הקדיש המזיק אפי' בראוי למזבח אינ' קדוש דאפי' קדושת הגוף אינו מוציא משיעבודו דניזק והה"ד בנ"ז. אלא דיש להעיר במה קנו הערכאות כיון דלא באו לרשותו רק לרשות הרה"ק ולומר דהוא שלוחן הא אין שליחות לגוי ואי משום תוקף השיעבוד כמ"ש בפרמ"ג במה נשתעבד ומה בא לידן איזה מלו' או שכירות וא"כ אין כאן משום דינא דמלכותא דינא והא בזה מבוכ' גדולה כמ"ש ברמ"א סי' שס"ט וסי' שנ"ו ורש"ק סי' ע"ג ס"ק ט"ל נתן כלל עד"ז דמה שהוא לטובת והנאת המלך כגון מסי' וארנונים לכ"ע דדמ"ד ומה שהו' לתקנת המדינ' דוקא אם אינ' נגד מה

שמפורש בתורה עיי"ש ועיי' בתשו' השיב משה סי' צ' שחולק במקצת להחזיק יותר וקצת' לגרוע מדד"מ ועיי' בתשו' חת"ס חח"מ סי' מ"ד ג"כ דעתו דמ"ש מסי' וארנונית אפי' בעכ"ח דדמ"ד במלכי אוה"ע וא"כ בנ"ז צריך לידע על מה תקנו הרעקווירונג אם הוא למען פרנסת חיילות בע"מ פשיטא דהוא דבר המלכות כמ"ש החת"ס שם ומעכ"ת מבפנים להתודע עד"ז דאם הוא כן ה"ה כמ"ש דעובדא זו עדיפא דודאי הו' ברשות' דמלכותא ולא עבר שום א' אב"י וליכא קנסא ומותר אבל אם הוא לתקון המדינה צ"ע אם מהני להוציא מרשות ישראל בלא קנין, ואפשר אם הרה"ק ממונ' מטעם הערכאות גם הוא בכללם כמ"ש בשם הרשב"א דאפי' הפקיד אם עושה עפ"י ציוי המלכות הוה בכלל דד"מ וקנהו למלכותן אלא שראיתי בתשו' תשורת ש"י סי' רס"ב שחושש להחמיר בעובד' דידי' (שהי' נתפס בעד ראובן בעל ארענדא מיד שמעון חבית יי"ש) והביא גם כן מצד דד"מ והעיר ע"ד שמק"ב בב"ב דד"מ אינ' פועל. רק להפקיר ולא לאוקמי ברשותו ואם תאמר א"כ דהוה הפקר לא עבר שום א' מהם אב"י השיב עד"ז דמ"מ הוה כגורם לממון דע"י הפקר' דמלכות' דילמ' יחזיר' לשמעון כאשר יהי' בסופו ושום אדם אינו יכול לזכות בו וגם יכול למכור עכ"פ חציו מצד ספק' כמ"ש התוס' במ' בכורות דכל ספק בממונו חשוב חציו. והנה כל זה בהנ"ל אבל בעובד' זו שאין סופו לזכות בו וגם אינו יכול למוכרו וליכא שום גורם לממון ועיי' בפנ"י בסוגי' דהרהינ' דבחמץ של עצמ' לא שייך גורם לממון דאל"כ מה מהני בטול דעכ"פ ניח' לאח"ז לזכות בו עי"ש שהניח בצ"ע עכ"פ בנ"ז אין שום גורם לממון והוה הפקר לאותן דעות בדד"מ. ועוד י"נ דבמסים וארנינית לכ"ע עושה קנין כמ"ש בתוס' ורש"י ז"ל פסחי' ה' גבי בהמת ארנונא עי"ש, והנה מסקנת מהרמשי"ק להלכה כיון שהי' אונס כל ימי פסח וגם בטל אין לקונס' כמ"ש בח"י סי' תמ"ז וגם מצדד לומר דיש לדמות קצת לחמץ שנפלו עליו מפולת כיון דאין בידו לבערו ומה לי ע"י מפולת או ע"י מסגרת (ועיי' במכילתא פ' בא לא ימצא בבתיכ' פרט חמץ של נכרי ביד ישראל ומשנפלו עלי' מפולת דאינ' יכול לבערו) ועוד כיון דנפק' זכותו על אות' זמן הפסח וכבר כתב בשאג"א סי' פ"ג דאם הוציא מרשות' קודם הפסח אינו עובר בב"י ע"כ מותר בהפ"מ לבטל ברוב, וכבר כתבתי דנ"ז עדיף. עכ"פ קל הדבר לבטל ברוב' דהיינו לשלוח הקמחי' ע"י שלוחי גוים, ובל"ס אצל אוצר הערכאות הרבה קמחי' של נכריים שאינו בכלל חמץ שעעה"פ ויניח קמחי' הנ"ל בתוכ' זה בכה וזה בכה בלא ראיית ישראל וממילא יתבטלו ברוב היתר כנלענ"ד, אם יסכים אתנו עוד מבעלי הוראה, (והנה לענין מכיר' לאחר חצות ידוע מ"ש הנוב"י מהד"ת סי' ס"ג והחת"ס סי' קי"ד וראיתי בתשו' מהרש"ם סי' ק"נ דהביא הירושלמי דגם אחר חצות איכ' ב"י ע"כ

החמיר באין עומד הגוי אצל החנות ולענין קנין חצר לנכרי ידוע מ"ש במקו"ח וכן ראיתי בתשו' גדולי טהרה דיש חצר לנכרי גם בתור' שליחות והיא גמ' מפורשת א' ע"ז בכליו של נכרי כידוע, ובכ"ז יש לעיין אם הי' מהני מכור' משום דד"מ כמובן.) וע"ד מ"ש לענין הסולת בתשו' מהרמשי"ק סי' רט"ו הנה אם הקמח נטחן ברחיים של קיטור לענ"ד אין חשש' משום לתית' וכן הוא בכל רחיים שקורים קונסטמיהל כאשר בימי חרפי הייתי משגיח וראיתי כי כבר הי' נתייבש ונתרועע מעשה השופפרת מפני כי ברחיים הנ"ל עושין ג' מיני סובין ע"י המאשינען וא"א בחטי' כתותי' וכן איתי' בתשו' מהרש"ם בסי' ק"נ הנ"ל ברחיים של קיטור, ובזה מעכ"ת ידוע לפניו וכבר נאמרי' לעיל בס"ד בצדדו התירו. וראיתי הפלפל בתשו' בית נפתלי ממר אביו הגאון זצ"ל סי' כ"ב והיא תשובה ארוכה ונשגבה וסובב הולך ע"ד הנוב"י מהד"ת סי' ע' ויש לעיין דבתוספת' פ"ג דחולין איתא להדיא אין מוכרים ביצים נבלות וטריפות לנכרי שמא יחזור וימכרנ' לישראל והא ביצה נבלה לכ"ע מדרבנן ובנב"י תמה ע"ד הטור שאוסר גם ביצה נבלה למכור לנכרי דבגמ' ל"מ רק טריפה והא בתוספת' מבואר כדברי הטור, ואי"מ להאריך כעת, והנני ידידי הדוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קנז

שלום וישע רב על ראש ידידי ה"ה כבוד הרה"ג בנש"ק כש"ת מו"ה בן ציון בלום נ"י אב"ד ק"ק סארוואש יצ"ו ע"ד עובד' ביתומי' קטנים שמת מורישם ובתוך הירושה הי' דברים חמוצים כגון יי"ש קאנ: דיטען שטארק וכיו"ב ולא הי' שום מכירה לגוי הנהוג ולא בטול וכל נכסי היורשי' נסגר ונחתם מיד ערכאו' כדרכ' שחק להם למכור עפ"י ליציטאציאן מהו לענין חמץ שעעה"פ אם יש בכגון זה קנסא כמו שאר אונס דפסק הרמב"ם וכן קיימ"ל בסי' תמ"ח ומעכ"ת צלל במים אדירי' ושיטת הפוסקים שגורי' וסדורי' לפניו וכן הביא מדברי פרמ"ג בפה"כ ח"ב אות ב' דנראה שמסתפק בזה משום ערמ' והנה ראיתי כי מ"ש לי' בפתיח' פשיטא לי' בסס"י תל"ד ע"ד ח"י במ"ש ביתומים האפטרופס מחויב לבדוק ולבער חמץ שלהם עד"ז העמיד דברי' לומר כי אם לא נעשה כן ליכ' למקנסי' דבקטן כא שייך קנס' ע"כ טוב כי האפטרופ' יסלק אחריות מהנ"ל וא"כ שוב אין אסור ובזה מתורץ מ"ש כת"ה מדברי ח"י דהאפטרופס יבער וכן בחי"א ובאם לא עשה כן אינו חייב משום פשיע' כמ"כ בח"מ סי' ר"ץ וכן איתא בח"י סי' תמ"ח ע"ד שו"ת דברי ריבות ומוקי לי' כת"ה דאיירו ביתומים גדולים ולא משמע הכ' דפשיטא דהי' להם לסלק אפטרופ' ולבער בעצמן אלא לדברי פרמ"ג אתי שפיר דאם לא ביער אסור אחה"פ

משום קנס' דידי' דעליו באחריות דפשעי' עכ"פ והא קיימ"ל בסי' ת"מ דעיקר כשיטת בה"ג דאפי' באחריות דפשיע' עובר וזה כוונ' הפרמ"ג מ"ש דיסלק האחריות ממנו וכן מצאתי בס' מעדני שמואל בשם א"ח חדש שהביא דברי חקר הלכה בקטן שנתגדל בימי פסח דחמצו לאחה"פ מותר דלא שייך בזה חשש ערמ' דקודם הפסח לא הי' בר חיוב' ואם משום חנוך קטן לא מצינו בזה לקנסא ובת' ארי' דב"ע באבני זכרון העיר ביתומים קטנים שירשו מאביה' וכתב שיש לעיין בס' אבן עוזר על מ' פסחי' מ"ש קושי' התוס' על רש"י ז"ל דפי' אולי"ד בודקי' משום ב"י וגם לעיין בנוב"י סי' י"ט ולא הביא דברי פרמ"ג כלל ולא אמר דבר להלכ' וגם ישנ' צד היתר בנ"ז שלאו ברשות' לבער' ולא לבטל דאינ' ברשות' לבטלו מכח דד"מ ויש לעיין בש"ך סי' ע"ג ס"ק ט"ל בח"מ אם שייך בזה דד"מ ועיי' בת' מרן חת"ס ח"מ סי' מ"ד וסי' קמ"ב ולפ"ד אפשר דראוי' לעשות כן דלא ישלטו על נכסהו' למכור או להקדיש וגם ב"ד עושי' כן להעמיד להם אפטרופס והא מבואר שם דאין מוכרי' מנכסיהם רק להאכילו ובנ"ז אינ' יודע מהו תכלית הליציטאציאן ולא ישאר בידן שום חפץ זה והא נגד ד"ת ועכ"פ הי"ש וקאנדיטען וכיו"ב דיש חשש' דיופסד או יחמץ וכיו"ב בזה מוכרי' כמ"ש בסי' ר"ץ הנ"ל וא"כ בזה הוי כד"ת לדברי מרן חת"ס וכיון שאין ברשות' למכור בעצמן וכש"כ להקדיש ודאי הוי דבר שאינ' ברשות' ועיין בח"מ סי' רמ"א לענין מתנה באופן זה ובת' ריב' סי' ל"ב ע"ד המכילת' בחמצו של גוי ביד ישראל דאינ' עובר דא"א לבערו ומדמ' לחמץ שנפל' מפולת מ"מ אחה"פ אסור לדעת הרמב"ן והר"ן כידוע עיי"ש ובשם תשו' שו"מ ראיתי דבאונס שהוא גלוי לעיני כל בפומבי ודאי לא שייך ערמ' וצדד בזה כעובדא דת' מהרי"א ומהרמשי"ק ות' ריב' סי' ל"ד הנ"ל ועיי' בת' מהרמ"מ כיו"ב, והנה לענין יי"ש אפשר לצרף לסניף ממ"ש בת' א"א סי' כ"ה וסי' כ"ו לענין מלאכת שפריט דהוא בתערובו' שאר מיני' כמו מתפוחי' אדמה ושאר קטניות ע"כ נטה להקל ע"י בטול ברוב והשלכ' ד"א ליה"מ ובת' מהרש"ם הביא עוד דעת האחרונים דשאר מיני' מתרב' יותר ויותר וכמדומ' שבזה"ז אין יי"ש שקורי' שפריט רק מתפוחי' הנ"ל או קטניות שקורין קוקורוטץ אלא דבת' חת"ס או"ח סי' קל"ג אית' סבר' מחודשת דזיע החמץ דהיינו המאלץ שהוא מ"ש (זאטץ) דצריך לכל מלאכת יי"ש דהוא ודאי חמץ גמור מהפך זיעות שארי מינ' לכמוה' וכמ"ש הר"י בהיתר דבש שמהפך חתיכ' נבלה לדבש ואם לקולא נאמר כן כש"כ לחומר' ועיין בת' מהרמשי"ק סי' רל"ב שהעיר ממ"ש בירושלמי דדוק' חיטי' גוררין אורז כמ"ש ממתניתן דמ' חלה ולא בשאר מיני' ויש לעיין לפימ"ש בת' ח"צ סי' כ' ובאר יעקב דלא אסרו היי"ש רק מטעם דאמרי' בי' משקין היוצאי' מהם כמותן כמ"ש בסוגי' דחולי' דף ק"כ וא"כ היאך אפשר

בזה לומר דמהפך לכמותו ניהו' דמתהפך לטעמו ותוארו כמ"ש בח"י בסי' תס"ז לענין דבש אבל היאך אפשר לומר דמהפך להיות יוצא מדבר אסור זה דס"ס יוצא מהיתר ומה איכפת לן בטעמי' ותוארו דזה שייך בגוף האיסר או היתר והא קיימ"ל כת"ק דפ"ק מ' בכורות פרה שילדה כמין סוס וחמור מותר דהיוצא מן הטהור טהור וצ"ל היינו דדייק בת' הנ"ל וכן ביו"ד סי' קי"ד דמה שיוצא ע"י בשול הוא הדבר ממש שיוצא ממנו וכן אית' בהדי' בת' מ"ב סי' כ"ח דהטוב והמובחר יוצא ע"י שריפת היי"ש כלומר זה מ"ש (אלקאהאל) ות' א"א ושאר אחרוני' דלא חששו לזאת כהדבר ממש סברו כפשטת הסוגי' כמ"ש מדברי התוס' מס' פסחים ומס' חולי' דף ק"כ וקכ"א דסביר' להו דאפי' ליין ושמן צריכי' קרא שלא יחשב זיע בעלמ' ואינ' רק כיוצא ממנו והתור' אסר מדרש' דנפש או מדרש' דהטמאים לאסור צירם ורוטבן וצריך צריכו' כמ"ש בסוגי' דחולין ומדברי באר יעקב נמי נשמע אם כי הוא מן המחמירי' לאסור מה"ת מ"מ אינו רק משום משקין היוצאי' לא כגופ' ממש ולא שייך בזה לומר דמהפך דבר היוצא מן ההיתר וכהנ"ל ולדברי מהרמשי"ק מ"ש דרך חיטי' גוררי' אורז דוק' ודאי צ"ל דס"ל דהוי כגופ' דאל"כ מה שייך גרירי' כלל במשקי' היוצא" וצלעיי' והנה למעשה אם יסכים אתנו עוד מורה מומח' הנני כמשיב' למכשור' ואם יש מקום לבטל ברובו' מה טוב וקאנדיט' בלא"ה יש מתירי' והכל לפי הענין הקאנדיטען כמובן והשטארק הוא מסולת בלא ביטול ברוב לא מלאנו להקל אך אם הוא מאורז כמ"ש (רייז שטארקען) יש להקל כמ"ש כת"ה. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער

סימן קנח

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרבני החו"ב טובא יו"ש כש"ת מו"ה אברהם גוטענפלאנן נ"י בק"ק פרויעג קירכען יצ"ו. ע"ד כי בעיר אחת שני מוזגי שכר א' ישראל וא' נכרי ונתפשרו זע"ז שלא לזלזל במסחרם ע"כ כל או"א נותן ריוח במה שמוכרים ביוקר ע"כ, והשתא בפסח שהנכרי מזג השכר אם מותר לישראל לקבל הריוח מן הנכרי ומעכ"ת הרחיב הדיבור במו"מ של הלכה זו ומהדר אהתיר' ע"ד רוצה בקיומ' לענין חמץ עיי' בחת"ס או"ח סי' קט"ז וסי' קי"ט וכבר הארכתי בחבורי בס"ד סי' ע"ו עיי"ש אלא מה שיש לחוש בענין משתכר באה"נ אני נבוך מאוד, ומ"ש מעכ"ת כיון שהפשר נעשה קודם הפסח בזמן היתר לא שייך משתכר באה"נ כמו בית לשכירה למען הניח בתוכה חמץ שמתיר' במג"א קודם ער"פ עכ"פ ועוד הביא ראיי' מהגמ' מ' ע"ז דף ס"ה בעובד' דאבוה' דר"א ברי' דר"א דשפיך חמרא לזיקי ונתנו לו גולפי בשכרו משום דאז הי' יין

כשר וכו' והנה ראיי' זו כבר הביא בת' תשורת ש"י סי' רנ"א בעובד' דלי' שראובן אמר למוכר שמרים למכור לנכרי שמכר לו החמץ וחושב לנכרי ביוקר דהוה אמירת' ג"כ בזמן היתר ושוב השיב על ראיי' זו דשם נחלט השכר לאבוה, דר"א ברי' דר"א שאפי' נאבד ונפסד היין וכיו"ב עכ"ז שכרו אתן משא"כ בנדון זה ועיי' בת' מהרמשי"ק סי' רט"ז מ"ש ע"ד מוכרי חמץ לגוי והגוי מוזג ומוכר בריוח וכן בת' תשורת ש"י פקפק בזה וכבר הערותי עד"ז בס"ד סי' ע"ה ועתה בנדון זה ודאי לא שייך ראיי' זו דהא ודאי אם יופסד או יאבד השכר לא יקבל הישראל שום שכר וריוח ומ"ש מעכ"ת הראיי' ממשכיר להניח בתוכה חמץ דמותר לפני יומיים שאני התם דהוה כמכיר' כמ"ש בב"ח והא חמץ עצמ' מותר למכרו קודם זמן אסור' וכבר נסתלק הישראל מאות' בית וגם מ"ש בריב"ש הטעם דאינה רק גרמ' ודאי כן הוא דהא אינה מקבל שכר על החמוץ רק על הבית והנכרי צריך לבית משום חמצו זה גורם שכר הבית אבל אם השכר בא מהחמץ עצמ' בת' הרשב"א באפיית חמץ ובישל שכר ביורות דהכלי עושה פעולה בהחמץ אפיי' ובישל ומזה עיקר השכר וכש"כ בנדון זה שמקבל ריוח ממו"מ של השכר וגם לא אדע מענין פשרה מה מקח ושכירות שייך בזה דנימ' דהכל נעשה קודם ובעובד' דהרשב"א שהביא המחבר בסעי' ד' בישראל שיש לו תנור, דאפי' מעות אסור לקבל כיון דודאי יאפה בו חמץ כמ"ש בפרמ"ג עיי"ש ולסבר' מעכ"ת כיון שמקבל קודם הפסח ודאי הי' ביניהם איזה דיבור ופסיקה בזמן ההוא מ"מ אינה מותר אלא כנ"ל ובדבר שאינו בהנין והחלט לא שייך היתר הנ"ל. ומ"ש מעכ"ת ראיי' מחק הגלחי' וחק השר לבשל ביורות שכר ולטחון ברחיים שהביא המג"א בס' סי' ת"נ דכתב המג"א דאם א"א במכירה לא יפרשו המדות רק יכתבו כמה מגיע ומקבלי' לאחה"פ וטעמי' לסברת מעכ"ת משום שנעשה הכל קודם הפסח, והנה בל"ש כתב דהמג"א קאי למ"ש בסוף דאיירי שלא שכר היורות והרחיים רק שכר חק השר כמו חק הגלחים ורק כאן יש לחוש משום מיד שמפרישי' המדות זכה בהם הישראל ע"כ לא יפרשו המדות לענ"ד בחק הגלחים וחק השר לא שייך משתכר באיסור' הנאה כיון דלא עשה הישראל ולא בהמת' ולא כליו שום מעשה שישתכר בו וגם לא נעשה שום מקח וממכר ורק ע"י שבשל שכר או חק הגלחי' המגיע להם מאפיית הפת נתחייב' לתן לישראל מחמצם ונעשה להם חיוב ומלוה ואינה ודאי רק גרמ' שע"י שאפו חמץ ובשלו שכר נעשי' בע"ח אבל מקח וממכר על הריוח היא גופא משתכר באיסור' הנאה דהא ילפינן ממכור לנכרי דכתב גבי נבילה להתיר הנאה משום דמכירה גופא הנאה והכי נהי דהכל עושה קודם הפסח מ"מ הריוח שמקבל ע"י שמוכר ביוקר בפסח ודאי הוה משתכר ומרויח המהר"מ שי"ק בסי' רכ"ה שהביא מעכ"ת חשיב לי' שלוס

שעושי' על החמץ אם השער עולה ביוקר' חשוב לי' משתכר באיסור' הנאה אם כי החמץ אינו בעין ואינו קונה שום דבר מסוים רק מתחייב במתנה כמ"ש שם וניהו דשם איירו שנעשה בפסח כבר הבאתי דברי הרשב"א שהביא המחבר דלענין משתכר אין חילוק בין קודם ובין בתוך הפסח וכ"כ הפר"ח ורק בבית מקילין משום דאינ' רק גרמ' ואפי' לא נאמר חילוק הנ"ל מ"מ שאני בית דאם משכיר' קודם הפסח אין כאן בפסח הנאה חדשה דהשכירות נמשך מקודם והכל חדא הו ואין משתכר בפסח בחמץ חדש שמניח בתוכה אבל הכא שמשתלם בכל מדה ומדה מה סברא לחלק בין קודם פסח או בתוך הפסח והוה כשוכר יורות ורחיים דאוסר במג"א להדיא משום משתכר ע"י שכירות יורות ורחיים ודאי אפי' נעשה זמן רב קודם הפסח וכבר נראה לענ"ד דמזיגת שכר דהוה מו"מ זו גופא הוה משתכר כמ"ש במהרמשי"ק הנ"ל והרי ראינו במהרמשי"ק סי' רט"ז ובת' תשורת ש"י מתדהנזין טובא ופקפק מאוד שהנכרי הקונה חמץ ימכור בפסח וישראל יקבל הריוח ובת' תש"י למד קצת היתר משום דהבריר' ביד ישראל לקיים המקח ביד נכרי ואינו רק קנין חדש אבל בנ"ז ל"ש היתר הנ"ל והנה אם הישראל כבר קבל המעות ודאי מותר כמ"ש הרשב"א בעצמ' אבל לקבל לכתחיל' צל"ע ומי שדעתו רחב' מדעתנו יורה יורה ומ"ש מעכ"ת ראי' לדברי ש"א עיי' בת"י סי' ת"נ. והנני לסיים בכל חתמי ברכות. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קנט

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרה"ג חו"ב בנש"ק מו"ה בן ציון בלום נ"י אב"ד ק"ק סאראוואש יצ"ו עתה באתי ע"ד העובד' ביו"ט של סוכ' העל"ל שהי' ה' ו' שני ימים ובא השו"ב לשאול את הרב אם מותר לשחוט ביו"ט א' לצורך ש"ק והשיב לו הרב דאינו מותר רק ביום ב' וכמ"ש בסי' תקכ"ז ואח"ז כשיצא השו"ב מבית הרב מיד בא צורבא מדרבנן א' שיש לו התרת הוראה ואחר מו"מ של הלכה ביקש מהרב שיתיר לו לשחוט בי' א' שהיא יאכל ואכל ממנו ביום זה וכמ"ש בט"ז סי' תצ"ח ס"ק ד' והרב נענה לבקשתו וחזר מהוראת' בתנאי שיעשה כמ"ש ויאכל ממנו ביום הזה ושהוא רק הוראת שעה ובי' אחרון של חג הלך השו"ב לשחוט בבית המטבח' מבלי ש"ח הרב ואמר שסמך עצמו על ההיתר שביו"ט ראשון והטריף א' ע"י הבדיק' הסכין שלא היו יפה ושוב שחט בסכין זה עוד בהמה א' לא למען ישראלי' שיאכלו ממנו רק מענה בפיו שירא להודיע להקצב כי נפגם סכינו ובאמת אין זה מורא מפני הקצב במקום זה [ואח"כ סיפר בפני איזו אנשים מזה הנ"ל וכאשר שמע הרב מכל הנ"ל קרא לשו"ב הנ"ל והטיל עליו קנס שיקבל ע"ע

שלא לסחור עוד ביין וטעע ולא שום מסחר כדרכו כי מאוד החמיר בזה בפ"ת ושלא יעבור עליו יום מבלי שילמוד דיני שו"ב ובאו"ח ובחק"ל ושלא ישחוט בבית המטבחיים מבלי הראות סכינ' להרב ושיתבכה עכ"פ בה"ב על החלול של יו"ט ויתן עד"ז ת"כ ואם לכתוב לג' גדולי ישראל מה יעשה עמו והשיב כי אינו נותן ת"כ רק מקבל עליו כל הנ"ל מבלי שיאמר בל"נ. וכן נעשה בפני ה' אנשים בצירף הרב וכעת מתחרט על כל הנ"ל שאינו חפץ בנדרים וקבלות הנ"ל ומ"מ יקיים כל שהטיל עליו בלי נדר אך נראה שעיקר דעתו לבוא במסחרו הנ"ל ועתה השאלה אם די בקנסות הנ"ל ואם יש מקום היתר לקבלות הנ"ל הנה העתק' תורף דברים בקצור כי על כל העניני' דברי הנ"ל י"ל עליהם מכתחילה מה שחזר הרב אהוראתו ע"י ת"ח הנ"ל אם הי' מקודם סעודה והי' צריך לו יש מקום להוראה בחזר' כמ"ש משום הב"ע אבל לאחר סעודה ערמה הוי אפי' אוכל ממנו בו ביו"ט לא יועיל כמ"ש בת' הרשב"א סי' תרפ"א ובת' הריב"ש סי' ט"ו וסי' רנ"ד הביא גם בא"ר סי' תצ"ח ע"ד ט"ז וכן אני נוהג אפי' בשחיטת עוף אם בא לשאל אחר הצהריים אפי' היא מבטיח בהבטחה גמור' אפי' הוא בן תורה אינו מתיר בשום פעם דמי ירום ראש להקל נגד פוסקי' ראשוני' ה"ה הרשב"א והריב"ש והט"ז לא הביא' ועוד שכא ילמדו להקל בכדי כידוע עיי"ש בת' הרשב"א הנ"ל ופוק חזי מה אשר נצמח מזה. וע"ד השו"ב גדול עוונו מנשוא שחלל יו"ט בכפליים שלא נשאל על הראשונה ושח' השניי' בשאט נפש ומה זו אמתלא שירא מן הקצב וכבר ידוע מ"ש האחרוני' משו' א"ז הגדול בשם ת' הר"ש וכן היא בת' רדב"ז ומבי"ט דחלול יו"ט ומועדות בפרהסי' דינו כמו חלול שבת בפרהסי' עיין בד"מ סי' ב' שהאריך בזה והנה בנ"ז לא הי' בפרהסי' וגם רק פ"א אבל עכ"פ הי' להעבירו על איזו שבועות או חודש, ולקבל עליו דברי חברות ודברי צומות וצעקת למרבה סליחות. ועתה באתי לענין הלכה אי הוי נדר אפי' לא אמר לשון נדר והנה מה שהוא קום ועשה אינו מבואר בש"ך סי' ר"ג והמחבר סי' ריי"ג דאפי' אם אמר אשנה פרק זה נדר גדול הוי וא"כ מה שקבל עליו ללמוד בכ"י מה שהטיל עליו הרב הגדול וקבל כן פשיטא דהוה נדר גם להראות סכינו לחכם ג"כ הוה בכלל קיום עשה דבלא חששא משום פשרות השחיטו' הוה חיוב לעשות כן כמ"ד בגמ' פ"ק דחולין דהוי משום כבודו של חכם ואם כי מחלו בזה"ז משום כבוד' כבר האריכו' האחרונים דלא לכאו"א הוה מחילה ובאיזו שיש צד פקפק כ"ד כבודם במקומם מונח ולזה לא מחלי והדר' לקיימת' דגם משום כבודו צריך להראותו ושוב הוה בקום ועשה ושפיר הוי נדר. ובענין המסחר דהוה בשוא"ת האריך בת' שמש צדקה סי' ה' ודעתו דלא כדעת השואל כלומ' בשוא"ת אפי' יש בו לתא דאסור' כגון צחוק בקובי' וכיו"ב אם לא אמר הלשון נדר

רק בדבור בעלמ' לא הוה נדר אך דייק שם אם לא היו קבלה בלב וא"כ בנ"ז הי' עכ"פ קבלה ע"ע ובלא"ה החמיר במג"א סי' תקס"ג בקבלה לענין תענית דצריך לשלם נדרו וגם כי נראה אשר ימים אחדים נהג בקבלה זו בזה כ"ע מיד, כמ"ש בת' שמש צדקה מהא דקיימ"ל ביו"ד סי' רי"ד מה שנהג משום סייג ופרישות אפי' בלא נדר הוי נדר וצריך התרה והנה לענין אי מהני התרה בכל הני קבלות אם כי דקיימ"ל בסי' רכ"ח דנדר שהודר ברבים מהני התרה הא כתב הש"ך ס"ק ע"ד דאם יש להם תועלת משום שיכשר להם שחיטה בלא פקפוק גם י"ל דהוה כנשבע ע"ד חברו שעשה לו טובה כמ"ש במכתב כת"ה דלא נכתב לג' גדולי ישראל ודאי דלא הוה ניח' לי' דילמא יחמירו עליו ביותר או אפי' להעבירו וא"כ נעשה לו טובה ע"י הרב והאנשים במה שקבל עליו והא בסי' רכ"ח סעי' ד' קיימ"ל דלא מהני התרה בל"ד חברו ומשום נדרי איסור דקיימ"ל בסי' רכ"ח דלא יתירו לו וי"א דאפי' בדיעבד לא מהני התרה והכין כולי' שייך בהא דצריך ללמוד דינו שו"ב כל יום ויום מבואר באחרונים ושלא יעסוק במסחר הנ"ל הא נאמר בפ"ת וגם שמעתי מפ"ק הגה"ק אב"ד ק"ק מונקאטש שליט"א דעובד' הוה אשר שמע עליו שו"ב מופל' בתו"י שהיא עוסק במסחרי' וקרא' לו והזהיר' דאם לא יחלק עצמ' יעביר' מנשו"ב וכן ידעתי כי הרעיש מאוד על עיר גדול' אשר השו"ב הי' לו עסק בשליח' בשר ושומן וכיו"ב במסחרי' והזהיר דכל אשר נוגע יר"ש בלבבו לא יאכל משחרב ושניהם חדלו ממסחר' וכל שיש נדנוד אסור אין להתיר וק"ו בנד"ז שאירע לו מכשול וקלות בחילול יו"ט אשר לא נשמע על שו"ב כיו"ב אם ישאר בלא קנס וקבלה הותר' הרצוע' ח"ו ע"כ לענ"ד יחמור עליו הרב שלא להתיר נדרו ולקנסו לפי ראו' עיניו ומכל אשר יגזר יקיים עפ"י קבלת נדרו בלי התרה כמובן וד"ל. ומ"ש באשה שיש לה חולי עורק זהב ובי' א' כז' נקיי' מצאה כתמי' בחלוקה דרך אחריי' וגם בעד הבדיקה ובדי אומר' שנגע' בעד באותו מקום שדרך לבוא דמים בחולי זה והביא דברי ט"ז ס"ק כ"ג והנה הלא מבואר בפ"ת דבג' ימים ראשונים פשיטא דלא תלינן לפ"ד הש"ך בסי' קצ"ו דאפי' במכה שודאי מוציא דם ל"ת וכש"כ במצאה על חלוק' מאחורו דשם יש הפסק פרוזדר בין מקום הדם של עורק הזהב פשיטא דל"ת ותיל"מ והנה כ"פ בא מעשה כזו לידי ופסקתי דלא תלינן בזה. והנני לסיים בכל חותמי ברכות. ידידו דו"ש. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קס

שוכ"ט על ראש אחובי ה"ה האברך חו"ב יו"ש מו"ה שלמה נ"י אבן יקר ק"ק ברעזנא יצ"ו הנה באתי מ"ש ע"ד התוס' מ' פסחים דף ד' מ"ש דהא דמביא הגמ' לענין זריזות

המצוה ממקרא דוישכם אברהם וגו' היינו מענין עקדה וק"ל דהא כל מצות קרבנות אינה נוהגים אלא ביום כמ"ש במ' מגילה ובכ"מ א"כ י"ל דוקא התם לא שייך זריזות מקודם בעוד לילה אבל לענין שאר מצות כגון בדיקת חמץ י"ל דהזריזות מתחיל מאורתא וכיו"ב העיר בחת"ס על מ' זו ממ"ש דשם בגה"נ יליף מוישכם דסדום דלא יצא יחידי בלילה מנ"ל דהא בברכות ילוף מהכא דאברהם תקן תפלות שחרית א"כ מה הקדמה שייך בליל' עיי"ש בדבריו דנראה דהזריזות דעקדה היינו ההליכה למקום אשר יראה לו הקב"ה כמ"ש במקרא א"כ משום זריזות הי' לו ללילך מיד אפי' בלילה והקרבה ביום וכיו"ב מצינו לענין מילה אפי' מאן דפטור כמו האשה עכ"ז ס"ד דצריך להשתדל מקודם למען הכן וזה בכלל זריזות שזה החלוק בין זהירות לזריזות כמ"ש רשיז"ל בעשר מעלות זהירות מביא לידי זריזות זהירות היינו בשעת מעשה המצוה זריזות להכן הכל מקודם למען שלא יעכב שום דבר, זה נלענ"ד בדרך פשיטות ואיבע"א י"ל לפימ"ש הרמ"א סי' תמ"ה דיש לשרוף החמץ ביום דומיא דנותר א"כ הוה דומי' דמצוו' שנוהגין רק ביום והא תכלית הבדיקה הוא הביעור כמ"ש הב"י סי' תל"ב עיי"ש במחה"ש וא"כ שפיר יליף לענין זריזות מהנ"ל וא"כ שכתב הרמ"א דאם מתיר' לגרירת חולדה הרשות בידו לשרוף החמץ גם בלילה ושם בח"י בשם מהרי"ק דמ"מ קיים מצות ביעור שאין חמץ ברשותו מ"מ ודאי מצוה מן המובחר להיות ביום כמ"ש. דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קסא

שוי"ר על ראש ידידי ה"ה כבוד הרבני החרוץ המופל' כש"ת מו"ה נפתלי הירצקא נ"י ועתה באתי ע"ד השאלה מי שקבל זכות מדד"מ לאפות לחג' של בני החיל אנשי צבא והשכירו' הוא משלש חדשים לבקר וצריך אז בזמן ההוא להראות הקמח והלחם שהוא אופ' לדוגמ' ובשנה הזו בא הזמן ביומ' דפסח, מה יעשה אם מופר הקמחי' והתנור וכל הכלים השייכי' למלאכ' הנ"ל להאופי' כאשר עשה עד הנה. והנה מ"ש מעכ"ת שילוה לו הישראל מלו' ובלא משכונ' והרהינ' דלא קנה לא אדע מזה שום תועלת וכי עי"כ נגרע מערך הקנין ובמה שבידו הקמח והלחם והלא בלא"ה אינ' שלו וכמ"ש בסי' ת"מ אלא שעיקר השאלה במה שנוטל בידו החמץ והנה בסי' תס"ו שמותר ליתן רטיי' ע"ג מכה אפי' בחולי שאין בו סכנ' משום דהוה שלא כדרך הנאה ומדרבנן ובחול' מותר וביאר במג"א דהיינו ברטיי' שהוא של גוי ואין אחריות על ישראל אבל בלא"ה אסור מה"ת משום אסור ב"י ועכ"פ חזינ' דאין אסור אפי' הוה החמץ עלי' או בידו דודאי איירי בכל גוונ' אפי' המכ' ע"ג ידו ואמנם בסי' ת"נ במג"א ס"ק ט' לענין להאכיל תינוק חמץ

ע"י גוי התנה המג"א שלא יטול הישראל החמץ בידו וכנרא' שם טעמ' דחיישינן דילמ' אשקלי ויאכל ממנו כמ"ש בסי' ת"מ וצ"ל בסי' תס"ו לא חיישינן לזה משום דא"א בענין אח' ומדרבנן ובחול' לא גזרינן משא"כ בתינוק דאפשר להאכילו בלא נטיל' בידו ויכול לעשות הכל ע"י הגוי או ברטיי' אין חששא על דבר אכילה דאין דרכו בכך וא"כ בנידן זה דלא שייכי' כל הני טעמים להתירו דדרך לאכיל' דהא לחם מראה להם וגם אין כאן רפואה לחול' א"כ הגזר' דרבנן שכתב המג"א סק"ט הנ"ל במקומ' עומד' ע"כ לענ"ד אסור ליטול בידו הקמח וכש"כ הלחם ויכול להראות להם ע"י גוי האופ' או שאר נכרי ולא ביד עצמ' והנה ע"כ דברנו רק מאיסור נטיל' שהוא קל לתקן אך מה נעשה בהיתר מכיר' בענין זה שיש בו כמה עקולי' ופשור' חדא דלא מהני בזה מה שמוכר הקמחי' והכלי' והתנור דמ"מ יש בו משום שרצה בקיומ' וגם משום שמשתכר באסורי הנאה כמ"ש בת' מהרמשי"ק סי' רט"ז עפ"י מ"ש בש"ע סי' ת"נ והא חמץ של גוי ג"כ אסורי בהנאה כמ"ש הרמ"א בסי' ת"נ הנ"ל ועכ"ח צריך למכור ג"כ זכות האפיי' וגם ימכור הכל במקח השוה ולא יגיע לו ריוח מאפיי' דיומ' דפסח' והכל יהי' של גוי וג"כ צריך לעיין האיך יארוך זכות הנ"ל בלי דעת הפקידו' שר הצבא וכבר הארכתי בזה בס"ד בספרי לבושי מרדכי סי' קכ"ה בהשמטות עיי"ש וראיתי בס' או"ח של הגאב"ד ק"ק ספינקא בסי' ת"נ שהביא בשם ספר יהושע בוני שהוא ליווראנט שהתחייב ליתן להם לחם חמץ שצריך למכור זכות' לגוי והגוי יגבה המעות וצוה לעיי' בת' בית אפרים החדשות סי' א' ות' מהר"ץ והספרים אינם תח"י לעיין בהם וגם בנ"ז עוד חששא גמור' במה ששוכר ביומ' דפסח' להעלות להם לחם חמץ דהוי רוצה בקיומ' ומשתכר באה"נ וראיתי ג"כ בס' א"ח הנ"ל לענין להשתפר את עצמו לעשות מלאכה בחמץ ולהשליך לאבוד שאין בזה משום רוצה בקיומו אבל עכ"פ הוי משתכר באה"נ ועיי' בת' מהרמשי"ק סי' רכ"ה ממוציא דבריו דאם השכר בא ביומ' דפסח' אסור עכ"פ משום משתכר באסה"נ וגם כי נתן זכותו לגוי במכיר' הנ"ל מ"מ אם החמץ בפסח גורם שישתכר לאחה"פ ג"כ אסור ובכ"ז כיון ששוכר בימי הפסח ודאי גורם וגורם הוא ועיי' בת' אבני צדק סי' כ"ה שמחמיר לגמרי בתנורי' להתיר אפיי' ע"י היתר' הנהוגי' ואפשר בנ"ז יודה כיון שאינו רק להציל מן ההפסד והקנס אם לא יתן להם מה שכבר התחייב עצמו אבל לשכר ביומא' דפסח' לא אדע היאך להתיר ואפשר אם ידוע הדברים לפני הפקידי' ולאמר להם כך וכך הדברים לפי דת תה"ק ושימתינו לו איז' ימים עד עבור ימי פסח ימלא' בקשתו ותו אין בידי. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ותשועות ישראל בקרב הימים כא"נ הטהורה ונפשו. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קסב

שלום וישע על ראש ידידי ה"ה כבוד הרה"ג מו"ה מנחם מענדל נ"י אב"ד סערענטש יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי וראיתי בו ד' דברים ד"ת כ"כ להלכה ולמעשה א' מ"ש על החדשות בצוק עתים הללו ע"י חסרון גרעיני קאפפע נוטלין חרצני' שמהבבי' אותו עד שנעשו קלי וכותשי' אות' ומבשלי' אח"כ ומעתה בספק עומד בחרצני' של יי"נ האם מותר לעשות כן ומעכ"ת מחפש ומהדר אהתיר' עפ"י מ"ש בת' מרן חת"ס יו"ד סי' קי"ז אשר כיו"ב במלאכת שומן הנעשה מחרצני' הנ"ל והתיר' עפ"י דברי הרא"ש בשם הרר"י בבשר נבלה שנתן לתוך הדבש והתיר' שנשתנ' לדבש והוא התיר' הה"ד בשומן ה"נ והכריע כדברי הח"י נגד שיטת מג"א וא"כ ה"נ שנשתנ' ונעשה קאפפע, ותמיה' בעינ' היאך מצא דמיון להנושאי' דשם כך הוא בטבע שנבלה נעשה דבש שכח הדבש מהפך כמוה וכן בעת הבהוב של החרצני' שנעש' שמן והוא דבר אח' והוא באמת שמן אבל נ"ז וכי הוא באמ' קאפפע וכי ע"י קליי' בעלמ' נשתנ' לקאפפע ואינו רק ששותי' אות' במקו' קאפפע כמו שקולי' דגן ושעורי' כיו"ב וכי כל הנ"ל נעשה ונשתנ' לקאפפע ואדרבה הא שם בחת"ס נמי נעשה קלי ולא הזכיר שהחרצני' גופו מותרי' אלא פשיט' דאין כאן שום דבר שנקר' עליו שם להתיר' רק געברענטע טערקל געברעל טער קארן גערסטען משא"כ בעובד' דחת"ס נשתנ' לשמן ועל שמו של שמן נקרא ועוד דנתהוו' ע"ז באמת לשמן ועיי' מ"ש בפרמ"ג בפתיח' כולל' לאו"ח בהנהג' שואל ומור' הורא' אות ל"ז שהביא דברי הרמב"ם פ"ז מה' ט"א ות' הרא"ש הובא ביו"ד סי' צ"ב בבשר מעושן שעולי' ממחבת זיע' חלב עליו דדוק' זיעת משקי' כמוה לא זיעת אוכלי' ועיי' סי' צ"ב ע"ד ת' הרא"ש הנ"ל ועיי' בספרי בס"ד סי' כ"ג ועוד מה נעשה עם הכלים שמהבהבי' בתנור בתוכן דפשיטי דבלע מיי"נ וכי נכשיר אות' כל פעם בפעם שלא יבלע לחרצני' הבאי' אחר מכן ובת' חת"ס לא אתי' עלי' משום דאינו רק ע"י זיע' ומהבלע וודאי אינו מעלה זיע' ע"כ לא אדע שום התיר' וכבר נשאלתי' עד"ז ואמרתי דרק בדריכת ישראלי' יש להתירו וז"פ. ב') נפשו היפה בשאלתו ע"ד בע"מ שבאי' משדה צבא אם אליהם המצוה לברך ברכת הודאה כמ"ש באו"ח סי' רי"ט והביא ת' מהרנשי"ק סי' כ"ו שנשאל במי שנפטר להיות בע"מ אם חייב בברכ' הודא' והשיב דהנוסח גומל לחייבי' והיינו חלאי' וכיו"ב באים ע"י חטאי' משא"כ במי שהמשפט המדינה מחייבי' למצב זה ומעכ"ת העיר בצדק ממ"ש בב"י והובא במג"א סי' רי"ט דמנהג שהבעלי' מברכים ברכת הודא' על אשתו שילדה והלא כך יסד' מדרך העולם ע"י בורא ב"ה וב"ש לעד ועכ"ז שייך ברכ' הודא' אם כי אין לתלות בחטאי' והנה בא"ר אית' דכל מה שאירע לאשה הוא מעונש

בעלה דהאשה כקטן דמי ובפמ"ג תמה עלי' וכי אין לאשה חטאי' ואפשר דכוונ' א"ר כמש"כ מעכ"ת דכך נגזור עלי' משמי' מימי עולם ועיי' במג"א סי' ש"ל בשם המ"מ דאין א' מאלף מת ע"י כאב הלידה ועיי' בראש ורמב"ן ובר"ן מ' יומא בעובר' שהריח' דקאמר כל המפלת בחזק' סכנה ולא יולד' סתמ' א"כ לפימ"ש הרמ"א כדעת הראב"ד דרק בחולי מסוכן צריך להודות א"כ ביולד' היאך מצינו ברכת הודא' וצ"ל שנתקשת' בלדתה וכיו"ב חשש סכנ' וזה אינו בטבע העולם כמ"ש המ"מ הנ"ל דלפי טבעו אינה מסוכנת א"כ נכונים דברי מהרמשי"ק הנ"ל אלא דמ"ש במהרמשי"ק דכך משפט החיוב אך עיי' בת' אמרי אש ליו"ד סי' נ"ב דבני תור' פטורי' מחיוב זה כמ"ש ביו"ד סי' רמ"ג במי שתורתו אומנתו אפי' עוסק בפרנסת' באיז' עסק סחור' אם אינ' רק לפרנסת' ולא להתעשר וחוזר לתלמוד' תדיר הוי בכלל תורת' אומנתו עיי"ש ברמ"א סי' הנ"ל. מ"ש מעכ"ת לפימ"ש בא"א בחולי קדחת מזמן לזמן שאי"צ לברך עד שיהי' ברי' לגמר' ה"נ דכיון שצריך להיות חוזר על צבאו אינ' נצול לגמרי רק מעכ"ת תמה עליו מדברי המחבר סעי' ח' והנה תלוי' באשלי רברבי כי כן פסק גם בע"ז ובס' ברכ"י מביא מחלוקת בזה דהרי"מ בס' אפ' יוסף פסק דאי"צ לברך וכן ההולכי' במדברי' ומעיר לעיר איצ"ל עד שיצא ממסעו לגמרי למקומו' והרב מקראי קודש פסק דצריך לברך בכל אתר ואתר ולזה נתכוון הא"א מ"מ בנ"ז מי שהי' במערכו' הקרב וזכה לחיים ושוב שב למקומ' וכו' ושוב עלי' לחזור למלחמ' בכל פעם הוי פנים חדשות והולכי מדברות שדברו בו הגאונים הוא בענין שהוא מהלך ומסע חדא ופשיטא דאם שוב חוזר למסעו שנית דצריך לברך דהוא ענין חדש ולא ידענ' לחלק בזה וכי נימ' משום דמיועד לזה הכל פחדא חשיבא או נימ' בכל נסיע' בפני עצמו יחשב וצל"ע ואפשר דיברך בלא שם ומלכות. וראיתי מ"ש כת"ה ע"ד א"א בסי' צ' בשם בית יהודה דאם קראו למוהל למול תינוק ויש לפני' תפיל' אמרינן תפילה בצבור קודמ' שזה מצוות' עלי' וזה מצוות' של אחרים דעל אבי הבן המצוה והקשה כת"ה ממ"ש הרמ"א ביו"ד סי' שצ"ב דאבל שהוא מוהל יתפלל בביתו ואח"כ ילך לביהכ"נ למול אלמא דמצו' מילה עדיפ' מתפילה בצבור וזה יפה הקשה וראיתי בס' ברית אבות שהביא קושי' התו"ח ע"ד א"א בשם בית יהוד' האיך אפשר לומר כן דהא אפילו תש כחו וחלש פטור מתפילה בצבור כש"כ וק"ו במצוה גדולה כמילה אם כי אין ראי' רק על אביו מ"מ ודאי מצוה קעביד ותי' בס' בית אבות דתפיל' בצבור הוי מצוה עובר' משא"כ מילה דכל היום זמנו הוי מילה בזמנו כל זה בהלכה של בית יהוד' אבל מ"ש ביו"ד סי' שצ"ב דאם לא ימול בימי אבלתו יהא גם מצות מילה עוברת דביום השמיני כתי' וידוע מ"ש בחת"ס דמצוה זו בזמנה דוח' שבת כמ"ש בגמ' שלא בזמנה אפי' יו"ט אי"ד ומ"ש

בג' אחי' ששוכני' בג' מקומות ובלא יציאות מביתו אין מנין לפימ"ש כת"ה הוי זה כרבי' צריכי' לו קשה לומרכן כי כן אמרו בנחתום ובשו"ב לאחרי' אבל לעקור ממקומו' אין זה נקרא רבי' צריכי' הלא בידם להיו' יחדיו בבית א' ומקו' א' ועיי' בחכמת אדם במצבת משה שתמה מ"ש לענין הליכ' לשמוע ברכו וקדוש' דהוי מצוה רבה והתיר בחצר שאצל ביתו והביא מ"ש במ' ברכות וגטין דר"א שחרר עבדו ותי' דשם הוי מצוה דרבי' ואפשר דיציאה בליל' הוי' מקום לצדד וצ"ע ושם בעובד' דר"א ודאי לא הי' אפשר בענין אחר כמ"ש ולא מצא עשר' ואכ"ל. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קסג

שוי"ר על ראש ידידי ה"ה כבוד הרה"ג חריף ובקי כש"ת מו"ה בן ציון בלום נ"י אב"ד ק"ק סארוואש יצ"ו. הנני ע"ד מ"ש כת"ה בענין תענית שובבי' שנחלק' בו ת"ח כמו בשבוע העע"ל שהי' בי' ה' ר"ח היאך להתנהג אם ביום ב' כמ"ש בכמה מקומות או בי' ד' דבלא"ה אנשי מעמד מתענ' מפני התינוקו' והנה גם כאן עלה ספק זה בידנו מ"מ ראיתי טוב להקדים שאין מעבירי' על המצוות כמ"ש בת' מרן חת"ס או"ח סי' ס' וסי' ס"א לענין תענית יאהרצייט ועוד הא בכמה ספרי דברי רב אית' להתענות בשובבי' ב' ה' הביאה באו"ח להגאב"ד דק"ק ספינקא עיי"ש סי' תרפ"ה וכן ראיתי אנשי מעלה שהי' נוהג' כן רק שא"א לצבור להטריח עי"כ והלוי' ישמע' לנו להתענות יום ה' בפרט בזה"ז הרגל דבר לומר שא"א בדור חולשי' כ"כ ונ"מ אחרי שראינו מן הספרים שזה מן התקון שובבי' וגם כן נוהגי' אנשי מעלה יפה להקדים בי' ב' וכן במ' תענית משמע כ"כ דעיקר קביעת בי' ב' כמ"ש בראשוני' ב' ה' כך וכו וראיתי כת"ה הרחיב הדבור ברוב בקיאות' בתענית שובבי' בי' ער"ח מי שבלא"ה רגיל להתענות אם זכרון א' עולה לכאן ולכאן והביא דברי מג"א סי' תקס"ח שהאריך בזה וכן בסי' רפ"ח מחלוקת מג"א וט"ז לענין מיסב תענית לתענית' אם בי' א' הוה תענית בלא"ה דאחרונים מקילי' כדעת ט"ז וכת"ה העלה מרגינת' במ"ש להתענות יום ער"ח רק עד חצי יום כמ"ש מג"א סי' תי"ז א"כ הא כל סברת מג"א בסי' תקס"ח משום דבר שבחוב' אינ' באה אלא מחולי' והא אית' במ' חגיגה דף ח' לב"ה דחגיג' בי"ד בא מן המעשר ופריך בגמ' דבר שבחוב' הוא ותי' בגמ' בטופל וה"נ הוה כטופל חצי יום של ער"ח ושפיר חזי דבר יקר הוא רק לפימ"ש רש"י ז"ל שם בפלוגת' דחזקי' ור"י דלחזקו' עדיף לי' לטפל בהמה לבהמה שיהי' חגיגה בפני עצמ' ולר"י עדיף לי' לערב כל אכילות מן החולין ובזמן התענ' לא שייך טופלי' כנ"ל דודאי בחצי יום עד חצות לא הוה תערוב' חולי' כלל אלא שי"ל כאן דאנן קיימ"ל בסי'

תקס"ב דבתענית שעות אינ' תענית אפשר לישב דברי' דאין כאן חובה אם כי מחויב מצד נדר מ"מ מי נימ' אם נדר באיז' יום מן הלחם ומים וכי נימ' דא"א להתענות בי' הנ"ל וצ"ע ומ"מ מ"ש להלכה בענין שובבי' בער"ח כבר העיר עד"ז בא"ר והביא' ג"כ בפרמ"ג סי' תקס"ח דחזינן דכך נהוג עלמ' בשובבי' שאירע בער"ח ולא עלה ע"ד להתענות בי' אחר וצ"ל דכך הי' דעתם מסתמא וכל היכא דנהוג ע"ד מנהג נהוג מ"מ נראה דלא דברי הגאונים רק אם ער"ח בי' ה' כמ"ש אי"ה בער"ח אדר הבע"ל אבל לעקור התענית מי' ה' לער"ח נגד מנהיגי' כקצת מקומו' שקובעי' לי' ב' צ"ע רק אם נאמר סברת כת"ה דהוה כטופל ושפיר י"ל דכיון דבלא"ה דעת גדולי בעלי תשובו' כמ"ש בשע"ת וכן בפרמ"ג סי' קס"ה דבי' דפגר' אין מתענין כלל לא ביומ' ולא ביום אח' ואם כן רק לחומר' אפשר דשפיר למיעבד הכ' כמובן. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ותשועות ישראל במהרה.
ידידו דוש"ת ח"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קסד

לחיים טובים ומתוקים תכתב ותחתם כבוד הרב הגדול וכו' מו"ה שמואל הכהן נ"י עד"ת ראיתי כי היטב עיניך רואות במה שהק' בס' עץ חיים להגאון מהר"ח אלפאנדרי פ' אמור בדברי הגמ' מס' סוכה דף ל"א מחלוקת ר"א וחכמים בסוכה גדולה והק' מקרא דנחמי' דעשו קהל הבאים משבי הגולה סוכות על גגותיהם וברחוב בית אלקים וברחוב שער המים הרי עשו סוכות ברה"ר. ותי' בחת"ס ח"ו פ' לולב הגזול שי"ל בזה מאי דכתיב שם כי לא נעשה כסוכות הזה מימי יהושע בן נון דהנה מג"א כ' את"ל דישראל מוחלים ונ"ר גוים אינם מוחלים וי"ל דבא"י אין לנכרים כח להפקיענו ממצותינו אך יש לחוש לישראל גופיהו יש ויש שאין לבבם שלם כל כך ואינם מוחלים חלקם ברה"ר להיות נדחק בצאתו ובואו מפני קיום מצותו של חבירו וישראל שיש לו חלק בארץ בודאי שמעכב והנה אפי' בימי יב"נ יש לחוש להנ"ל שהרי עבר בים צרה עם שבט דן ופנחס אמר להם עון פעור עדיין לא הוטהרנו ע"ש בס' יהושע ע"כ לא יכלו לעשות הסוכה ברחוב ולא מצא להם די לעשות סוכות משא"כ בימי עזרא ששבו בכל לבב והתודו כולם כמבואר בפסוק עד שבר"ה אמר להם אל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם אז בסוכות שאחריו עשו כסכות הזה עכ"ד החת"ס. וק"ל לכ"ת דכ"ז ניחא לחכמים דמכשירין בל"ז בדיעבד דקרקע אינו נגזלת והוי סוכה שאולה וכשירה אבל לר"א הא בעינן שלכם ושאולה פסולה וכן לדידי' קרקע נגזלת ומחילה בסתמא אינו עושה קנין דהיינן שנאמר דדעתי' להקנות לחברו להיות יוצא י"ח כן תו"ד, זה ודאי צריכ' עיונא. וראיתי בשו"ת שואל ומשיב ח"א סי'

קכ"ד שהאריך מאוד בדברים נחמדים כדרכו בקודש וע"ד גדולת' שהק' שם קושי' עץ חיים מפי עצמו וע"ז תי' לפי המג"א דישראל מוחלים זל"ז הקשה מחו"מ סי' ע"ג סעי' י"ט דמה שברשות' של אדם בעין לא מהני מחילה לחברי' וכיון דקרקע אינו נגזלת לא שייך בי' מחילה ושוב חידש דתלי' במחלוקת מ"ש במס' יומא דף י"ב אי ירושלי' נתחלק' לשבטים או לא נתחלק' ולמ"ד לא נתחלקה הא הכל בשותפות וסוכת השותפו' פשר כמ"ש בתוס' דף כ"ז ובת' הריב"ש הובא בש"ע סי' תרל"ז, אלא דקשי' לי' לר"א דלדידי' סוכת השותפין פסולה כמ"ש בתוס' דף כ"ז דדומי' דאתרוג בעינן לדידי' א"כ האיך יפרש פסוקי דנחמי' ותירץ לטעמי' כיון דלר"א קרקע נגזלת הוה כשאר מטלטלים ביד הזוכה ומהני שוב מחילה כתדה"ק, והנה מ"ש לסברת המג"א דלא מהני מחילה מה שהוא בעינ' ביד בעלים, לא זכיתי להבין דהיינו אם באנו לזכות לחבריה ולהקנות לו מה זו מחילה מה שביד המקנה וכי מחילה עושה קנין, אבל הא לרבנן קיימינן דלא צריכי שיהי' שלו דסוכה שאולה ג"כ כשרה ורק משום לכתר לה ומשום ברכה, הא לזה ודאי מהני מחילה דל"צ לן רק שלא יקפידו וכמ"ש במס' מגילה דף ח' דריסת רגל לא קפד' אינשי וכי צריך לזה קנין רק שיהי' מותר לדרוס ולילך עלי דרך של חברי' והכא משום דבר מצוה כשרים שבישראל לא קפדי וכמ"ש בחת"ס דעשו תשובה שלמה בזמן ההוא. ולענין מ"ש כת"ה דמחילה בסתמא אינו עושה קנין, ודאי זה מסברא, וכבר האריך בענינו של דבר בהל' ציצית סי' י"ד סעי' ד' ובמג"א שם ועיין בטו"ז סי' תרל"ז ובסי' תרמ"ט ועיקר סברתם היכא דמיעוט' תורה בפירוש לא אמרינן מסתמא דמהני להקנות לו וא"כ לר"א דממעטינן מקרא דתעשה לך למעוט' שאולה וגזולה ודומי' דאתרוג והא בסי' רמ"ט פסק דביום א' לא יטול שלא מדעת' והנה לענ"ד לפמ"ש בשואל ומשיב דלמ"ד דלא נתחלקה ירושלים לשבטים דאז הוי סוכת השותפין והא במס' בב"ב דף קל"ז אמרי' באחין שקנו אתרוג בתפיסת הבית ונטלו אחד מן האחים לצאת אם מצי לאכל' ופירש כגון שיש עוד אתרוגים לכל או"א יוצא בו אפי' שלא מדעתן דחלקו נוטל והם אינם מקפידים כיון שישנם אתרוגים בריוח וא"כ הה"ד בשותפין חלקו הוא נוטל וחבירו נוטל מקום אחר לסוכתו ופשיטא דלא יקפידו כהנ"ל, אם כי קיימ"ל בח"מ דחלוקת השותפין שלא בפניו צריך ב"ד דאל"כ אמרי' לי' מאן פליג לך לזה י"ל דילמא באמת יעשו כן עפ"י ב"ד, ועוד לענין מצות סוכה הוי כמו מטבעות דזוזי דאמרי' בב"מ דף... דל"צ ב"ד, וה"נ מה יתרון שטח קרקע זו או זו למצות סוכה ממילא הוי כולה שלו וגם לר"א יצא ידי מצות סוכה כנלענ"ד. ועיין באורחות חיים חדש בהגה' הגאון מהרש"ם שהביא ג"כ דברי חת"ס הנ"ל ועוד ספרי אחרונים ושם בשם ס' המנהיג קושי' זו מ"ש בעץ חיים מפ'

דנחמי' ותירץ דבירושלי' נעשי' כאכסנאים בחג ככל האורחים ומותרים לעשות סוכה וזה יועיל לתרץ לדברי חכמים ולר"א צ"כ כמ"ש בתוס' מס' סוכה דף כ"ז לר"א וכי ככל בני בית צריכ' סוכה ככל אחד ואחד משלו ותי' דתשבו כעין תדורו מרבינן דסגי לכל ב"ב ואפשר הה"ד לאורחים דמצוה לשמח העניים מה"ת הוי בכלל ב"ב, ואפשר דזה כוונת בעל המנהיג דכל או"א נעשה כאורח לגבי חבירו, ועיי' במקור חיים בהגה' על ש"ע ש"ע או"ח סי' תרל"ז שהביא שם התוספת' מס' בב"ק דנתנו רשות להעמיד סוכה על פתחי החניות ושם בפי' מג"א דצ"ל דלב ב"ד מתנה עליהם, ולמד היתר לענין העמדת סוכה ברה"ר עיי"ש. עוד ראיתי במכתבך מ"ש בסוגי' דבל תאחר ר"ה דף ה') מ"ש רש"י ז"ל יכול שיהי' בכור אחר שנתו כפסולי מוקדשים ת"ל ופירש"י ז"ל דליכא שנה בלא רגלים ברוב השנים, ותמה על פי' בפ"י דהא לקמן מסקינן דבשנה לבד ג"כ עובר ודעתך לחלק בין מצות עשה לל"ת דב"ת. וכבר עמד עד"ז ג"כ בט"א לתרץ דברי רש"י ז"ל אלא ה"ה תוספת' מפורשת בפ"ג דערכין דשנה בלא רגלים עובר בב"ת ועיי' בבעל המאור בסוגי' ואפשר לומר עפימ"ש עוד בט"א מנ"ל ממקר' דשנה בשנה דעובר בב"ת דלמא דוקא לעשה הוא דכתיב ותי' דממילא שמעי' כמ"ש ר"מ מוהבאתם שמה ורק דחכמים פליגי בזה דמשו"ה פרט קרא ב"ת לג' רגלים להוציא מסברא זו משא"כ לענין שנה עיי"ש, ולענ"ד י"ל כיון דבספרי דריש מרבוי דכל הבכור לרבות גם שאר קדשים וכמ"ש בתוס' ובשאר קדשים מפורש לאו דב"ת דכי תדור נדר עקרו בנדב או נדר בקרבן א"כ למוד סתום מן המפורש דלא תאחר כמו שקאי על חגים ורגלים כש"כ מה דמפורש בהדי' דזמנו בתוך שנה אבל השתא דקאי דרק בבכור כתיב הקישא למעשר ולא לשאר קדשים הי' ס"ד ג"כ דלא דרשי' לרבות מכל הבכור שאר קדשים ורבוי דכל הא דריש לי' ג"כ בספרי לרבות בע"מ דזה ודאי ל"ש בקדשים וכיון שכן הדרא סברת הטו"א לאמור דלא עבר בב"ת בשנה בלא רגלים אבל למסקנא דאפי' שאר קדשים דומי' דבכור לא מפסל' משום ב"ת אלמא דבחדא מחתא מחתינהו הה"ד דלאו דבב"ת קאי על כולהו, ורק בס"ד פירש"י ז"ל דאיכא משום דבל תאחר דרגלים לבד ברוב שנים. ובפשיטות יי"ל מ"ש רשיז"ל דקאי דברי הבריית' אבל תאחר דרגלים דהא י"ל דהתורה קפדה לענין הקרבת בכור בתוך שנתו הוא כמו בקרבנות דכבשים בתוך שנתו דוקא כמו חטאת ופסח וכיו"ב ואם עבר' שנתו נפסל וא"כ הו"א דגבי הקרבת בכור ג"כ קפיד רחמנא בזה וקמ"ל דאינו נפסל מדהוקש למעשר דלא קפידי רק למצוה, וק"ל לרשיז"ל מנ"ל דלא נפסל משום בל תאחר דהוי בעבר' דל"ת וכמ"ש במס' זבחים דף כ"ט ע"ב עיי"ש בהגה' הב"ח. ע"כ פי' רש"י ז"ל דגם מזה הוציא' הקרא דהא ברוב שנים אינו בלא רגלים, וכוונת רשיז"ל לפרש

מסקנת הברייתא דיליף להתירא אלא כיון שכן גם בת"ד קאי אתרווייהו, ועיי' בפי' רש"י ז"ל מס' זבחים דף כ"ט שם פירש כפשוטו דאחר' יותר משנה, ידידך דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קסה

שוי"ר לכבוד ידידי הרב הגדול החריף ובקי וכו' שמואל שווארטץ נ"י אב"י בק"ק סאטמאר יצ"ו. אחדש"ה הנני ע"ד מ"ש בקושי' ברוב טעם וט"ד אמאי אמרינן במ' ביצה המבשל גה"נ ביו"ט לוקה דהא ראוי' לאכילת פ"פ משיעור מדאוריית' לר"ל דס"ל חצי שיעור מותר מה"ת ולא שייך בי' מלקות משום בשול שלא לצורך ועד"ז הביא דברי שו"ת שבט סופר סי' כ"ו וב"ה כוונתי לדעת גדול דבח"ש לא מקיים אוכל נפש דאוכל בכלל אכילה וסתם אכילה שיעורו כזית בפרט לר"ל ולאכול כשיעור' פ"פ מכזית תוך אכילת פרס תלי' במחלוקת המג"א סי' ר"ו עם דברי ע"ת בשם הכנה"ג ות, פנים מאירות ח"ב סי' כ"ז אם ברה"מ וברכה אחרונה ילפינן מאכילות אסורי' דלבעי בכדי א"פ ולפענ"ד הי' נראה בפשיטות לפי"ד הסמ"ע בח"מ סי' רל"ה הביא' הש"ך ביו"ד סי' קי"ט דמי שמכר לחברו בשר טריפה בחזקת כשר מה שאכל אכל ואי"צ לשלם וס"ל להסמ"ע בטעמי' לחלק בין אסורי' דאוריית' לאסורי דרבנן דבאסורי דאוריית' נפשו של אדם קצה בהם ולא נחשב לאכילה כלל משא"כ באסורי דרבנן שאין גופ' אסור חפ"צ ועיי' בנתיבות וחוו"ד ובש"ך חולק וס"ל דהוא מטעם קנס כמ"ש מדברי רש"י ז"ל מ' בכורות דף ל"ז ובת' מרן חת"ס ח"מ סי' ק"פ הכריע כדברי הסמ"ע ולענ"ד ה"ה ממקומ' מוכרע דהא שכל בבריית' מחלק רשב"א בדבר שנפש' ש"א קצה בה' כגון נבלות וטריפות אי"צ לשלם אבל בבכור וכיו"ב צריך לשלם לפי"ז לת"ק דמתניתין דלא מחלק או דס"ל דהוא מטעם קנס כמ"ש הש"ך או מטעם דס"ל דבכל אסורי' שאסרה תורה נפש' ש"א קצה בהם והנה במ' תרומות פ"ו מ"ג שם מי שהאכיל לפועלי' תרומ' צריך לשלם להם דמי סעודתן והביא הר"ש דברי הירושלמי דטעמ' של דבר משום דבדבר של אסור נפש' ש"א קצה בהם אלמא דזה טעמי' דמתניתן לחכמים שם אם כן אין ספק שכן הדבר כמ"ש הסמ"ע וכ"פ הרמב"ם בה' תרומו' ומעתה ניהו דלר"ל ח"ש מותר מה"ת מ"מ כיון דבכלל אסורי תורה הוא ורבע עלי' אסורי' ודאי נפש' ש"א קצה ביה שטעם טעמי' דאסורי עכ"פ דודאי בנו"ט הכי הוי ומעתה האיך נימא בדבר שנפש' ש"א קצה אשר יאכל לכל נפש בדבר שאינו חשוב אכילה לקיים בזה או"נ ושמחת יו"ט הם שני הפכים לנושא א' כהנ"ל ומ"ש כת"ה בענין שני אתרוגי' וא' פסול משום אה"נ או כיו"ב שנסתפק בזה בקהלת יעקב אם

יוצא בנטילת שניהם ודעת כ"ת עפ"י מ"ש המג"א סי' תרמ"ט ס"ק כ' בשם הש"ג דאתרוג שנאסור מ"י בליעת איסור אסו' לצאת בו דלא נקרא לכל צרככם וה"נ בזה דעכ"פ כל או"א אסור מספיקא והנה גם בקהלת יעקב עמד בזה והביא דברי הר"ן במ' נדרים פ"ב דאין מתירי' הנדר עד שיחול ואם נדר מפסח עד איז' זמן בין השמשות של פסח למ"ד ספיק' דאוריית' אסור מה"ת לחומרא חשבינן בה"ש כמו חל הנדר ויכול להתיר' ע"י שאלת חכם או ג' הדיוטות אלמא דלדעת זו ספיק' כודאי חשבינן אפי' לקולא והביא ג"כ ראיי' ממ' פסחים דף פ"ח דאם שכח מה אמר לו רבו או גדי או טלה קודם זריקת דמים לא חשוב לפי אכלו ושוב סותר מא"א ומחלק ביניהם עיי"ש. מ"ש כת"ה בענין חקירת האחרונים באתרוג של אה"נ אמאי לא מקרי לכם דהא בידו לבטל' ברוב התיר' ותי' עפ"י דברי התוס' מ' פסחי' רפ"ב במקדש באיסורי הנאה אם כי דיכולה להנות מאפרן מ"מ כיון דכמו שהוא בעין אינ' ראוי' לו לא מקרי שלו ואפר פנים חדשות הוין כמ"ש בחדושי הרשב"א מ' קדושין דף נ"ו במקדש בערלה וכ"כ ובטול ג"כ כמו שאינו ומה"ט גם באתרוג של טבל לא הוי לכם מה"ט דע"י בטול לא מקרי ממוני' כמ"ש בת' הרשב"א במודר הנאה מאתרוג דלא הוי שלכם אם בידו לאתשולי עלי' דזה לא מהני רק לענין ב"י בחומץ בפסח דבלא"ה אינו ברשותו ש"א רק דאוקמי ברשותו אבל לעשות קנין מאינה שלו שיהי' שלו ל"מ בידו ורק בדמא' הקילו בסבר' הנ"ל דאי בעי מפקיר נכסי דאינ' רק בגבר' ובגוף הדבר לא נעשה שוי משא"כ בדברים התלוים בגוף הדבר דהיינו פסול משום אסה"נ או אסורי' אכילה ועכ"ח צריך לחלק כנ"ל גם לדברי התוס' כמ"ש. והנני ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קסו

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הר"ה בנש"ק מו"ה משה סופר נ"י דומ"ץ ק"ק ערלויא יצ"ו אחדש"ה עתה באתי עד"ת במה שהציע לפני בדברי' הצ"ע רבה וגדולי אחרוני' מתדנזי' בי' א' מ"ש ע"ד מ"ש בצל"ח מ' שבת דנטילת ד' מינים יוצא בו גם במחוברי' וכמ"כ אם נטלו בידו קודם השחר ועמד אחוז בידיו עד היום אם צורך להניח' וליטל' וצוה לעיין בזה בשו"ת ערוגות הבושם קצ"ד ובס' היקר ממר אביו הגה"צ שליט"א נקרא התעוררת התשובה סי' קמ"ב והנה דעת כת"ה דל"י במחובר ולא ביאר דעתו והנה בערוגות הבושם מביא ראיות נכונו' דלשון לקיח' לא שייך אלא בדבר תלוש ומ"ש ממ' חולין דף ט"ז ויקח את המאכלת דיליף רבי מני' שחיט' בתלוש עיי"ש בחדושי הר"ן דלא בריר' בגמ' דמשם יליף דא"כ לחד לישנ' שם דלרבי ג"כ תלוש ולבסוף חברו כשר אם

מלשון ויקח גם זה פסול וצ"ל דגמיר' גמור עיי"ש וברא"י ולענ"ד אפשר עוד להביא ראיי' מדברי המלחמות ר"פ לולב הגזול דס"ל דהא דקאמר קפסיק ותני כ"ש ביו"ט א' וכ"ש ביו"ט שני היינו נטיל' כל שבע' במקדש דהוי מה"ת דילפינן מושמחתם לפני ה' שבעת ימים ומה שהוא בעיקר לקיח' קאי ונדרש גם לאחרים ומוציאי' שאול ולחד מ"ד גם גזול אבל הדר ולקיח' תמה גם בזה פסול במקדש עיישי"ה והא במקדש ודאי לא שייך מחובר מכמה טעמי' א"כ מסתמ' כקיח' ביד הדבר תלוש כמ"ש בגבולי' אלא שיש לדחות הא כדאיתא מרן חת"ס ביו"ד סי' קי"ח מה שהשיב להגאון רא"ש שדעתו לדמות נגיעת גוי ליין ע"י ד"א וחציצת בגד כמ"ד גבי ד' מיני דלקיח' ע"י ד"א שמה לקיח' דכן ס"ל להביא במס' סוכה דף ל"ז והשיב דשאני גבי ד' מיני דמצות ולקחתם הוא בכח ועוצם ידו נעשה וע"כ ע"י ד"א נעשה כח זה משא"כ נגיעה ע"י ד"א וסבר' זו לא שייך אלא בתלוש דהדבר נישא ונושא בידו אבל במחובר הלא אינו נושא דבר רק מחזק או מנענעו מרוח לרוח וזה הכא בכלל נגיעה והא לענין אסה"נ ביי"נ רש"י והרמב"ם ס"ל דלא נאסר רק בשכשוך ונ"מ ודאי ע"י ד"א מקילין בי' יותר כמ"ש ביו"ד סי' קכ"ד וכיון שהדבר מחובר בלא כוחו נישא ע"י ענף ונגיע' שלו אינו בכלל ולקחתם ועוד לפמ"ש בתוס' שם דף ל"ז דהא ע"י ד"א שמה לקיח' דהיינו דעשאתו בית יד וזהו שבידו והד' מיני חוץ ולמעלה מידו ומעתה וכי נימא אם לקח העץ שהאתרוג גדול עליו והוא מחזיק ואוחז העץ בידו וכי נימא דיוצא בו אתמהה. וראיתי בשו"ת ערוגת הבושם סי' קצ"ד מ"ש ראיי' לדברי הצל"ח מהגמ' ר"פ לולב וערבה דלאחר שהביא הבריית' דדריש מביום הראשון אפי' בשבת פריך הגמ' מכדי טלטול בעלמ' הוא ל"ל קרא להתיר כמ"ש רשיז"ל דבזמן התורה עוד לא נאסר טלטול ותי' רבא לא נצרכו אלא לר"א דס"ל לולב ומכשירי' דוחי' את השבת וקשה מ"פ וכי לא משכחת לי' דהי' ד' מיני' מחוברי' ובהדי דתלשי' יצא בו אלא ש"מ כדברי הצל"ח דמחוברי' ג"כ יוצאי' בדף מ' ולענ"ד אין מזה ראיי' כלל דהא מקמי' דמוקמינן הך בריית' ס"ל סתמ' כרבנן ופשיטא דלרבנן מצות ד' מינים אינו דוחא שבת דאין עדל"ת שיש בו כרת כש"כ שיש בו סקילה כמ"ד ברישׁ א' יבמות דברי הירושלמי ידועי' דאיכ' מ"ד דס"ל כר' יוסי' שאמר במתניתן דאם הוציא כורב' ביו' ראשון לרה"ר פטור כלומר פטור מקרבן ולחד מ"ד בירושלמי דס"ל לר"י משום עדל"ת אבל בגמ' דידן הא פשוט דטעמי' לדר"י משום טעה בדבר מצוה פטור וכמ"ש מפני שהוציא' ברשות ומכש"כ לרבנן ודאי ליכ' מ"ד דיסבור שדוח' וא"כ זה הוא דפריך בגמ' טלטול בעלמ' כלומר דיתלוש מהמחובר פשיט' דאינו דוח' לרבנן ועכ"ח דהוא כבר תלוש ושוב ליכ' רק טלטול בעלמ' א"כ ליכ' ראיי' ואדרב' מהלשון הבריית' יש רמז דלא כצל"ח דקתני לולב וכל מכשירי' דוחי' את

השבת ולדברי הצל"ח הא ליכ' גוונ' דנטילת לולב עצמ' במצוות' ידחה דיוצא במחובר אם כן מה זה דקתני לולב ומכשירי' דפשטות לולב היינו מצות נטילת לולב עצמו והא לדברי הצל"ח למה נקט כלל לתני רק מכשירי' לולב דהא לדידי' ליכ' גוונ' דלולב עצמ' ידחה שבת אבל אם אינו יוצא במחובר שפיר קאמר לולב דהיינו לקוצצן דבמחובר אינו יוצא ולר"א דוח' שבת ומה שי"ל בפרט ב' דאם יש בידו ד' מיני' קודם אור היום דלאו זמנו הוא אלא שאוחזי' בידו עד שהגיע זמנו לאור יום אם צריך להניח' ושוב לטל' לקיים ולקחתם וצוה לעיין בת' מהרי"א סי' קפ"ט באו"ח ושם משמי' דהרב הגאון מקאוונ' ז"ל שהעיר ממ"ד במ' זבחים דף י"ד גבי חטאות החיצונות דכתיב ולקח ולא וטבל כמ"ש בפנימיות ודרשינן ולקח לענין שאם קוף רמי על ידי' דלא מהני שצריך לטול מן הדם באצבעו ואם כן ה"נ כיון שנטל הד' מינים בעוד שלא בזמן חיוב' לא מהני וצריך להניח' ילטל' ולענ"ד לדברי מרן חת"ס הנ"ל דולקחתם היינו נשא בכח ועוצם ידי שדי בכך שאפי' חציצה אינו מפסיד לשיטת הרמב"ן ודעמי' וא"כ ה"נ לענין שאי"צ לטל' ובמ' זבחי' לענ"ד הא פירש' שם רשיז"ל דלוקח הא דרשינן דזה קבלת דם ולא הזהיר' רק דמוקמינן קרא על מלת אצבעו דכתיב בקרא שצריך לטול ע"י אצבע ולא ע"י קוף וכיו"ב אם כי איכ' למימר דלוקח בלא אצבע' אינו רק להחזיק בידו כמ"ש בחת"ס הנ"ל דהא גבי ולקחתם לא כתיב לא אצבע ולא יד א"כ לק"מ ועיי' מ' קדושין דף י"ב שקלתא ופי' רש"י ז"ל כלומר שנשאר בידה דכבר נטלת' מידו ובמ' חולין דף ק"ה שקולא וכן בב"מ דף צ"ט שקולא. ופירשיז"ל נושאי משאות ועיי' בערוך ערך שקל (לאסטענ: טראגער), ועוד דשם אי אפשר לפרש כלל רק על הנטילה והזהי' דודאי משעת לקיח' עד הזייה אין מצוה שיהי' על ידו כמ"ש שם דף י"ט לענין הולכ' שאינו ברגל אם בנתיים הוי ביד זה לא עבר משום זרות דהוי כמו אצטווה בעלמ' ע"כ דרשינן על הלקח' ממש כלומר הגבהה או נטילה כהנ"ל אבל לענין ד' מינים עיקר המצוה שיהי' בידו. ויש להעיר אמ"ש במהרי"א שם דהוי דומי' דתפילי' שאם הי' עליו מקודם שהאיר היום בהאיר היום צריך לנענע אותן והא כתב בסי' ר' בב"י בדעת הרא"ש לחלק בין טלית של ציצית ותפילין דטלית אינו מן המצוה למשמש בו משא"כ תפילי' דילפינן מציץ ע"כ כאן חיוב למשמש בהאיר היום ועוד דהנחת תפילין בלילה אסורי' עביד משא"כ טלית של ציצית בלילה ניהו דחיוב ומצוה ליכ' בלילה מ"מ ליכ' אסורי' וא"כ הא ד' מיני' דומי' דציצית דליכ' מצוה למשמש בהם וגם ליכ' אסורי' בנטילתן בלילה אם כן אינו רק מהיות טוב כמ"ש באו"ח בה' ציצית עיי"ש כן נלענ"ד בד' מיני' והנה אינו כדי להכריע בין ההרים הגבוהי'

וכשגבי' ולא באתי רק להער. והנני לסיים בכל חתמי ברכות. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קסז

שוכ"ט על ראש ידידי הרב הגדול חו"ב יו"ש מו"ה אליעזר גרינפעלר נ"י. והנני ע"ד חתיכת הבצלים זמן קודם אכילה שהחמיר בח"א ואוסר אפי' בדיעבד לאכול אותו טב הור' ומזמן מה אני אוכל רק השום בלא חתיכה הנ"ל, וע"ד דמבעי' לי' בסגירת הכיור' שעי"כ נכבים הגחלים ונשאר החמימות בבית אם מותר ביו"ט דהעולם נהגו היתר להסיק אפי' באין הקור גדול עד שנאכלים נקרשים לענ"ד לאסור דהא גבי כבוי לא אמרינן מתוך כמ"ש במג"א ססי' תקי"ד ובסי' תקי"ז ס"ק ח' בשם הב"ח וה"ה דברי התוס' מ' ביצה דף כ"ב והא הבערה גופא לחמם כנגד לא היתר ג"כ רק משום מתוך כמ"ש הר"ן הובא במג"א סי' תקי"א וסי' תקי"א ס"ק ג' וכיון שכבוי זו להסגיר הכירות הוא למען חמום וחמום גופא משום היתר מתוך והא במלאכת כבוי לא אמרינן מתוך ועוד כיון שאינה רק לאח"ז כמ"ש המג"א שם בסי' תק"ז ואפי' באם המאכלים נקרשים אני מסתפק כיון שאינה רק מכשירי' ולא כל המכשירים הותרו כמ"ש בסי' תקי"ד לענין כבוי הדלקה עיי"ש ע"כ גם בזה יש לעיין טובא לענ"ד. וראיתי במה שעמד ע"ד ד"מ ורמ"א סי' תרס"ט במ"ש שנוהגים לקרות פ' כל הנדרים בתורה ביום שמחת תורה והנה כעת מצאתי בשערי אפרים מהגאון מהריז"ל סי' כ"ז בזה"ל ויש נוהגים וכו' הנדרים שבתורה כגון פ' ויכולו או המלאך הגואל או ברכת כהנים ופסוקי אחרים של ברכה ופי' בפתחי שערים דמשו"ה קורין לפרשיות אלו פ' נדרים לפי שהי' מנהגם שהעולה לקרות בתורה בפרשיות אלו הי' נודר נדרים ונדבות לצדקה וע"ש זה נקראים פ' נדרי' ויכולו וכיוצא עכ"ל והנה ידוע מגדולת הגאון ובקיאות' במנהגים. ידידו דושית. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קסח

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב הגדול מו"ה עקיבא בלוי נ"י ראיתי מ"ש קשה כברזל ע"ד הט"ז ר"ה יו"ט סי' תצ"ה שהסכים עם רמ"א בב' ימים טובים ש"ג להכן מיום א' ליום ב' דאינה רק אמירה ובססי' קט"ו סיים דהוי מ"מ עובדא דחול, והגה"צ ז"ל מס' מיהאל העיר ע"ד שו"ע התניא בקו"א ס"ק י"א מ"ש עליו וכן ראיתי בח"א ה' יו"ט בדיני מוקצה הקשה עליו מסי' שצ"ג בערובי תחומי' שמותר להתנות מיומא לחברא ואפשר

ליישב דעכ"פ נ"מ אם צריך לאוכל נפח דקיימ"ל דמותר בטלטול לצורך מקומו כמ"ש בתוס' מ' ביצה דף ח' ד"ה אמר פשיטא דהכנה באמירה לא גרע מטלטול מוקצה ולפי"ז דברי הרמ"א אפי' לדעת הט"ז יש להם מקום דהא קאי בהאי סימנ' במלאכות שמותרים לצורך או"נ ועד"ז קאי ג"כ הכנת מוקצה ובסי' קט"ז י"ל דאיירי דיש לו בלא"ה לצורך יו"ט רק חפץ בהמוקצה ע"כ אוסר משום עובדא דחול עכ"פ ועכ"ח צ"ל כן דאל"כ האיך יפרנס מתני' דמ' עירובין מתנה אדם וכו' וכן בביצה עיי"ש. ומסי' שצ"ג י"ל בפשיטות. דל"ש משום עובדא דחול דלא מכין לאיזה צורך אכילה וכיו"ב רק שקונה שביתה ומה עובדא דחול שייך בזה. ועוד יל"פ מסברא מה הוא זה עובדא דחול דקאמר אלא משום דרבה דריש והכינו א"א יביאו חול מכין לשבת וכו' ואין יו"ט מכין וכו' והיינו דהכנה מיו"ט לחברו הוי עובדא דחול הוא שמכין וא"כ י"ל דזה לרבה דס"ל דגם מוקצה י"ל סמך מקרא הנ"ל וס"ל מוקצה דאורייתא אבל הרמ"א הא באותו סימן מיקל במוקצה ונוטה להורות כהדעות דאין מוקצה גם ביו"ט כש"כ דלא ס"ל כרבה בזה ע"כ פי' לדידי' פי' הט"ז דאמירה בהכנה ג"כ מותר והט"ז לדידי' אפשר דס"ל להחמיר במוקצה וס"ל דעכ"פ הוה סמך למוקצה ממקרא הנ"ל ועיין בט"ז בסי' תקי"ג ודברי המהרש"א מ' ביצה דף ג' ע"ב ידועים דס' מוקצה מחמירי' אפי' בל"ט דדשיל"מ. וראיתי מ"ש מעכ"ת ע"ד המרדכי בלש מעיו"ט דאסור ליטול חלה ביו"ט ואסור לאפותה ולשייר כדי חלה לחול והקשה עלי' המג"א ממתניתן דכיצד מפרישין דקיימ"ל כר"א דמותר לאפותה ולשייר חלה וכת"ה תירץ בדברי' חריפי' ולחלק בסברא מ"ש לצורך נכרי ולצורך חול כמ"ש לדעת רשיז"ל ועיין בלח"מ ר"ה יו"ט ובכ"מ ולענ"ד י"ל דמתניתין איירי בלש בפחות שיעור חלה כמו דמשמע במ' פסחים דף מ"ק ואיירי דלא אפה בתנור כמ"ש התוס' שם דף מ"ו ורק הסל מצרפם מכמה אפיות וא"כ בשעת מלאכת אפיי' התיר' הוי דעוד לא נקרא עליו שם טבל ורק לאח"ז בצירוף סל למפרע וכיון דליכא לפנינו איסור שפיר אמרינן דישייר לחלה ול"ה איסור למפרע דטוט אסור וטוט מתיר' משא"כ המרדכי איירי ביש שיעור' דחלה ויש אסור לפנינו מ"ש אח"כ אינה עיקר איסור' למפרע והדברים מובנים בס"ד. ידידו"ש. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קסט

כבוד הרב הגאון וכו' כש"ת מו"ה שמואל מאיר האללאנדער נ"י דומ"ץ ק"ק טשערנאוויטץ במדינ' בוקאווינא יצ"ו ע"ד כי בהאי שת' דשעה"ד לא הי' מצוי' אתרוג במדינו' הגולה ולא הי' בידם רק ג' מיני דקיימ"ל בסי' תרנ"א דיטלו בלא ברכה מ"מ דעתו

לברך עכ"פ ברכת שהחיינו ונסתייע מדברי הגי' ושיטות הראשונים אשר בס"ד הדיבר בהם לקמן רק מעיקר הדברי' לענ"ד שאין לברך כו"כ ברכת שהחיינו דהא פסק הרמ"א בסי' תרמ"א דמי שאוכל בליל א' דסוכ' בביתו מפני הגשמים וכיו"ב מפני האונס דלמחר כשאוכל בסוכ' מברך שהחיינו של ישיבת וברכת שהחיינו שבירך על היו"ט בביתו אינו פוטר דשל סוכ' ופי' המפרשי' בב"ח וא"ר ות' שבו"י ח"א סי' ב' דכיון דאינו זמן עשיי' דלא זמן עשיי' מצוה או כמ"ש בשבו"י וא"ר דאפי' שעת מצותן ליכ' כיון דפטור' מן הסוכ' משום גשמים או שאר אונס אין ברכת יו"ט שייך לסוכ' כמ"ש אי פוטר שהחיינו דמצוות לולב וא"כ ה"נ כיון דאין כאן ד' מיני' ואונס הוא לקיים המצוה ואינו יוצא כלל ידי מצות ד' מיני' על מה יברך שהחיינו דהוה כמו שאינו בשעת מצותן או עכ"פ זמן עשיית מצוותן ומה עדיפת' מסוכ' וק"ו היא דאם מפני הגשמים דאינו רק משום מצטער ואם מצטער בזה גם בבית מחייב לחזור לסוכתו כמ"ש הרמ"א סי' תר"מ בשם המרדכי' כש"כ האיך דאונס לגמרי דהוי כשלא שעת מצוותן ואם כי בת' הב"ח סי' קכ"ב חולק על הרמ"א והאריך בראיות ומסיק דהוי ס' ברכ' וימתין עד ליל שני בברכת שהחיינו ומ"מ בס' א"ר האריך בראיות כנגדו וסותר ראיות הב"ח והביא דברי הכלבו שהם כדברי הרמ"א וכ"ד השבו"י סי' ב' וכן בברכ"י הביא דברי או"ח כדעת הרמ"א ועיי' בשע"ת סי' תרמ"א הנ"ל וגם לדעת הב"ח עכ"פ ס' ברכו' הוה דע"כ ימתין עד ליל ב' בברכת שהחיינו ומעתה האיך לסמוך לברך בנ"ז מספיק' זה מסבר' וראי' לענ"ד. ב') מגמרא דכן פסק בת' מהרש"ל סי' ח' בעובד' דידי' דלא הי' להם הדסים והי' יום א' בשב' וצוה ליטול ג' מיני' בי' ב' היינו כיום א' בזה בלא ברכה ורק הש"ץ לבד ולא הצבור וליום א' דחוה"מ הביא' הדסים ופסק לברך גם שהחיינו א"כ מפורש להדי' דביו"ט על ג' מיני' לא ברכו שהחיינו וכן דייק בת' שערי אפרים סי' ל"ה. והעיר למה לא ברכו שהחיינו עכ"פ על האתרוג משום חדוש פרי כמו בשאר חדוש פרי ות' דילמא כבר יצאו בראיי' קודם החג ועכ"פ ברור דס"ל דגם ביו"ב לא ברכו שהחיינו מפני חסרון הדסים ועיי' בט"ז ומג"א סי' תרנ"א שהביאו בקצר' ע"כ לענ"ד פשיטא דאין לברך שהחיינו וחששא דברכה לבטלה לכ"ע כנ"ל. ועתה נבא להראיות שהביא הדר"ג ממ"ד רב' בגמ' דף ל"ז ע"ב מ"ט לולב בימין ואתרוג בשמאל דזה תלת' מצוה וזה חדא מצוה וה"נ לפימ"ש לעיל כיון דלא יצא ידי מצוותו אין כאן שעת מצוותו דלברך וגם כי בחדושי להריטב' פי' בפשיטת דודאי כול' חדא מצוה אלא שבלולב ג' חלקי' ממנו פשיט' דאין משם שום סייעת' וגם מ"ש בדברי א"ח דאם הי' חסר ערב' ובירך הר"מ אח"כ על נטילת ערב' ושהחיינו והמג"א חולק דלדידן דאי"מ על כל חדא וחדא כ"כ א"צ לברך וס"ל להדר"ג דעכ"פ לענין שהחיינו

מודה דמברך ולא ראיתי הכרח לזה דכיון דאי"נ על המצוה מנ"ל לומר דשהחיינו מודה דמברך ועוד לפמ"ש בא"ר דעובד' הוי שלא הי' לפניו וא"כ לא הי' ראוי לברך על הלולב בחסרון ערב' עד"ז כאלו אינו ע"כ מברך כל הברכות ומשמע להדי' דאם הי' לפניו אעפ"י שמברך על כל או"א [וטעמי' בא"ר לפי שלא הזכיר בברכו אלא לולב] אבל אם הי' לפניו לא זכיתי להבין למה יברך שהחיינו והא ברכת שהחיינו ברכה כללות למה לא יצא בברכת שהחיינו על כל המיני' דבזה לא שייכא דברי א"ר, והנה מ"ש ראיי' ממ"ד בסוכ' דף מ"ו העושה לולב מברך שהחיינו משמע לולב לבד לענ"ד מלת לולב קאי על כל ד' מיני' כמ"ש ר"פ לולב וערב' שבע' דודאי קאי על כל ד' מיני' ובד' מ"א ע"א בראשונה הי' לולב ניטל וכו' וכן במתניתן ע"ב כל העם מוליכי' לולביהם לביהכ"נ ובבריית' שם ראב"צ א' כן מנהג' של אנשי ירושלים יוצא מביתו ולולב' בידו וכן בכמה מקומו' וכפי כפות תמרים ר"פ לולב הגזול דלהכ' פירש"י ז"ל לולב כפות תמר' משום דסתם לולב ד' מינים ע"כ פי' כאן לולב לבד דהדס וערב' ואתרוג הלכותיה' פירש' במתניתן לקמן כל או"א לעצמ' וכאן נמי יעשה לולב גם אתרוג בכלל דשייך בי' עשיי ג"כ כגון לחתוך ממחובר או לחתוך עוקצו. וראיתי מ"ש מדברי הגה"א פ"ג מסוכ' בשם א"ז דלמאן דלא בעי לקיח' תמנה לענין חסר הה"ד בחסר מין א' יכול לברך וידוע כי התוס' דל"ז וד' כ"ט וכן במנח' חולקי' ובדף כ"ט ד"ה בעינן פי' דבר זה דלענין חסרון בד' מיני' דהוה עיקר לקיח' תקנו גם בשאר ימים כמו לקיח' לכל או"א ובמרדכי הביא דברי ר"י מאורליינש שפסק כדברי א"ז שהביא בהג"א ושם כי בראב"י חולק וכדברי התוס'. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קע

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב החו"ב טובא יו"ש כש"ת מו"ה ישראל אברהם אלטער נ"י בק"ק קע רעסטור יצ"ו והנה ע"ד אשר הקשה עלי' במ"ד בטור ורמ"א סי' תרנ"ב דהמדקדק אוחז לולב ומיני' בעת התפילה ובזה"ז לא נראה אפי' המדקדקי' במצוות וניהו שכתב הט"ז והב"ח דרק למדקדק ראוי' לעשות כן ובשארית בנ"י מיחזי כיוהרא עכ"ז ק"ל למעכ"ת מ"מ מדקדקים בשאר מצוות יתר על חבריהם ולא חיישינן ליוהרא והביא דברי מג"א סי' ל"ב וסי' תרל"ט דפעמים מצינו המחמיר משובח ופעמים נקרא הדיוט וצריך להתישב והביא דברי ברכ"י מ"ש בזה והנה בנדון חזינן דגם בגמ' ישנם נוהגין כאנשי ירושלים בזה ויש שלא הי' נוהגין דהא איתא שם דף מ"א אמר מר ב"א לר"א אבא צלי מצלי משמע דר"א לא הי' נוהג כן ור"א מרא דתלמודא ודאי הי' מן המדקדקים ועכ"ז לא הי' נוהג בדקדוק זה וגם לשון הברייתא כך הי' מנהג של אנשי ירושלים משמע

כן כדמצינו בכ"מ דרק אנשי ירושלים הי' מן המהדרין אלמא דהוי נהרא ונהרא ופשטא ועיין בט"ז סי' קכ"ח בסופ' על דברי ר"ת והוא דברי' בס"פ א"נ דף ס"ז דרבינא אכל בנכייתא אם כי אמרינן התם דצורבא מדרבנן לא ליכול בנכייתא רבינא לא הי' נוטל עטרה לעצמו לנהוג כצורבא מדרבנן בחומרא זו, ואפשר לומר דהא טעמי' דלולב מותר בשעת התפילה דמשום חביבותא לא מטריד בכוונת התפילה כמ"ש בגמ' שם ובסי' ק"ו בהל' תפלה והנה בתוס' מ' ר"ה דף כ' ודף י"ט משמע דצריך להדר בקדוש החודש שלא לעשות יו"ט מספק דע"כ קור' בגמ' קלקול ושמעתי מאמ"ו הגאון המובהק זצ"ל שהי' אבדק"ק ג"וו דע"י ספק קל הוא בעיני הבריות וכמ"ש בספרי' הק' דע"כ אשם תלוי בדמים יקרים יותר מחטאת דבספיק' תלה עצמו בקלות ואמתלאות שאינו בכלל האסור ונקילי' בה וה"נ הא מבואר בגמ' ר"פ לולב וערבה דמשו"ה לדידן גם ביו"ט א' לא דחי נטליתו בשבת דאנן לא בקיא' בקביע' דירח' ובא"י הי' בקיאין ומסתמא בחה"ס בבא כל ישראל הי' רובן בעיה"ק ירושלים ולהם הי' ודאי וע"כ הי' המצוה חביבי' עליהם אבל לאיני' בקיאים דהוה ספיקא אם יאמרו דבספק דרק בא"י להקל כש"כ דאינ' חביב' ויקר' וע"כ כיון דבי' א' דהוי ספיקא לא הי' נוהגין כהמדקדקין גם בשאר ימים לא יהי' חמור יותר מן יום א' דעיקר' מדאורייתא בגבולין. וראיתי מעכ"ת תמי' לו' בהיפך דכמו דקיימ"ל גבי חתן בסי' ע' דיקרא את שמע ואם כי מדינא דגמ' פטור ואם קרא מיחז' כיוהרא בזה"ז שאין אנו מכוונים כ"כ נהפוך דחתן שאינה קורא מיחזי כיהורא דמשמע מני' דהוא מכוון בזמנים אחרים, וא"כ ה"נ אם לא יטול הלולב בשעת תפלה משום זה הוה כיהורא דמשמע משום כוונת' התפלה עושה כן לא אדע כוונתו בזה דשם משנה ממנהגי' של עולם דכל או"א קורא והוא אינו קורא מיחזי כיהורא אבל בזה שאין שום שנוי מנהג העולם מפני מה מיחזי כיהורא דפשיטא דאנשים פשוטים וע"ה שאין בידם לכוון כלל אינו נוטלין הלולב אם כן מנ"ל דמחזיק עצמו כמו המכוונים דילמא להיפך כמו מי שאינ' מדקדק ועוד דגבי ק"ש דהוה מ"ע מה"ת החמור' דמקבל עליו עמ"ש אם מתבטל משום כוונתו ודאי יש שינוי גדול ומיחזי כיהורא אבל הכא דכבר יצא בנטילת' ונענועו כל מכל ואינה רק משום חביבות' בזה מנ"ל דמיחזי כיהורא דילמא אינו מאנשי מעלה דמחבבין מצוות כ"כ וז"פ, ועיקר מ"ש בעיני מעכ"ת בענין מדקדקי' במעשים טובים לבטל היהורא כמ"ש בשכה"ג וא"ר אני אומר כמה רחוקי' מדוכ' פלן מזמן רמ"א עד לעת כזאת מי זה אשר נזהר באיסור חדש בזה"ז ולא נשמע מזמן מרן חת"ס שהוא הי' נזהר מאוד בזה וראית' באיזה ספר משמי' דהגאון מהראו"ו זצ"ל שהי' נזהר מאוד באיסור חדש וביום י"ח בחוה"מ הי' אופין מצות מתבואה חדשה שהותר בזמן הנ"ל

בח"ל כי דבר שנאסר והותר' מצוה לאכול. ועיין בגמ' סוכה דף כ"ו שדהע"ה ורבי ורב לא היו ישנים בי' יותר משיתין נשמין וכן הי' מנהגו של הגר"א והי' משער שהוא חצי שעה וגם בשינת הלילה כל חצי שעה הי' מתעורר ונטל ידיו ושוב הי' ישן ח"ש כך עשה ג"פ הכל שעה וחצי ועוד כמה דברים נוראים אשר נכתבו ומספרים מצדיקי עולם ועיין במ' חולין דף מ"ד פריך דברים בפשיטות ארבה ב"ח כיון דאורי בי' חכם ואיך אכל ממנה והביא דברי הנביא יחזקאל ע"ה א"כ הוי פשיטא להם להתנהג כמו דברי נביאים ומי נוהג כן בזה"ז ואי"צ להאריך ביודעים ובלא יודעים וד"ל. וראיתי מ"ש מעכ"ת ע"ד מהרש"א ונ' ע"ז דף י' בעוב' דרבי ואנטונינס דמשמע מדבריו דקטל עבדא אבב' דבית רבי בחזרתו לבית' והא שם אמר לר"ח לקרא לגני אבב' ומצאה דקטיל אלמא דקודם לכן קטלי' והנה זה באמת פליא' ע"ד רבינו מהרש"א ואפשר לומר דהאי עבדא דקטיל הוה קטיל בחזרה מיום קדום דהוה גני שם כי האי כקרת' מביתו דאנטונינוס נראה דפי' מביתו שהי' לו בטבריא כי קשה לומר מרומי הי' מערה עד טבריא דהא אי"א בלא ים מפסיק בינו ובינו ועוד כנראה שהי' שכיר אצלו כל יום ויום כנלענ"ד ליישב שלא יהי' דברי רבינו מהרש"א כמו בלא ראות עיניו דברי הגמ' ואח"כ ראיתי בס' אחד שכן הי' עיר אחד סמוכה לטבריא שהי' ג"כ נקרא רומי א"כ הדברים מכוונים בס"ד. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קעא

שוכ"ט על ראש חביבי ה"ה הב' חו"ב יו"ש כש"ת שלמה צוקער נ"י בק"ק בערעגסאס יצ"ו הנה מ"ש ע"ד קושי' רע"א בתוספת' מה ס"ד דלולב ש"א פסול משום מהבב"ע א"כ ל"ל קרא לפסול בס"ד נעבד לגבוה תיפוק לי' משום מהבב"ע ותי' עפ"י דברי טו"ז תרמ"ט במ"ש על דברי הלבוש דפוסל מורכב משום מהב"ב כלומר המוכר גוי נוגנת' שהרכיב עשה עברה דומ' דבהמת כלאים וכתב עליו בטו"ז מסוגיא דאוונכרי דבגזל של גוי ליכא בישראל משום מהב"ע ה"נ כ"כ להכי איצטריך קרא, והעיר מעכ"ת דקושי' רע"א היינו שהי' לי' לתוס' לאלים הקושיא כנ"ל ואם כתירוצ' הא בזה שייך גם בלולב ש"א עכ"ד בקיצור ואם כי נראה דבריו תשובה נוצח' מ"מ לענ"ד מזה לא תבר' הא פי' בתוס' לקמן דף כ"א ע"ב דמתני' איירי בע"ז של ישראל דאל"כ לא שייך כתות' מיכתת שיעורא וגם לפי פירוש רשיז"ל דפי' באשרה דמשה דהיינו שהי' בזמן כבוש א"י מ"מ הא אמרינן במ' ע"ז דנעשו הגוי' שלוחים והוי ע"ז של ישראל דלהכי לא מהני ביטול דלכ"ע הוה בי' משום מהב"ב ומה שתי' מע"כ דנ"מ אם רבים צריכים קרבן דברבים קרבן צבור ליכא

משום מהב"ב כמ"ד במ' ברכות גבי עובדא דר"א והנה בפ' אלו אסורים מ' תמורה יליף מקרא ר' פ' ויקרא מן הבקר והא האי בקרבן יחיד דהיינו עולת נדבה ואפשר דמעכ"ת דמוקי לי' באם אינו ענין אקרבן יחיד דבל"ז פסול משום מהב"ב אוקמינן אקרבן צבור. ב) מ"ש מעכ"ת עמ"ש בסי' ל' דבשוא"ת לא שייך מהב"ב לזה הביא מתוס' הנ"ל דס"ל בלולב ש"א ליכא משום מהבב"ע דלא בא ע"י עבירה והא מבטל עי"כ מצוה שריפה אלא משום דהוה בשוא"ת דבר שכלי אמר ונכון הוא, רק שצ"ע מדברי מקו"ח בה' פסח בענין מה שמחלק בין ביעור חמץ וביעור של שאר אסה"נ עיי"ש. ומ"ש על מ"ש בסי' ק"ט לתרץ קושי' תוס' יו"ט בקה"ת מ"מ לא חיישינן וגזרינן משום העברת ד"א בר"ה והזכרתי הכל חייבין בנטילת לולב זה לא נאמר בגמ' כן הוא כדבריו ונאמר לי שהמעתיק הוסיף דברים הנ"ל ואין נ"מ דמ"מ הסברא לא נדחית עי"כ כמ"ש בין הנ"ל לקרה"ת כמובן. וראיתי מה שפלפל בחכמה לתרץ דברי ה' א"י בריש חולין גם אני בימי חורפי דרכתי עלי דרך זה והבאתי דברי הג"א מ' פסחים פ"א דנשים אין נאמנים בכל דבר שיש בו ספיקא דדעתן קלות וה"נ בשחיטה הא קיימ"ל דמסתפק ושואל הוה בכלל מומחין ודוקא אם אומר על אסור מותר ס"ל לה' א"י דקיימ"ל רוב מצוי' אצל שחיטה מומחין הן והכל שוחטין אפי' אינו נודע לנו שהוא מן המומחין כעכ"ח נשים לא ישחטו דאל"כ האיך נימא רוב מצוי' אצל שחיטה מומחין הן כיון דמקילין בספיקא וז"ש נשים לא ישחטו ע"י הרוב הנ"ל ושם בזבחי' י"כ דאיירי דידעינן בבירור שהם מומחים ועוד הארכתי בס"ד. דו"ש. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קעב

שו"כ על ראש ידיד עליון ומר ידי"נ ה"ה כבוד הרב הגאון המובהק צדיק י"ע חסידא ופריש' נ"י עה"י פ"ה בנש"ק כקיט"ת מו"ה שמעון סופר שליט"א אבדק"ק ערלוי יצ"ו. אחדש"ת ראיתי בתשו' א' מ"ש לענין מלאכת אנשים בר"ח והביא דברי ט"א ור' מגילה לומר מה"ת אסור עפי"ד הירושלמי דביום קרבנו ש"א ובכל יו"י הי' מן הראוי' לאסור ורק שאמר' תה"ק ואספת דגנך דא"א בזה ולפי"ז במ"ח מפני קרבן מוסף דאינ' רק מל' ל"ל יום ואין כאן א"א בכך אסור מה"ת וידוע כי בהרא"ם וצלח תי' בענין אח' דל"פ ועיין בש"י שהביא דבריהם ונ' פסחים פ' מ"ש וי"מ דדברי ירושלמי רק מדרך אסמכת' וי"ל דנראה כי כנים הדברים דהא בספ"ק מס' תענית חשוב הירושלמי עבודת' בר"ח וונהג' ואין לומר דרק בנשים נאמר מנהג' וכמ"ש הדר"ג דלעיל מונה וחשוב נשים דלא עבד' מלאכה במו"ש אינ' אפי' מנהג' ועוד דסליק סדר' מנהג' ובר"ח קאמר סתמ' משמע דבין

לאנשים בין לנשים רק מנהג' וראיתי הדר"ג יצא לחלק דבנשים לא שייך אסור ממש משום קרבן מוסף דהוה מ"ע שהז"ג ופטורי' וצל"ע דהא בקרבנו' מוספים איכא שעיר כחטא' דמכפר על ט' מקדש או טהור שאכל קודש לר"ש כדאיתא בריש מ' שבועות ובדבר כפר' ודא' שוי' נשים לאנשים כמ"ש במ' קדושין דף ל"ה ומ"ש בתוס' כ"כ קרא לפטרו או לפסל' מסמיכו' וכו' תיפוק לי' דהוה מעשהז"ג היינו ממצות הנעשים בקרבנות אבל בקרבנות עצמן ודאי מחייבי' וקרוב לומר דגם בשאר קרבנות מוספי' הנשים בכלל דעכ"פ מכפר במ"ע ואי"צ להאריך לפני הדר"ג ומ"ש הדר"ג לחלק בין פנוי' לנשואה ראיתי בס' או"ח חדש מהגאב"ד ק"ק ספינק' נ' שהביא בשם ס' מאורי אור דאין מקום לחלק בכך. וראיתי מ"ש כבוד הדר"ג מנא הא מילת' דנהגי' ב' ימים ר"ח אשר להבא הוא חדש חסר וממילא חדש מלא שלא מצינו מנהג זה בכל הש"ס והביא המתניתן מ' עירובי' ממ"ש משום ר' דוסא בב' ימים של ר"ה ודחי לי' ותמיהה בעינו שלא הביא דברי המשנה מ' נדרים דף ס' בקונם וכו' לחדש ר"ח להבא ופריך בגמ' פשיטא ותי' דקמשמ"ל בחדש חסר דמד"ת דלעבר קמשמ"ל דקרי לי' אנשי ריש דר"ח ולכל הפירושי' שנאמרו שם בהרא"ש והר"ן קאי בזמן דהוו' ב' ימים ר"ח דאם כי לענין חשבון המועדי' ר"ח א' מתחשב לשעבר עכ"ז בנדרים הלך אחר לשון ב"א וקרי לי' אינשי ריש ירח' אלמ' דנהגו כן בימי זמן המשנה והגמ' וטעמי' של דבר י"ל דבס' ברכ"י סי' תכ"ז בשם רבינו ישעי' ז"ל דטעם הדבר דכל חדש הוא כ"ט וחצי יום וע"כ חדש א' מלא וא' חסר למלאות וע"ד כי יום א' הוא עכ"פ חצי' ראוי' להיות קדש וכיון שחצי' קדש כול' קדש ע"כ מקדשי' יום ל' ויום ל"א יען שעפ"י קביעות מניה מתחיל המנין לחדש הבא והוא באמת ריש ירח' וכ' שכן הי' מימי ב' יום שני נביאים כמ"ש בשמואל ב' יום שני עיש"ה. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קעג

שוכ"ט על ראש הרבני החריף ובקי יו"ש בנש"ק כש"ת מו"ה יהודא ר"ש נ"י מתושבי עה"ק ירושלים תבב"א. הנה באתי ע"ד מ"ש בדין המבואר באו"ח סי' תקס"א ברואה ערי יהודא וירושלים וביהמ"ק דצריך לקרוע האיך יש לנהוג בחוה"מ לפימ"ש ביו"ד סי' ש"מ ואו"ח סי' תקמ"ז דאי"ק רק על או"א ומעכ"ת מסתפק בזה אם כי דיני בענין הק' כמו באו"א כמ"ש שם עכ"ז י"ל כמו דלענין ת"ב דהו' אבלות ישנה כמ"ש במ' יבמות ובמג"א סי' תקנ"א וכן בהגר"א מה"ט מניחין תפילין ולענ"ד י"ל כמ"ש בגמ' מ' מ"ק דף כ"ו אבלות לחוד וקריעה לחוד דאין לתלות זב"ז ע"כ לענ"ד לפימ"ש הרמ"א בסי'

ש"מ וסי' תקמ"ז דהיכ' שאין מנהג יש לקר' על כל קרובי' וכמ"ש בט"ז סי' ש"מ דעיקר כרוב הפוסקים שאינו מחלקי' בזה והביא הב"ח כי בפולי' נוהגי' כרוב הפוסקים וא"כ הה"ד בזה אם אין מנהג בזה ידוע בין תושבי עה"ק כמ"כ דינא הכי ובאמת בכל הני דנשנה בברייתא מ' מ"ק דף כ"ו לענין שמועות רעות ולענין ס"ת וברכות וכו' יש נמי לשאול שאלה זו האיך דינא בחוה"מ דבחדא מחתא מחתינהו עם הרואה ערי יהודא וכו' ומסתמא חד דינ' לכול' ומה"ט נמי יש לפשוט האסתפקת' דמעכ"ת לפימ"ש בפרימ"ג סי' תקמ"ז דבעומד בשעת יציאה הנ' חייב לקרוע גם בחוה"מ והא במ' שבת דף ק"ה אמרינן דהוה כס"ת שנשרפ' א"כ משמע דזה עוד חמור ממנו וכיון דבחדא תנינהו לענין רואה ע"י כמ"כ הלכה זו כזו. ומ"ש בשם מל"מ לענין מ' ביו"ט ה"ה דברי מג"א בשם ת' מהרמ"ל סי' ע"ד בסי' תקמ"ז ס"ק ג' ובעיקר דינ' בהני שמנו בברייתא אם א"ח בזמנו הביא בפ"ת בסי' ש"ס בשם משנת חכמים אם איר' בשבת והעלה בספיקת' עיי"ש ולהנ"ל בנ"ז אין נ"מ. ונזכה עם אחב"י לראות בבנין בית מקדשנו וערי יהוד' וח"י בקרב הימים ונזכה לגאולה שלמה בבי"א. ידידו דו"ש. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קעד

שוי"ר על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב המאוה"ג בנש"ק כש"ת מו"ה יצחק נ"י אב"ד ק"ק נאווא יצ"ו. הנה ע"ד מ"ש כת"ה אם יש התיר' להיות בוחר במשמרת מלאכת המדינה מרצונו ועי"כ יפטר מעבודת הצבא ומתוך כך יהא מוכרח לחלל ש"ק ומעכ"ת דעתו לחלק בין קודם שנלכד בין הפקידים ובין לאח"כ והנה הם סברות ישרות בענין רוב' דתלי' ברצון המעשים ועבר לעתיד וכמ"ש הרמב"ן בסוגי' דסבלונו' ועיי' במג"א סי' ח' ס"ק י"א מ"ש ע"ד הב"ח גם בזה י"ל סבר' כנ"ל דילמ' מן המעוט דמסבל' והדר מקדשי ואת"ל שהוא מן הרוב' דילמ' כעת שינה רצונה ודאי בנ"ז ל"ל הכ'. והנה מ"ש לעיין לענין אסור' דחלול ש"ק ראיתי בת' אמרי אש סי' נ"ב ח' יו"ד במ"ש השואל על המנהג שהי' קהילות ששכרו אנשים מישראל ברצי כסף לכנוס לצבא במקום לומדי תורה וחשובי ישראל למה נהגו היתר בזה ה"ה במשנה מ' תרומות פ"ח מ' י"ב דאסור למסור ישראלים להציל שאר נשים כידוע ועד"ז יצא לחלק במה דקיימ"ל בש"ע סי' רמ"ב סעי' ד' דיוצאי בשיירה ג' ימים קודם השבת אם כי אדעתי' שיהי' צריכי' לחלל שבת מפני פקו"נ והיא מדברי הריב"ש והתשב"ץ ואם כי במג"א הביא מדברי מהריב"ל להחמיר בודאי היינו בודאי גמור אבל בספק אפי' קרוב לודאי גם הריב"ל יודה להתיר וא"כ ה"נ בעמידת הצבא בזמן שנפקד ונמצא לפניהם ראוי' לצבא עוד הוה כמו זמנים לפני הליכה להיות

בתוך אנשי בע"מ והא אז הוה פק"נ שדוח' שבת והוה דומ' ממש לשייר' ומעתה הה"ד בענין עבודת המשמרת ג"כ הכ' הוה דאם בזמן שמעמיד את עצמו להיות בעבודה זו יש עוד זמנים קודם מלאכת המעשה ואח"כ אשר כבר מושיבי' אות' לעבודת עבודתן מבל"ס שיש פק"נ דאם לא ירצה לעשות עבודת' ודאי שיש בדת המדינה עונש כמו עבודת בע"מ וא"כ לענין זה שוי' הם. ועוד י"ל דאינו ודאי שיצטרך לעשות מלאכ' דאורייתא כמש"א לפני א' ונבע"ב שנלקח להיות עומד על המשמר בכלי זיין בתוך איזה חצר של מדורות חיל הצבא וכיו"ב ועבודת בע"מ יותר ודאי וקרוב למלאכה דאוריית' כידוע ובענין סכ"נ בזה סגר הדרך בתשוב' א"א דאין בזה משום מאבדי עצמ' וכו' ולא משום ונשמרתם את נפשותיכם דא"כ לא הי' דהמע"ה עושה מלחמת רשות כ"כ להרווח' כמ"ש במ' סוטה דאפי' עוסק בדבר מצוה לא הוה א"כ ש"מ דלא מקרי סכ"נ ואפשר בזה"ז במלחמה הנוראה בכמה כלי משחיתים ואבני בלסתרו' הוה עכ"פ סכ"נ. וראיתי מ"ש כת"ה בשם הגאון מברעזאן זצ"ל ודברי ש"ג פ' י"ל דדוקא בודאי סכנה מותר לעבור אסור' תורה ורגליים לדבר קשה הדבר לומר שיחלוק על פשוט' הש"ס ס' צ' יומ' ומה דקיימ"ל סי' שפ"ח וסי' תרי"ח דאפי' בספיק' דוחה שבת ועכ"ח צ"ל דמלת סכנה כולל ג"כ ספיק' כמ"ש פאהרליך בלע"ז) דאינו ודאי רק שיש חשש גמור וכמ"ש במתניתן מ' ברכות פ"ק דף י' בעובד' דר"ט שקם לקראת ק"ש כדברי ב"ש ואמר וסכנתי עצמי מפני כסטי' והא נצל בעי"ת ולא נעשה דבר ב"ה ועיין בערוך בערך סכנ' וע"כ אם כבר נלכד דברי כת"ה כנים ונכונים וקדם שנלכד אפשר להתברר ע"י רופאי' מומחי' לפי ראות עיני' כנלע"ד אם יסכים אתנו עוד מורה מובהק. ואסיים בכל חותמי ברכות ידידו הק' מרדכי ליב ווינקלער

סימן קעה

שובע שמחות ורב ברכות על ראש ידידי ה"ה הרב הגדול חו"ב מו"ה עקיבא בלוי נ"י בקראסנא יצ"ו. ראיתי מה שחידש לתרץ קושי' הפלתי ממ"ש הירושלמי דמשו"ה לא תקנו ב' ימים יוה"כ מפני הסכנה והקשה הפלתי לר"ל דס"ל דח"ש מותר מה"ת א"כ הא אפשר לאכול פחות פחות מכשיעור' ותי' כת"ה עפ"י מ"ש הרמב"ן הביאה בחת"ס בח"מ דמקרא דשבתון שבות ילפינן אפי' אסורי דרבנן שאינה מלאכה גמורה כגון מו"מ ונשיאת משא וכיו"ב ג"כ אסור מה"ת דס"ס לא שבת דאל"כ כל היום יעסוק ויטריח וכי זו היא שביתה וא"כ ה"נ הא ילפינן משבתון שבות דלענין שאר ענוי' וא"כ ה"נ לענין ח"ש פחות פחות כל היום עכ"פ לא שבת והנה הוא סבר' נכונה ונפלאה אלא דעל קושי'

הפלתי י"ל בפשיטות דהירושלמי לשיטתי' במ' תרומות פ"ו מ"א דר"ל מודה ביוה"כ דח"ש אסור מה"ת וכן מוכח מדבריו בפ"ב דיומא דפריך ג"כ אמתניתן אסור והא ענוש כרת ותי' ג"כ בח"ש ולא הדר פריך לי' הניחא לר"י לר"ל מא"ל אלא משום דס"ל דמודה ביוה"כ דל"כ בי' אכילה ועיי"ש בשלום ירושלים, ועיין בפרמ"ג סי' תרי"ב דבר חדש דביוה"כ חצי שיעור הוי עשה מפורש ולא חל עליו שבועה ולא כשאר ח"ש דרק אסור בעלמא משום דלשון ענוי משמע אפי' ח"ש ורק הלמ"מ פטרו מעונש, וקשה לפרש דבריו וכמדומה שהארכתי בזה לפרש דבריו ועיין באבני מלואים לט"א מ' מגילה דף י"ז דלר"ל אפי' בישל דבר אסור ביו"ט שייך בי' מתוך והוי צורך קצת דראוי' לאכול פחות פחות מכשיעור גם זה י"ל לפ"ד הירושלמי דתרומות הנ"ל דסיים מודה ר"ל בדעתו להשלים וה"נ כיון דדעתי' לאכול כל מה שמבשל לאכול פ"פ מכשיעור כבר הוי דעתו להשלים ובזה י"ל ג"כ על קושי' הפלתי הנ"ל דהאיך נתקן להתענות ב' ימים שפיר תי' משום סכנה ואי לאכול פחות מכשיעור והיינו דמיד יתקנו כן ולהתיר אסור' דרבנן הנה כיון דיתקנו כן כבר הוי דעתי' להשלי' כנלענ"ד. ידידוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קעו

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב הגדול הו"ב בנש"ק כש"ת מו"ה משה סופר נ"י דומ"ץ ק"ק ערלוי יצ"ו ע"ד האתרוגים הארוכים שאין בעובי' כביצה צל"ע כי הדבר תלוי בגמר פירי ותלי' בסברא כי אם קטן משיעור הנ"ל אינה ראוי להגדל עוד ועיין בב"י וט"ז סי' תרמ"ח ס"ק י"ט בשם התו' דלהכי מכשרי רבנן אתרוג הבוסר אם הוא כשיעור' הנ"ל וא"כ הסברא מה לי אם כח החנטה פועלה זאת להבדל בשיעור' בדרך אורכ' או בדרך עובי' ויש ג"כ הסברא אם השיעור דוקא ולכאורה י"ל כמ"ש במ' כלים שיעור הכלים להטהר כמוציא זית ושיעורי דכלים של בע"ב כרמונים ושם ודאי תליא בעובי' כמובן דהא בארוך וקטן מהו שיעור' לענין יוצא הוא יוצא ויוציא אפי' ארוך כמה אם הוא קטן ודק ועיין בפרמ"ג ס"ס תרמ"ח דאתרוג פחות מאגוז י"ל, הטעם דלא מינכרא לקיחתו א"כ גם אם הוא ארוך אפשר דלא מינכר' לקיחתו אם הוא דק מאוד ועיין בת' מרן חת"ס או"ח סי' קפ"א אפשר דיש ללמוד מדבריו לכאן ועיין במ' חולין דף מ"ו גבי כבד דאבעי לי' לר"י כזית מרודד כרצועה מהו ונשאר בתיק'. ב) הציע לפני קושי' הט"א מ' חגיגה הביא' בבית שערים סי' שכ"ט ע"ד התוס' מ' יומא דף מ"ח אשר דעתם דאפר פרה אין בו שום טומאה מה"ט אפי' הכשר חיבת הקדש לא מהנו וק"ל ממנחות דף ק"ב דפריך בגמ' לר"ש מ"מ פרה מטמאה ט"א דהא ס"ל כל העומד לשרוף כשרוף דמי ומשם להדיא

דב"ט הוה ומעכ"ת שכל את ידו והביא דברי תוס' מ' חולין דף ל"ו והנה מיד עלה בדעתי דשם במנחות לא נאמרה רק לענין פרה דהוה באמת לפנינו אוכל רק מטעם כל העומד לשרוף כשרוף דמי נימא דל"ה אוכל לזה מהני חיבת הקדש אבל לא לעשות אפר כאוכל. ועכשיו ראיתי כי בת' בית שערים ג"כ עלי דרך זה וכן משמע להדיא מת' הרשב"א סי' ל"ב והנה בתוס' בב"ק דף ע"ז ביאר' ביותר דהיינו טעמ' בפרה דמהני חיבת הקדש גם כי למ"ד דקדשי בדק הבית הוא מ"מ כיון דתורה קראה חטאת וגם עושים בה עניני קרבן הוה כקרבן לענין חיבת הקדש משא"כ באפר' לא שייך הני טעמים וז"ש בתוס' מ' יומא דלא שייך באפר' חיבת הקדש למה יקרא הקדש, ולהסביר יותר י"ל לפימ"ש באחרונים למ"ד כל העומד לשרוף כשרוף דמי היאך אפשר לעבור בב"י בחמץ דבעי כזית דכיון דעומד לשרפה בציר לי' שיעור' עיין בת' מהרמינ"ץ סי' ה' ועיין בת' שער אפרים סי' א' ות' ח"צ סי' ס"ב ועכ"ח צ"ל כמ"ש בת' האחרונים ורגיל בפי חכמים דלענין זה עצמו לא שייך לומר כשרוף דמי דבאופן כך חייב' תורה ועיין בקול ארי' סי' ט"ז דאם נאמר דליכא שיעורי' משום השרפה א"כ לא יעבור בב"י ולא יהי' עומד לשרפה ועד כאן לא אמרינן העומד לשרוף כשרוף דמי רק בדברים אחרים שנוגעים לענין זה כגון הכא לענין טומא' אוכלים בפרה דלגבי זה הוי כשרוף ולא יהי' מטמא אבל מה שנוגע לפרה עצמ' לא שייך כשרוף וכן בכל דוכתי' לענין העומד לפדות כפדוי וכיו"ב דוק ותשכח ע"כ שפיר אמרינן גבי פרה דשייך בי' חיבת הקדש דהוי מעשיה כמעשה הקרבנות וגם מועלי' בה ומעתה אם נימא כל העומד לשרוף כשרוף דמי ויהי' כאפר ממש ואז הוא חול ולא שום מעשה קרבן א"כ הוי כל העומד לגבי עצמות הדבר וזה לא אמרינן וכי נימא דלא ימעלו בעולה משום דעומד לשרוף ואין מועלי' באפר' ואחר שהורם וכיו"ב כמה דברים סברא זו לחלק ביניהם ע"כ לענ"ד לא קשי' עליהם מסוגי' דמנחות הנ"ל. ג) מ"ש כת"ה להסתפק בשנים שעשאו מלאכה בשבת דפטורים כמ"ש במ' שבת דף צ"ב וילפינן מקראי דבעושת' וגו' אם אחד מהם אינו בר חיובא מהו כגון גוי או קטן להבדיל והביא בשם ישמח לב שעמד על החקירה זו בשם אמרי בינה ודעת כת"ה דאין חילוק דעכ"פ לאו אורח' בהכי ולענ"ד ג"כ כדעת כת"ה והראי' מדברי תוס' מ' שבת דף צ"ד שהקשו למה נושא חי פטור דהרי נושא את עצמו עכ"פ הוא ג"כ נושא ואפי' במשא קטנה חייב ואי משום שניים שעשאו מלאכה הא הוי זה יכול וזה אינה יכול ואי נימא היכא אינו בר חיובא לא נאמר כלל זה הוי לי' למימר בפשיטות דהרי הנושא אינה בר חיובא דמה שנושא את עצמו לית' בכלל מוציא ולא בכלל מעביר וגם כי עיקר חי' נושא את עצמו נאמר בקטן עיין בגמ' ותוס' שם ובריש פ' ר"א ובפ' נוטל אדם את בנו ואין בר חיובא ולמה השיבו התוס' מכל

זה דליכא למימר משום שנים שעשאו מלאכה ש"מ דאין חילוק בסוף פ' מפני' אשה מדדה את בנה רי"א וכו' אבל אם פי' גורר אסור ושם בר"ן דל"ל דחי נושא את עצמו כיון דאינו יכול להיות נוטל אחת ומניח אחת ורק גורר דהוי כחולי ומשמע דלגדול יותר פטור מטעם חי נושא את עצמו אם כי הוא קטן וכן בתוס' ריש פ' ר"א מוכח כנ"ל כמ"ש כת"ה. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קעו

שוכ"ט על ראש ידידי תלמיד חביב ה"ה כבוד הרבני החוב"ק כש"ת מו"ה אברהם פ"מ נ"י אבן יקר ק"ק ווייטצען יצ"ו. אחדש"ה הנה ראיתי במ"ש קושטי' עצומ' במ"ד במ' שבת דף כ"ב דמקשי' למ"ד בטעמי' דרב דאי"מ מנר לנר משום אכחושי מצוה ואפי' משרגא לשרגא אסור מהדלקת מנורה שמדליק' מנר מערבי שאר נרות וק"ל ממ"ד במ' מנחות דף מ"ח דאמר ר"ח ב"ט קמי' דר"י בשחט ד' כבשים על ב' חלות דמושך ב' ראשונים ושוחטי' שלא לשמן דאל"כ מפסיד האחרונים וא"ל ר"י וכי אומרי' חטא בשביל שתזכה והא באברי חטאת שנתערבו באברי עולה ר"א א' יתנו למעלה וכו' וחכמים אומרי' תעובר צורתן ואמאי לא אמרינן חטא בשביל שתזכה וא"ל ר"ח ב"ט חטא בחטאת בשביל שתזכה בחטאת אמרינן בשביל שתזכה בעולה' ל"א וא"כ ה"נ דבשלומ' במנור' דא"א באופן אחר אמרינן חטא באכחושי מצוה כדי שתזכה בהדלקת מנורה אבל בנ"ח הא אפשר להדליק ע"י שאר נרות שאינו של חנוכה ועיי' בהגהו' מהרא"ם שבש"ס ווילנא שמקש' כיו"ב ותי' כיון דאינו מפורש בהדי' בקרא דצריך להדליק ע"י נר מערבי וקרא דלהעלות נר תמיד יש ג"כ לפרש להדליק' תחילה על כן אם הי' בזה איז' אסור' משום אכחושי מצוה לא היינו מפרשי' להדליק שאר נרות מנר מערבי כיו"ב מצינו במ' זבחים דף צ"א גבי מתנדב יין לר"י לספלי' דע"ג אשים איכ' משום לא תכבה אם כי אינו מתכוון לכבוי הא ר"י ס"ל דבר שא"מ אסור ולר"ש דס"ל דבר שא"מ מותר מזלפו ע"ג אשים ונכון מאוד ולענ"ד י"ל בפשיטא אם כטעמך משום חטא בשביל שתזכה הא אמרינן דדוקא במין קרבן א' אמרינן ולא מחטאת ועולה ושם בתוס' דגם במנחה אחת משריים לקומץ הוי כשני מינים ע"כ תנן בנתערב קומץ בשריים אל יקטיר וא"כ ה"נ דהא בת"כ שמביא בגמ' נותן מעלה גדולה לנר מערבי שנר זה הוא לפני ה' ונר זה עדות לישראל שהשכינה שורה בישראל והי' מיועד לנס שדולקה כל היום פשיטא דהוי כשני מיני' כמו קומץ ושריים במנחה ובזה יש לתרץ ג"כ קושי' הפנ"י מה טעמי' לא פריך סתמ' ממנה שמדליק ממנו שאר נרות ומתניתין הוא במ' תמיד שהביא בפי' רשיז"ל ועיי' במ' מנחות דף פ"ב

בתוס' שם שהביא מתניתין דמ' תמיד הנ"ל ולהנ"ל י"ל דמשו"ה האריך הש"ס להביא כל דברי ת"כ דממנו מוכח דנר מערבי הי' בו כל הני מעלות משאר נרות דלהכ' הוי כשני מיני' ולא שייך בי' לומר חטא בשביל שתזכה ועיי' בחדושי מרן חת"ס בסוגי'. והנני לסיים בכל חתמי ברכות. ידידך דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער, וידידינו הרבני הגדול תלמידי מה' גדלי' זעל:

קאוויטש ממחוז ק"ק מונקאטש יצ"ו כתב אלי סברא נכונה דלא שייך לומר חטא בשביל שתזכה רק בדבר שבמקר' כמו שם במנחות משא"כ הכי דהוי דבר קביעות והוא דבר מתקבל כמובן דוש"ת הנ"ל:

סימן קעח

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הה"ג חריף ובקי יו"ש מו"ה משה דוד נ"י אבדק"ק משימפא יצ"ו אחדש"ה הנה ע"ד אם אריך לכסות תפילין ש"י בבית הנהוג למען שלא יתקלקלו הרבוע וכבר הוזכר בשו"ת אחרונים וכמ"כ בערוגת הבושם סי' ד' ומימים כברים כאשר הייתי עוד בק"ק ברעזאווא יצ"ו הי' לי מו"מ של הלכה עם ת"ח א' בענין זה והערותי ג"כ מדברי התוס' מנחות דף כ"ה הנ"ל דלחד תירוצא לאו שפיר למיעבד הכי דהכל מכוסה ושוב ראיתי בשו"ת יד יצחק ח"ג סי' ער"ה שנשאל ג"כ בדבר הלכה זו והעיר ג"כ השואל מדברי התוס' הנ"ל והוא חזק את דברי' עפ"י דברי המרדכי שנו"נ ג"כ משום אינה רואה פני אויר ע"י רצועה שמהדק' על הבית או תולי' עלי' ושם נאמר דאם מכסה בבית אחד לגמרי עדיף טפי דהו' שפיר רואה פני אויר ופיר' היינו שמדבקה להקציצי' לגמרי וכן פי' הגאון בביאור מרדכי על ה' קטנות דע"י שדבק בית הנ"ל לקציצה כחדא חשוב לענין רואה פני האויר ומשמע ממילא דאם אינה ע"י דבוק ודאי גריעה מתליית רצועה שאינה רואה פני האויר בשום מקום, ולדברי הגאון ודאי יש לחוש להיות נזהר מלעשות כן. שנית הציע בדבר חמור באשה אשר הרופא סתם נקבי השניים של אשה ע"י וואטי' מפני כאבי השניים מהו לענין חציצה לטבילה. והנה דברי ת' אמרי אש סי' ע"ה ידועים שהשיב להתיר מה שרגילין הרופאים להטיף אבר ועופרת לנקבי השניים וכן בס' גדולי טהרה בשו"ת סי' כ"ב אחרי פלפל ארוך מסיק להקל ונמשך אחרי' בשו"ת מהרי"א רכ"ט אם בהסר' זו יש כאב גדול אפי' במעשה הדיוט לא חשוב חציצה אם רק אחר זמן רב מסירין אותו ממקומו ובאם אינה מסירה לעולם מיקל לכ"ע עיין בספרי לבושי מרדכי יו"ד סי' קכ"ח ובת' דברי חיים ח"ב סי' ס"ה בענין רטיי' נראה שם כסתירת הדיוקי' דמתחיל דאם רק בכאב קל מסירין אותו הוה חציצה ושוב קאמר דאם יש סכנה וכאב

גדול בהסרתן לית בי' משום חציצה ועיין בת' מהרש"ם ח"א סי' ז' שנשאל באשה שיש לה חולי ראש ושפטו הרופאים דהוה סכ"נ בהגעת מים לתוך אזנה אם מותר לתחוב וואטי' בשעת טבילה בעומק אזנה והביא השואל מהא דאמרינן מ' שבת ס"ה דאשה יוצאה במוך שבאזנה אי מהדק ואי הוה חציצה והוה כמו חוט' צמר דלא תצא דילמא תצטרך טבילה וחוצץ עד שטרפו וא"כ ה"נ כן אלא עכ"ח דאינה משום חציצה והגאון מהרש"ם השיב עלי' דילמא שם איירי דאינה מסירה לעולם מסייע ג"כ דבזה פשיטא לי' להתיר ובסי' ע"ט הביא העובדא מה שמטיפין עופרת בנקבי השן והביא' דברי בי"א להחמיר ואח"כ והגאון מביא ראיות חזקות דמה שנשאר לעולם לא חשוב חציצה והביא דברי מ' נדה שמחלק דאם שוה לשן אינה חוצץ אם בולט לחוץ חוצץ והביא ג"כ דברי שו"ת בנין ציון ונחל אשכול להקל בזה והנה בנדון דמעכ"ת לא אדע באופן מה נתחב הוואטי' ודברי סו"ט ופתחי זוטא אינה תח"י ע"כ מעכ"ת מבפנים להורות הלכה למעשה. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער

סימן קעט

שי"ד על ראש ידידי ה"ה כבוד הרה"ג הוב"ק מו"ה אברהם ליב שפרייער נ"י הנה ע"ד הפרישׁ' מ"ש בסי' שמ"ג ע"ד ב"י שהביא דברי הרא"ש רפ"ק דמ' שבת במ"ד ר"מ לאביי תמני' הוה תריסר הוה וא"ל ולטעמיך שתסר' הוה הא ל"ק פטור ומותר דרישׁ' לא קתני והקשר בתוס' והרא"ש אמאי מותר דעכ"פ איכ' משום לפני עור לת"מ ואפי' איירי דהי' יכול ליטול בעצמ' דאמרינן במ' ע"ז גבי לא יושיט אדם כוס יין לנזיר דדוקא באיכא תרי עברי דנהר' עובר היינו משום ל"ע לת"מ אבל עכ"פ אסור משום מסייע דהא אפי' קטן או"נ ב"ד מצווי' להפרישׁ' כש"כ לסייע לגדול והקשׁ' בפרישׁ' מה ראיי' מקטן או"נ דהוה איסור דאורייתא לד"א בשבת דהוה דרבנן ותי' דבזה נמי איכא דאורייתא דהעני יוליך ד"א ברה"ר ופלא בעיני מה דרבנן הוה בבבא דרישׁ' דלהכ' פטור ומותר היינו היכא דהעני או הבע"ב עשה כל הוצאה או הכנסה בעקיר' והנחה דאז הוא לא עשה כלום משו"ה מותר בבבא דרישא א"כ פשיטא דהוה אסור דאורייתא דהא בזה קתני גבי עני במתניתן דחייב דהיינו בשוגג קרבן חטאת ובמזיד כרת ונסקל כמ"ש בברייתא דלקמן ולמה צ"ל משום ד' אמות ברה"ר וצע"ג ע"כ ומ"ש כת"ה דזהו שסיים דהוה עיקרה והנחה בחד' וכן השיב חתני הגאון אב"ד ק"ק גאלאנטא נ"י ולא ידעתי האיך אתיישבי' הדברים דא"כ מעיקר' מה קשי' לי' מניה בי' בהא קיימינן מה דמפורש במתניתן דחייב חטאת דעלי' קאי ומה דרבנן ומה צורך להסביר דברי מתניתן והגמ' ועוד מ"ש בעצמך על מה הכניס

החששא דיוליך ד"א ברה"ר. וראיתי מ"ש ממ' ברכות דף ל"א דהא דאר"פ אר"ז המקיז דם בבהמת קדשים מעל שהקש' רשיז"ל מכ"מ דאין מועילי' בדמים ודעתך דהקזה גופ' הוי משום מעילה דכן משמע בירושלמי והבאת ג"כ דברי כ"ת בתולש קרן מן העולה מעל ועיקר' נ"ש ממתניתן ממ' מעילה דף י"ט דתולש מן החטאת והה"ד בהקיז והנה במ' מעילה דף י"ב מוכח בהדי' דאיירי לענין מעילה בדמים עצמ' דפריך מניה אתורי' ובני יונה שלא הגיע זמן מי איכ' מידי דמעיקר' לית בי' מעילה ולבסוף יש בו ופריך עלי' הרי דמים ופשיטא דאיירי בדמים עצמן כמ"ש רש"י ז"ל דנתמעט מדין מעילה משום קרא דלכפרה ומשום קרא דלכם כדדרשי' במ' יומא ופ' כל הבשר ועוד דלקמן מדמי לי' לחלב בהמ' קדשים ומחלק ביניהם דדמים שאני דא"א בלא דמים משא"כ חלב ותו פריך ננפיר' ושוב מחלק ביניה' ג"כ ופשיטא דפשיטא דקאי על הדמים עצמ' ומ"ש מדברי הירושלמי לא אדע שום משמעות מפני דקאמר בקדשים ול"ק בהמת קדשים דהכל חד וגם ידוע דהלשון ירושלמי בדרך קצרה ומ"ש ראיי' ממ' מעילה תפש מן החטאת ומדברי כ"ת בתולש קרן שאני התם דבא לידו ספק ממש מן ההקדש אבל הקזה בלא דמים אינו אלא כמזיק ופטור בהקדשות כמ"ש במ' בב"ק דף ט' במתניתן ועיי' בתוס' בב"ק דף ז' דאפי' בהזיק ביד אדם דרשינן לרעהו ולא של הקדש ועכ"ח צריך לומר דמשום הדמים אתינן עלה ושפיר הקשה רש"י ז"ל וצריכ' לתירוצ' כנלענ"ד. וראיתי מ"ש באתרוג של מצוה אשר בלא מצוות' אינ' ש"פ וע"י מצוות' ש"פ אי מעל והבאת דברי המל"מ פ"ד מה"א הידוע וברב בקיאותך דברי תוס' מ' סוכה דף ט"ל במ"ש שם בגמ' דלהכ' אין נותני' לע"ה דמי אתרוג בהדי' בשביעי' משום דאין מוסרי' לע"ה יותר מג' סעודו' והקש' בתוס' שם ממ' מעילה דף כ"א דמשמע דבפרוטי קוני' אתרוג ותי' דשם באתרוג פסול והכ' בכשר והדר לברכה וחידוש בעיני כי בת' ח"צ סי' ק"כ ובת' שבו"י ח"ב סי' כ"ט דאוקמי פלוגתייהו ע"ד ת' מהר"מ באם הזיק ופסל אתרוג של חבירו מהודר שוה הרבה דס"ל דאין בתשלומי' רק כשוה אתרוג כשר שיוצא בו וראיית' ממ' בב"ק דף ע"ז ע"ב במ"ש עולה והפריש שור דאינו רק כבש לרבנן ועולת עוף לראב"ע דעכ"פ פטור נפשי' במה שיצא ידי נדר' והשיב עלי' דשם אינ' במכירה ואין כאן הזיק רק משום מצוות' אתי' עלי' משא"כ הכא דס"ס הזיק אות' בנכסי' בשוי' ולא הביא דברי התוס' הנ"ל וצ"ל דשאני תשלומי הידר ומהודר רב' משוי' דמצוה עצמ' דאינו רק כשר ועיי' בפ"ת חאה"ע סי' ל"א דתלי' הך דונל"מ במחלוקת מהרמ"מ וח"ץ ולהנ"ל יש לחלק ביניהם כהנ"ל מ"מ לענין מעילה לענ"ד במ"ד מ' ערכי' דף כ"ד דאין שמין רק עפ"י מקומו ושעת' ה"נ לענין תשלומי מעילה ואם כי התם להקל אמר' מנ"מ נ"מ ועיין בהרא"ש פ"ק מ' קדושים סי'

ט"ז דהה"ד לענין קדושין אמרינן כן וכן לענין מו"מ ובב"ש הקש' עלי' מקדושי' מ"ש דף נ"ג ועיין בק"נ שם ועכ"פ אם שוי' פרוטה במקומו לכ"ע מקודשת ומפני מה לא נימא כן לענין שעת' כמו במקומו' ועיין מ' בב"ק דף צ"ז וצ"ח לענין מטבע שנפסל' ובח"מ סי' ע"ד פסק כהרמב"ם דאזלינן בתר שעת' וי"ל שם במחלוק' כמ"ש ועיין ת' חת"ס ח"מ סי' ס"ז ס"ד ס"ה ושם בת' מרן מהרמב"ם וכן בתשו' הר המור ועוד צ"ע לענ"ד. ידידו דו"ש. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קפ

שלו' וכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגדול חריף ובקי בנש"ק כש"ת מו"ה משה סופר נ"י דומ"ץ ק"ק ערלויא יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי בכמה שאלות וספיקות אשר ענותנו' הרבני' לתת עיני עליהם א' מצא מציא' גדול' והעלה מרגנית' טבא דברי הרמב"ן הובא בב"י סי' תרמ"ה דבהדס וערבה פסול כבוש כמו באתרוג ובזה השיב ע"ד פרמ"ג סי' ק"ה ס"ק ה' במשבצות והמתמיה ע"ד ק"ז מרן חת"ס בחיו"ד סי' פ"א ממ"ש שנוהג בלולב ומיני להסיר ביוש"ק כשעה חדא ולהחזיר שלא יהי' כבוש מעל"ע ויפסול ועמד בתימ' בפ"ת סי' פ"ז דלא שמעינ' כבוש כמבושל רק בדבר מאכל ולא בצמחי' ועצי' ועיי' בתשו' ק"ז כת"ס סי' קכ"ז באו"ח מ"ש ליישב דבריו ועתה ברא כרעא דאבוה' אבוה' של ישראל מצא לו חבר בגדולי הראשוני' ה"ה הרמב"ן דגם בהדס וערבה שייך כבוש ועיין בס' דרכי תשובה סי' ק"ה מ"ש ע"ד מרן חת"ס מדברי פרמ"ג הנ"ל דכבוש אינו רק מבליע ומפליט וממילא לא שייך בג' מיני' וכת"ה השיב להשיב על כנו בתשוב' נוצחת דאדרבה מדברי הרמב"ן הנ"ל קשה על הפרמ"ג והנני אומר ייכו"ח שזכה לזה מש"ל זכו גדולי הדור עד הנה ומשמים קא זכי לי' והנה הפרמ"ג הוכיח כן מדברי או"ה ובאמת החו"ד בסי' ק"ה ובסי' ע' הוכיח להיפך דדם כבושה מדרבנן מאו"ה כלל ו' וא"כ ש"מ דכבוש כמבושל וא"כ דברי או"ה סתרי להדדי וכבר עמד עד"ז בס' משמרת שלום עי"ש ועיי' באו"ח סי' שכ"א דכובש כבשי' אסור בשבת דהוי כמבושל להרמב"ם ועיין בטו"ז שם ובפרמ"ג ובת' מהרמשי"ק או"ח סי' קל"ה והנה כ"ז הוא מדרבנן ולפי"ז י"ל בדעת הרמב"ן דכבוש כמבושל ממש כמו בשבת הה"ד לענין הדס וערבה וא"כ דברי פרמ"ג בסי' ק"ה יש די ליישב דלענין דם למחשב דם שבשל ודאי לא מהני בישול דרבנן כמובן וגם דברי חת"ס במנהגו הק' ע"נ כדברי הרמב"ן כמ"ש כת"ה ולפ"ד עכ"פ מדרבנן כהנ"ל. ב) הביא בשם מנ"ח במוסך שבת במ"ש דבחצי שיעורי' של ב' מלאכות כגון חצי גרוגר' בשול וטוחן כיו"ב דהוי משם א' וכמו חצי זית נבילה משור

וח"ז מחמור דמצרפי' ובאמת הוא תמוה דעכ"פ אין כאן מלאכה בכל ח"ש וח"ש ושאני נבילה מה לי משור או מחמור וכמ"ש בת' ערוגו' הבושם והראיי' שהביא הגאון הנ"ל ממס' שבת ד' פ' דב' ח"ש וב' רשוית אינ' מצטרפי' ראי' נכונה גם בדעתי על הראי' זו. ועוד יש להביא ראיי' מדף הנ"ל דאיבעי' שם אות א' דיו ואות א' בקולמוס מהו ועלה בתיקו ולסב' המנ"ח למה קאי בתיקו הלא משם א' הם וגם חדא מלאכת הוצאה וכש"כ בב' מלאכות דלא שייך לומר מצרפי' מלשון הרמב"ם בפי"ח מה' שבת יש ליישב קצת דס"ל דאין שיעורי' שוין וגם בזה י"ל כמו כן ועוד יש להשיב ממ"ש רבא שם הוציא אות א' וכתב והוציא אות א' וכתב פטור מ"ט דבעידנא דהוציא בתריית' ליפא שיעורי' קמיית' ופי' רשיז"ל דנתייבש וראיתי במאירי במ"ש דעכ"פ חייב משום כותב ורק מחיובו דהוצאה פטור ועוד פי' בשם י"א דאיירי בכתבו באופן דליכ' לחייב משום כותב וכמו שנפרש לקמן ובל"ס דבכל ענין איירי דליכ' חיוב' משום כותב וכגון דאמרי' בפ' הבונה ד' צ"א כתב ב' אותיו' ואין נהוגין זע"ז פטור כגון בשני דפי הפנקס וכיו"ב וקשה לדעת המנ"ח דב' ח"ש בב' מלאכות מצטרפי' הא הוי הכתיב' עכ"פ חצי שיעור דהא אות א' ג"כ ח"ש ואות ב' שהוציא הוי ח"ש של מלאכ' הוצאה ולדברי מנ"ח לחייב כהנ"ל אלא ש"מ דלא מצטרפי'. ג) ראיתי מ"ש בשם מנ"ח דאם עמר ח"ש ופזרן אח"כ שוב חזר ועמר דחייב כן הביא בערוגות הבושם ומעכ"ת הביא דברי הירושלמי במס' שבת דאם הוציא חצי גרוגר' וחזר והוציא ח"ג דפטור ושפיר חזי כת"ה אלא שהמניח נשען חקירתו ע"ד הפרמ"ג בפתיח' לה' שבת במה דקיימ"ל דב' ח"ש אפי' א' שחרית וא' ערבית בהעלם א' מצורפי' אם הח"ש דקמיית' דרך לקיים ואם כי במלאכת הוצאה קיימ"ל בגמ' ד' כ' הנ"ל דאם נשרף או קלטת' פטור ואפי' ב' אותיות דאם כתבו א' והוציא ב' דפטור דחס' קמיית' משיעור' שאני הוצאה דמלאכ' גרוע' הוא אבל שאר מלאכות מה לי נשרף או נאבד ה"ה דברי פרמ"ג אלא שהמנ"ח הוסיף בחקירת' דהיינו שאות' ח"ש עצמ' בטל במלאכה א' כגון עמר ופזר' וחזר ופזר' וכמו דאמרי' באכילת ח"ש וחזר והקיא' וחזר ואכלו דחייב או שא"ה דנהנה גרונו בכזית ועד"ז ודאי שפיר חזי כת"ה הלא הוא דברי הירושלמי דמדמ' ג"כ להאי דינ' דאכל והקיא וע"ז השיב בירושלמי לחלק כנ"ל דשא"ה דנהנה גרונו בכזית ולענין הסבר' ודאי אין לחלק בין הוצא' לשאר מלאכות דלענין אות' ח"ש עצמ' ס"ס אינ' רק ח"ש ותמיה גדולה על בעל מנ"ח אשר כל רז לא אניס לי' שנעלם ממנו לפי שעה דברי בעל הירושלמי שהחליט לחלק בכך. ד) ע"ד פרמ"ג או"ח סי' ק"ח שנסתפק בספק אם התפלל שחרית כבר עבר זמנו אם יש השלמ' במנח' כמ"ש בסי' ק"ח ומה בידי להתיר ספיק' של רבינו בעל הפרמ"ג וראיתי לס' תור' חיים מהגאון ר"י

שלום דיין דק"ק פעסט שתמ' על ספיקו דכיון דספק התפלל עליו החיוב לחזור ולהתפלל הוי כלא התפלל כלל למה נוצי' מן התקנה והנה הפרמ"ג מרמז עד"ז במ"ש בספק לא תקנו השלו' ולשיט' בסי' ק"ח במ"ש דברי מג"א בשם הב"י והרשב"א דצריך להתנות אם התפלל יהי' בתור' נדבה חזינ' דעכ"פ מספיק' לא נפיק דחיוב עליו להתנות ס"ל להפרמ"ג אכן לפמ"ש הרמב"ם דאין חיוב חוב עליו להתנות י"ל כמ"ש הת"ח ויש לתת עוד תיקן לפמ"ש בישוע"י דבספק התפלל הוי חזקת חיוב א"כ הוי כודאי לא התפלל ואין בידי להכריע רק טוב להתפלל בתורת נדבה ולחדש בו דבר כאלו ודאי התפלל וכעת ראיתי בס' חיי"א כלל כ"ז סי' י"ז דמסיק דאפי' בס' התפלל אינו חוזר ומתפלל דבזה"ז אין מכווני' כ"כ בתפיל' והוא צריך להתנות דאם התפלל יהי' בתורת נדבה ואית' בסי' ק"ו דנצרוך להכיר בעצמ' שיכול לכוון מראשו ועד סופו ובזה"ז אין בידינו לכוון ועיי' בנ"א כלל כ"ד סי' כ"א בביאור טעמו וא"כ דברינו בטילין נגד דעת גדול המחבר ח"א ונ"א.

ה) במה דאית' במהרמשי"ק יו"ד סי' קע"ו שחולק על דברי החוו"ד סי' קפ"ה בתשמיש סמוך לוסת' ונזכר באמצע דצריך לפרוש באבר מת כמו בנטמא' באמצע תשמיש דכאן ג"כ באסור' קאי ובמהרמשי"ק חולק וס"ל כיון דחשש שמא תראה ודילמ' לא מצי מקום כנפשי' לעמוד בלא דיש' ושמ' תרא' בתוך כך אדרב' מצוה לפרוש ובזה מקיים מצו' ונזהרת' ועוד בטעמי' ונמוקי' והנה כסברת מהרמשי"ק נרא' מתוך דברי מרן חת"ס סי' ק"ע במ"ש הסבר' בשם הגאון החסיד שבכהונ' מהרנ"א זי"ע דסברא הנוב"י דשמ' תרא' חיישי' יותר ליכ' תקנה ונ"מ לענין שאר קריבו' אינ' נאסר דאם תרגיש הראיי' תאמר לו לפרוש ויפרוש משא"כ לענין תשמיש שמא תראי באמצע והחיוב לפרוש באבר מת ולא יכנוס עצמו לדבר זה ומעתה האיך ניחוש דלא יפרוש באבר חי בסמוך לוסתה ושוב יכנוס בספק הנ"ל וא"כ אדרב' בזה בטל הגזיר' ודברי חי' הר"ן ידועי' במס' סנהדרין דבדבר שאינו רק חיוב לאו ולא קרבן גבי מותר דבר שאין מתכוון ולא פס"ר כיון דיש ספק ואינ' מכוון הוי כמו שוגג דלא חייב' תורה כלו' ש"מ דלא צריך כפרה אבל באסור כרת דחייב קרבן אסור דבר שא"מ אלמ' דאסו' להיות נחית לספיק' דכרת וא"כ ה"נ האיך לא יפרוש אם אסור להיות להכני' עצמ' לספק הנ"ל וקצת דמיון לזה במ' שבת ד' ג' וד' דהיכ' דאיכ' למיחש דיבוא לידי חיוב חטאת לא קנסו ובדף ד' דהא בעי' דר"ז ב"א הסיק פת בתנור התירו לו לרדות קודם שיבוא לידי איסור סקילה ה"נ כמ"כ כנלענ"ד וגם לפמ"ש בטבעו יצרא אלבשי' דדילמ' אפי' במעמד עצמו בפתע פתאום שלא ברצונו יכול לבא לידי דישה ח"ו ואם כי דברי הרמ"א בסי' קפ"ו דיפחד ויבעת שבא לי"כ וע"כ בידו להעמיד עצמ' והיינו באומרת שנטמא' אבל בסמוך לוסתה שקל בעיני הבריות אפשר

שלא ימלא פחד ורתת כ"כ וסמי קילות' קמי' חמירת' וכיון שמהרמשי"ק מחליט למצוה לעשות כן ובחוו"ד קיצר וסתם דבריו לענ"ד אפשר לעשות כמו דברי מהרמשי"ק והנני לסיים בכל חותמי ברכות ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קפא

שוי"ר לכבוד ידידי ה"ה הרב הגדול מה"ו שמואל שווארטץ נ"י בק"ק סאטמאר יצ"ו אחדש"ה הנני ע"ד מ"ש בקושי' ברוך טעם וט"א אמאי אמרינן במ' ביצה המבשל גה"נ ביו"ט לוקה דהא ראוי' לאכילת פ"פ משיעור מדאוריית' לר"ל דס"ל חצי שיעור מותר מה"ת ולא שייך בי' מלקות משום בשול שלא לצורך ועד"ז הביא דברי שו"ת שבט סופר סי' נ"ו וב"ה כוונתי לדעת גדול דבח"ש לא מקיים אוכל נפש דאוכל בכלל אכילה וסתם אכילה שיעור' כזית בפרט לר"ל ולאכול כשיעור' פ"פ מכזית תוך אכילת פרס תלי' במחלוקת המג"א סי' ר"י עם דברי ע"ת בשם הכנה"ג ות' פנים מאירות ח"ב סי' כ"ז אם ברה"מ ברכה אחרונה ילפינן מאכילת אסורי' דלבעי א"פ ולפענ"ד הי' נראה בפשיטות לפי"ד הסמ"ע בח"מ סי' רל"ה הביא' הש"ך ביו"ד סי' קי"ט דמי שמכר לחברו בשר טריפה בחזקת כשר מה שאכל אכל ואי"צ לשלם וס"ל להסמ"ע בטעמי' לחלק בין אסורי' דאוריית' לאסורי דרבנן דבאסורי דאוריית' נפשו של אדם קצה בהם ולא נחשב לאכילה כלל משא"כ באסורי דרבנן שאין גופ' אסור חפצ' וע' בנתיבות וחוו"ד ובש"ך חולק וס"ל דהוא מטעם קנס כמ"ש מדברי רש"י ז"ל מ' בכורות ד' ל"ז ובת' מרן חת"ס ח"מ סי' ק"פ הכריע כדברי הסמ"ע ולענ"ד ה"ה ממקומו מוכרע דהא שם בבריית' מחלק רשב"א בדבר שנפשו ש"א קצה בה' כגון נבלות וטריפות אי"צ לשלם אבל בבכור וכיו"ב צריך לשלם לפי"ז לת"ק דמתניתן דלא מחלק או דס"ל דהוא מטעם קנס כמ"ש הש"ך או מטעם דס"ל דבכל אסורי' שאסרה תורה נפשו ש"א קצה בהן והנה במ' תרומות פ"ו מ"ג שם מי שהאכיל לפועלי' תרומ' צריך לשלם להם דמי סעודתן והביא הר"ש דברי הירושלמ' דטעמ' של דבר משום דבדבר של אסור נפשו ש"א קצה בהם אלמא דזה טעמי' דמתניתן לחכמים שם אם כן אין ספק שכן הדבר כמ"ש הסמ"ע וכ"פ הרמב"ם בה' תרומות ומעתה ניהו דלר"ל ח"ש מותר מה"ת מ"מ כיון דבכלל אסורי תורה הוא ורבע עלי' אסורי ודאי נפשו ש"א קצה בי' שטעם טעמי' דאסורי עכ"פ דודאי בנו"ט הכי הוה ומעתה היאך נימר בדבר שנפשו של אד' קצה בי' אשר יאכל לכל נפש בדבר שאינ' חשוב אכילה לקיים בזה או"נ ושמחת יו"ט הם שני הפכים בנושא א' כהנ"ל. ומ"ש כת"ה בענין שני אתרוגי' וא' פסול אה"נ או כיו"ב שנסתפק בזה בקהלת יעקב

אם יוצא בנטילת שניהם ודעת כ"ת עפ"י מ"ש המג"א סי' תרמ"ט ס"ק כ' בשם הש"ג דאתרוג שנאסר ע"י בליעת אסור אסו' לצאת בו דלא מקרי לכם לצרכם וה"נ בזה דעכ"פ כל או"א אסור מספיקא והנה גם בקהלת יעקב עמד בזה והביא דברי הר"ן במ' נדרים פ"ב דאין מתירי' הנדר עד שיחול ואם נדר מפסח עד איז' זמן בין השמשות של פסח למ"ד ספיק' דאוריית' אסור מה"ת לחומר' חשבינן בה"ש כמו חל הנדר ויכול להתיר' ע"י שאלת חכם או ג' הדיוטות אלמא דלדעת זו ספיק' כודאי חשבינן אפי' לקולא והביא ג"כ ראיי' ממ' פסחים ד' פ"ח דאם שכח מה אמר לו רבו או גדי או טלה קודם זריקת דמים לא חשיב לפי אכלו ושוב סותר ממ"א ומחלק ביניהם עיי"ש. מ"ש כת"ה בענין חקירת האחרונים באתרוג של אה"נ אמאי לא מקרי לכם דהא בידו לבטל' ברוב התיר' ותי' עפי' דברי התוס' מ' פסחים רפ"ב במקדש באסור' הנאה אם כי דיכול להנות מאפרן ומ"מ כיון כמו שהוא בעין א"ר לו לא מקרי שלו ואפר פנים חדשות הוין כמ"ש ג"כ בחדושי הרשב"א מ' קדושין ד' נ"ו במקדש בערלה וכ"כ ובטול ג"כ כמו שאינ' ומה"ט גם באתרוג של טבל לא הוה לכם בטול לא מקרי ממוני' כמ"ש בת' הרשב"א במודר הנאה מאתרוג דלא הוה שלכם אם בידו לאתשולי עליו דזה לא מהני רק לענין ב"י בחמץ בפסח דבלא"ה אינ' ברשות' ש"א רק דאוקמי ברשות' אבל לעשות מאינ' שלו שיהי' שלו ל"מ בידו ורק בדמאי הקילו בסבר' הנ"ל דאי בעי מפקיר נכס' דאינ' רק בגבר' ובגוף הדבר לא נעשה שנוי' משא"כ בדברים התלוי' בגוף הדבר דהיינ' פסול משום אסה"נ או אסורי אכילה ועכ"ח צריך לחלק כנ"ל גם לדברי התוס' כמ"ש והנני ידידי דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קפב

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד האברך כמדרשו החריף ובקי טובא יראת ה' אוצרו כש"ת מהו' שלמה נ"י אבן יקר ק"ק ברעזנא יצ"ו אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי והנה ראיתי מ"ש לענין נטילה היוצא מבה"כ המצוי' במסילת הברזל אשר כלי הנטיל' שם שאינ' יוצא מזה ביציאת' ממנו והבאת' דברי המשבר סי' א' ודברי מ"א סי' רכ"ז האמת אתך ודלא כברכת הבית וכבר הערתי עד"ז גם לענין יציא' מבית המרחץ. ועתה באתי מ"ש ע"ד התוס' מ' פסחים ד' ד' מיש דהא דמביא הגמ' לענין זריזות המצוה ממקרא דוישכב אברהם וגו' היינו מענין עקדה וק"ל דהא כל מצות קרבנות אינ' נוהגי' אלא ביום כמ"ש במ' מגילה ובכ"מ א"כ י"ל דוקא התם לא שייך זריזות מקודם בעוד' לילי' אבל לענין שאר מצוות כגון בדיק' חמץ י"ל דהזריזות מתחיל מאורת' וכיו"ב העיר

בחת"ס על מסכת' זו ממ"ש דשם בגה"נ יליף מוישכם דסדום דלא יצא יחידי בליל' מנ"ל דהא בברכות יליף מהכא דאברהם תקן תפילת שחרית א"כ מה הקדמה שייך בליל' עיי"ש בדבריו דנראה דהזריזות דעקדה היינו ההליכה למקום אשר יראה לו הקב"ה כמ"ש במקרא א"כ משום זריזות הי' לו לילך מיד אפי' בלילה והקרב' ביום וכיו"ב מצינו לענין מילה אפי' מנאן דפטור כמו האשה עכ"ז מ"ד דצריך להשתדל מקודם למען הכן וזה בכלל זריזות שזה החליק בין זהירות לזריזות כמ"ש רש"י ז"ל בעשר מעלות זהירות מביא לידי זריזות זהירות היינו בשעת מעשה המצוה זריזות להכן הכל מקודם למען שלא יעכב שום דבר, זה נלענ"ד בדרך פשיטות ואי בע"א י"ל כפי מ"ש הרמ"א סי' תמ"ה דיש לשרוף החמץ ביום דומי דנותר א"כ הוה דומי דמצוות שנוהגי' רק ביום והא תכלית הבדיק' הוא הבעור כמ"ש הב"י סי' תל"ב עיי"ש במחה"ש וא"כ שפיר יליף לענין זריזות מהנ"ל וא"כ שכתב הרמ"א דאם מתייר' לגרירת חולד' הרשות בידו לשרוף החמץ גם בליל' ושם בח"י בשם מהרי"ק דמ"מ קיים מצות ביעור שאין חמץ ברשות' ומ"מ ודאי מצוה מן המובחר ודאי כמ"ש הרמ"א והכי דקיימינן בזריזות וזריזת זו ודאי מישך שייך להמצוה שהיא מן המבחר להיות ביום כמ"ש ומ"ש ע"ד בלב"מ יפה אמרת והנני לסיים בכל חתמי ברכות אוה"נ דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קפג

לכבוד הרבני האברך חריף ובקי טובא מו"ה נתן אלי' גרינפעלד נ"י ועתה באתי על ד"ת במכתבו הקרוב ואשר עמד ע"ד המרדכי בע"פ הביא' במג"א סי' תע"ה דשפיר יכול לבלוע ג' זתים ומ"ד ביומא אין בית הבליע' מחזיק יותר מביצה היינו שלא מרוסק אבל במרוסק מחזיק יותר ומהך דמ' כריתות אין רמז בדברי המרדכי ומעכ"ת הקש' עלי' ממ' כריתות ד' י"ד דקאמרינן דאין בית הבליע' מחזיק יותר משני זיתים ולהכי לא תני' במתניתין דבשתי אכילות לא קמייר' והא לדברי המרדכי במרוסק מחזיק יותר והא קאמר דעד דאתי לבית הבליע' הנך ג' זיתים פסח מצה ומרור הוי מרוסק וא"כ הה"ד הך מתניתן דכריתות דיש אוכל אכילה א' כנ"ל והנה כבר עמד בזה במחה"ש סי' תפ"ו בשם ת"ח א' וכתב שהאריך לתרץ והביא שם ג"כ דברי תוס' ואפשר שכיון ג"כ כמ"ש מעכ"ת בסבר' מעליות' ולענ"ד אפשר לומר עפי"ד ת' הריב"ש סי' רפ"ח דנראה מדבריו דטועם ופולט באסורי אכילה אינ' רק מדרבנן דילמא יבלע ובאסורי הנאה הוי מה"ת וכן משמע ברמ"א סי' ק"ח ועיי' בברכות ד' י"ד לענין תענית אכיל' ושתי' קבל עלי' ולא הנאה משמע דעכ"פ הוי הנאה מעלי' ועיי' במג"א סי' קס"ז וסי' ר"י וסי' תקס"ז ובט"ז יו"ד סי' צ"ח

וא"כ כיון דאיכא איסור הנאה בלינס' וטעם לבד ודאי דישבו בו משום מעילה והא אית' בתוס' מ'שבת ד' ק"ב ע"ד ר"מ אם הי' שבת והוציא' בפיו חייב משום שבת ופי' דהוי הכל בבת אחת דבבא לבית הבליע' הוי הנחה אלמ' דבעינן הך אכיל' אחת אחת ממש לא בזה אח"ז וכיון דלענין מעילה כבר מעל בלעיס' וטעמ' בלבד משום נהנה מן ההקדש וא"כ קדם אסור מעיל' בלועס והא דמתניתן תנן מוקדשים ומשום קרבן מעיל ולענין יוה"כ וחלב הא לא חל האסור רק בבליע' דהם רק אסורי' אכיל' ואין זה אכיל' בבת אחת אלא עכ"ח איירי באינה לועס רק בלע כמו בלע מצה או תוחב לתוך פיו וממיל' אינ' מרוסק עד בית הבליע' דרק אז חל בבת אחת וכנ"ל משא"כ פסח מצה ומרור הא פי' במרדכי דאיירי כדרך שאר אכילות ודברי המרדכי שרירין וקיימי' וכנלענ"ד מ"ש בענינ' דיומ' בנותן מתנה לעני במאכל ומשתה אם יצא ידי מתנות לאביוני' כן הדבר וכבר האריך בזה בת' כת"ס והביא שם ג"כ דברי הט"א וכמדומ' לי שגם אני בס"ד הארכתי בזה ידידוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קפד

שוי"ר לכבוד הרב הגדול חריף ובקי בנש"ק כש"ת מו"ה משה סופר נ"י דומ"ץ דק"ק ערלויא אחדש"ה ע"ד במ"ש האחרונים בענין ח"ש למצות עשה אם אין לו רק ח"ש מצה וכיו"ב אם עכ"פ חייב עליו לאכול מה שבידו לעשות ולקיים כמ"ש לענין ח"ש אסור מה"ת וק"ז בעל כת"ס סי' צ"ו הפליא פלאות בכמה חלוקי' והנה בס' קהלת יעקב באות ח' האריך מאוד בפרט זה והוכיח מדברי הרא"ש וטור דאין שום חיוב במ"ע מדכתב הרא"ש והטור בשבוע' שאוכל כ' אם נשרף ונקצת' אינ' חייב לאכול השאר דעל כולו נשבע שיאכלנה ואין אכילת מקצת' מוציא' מידי' שבועת' כלומר דאפי' יאכלנו כבר עבר' שבועת' ואם נימא במצות עשה גם בחצי שיעור יש עליו חיוב קצת לאכול כמו ח"ש באסורי' אמאי לא יאכל השאר מתורת ח"ש אלא בודאי באוכל כ' דהוי כמ"ע אין נדנוד חיוב לאכל בח"ש כן משמע מהטור דאין שום נדנוד לאכל ועיי"ש עוד באריכו' גדול וכן עמד בספרו הריט"א עמ"ס חלה שנדפס על ה' של הראב"ן שם בפ"ד בסופי עיי"ש וקצת י"ל בדבריו דלאחר שהוכיח שם דלר"ש ניהו דכ"ש למלקות מ"מ לענין מ"ע גם לדידי' צריך כזית דהלמ"מ עקרו מכל משמעו' דאכיל' והביא ראי' ממ"ש במ' פסחים דף ע"ג דלר"נ אין אכילות פסחי' מעכב דכל ישראל יוצאי' בפסח א' ודילמ' ר"נ כר"ש ס"ל דכ"ש באכילה סגי' אלא ודאי דשם לר"ש בעי כזית ועוד ראיות עיי"ש והא לר"ש כיון דהלמ"מ עקרו מלשון אכילה מכל וכל מה קצת חיוב שייך בזה דלא שייך לומר

ח"ש דלדידי' אין כאן ח"ש וצל"ע, והנה כת"ה הביא ראיי' מדברי הירושלמי מ' יומא דס"ל תרומת הדשן בעי כזית ואם אין כאן כזית היכי ליעבד דבפחות ליכ' הרמה ובכול' ליכ' שיעור ואם יש איזה קצת מצוה בח"ש הא איכ' עכ"פ קצת מצוה דיעש' שניהם הנה שיכל ידיו בראיי' זו עכ"ז נלענ"ד די"ל כיון דמקמיצה ילפינן ובמ' מנחות כ"ו פליגי ריב"ל ור"י אם יש קומץ בפחות מב' זיתים ולריב"ל אין קומץ פחות מב' זיתי' ולר"י יש קומץ פחות מב"ז ועכ"ח הירושלמי אליב' דר"י לשיטתי' וכ"פ בס' שיח יצחק עיי"ש והא במ' מנחות במתניתן דאם היתי' אז פחות משיעור קומץ פסול ועיי"ש בדף י"א וכיון דקומץ מנחה פסול עכ"ח גם בתה"ד עכ"פ אם לא שייך פסול בזה מ"מ פשיטא דלא עשה ולא כלום ועיי' ברשיז"ל דף כ"ד דאם רצה להוסיף מוסיף דהא אי אפשר לפשט אצבעותיו ברמץ והיינו לענין הוספה אבל לענין פיחת דאפשר ואפשר להוסיף פשוט לענ"ד דהוי דומי' דקומץ מנח' דעכ"פ לא עשה ולא כלום כמובן. וראיתי מ"ש בדברי האחרוני' וכבר נזכר בירושלמי פ"ג מ' שבועות דאין חלוק מלאכו' ביוה"כ וראיתי בשלום ירושלים פ' י"ד מ' שבת לדעתו בדעת הרמב"ם מה' ש"ע דיוה"כ ושב' שווי' גם בזה ועוד דעתו כי דברי הירושלמי נאמרי' רק לרפרים דס"ל דאין עו"ה ביוה"כ משא"כ לדידן ולהלכת' ועוד הביא בשם הגאון מהר"ש לאנדו' ז"ל צ"ט דברי הירושלמי בדרך תמיה' וכי אין חלוק מלאכות ביוה"כ כלומר כפי' התוס' דאי לאו חלוק מלאכות ה"א דאינו חייב עד שעשה כול' עיי"ש שהביא ג"כ הלמודי' על חלוק מלאכות כמ"ש האחרונים וגם דברי כת"ה הם בכלל דבריו וראיתי מ"ש כת"ה על הקושי' בשו"ת בית יצחק חיו"ד סי' פ"ט בשם הגאון מלבוב ז"ל בס' ציון וירושלים לדברי רבינו יקיר דלא אמר ר"ש כ"ש למקות אלא בעינ' אבל לא בתערובות ובירושלמי פ"ג ע' פסחי' מוקי לי' מתניתן דתערובות חמץ דחייב מלקות ופטור מכרת דאייר' בח"ז חמץ ואתי' כר"ש דס"ל כש"ל ולא לכרת אלמ' דגם בתערובו' ס"ל הכי. ומעכ"ת השיב דבחמץ איכ' לאו וגם עשה דב' ימים ת"מ ודאי דחמץ חמור דעובר בב"י וב"י וחייב לבער משא"כ בשאר אסורי' כמ"ש בגמ' לר"י דס"ל אבחא"ש דל"ל משור הנסקל רק מנותר ולענ"ד י"ל עוד לפימ"ש בהרשב"א הביא המג"א סי' תמ"ב דה"ט בד' מינים שאינו בטלים כיון דהמאכל דרך תקונ' באופן זה לא שייך בטול ועיי' בבעה"מ שתי' כעין זה דהחמץ שבהם הוה יסוד מן היסודו' בהני ד' מיני מדינ' וא"כ הוה כדבר המעמיד דל"ב ושם במג"א בדעת הטור דדבר המעמיד הוה לי' כבגינ' ע"כ אסור גם לאחה"פ ולדעת מהרש"ל דל"ב מה"ת א"כ י"ל דלא חשוב בתערוב' ועד כאן לא קאמר ר"י רק בתערוב' דשייך בי' בטול אלא דניכר או שלא ברוב' ובל"ז הי' בטל כמובן. וראיתי מ"ש במ"ש בפ"ת בשם הריט"א בהא דקיימ"ל בסי' שכ"ב דהעושה

כל עיסתו חלה לא עשה כלום דבעי שיור' והוא במתניתן דמ' חלה וכן בתרומ' הד"ש ונסתפק אי בעי שיור' שיעור כזית או אפי' פחות מכזית וכת"ה השיב מדברי הירושלמי מ' יומ' הנ"ל דכל ספיקות בתה"ד אם אינו כולו' רק כזית אבל מעט יותר שפיר שייך הרמה ושיור' אלמ' דל"ב שיור' בכזית והנה עיינתי דדברי הריט"א מ' חלה פ"ד אות ח' על הלכות הרמב"ן ושם טעם ספיקות' דלבעי כזית משום טעמי' דבעי שיור' שיהא דבר מה להתיר ואם לא נשתייר פחות מכזית לר"ל דס"ל ח"ש מותר מה"ת אין כאן היתר כלל דבלא"ה מותר מה"ת וגם לר"י אם כי ס"ל ח"ש אסור מה"ת היינו לאסור' בלבד דלימ' בעי שיתיר גם עונש ואזהר' דטבל או דלימ' דל"ד טעמי' דקרא וגזה"כ הוא כת"ד וכ"ז שייך בחלה ותרומ' דשייך היתר שיריים אבל בתה"ד מהו דבר שיתיר שיור' אפר על המזבח א"כ אין משם תשוב' לספיקות' דהריט"א. מ"ש מעכ"ת ע"ד שו"ת בית שערים סי' ר"ו שחידש ב' דברים דעל אכילת שאור ליכ' כרת דהוה שלכד"ה ורק על ב"י דידי' איפ' למימר דחיי"כ דחמיר' מחמץ והביא כת"ה דברי הירושלמי שם שהוכיח דבאכילה לכ"ע זו"ז בכזית דאל"כ לחשוב ל"ז כריתות במתנינן וא"כ ה"נ אם נאמר דב"י דשאור חיי"כ הא איכ' ל"ז כריתות וזה תשוב' נוצחת ודברי מעכ"ת, נכונים דבשאור איכ' כרת באכילתו אבל לא בשהיית' אלא דמ"מ צריך לתרץ דברי' למה לא יחשב אכילת שאור שלכדה"נ ולענ"ד ודאי בעוד' עיס' גם חמץ מקרי שלכדה"נ כמו חלב חי ודברי חוו"ד ידועי' דאסור' רכיב עלי' רק שהחסרון בגבר' שאוכל כן לענין ב"י עובר ולא באכיל' אבל אם אוכל' לאח' אפייתו אפשר דגם שאור לא מקרי שלכדה"נ בפרט בתחילתו כנלענ"ד. וראיתי מ"ש ע"ד שו"ת דברי חיים סי' ט' ח"ב מ"ש בתינוקי' שאינו מנקי' עצמ' בפי"ט שמחויבי' לענות אמן אח' ברכותיה' לדידן דלא קיימ"ל כדברי מג"א סי' פ"א שאוסר מה"ט לקרות ק"ש אצל התינוקו' וחולקי' עלי' כל האחרונים דהאי חומר' שהוא מחמ' יומא דף ל' דל"מ לאכסוי משום דריח' מזוהם טפי היינו לדידי' עצמו אבל לגבי אחרינ' שפיר הוה כסוי לענין ק"ש וכיו"ב וא"כ ה"נ דהתינוק מכוס' באותו מקום והתינוק עצמ' אינו בר חיוב' וא"כ צריך לענות אמן ובס' פאת שלחן נראה כחולק ע"ד דס"ס הברכ' מגוף שאינו נקי מה מהני שאינו ב"ח, ומה בידי להכריע בין גדולי הדור בחיבורי' מתבדרין בעלמ' והנה לפימ"ש בהגה' הגר"א סי' רט"ו שם בטעמי' דאין עוני' אמן אחר ברכות התינוקו' שמברכי' להתלמד משום דהוה ברכה לבטלה ורק שהתיר' כדי להתלמד וכן נראה להדי' מדברי הרמב"ם פ"א מה' ברכות פ' ט' וא"כ חזינן אפי' מה שהתיר' ומצאוה ג"כ ללמד מ"מ כיון דהברכ' הוה עכ"פ ברכ' לבטל' אין לענות אמן כש"כ בנ"ז דאסור ורק שהתינוק אינו ב"ח אך מדברי פירשיז"ל מ' ברכות דף ע"ג נראה בטעמי' משום דאינו

לשם ברכה. וראיתי בס' תורת חיים סי' פ"א בשם היעב"ץ במו"ק ממ"ש על דברי מג"א הנ"ל משום דישנ' כמה ספיקות ובדרבנן לקולא והיינו כמ"ש הרשב"א בתשוב' סי' קל"א הביא' המג"א סי' צ"ב וסי' ק"ג שנרא' דס"ל הא דל"מ כסוי במקום הנ"ל היינו מדרבנן וכ"נ מדברי אשל אברהם עיי"ש א"כ לפ"ז גם בנ"ז יש התיר' כנ"ל. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קפה

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגדול וכו' כש"ת מו"ה משה סופר נ"י דומ"צ ק"ק ערלוי יצ"ו. ראיתי מ"ש כת"ה ע"ד שו"ת בית שערים וכ"ד האו"ח פסחי' דאפי' לדעת הסוברי' דבמצוה יוצאי' שלכה"נ כמ"ש המל"מ פ"ה מה' יסוה"ת, ובת"ח מ' חולין דף ק"א ועיין נוב"י מהדו"ק סי' ל"ה מ"מ א"א לומר כן כדאמרינן במצה של טבל לר"ש דס"ל אאחע"א דא"י משום דיליף מקרא ל"ת עליו חמץ מי שאיסורו משום בל תאכל חמץ וה"ה לענין שלכד"ה עכ"ד ומעכ"ת דעתו שאין הדמיון עולה יפה דשם לר"ש אין עליו שום איסור חמץ שאין אחע"א משא"כ לענין שפפה"נ דמ"מ עליו איסור חמץ אלא שאכלו שלכה"נ והנה סבר' נכונה לחלק בין הנושאי' וכיו"ב מצינו לחוו"ד ביו"ד סי' ק"ג ע"ד הכו"פ מ"ש לחדש דבב"ח נו"ט לפגם אסור דגם שלכה"נ אסור כמ"ש בפסחים משום דלא כתיב בי' אכילה והשיב כמ"כ דשאני שלכ"ה דלא פקע איסורי' ממנה דודאי גבי אוכל חלב חי דפטור משום דהוי שלכה"נ וכי פקע איסור חלב מיניה דהא אם מבשל' ואוכלה חייב שכן שאר שלכ"ה כמ"ש הרמב"ם דאם עירב בו דבר מר דאם מתקנו ע"י סמכי' וכיו"ב חוזר לאיסור' משא"כ נוטל"פ דילפינן מקראי דראוי' לגר קרוי נבילה שאינו ראוי' לגר וכו' בזה פרח איסור ממנו ול"מ מה שמתקנ' וכיו"ב עייש"ה וא"כ ה"נ בשלמ' איסור חמץ שאין חל על טבל אין כאן אסור חמץ מעיקרא משא"כ לענין שלכ"ה גבר' הוא דלא אכיל שלכה"נ אבל החפץ כלומר החמץ יש עליו איסור ושם חמץ עליו ונכון הוא אך מ"ש כת"ה ראיי' מדברי המג"א סי' תנ"ד דס"ל דיוצאי' בסובי' לדעת רשיז"ל אם כי אינו בא לידי חמץ דעכ"פ מינו בא לידי חמץ והנה דברי מג"א צריכי' ביאור מדברי מלחמות ברמב"ן בסוגי' דמי פירות דס"ל דהא דאמרינן בפסחים דף ל"ה לר"ע מצה שלשה בחלב ודבש אינו יוצא ידי מצה דהוי מצה עשיר' היינו עם תערובו' מים אבל בלא תערובו' מים בלא"ה אינו יוצא משום דאינו באה לידי חמוץ כדדרשי' בגמ' והעיר באם תאמר לשאר מינ' איצטריך ז"א דכן אמרינן לר"ל שם אפי' במין שיוצא עיי"ש אלמ' דלא ס"ל סברת המג"א וחידוש בעיני כי המג"א בעצמו בסי' קס"ח הביא סברת הרמב"ן

מדברי הרה"מ וא"כ סותר עצמו וכבר עמדתי ע"ד המג"א הנ"ל אלא שי"ל דדברי מג"א בסי' תנ"ד אינו אמורי' רק לשיטת רש"י ז"ל אבל לדידן י"ל כסברת הרמב"ן בפרט דשם קאי לדברי המחבר לענין פת הבאה בכיסנין י"ל שפיר דס"ל כסברת הרמב"ן עיי"ש ס"ק ט"ז מ"מ סברת מר ניהי רבה הוא נכונה וסומכין מדברי חו"ד כמ"ש בס"ד. בא מעכ"ת לחקור בדברי הפרמ"ג שחילק מלאכת הוצאה וכתיבה משאר מלאכות דבגמ' שבת דף פ' אמרינן דלר"ש אין מצטרפי' ב' הוצא' אם אין הח"ש א' קיים בשעת הוצא' ח"ש ב' דשאני הוצאה דחידוש הוא וכת"ה פלפל בחכמ' ברב בקיאות דכגון זה ילפינן מחידש וגם לא מצינו הוצא' בחידוש רק דמלאכה גרוע' הוא לומר ע"ד הפלפול כמ"ש הפרמ"ג לענין ח"ש של אבמה"ח וח"ש דגה"נ אסור מה"ת דשאני משאר אסורים דחדושו שחייב במשהו בשר גידי' ועצמות לצרף בכזית ובגה"נ חייב אפי' פחות מכשיעור משום ברי' ולהכי ח"ש דגיד לאו כלום דלא שייך חזי לאצטרופ' והנה כבר נתקשו האחרוני' דהא ברש"י בש' דף ע"ד מבואר דח"ש אסור מה"ת במלאכת שבת ומ"ט לענין מעביר ד"א פחות מזה ליכ' אסור' דאוריית' דהא בפ"ק מס' שבת התירו להעביר פחות פחות מד"א ואם הוא אסור' תור' ודאי לא הי' מתירי' ועיי' בת' חו"י סי' ט"ו ובהגהות ש"ס ווילנא ובתפא"י ובספרי סי' ס"ז בס"ד וכן עיקר ומניח עמדו בזה ולמה נשתנה בזה לענין ח"ש אלא ש"מ להיפך משום זה מוכח דהוי חידוש ועוד י"ל לפמ"ש במ' שבת דף ק"ג דילפינן מקרא דאחת שאינ' חייב בכותב רק בב' אותיות שהוא תיבה שלימה במקום א' וב' א"א דמאארך פוטרי' רוב תנאים ועיין בפי' רש"י והרע"ב בפ' הבונה ובתו' רע"א דאינה כשאר ח"ש דתלי' בגדלות וכמות דאות א' אינ' כלום מגזיה"כ שאינ' חשובה בשום מקום ואין כאן מלאכה כלל אלא דלפי"ז הוה ליה להוציא מכלל זה אורג וב' בתי נירי דאם נשרף א' קודם שארג הב' פשיט' דליכ' מלאכה כלל וכמ"ש רשיז"ל דאינו מתקיים ובאמת צ"ע גם מהירושלמי ריש שבת שהשיב על מה שמדמה הוצא' שבת לענין צירוף לאוכל אסור' מר"י בהוציא חצי גרוגרת והניח' והוציא ב' ונשרף הא' קודם שהניח הב' דפטור וכי כן באוכל אסור הכי ופי' במפרש כגון שנתעכל מקודם שאכל ח"ש ב' ואם נימא כדעת הפרמ"ג דלגבי שאר מלאכות מצרפי' אפי' נשרף הח"ש א' קודם שעשה ח"ש ב' מה מקש' מדמיון אסורי' הלא בשאר מלאכות ג"כ דינו הכי לדעת הפרמ"ג וצל"ע ושאר ספיק' דמר אין אתי כעת פנאי לעיין מפני הכנה לשבת מלכות' והנני לסיים בכל חותמי ברכות. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער:

סימן קפו

שלום וישע רב על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב המאוה"ג חו"ב בנש"ק כש"ת מו"ה בנימין זאב לאנדא נ"י אבד"ק לעגניע מיהאלי יצ"ו. אחדש"ה הנני ע"ד איש אחד למוד במנהגי' לומר סדר מעמדות בכל יום ויום באשמורת ויען כי פרנסתו מצוי' עלי דרך בעלי עגלות מבוקר עד ערב א"א להשלימם ביום כול' מ"ש מן הלילה זמן אשמורת ומה יעשה לפימ"ש בבאה"ט באו"ח סי' רל"ח כי כתיב בכתבי האריה"ק זי"ע שלא לקרות מקרא בלילה ובסדר מעמדות אית בי' פסוקים תנ"ך. וראיתי מעכ"ת האריך בפלפול עצום והראה פנים מכל צד אופן בתוך האופן מפי ספרים וסופרי' ומה מצא בי להמציא דבר להוסף' ורק למען כבוד תה"ק באתי מ"ש במעוט ידיעת והנה בברכי יוסף סי' הנ"ל הביא מ"ש המחברי' סמך ממדרש תנחומ' פ' כ"ת היאך ידע משה רבינו ע"ה בתוך מ' יום אימתי יום ואימתי לילה בזמן שלמד מפי הקב"ה מקרא ידע שהוא יום משנה ידע שהוא לילה ובברכ"י השיב עד"ז דא"כ נדייק כמ"כ שלא ללמוד משניות ביום ומ"ש זה מזה אם כן אין כאן מופת חותך ואין לנו רק מדברי כתבי האריז"ל ובזה יש תשובה כמ"כ במ"ש בת' מהרש"ם ח"א סי' קנ"ח על דברי עקרי פד"ט או"ח סי' כ"ב שהביא כיכר לאדן דמ"ש הריז"ל אין מגלי' אלא לצנועי' והביא דברי פרקי דר"א פ' מ"ו הביא' הרא"ש סי' מ' ר"ה דמרע"ה למד מקרא ביום והמשנה בלילה וכן איתא במדרש תנחומא אם כן יש יסוד לזה בפוסקים והלא בברכ"י הנ"ל השיב על זה דאם כן גם בלמוד משנה נאמר שלא ללמוד וחדוש על הגאון העצום ז"ל שכל רז לא אונס לי' ולא הביא דברי ברכ"י הנ"ל. וראיתי כת"ה הביא ראיי' ממתניתן מ' שבת פ' קמא החזן רואה היכ' התינוקות קורי' ליל ש"ק וגם אני הערותי ממתניתן זו אלא לפי מ"ש בזכור לאברהם הספרדי או"ח ח"ג אות ל' ס"ק ס"ז בשם ס' יוסף אומץ דבשבת ויו"ט אין חשש' דמתעוררי' נצוצי קדושה ואפי' בליל ו' מתנוצצי' ומותר לקרות מקרא וכן נהג לומר סדר תהילים בליל ש"ק וכן העידו על הרב הגה"צ זצ"ל מו"ה משה יוסף ט"ב שהי' אב"ד ק"ק ספרדי ק"ק אוהעל שהי' קורא שמו"ת בליל ש"ק מטעם הנ"ל ואם כן אין ראי' ממתניתן הנ"ל רק הוספתי לדייק ממ"ש בגמ' דשאני תינוקות דאימת רבן עליהם ופירש רשיז"ל דגם בחול אין פושטי' ידיהם וכו' משמע דגם בחול הי' רגילים לקרות מקרא בלילה וידוע דבזמן רשב"ג עוד המשנה לא הי' כתובה וכלומדי' בע"פ ועכ"ח מ"ש שם דף י"ג רשבג"א התינוקו' מתקני' פרשיותיה' וכו' היינו מקרא וגם סתם תינוקות תלמודם במקרא כידוע דבן י"ג שנה הגיע למשנה ודברי השלה"ק ות' חו"י ידועי' וכן ביו"ד סי' רמ"ו משמע דהי' לומדי מקצת הלילה קרא מקרא והנה להלכה כתב בס' זכור לאברהם בשם יוסף אומץ שהשיב לשואל ע"ד אמירת

תהילים באשמורת והשיב דיש לו סמך ורק החמיר לעצמ' דתהלי' בכלל מקרא הוא והוא נגד סברת מעכ"ת ובמ"ש בשם א"א דמשום דדוד המלך ע"ה ביקש שיהי' אמיר' תהילים כאלו עסק בנגעי' ואהלות הוה כלמוד משניות דזמנו בלילה וכת"ה הוסיף להביא ראייות עצומות דבאשמורת עת רצון ומותר לכ"ע וכן נהג עמא דבר בהוש"ר לדקדק באמירת סדר תהילי' אח' חצות כידוע אלא שצריך טעם דמ"מ קורי' בתורה לפני חצות ועכ"ח צריך לומר החלוק בין חול לשבת ויו"ט וסדר תהילי' ממתיני' עד אחר חצות משום עת רצון כדברי כת"ה ותרתי שמעת מניה ובזה מתיישב ג"כ דברי שע"ת בסי' רפ"ה בשם ס' מחזיק ברכה כמובן ואצל לפנינו וכבר הבאתי בס"ד דברי יוסף אומץ שיש סמך לאמור באשמורת מקרא וגם בת' מהרש"ם סי' קנ"ח העיר בשעה"ד לקרות בס"ת קודם עלות השחר ואין שעה"ד יותר מנ"ז באיש שטרד בפרנסתו שהוא מצוה כמ"ש בשם ח"ת וגם כבר חל עלי' תורת נדר ואין בידו להשלימ' בודאי יש לסמוך לקיים מנהגו ועיי' בת' חת"ס יו"ד סי' ק"כ ובכ"מ ובענין סתירת דברי ת' א"צ בשם משנת חסידי' ויסוד ושורש עבוד' דדרך למוד עם הפרוש' יש להתיר יותר ובא"א סי' רל"ח כתב דאדרב' דרך למוד חמור יותר ולענ"ד י"ל מקום לתרווייה' דודאי בפרושי' של ראשוני' כמו פירשיז"ל וכיו"ב שהם עפ"י יסוד דברי חכז"ל הוה לי' כתור' שבע"פ והרי כל תורה שבע"פ יסוד' במקר' וכמעט אין דף בש"ס שלא נזכר למוד הלכה ממקראות אך שאר פירושי' כונו העתק בלע"ז פשטות אינ' בכלל זה ואמיר' לבד י"ל דהוה כמו תחינה ותפיל' דאפי' ק"ש של שחרית חשבו כעין תפילה לענין ברכת התורה במקום למוד על אתר עיי' בב"י סי' מ"ז כידוע והכל ע"נ בס"ד. ב) שאלת הביצי' הוא דבר חדש שהיינו שחתכ' דק דק עם בשר דגים למוליית' כדרכ' אם יש בזה משום סכנה ד"א כמ"ש ביו"ד סי' קט"ז שלא לאכול בשר ודגים כא' משום סכנ' ד"א ודעת כת"ה להתיר מכמה טעמים ונמוקי' ועיקר הסמיכ' מנ"ל דיש בזה חששא ג"כ לסכנה ד"א דהני ביצי' הנמצאי' בתרנגולת שאין להם רק חלמון לבד נוהגי' למוכח' כמו בשר כמ"ש בסי' ע"ה וגם הא המחבר בסי' פ"ז לענין בב"ח פסק כדברי הרשב"א בתה"ב וחדושי' מ' ביצה דביצי' גמורות היינו עם החלבון מ"מ אינ' רק משום דאית בהו טעם בשר ומנ"ל דגם בהו איכא חששא הנ"ל והנה ודאי אם אינ' כבשר רק בטעמי' היה מקום להתיר בפשיטות דכמו שהקיל' בש"ך בנקוה"כ וחו"י ושבו"י וכן בת' חוט השני וח"ס ביש ששים דכיון דעבר הטעם הוה כמאן דלית' ה"נ אע"ג דליכא ששים מ"מ כיון דאין בו רק טעם בשר והשתא בתערוב' דגים ליכא רק טעם שני וכמו נטב"נ י"ל דשוב עבר ממנו טעם בשר וגם כי דרכו להתערב עם שאר דברים אבל בתה"ב דייק וקאמר דבלא חלבון הוה בשר ממש ולא טעמי' לבד וסמיכ' שניי' במ"ש

הש"ך סי' פ"ז דבדיעבד במקום הפס"מ יש לסמוך אפי' בגמור החלמון לבד כשיטת רש"י ולדברי ת"ק אפי' מעור' בגידין וא"כ ה"נ לענין חששו' הנ"ל ג"כ יש סמוכ' וכמ"ש הרמ"א בת"ח דה"ט דסמוך כ"פ להקל בהפס"מ אינ' להתיר משום הפס"מ דעל אסורי' לעבור חליל' צריך למסור כל ממונ' אלא משום דעיקר דעתו כדעת המקילי' ומתירי' ורק משום חומר' בעלמ' החמיר ע"כ במקום הפס"מ נטה להקל וא"כ הה"ד בנ"ז אך כל זה אם היינו יודעי' בבירור דנגמר עכ"פ החלמון י"ל דעיקר כשיטת רש"י ותוס' והרא"ש דפסקו דגעורו' היינו החלמון אבל מי בקי לשער בזה היינו שכבר גדול החלמון כמו שהי' בביצה שלמה אשר לפנינו והלא ידוע דבשלל ביצים הנ"ל אית בהו קטני וקטני קטני דודאי גם לשיטת רש"י הם אינ' בכלל גמורו' ועיין בדברי רש"י ז"ל מ' ביצה דף ו' ע"ב ד"ה גמורו' ודף ז' ב' לישנ' בתר' ושוב ראיתי בס' דבר יוסף מהגאון מלאדאן ז"ל שדייק מדברי רשיז"ל דבעי עכ"פ התחלת הקליפ' לבנה שנדע דנגמר החלמון עכ"פ דמשו"ה הרשב"א והר"ן לא הביא' שיטת רש"י כדרכ' דלדידי' נמי בעי התחלת קליפ' לבנה ע"כ אין כאן סמיכ' להתיר בסתמ' וגם מ"ש כת"ה לסמוך על כמה ספיקות וס"ס והביא דברי הפרמ"ג או"ח סי' קע"ג והנה בגמ' פ"ב מ' יומא משמע להדי' דלא מהני ס"ס אפי' כמה ספיקות בפקו"נ כש"כ בחששא דסכנ' וכבר הלכו נמושת בזה, והנה במג"א סי' קע"ג שהביא כת"ה ג"כ במ"ש דנשתנו הטבעיי' וגם הוא לפי טבע הארצות והנה בענין טבע הארצות עינינו רואות דהא במדינות אלו לא שכיח כלל חולת הצרעת כמעט אינ' בנמצא רק בארצות החוני' בין הערביי' וכיו"ב וידוע דזה החולי ה"ה בהרות בהרות לבנות כמ"ש בתה"ק ובמ' נגעי' כידוע ולא נראו במדינות אלו ובזה לא שייך השגת מרן חת"ס בסי' ק"א ע"ד מג"א והנה לפימ"ש בתשו' חת"ס דיש לסמוך ע"ד הרמב"ם שהשמיט מזה דאמר בגמ' האי ביניתי' ודאי עמד על הנסיון דנשתנ' הטבעיי' ולא נשאר רק משום דנאסר במנין ושוב לא שייך חמיר' סכנת' ואפשר די"ל כן בנ"ז דהא חזינן דאפי' הביצי' קטנים בחלמון לבד דמרגישי' רק טעם ביצה כמו בביצו' שלמי' וגם טבע שלהם בבשול ה"ה בבצים דנעשה מגולגלת או אפי' קשי' כמו טבע שאר ביצי' וטבע בשר ידועי' דנתחכך ע"י בשול וכמ"ש הרמב"ם בה' שבת דהבשול מרכך הקשה ומחזק הרך להיפך וכיון שכן לא הי' בכלל דבר שבמנין ואפשר דמה"ט ג"כ לא גזרו מעיקר' עליהם וגם לדעת המקילין בששי' להתבטל משום דליכ' טעם בשר בהני ביצי' נמי ליכ' טעם בשר מורגש שאפי' בקטני' שלא נגמרו חלמון שלהם ועיין בתוס' מ' מנחות דף ע' ד"ה ביצי' דאפי' אינו גמורות מ"מ בקרובי' לגמר אינ' מעור' כ"פ ונראה מדברי התוס' שלא כדברי ס' דברי יוסף ועיי' בת"כ פ' אחרי מאשר תאכל נו"ט חרטום ורגלי' וביצי' ועיין בקרבן נתנאל מ'

ביצי' דף ז' שהביא' ופירשו דאיירו בגמורות ממש וראיתי בקרבן אהרן שפי' בשלל ביצי' הכבושי' באשכול והנה אם הי' עובד' לפני הייתי מתייעץ לבטל' עד שלא יורגש טעמי' כמ"ש בפ"ת דלא שייך בזה משום מבטל אסור לכתחיל' וגם אפשר דנשתנה טעמן ע"י תערוב' ואיתא בבעה"מ בסוגי' דטע"כ היאך דנשתנה הטעם לגמרי לא שייך טע"כ וה"ט דד' מיני מדינ' דלא אמרינן בהו משום טכ"ע לכ"ע והנה להלכה אם הי' העובד' בביצי' שנגמר החלמון בל"ס יש מקום להתיר אבל בקטני קטנים אשר בטוח אינ' גמורו' לכ"ע אין בידי ורפי' לפענ"ד. והנני לסיים בכל חותמ' ברכות וישועות ישראל כא"נ הטהורה ונפשו ידידו דו"ש. הק' מרדכי ליב ווינקלער. ת ו ש ל ב ' ' ע ע"י המסדר האותיות העוסק במלאכת הקודש באמונה יעקב יצחק

ע"י המסדר האותיות העוסק במלאכת הקודש באמונה יעקב יצחק ראזענצווייג וע"י המסדר הב' יעקב שטארק. וע"י המאשינמייסטער העש ווייזער